Маријан Јелић

Глаголска рекција у савременом српском језику

Монографија са речником

електронско издање

2020.

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ У СОМБОРУ

Маријан Јелић

ГЛАГОЛСКА РЕКЦИЈА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Монографија са речником

електронско издање

Сомбор, 2020.

МАРИЈАН ЈЕЛИЋ

ГЛАГОЛСКА РЕКЦИЈА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЈЕЗИКУ
Монографија са речником

БИБЛИОТЕКА
Монографије

ИЗДАВАЧ
Универзитет у Новом Саду
Педагошки факултет у Сомбору
Подгоричка 4, 25 000 Сомбор

ЗА ИЗДАВАЧА
проф. др Жељко Вучковић, декан

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
проф. др Михаел Антоловић

РЕЦЕНЗЕНТИ
др Ивала Лазић Коњик, Институт за српски језик САНУ
доц др Душанка Вујовић, Филозофски факултет у Новом Саду
др Веселина Ђуркин, Педагошки факултет у Сомбору

ЛЕКТОР И КОРЕКТОР
Маријан Јелић

КОМПЈУТЕРСКА ОБРАДА
Маријан Јелић

ISBN 978-86-6095-087-3
© COPY RIGHT 2020, ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ У СОМБОРУ

Садржај

I. УВОД 7

1. О теми и циљевима истраживања 7
2. Методологија и корпус 8
3. Досадашња истраживања 9

II. АНАЛИЗА РЕКЦИЈСКОГ ПОТЕНЦИЈАЛА РЕЧИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА 20

1. О рекцији речи уопште 20
2. Критерији за одређивање рекцијске допуне 21
3. Јака и слаба рекција 24
4. Варијантна рекција 24
5. Стилска рекција 25
6. Значења рекцијских допуна 26
7. Врсте рекцијских допуна 26

III. ИМЕНИЧКА И ПРИДЕВСКА РЕКЦИЈА 28

1. Именичка рекција 28
2. Придевска рекција 30
3. Поређење глаголске, именичке и придевске рекције 31

IV. ГЛАГОЛСКА РЕКЦИЈА 32

1. Проста рекција 32
   Беспредложна рекција 33
   Предложна рекција 51
2. Комплексна рекција 69
   Комплексна беспредложна рекција 70
   Комплексна предложна рекција 77

V. РЕКЦИЈА ГЛАГОЛА У НАШИМ ОПИСНИМ РЕЧНИЦИМА 90

1. Рекција глагола у РСАНУ 91
2. Рекција глагола у РМС 92

3. Рекција глагола у РСЈ 93

VI. ЗАКЉУЧАК 98

VII. РЕЧНИК ГЛАГОЛСКЕ РЕКЦИЈЕ 108

1. Уводне напомене 108
2. Речник 110

VIII. ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА 356

Извори 356
Консултована и цитирана литература 356

I. УВОД[1]

1. О теми и циљевима истраживања

Намера нам је да у овој књизи представимо и опишемо рекцијска својства глагола у српском језику, будући да је то досад чињено у недовољној мери и несистемски. Рекцијски систем у савременом српском језику је иначе богат и веома разуђен, па смо стога покушали не само да осветлимо овај проблем са теоријског и методолошког становишта него и да рекцију глагола лексикографски обрадимо у приложеном рекцијском речнику и илуструјемо примерима.

У српској лингвистици нема посебних већих студија које се баве питањима рекције речи него се проблеми везани за рекцију углавном посматрају парцијално разматрањем појединих аспеката ове теме у мањим радовима или студијама (више о томе у прегледу литературе) а урађен је и један речник глаголских допуна (Петровић и Дудић, 1989).[2]

Као последица наведеног, у нашим описним речницима (једнотомном и шестотомном речнику МС и Речнику САНУ) рекција није увек представљена на задовољавајући начин (о томе ће бити више речи у поглављу V).

Значај приказивања рекцијских допуна у лексикографским радовима је несумњив не само за двојезичну лексикографију и установљавање правила при учењу страног језика, како је констатовала С. Ристић, него и за једнојезичну лексикографију при успостављању и показивању системских односа међу лексичким јединицама (Ристић 2001, 135) а није потребно посебно истицати да се у модерно конципираним истраживачким речницима навођење информација овога типа подразумева.

Проучавање рекције посебно је важно и за компаративна истраживања у изради двојезичних речника. У нашој двојезичној лексикографији рекцији по правилу није посвећено довољно пажња, нарочито у старијим речницима, у којима се не наводе информације о рекцији.

У овом раду смо себи поставили два основна задатка: први је да наведемо рекцијске моделе (глагола), те да утврдимо важније семантичке групе за које су ти модели карактеристични; а други је израда речника глаголске рекције (око 2500 глагола).

Циљ истраживања јесте да се представи рекција речи у савременом српском језику на примеру глагола, именица и придева те да се детаљно и систематски опише глаголска рекција, да се попишу могући рекцијски облици које захтевају глаголи као управне речи у датим синтагматским везама, а онда обједине глаголи, по значењу као и по типовима допуна, у веће семантичке групе и исцрпно презентују рекцијски модели у којима се они појављују.

---

1 Ова студија настала је на основу дисертације (под истим насловом) одбрањене на Филозофском факултету у Новом Саду 2010. године.

2 В. нпр. радове Р. Симића и В. Ружић (Петровић).

У првом делу најпре ће се говорити уопштено о рекцији: о критеријумима за њено одређивање, факторима који утичу на рекцију, јакој и слабој рекцији, варијантној рекцији, значењима рекцијских допуна, врстама рекције. Потом ћемо настојати, углавном на основу досадашњих истраживања о рекцији, да утврдимо рекцијске моделе (глагола) који постоје у савременом српском језику и да укажемо на карактеристике појединих модела одн. да представимо важније семантичке групе глагола које су типичне за поједине рекцијске моделе.

У другом делу рада резултате истраживања представићемо у виду рекцијског речника глагола са око 2500 глагола (и корпусом који чини преко 50.000 примера).

У првом делу бавимо се рекцијом као синтаксичком темом а у другом као лексикографском.

2. Методологија и корпус

Основни корпус у овом истраживању јесу глаголи из (шестотомног) *Речника српскохрватскога књижевног језика* Матице српске, 1967–1976 (даље РМС), с тим да су из разматрања искључени следећи глаголи:

– који су обележени као нестандардни, нпр.

> **авизати**, -ам сврш. тал. покр. *обавестити.* — Угледа их сестра два Шаренца, браћу своју сестра авизала. *НП Вук.*

– који се са актуелног становишта могу сматрати нестандардним или се ређе употребљавају (нпр. глаголи којих нема у *Речнику српског језика* Матице српске), нпр.

> **абоносати се**, -ошем се сврш. и несврш. *постати, постајати као абонос*. — При пожару угљенисани и у води абоносани предмети сачували су се боље но икоји други остаци преисторијских људи. *Жуј*.

– и већи број изведених глагола који су ређе у употреби у савременом језику и / или који имају исту рекцију као и глаголи од којих су изведени, нпр.

> **изгристи**, -изем сврш. *иситнити зубима (обично храну), гризући оштетити површину чега, направити рупе, разгристи, расточити*. — Седео сам на великом канабету чију су чоху изгризли мољци. *Дед. В*. Они око свога мравињака изгризу траву. *Нен. Љ*.

При анализи примера са различитим рекцијским допунама користи се дескриптивни, структурални метод, одн. синхронијска и синтаксичко-семантичка анализа рекцијских модела у српском језику.

Будући да за сва значења у РМС нису наведени примери који илуструју рекцијске допуне, примере смо проналазили и преузимали из електронског Корпуса савременог српскога језика (скраћено ЕК), објављеног на сајту Природно-математичког факултета у Београду[3] и са интернета (скраћено И); консултовали смо и

3 http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/korpus

Речник српскохрватског књижевног и народног језика Српске академије наука и уметности (даље РСАНУ), као и једнотомни *Речник српскога језика* Матице српске (даље РСЈ), углавном у вези са значењима.

3. Досадашња истраживања

Према наводима Милке Ивић у књизи *Правци у лингвистици*, о рекцији глагола се писало већ у средњем веку (Ивић 1994, 22–23). У руској лингвистици рекција се помиње још 1755. године у Ломоносовљевој граматици (Станковић 1981, 107).

На основу увида у литературу која нам је доступна може се рећи да у основи постоје два погледа на рекцију:

– шире поимање рекције, које налазимо у граматици зависности (својство супкласе глагола да око себе окупља друге речи) и

– уже, традиционално схватање рекције (једна реч захтева уза се другу реч у одређеном облику).

У теорији граматике зависности[4] у којој срећемо шире схватање рекције, поред појма рекције јавља се и њему близак појам валентности, али употреба ових термина није јединствена будући да је код Хелбига појам валентности шири од појма рекција, док је код Енгела је супротно.

Представићемо у даљем излагању схватања најзначајнијих заступника ове теорије – Герхарда Хелбига и Улриха Енгела у вези са питањима која нас занимају.

Хелбиг је заправо применио Тенијерова схватања о валентности глагола и спојио их са схватањем генеративно-трансформационе граматике. Он говори о површинском и дубинском нивоу и покушава односе валентности да локализује између та два нивоа. За њега је валентност структурални феномен, она представља способност глагола да око себе отвори празна места која попуњавају облигаторне и факултативне допуне (актанти). Једини критериј за повезивање глагола са допунама јесте синтаксичка нужност, с тим да није увек јасно шта треба подразумевати под синтаксичком нужношћу. На основу синтаксичке нужности Хелбиг дели све реченичне делове у две групе: на структурално нужне допуне и на слободне додатке. Нужне допуне даље дели на облигаторне и факултативне. Нужне допуне (актанти) увек су условљени валентношћу глагола, док то не важи за слободне додатке који нису ограничени ни по броју ни по облику, и из реченице се могу увек изоставити. Пошто се и факултативне допуне могу изоставити – као и слободни додаци – поставља се питање разграничавања допуна (облигаторних и факултативних) од додатака с једне стране и разграничавање облигаторних допуна од факултативних. За разграничење допуна од додатака, Хелбиг примењује више различитих тестова, трансформација. У дубинској структури све допуне су облигаторне. Али на површинској структури, услед постојања контекста, постоји могућност изостављања неких допуна, због чега се може говорити о облигаторним и факултативним допунама. Као илустрацију својих ставова Хелбиг наводи следеће примере:

Мој пријатељ станује у Дрездену. (облигаторна допуна)

4 Оснивачем граматике зависности сматра се француски лингвиста Тенијер (иако он у свом, постхумно објављеном, делу *Елементи синтаксичке структуре* (1959) нигде није дефинисао појам зависности, као ни појам валентности).

Он је ушао у трамвај. (факултативна допуна)

Он је јео свој хлеб у школи. (слободни додатак)

По Хелбигу су слободни додаци директни конституенти реченице, а допуне конституенти вербалне фразе; све додатке сматра реченицама изнад реченица, јер се могу сматрати редукованим зависним реченицама, на пример:

Он је становао у Дрездену.	*Он је становао, када је био у Дрездену.
Он је умро у Дрездену.	Он је умро, када је био у Дрездену.
Деца су се играла иза куће.	Деца су се играла, када су била иза куће.
Воћњак се налазио иза куће.	*Воћњак се налазио, када је био иза куће.

Овај тест развијања додатака може се применити само за просторне и временске додатке (у другом и трећем примеру), сви остали додаци не могу се на овај начин проверавати.

Поступак разграничења облигаторних допуна од факултативних компликованији је. За ово разграничавање Хелбиг примењује тест елиминисања и то на површинској структури. Из реченице се елиминишу све изостављиве допуне све до такозваног „структуралног минимума“, све док је реченица граматична. А за граматичност једне реченице или исказа каже да је интуитивно схватање закономерности једног језика, које се путем испитивања разних информатора може објективирати. Структурални минимум представља глагол са својим обавезним облигаторним допунама, што илуструје следећа реченица:

Ја га посећујем (у Берлину).

Хелбиг тврди да у дубинској структури постоје само облигаторне допуне, а да тек на површинској структури на основу одређених контекстуалних обележја неке допуне могу да се изоставе, да буду факултативне. Међутим, појам структурног минимума остаје проблематичан и око њега се ни изворни говорници једног језика не могу увек сложити.

Енгел је својом анализом дошао до следећих закључака: временски и месни адвербијали могу у принципу да се јаве код свих глагола, док се нпр. објекат у акузативу јавља само код једне групе глагола. Акузатив је према томе специфичан за одређену супкласу глагола, а временски и месни адвербијали то нису, они су неспецифични. На основу те дихотомије Енгел констатује да постоје две врсте реченичних делова – једна специфична за одређену групу глагола, њу назива допуном, и друга врста која је неспецифична и која може да се веже за било који глагол – њу назива додатком. Ова дихотомија се односи на језик као систем, а не на његову употребу у комуникацију. За Енгела рекција је општа способност једне класе речи да управља другим класама речи, а валентност је посебан облик рекције или рекција супкласе речи. Критериј за разликовање допуна од додатака за Енгела јесте само специфичност јављања одређених елемената уз одређену супкласу глагола за допуне и аспецифичност јављања додатака уз било који глагол. У оквиру допуна, за њихово међусобно разликовање Енгел примењује супституциони тест свођења парадигме на најапстрактнији елеменат који он назива анафором.

Онај високи стари човек

Човек који продаје крушке

Стари човек је дошао.

Човек

Он

Критериј анафоризирања и критериј парадигме су поуздани критерији за одређивање разлике међу допунама и утврђивање да ли је неки елеменат допуна или није. Елементи који не стварају парадигме нису допуне, већ саставни делови глагола. (Види више о граматици зависности у Мразовић 1975, и Мразовић 1979)

И Енгел и Хелбиг су уочавали проблем факултативних допуна, и на посебан начин су их обележавали. Међутим, такво посматрање факултативних допуна довело је до тога да су и факултативне допуне и слободне одредбе подједнако факултативне. Посебно треба истаћи овај проблем факултативних допуна јер је то једно од важнијих питања које се тиче рекције.

У српској лингвистици шире је прихваћен ужи поглед на рекцију који долази из руске лингвистике.

У руској лингвистици многи аутори су се бавили рекцијом речи, али јединственог става о томе шта је рекција и које све случајеве она обухвата – нема. Да би се тај проблем превазишао, истраживачи рекције су, према запажањима Белошапкове у књизи *Савремений русский язык* (1977) предлагали једно од следећа два решења: да се сузи појам рекције или да се унутар рекције разграничи неколико видова. Прво решење доводи се у везу са Потебњом, који сматра да се о рекцији може говорити само ако је ректум (зависна реч) одређен формалним значењем регенса (управна реч). Ако пак допуњавана реч сама собом не указује на падеж допуњавања о рекцији не може бити речи. Само у првом случају веза између управне речи и допуне је тесна (јака). Обележје ове прве поделе је очигледно – а то је предвидивост или непредвидивост карактера везе. Код предвидиве везе облик зависне речи одређен је својствима управне речи:

1. граматичким (изнад планина, највиша од планина),

2. лексичко-граматичким (осећати бол, бојати се бола),

3. творбеним (наићи на грешку, одгурнути се од обале).

За два типа везе које помиње Потебња (први када је ректум одређен формалним значењем регенса и други када допуњавана реч не указује на падеж допуњавања) може се узети као обележје обавезност / необавезност везе. Касније је предвидивост доведена у везу са обележјем обавезности, а непредвидивост са обележјем необавезности. Потом се овим обележјима, као битан критеријум за разграничење рекције, додаје и карактер синтаксичких односа међу компонентама синтагме. На основу комплексног представљања предвидивости – обавезности, с једне стране, и непредвидивости – необавезности, с друге стране, почела су да се разликују два вида рекције: јака и слаба. То је питање истакао Пешковски, који јаку рекцију одређује као такву зависност именице или предлога и именице од глагола да међу њима постоји неопходна веза; а слаба рекција одређује се као веза која није неопходна, одн. као таква код које се зависни коси падеж не јавља обавезно и није одређен лексичким и граматичким својствима управне речи. Оваква истраживања (обавезности / необавезности, предвидивости / непредвидивости, јаке и слабе рекције) јавила су се у руској лингвистици средином шездесетих година XX века. У следећој фази помињу се три типа везе зависног косог падежа: јака и слаба рекција

и именско придруживање (прикључивање). За јаку рекцију карактеристично је да се јавља у строго одређеној рекцијској форми и има обележје обавезности (везе), док код слабе рекције зависна реч није предодређена категоријалним својствима управне речи и има обележје необавезности. Именско придруживање слично је слабој рекцији а од ње се разликује у значењу које није предметно него атрибутивно (у широком смислу речи). Према обележјима предсказивост / непредсказивост (непредвидивост), обавезност / необавезност, синтаксичкој природи / семантичко-синтаксичкој природи, рекција теоријски може имати осам видова а практично само пет.

О рекцији се доста говори и у чувеној Академијиној Руској граматици (*Русская грамматика*, том II, Синтаксис). Већ у уводном делу аутори указују на три типа зависних односа међу речима: „В современном русском языке традиционно выделяется три вида подчинительной связи: согласование, управление и примыкание“ (стр. 20). Реч је о слагању или конгруенцији, рекцији и придруживању. Придруживање може бити у ужем смислу речи (рус. „собствено“) и у ширем смислу речи (рус. „падежное“). Код придруживања у ужем смислу зависна реч је непроменљива: прилог, непроменљиви придев, инфинитив, компаратив или глаголски прилог. Код падежног придруживања зависна реч је у неком падежном облику (са предлогом или без предлога).

Разлика између рекције и придруживања јесте у томе што рекцијском везом управља цео комплекс лексичко-граматичких својстава речи, док код придруживања такве зависности нема.

Поменућемо и два руска рекцијска речника – *Управление найболее уппотребительниих глаголов в современном русском языке* (Демидова, 1969) и *Именое и глагольно управление в современном русском языке* (Прокопович и др. 1981). Како наводе аутори, ови речници намењени су странцима (страним студентима) како би лакше овладали руским језиком, те је отуда велика пажња посвећена представљању свих могућих рекцијских односа између управне и зависне речи синтагме, значења глагола нису дата, а као примери углавном су наведене синтагме.

У новије време истичу се истраживања Ј. Апресјана. Он истраживања рекције заснива на принципима модела „смисао <=> текст“ (И. А. Мељчука) и принципима интегралног описа језика (в. Апресјан 1995). Апресјан рекцију посматра на три нивоа – семантичком, синтаксичком и лексичко-морфолошком. У складу са тим, најважнија питања опште теорије глаголске рекције по њему су а) принципи утврђивања броја и састава семантичких актаната (аргумената) дате глаголске лексеме; и б) опис корелације семантичких актаната и начина њиховог спољашњег лексичко-морфолошког израза. Број и састав семантичких актаната било ког предиката се одређује помоћу два главна семантичка фактора: а) припадању одређеној класи и поткласи фундаменталне семантичке класификације предиката; б) његовим аналитичким тумачењем. Ти фактори одређују мотивисана својства рекције лексема и помоћу њих се цео речник може разбити на мање или веће класе са сличним семантичким и синтаксичким својствима. Два наведена фактора су међусобно повезани: припадност одређеној класи и поткласи семантичке класификације предиката се на неки начин одражава у аналитичком тумачењу дате глаголске лексеме. То значи, да би се на основу тумачења, уопштено говорећи, могла описати сва суштинска својства рекције лексема. Апресјан сматра да лексикограф, чак и онај са практично непогрешивом интуицијом, који би се руководио најсавршенијом семантичком теоријом и који би располагао довољно великим корпусом текстова, не би могао

доследно да опише тако велику количину чињеница крећући се од једне лексеме до друге. Он закључује да је много краћи пут ка разумевању посебне лексеме када се она посматра у односу на друге лексеме исте семантичке класе. Предлаже разврставање глагола „од горе ка доле“, од великих класа глагола ка све мањим класама и поткласама, док се не стигне до конкретних лексема; зато је у разматрању семантичких фактора који утичу на рекцију лакше почети од најопштијих семантичких класа, које одређују системска својства рекције (она која се понављају) великих класа лексема (види више у Апресян 2007).

У истраживањима рекције у српско(хрватско)ј лингвистици може се рећи да постоје два различита периода. Први период обухвата време од 50-их до 90-их година XX века, а други период време од 90-их година XX века до данас.

У првим радовима разматрају се најопштија питања, на шта указују и наслови самих радова: о различитој рекцији глагола кретања и мировања – *О појавама везаним за глаголску рекцију* (Лалевић, 1957), о функционалности начина и објекта и њиховим рекцијским разликама – *Рекције и функције* (Павловић 1962), о употреби објекта у акузативу и уз непрелазне глаголе – *Рекција глагола и облици њихове допуне* (Стевановић 1962).

Карактеристично је за српска истраживања да се иако у ширим лингвистичким оквирима нема опште сагласности око тога шта је рекција у већини радова у којима се обрађује ово питање рекција уопште не дефинише, као да се ради о општепознатом и општеприхваћеном појму.

У србистичким радовима се најчешће разматра рекција појединих глагола.[5]

О рекцији се индиректно говори и у бројним радовима о појединим падежним значењима, као и радовима о појединим предлошко-падежним конструкцијама.

У неколико радова говори се о потреби и проблемима израде рекцијског речника: *О проблематици израде рекцијског рјечника* (Пети 1982), *Рекцијски речник као школски приручник* (Петровић 1987), *Нека запажања поводом структуре рекцијског речника* (Киршова 1997). Павао Микић и Урлих Енгел указују на недостатке досадашњих двојезичних немачко-српских речника, јер у њима за многе глаголе није наведена рекција, па корисницима тих речника недостаје врло важна информација када је потребно, на пример, да се нешто преведе[6]. На потребу израде рекцијских речника упућује Михаило Стевановић у раду *Од потреба до могућно-*

5 *Разуметисе* ***у шта*** *или* ***у чему*** (Стевовић 1951–1952), *О употреби двају глагола: 1. користити (се); 2. захвалити (се)* (Гортан-Премк 1975), *Одразити се „на стандард“ или „на стандарду“* (Фекете 1967б), *О рекцији именице „предност“* (Радивојевић 1966), *О примјерима погрешног слагања објекта с понеким глаголима* (Вуковић 1949), *Облици допуна уз глаголе:* ***свирати***, ***гудети***, ***дувати***, ***ударати*** *и сл.* (Фекете 1967а), *О валентности глагола* ***личити*** (Арсенијевић 2000), *Контактирати кога или с ким?* (Шипка Д. 1984), *Облици допуне уз глагол* ***лагати*** (Стевановић 1952), *Допуне индиректног објекта уз глаголе слушања и говорења* (Кашић 1968), *О објекатској допуни глагола комуникативних и интелектуалних радњи* (Ивић 1972), *Синтаксичко-семантичка анализа комплексно транзитивних глагола у српскохрватоком језику* (Ђурђић 1987).

6 „Da su novija istraživanja o valentnosti glagola upravo korisna, štaviše važna za buduće rečnike, može se ipak demonstrirati na bilo kojem dvojezičnom rečniku“ (Енгел и Микић 1982, 287).

сти нормирања речника савременог књижевног језика (1984).

О рекцији се на директан или индиректан начин говори и у великим монографијама о падежима: *Локатив у савременом српскохрватском књижевном језику* (Батистић 1972), *Значења српскохрватског инструментала и њихов развој* (Ивић 1954), *Акузативне синтагме без предлога у српскохрватском језику* (Гортан-Премк 1971), *Значења и синтакса српскохрватског генитива* (Фелешко 1995), *Акузатив с предлогом у савременом српском језику I, II* (Арсенијевић 2003а, 2003б), *Датив у савременом руском и српскохрватском језику* (Милинковић 1988), *Синтакса и семантика датива* (Антонић 2003).

Важно је поменути и радове у којима се рекција (као и сличне теме: објекат, допуне, валентност) проучава компаративно у вези са поређењем руског и српско(хрватско)г у Станковић 1974, Станковић 1981; поређење немачког и српско-(хрватско)г у Бачвански 1973, Бачвански 1980, Бачвански 1982, Иричанин 1997, Берић 1986, Петронијевић 1981; поређење мађарског и српско(хрватско)г у Микеш и Јунгер 1979; поређење грчког и српског у Асимопулос 2014 (дисертација). Овоме додајемо и једини двојезично урађени рекцијски речник *Srpsko-mađarski rečnik glagolske rekcije – Szerb-magyar igei vonzatok szótára* (Бурзан и др. 1992).

Рекција се почиње проучавати и дијахроно (и дијалекатски): *Историјски пресјек губљења глаголске рекције у црногорском говорима* (Вујовић 1953–1954), *О еволутивним тенденцијама акузативних синтагми без предлога у српскохрватском језику* (Гортан-Премк 1973), *Синтаксичке допуне и одредбе у језику Јована Стерије Поповића* (Војновић 2002). У раду Софије Милорадовић *Етнодијалектолошки приступ култури исхране кроз обредну праксу* „представљен је један могући модел својеврсног етнодијалекатског рекцијског речника“ (Милорадовић 2044, 25–26).

Проблемима рекције у лексикографији бавиле су се Даринка Гортан-Премк и Стана Ристић. У раду *О неким проблемима синтаксичке норме у речнику САНУ Даринка* Гортан-Премк (1981) указује на критеријуме на основу којих се утврђује нормативност одређене рекцијске конструкције и наводи примере како су информације о томе наведене у Речнику САНУ. Стана Ристић у раду *Информације о граматичкој и лексичкој спојивости у дескриптивном речнику* (2001) пореди нашу традиционалну лексикографију (на примеру Речника САНУ) и системску лексикографију и теорију интегралног описа језика, указујући на оно што је примењено као и на оно што би требало кориговати односно убудуће радити.

Даринка Гортан-Премк писала је о двојакој глаголској рекцији (Гортан-Премк 1977). Ауторка разматра проблем двојаке рекције на примерима просте глаголске рекције.

О утицају творбе на рекцију писао је Милош Ковачевић у раду *Префиксација и њен утицај на форму и семантику синтагме* (Ковачевић 1987), затим и Душанка Вујовић у својој докторској дисертацији *Семантичка и деривациона анализа глагола у српском језику* (која је одбрањена на Филозофском факултету у Новом Саду 2010), те у монографији *Glagoli ljudskog kretanja u savremenom srpskom jeziku* (Вујовић 2019) као и у раду *Деривација и рекција глагола ићи* – у коме је за глагол *ићи* и његове префиксалне деривате показано да граде „рекцијски однос просторног значења са именицама у падежу без предлога као и са именицама у бројним предлошко-падежним конструкцијама“ (Вујовић 2012, 278).

У другом периоду, од 90-их година XX века па до данас, има неколико студија у којима се настоји нешто више рећи о рекцији. У граматикама одн. синтаксама рекција постаје незаобилазна тема, у лексикографским радовима се по правилу води рачуна о рекцији.

У граматици *Савремени српскохрватски језик II* (Стевановић 1991), вероватно најпознатијој из првог периода, рекција се као посебна тема не помиње, док у значајнијим граматика објављеним крајем XX и почетком XXI века рекција као тема заузима и по двадесет страница. Овај податак најсликовитије указује на значај који лингвисти дају рекцији у новије време.

Поменућемо неколико најзначајнијих студија одн. дела из овог периода (поред већ уже тематски поменутих).

О рекцији пише Љубомир Поповић у *Граматици српског језика*, за гимназије и средње школе (Поповић и Станојчић 2008), затим Павица Мразовић (у коауторству са Зором Вукадиновић) у књизи *Граматика српскохрватског језика за странце* (1990), Радоје Симић у књизи *Основи синтаксе српскога језика* (1999), као и Владислава Ружић у књизи *Синтакса савременога српског језика, проста реченица* (Пипер и др. 2005).

Павица Мразовић своја истраживања у поменутој књизи заснива на граматици зависности и у односу на друге ауторе има битно другачије посматра рекцију: „У овој граматици се термин рекција употребљава за означавање опште способности неког елемента да за себе веже неки други елемент. Тако нпр. глагол може за себе да веже све врсте речи, па и целе реченице, док прилог нпр. не може да управља глаголом, али може да управља неким другим групама речи (лево од врата)“ (Мразовић и Вукадиновић 1990, 34). Ономе што се у традиционалног граматици назива рекција у граматици зависности одговара појам **валентност**. Валентност је „посебна врста рекције која важи само за једну подгрупу једне одређене врсте речи“ (стр. 34). Дакле, код П. Мразовић рекција је шири појам од валентности.

У традиционалној граматици је супротно: појам рекције је ужи од појма валентности. Такво гледиште налазимо код осталих наших лингвиста.

Љ. Поповић рекцију одређује на следећи начин: „Појава да нека реч тражи као допуну именичку јединицу у одређеном зависном падежу или предлошко-падежној конструкцији назива се *рекција*“ (Поповић и Станојчић 2008, 243).

Радоје Симић се проблемом рекције бави у студији – *Основи синтаксе српског језика* (1999). У својим размишљањима о рекцији он полази од аспектуализације, својства управних чланова синтагми да „усмеравају семантички потенцијал зависних речи прилагођавајући га себи, и прецизирајући истовремено сопствено значење“ (стр. 180). Остајући на линији традиционалног схватања рекције, Симић рекцију дефинише на следећи начин: „Рекција је својство фокализиране речи да семантички инкорпорира другу реч и управља при томе њеним обликом“ (180).

За Симића рекција представља један тип вишечлане описне конструкције који је условљен „семантичком аспектуализацијом једних, и перспективизацијом других речи“ (183). С једне стране је рекција као обавезни тип вишечлане описне конструкције а с друге стране је необавезни њен тип који Симић назива додавањем или адлокацијом, с тим да други тип синтагматске организације (адлокација) може бити изведен двојако: по правилима рекције или на начин који је познат под именом конгруенција. Симић разлику између рекције и адлокације (мисли се ве-

роватно на ону која је изведена по правилима рекције) види у томе што је код рекције употреба падежних облика узрокована лексичким и лексичко-граматичким својствима других речи, а код адлокације употреба падежних облика узрокована је тематским садржајем синтагме као целине; и то илуструје следећим примерима: „Нпр., у *читати књигу* — акузатив *књигу* мотивисан је прелазношћу глагола *читати*. *Загњурити се у књигу*, међутим, садржи акузатив с предлогом *у књигу* који није условљен рефлексивношћу глагола *загњурити се*, већ чињеницом да он означава кретање, и потребом да се одреди правац и именује место завршетка тога кретања. И једно и друго су додуше у вези с кретањем, са 'мотивношћу' глагола, али не искључиво у служби аспектуализатора, нити претежно у тој служби, већ првенствено у служби номинатора књиге као нечега извањског, куда се кретањем доспева. Разлика између рекције и адлокације постала је потпуно јасна“ (185). Не можемо се сложити са Симићем, и то из два разлога: прво, одавно је познато да су и необјекатске допуне (нпр. прилошке) исто тако обавезне као и прави објекат, те да се стога никако не могу подвести под Симићев „необавезни тип“; и друго, Симић да би илустровао разлику између рекције и адлокације узима као пример за адлокацију глагол *загњурити се*, али не у његовом основном значењу, него у фигуративном значењу, које нема везе са кретањем или „потребом да се одреди правац и именује место завршетка тога кретања“ (в. гл. **загњурити се** у РМС и РСЈ).

Према лексичко-семантичком критеријуму, Симић разликује (1) глаголску, (2) именичку, (3) придевску, (4) прилошку рекцију. По синтаксичком критерију разликује непосредну (прави објекат) и посредну (неправи објекат) рекцију, те јаку и слабу рекцију. Занимљиво је Симићево размишљање о посредној рекцији, за коју каже да: „садржај ректума тада заправо и није укључен у семантику регенса, већ је с њим скопчан уз посредништво неке — стварне или фиктивне — треће речи, а мотивисан и предметним садржајем конструкције. Ова трећа реч је по правилу стварни ректум управне, а посредно регирана реч јесте допуна или одредба примарног ректума — без које овај не би могао вршити улогу конкретизатора“ (Симић 1999, 195). Чини нам се да се тешко може утврдити да је сваки случај јављања неправог објекта условљен присуством правог објекта (који може бити објављен или необјављен).

Владислава Ружић дефинише рекцију на следећи начин: „Рекција (или управљање) јесте специфичан вид граматичког односа у који ступају глагол (именица, придев или прилог) и именска реч у одређеном падежу, при чему прва, главна или управна реч управља датом везом јер условљава појаву одговарајућег облика друге, именске речи“ (Пипер и др. 2005, 483).

Владислава Ружић (Петровић) је у већем броју радова истраживала различите аспекте проблема рекције: писала је о принципима израде рекцијских речника (Петровић 1986) и значају рекцијског речника као школског приручника (Петровић 1987); била је коаутор у изради два рекцијска речника: једнојезични *Речник глагола, са граматичким и лексичким допунама* (Петровић и Дудић 1989) и двојезични *Српско-мађарски речник глаголске рекције* (Бурзан–Петровић–Вајда 1992).

У раду *Прилог класификацији допунских конструкција у српскохрватском језику* (Петровић 1992) детаљније се бави појмом глаголске допуне у српскохрватском језику: указује на различите приступе двема сродним темама које се тичу глаголских допуна – валентности и рекцији; наводи критеријуме за разликовање додатака од допуна. Разликује два типа глаголских допуна: граматичкосемантичке (синтакса) и лексичкосемантичке (лексикологија и семантика), при чему прва до-

пуна означава „предмет“ ван „ситуације и независно од њеног носиоца“, а другом допуном се именује само ситуација. Граматичкосемантичке допуне могу имати функцију: објекта, адвербијала, предикатива и агентива (подробније се говори о сваком од њих).

У раду *О предлошком објекту у српском језику* (Петровић 2000б) указује на низ разлика које постоје између беспредлошког и предлошког објекта – улога једног и другог објекта у односу на субјекат битно је другачија: улога беспредлошког објекатског партиципанта је пасивна, недејствујућа (док је субјекат увек активан), док улога предлошког објекта може бити изазивачка, активна, па и ретроактивна (између субјекта и објекта се успоставља интерактивни однос), тада „објекатски партиципант делује на субјекатски тако да га подстиче на одређену активност, ствара код њега посебно расположење и однос према управо тој персони на коју је усмерена означена делатност (*жали за њим, брине за њега, утиче на њега, верује у њега*)“; у првом случају (беспредлошки, типични објекат) ради се о „непосредној, потпуној ангажованости субјекатског партиципанта у односу на објекатски, док у другом случају (предлошки, нетипичан објекат) та „ангажованост може бити делимична, посредна и са дистанце (нпр. *брине о њему, пази на њега*)“ (стр. 440–441); ова два типа објекта разликују се и по обележју пресупонирана „блискост“ или „познатост“ (остварена код првог типа).

Када је у питању варијантна рекција посебно је значајан њен рад *Алтернативност предлошког и беспредлошког објекта у српском језику* (Петровић 2000а). Анализирајући низ глагола ауторка утврђује да код нетипичног објекта (предлошки) долази до интерференције објекатског значења са неком другом семантичком компонентом (аблативном, каузалном, финалном, експективном итд.). Нетипични објекат јавља се првенствено уз глаголе менталних и афективних стања која настају под утицајем неких спољних фактора. Ауторка закључује да је варијантност „падежних форми за исказивање објекатског, предметног значења у српском језику веома скромна у односу на друге падежне системе којима се означавају месни или … темпорални односи“ (стр. 120).

У раду *Допунска синтагма с предлогом* ***на*** *у речнику* (Петровић 2002) указује на то да улога предлога у објекатским синтагматским везама може бити дистинктивна (пазити некога, на некога), што може бити условљено језичким или нејезичким чиниоцима.

У обимној студији *Допунске реченице у савременом српском језику* (Ружић 2006а и Ружић 2006б) дат је исцрпан преглед допунских реченица у српском језику и напоредо са тим изнесене су информације о рекцијским допунама као њиховим варијантама.

Резултате својих истраживања о рекцији Владислава Ружић синтетизовано је изложила у *Синтакси српског језика* (Пипер и др. 2005, в. поглавље Проста реченица као синтаксичка целина).

Када је у питању актуелно стање проучавања рекције, треба напоменути и то да се у новије време ради на неколико студија посвећених рекцији на Филозофском факултету у Новом Саду, на Катедри за српски језик и књижевност. Поменућемо само одбрањени магистарски рад Гордане Штрбац *Афективни глаголи: синтаксичко-семантичка анализа и речник валенције*. Овај рад представља новину када је реч о истраживању валенције и рекције код нас. Ауторка је за анализу изабрала лексичко-семантичку групу афективних глагола и настојала да опише све типове

допуна које један глагол окупља око себе. Семантичку класификацију глагола у овом раду ауторка је засновала на чињеници да глаголске лексеме у свом значењском потенцијалу садрже сличне семантичке компоненте на основу којих се могу груписати одн. повезати у заједничке подгрупе. Таква груписања подразумевају свођење великог броја параметара на неколико основних, према којима би се могли успоставити семантички модели. На тај начин се свака глаголска лексема може превести на једну од неколико понуђених дефиниција. Дефинисање значења глагола у овом раду разликују се од традиционалне лексикографске праксе: афективно значење рашчлањено је на основне семантичке компоненте. При том рашчлањивању употребљена су метајезичка средства која одликује 'испражњена' семантика („свака реч у метајезику има увек само једно значење, и то најчешће основно") (Штрбац 2005, 17). Истраживање је показало да лексеме једне класе глагола, када је у питању рекција, испољавају исте или сличне особине.

Ово истраживање, строго узевши, за предмет нема рекцију (на шта упућује и наслов), али оно указује на један од могућих начина будућих истраживања проблема рекције. За нас је најзначајније питање у којој мери поменути метајезик (којим се формулишу значења лексема) може да обухвати утврђене рекцијске моделе и да ли би тај (или неки сличан) метајезик могао да послужи за формулисање значења свих глагола (па и других врста речи) те да се на основу присуства / одсуства одређене семантичке компоненте може „утврдити" рекција из значења. С обзиром на то да у Речнику (који је део студије) има доста глагола код којих се у једном значењу могу јавити и две различите допуне (друга допуна је најчешће у инструменталу без предлога), чини се да овај метајезик ипак не може да укаже на све рекцијске разлике и могућности. А још се већим проблемом чини могућност да се сличним метајезиком обухвате значења свих лексема једног језика.

Међутим, и поред оваквог нашег суда изгледа вероватно да ће будућа истраживања рекције кретати се управо у овом правцу (истраживањем семантичких компоненти, или можда још пре семантичких кваркова, како их назива Апресјан, од којих зависи рекција). Ауторка је наставила да се бави овом темом па је 2011. објавила студију под насловом *Допуне комуникативних глагола* (Штрбац 2011). У том је раду испитана синтаксичка и лексичко-семантичка спојивост комуникативних глагола и именица које су с њима у творбеној и значењској вези. Утврђено је да у оквиру наведене лексичко-семантичке групе већи број глагола говорну активност развија као компоненту секундарног значења; праћене су промене на плану рекције које се остварују при преласку глагола из једне семантичке класе у другу. Такође је истражено какве промене на плану допуњавања узрокује префиксација глагола односно прикључивање морфеме се. Засебну целину у раду представља *Речник допуна комуникативних глагола*, настао као резултат претходних теоријских разматрања овог проблема.

Поменућемо и одбрањену дисертацију Балше Стипчевића (2014) *Дативне рекцијске конструкције с непрелазним глаголима у савременом српском језику*. Као општи теоријски оквир аутор користи интегрални функционални модел синтаксичког описа изложен у радовима Љ. Поповића. У студији су приказани реченични модели са предлошким и беспредлошким дативом и разврстани према семантичкој улози дативног референта. Анализира се могуће варирање рекције кроз полисемичну структуру глаголске лексеме, као и, поред осталог, постојање конкурентних рекцијских решења за поједине глаголе или глаголске класе. Са сличним теоријским поставкама Стипчевић је писао и о глаголима с рекцијском допуном у бес-

предлошком инструменталу (Стипчевић 2010).

Када је у питању представљање рекције у нашим описним речницима, може се уопштено рећи да су у њима испољене две слабости: прво, у предговорима речника информације о представљању рекције су недовољно прецизне, и друго, поступци најављени у предговорима нису доследно спроведени. С друге стране, позитивно је настојање лексикографа (испољено током рада на описним речницима претходних деценија) да рекцију што потпуније представе у описним речницима (више о рекцији глагола у нашим описним речницима в. у поглављу V.).

*

Да резимирамо. У српској лингвистици постоје два погледа на рекцију као одраз утицаја страних истраживања на домаћа:

– Традиционално схватање рекције које се своди на мишљење да је рекција специфичан однос између управне речи која управља зависном речју (допуном) на тај начин што захтева одређени облик те речи.

– Схватање које заступају наши германисти према којима је рекција општа способност једне врсте речи (глагола) да за себе веже друге речи.

У српској лингвистици увелико доминира прво схватање. Међутим, ни код овог става нема потпуне сагласности будући да се истраживачи не слажу око тога шта се тачно подразумева под рекцијом.

Узимајући у обзир све што је претходно речено, у овом раду рекцију посматрамо као способност (пунозначне) речи (глагола, именице, придева) да уза се веже именску реч у одређеном облику (без предлога или са предлогом), и то се својство манифестује на нивоу синтагме.

II. АНАЛИЗА РЕКЦИЈСКОГ ПОТЕНЦИЈАЛА РЕЧИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

1. О рекцији речи уопште

У одређивању појма рекције речи полазимо од традиционалног схватања овог појма — рекцијска допуна посебна је врста допуне[7] за коју је карактеристично да се јавља у одређеном облику одн. падежу. Рекција речи[8] представља однос унутар синтагме у којем управна реч (глагол, именица или придев) захтева именску реч у одређеном облику.

Појава слична рекцији, али шира од ње, према широко прихваћеном схватању у литератури о овом проблему јесте валенција – способност речи, пре свега глагола, да око себе окупља друге речи, допуне. Традиционално поимање појма рекција понекад се назива валенцијом (у граматици зависности).

У домаћој стручној литератури износи се и став да је рекција десна валенција глагола. По том схватању рекција била део валенције. Према нашем схватању такав однос није могуће успоставити будући да је једна од кључних особина рекције да управна реч захтева допуну у одређеном облику што се код валенције не поставља као услов.

Ако пођемо од схватања да је рекција тип зависног синтаксичког односа у којем једна реч управља другом на тај начин што захтева одређени облик те речи, можемо приметити да је нагласак у дефиницији стављен на УПРАВЉАЊЕ и ЗАХТЕВАЊЕ ОДРЕЂЕНОГ ОБЛИКА РЕЧИ, док се на однос између рекцијског модела и значења не указује иако се значење мора имати у виду приликом одређивања рекције јер управо значење утиче на број и врсту рекцијских допуна.

Ако се одбаци значење као небитно, појам рекције биће још неодређенији, нејаснији. На тај начин имали бисмо глаголе који би имали по десет рекцијских допуна. Може ли се у тим случајевима и даље говорити о рекцији (УПРАВЉАЊУ)?

---

7 В. Ружић разликује три врсте допуна у српском језику „с обзиром на ниво посматрања комплементације, значењску оформљеност управне речи, могућност лексикализације и структурно-функционалну особеност дате синтаксичке везе“: лексичке, падежне (рекцијске) и реченичне допуне (Ружић 2006а, 161).

8 Симеон Рикард за рекцију у свом познатом *Enciklopedijskom rječniku lingvističkih naziva* каже: „taj se pojam u raznih pisaca definira veoma različito: sintaksna zavisnost jedne riječi o drugoj, a sastoji se u tome da jedna riječ zahtijeva dopunu u određenom padežu; određivanje odnosa ovisnosti jedne riječi o drugoj pomoću fleksije; moć neke riječi da odredi padež one riječi u rečenici, koja je o njoj ovisna; svojstvo riječi da priključuje k sebi dopunu, ili nužan odnos koji dvije riječi međusobno tako veže da jedna o drugoj gramatički ovise …“ (Симеон 1969, 277). У књизи *Именое и глагольно управление в современном русском языке* рекција је одређена на следећи начин: „Управление – такой вид подчинительной связи, при которой зависимое слово, определяющее главное (стержневое), употребляется в форме косвенного падежа без предлога или с предлогом“ (Прокопович и др. 1981, 9).

Дакле, када се каже да неки глагол има ту и ту рекцију, при том обавезно треба имати на уму и одређено значење. Потреба за оваквим посматрањем рекције није само теоријска, него и практична. Рекцију која не би била у тесној вези са значењем конкретне рекцијске везе тешко би било приказати у речницима, поред тога била би мања употребљивост речника са таквом концепцијом рекције.

Рекцијска допуна може бити синтагма или именска реч (у слободној или везаној форми).

Постоје случајеви када се рекцијска допуна реализује са обавезним детерминатором: *Имао је нагао карактер.* Слично је и уз именице које означавају делове људског тела (*има велику главу, дуг врат, дуге ноге,* али *има браду*).

Свака рекцијска конструкција састоји се од два дела:

– регенса (управна реч) и

– ректума (зависна реч).

У примеру *читам књигу* — регенс је *читам*, а ректум је *књигу*. Ако се уз зависну реч јавља предлог и он припада зависном делу. У примеру *говорио је о књизи* — регенс је *говорио је*, а ректум је *о књизи*.

Рекцијски синтагматски односи настају на два начина — допуњавањем и детерминацијом прилошког типа (Пипер и др., 2005). У рекцијске допуне не убрајају се спојеви са копулативним или неправим копулативним глаголом јер у том случају допуна која је по правилу у основном облику и чини лексичко-семантичко језгро дате везе, нити веза глагола са прилогом (нав. дело, стр. 537).

2. Критерији за одређивање рекцијске допуне

Велики број различитих погледа на рекцију речи узрокован је управо немогућношћу да се рекција критеријално одреди на јединствен начин. Ни један од познатих критерија није довољан да се рекција прецизно одреди и у потпуности обухвати. Стога ћемо се у одређивању рекције држати оних најопштијих критеријума, који проистичу из саме дефиниције рекције.

Рекцијска допуна јесте она допуна која задовољава два главна критерија:

– обавезност јављања (на дубинском нивоу)

– јављање у одређеном облику одн. падежу.

Додатни критеријуми су:

– Анафоризовање заменицом.

– Десемантизација предлога.

– Немогућност парафразирања.

И поред постављених критеријума није увек лако утврдити да ли је нешто рекцијска допуна или одредба, на шта је указано у литератури: „Посебне одредбе су условљене значењем глагола и по томе су сродне са допунама (зато није лако повући границу између допуна и посебних одредби).“ (Поповић и Станојчић 2008, 254). Још је, чини се, сложеније утврдити да ли нека реч (као допуну) захтева одређени облик друге речи. Код многих глагола у одређеном значењу (према РМС)

допуна се може јавити у неколико различитих облика (*чекати некога, на некога*).

Код неких глагола обавезно се исказује средство-узрок вршења радње, и то тако што се уз глагол употребљава инструментал без предлога или тако што се тај елемент исказује неким другим реченичним чланом / елементом. Нпр. глагол *избезумити*:

Ова ме ђаурка избезуми, њена лепота исиса ми речи. *Јакш. Ђ.*

Исто значење може се исказати и овако:

Ова ме ђаурка избезуми, својом лепотом исиса ми речи.

Ова ме ђаурка избезуми својом лепотом (која ми исиса речи).

Поставља се, дакле, питање да ли глагол *избезумити* има рекцијску допуну и у инструменталу без предлога (*избезумити кога чиме*).

Велики је број фактора који утиче на рекцију речи. Међу њима се по значају могу издвојити следећа три фактора:

1. **Врста речи управног члана синтагме** (граматички фактор). Тако се код глаголске рекције као рекцијска допуна најчешће јавља акузатив без предлога (*читати књигу*), док код именичке и придевске таква рекцијска допуна није могућа (*читање књиге, пун воде*).

2. **Семантика управне речи (регенса)**. Семантика управне речи заправо је главни фактор који утиче на рекцију (појединих врста речи). Од семантике глагола најпре зависи да ли ће глагол бити рекцијски или неће. Тако се може десити да један глагол (нпр. *васкрснути*) у једном значењу (’обновити’) има рекцијску допуну (*Васкрснути стару задругу* не може данас нико. *Мил.*), а у другом (’повратити се у живот, оживети’) нема (Исус умрије и *васкрсе*. *Вук*.).

Погледајмо још један занимљив пример који илуструје како рекција зависи од значења управне речи (на примеру глагола *открити*):

’сазнати, дознати’: Открио сам *истину*.

’*казати, саопштити, обелоданити’*: Открио сам *му истину*.

3. **Творба**. Глаголи са морфемом се не могу имати рекцијску допуну у акузативу без предлога: *ангажовати некога за нешто, на нечему, у нечему*, и *ангажовати се за нешто, на нечему, у нечему*. Већи број глагола насталих префиксацијом имају рекцију која се може довести у везу са префиксом који се налази у њиховом саставу (нпр. *наићи на некога*).

Поред наведених фактора, поменућемо још неколико важнијих.

Семантика зависне речи (ректума). Посматрајмо глагол *бирати*. Ако се ректум односи на конкретну особу, онда конструкција захтева још један ректум, нпр. Бирали смо *Зорана за директора*, али: Бирали смо *директора*.

Категорија граматичког броја или тип синтаксичке конструкције. Не само семантика него и број у којем се налази ректум може утицати на рекцију. Навешћемо пример за глагол *бркати* (у значењу ’погрешно замењивати једно другим, мешати

(појмове, представе и сл.)'). Погледајмо случајеве када је регенс у једнини:

> Али *један апстрактан став* – да није могуће напустити традицију, не треба бркати *са немогућношћу њене реконструкције и рефлексивне реинтерпретације*. (ЕК) Ту је најпре трочасовни филм „Совјетска власт плус струја", плод десетогодишњег истраживања младог француског редитеља Николаса Реја (не бркати *[га] са старијим имењаком*, који је већ подуже у вечним ловиштима). (ЕК) Стога су *ме* стално бркали *са шефовима делегација*; у једној земљи ставили су ми стражу пред вратима хотелске собе, у другој тражили да одржим говор ... (ЕК) Није то био мали посао да се сазнају имена стена пре него што ће се залепити етикета; због разноврсних боја и зрна, бркали *су иловачу са кречном глином, гранит са гнајсом, кварц са кречњаком*. (ЕК)

У свим наведеним примерима поред акузатива без предлога није могуће изоставити инструментал с предлогом СА. А ево и примера када је ректум у множини:

> Писац брка *предлоге пре и при* (РСАНУ) Људи *бркају појмове религија и вера*. (ЕК)

У овом и оваквим примерима ректум може бити и само акузатив без предлога.

Код узајамно-повратних глагола, који подразумевају више учесника у вршењу радње (коагенси), ако је глагол у једнини, уз њега обавезно иде инструментал са предлогом СА, а ако је у множини – углавном нема рекцијске допуне (има је само ако агенс чини више учесника). Тако нпр. глагол дружити се у једнини тражи рекцијску допуну у инструменталу са предлогом СА (Пера се дружи *са Миланом*), а у множини углавном нема никакве допуне (Пера и Милан се друже), али може да је буде (Пера и Милан се друже *са Зораном*).

Генеричка и референцијална употреба зависне речи. Акузатив се јавља као рекцијска допуна пре свега када се реализује референцијално значење: *донеси (оне) колаче (са стола)*, с тим да ни генеричко значење није искључено (*купила је колаче*), док се код генитива јавља по правилу генеричко значење: *донеси ти мени колача (а не меса)*.

Негација. Познато је да се у реченици без негације објекат јавља у акузативу, док присуство негације захтева или дозвољава употребу генитива (*запамтити сестру / не запамтити сестре*).

Синтаксичко-семантичка детерминација зависне речи (ректума). Даринка Гортан-Премк (1962), говорећи о падежу објекта у негативним реченицама, наводи да синтаксичко-семантичка детерминација објекта утиче на падеж објекта: код генитива чешћа је неодређеност, а код акузатива одређеност.[9]

Глаголски вид. Код неких глагола се може приметити да је репертоар рекцијских допуна у свршеном и несвршеном виду другачији. Тако, нпр., глаголи говорења у свршеном виду имају рекцијску допуну у акузативу без предлога (*рећи истину*), док у несвршеном виду рекцијска допуна може бити и у локативу са предлогом О (*говорити истину, говорити о догађајима*).

9 „Детерминисаност објекта јасно потенцира употребу акузатива, али би се рекло да степен те условљености зависи од врсте детерминације" (Гортан-Премк 1962, 140).

3. Јака и слаба рекција

Иако се **јака** и **слаба рекција** одавно помињу у литератури, нема потпуне сагласности о томе шта они подразумевају, одн. које све допуне обухватају.

Симеон Рикард за слабу рекцију наводи: „Ali sintaksni sadržaj toga naziva do krajnosti je maglovit i neodređen“ (Симеон 1969, 277).

Радоје Симић под јаком рекцијом подразумева прави објекат а под слабом неправи објекат, – то су заправо две врсте објекатских допуна (више о томе в. у Симић 1999, 186).

На сложеност ове теме и проблем разграничења ових појмова указује и Предраг Пипер износећи мишљење да је дистинкција између јаке и слабе рекције често спорна. Пипер наводи да „јака рекција постоји онде, где је присуство зависног именског израза обавезно, што је пре свега својство рекцијских односа с комплетивним значењем, нпр. *издавати се за адвоката*, док је за слабу рекцију карактеристична мања обавезност зависног елемента у рекцијском односу, што је обично случај са објекатско-одредбеним значењима, нпр. *излаз на улицу, писати оловком* и сл. Међутим, степен обавезности или факултативности зависног елемента у таквим синтагмама може бити већи или мањи, а код тзв. слабе рекције често је питање да ли ту уопште постоји рекцијски однос или је у питању факултативна одредба“ (Пипер и др. 2005, 613).

Оба кључна критеријума која одређују рекцију (први: да једна реч захтева уза се другу, и други: да је та друга реч у одређеном облику), по нашем мишљењу, могу утицати на то да рекција буде јака одн. слаба: јака рекција обухвата примере у којима се несумњиво ради о допуни која се јавља у одређеном облику (тзв. обавезна допуна), а слаба допуна обухвата примере код којих се допуна не јавља увек (на површинском нивоу) или примере када се допуна може јављати у различитим облицима (варијантна рекција).

4. Варијантна рекција

Глагол у једном значењу може имати две или више различитих рекција. Овакви примери чине концепцију рекције / управљања донекле лабавом, јер се не може рећи да једна реч управља другом речи (на тај начин што уза се захтева одређени облик те речи) ако се та друга реч може појавити у неколико различитих облика. Нпр. *бележити песме сакупљачу / за сакупљача*. У оваквим случајевима можемо говорити о рекцијским варијантама[10].

10 О варијантној рекцији говори и Владислава Ружић: „Ако се исти глагол може комбиновати с две допуне различитог структурног лика, онда говоримо о њиховој алтернативној употреби, што не мора имати увек последица на семантичком плану у савременом српском језику“ (Пипер и др. 2005, 540). Она наводи следеће примере: *саветовати кога // коме, пити шта // чега, желети шта // чега, вртети шта // чиме*. Алтернативне могу бити и предлошка и беспредлошка рекцијска допуна: *заборавити кога, шта // на кога, шта; чувати се кога, чега // од кога, чега; стремити чему // к(а), према чему; веровати коме // у кога; плашити се кога // за кога*. Алтернативна предлошка рекција: *сумњати у кога // на кога; спремати се за шта // на шта // у шта; бринути се за кога // о коме; распитивати се за кога // о коме; рачунати на кога // с ким*. П. Пипер користи термин **варијативна рекци-**

Међутим, понекад један глагол за једно значење може имати две различите рекцијске допуне док с друге стране за различита значења исту рекцију. У примерима *бирати тканину мајци / за мајку*, али *бирати паприке за ајвар / *ајвару* – постојање варијантне рекције зависи од значења другог ректума: ако је значење 'коме је намењено', онда имамо варијантну рекцију; а ако је значење 'за шта је намењено', онда глагола бирати нема варијантну рекцију.

Даринка-Гортан Премк у свом раду *О неким питањима двојаке глаголске рекције* пише о једном типу варијантне рекције (Гортан-Премк 1977). Синтагма **двојака рекција** (коју она употребљава) означава „семантичко-синтаксичку особину глагола која му омогућава да се јавља у истом или сличном значењу и у истој или сличној функцији у двема различитим врстама падежних синтагми, односно у конструкцијама с два различита падежна облика (нпр. *лагати некоме и лагати некога, али само обмањивати некога*)" (стр. 237).

У поменутом раду ауторка се бави само оним рекцијским варијантама у којима је однос између регенса и ректума директног, непосредног типа. Она посматра неколико категорија глагола:

а) генитивско-акузативска категорија глагола који у свом семантичком садржају имају и компоненту партитивности (*имати среће / имати срећу*), као и са глаголима у одричном облику (*немати књиге / немати књигу*);

б) дативско-акузативна категорија глагола (*лагати, саветовати, помагати, служити*), који означавају ангажовање усмерено на неки појам без мењања тог појма (*лагати некоме / лагати некога*);

в) акузативно-инструментална категорија са глаголима (*вртети, витлати, мицати*) који значе кретање, мењање положаја у границама истога места (*вртети коло / вртети колом*).

На крају поменутог рада Даринка-Гортан Премк закључује: „Двојака глаголска рекција знак је или двојаког глаголског значења односно насталих промена у глаголском значењу или промена уопште у семантичко-синтаксичком систему зависности у језику, или, што је најчешће, и једнога и другога" (Гортан-Премк 1977, 245).

Ми смо у овом раду као основу за своје истраживање узели РМС. Значења која помињемо преузимали смо из овог речника. Многе варијанте које смо регистровали у РМС одраз су лексикографске обраде глагола у том речнику (примера за наведено има доста у нашем рекцијском речнику у поглављу VII).

Постојање рекцијских варијаната један је од фактора због којег је, по нашем мишљењу, неопходно у рекцијским речницима наводити значења. Рекцијски речник у којем се не би водило рачуна о значењу имао би далеко мању употребну вредност, поготово за оне којима би такав речник служио као помагало за учење српског језика (као страног).

5. Стилска рекција

Постоје примери када глагол који није рекцијски (односно који нема рекциј-

ја, по угледу на одговарајући термин у руској лингвистици (в. Пипер и др. 2005, 613).

ску допуну) из стилских разлога добије рекцију одн. да са стилском мотивацијом постане рекцијски. Такву појаву Милорад Ћорац назива **семантичком интерверзијом**[11] глаголске рекције а она „nastaje kao posljedica težnje govornog lica ili pisca da ekspresivno istakne vršenje određene glagolske radnje“ (Ћорац 1974, 54). На пример: Грешници и кукавице *ћуте истину* (Ћосић, *Деобе*).

Навешћемо и један пример стилски мотивисане употребе рекције са интернета (у жаргону):

Што би рекао мој буразер: „Ја *би их преминуо*“. (И)

Ово је потпуно неистражено поље и тек ће будућа истраживања показати колике су размере и какав је значај употребе овакве рекције.

6. Значења рекцијских допуна

Рекцијске допуне имају значења која се крећу у широком распону од објекатских до разних детерминативних значења: објекат одн. потпуно обухватање предмета (пити воду), делимично обухватање предмета (пити воде), директивности (дивити се пријатељу), намена (поклонити цвет девојци), аблативност (лишити се чега), конексија (додирнути се шешира), спроводник (писати оловком), партнерство (разговарати са братом), место (прећи / прелазити преко потока), итд.

Као што нема сагласности око одговора на питање шта рекција обухвата, тако у литератури нема сагласности ни око тога која значења покривају рекцијске допуне.

7. Врсте рекцијских допуна

Најопштија подела рекције јесте она према томе којој врсти речи припада регенс (управни члан синтагме). По овом критеријуму разликујемо, пре свега, глаголску, именичку и придевску рекцију (према неким ауторима о рекцији се може говорити и код других врста речи).

Према броју рекцијских допуна рекција може бити **проста** и **сложена** (**комплексна**). Ако нека реч (регенс) има само једну рекцијску допуну, за такву рекцијску везу кажемо да је проста[12] (*будити кога*). Ако постоји више до једне рекцијске допуне, за ту рекцијску везу кажемо да је сложена или комплексна (*дати шта коме*).

Рекција даље може бити **беспредложна** – ако је ректум без предлога, у такозваној слободној форми (*прихватити се / прихватати се чега*), или **предложна** – ако је ректум са предлогом (*галамити на кога*).

Када су могући алтернативни одн. варијантни рекцијски облици, за такву рекцију кажемо да је **варијантна** (*заборавити / заборављати кога / шта, на кога*

11 „Semantička interverzija je stilistička pojava kad jedna gramatička kategorija dobije značenje neke druge kategorije“ (Ћорац 1974, 48).

12 Милка Ивић користи термине **једноставна** и **комплексна рекција** (в. Ивић 1995, 121).

шта), о чему смо претходно писали (в. у овом поглављу тачку 4.).

III. ИМЕНИЧКА И ПРИДЕВСКА РЕКЦИЈА

Рекцијске допуне јављају се и код именица и придева[13]. Рекција именица и придева знатно мање је проучавана, а код нас готово нимало. Рекција именица и придева има својих особености у односу на глаголску рекцију.

На овом месту кратко ћемо се осврнути на именичку и придевску рекцију, и то на рекцију оних именица и придева који се могу довести у (творбено-семантичку) везу са глаголима, како бисмо указали на сличности и разлике које постоје у рекцији ових врста речи.

Један од највећих проблема у истраживању рекције – критерији за одређивање рекције – још је изразитији код именичке и придевске рекције; утолико пре што је рекција ових врста речи неупоредиво мање истраживана.

Даље ћемо представити неке рекцијске моделе именица и придева (на основу примера су из електронског Корпуса савременог српског језика).

1. Именичка рекција

Најкрупнија разлика између глагола и именица када је у питању рекција јесте то што именице, за разлику од глагола, не могу као рекцијску допуну имати акузатив без предлога (што је код глагола најчешћи случај и, како је истакнуто, прототипични рекцијски модел).

Велика скупина именица која је настала од прелазних глагола – тзв. глаголске именице имају рекцију у генитиву без предлога: играње фудбала, прављење куће, зидање зграде итд.

Понекад именице и одговарајући глаголи имају исту рекцију: *агитовати за истину / агитовање за истину, борити се за љубав / борба за љубав, алудирати на неки догађај / алудирање на неки догађај, апеловати за помоћ / апеловање за помоћ, бавити се неуком / бављење науком, баратати ножем / баратање ножем, бринути се за нешто, о нечему / брига за нешто, брига о нечему*, итд.

Беспредлошка именичка рекција. Именице могу имати беспредлошку рекцију у следећим падежима: генитиву, дативу и инструменталу. У следећој табели приказани су ови модели.

Табеларни приказ именичке беспредлошке рекције:

рекцијски модел	пример (ЕК)
$N + N_{Gen}$	Зулумћар постаде *бранилац раје и нејачи*.
$N + N_{Dat}$	Њени јеврејски ритуали су га нервирали, као и њена самодопадљивост те склоност *удобном животу*.

13 У литератури се помиње рекција и других врста речи. Тако, на пример, Р. Симић говори и о заменичкој и прилошкој рекцији (Симић 1999, 208–209).

$N + N_{Ins}$	Иначе, већини жена бављење *овим занатима* је додатна делатност.

Предлошка именичка рекција

Табеларни приказ именичке предлошке рекције:

рекцијски модел		пример (ЕК)
$N + N_{Gen}$	$N + od + N_{Gen}$	Предвидео је опасност *од фашизма*.
	$N + protiv + N_{Gen}$	Ако би се (горко) шалили, онда је јасно да се *битка против подземља и проституције* најпре може извојевати тако да се искључи вода, радње испразне, улице преору.
$N + N_{Dat}$	$N + ka + N_{Dat}$	Током школовања у верској установи дечак је показао *склоност ка цртању* и занимање за уметност.
	$N + prema + N_{Dat}$	То значи умеће компромиса, нека врста *аверзије према насиљу*, осећај за слободу избора, за правду и солидарност.
$N + N_{Ak}$	$N + za + N_{Ak}$	Већој запослености треба да допринесу и најављени јавни радови, било да је реч о раду у социјалним сферама, као што је *брига за болесне и инвалиде*, или о класичним комуналним пословима.
	$N + na + N_{Ak}$	У себи је носио *успомене и сећање на прошлост* којој је сада заувек рекао збогом.
	$N + u + N_{Ak}$	Уважавајући све наведено, као и вашу *уверености у победу*, мислите ли, ипак, да ДОС треба да буде мало опрезнији?
$N + N_{Ins}$	$N + za\ N_{Ins}$	Постоје две основне силе које покрећу све ствари: *жудња за сукобом* и *жудња за љубављу*.
	$N + nad + N_{Ins}$	Рећи ћу вам само да сам стекла приличну *власт над духовима* и да су ме научили поступцима који су имали да ми омогуће упознавање са небеским Близанцима.
	$N + sa + N_{Ins}$	И *веза са Гретом* понекад му је била тешка.
$N + N_{Loc}$	$N + o + N_{Lok}$	Славни каталонски сликар оставио је тако снажан утисак на Фројда да је овај изменио своје *мишљење о надреалистима*.
	$N + u + N_{Lok}$	Непристајање нипошто не значи пркос него се на тај начин исказује *истрајност у добром подвигу вере*.

Комплексна рекција. Овај тип рекције јавља се знатно ређе него код глагола, што је и очекивано будући да је код глагола прва рекцијска допуна најчешће акузатив без предлога, који не може бити допуна ни именица ни придева.

> $N + N_{Gen}$ + za + N_{Ak} — Из књиге „Дучић и Требиње“ упознајемо овај град, затим схватамо велику и болну *везаност Дучића за породицу и завичај* а аутор нам представља и дарове Дучића завичају, почев од његове визије развоја Требиња до скица споменика којима би требало улепшати град. (И)

2. Придевска рекција

Беспредлошка придевска рекција. Попут именица и код придева беспредлошке рекцијске допуне јављају се у генитиву, дативу и инструменталу.

Табеларни приказ беспредлошке придевске рекције:

рекцијски модел	пример (ЕК)
Adj + N_{Gen}	Стомак му је *пун воде*.
Adj + N_{Dat}	Човек који употребљава само једу храну хемијски је *сличан човеку* који употребљава више врста.
Adj + N_{Ins}	*Задовољан ефектима операција*, објавио је рад.

Предлошка придевска рекција

Табеларни приказ предлошке придевске рекције:

рекцијски модел		пример (ЕК)
Adj + N_{Gen}	Adj + od + N_{Gen}	Колико је његов сан био *различит од Делијевог*.
Adj + N_{Dat}	Adj + ka + N_{Dat}	Ентузијазам је *усмерен ка демократском уређењу државе*.
	Adj + prema + N_{Dat}	Никоме неће пасти круна с главе ако се мало насмеши и ако буде *љубазан према странцима*, чак и кад то можда не би неко желео.
Adj + N_{Ak}	Adj + za + N_{Ak}	А да је управо Грујић био готово *предодређен за посао те врсте*, сведоче и две његове књиге под заједничким насловом Историја хришћанске цркве.
	Adj + na + N_{Ak}	Али сам *поносан на друга из клупе*.
	Adj + u + N_{Ak}	Он је био *срећан и уверен у успех* и без тога.
Adj + N_{Ins}	Adj + za + N_{Ins}	Ја видим по њему – он је *луд за тобом*.
	Adj + sa + N_{Ins}	Да ли је то Лок *сагласан са Филмеровом теоријом*?

Adj + N_{Lok}	Adj + na + N_{Lok}	Тренутно је *ангажован на пословима* у Секретаријату за спорт и омладину Скупштине града Београда.
	Adj + u + N_{Lok}	Пошто пречишћава крв, она је веома *успешна у лечењу кожних болести* попут себореје, екцема и псоријазе.

3. Поређење глаголске, именичке и придевске рекције

Рекцијске допуне наведених врста речи су упоредиве, па тако с једне стране постоје сличности (иста рекција), а с друге разлике (различита рекција).

Неке семантичке групе глагола често имају исту рекцију као и њима одговарајуће именице. Тако, нпр., глаголи интелектуалних и емоционалних процеса и стања углавном имају исту рекцију (бринути се о коме / чему, за кога / шта и брига о коме / чему, за кога / шта). Исто важи и за глаголе који као рекцијску допуну имају објекатски инструментал (манипулисати киме / чиме, манипулисање киме / чиме, бавити се чим, бављење чим, руковати чим, руковање чим итд.).

У неким случајевима је потпуно поклапање глаголске, именичке и придевске рекције: одвојити се од кога / чега, одвајање од кога / чега, одвојен од кога / чега; одушевити се чиме, одушевљење чиме, одушевљен чиме итд.

Не само у граматикама (и синтаксама) него и у нашим описним речницима готово искључиво говори се само о рекцији глагола. Тако је у предговорима РСЈ и РМС најављено представљање само глаголске рекције, иако аутори понекад дају информације и о именичкој и придевској рекцији, као у следећем примеру за придев вешт у РСЈ:

> **вешт** … **3.** (нечему, у нечему, око нечега) *који нешто добро познаје, који се добро сналази у нечему, вичан:* ~ пушци, ~ у наводњавању, ~ писању (у писању), ~ око коња.

IV. ГЛАГОЛСКА РЕКЦИЈА

Када се у литератури говори о рекцији, пре свега се говори о глаголској рекцији (што је очекивано с обзиром на позицију и значај који глагол има у реченичној структури).

Глаголска рекција јесте вид синтагматске везе у којој глагол (управни члан синтагме) захтева одређени облик именске речи (зависни члан синтагме), са предлогом или без предлога. У односу на глагол именска реч успоставља непосредан или посредан зависни однос (када се именска реч везује за глагол преко прве именске речи):

непосредан зависан однос: Читам *књигу*.

посредан зависан однос: Поклонио сам *књигу сестри*.

Даље ћемо дати преглед рекцијских модела и то најпре за просту рекцију (беспредложну и предложну) а потом за комплексну (беспредложну и предложну). Редовно ћемо указивати на варијантне моделе. Глаголе ћемо у оквиру одређеног рекцијског модела груписати или на основу општег семантичког обележја (нпр. директивност) или на основу припадности одређеној семантичкој групи (нпр. глаголи психичких или емотивних стања).

Према броју конституената који чине рекцијску конструкцију, рекција може бити:

– **проста** (регенс и ректум) и

– **комплексна** (регенс и два или три ректума).

Према томе да ли се удружују са једном или са више рекцијских допуна, глаголи могу бити:

1. глаголи просте рекције и

2. глаголи комплексне (сложене) рекције.

И проста и комплексна рекција могу бити предложне и беспредложне.

1. Проста рекција

У српском језику велики је број глагола који имају само једну рекцијску допуну. Ту су, пре свих, прелазни (транзитивни) глаголи који захтевају допуну у облику акузатива без предлога — прави објекат. Може се рећи да објекатска допуна представља прототип рекцијске допуне. На то упућује и чињеница да је у свим концепцијама рекције само овај тип допуне редовно заступљен (овоме можемо додати и чињеницу да се у домаћој лингвистици када се говори о рекцији, у традиционалном смислу, пре свега мисли на објекатску допуну).

Беспредложна рекција

Беспредложна рекција јесте она у којој је ректум именичка реч у одговарајућем падежном облику без предлога; може бити и проста и сложена (*купити књигу, донети хлеб мајци*).

Најпре ћемо погледати просту беспредложну рекцију. Код овог типа рекције ректум је именска реч у акузативу, генитиву, дативу или инструменталу без предлога (*певати песму, плашити се мрака, захвалити се брату, махати главом*).

Табеларни приказ просте беспредложне рекције:

падеж / облик	примери
акузатив	*брijати браду, анализирати стихове, бацити капу, брати трешње, бројати дугмад, возити камион, гледати телевизију, дознати истину, жртвовати углед, знати правопис*, итд.
генитив	*вечерати сира, држати се пријатеља, плашити се смрти, стидети се мајке, сетити се детињства, бојати се вука*, итд.
датив	*веровати некоме, вратити се мајци, дивити се жени, завидети добром говорнику, јавити се уреднику, надати се гостима, обрадовати се госту*, итд.
инструментал	*бавити се глумом, владати народом, забављати се играчком, поносити се резултатима рада, руководити предузећем*, итд.

Модели

$V + N_{Ak}$

Основни рекцијски модел обухвата велику групу глагола који се удружују са акузативом без предлога. Заједничко, опште значење свих глагола овог модела јесте прелазност, што значи обухватање предмета радњом.

Велики је број глагола у српском језику који са одговарајућом именицом граде овај рекцијски модел – *ажурирати, актуализовати, завратити, заговарати, зајахати, заобићи*, итд.:

> Задругари ће се такмичити ... која ће задруга ... *ажурирати своје књиговодство*. *Пол. 1949*. Сазнање ... преко идеја, закона и принципа ... *»актуализује« бића и ствари*. *Реч. САНУ*. Анока размажено тресне ногом о земљу, испупчи прси, зачкиљи и *заврати главу*. *Лаз. Л. Заговара радикално рјешење* да се ... бришу ... ратни дугови. *Обз. 1932*. Исељеници и пратња *зајахаше мазге*. *Ћип*. *Заобиђоше село* које још

није спавало. *Кол*.

Говорећи о акузативним синтагмама без предлога, Д. Гортан-Премк све ове синтагме дели према врсти односа којим је објекат везан за управни глагол. Послужићемо се том поделом да бисмо примерима из корпуса илустровали овај рекцијски модел:

1) синтагме с објектима **конкретних** односа (нпр. *зидати, градити, померити / померати*):

> Мислим да ћемо ми тај ниво врло брзо моћи да достигнемо, али полазна основа свега тога треба да буде доношење неких законских аката, како бисмо направили здраве темеље на којима *ћемо зидати кућу*. (ЕК) Хоће да *граде други стан*. *Глиш.* Или би свом снагом ударили шакама по столу и клупама и хтели силом да *их* оштете или бар *помере*. *Маш.*

2) синтагме с објектима **апстрактних** односа (нпр. *има, воли, жели*):

> За развијање теста оклагијом потребно је имати *даску равну* и чврсто на столу углављену. (ЕК) Позива се на Марконија и његово гесло: „*Волим отаџбину*, јер *волим отаџбине*“. (ЕК) Но не нађу ни у Зети ни око ње свештеника *каквога желијаху*. *Љуб*.

3) синтагме с објектима **просторних** и **временских** односа (нпр. *прећи, провести*):

> Морала је *прићи* с Иваном *планину*. *Михољ*. „Црвено-бели“ су јуче имали слободан дан, а данас путују за Стари Бечеј у коме *ће*, традиционално, *провести време лигашке паузе*. (ЕК)

Овај рекцијски модел као варијанту може имати генитив без предлога. Као што је познато партитивни и словенски генитив могу бити варијанта правог објекта (нпр. *пити воду / воде, запамтити сестру / не запамтити сестре*):

> За развијање теста оклагијом потребно је *имати даску равну* и чврсто на столу углављену. (ЕК) / У срцу он осећа бојазан и стрепњу, хоће ли *имати снаге* за нове, невиђене креације. (ЕК)

> Велику *сам љубав нашао* међу њима. *Богд*. / Прочешљах тему али *не нађох одговора*. (И)

Партитивни генитив ће се употребити онда када се хоће исказати радња која само делимично обухвата неки објекат. Што се тиче словенског генитива, истраживања показују да се овај тип генитива све ређе користи и да је његова употреба највише очувана уз негирану форму глагола имати.

И датив без предлога може бити варијанта овом моделу – *лагати (кога, коме), подражавати (кога, коме), судити (кога, коме)*:

> Шта да радим, што да *те лажем*? *Лаз. Л*. / Нпр. *лагати некоме* ко је неизлечиво болестан није никакво сажаљење – већ окрутност. (ЕК)

Ко уме вешто *подражавати другоме*, тај нема своје развијеније индивидуалности. *Нед*. / Ово нипошто не значи да код нас ништа не ваља, да наш систем образовања треба мењати по сваку цену, те да у свему треба *подражавати амерички модел*. (ЕК)

Дао [је злочинце] отпратити судбеном столу да *им суди* ради злобне штете. *Том*. / Атињани су прегорели освојење Сицилије да би шефа своје експедиције вратили одонуд да *га суди* атински суд. *Дуч*.

Даринка-Гортан Премк сматра да је семантичка диференцијација код глагола *лагати* између два модела (*лагати некога* и *лагати некоме*) слабо изражена. „Глагол *лагати* с допуном у дативу, рекло би се, претежно значи – говорити некоме лажи, а с допуном у акузативу – обмањивати, варати некога, мада се не може искључити могућност употребе овога глагола са истом допуном у оба значења, посебно у оним крајевима где се он јавља само с једном допуном (као у Србији и Црној Гори, где је позната само акузативна рекција овога глагола)“ (Гортан-Премк 1977, 243). Прегледали смо велики број примера и нисмо нашли ниједан пример са допуном у дативу, тако да се са великом сигурношћу може тврдити да је у савременом српском језику допуна у акузативу уз глагол *лагати* потиснула допуну у дативу.

Код глагола подражавати модел $V + N_{Dat}$ бележимо у примеру из РМС а модел $V + N_{Ak}$ из корпуса. На основу додатно прегледаних примера (из корпуса и са интернета) може се закључити да се данас по правилу употребљава модел $V + N_{Ak}$, а за модел $V + N_{Dat}$, који је регистрован у оба примера у РМС, може се рећи да застарева.

Слична је ситуација и код глагола судити: чак код три значења (у РМС) налазимо варијантност модела $V + N_{Ak}$ и $V + N_{Dat}$, с тим да код овог глагола данас претеже модел $V + N_{Dat}$. Двојство (варијантност) се одржава једино код значења ’пратећи, посматрајући игру пазити да се не крше правила игре и решавати спорове који се за време игре десе’. Која ће рекцијска допуна бити зависи од тога да ли именица која допуњава глагол има значење учесника игре (модел $V + N_{Dat}$) или пак саме игре одн. врсте игре (модел $V + N_{Ak}$):

Ја *сам* у овом првенству чак четири пута *судио Војводини* и одговорно тврдим да сам судио најбоље што знам и умем. (ЕК) / Албанези и Менини *суде меч* Звезда—Спартак. *Б 1975*.

У литератури се још помињу и глаголи *волети, помоћи / помагати, саветовати, служити, сметати, судити*[14] са истом алтернативном употребом акузатива и датива.

Чини нам се да се у случају наведених глагола пре може говорити о глаголима који имају различите рекцијске потенцијале него о алтернативној рекцији. Тако, на пример, глагол *саветовати* као прву рекцијску допуну има именску реч у акузативу или дативу, али има и другу која је најчешће реченична; уместо реченице уз акузатив може се јавити инструментал (*саветовати кога чиме*), а уз датив може стајати акузатив (*саветовао му је такву одбрану*).

Што се тиче глагола *волети*, у РМС налази се један пример са допуном у да-

14 Види у Гортан-Премк 1971, Гортан-Премк 1973, Стевановић 1962, Грицкат 1950.

тиву:

Ој, дјевојко ... реци да *ми волиш*. *Шен.*

Ниједан такав пример са допуном у дативу нисмо нашли ни у једном прегледаном извору па се може констатовати да је употреба датива у наведеном примеру индивидуална или евентуално застарела што би могло потврдити тек истраживање на старијем језичком корпусу.

Код глагола *помоћи / помагати* ситуација је слична као код глагола *судити*: ако рекцијска допуна означава појам са обележјем аниматност (+), онда је допуна чешће у дативу (а ређе у акузативу):

То није наше да *му судимо*. *Јевт*. Покољења *дјела суде*, што је чије дају свјема. На Борисе, Вукашине општа грми анатема. *Њег*.

Други је уговор за децу, али хумани, којим би се фирма и Министарство обавезали да *ће помагати деци*. (ЕК) По први пут *је* неко са стране *помогао ову школу* и наша захвалност је велика. (И)

За глагол *служити* такође се може констатовати да алтернативна употреба датива и акузатива застарева будући да нисмо нашли ниједан пример у истом значењу.

Правом објекту варијанта може бити и објекатски инструментал – *ваљати, дрмати, завртети, залупити, затрести, превртнути, тргнути, тресити, управљати, цимати / цимнути* у примерима:

Ваља љепљиви отежали језик. *Божић*. / Поче *ваљати очима* од једнога до другога. *Мат*.

И докле *прозор* хладна *дрма* цича, ми сваку ријеч гутамо нијеми. *Шант*. / Послије неколико тренутака и мали поче *дрмати главом*. (И)

Као што се глобус, кад *га завртимо*, обрће око гвоздене игле која пролази кроз његово средиште, тако се и Земља обрће – ротира око своје замишљене осе. (ЕК) / *Заврти својом свјетиљком* уокруг. *Војн*.

Отац скочи да погледа у књигу, а Славко *је залупи*. *Сек*. / Отишао је, за собом *је залупио вратима*, наивно сам хтео да верујем: гледа ме кроз кључаоницу. (ЕК)

Понекад ветар *затресе вагоне* и нас; осетиш мирис зиме. (ЕК) / Гојко *затресе плећима* и изиђе из собе. *Ранк*.

Скочим из постеље, видим, мала стисла зубе, *превртнула очи*, поплавила, умреће сигурно. *Петр. Р.* / На ово *је* већ и Пол *превртнуо очима* у неверици. (ЕК)

Точак од кола хтеде да ми прегази стопало, ја *тргнем ногу*. *Лаз. Л.* / Кочијаш [*је*] *тргнуо уздама*. *Торб*.

Кењац *тресе уши*, ни бриге га није. *Вел.* / Коњи фркћу, *тресу главом*. *Ћос. Д.*

Он је љуто замашито момче, он не знаде *народ управљати*. *НП Вук.* / Војници [брдског пука] ... сада први пут *управљају* [*мазгама*]. *Јак.*

Појури прозорима ... и почне да *их цима*. *Станк.* / *Цима том оградом* на граници и поткопава је дању и ноћу. *Андр. И.*

Код глагола *дрмати* по правилу се употребљава инструментал ако се ради о имениици која означава део тела:

Послије неколико тренутака и мали поче *дрмати главом*. (И)

Међутим, ако се допуном означава нешто друго, углавном се употребљава акузатив:

И докле *прозор* хладна *дрма* цича, ми сваку ријеч гутамо нијеми. *Шант.*

Код осталих глагола из ове групе употреба модела $V + N_{Ak}$ или $V + N_{Ins}$ зависи углавном од тога да ли се жели исказати активност којом је обухваћен појам (*залупити врата*) или се пак жели исказати активност која прелази на објекат који се може схватити као „оно кроз шта се чин вршења испољава“[15] (*залупити вратима*).

Модел $V + N_{Ak}$ чешће се среће код глагола уз које се може јавити и појам који не означава интегрални део тела[16].

Глаголи визуелне перцепције и глаголи који значе остваривање контакта могу имати за рекцију поред акузатива без предлога и акузатив са предлогом У – *гледати, дирати, загристи, циљати*:

Чинило ми се да *ме* цео свет *гледа*. *Уск.* / Мањи брат почео натуцати слова *гледајући* преко братова рамена *у читанку*. *Гор.*

Поточић [је] ... окретао ... мало звјездолико коло што *је дирало два ситна, дрвена чекића*. *Ћор.* / *У жице* већ *дирам* и причу отварам. *Наз.*

Таман *сте загризли једну тему*, а Емерсон вам је истрже и даје вам другу. *Прод.* / Дубоко *сам загризао у ваш проблем*. (И)

Тргао сам ножину иза појаса и јурнуо *циљајући* му *пупак*. *Ћос. Б.* /

15 На ову разлику указује Милка Ивић: „Потребно је нарочито истаћи, ради разграничења са акузативом објекта, да се инструментал нетипичног објекта употребљава само онда кад је могућно конциповати целу ситуацију вршења тако да циљност, сврха радње буде ирелевантна“ (Ивић 2005, 120).

16 „Што се тиче појмова-предмета, они се у оваквој ситуацији јављају само по изузетку с обзиром на то да је ограничен број глаголских радњи овога типа које допуштају и употребу предмета у својству органа-носиоца глаголског вршења (једна од тих изузетних радњи је нпр. акција *махати – махати марамицом* као *махати руком*).“ (Ивић 2005, 108)

Мајстор ... *циља у Леду са лабудом*. *Андр. И*.

Алтернативни модел V + u + N_{Ak} употребљава се за изражавање управљености одн. прецизирања на који део појма је радња управљена.

Слично као у претходном случају, варијанта моделу V + N_{Ak} може бити и модел V + na + N_{Ak}, којим се такође пре свега изражава управљеност радње према неком појму – *заборавити, замрзети / замрзити, мотрити, напасти, слутити, чекати*:

Стрељана ће бити само зато што *је заборавила писане људске законе*, што је послушала срце. (ЕК) / Не треба *заборавити* и *на бајке* које и у претходним епохама, између осталог, служе као лектира за младе: класицистичке бајке Приче моје мајке гуске (1697) Шарла Пероа писане су за васпитање и забаву аристократске омладине; … (И)

Само човјеку [је] дано да може да *замрзи на свој живот*. *Андр. И*. / Ако буде уведена, *веронауку ће замрзети* и она деца која би је у другим околностима заволела. (ЕК)

Ћехаја ... узе *мотрити Климу-капетана*. *Том*. / Примили смо га у чету, с тиме да се *на њега мотри*. *Чол*.

Наш батаљон [*ће*] *напасти непријатеља* на спавању. *Јонке*. / Сада се са радозналошћу очекује шта ће Дадара предузети: *хоће* ли *напасти на брачну постељу свога господара*, или ће се побринути да достојно дочека Брзанове разбојнике. (И)

Чујем птичји цвркут што *пролеће слути*. *Јакш. Ђ*. / *Слути на зло* — прорицали су старци, чувши с гробља совино хукање. *Моск*.

Чекао сам те као озебао сунце, па сад што ми ти кажеш тако ће и бити. *Ранк*. / Ради тога завјерило се њих двоје да ће једно *на друго чекати*. *Том*.

Код глагола *замрзети / замрзити* (у значењу ’осетити мржњу према коме, омрзнути’) у сва три наведена примера рекцијска допуна је у акузативу са предлогом НА. Међутим, на основу великог броја прегледаних примера можемо закључити да је ова рекцијска допуна застарела и да се више не користи у савременом књижевном језику, већ једино акузатив без предлога. Примери такође показују да уз глагол *напасти* знатно чешће иде допуна у акузативу без предлога него у акузативу са предлогом.

О варијантности беспредложног акузатива и акузатива са предлогом НА уз глаголе *заборавити* и *чекати* писала је Владислава Петровић у раду *Алтернативност предлошког и беспредлошког објекта у српском језику* (Петровић 2000а) а потом и М. Ивић у раду *Неки увиди у конструкције типа* ***чекати некога / на некога и заборавити нешто / на нешто*** (Ивић 2001). Владислава Петровић бројним примерима (не само код глагола *чекати* и *заборавити*) показује да примери са предлошким објектима носе „једну информацију више“, на пример финалност. М. Ивић, с друге стране, указује на два оперативна фактора (на која упућују когнитивисти) која имају пресудну улогу „при уобличавању информационе садржи-

не исказа“ (стр. 8). На примеру глагола *чекати* ауторка показује деловање првог фактора – „’ментално стајалиште’ са којег учесници комуникације сагледавају оно о чему говоре“, а на примеру глагола *заборавити* деловање другог фактора – „међусобно значењско прилагођавање оних лексичких јединица чијим је повезивањем устројен дати синтаксички спој“ (8). Тако се изјавом *Чекамо Перу* даје информација да неко некога чега, док се изјавом *Чекамо на Перу* даје иста информација „уз инсинуацију да управо на ’чеканоме’ и лежи одговорност за трајање чекања“ (9). Израз *Заборавио сам кључеве* има значење ’нисам се сетио да понесем са собом кључеве’, али ако се хоће сигнализирати не то „чињење“ него неко друго „које је било претходно планирано, присуство предлога *на* постаје неопходно“ (9) – *Заборавио сам на кључеве* (нпр. у значењу ’нисам се сетио да треба отићи код Пере по кључеве’). Изван комуникативног контекста само изјаве првог типа су информативно „провидне“.

О варијантним допунама глагола *мотрити* писала је Владислава Петровић у раду *Допунска синтагма с предлогом НА у речнику* (Петровић 2002). По њеном мишљењу, употреба предлога НА обавезна је „онда када је наглашена потпуна чулна ангажованост и свесна усмереност субјекатског партиципанта на предмет у његовом перцептивном пољу, док је интенционални карактер акције обично имплициран“ (стр. 222).

Познато је да и глаголи знања за рекцијску допуну поред модела V + N_{Ak} могу имати и модел V + za +N_{Ak} – *дознати, сазнати, чути*:

> Нисам никад *дознао његово право име*. (ЕК) / Јосип Манолић је рекао да је чим *је дознао за злочине* у Госпићу наредио криминалистичку истрагу. (ЕК)

> Да ли *си сазнала резултат теста на трудноћу*? (ЕК) / Они који не знају твој нови број са именика временом убрзо *ће сазнати за твој нови број*. (И)

> Гдје да се народ развесели ... гдје да *чује новости* ако не на сајму! *Бен*. / Рецимо да је *за гета* могао *чути* – умешао се чак и књижар Коен – али како је могао чути за та стрељања? (ЕК)

По речима Наде Арсенијевић: „када се објектом упућује на садржај овог управног глагола, на синтаксичком плану се реализује беспредлошки облик акузатива (*знао је песмицу*)“, а уколико се „глаголском радњом не обухвата дати објекат, него је она управљена на неку од његових карактеристика, … објекатска допуна бива заступљена предлошком конструкцијом“ (Арсенијевић 2003б, 148–149).

Глаголи *чути* (у значењу ’дозна(ва)ти, сазна(ва)ти, упозна(ва)ти преко других, из казивања других’) и *слушати* као рекцијску допуну могу имати и локатив са предлогом О, у зависности од тога да ли је нагласак на непосредном, предметном садржају (*слушати песму*) или се пак ради о тематској допуни (*слушати о рату*):

> Гдје да се народ развесели ... гдје да *чује новости* ако не на сајму! *Бен*. / Пошто *чују о којој већој победи* ... држе здравице храброј ... војсци. *Вас*.

> На далеком друму слушаш *рабацијска кола*. *Јакш. Ђ*. / Слушао *сам*

о њему раније. (ЕК)

За глагол чути у РМС наведен је и пример у коме допуна има обележје аниматност (+):

Неће Турци на ме ... давно *су ме чули* и познали. *НП Вук*.

Примера у којима глагол *чути* има допуну са обележјем аниматност (+) нисмо нашли нити у корпусу нити на интернету, те се може рећи да је таква допуна данас застарела.

Глаголи *жалити (кога, за ким), испаштати (шта, за шта)* као варијанту имају инструментал са предлогом ЗА одн. акузатив са предлогом ЗА, а основна разлика је, чини се, у томе што се предлогом ЗА потенцира узрок:

Први пут виде како је свет грозан. Она умрла, а он не сме да *је жали*. *Вес*. / *Жалила је за њим*, јер јој је био добар, јер се није кињила ни мучила код њега. *Ивак*.

Зажмирио као човјек који је свјестан своје кривње и вољан је да *је испашта*. *Донч*. / Починили су злочин и бачени су овдје [у тамницу] да *... за то испаштају*. *Чол*.

Објекатско значење укршта се са месним код глагола који означавају кретање преко чега – *прелетети / прелетати, прескочити / прескакати, претрчати / претрчавати, прећи / прелазити*:

Прелетио је [Ластан] мимо торањ столне цркве. *Креш*. / Дај ми, боже ... крила лабудова да *прелетим преко Рисна града*. *НП Вук*.

Једном згодом улучи прилику ... *прескочи*, као пливач стрмоглавце, *широк плот*. *Матош*. / Он клисну ... *прескочи врзину* и нададе преко ливаде. *Ранк*. Волим *прескочити преко плота*. (И)

Мачкица ... скочи на низак кров ... *претрча га* и ишчезе. *Ћос. Б.* / Он *је претрчао преко центра*, прошао двадесетак метара, а онда упослио Бошковића, који је улетео у казнени простор, али је млако шутирао у рашље Радаковићеве мреже. (ЕК)

Морала је *прићи* с Иваном *планину*. *Михољ*. / Прво је нахрупио тежак звук мотора, аутобус је испунио целу улицу, потом *је прешао преко трга*. (ЕК)

У зависности од тога које се значење хоће више истаћи – објекатско или просторно – употребиће се модел V + N_{Ak} или модел V + preko + N_{Gen}.

Познато је да глагол свирати поред рекцијске допуне у акузативу без предлога може имати и допуну у локативу са предлогом НА (*свирати хармонику / свирати на хармоници*), при чему је основна разлика у значењу што друга допуна има (наглашеније) значење средства.

Боље је и го и бос писати песме, и *свирати гитару*, него свирати, да не кажем чему! (ЕК) / Често је музицирао са Ајнштајном који *је*

одлично *свирао на виолини*. (ЕК)

Исти глагол као допуну може имати и акузатив са предлогом У:

Свирала је врло добро *у клавир*. *Лаз. Л.*

Примера за глагол *свирати* и допуном у акузативу са предлогом У нисмо нашли у електронском корпусу, али смо нашли неколико примера на интернету (Скоро сваки мушкарац је знао да *свира у фрулу*), што упућује на закључак да се ова допуна данас ретко употребљава.

Бележимо још глагол штедети који као рекцијску варијанту акузативу без предлога може имати локатив са предлогом НА:

> Пуше се утуљене петролејке *штедећи петролеум*. *Гор*. / Не може се *штедети на медицинској опреми и на опреми за безбедност такмичара*. (И)

Разлика између ове две допуне (акузатив без предлога и локатив са предлогом НА) јесте у томе што се акузативом исказује да се нешто штеди, умерено троши, док се локативом са предлогом НА хоће рећи да се мањом потрошњом нечега може остварити уштеда и на тај начин нека врста добити. Према прегледаним примерима може се закључити да други модел ($V + na + N_{Lok}$) углавном иде уз негирани глагол.

Варијанта беспредлошком акузативу као допуна глагола *одуговлачити* може бити и инструментал са предлогом СА:

> Наша влада била је решена да *одуговлачи ствар*. *Јов. С.* / Надам се да се *неће одуговлачити с том идејом*, јер неко време нисте могли ни са једном особом на овој планети да разговарате а да вам она не каже шта је радила тог дана. (ЕК)

$V + N_{Gen}$

Генитив без предлога често је позициона варијанта беспредлошког акузатива. У науци су одавно позната два типа овог генитива: словенски генитив и деони или партитивни генитив.

Овај рекцијски модел је, дакле, варијанта акузатива без предлога и уз негиране прелазне глаголе (словенски генитив):

> Никад нећу *заборавити оног очајничког израза* на лицу. *Вес*. *Свога бабе запамтила нисам*. *НПХ*. *Не може да предвиди краја* тој невољи. *Бен*. Григорије ћутећи *прогута ту увреду*. *Моск*. *Није могао прогутати неких подругљивих примједаба*. *Шкреб*. То ником *не ремети сна*. *Бен*.

У нашем корпусу нисмо нашли много оваквих примера. У сваком случају, чињеница је (одавно запажена у литератури) да акузатив без предлога потискује словенски генитив. О словенском генитиву и факторима који утичу на његово јављање писао је Јован Кашић (1973). По речима Кашића, експанзија акузатива није једино

захватила негирану форму глагола имати (уз напомену да низ фактора утиче на избор форме објекта овог глагола).

Дакле, рекцијски модел V + N_{Gen} сасвим је обичан уз глагол *имати / немати*, и то у његовом основном значењу 'располагати чим као својом имовином; поседовати неку особину, одликовати се чим':

> За развијање теста оклагијом потребно је *имати даску равну* и чврсто на столу углављену. (ЕК) У срцу он осећа бојазан и стрепњу, хоће ли *имати снаге* за нове, невиђене креације. (ЕК) Он је хвали да *има укуса*. *Макс*. Мрзети, значи *немати љубав*. (ЕК)

Такође се и деони (партитивни) генитив може јављати уз прелазне глаголе – *досути, засејати, затражити, искати, кувати, купити, набавити, наточити, тражити*, итд.:

> *Досу мастила* у дивит. *Лаз. Л*. Ево и мене да *засејем босиљка*. *Вес*. Пошто руча, он опет *затражи воде*. *Вес*. Седне сам за један сто, па *иште вина*. *Игњ*. На веригама виси бакраче у коме стари чича-Маринко *кува качамака*. *Јакш. Ђ*. Нисам *купила кафе* ... А то ће ми требати. *Вес*. Болничарке *су* јој *набавиле* мало *киселог млека*, па се боље осећала. *Дед. В*. Лице уми и *наточи воде*. *Радич*. Отићем ... код једнога мајстора као калфа *тражити посла*. *Маж. М*.

Поред наведених случајева када је генитив без предлога варијанта акузатива са предлогом, може се рећи да је овај рекцијски модел карактеристичан пре свега за велику групу глагола која у себи садржи неку од следећих семантичких компоненти: партитивност, аблативност, конексија; генитивска рекција код ових глагола често је подржана и морфолошким елементом – глаголи са морфемом СЕ и глаголи са префиксима који глаголима придодају обележје квантификације:

> *Зажељела се ... дома*, *матере своје*. *Цар Е*. *Свега се засити* једноћ чељаде, и љубави и сна. *М-И*. Све је онда бујно листало и цвало; *напило се влаге*. *Наз*. *Најешћу се* и ја *погаче*. *Вес*.
>
> *Свега ... су се могли да лише* наши сиромашни другови у граду. *Чол*. Она је ћерка богатог трговца ... али *је се* отац *одрекао* кад је побегла. *Андр. И*. Нека *се боја и борбе окани* одмах. *М-И*. Желео [је] да *се* што пре *отараси болеснога*. *Чипл*. *Није [се] могао отрести сиротиње*. *Глиш*. *Вашег пријатеља* свак *се ратосиља*. *Дим*. Гвардијан би хтио да *их се [Турака] ријеши*. *Андр. И*.
>
> *Додирнуо се шешира*. *Торб*. Чим *се* он [Марко] *докопао оружја, коња* и *вина*, заборави све муке. *Дом*. Она је на свој шаљиви начин причала ... како *се домогла оружја*. *Поп. Ј*. У радионици старији унуци спремају алатке, не даду му да *се ничега дотакне*. *Макс*. Латише се пера и они којима је давно зарђало. *Дом*. Опет *се шале прихватише*. *Вил*.
>
> *Награби* у кречани [*креча*], има га још на дну. *Рад. Д*. Кад *се нагутају* [Талијани] *макарона*, легну потрбушке крај мора. *Надисао [би се] свежег и мирисавог јутарњег ваздуха*. *Срем*. [Он] ће дотерати до великог положаја ... *надобивати чинова*. *Глиш*. Кад би тамо завели ме-

даље ... он *би их се надобијао* као да је пола Нијемаца сасјекао. Лал. *Најешћу се* и ја *погаче*. *Вес*. Штедио сам и *накуповао доста пашњака и ораница*. *Кум*. Они *су се накуповали пустих спахилука и племићких грбова*. *Петр. В*. Нико не може цијелом свијету *колача намијесити*. *Н. посл. Вук*. Толико је заволео Босну да не може да *се нагледа њених предела*. *Андр. И*. На пролеће би те чобанице закопале, и ти *би се земље намирисао*. *Вуј*. Баба Вида је створење *којега* човек не може да *се нагледа* и *наслуша*. *Сек*. Анђо ... *наточи вина* учи! *Вес*. А чим *нахвата [рибе]* ... за једну пошиљку ... он нагне кући. *Јевт*.

Код глагола са префиксом *на-* ректум је често у множини (*накуповати књига, наслушати се глупости*).

Поред акузатива без предлога, варијанта овом моделу ($V + N_{Gen}$) може бити генитив са предлогом ОД, што је лако објаснити истим значењем које се налази у основи и генитива и предлога ОД – аблативношћу (*бојати се, ослободити се / ослобађати се, чувати се*):

Ружице, *не бој се од мене*. *Јакш. Ђ*. / *Зеленога се аутомобила* стану *бојати* као куге. *Крањч. Стј.*

Важно је нешто друго – *ослободити се страхопоштовања према битном*. (ЕК) / *Ослободити се од греха и нездравог духовног живота*. (И)

— *Чувај се паса*! — довикну чобанин. *Јак*. / Због непроцењиве важности шума стално се истиче да то богатство треба не само *чувати од уништења*, него и унапређивати. (ЕК)

У грађи уз глагол *заситити се* бележимо и рекцијски модел $V + N_{Ins}$:

Свега се засити једноћ чељаде, и љубави и сна. *М-И. /* Ћир-Моша би *се* слатко *заситио тим* [*ручком*], задовољно протрљао руке и обрисао своју јарећу браду. *Срем.*

За глаголе овог типа (глаголи који означавају резултативне радње: *напунити, заситити се, напити се* итд.) Казимјеж Фелешко каже да су „на граници објекта (јер их постулира глаголска рекција) и прилошке одредбе (са присутним значењем материјала); генитивни облик је овде средство за изражавање партитивне функције са којом се најчешће повезује представа о некаквом материјалу“ (Фелешко 1995, 60).

Глагол *гнушати се* у истом значењу (’осећати одвратност, гађење и презир’) као допуну може да има и инструментал са предлогом НАД:

Ја сам убица. *Гнушај ме се* с правом. *Бој. /* Његови се ученици *над тим* страшно згражаху и *гнушаху*. *Креш.*

Чини се, према додатно прегледаним примерима, да модел $V + N_{Gen}$ има предност када именица означава особу чије је понашање узрок таквог осећања, а модел $V + nad + N_{Ins}$ јавља се код именица којима се именује такво понашање.

Глагол *играти се* у значењу ’занимати се, бавити се каквим радом, послом као

забавом, понашати се неозбиљно' може имати и рекцијски модел V + sa + N_{Ins}:

И ви *се* тако *играте са истином*, на рачун једне часне жене? *Грол.* / Немој да *се играмо рата*. Немци нам иду по трагу. *Ћос. Д.*

Како се чини, ове допуне углавном нису заменљиве. У генитиву се јављају именице које се могу по сличности или нечем другом довести у везу са називом неке игре (*играти се шаха – играти се рата*).

V + N_{Dat}

Рекцију датива без предлога имају глаголи са семантичким обележјем директивности (усмерености, упућености). Овај ректум у литератури се назива и објекатски директивни датив (в. Пипер и др. 2005, 182): *асистирати, доскочити, махнути, надати се, намигнути, напакостити, наздравити, недостајати, одолети, опонирати, пакостити, помоћи, претходити, радовати се* итд.

И код овог модела чести су глаголи са морфемом СЕ. Погледаћемо веће семантичке групе код којих се јавља овај рекцијски модел.

Глаголи емотивних и психичких стања или процеса – *веселити се, дивити се, зачудити се / зачуђавати се / зачуђивати се, згадити се, надати се, насмејати се, начудити се, обрадовати се, огадити се, пркосити, радовати се, стремити, чудити се*:

Једнако *се веселио празницима* да пуца из ... пушака. *Новак.* И сам сам слушао и *дивио се старој Види* како слатко прича. *Вес.* Испосник *се* тобож веома *зачудио том одговору*; пребацивао ми је да сам допустио демону охолости да ме заведе, и на сваки начин је хтео да ме убеди у неопходност исповести. (ЕК) Био је тако престрашен да *ми се* просто *згадио*. *Чол.* Још ове зиме *се* можете *надати консулу*. *Андр. И.* Лепо је *насмејати се његовим досеткама* и прошетати атинским улицама у којима живе Римљани; дочекати с њима још један срећан крај. (И) Нитко *се томе* у читавом селу није могао доста *начудити*. *Ивак.* За њу: женска шкорпија *ће се обрадовати поклону* који има личну намену, а који посебно одговара њеној заводљивој ћуди. (И) Одмах *се свима* археологија ... *огади*. *Дом.* Сећао [се] младости своје, опоменуо се снаге која *је громовима пркосила*, пак је горко уздахнуо. *Јаки. Ђ.* Ја *ти се радујем* — рече јој госпођица. *Ћип*. У наставку је игра нешто живнула, Партизан је заиграо предузимљивије и већ на старту најавио да *ће стремити победи*. (ЕК) Зато *се* не треба *чудити невољној примени закона о заштити интелектуалне својине* у земљама у развоју. (ЕК)

Глаголи комуникације, саопштавања, поздрављања – *аплаудирати, јавити се / јављати се, клањати се, командовати, махнути / махати, наздравити / наздрављати, намигнути / намигивати, обратити се / обраћати се, одазвати се / одазивати се, писати, представити се / представљати се*:

Нећемо седети у делегацији и *аплаудирати том председнику*. (ЕК) Ни видео нисам тада ваше лице — само *вам се* збуњен *јавих* нехотице. *Дис.* Сви *ћемо се клањати истом богу*, а ко одбије видеће свога бога. (ЕК) *Командује им* један Немац — мајор. *Дед. В.* А сада чујмо!

— *махну* Регистар *говорнику*. *Ков. А.* Пружи ми чутуру и рече да *јој наздравим*. Вес. *Пушкиновом Херману ће*, у часу губитка, пикова дама мангупски и осветнички *намигнути*, и он ће у њој препознати „убијену“ грофицу, која му и мртва забада бодеж у срце. (ЕК) *Обратила се ... Паули*: — Покажи ми ... где видиш сунце. *Сек.* Коњ [му] познаваше глас, те *би му се* увијек *одазвао* ржући. *Мат. Пишем господару Ђорђу* опширно како је амо. *Нен. М.* Само то сам разумио ... да *се* свакако морам *представити пуковнику*. *Шен.*

Глаголи којима се означавају различити етички односи – *замерити се / замерати се, згрешити, извинити се / извињавати се, лагати, ласкати, напакостити, наругати се, насмејати се, наудити, одужити се / одуживати се, осветити се / освећивати се, пакостити, плазити се, подвалити / подваљивати, подсмевати се, показати / показивати, помоћи / помагати, реваншрати се, ругати се, светити се, слагати, смејати се, смиловати се, судити*:

Турска влада ... *замериће се руском цару*. *Нен. Љ*. О ... српска науко, опрости, ако икада *згреших имену твојему*, опрости ми, јер нисам знао шта чиним! *Дом.* Одговарајући на питање да ли *ће се* председник СРЈ *извинити Хрватима*, председник СРС не верује да ће Коштуница отићи у толику издају: ... (ЕК) Нпр. *лагати некоме* ко је неизлечиво болестан није никакво сажаљење – већ окрутност. (ЕК) Управо, покушавали су да *му ласкају*, јер он је сва њихова ласкања ... одбијао са презрењем. *Андр. И.* Он је ... помагао демонстрације ... само да *би ... влади* што више *напакостио*. *Риб.* Не може припадати ономе ... који *се наругао њеној љубави*. *Ранк*. Грохотом *се* треба насмејати *тим прогонитељима Бога*. (ЕК) Хладни вјетар ... би *ми наудити* могао. *Том.* То паорским момцима није било право и ... вребали [су] прилику да *му се* некако *одуже*. *Срем.* Запали пола села да *би се осветио својим сељанима*. *Моск. Оном [су] професору* ђаци највише *пакостили* који је с њима тирански поступао. *Марк. Св.* Почела је да виче и да грди: они *су јој се* смејали и *плазили*. *Рист. Старим лолама и видрама* обично се не може *подвалити*. *Срем.* Цео свет *се подсмевао његовој скривеној љубави*. *Мил.* Ја *ћу њему показати*, ја ћу њега научити! *Каш.* Рони сузе јутром и вечером ... а не може *сину* да *поможе*. *НП Вук.* Верујем да *ћемо се* на свом терену *реваншрати Ираклису*. (ЕК) Пјесма крвникова ори. Далеко. *Нашим мукама се руга*. *Гор.* Убица грофа Улриха Цељског, истина злог и суровог човека, Владислав Хуњади платио је и сам главом од џелата на јавном губилишту у Будиму у својој 24. години, и поред свечане заклетве краља Владислава да *се неће светити Хуњадијевим синовима* што су му убили ујака, Улриха Цељског. (ЕК) Нешто му срце стегну, гдје *ће слагати дјетету*. *Јурк.* Хајдуци *се смејаху потери*. *Вес. Смилујте се мени* окорелом смрадном грешнику. *Ранк.* То није наше да *му судимо*. *Јевт.*

Глаголи са значењем користи и штете – *допринети / доприносити, користити, научити се, нашкодити, погодовати, придонети, припасти / припадати, служити, угодити / угађати, шкодити*:

Ако ће сусрет у Асизију *овоме допринети*, требало би га поздравити. (ЕК) *Није користила [Талијанима]* ни помоћ коју су Немци хитно

послали. *Дед. В.* Вук *се* од добра оца *научи књизи српској и талијанској*. *ЛМС 1951.* Није могао наћи бољу згоду да *нашкоди манастиру*. *Андр. И. Сточарству* врло добро *погодује* јака производња крмног биља. *ЕГ 1.* Тако [*су*] Руси знатно *придонијели пропасти њемачке офензиве* у Француској. *ОП 2. Њој су припале* баш Радмилине ципеле и капут. *Макс.* Лист који не *служи истини* губио је свој основни разлог постојања. *Ћос. Б.* Гледао је да *му угоди* у свему. *Чипл.* Све нагле промене *шкоде организму*. *Макс.*

Глаголи предавања, покоравања, потчињавања – *дати се / давати се, обећати се, одати се / одавати се, повиновати се, подлећи / подлегнути, подредити се / подређивати се, покорити се / покоравати се, посветити се / посвећивати се, потчинити се / потчињавати се, предати се / предавати се, препустити се / препуштати се, робовати*:

Ја *сам се* тек послије вјенчања *дала мајору*. *Фелд.* Поп ... упита ... — Да *се ниси обећао којој другој*? *Вес.* Зашто ... да *се ода вољи човјека* који жели само себи да угоди. *Вел.* Сваки члан мора *се* строго *повиновати свим решењима скупа и управе*. *Лапч.* Још кад се таква пропаганда, паралелно и синхроно, води и кроз остале медије (штампа, радио) *њој* већина, на жалост, мора подлећи. (ЕК) Клеон је **с** одредом ... пришао Еуну и *подредио му се*. *Пов. 1.* Осјети да *се* мора *свакој жељи господина шумара покорити*. *Кос.* Материјално богатство омогућава појединцу и друштву да *се посвети размишљању, учењу и просвећивању*. *Пед.* Ко си да си, *потчини се мени* као даси. (И) Из почетка је викао, љутио се, претио, али *се* постепено свикне и мирно *преда судбини*. *Дом.* Нека увене моја младост и лепота, али ... нећу се дати понизити, *препустити се гаду*. *Бар.* Јадни Јевта! *Робовао је* целог века *другоме*. *Вес.*

Глаголи којима се изражава да нешто нечему одговара, приличи – *доликовати, доличити, наликовати / наличити, одговарати / одговорити, приличити, сличити*:

Досетке и шале *доликују јунацима*. *Нен. Љ.* Туђ [језик] туђину, *теби* твој *доличи*. *Прер.* Глас му *наликоваше пролетњој грмљавини*. *Ранк.* Оженио се како *му* не *одговара*. *Селим*. Живели су они врло лепо као што, напослетку, и *приличи поповским кућама*. *Срем.* Поче читати тихо ... те је у оној тишини много *сличило зујању челињем*. *Ћор.*

Глаголи отпора, противљења – *одолети / одолевати, одупрети се / одупирати се, опирати се / опрети се, опонирати, противити се, противречити, сметати, супротставити се / супротстављати се, успротивити се / успротивљавати се*:

[Пролетерске бригаде] *су* недавно *одолеле петој непријатељској офанзиви*. *Поп. Ј.* То штиво ме је уверило колико *се* снажно треба *одупрети читавом том начину размишљања*. (ЕК) *Свакој се невољи* можемо *опријети*, али томе не можемо. *Андр. И.* Вечито један *другом опонирају*. *Јак.* Ишли су, уништавајући устаничке ескадроне који *су им се противили*. *Моск.* Воли да га дирнеш у око, него да *му противречиш*. *Лаз. Л.* И у збиркама најбољих песника осредње песме *сметају бољима*. *Поп. Б.* Штета само што нисам старији, јачи да *му се* поштено могу *супротставити*. *Радул. Томе се* није могао успротивити и ми

кренусмо према шалтеру за информације. (ЕК)

О варијантности модела V + N_{Ak} и V + N_{Dat} већ је било речи (в. модел V + N_{Ak}).

Поред модела V + N_{Ak}, моделу V + N_{Dat} варијанта може бити и модел V + na + N_{Ak} – *адаптирати се, навикнути се / навићи се / навикавати се, наликовати / наличити, научити се, смиловати се*:

Он је имао својство да *се* као писац *адаптира срединама и људима* које описује. *Глиг.* / Али, ова мера се нерадо примењује, јер је циљ затворских власти да *се* оптужени *адаптирају на услове у затвору* тако да могу заједно да живе и друже се са осталим затвореницима по сопственом избору. (ЕК)

Поглавита је ствар *навикнути се радњи*. *Павл.* / До недеље *ћемо се* навићи *на ове услове* и бићемо потпуно спремни да у високом ритму одиграмо пет утакмица. (ЕК)

Глас му *наликоваше пролетњој грмљавини*. *Ранк.* / На длаку [*је] наликовала на мајку своју*. *Шимун.*

Вук *се* од добра оца *научи књизи српској и талијанској*. *ЛМС 1951.* / *Научили се на затвор*, као врапци на жито! *Гор.*

Смилујте се мени окорелом смрадном грешнику. *Ранк.* / Ајде, амо, соколови моји, кад *се* неће *смиловати на вас* мајка ваша срца каменога! *Огр.*

Приликом анализирања примера за наведене глаголе установили смо да се једино уз глагол *навикнути се / навикавати се* допуна у дативу готово и не употребљава више, да је, дакле, застарела (или да застарева). Код глагола *адаптирати се* доминира допуна у акузативу са предлогом НА.

Модел V + N_{Dat} као варијанту може имати и модел V + ka + N_{Dat} – *нагињати, прићи, стремити, тежити*:

Привреда народна [*је*] *сточарству* претежно *нагињала*. / *Нов.* Мјесец *нагињаше к западу*. *Ћип.*

Он се сабере, *прође к њој*, пружи јој укочено руку. *Ивак.* / Гусак ... не да ни *прићи гушчићима*. *Вес*

У ... фабрикама ... је крчила себи пут снага радничке класе, која *је стремила ка демократизацији свих области живота*. *Пол. 1957.* / У наставку је игра нешто живнула, Партизан је заиграо предузимљивије и већ на старту најавио да *ће стремити победи*. (ЕК)

Како је [Жилијен] растао, тако *је* већма *тежио к мору*. *Дов*. Постојање стандарда је нужна утопија *којој* морамо тежити. (ЕК)

Овај варијантни однос лако се објашњава поклапањем једног од основних значења датива – усмерености, са истим тим значењем које у себи садржи предлог

КА.

Глагол *тежити* има и варијанту у инструменталу са предлогом ЗА, вероватно по аналогији са блискозначним глаголом *жудети* (*за чиме*):

Сви људи по природи *теже за знањем*. *Ант. 1*.

И глагол *ругати се* може имати варијантну рекцијску допуну, овога пута у инструменталу са предлогом СА:

Не зна кад *се* фратри *с њим ругају* а кад озбиљно говоре. *Андр. И. /* Пјесма крвникова ори. Далеко. *Нашим мукама се руга*. *Гор.*

Чини се да се и овде варијантни модел (*ругати се с ким*) јавља под утицајем другог глагола, сличног по значењу и рекцијској допуни (*шалити се с ким*).

V + N_{Ins}

Ову рекцију могу имати глаголи који значе бављење каквим послом и глаголи са значењем управљања – *бавити се, баратати, владати, водити се, господарити, дириговати, доминирати, завладати, занимати се, овладати / овладавати, руковати, руководити, служити се, управљати*:

Он је човек који *се* више *политиком бави* него школом и просветом. *Јакш. Ђ.* Нису знали *баратати* ни *ножем* ни *виљушком*. *Петр. В.* Илуструјући овај став интересантним поређењем, лист наводи да на челу Америке данас стоји председник који је за длаку победио свог противника, док *ће Израелом владати* човек који је освојио велику подршку бирача, највећу од времена оца нације Давида Бен Гуриона. (ЕК) Преводилац *водио се* при овом избору много *околношћу* да је збирка намијењена средњошколским читаоцима. *КХ 1936.* Све више *смо господарили друмовима*, па и Савом. *Поп. Ј. Оркестром ће дириговати* професор школе Обрад Недељковић. (ЕК) Две главне идеје *доминираху том политиком*. *О 1875.* У почетку 1807. године ... Срби *завладају Биоградом*. *Вук*. Мора бити да *се* тада и јаче *занимао историјом*. *Поп. П.* Непријатељ је био успео да *овлада половином града*. *Дед. В.* Одбор ... *ће руковати прикупљањем прилога за пострадале од поплаве*. *Дом.* Виши официри били су ... неспособни да *руководе великом армијом*. *ОП 2.* Нећу да претерујем — не волим да *се служим хиперболама*. *Ћос. Б. Управљамо овим несрећним народом* по нашој најбољој увиђавности. *Дук.*

Глаголи *владати, доминирати, управљати* као варијанту имају модел V + nad + N_{Ins}:

Не могу ја више *својим срцем владати*. *Змај.* / Помислите само да сте ви скорашњи Краљ у овој земљи и да имате тек да течете љубав народа *над којим владате* ... (ЕК)

Он би се обранио ... отворио јаку паљбу одозго на непријатеља, *којим је доминирао*. *Срем.* / Тито је у Југославији развио Устав којим је покушао да гарантује да ни једна националност *неће доминирати над*

осталим. (И)

Управљамо овим несрећним народом по нашој најбољој увиђавности. *Дук.* / Ахмет, средњи брат, *над свим [је] управљао*. *Нам.*

Према прегледаним примерима рекцијска допуна у инструменталу увелико доминира код ових глагола.

Употребу овог модела М. Стевановић објашњава на следећи начин: „Вршилац неког посла обично је и физички изнад њега, па је разумљиво што се тај просторни однос између вршиоца посла и посла на коме је често означава инструменталом с предлогом *над*“ (Стевановић 1991, 473). Овоме бисмо само додали да у случају глагола управљања није реч о физичком него хијерархијском односу (*владати над ким*).

Инструментал објекта имају и глаголи који значе кретање, одн. извођење покрета деловима тела или чиме другим (инструментал носиоца стања[17]): *бацити се, ваљати, вртети, врцкати, дрмати, завити, завртети, затрести, клатити,*

17 О овом типу инструментала писала је подробно М. Ивић у својој познатој студији *Значења српскохрватског инструментала и њихов развој* (Ивић 2005). Семантичку основу за све типове ове категорије инструментала она види у следећем: „Њима се открива појам који је и сам захваћен вршењем медијалне радње коју субјекат остварује, појам на коме се чин вршења испољава остајући притом на њему, у његовој сфери“ (101). „Централни тип категорије коју сам ја назвала „носиоцем стања“ јавља се у синтагми са глаголима који значе извесно кретање. … Није свеједно о каквом кретању се ради. Значење кретања мора бити такве природе да се при његовом остваривању осим субјекта и сам појам обележен инструменталом налази у кретању. Другим речима – да би се употребио инструментал уз непрелазне глаголе кретања обавезно мора бити такво да појам који треба да понесе функцију инструментала буде тим кретањем и сам у потпуности захваћен“ (101–102). Отуда је код неких прелазних глагола могућа и употреба медијалне конструкције са инструменталом (*нагиње чутуру* и *нагиње чутуром*), док код других таква употреба није могућа (може се рећи само *сећи хлеб*, али не и *сећи хлебом*). Овај инс. се може употребити уз глаголе кретања „само ако је испуњен један услов. Потребно је да се … да се при тумачењу дате ситуације остварења радње искључује моменат циљности. Циљност претпоставља радњу која се изводи са циљем да се обави неки посао, тако да довођење извесног појма са стране (објекта) у везу са акцијом претставља уједно и праву сврху њеног остварења. Глаголска радња, међутим, у овом случају треба да буде по природи својој таква да се или врши спонтано, без одређеног циља – каква физиолошка радња (напр. *мигати очима*) – или бар да допушта у датој ситуацији да циљност буде ирелевантна, а сам моменат извођења вршења добије првенствени значај (напр. радња *трести – трести ћилимом* – је таква радња која, додуше, има објекат, али допушта могућност да се цела ситуација њеног остварења медијално конципује, тј. да се њен објекат не схвата у првом реду као појам чије је довођење у везу с остваривањем акције трести била основна сврха тога остварење, него само као појам на кме се ово остварење испољава, манифестује). Према томе, овај инструментал налазимо пре свега уз глаголе који значе извођење извесних покрета својствених првенствено или искључиво појединим органима као *мигати очима, узвијати обрвама, климати главом, махати руком (поред махати марамицом), шкрипати зубима, шкљоцати зубима (поред шкљоцати бравом), мљаскати устима, тапшати рукама, претити прстом, цупкати ногом* и сл. …“ (102–103).

климати, колутати, макнути / мицати, махнути / махати, мигнути / мигати, млатити, мрдати / мрднути, њихати, преврнути, тргнути, трести, цимати, цимнути:

Коњ ... се пропе ... пак *се,* два-три пута заособ, *баци ногама*. *Мат.* Поче *ваљати очима* од једнога до другога. *Мат.* Млада ... све *врти плећима* и поцупкује колом. *Вукић.* А јагањци ... поскакивали су ... *врцкајући репом*. Послије неколико тренутака и мали поче *дрмати главом*. (И) *Десн.* Ја бих ипак хтио говорити с господом, — *завије лијевим раменом* Салф, као да се физички упире о своју намјеру. *Бег*. И тај рече ... другоме да су рефлекси сасвим исправни, на шта други *завртје главом*. *Јонке.* Гојко *затресе плећима* и изиђе из собе. *Ранк.* Немој да *клатиш ногама*, дрма се цео сто. *Климају* људи *главама*, држе их болничарке испод руке. *Дед. В. Вучо*. Девојчица *је колутала* уплашено *очима* и на махове се сва стресала од нервног дрхтаја. *Андр. И.* Ми ниједно ни *ухом* да *макнусмо*. *Лаз. Л.* Док се владика пео у кола, [кочијаш] поправи кићанке и поносно *махну својим бичем*. *Чипл.* Птица *мигне* још неколико пута *главом*. *Војн.* Седе на гвоздени ступић пред вратима и поче *млатити ногама*. *Глиш. Мрдали [су] брковима* као тицалима. *Десн.* На ово *је* већ и Пол *преврнуо очима* у неверици. (ЕК) Заим тужно *њише главом*. *Андр. И.* Кочијаш *[је] тр̄īнуо уздама*. *Торб.* Коњи фркћу, *тресу главом*. *Ћос. Д. Цима том оградом* на граници и поткопава је дању и ноћу. *Андр. И.* Погдешто би ... вијор силно *цимнуо прозором*. *Лаз. Л.*

За овај инструментал М. Ивић наводи да је старог индоевропског порекла (може се наћи још у језику Веда). У науци је регистрован као инструментал уз глаголе кретања.

О варијантности модела V + N_{Ak} и V + N_{Ins} већ је било речи (в. модел V + N_{Ak}).

Ову рекцију имају и повратни глаголи који значе радњу која се обавља помоћу неког средства – *брисати се, млатити се, намазати се, намирисати се, обезбедити се / обезбеђивати се, огрнути се / огртати се, поклопити се / поклапати се, покрити се / покривати се, прекрити се / прекривати се, ударити се / ударати се, украсити се / украшавати се, умазати се, хранити се*:

Стаде *се брисати марамом*. *Ранк.* Отресамо рукама прашину с одијела; неки скине капу и *млати се њоме*. *Чол.* Младић навуче голему вучју кожу, намаза *се вучјим лојем* и с дугим, оштрим ножем за појасом крену у планину. (ЕК) Такође, можда није лоша идеја *намирисати се овим парфемом* када идете на разговор у компјутерску фирму у којој сте конкурисали. (ЕК) Истина, претходно *су се обезбедили налазом своје интерне комисије*, која је прегледала исправност гасних инсталација. (И) Напољу је жега, али *се* деда *огрнуо капутом*. Макс. Да *се нисмо амрелима поклопили*, ударили бисмо раме о раме. *Нен. Љ. Покривши се покривачем од црне јањеће вуне*, заспи. *Креш.* Послије закопчаваше докољене, бијеле као снијег ... па *се прекри церадом хоће из Сјенице*. *Лал. Удари се руком* по кољену. *НП Вук.* Обичај је *украсити се вјенцима* и носити сноп класа и пшеничних стабљика у руци. (И) Брисао је с лица свога блато, *којим се* још више *умазао*. *Глиш.* Сматрао је да је нечасно путовати на рачун тог човека, *хранити се његовим сопственим намирницама*. (ЕК)

Исти модел имају и глаголи чија је рекција инструментал материје – *загадити се / загађивати се, залити се / заливати се, заситити се, засладити се / заслађивати се, затровати се, мазати се, пунити се*:

> Плодови који падну на тло, *загаде се нечистоћама* и при дужем стајању, на пример шљиве, после 6 сати почињу да труле. (И) Лице му *се зали сузама*. *Мил. В*. Ћир-Моша би *се* слатко *заситио тим [ручком]*, задовољно протрљао руке и обрисао своју јарећу браду. *Срем. Таквом крушком* човек се може *засладити* само једном. (ЕК) Тотално сам *се затровао антибиотицима*. (И) Заборавила је да понесе лосион за сунчање, па је мало изгорела по леђима, због чега *се* морала мазати *јогуртом*. (ЕК) [Очи] *су се* нагло *пуниле сузама*. *Рист.*

О варијантности глагола *заситити се* већ је било речи (в. модел V + N_{Gen}).

Средство, као семантичка категорија, веома често се подразумева и не наводи уз глагол (у површинској структури).

Глаголи *интересовати се* и *одушевити се* поред инструментала као рекцијску допуну може имати и акузатив са предлогом ЗА:

> Имам једну лондонско-бечку групу која *се интересује вашом фабриком*. *Ћос. Б.* / Није довољно интересовати *се за радни свет* или написати реч „супермаркет“ да би писац био реалиста. (ЕК)

> Породица Грбић *се* највише *одушевила белим лавовима*, јединим оваквим примерцима у Европи. (И) / Сељаци ... *се* нису могли *одушевити за цркву*. *Пов. 2.*

Додатним испитивањем већег броја примера установили смо да се код глагола интересовати се модел V + N_{Ins} повлачи (застарева) пред моделом V + za + N_{Ak}, док су код глагола *одушевити се* оба модела подједнако заступљена.

Глагол *обрасти* као варијанту може имати и рекцијску допуну у акузативу са предлогом У:

> Брежуљак ... *је обрастао младом буковом шумом*. *Леск. Ј.* / Кућица *обрашће у коров*. *Глиш.*

Глагол *обиловати* као допуну може имати и локатив са предлогом У:

> Мој говор тврд је, *благом ријечи мира не обилује*. *Богд.* / Мачва *је обиловала у јабуковим и шљивовим воћима*. *Вес.*

Према нађеним примерима данас је обичнији и чешћи модел V + u + N_{Lok}.

О варијантама глагола *цимнути / цимати* в. модел V + N_{Ak}.

Предложна рекција

У предложним рекцијским допунама предлози углавном имају само граматичку функцију (а њихово лексичко значење испољава се у прилошким падежним

конструкцијама, нпр. *ставити на сто, ставити у сто*).[18]

Овај тип рекције карактерише ректум у акузативу, дативу, инструменталу или локативу са предлогом (*мислити на некога, стремити ка победи, разговарати с мајком, мислити о нечему*).

Табеларни приказ просте предложне рекције:

конструкција	примери
са акузативом	*викати на децу, опећи се о пеглу, бринути се за дете, гласати за најбољи филм, љутити се на другарицу, веровати у правду* итд.
са генитивом	*упутити се код лекара, бранити се од комараца, бринути се око деце* итд.
са дативом	*нагињати ка западу* итд.
са инструменталом	*јурити за лоптом, сложити се са предлогом, умети са децом* итд.
са локативом	*возити се на тротинету, свирати на виолини, бринути о младима, обавестити се о свему, сањати о слави* итд.

Модели

V + za + N_{Ak}

Рекцијски модел акузатив са предлогом ЗА јавља се уз глаголе већег броја семантичких група.

Ту су најпре глаголи са значењем емоционалних процеса и стања – *бојати се, бринути (се), марити, плашити се, одушевити се / одушевљавати се, страховати*:

> *Бојали смо се за службу*, за парче хлеба. *Пер*. Већ бадеми четврти пут олисташе, ... откако си отишао, а ми стално *бринемо за тебе. Фран.* Слабо *је* ко код нас и чуо и *марио за тај свијет* кога више нема. *Ћоп.* Не *плашим се* ја *за живот*, да знаш! Нисам ја кукавица. *Ћос. Д.* Сељаци ... *се* нису могли *одушевити за цркву*. *Пов. 2.* Командир *је* највише *страховао за коње*. *Јак.*

Глаголи са значењем интелектуално-комуникативних активности – *ангажовати се, дознати, знати, интересовати се, распитати се / распитивати се, сазнати / сазнавати, чути*:

18 „У фразеологизираним скуповима речи предлошке конструкције немају ни структурно-функционалну, ни семантичку аутономност (*окренути на шалу, товарити на чију душу, терати на своју воденицу*) …“ (Петровић 2002, 220).

Ја сам опасна, господине Ненаде, кад *се за нешто ангажујем*. А и срећне сам руке. *Срем.* Јосип Манолић је рекао да је чим *је дознао за злочине* у Госпићу наредио криминалистичку истрагу. (ЕК) Ескими *не знају за друштво*. *Петр. М.* Није довољно интересовати *се за радни свет* или написати реч „супермаркет“ да би писац био реалиста. (ЕК) Сутрадан, кад *се* раби Хешел распитао *за исход суђења*, рекли су му да је тужилац добио парницу. (ЕК) О њему сам много распитивао, али ни од кога нисам могао *ништа* да *сазнам*. *Јак.* Рецимо да је *за гета* могао *чути* – умешао се чак и књижар Коен – али како је могао чути за та стрељања? (ЕК)

Глаголи *дознати, сазнати, чути* (као и гл. *испаштати*) могу имати за рекцијску допуну и акузатив без предлога (в. модел $V + N_{Ak}$).

Глагол *ангажовати се* као рекцијску допуну може имати и локатив са предлогом НА:

Ја сам опасна, господине Ненаде, кад *се за нешто ангажујем*. А и срећне сам руке. *Срем.* / Садашње руководство Нафтне индустрије Србије пружиће пуну подршку надлежним републичким и другим државним органима који *ће се на томе ангажовати*. (ЕК)

Глаголи којима се исказује став, оцена, опредељеност – *агитовати, борити се, гласати, жртвовати се, загрејати се, заинтересовати се, заложити се / залагати се, заузети се / заузимати се, занимати се, интересовати се, марити, определити се / опредељивати се, навијати, одлучити се / одлучивати се, определити се / опредељивати се*:

Прије *се агитирало за слогу* у часописима и новинама. *Бен.* Америка *се* и ријечју ... и устанком и ратом *борила за народно право*. *Рад. А.* Још двадесете године *гласао сам* ја *за комуну*. *Чол.* Неко треба да *се жртвује за народ*. *Ћип. За ову идеју био се загрејао*. *Јов. С.* Она *се* не може *заинтересовати ни за што*. Новак. Она би *се* сва *заложила за сваку кап крви њихове*. *Глиш.* Док дође нови школски надзорник — ... онда се надам да ћете *се* ви *заузети за мене*. *Трифк.* Он [се] не усуди да покаже да *се није занимао за игумана*. *Чипл.* Није довољно интересовати *се за радни свет* или написати реч „супермаркет“ да би писац био реалиста. (ЕК) Слабо је ко код нас и чуо и *марио за тај свијет* кога више нема. *Ћоп.* Он мора да *се определи за једну или другу страну*. *Јак.* Навијачи ... [*су*] гласним повицима *навијали* и *за једну и другу страну*. *Јак.* Тачно је да Иван Долац кошта више од неких ’развиканих’ вина, као што стоји да *ће се* ’обични’ Београђани пре *одлучити за вино барона Ротшилда*. (ЕК) Он мора да *се определи за једну или другу страну*. *Јак.*

Неки од наведених глагола означавају радњу која може имати различита, супротна усмерења – што се директно одражава на рекцију; ови глаголи по правилу имају варијантну рекцију – у акузативу са предлогом ЗА (позитивно усмерење) и у генитиву са предлогом ПРОТИВ (негативно усмерење): *агитовати, борити се, гласати, заложити се / залагати*:

Прије *се агитирало за слогу* у часописима и новинама. *Бен.* / Ау-

стрија не може мирно гледати како се с оне стране њене границе *агитира противу ње*. *Јов. Ј.*

Америка *се* и ријечју ... и устанком и ратом *борила за народно право*. *Рад. А.* / *Против ... грешака* у закључивању морамо *се борити*. *Лог. 2.*

Још двадесете године *гласао сам ја за комуну*. *Чол.* / Народ *је* гласао *против (председника СРЈ Слободана) Милошевића и његовог режима* и то је јасна одлука народа. (ЕК)

Она *би се* сва *заложила за сваку кап крви њихове*. *Глиш.* / „Ипак, у овом кратком интеррегнуму Црна Гора се не мора залагати *против формирања експертске владе* на савезном нивоу“, закључио је Ивановић. (ЕК)

Истог су модела, даље, глаголи са значењем физичког или психичког контакта – *везати се / везивати се, држати се, завезати се / завезивати се, закачити се, заковати се, залепити се / залепљивати се, прионути / пријањати, удати се, хватати се*:

Ако мислите да *ћу се* ја икад *везати за вас*, онда се љуто варате. За таквог дивљака ја не полазим. *Петр. В. За маму се* упорно *држао* један трећи буцмасти шврћа. *Мил*. *За њих* [ноге] *се* трн неки *завезао*, па га она све вуче за собом. *Сиј.* Кошуљица у реци *беше се закачила за неки камен*. *Глиш.* Као да *се заковао за земљу*, Петар понови: — Па зашто то? *Ћил.* Жишко, без оружја, залепио *се за мене* и не престаје да прича. (ЕК) Кошуља се била распала и у ситним крпицама *прионула за кожу*. *Лал.* Популарна певачица тврди да је сада апсолутно сигурна у себе, као једини свој порок признаје чоколаду и тврди да *се* никада *неће* удати *за фудбалера*. (ЕК) Сада је, ево, стигао, *хвата се за хладно гвожђе камиона*, само му замотуљак смета, испушта га, хартија се размота и два чварка се скотрљају у ниску траву. (ЕК)

Глагол *грабити се* има још две варијанте (у истом значењу ’отимати се, борити се за нешто’) – генитив са предлогом ОКО и инструментал са предлогом ЗА:

Да, знао је и он *грабити се за ваздух*, и осећати пшеницу под својим ногама. (И) / Видело се да *се* он није *грабио за лепим оделом*. *Глиш.* / Гдје *се* српски момци *грабе око глава и оружја*. *Њег.*

Оба наведена примера су из старијег периода (XIX век), а данас се чешће јавља акузатив са предлогом ЗА.

Слично је и код глагола *отимати се*, чија варијантна допуна може припадати моделу V +о + N_{Ak} или V + око + N_{Gen}:

За такве романе читаоци *се ... не отимљу*. *Нед.* / Милан и Интер отимају се о Качара! (И) / Ослушкујемо цвркут птица или их посматрамо док *се отимају око драгоцених мрвица хлеба*. (И)

О варијантама глагола *интересовати се, одушевити се* в. модел V + N_{Ins}.

Глаголи *бринути (се), распитати се / распитивати се, чути* као варијанту могу имати локатив са предлогом О:

> Ти мислиш да ја имам времена и *за твоје новине да бринем*. *Ћос. Д.* / Ова два трговца ... даду му ову децу ... да их он води у Пешту и *брине о њихову васпитању* за годину дана. *Поп. П.*

> Сутрадан, кад *се* раби Хешел распитао *за исход суђења*, рекли су му да је тужилац добио парницу. (ЕК) / Штета је што он неће застати крај ње и распитати *се о ценама у приватном смештају*. (ЕК)

> Рецимо да је *за гета* могао *чути* – умешао се чак и књижар Коен – али како је могао чути *за та стрељања*? (ЕК) / Пошто *чују о којој већој победи* ... држе здравице храброј ... војсци. *Вас.*

Глагол *одлучити се / одлучивати се* као варијанту може имати допуну у акузативу са предлогом НА:

> Тачно је да Иван Долац кошта више од неких 'развиканих' вина, као што стоји да *ће се* 'обични' Београђани пре одлучити *за вино барона Ротшилда*. (ЕК) / Размишљао [је] *на што* да *се одлучи*. *Шов*.

V + na + N_{Ak}

Акузатив са предлогом НА рекцијска је допуна већег броја семантичких група глагола.

Ту су најпре глаголи са значењем интелектуалних и емоционалних процеса и стања – *заборавити / заборављати, замрзети / замрзити, љутити се, мислити, алудирати, гледати, гневити се, јединити се, мрштити се, наљутити се, научити се, осврнути се / осврнати се, сажалити се / сажаљевати се, слутити, смиловати се, спустити се / спуштати се / спуштавати се, срдити се, сумњати, усредсредити се / усредсређивати се*:

> Ви *ћете*, због проблема, релативно брзо *заборавити на славље*. (ЕК) Има ли смисла љутити *се на оне многобројне сликаре и вајаре* који нису одолели искушењу комерцијализације, претворивши се, и то доста брзо, у произвођаче рђавог фолклора? (ЕК) Само човјеку [је] дано да може да *замрзи на свој живот*. *Андр. И.* Како је у таквим приликама и могао *мислити на тату, на деду* и *на њихову свађу*? (ЕК) Осјетио је да га тон његова шурјака узрујава, иако не *алудира* ни *на кога* непосредно. *Божић*. *На то* што је некад било данас више нико *не гледа*. *Ћос. Б.* И стога, као што је пре више од двеста година цинично приметио Томас Фулер, ако вам је неко рекао да сте гад немојте *се гневити на њега*; можда је био увиђаван и није вам рекао пуну истину. (ЕК) Међу нама је свршено. Теши ме само што замишљам да *се* он још више *једи на мене*. *Јак.* Сви *су се* у кући *мрштили на мене*. *Мат*. Тако *се* он једанпут наљутио *на Павковића*, и није пристао да прими орден хероја. (ЕК) *Научили се на затвор*, као врапци на жито! *Гор.* Када *се на ту своју прошлост осврнем* ... нимало не завидим својим господским друговима. *Јурк.* Најмање што се може очекивати је да *ће*

се зависник на крају *сажалити на родитељску муку* и послушати њихов савет. (ЕК) *Слути на зло* — прорицали су старци, чувши с гробља совино хукање. *Моск.* Ајде, амо, соколови моји, кад *се неће смиловати на вас* мајка ваша срца каменога! *Огр.* Сета *се спусти на њено ведро чело*. *Вес.* А ти *се* иначе не *срдиш на мене*? — Боже сачувај! *Трифк.* Све се живо упело да пронађе убицу … Неколико њих *на које сумњаху* и притворише. *Вес.* Ми *ћемо се усредсредити на разговор*, а на цене разговора утичу време позива и трајање, одредиште позива и план претплате. (ЕК)

Глагол *мислити* у значењу ’имати у мислима, на уму, у памети, размишљати’ има варијанту модел V + о + NLok:

Како је у таквим приликама и могао *мислити на тату, на деду и на њихову свађу*? / (ЕК) Сад *је мислио о жени* и *о дјетету*, *о њихову животарењу*. *Коз. И.*

М. Стевановић сматра да код ових допуна „има једна нијанса у значењу, која је у томе што се с предлогом о и локативом претпоставља потпунија ангажованост субјекта око истог предиката“ (Стевановић 1991, 412). Овоме бисмо додали да се у случају допуне у акузативу са предлогом НА нагласак ставља на усмереност глаголске радње.

Глаголи комуникације / говорења – *викати / викнути, галамити, жалити се, дерати се, одговорити / одговарати, осврнути се / осврнати се, указати / указивати*:

Зато *се* од памтивека *викало на људе* који на тај начин праве капитал. *Марк. Св.* Не смијеш *галамити на њих*. (И) *Жали се на зета*, жали, каже, рђаво живи с Персом. *Дом*. Дајте нож! *дерао се* ван себе *на пролазнике*. *Гор.* На тај начин би се лакше могло, аргументовано *одговорити на нечију мисао или став* а да осталима који то читају буде много прегледније. (И) *Осврнуло се ... на њега* више хрватских ... листова. *Марј. М.* Настојао [сам] ... *указати на добре и зле појаве*. *Мј. 1936.*

Глаголи којима се исказује став, оцена, опредељеност – *обавезати се / обавезивати се, одлучити се / одлучивати се, осврнути се / осврнати се, ослонити се / ослањати се, пристати / пристајати, рачунати, сумњати, усредсредити се / усредсређивати се, одлучити се, претендовати / претендирати*:

Четничко вођство ... *се* ... *обавезало* само *на то*. *Чол.* Размишљао [је] *на што* да *се одлучи*. *Шов.* Када *се на ту своју прошлост осврнем* ... нимало не завидим својим господским друговима. *Јурк.* Као сељачки син ... није имао ни *на ког* да *се ослони*. *Петр. В.* Ристана ... *пристаде* одмах *на све*. *Сек.* Браћа већ одавна *рачунају на његов дио имања*. *Ћоп.* Све се живо упело да пронађе убицу … Неколико њих *на које сумњаху* и притворише. *Вес.* Ми *ћемо се усредсредити на разговор*, а на цене разговора утичу време позива и трајање, одредиште позива и план претплате. (ЕК) Размишљао [је] *на што* да *се одлучи*. *Шов*. Старији син Милутинов, Стефан, готово слеп, био је логичан наследник, мада *је* његов млађи брат Константин такође *претендовао на круну*. (ЕК)

Глаголи са значењем утицаја (принудно-манипулативни) – *деловати, присилити се / присиљавати се, утицати*:

На Адила је врло *дјеловала* озбиљност његова старијега друга. *О-А.* У сваком случају, ту је аква парк, а поред њега је тешко *присилити се на одлазак на плажу*. (И) Повратак кући ... свакако [*ће*] *на њу* повољно *утицати*. *Десн*.

Глаголи са значењем физичког или психичког контакта – *атаковати, бацити се / бацати се, навалити / наваљивати, навићи (се) / навикавати (се), налетети / налетати, намерити се, напасти / нападати, насрнути / насртати, односити се, пазити, позвати се / позивати се, јуришати, набасати, набости се, нагазити, налећи / налегнути, наслонити се / наслањати се, окомити се, ослонити се / ослањати се, прећи / прелазити, прионути*:

Очигледно да постоји банда криминалаца која *атакује на богате људе* и изнуђује уцене. (ЕК) Тројица стражара *бацили су се на њ* као звијери. *Чол.* Немци *су ... навалили на наш одред*. *Поп. Ј. Навикне на господско друштво*. *Шен.* До недеље *ћемо се* навићи *на ове услове* и бићемо потпуно спремни да у високом ритму одиграмо пет утакмица. (ЕК) *Налетео је на непријатељску стражу* и погинуо. *КН 1946. Намери се на једну кућицу* и купи је. *Лаз. Л.* Краљ је обећао да *ће* одмах *напасти на Херцега*, а Дубровчани су му за издржавање војске дали 6.000 дуката. (И) Рањен планински орао ... *насрне на ловца*. *Кос.* Нијемо [наговјештава] да *се* његове ријечи *односе на покојну [супругу]*. *Креш.* Својим друговима ... речем ... нека *на лађе пазе*. *М-И.* Ако мислите да тужите, *позовите се* слободно *на нас*. *Срем.* Како *су* Црногорке *јуришале на Бугојно, на Купрес*! Много их је изгинуло. *Дед. В. На одред је набасала* већа група Немаца. *Ћос. Д.* Тај ће *се* зец још *набости на мој ражањ*. *Шен.* Узнемирена животиња устручавала се да *нагази на мост*. *Вас.* [Отац] се сав искривио, *налегао на плуг*. *Кол.* Наслонио *сам се на зид* између улаза и великог прозора. (ЕК) Стојна нађе сина ... *окоми се на њ* што му је вила водена памет занијела. *Водн.* Као сељачки син ... није имао ни *на ког* да *се ослони*. *Петр. В.* Њено *је* лудило и *на тебе прешло*. *Вес.* Ја више пута станем ... а он тек викне ... Ја брже боље *прионем на посо*. *Вес.*

Глаголи прилагођавања – *адаптирати се, аклиматизовати се / аклиматизирати се, навикнути (се) / навићи (се) / навикавати (се), наликовати / наличити, огуглати, угледати се*:

Али, ова мера се нерадо примењује, јер је циљ затворских власти да *се* оптужени *адаптирају на услове у затвору* тако да могу заједно да живе и друже се са осталим затвореницима по сопственом избору. (ЕК) Иако су први допутовали у Португал, у табору руске фудбалске репрезентације страхују да *ће се* много теже од осталих актера континенталног шампионата *аклиматизовати на велике вруфине* које владају на западу Иберијског полуострва. (И) *Навикне на господско друштво*. *Шен.* До недеље *ћемо се* навићи *на ове услове* и бићемо потпуно спремни да у високом ритму одиграмо пет утакмица. (ЕК) На длаку *[је] наликовала на мајку своју*. *Шимун.* Ђак Милован ... понављач,

већ *[је] оїуīлао на баīине*, грдње и слабе оцјене. *Ћоп.* Чувај Милицу ... кажи јој да *се угледа на своју маму*. *Дед. В.*

Глаголи перцепције – *избечити се, мотрити*:

Деловођина жена ... појави се на вратима и *избечи се на Ђурђа*. *Ћос. Д*. Примили смо га у чету, с тиме да се *на њега мотри*. *Чол*.

Глагол *лакомити се* има варијанту у инструменталу са предлогом ЗА:

Лакомећи се на нов већи кредит, сви се дужници обавезаше да ће исплатити старе дугове. *Ћор.* / Није мени до твог аговања, нити *сам се за тим лакомила* да ти будем жена ... агиница. *Огр.*

О варијантама глагола *адаптирати се, навикнути се / навићи се / навикавати се, наликовати / наличити, научити се, смиловати се* већ је било речи (в. модел V + N_{Dat}).

Код глагола *наслонити се / наслањати се* у значењу 'доћи у непосредан додир с чим (преносећи делимично тежину на то), ослонити се, прислонити се' у РМС наведен је и пример са моделом V + uza + N_{Ak}:

Наслонио *сам се на зид* између улаза и великог прозора. (ЕК) / *Наслони се* леђима *уза зид*. *Креш*.

Прегледали смо велики број примера и можемо закључити да је модел V +na + N_{Ak} доминантан, а модел V + za + N_{Ak} нашли смо свега неколико пута и то редовно са именицом зид (са истом именицом, такође чешће, јавља се и модел V + na + N_{Ak}).

Глагол *уписати се* као допуну има варијанту у акузативу са предлогом У:

Радивој Милојковић *уписао се на Хајделбершки универзитет* 17. октобра 1855. године. (ЕК) / Кад *се* оно Дишкрећани стадоше *у својевољце уписивати*, заједно се уписасмо, заједно смо и војевали. *Јакш. Ђ.*

О варијантама глагола *заборавити, замрзети / замрзити, моīриīи, наїаси, слуīиīи, чекаīи* в. модел V + N_{Ak}, а за глагол одлучити се в. модел V + za + N_{Ak}.

Уз глагол *сажалити се* јавља се и допуна у инструменталу са предлогом НАД:

Најмање што се може очекивати је да *ће се* зависник на крају *сажалити на родитељску муку* и послушати њихов савет. (ЕК) / *Сажалити се над неким* – очекује вас велика срећа. (И)

Конструкција са инструменталом и предлогом НАД има значење 'налазити се изнад' (у пренесеном смислу).

V + o + N_{Ak}

Овај модел има неколико глагола са значењем физичког или психичког контакта – *(о)грешити се, отимати се, очешати се*:

Наши писци из северних крајева ... *греше се о књижевни језик*.

Скерл. Већина људи одговара му ... да *се* више никада *неће огријешити о закон*. *Чол.* Милан и Интер отимају се о Качара! (И) *Очешао се о попа* па мисли да је светац! *Бен.*

Као што се може видети, важну улогу код овог модела има творбени елеменат (грађење глагола помоћу префикса *о-*).

О варијантама глагола *отимати се* в. моделе V + oko + N_{Gen} и V + za + N_{Ak}.

V + u + N_{Ak}

Акузатив са предлогом У јавља се уз глаголе са значењем интелектуалних и емоционалних процеса и стања – *заљубити се / заљубљивати се, уверити се / уверавати се, уживети се / уживљавати се / уживљивати се, уздати се, упутити се / упућивати се*:

Манчу [су] све девојке гледале и све *се заљубиле у њега*. *Срем*. Ко је сумњао у глобализацију, могао *се* ових дана, на несрећном примеру, *уверити у њене домете*. (ЕК) Умела је да *се уживи у бујну детињску машту*. *Богдан. Узда се у своје пријатељство с учитељем*. *Кал.* Очарана [је] гледајући га како *се* добро *упутио у свој посао*. *Радул.*

Исти модел среће се и код глагола перцепције (визуелне) – *бленути, (по)гледати, загледати се*:

Мој отац устукну један корак, па *блене у моју матер*. *Лаз. Л*. Госпођа Олга ... *гледа у кавену шалицу*. *Јел.* Прво *је* сумњичаво погледао у *мали магнетофон* који сам отворено поставио на сто, али је пристао да говори. (ЕК) Ја *се загледао у једна врата* на кошници. Шта гледаш? ... пита ме он. *Вес.*

Ту су, затим, глаголи којима се исказује став, оцена, опредељеност – *веровати, (по)сумњати, уздати се*:

Симболи нам никада нису сметали да *верујемо у једног бога* више од свих других. (ЕК) Тврдим и дубоко *верујем у оно* што говорим. (ЕК) »Са чесме?« запита игуман ... »Да«, потврди Никола тако убедљиво, још задихан од далека трчања, да нико не *би посумњао у његову реч*. *Ранк.* Па зашто да *сумњаш у зрно човјеково*? *Селим. Узда се* у своје пријатељство с учитељем. *Кал.*

Исти модел има неколико глагола психичког и физичког контакта – *дирати, загристи, циљати*:

Одавно *нисмо дирали у ово тугаљиво питање*. *Ком*. Ја *сам* сад, штоно се вели, *загризао у ту ствар*. *Шен*. Мајстор ... *циља у Леду са лабудом*. *Андр. И.*

Овај модел је карактеристичан и за глаголе конверзије – *прерасти / прерастати, прерушити се / прерушавати се, претворити се / претварати се, прећи / прелазити*:

Известан број ових задруга по својој техничкој опремљености чак

[је] прерастао у крупна газдинства. *Пол. 1959*. [Дјевојка] *се преруши-ла у пастирицу*. *Вел*. Црнило му *се претворило у зеленило*. *Вес*. Био је родом из Чешке, а *прешао је био у православље*. *Шант*.

О варијантама рекцијске допуне глагола *гледати, дирати, загристи, циљати* в. модел V + N_{Ak}.

Глагол *дирати* има варијанте (V + N_{Ak} и V + u + N_{Ak}) у значењу 'додиривати, тицати што, дотицати се чега'. На основу прегледаних примера чини се да је модел V + N_{Ak} доминантан за управо наведено значење (конкретније објекатско значење), а модел о којем говоримо (V + u + N_{Ak}) резервисан је за значење 'додиривати (у разговору, у излагању) какво питање, какву тему' (апстрактније објекатско значење).

Допуну у акузативу са предлогом У могу имати и глаголи (о којима је већ било речи): *обрасти* (в. модел V + N_{Ins}), *уписати се / уписивати се* (в. модел V + na + N_{Ak}), *свирати* (в. моделе V + N_{Ak} и V + na + N_{Lok}).

V + uz(a) + N_{Ak}

Овај модел бележимо само код једног глагола – *наслонити се / наслањати се*, и то као варијанту (модела V + na + N_{Ak}) која се ређе употребљава:

Наслони се лећима *уза зид*. *Креш*.

V + do + N_{Gen}

Овај модел има неколико глагола код којих се у основи налази значење кретања и адлативности (које потиче од префикса *до*-) – *догурати, дотерати, доћи*:

Пошао у финанце и *догурао до прегледничког чина*. *Лал.* Један члан те породице *дотјерао* у војсци ... *до части мајора*. *Донч.* Чим *дођем до новаца*, све ћу ти вратити. *Ранк.*

Ово је типичан модел код којег на рекцију пресудно утиче творбени моменат одн. префиксација.

V + iz + N_{Gen}

Овај модел бележимо код два глагола који садрже семантичку компоненту аблативности – *иступити / иступати, проистећи / проистицати*:

Сваки члан има право на крају године да *иступи из друштва*. *Лапч.* А што је само законодавна власт *проистекла из сукоба друштвених сила*, то је друго питање. *Ћос. В.*

Може се рећи да код првог глагола на рекцијску допуну утиче и творбени моменат (префикс *из*- са аблативним значењем).

V + od + N_{Gen}

Овај модел карактеристичан је за глаголе са семантичким обележјем аблатив-

ности (што је и основно значење предлога ОД[19]) – *бежати, бојати се*, *боловати, бранити се, дистанцирати се, еманциповати се, зависити, крити се, одвикнути (се) / одвикавати (се) / одвићи (се), одвојити се / одвајати се, одвратити се / одвраћати се, одмакнути се / одмаћи се / одмицати се, ослободити се / ослобађати се, отцепити се / отцепљивати се, стрепети / стрепити, уздржати се / уздржавати се, чистити се, чувати се, штитити се*:

> *Од таквих је речи* Вук *бежао*. *Бел.* Ружице, не *бој се од мене*. *Јакш.* Ђ. *Боловала је ... од замршене и безнадне љубави* према једном другу из детињства. *Андр. И. Бранимо се од буса* којих има много. *Чол.* Желео бих да ми је лакше да *се дистанцирам од њега*, можда би било боље да га никад нисам познавао. (ЕК) Још [ће] дуго и дуго проћи док *се еманципујемо од тих постова и свих других наслеђа*. *Срем.* Да оде у унутрашњост! Да *зависи од окружног партијског одбора, од начелника букварца*, или *од капетана*. *Срем*. *Крijемо се од сунца* као слепи мишеви. *Нен. Љ.* Борци *одвикли од борења*. *Михиз.* То није лако за оне ... који *су се од тога одвикли*. *Нен. Љ.* Ненад није имао снаге да *се одвоји од ње*. *Ћос. Б.* Све што га је силило да *се од њих [мисли] одврати* ... настојао је ... заборавити. *Ж 1955.* Шапћу један другоме на уво, а затим *би се одмакнули* један *од другог*. *Дом.* Међутим, да би се створила уређена држава неопходно је не само *ослободити се од туђинског јарма* већ и од унутрашњег ропства, … (И) Осјетио сам да сам *се* прерано *отцијепио од људи*, да сам осамљен. *Андр. И.* Мариновићева влада највише *је стрепила од два човека*. *Јов. С.* Ваља *се*, пре свега, уздржати *од прорицања*, које у овој области, као у већини других, јесте немио и незахвалан посао. (ЕК) Гледао је још и жене, једног клошара који је седео под дрветом, *чистио се од бува* и инвентарисао своју карактеристичну гардеробу. (И) Због непроцењиве важности шума стално се истиче да то богатство треба не само чувати *од уништења*, него и унапређивати. (ЕК) Власници Београдске аутобуске станице *штите се од купаца*. (И)

Као што смо већ рекли, овом моделу варијанта може бити модел V + N_{Gen} – *бојати се, ослободити се / ослобађати се, чувати се* (в. модел V + N_{Gen}).

Као варијанту глагол *боловати* може имати и допуну у инструменталу са предлогом ЗА:

> *Боловала је ... од замршене и безнадне љубави према једном другу из детињства*. *Андр. И.* / *Боловати за болесником* исто је што и не пружити му помоћ. (И)

Разлика између ове две допуне огледа се у томе што се инструменталом са предлогом ЗА изражава узрок који заправо представља неку неостварену жељу или штогод лепо што се не може (по)вратити, док се генитивом са предлогом ОД означава узрок без додатних значења.

---

19 „Предлог *од*, дакле, врло прецизно означава потицање, одвајање и удаљавање од појма с именом у генитиву, и то не с одређене већ с било које стране тога појма. Зато се, управо, веза предлога од с генитивом може употребити, и употребљава се, у функцији допуне многих глагола уз које стоји аблативни генитив без предлога“ (Стевановић 1991, 213).

V + oko + N_{Gen}

Рекцијску допуну у генитиву са предлогом ОКО има неколико глагола – *бавити се, баратати, вртети се, грабити се, мотати се, отимати се, умети*:

> Док су фашисти трчали за Репијом и *бавили се око њега*, Жедна скочи с кола и потрча натраг преко пруге, а затим у поље, да, негде у дубоку ноћ, ... (И) Гледам како шофер *барата* нешто *око свјећица*. *Лал.* Месецима *се вртите око сумње* коју не можете да утврдите. *Грол.* Гдје *се* српски момци *грабе око глава и оружја*. *Њег.* Катица све чешће стаде да *се мота око ... Илије*. *Ћоп.* Ослушкујемо цвркут птица или их посматрамо док *се отимају око драгоцених мрвица хлеба*. (И) Не знаш ти како он *уме око жена*. *Вес.*

О варијантним моделима глагола грабити се и отимати се већ је било речи (в. модел V + za + N_{Ak}).

Уз глагол умети као варијантна допуна може ићи и инструментал са предлогом СА:

> Милош *је умео са светом*. *Јов. С.*

V + preko + N_{Gen}

И овај рекцијски модел може се довести у директну везу са творбом – наиме, сви овде наведени глаголи грађени су помоћу префикса *пре-* и њихово је опште значење прелажење преко каквог простора – *прећи / прелазити, прелетети / прелетати, прескочити / прескакати, претрчати / претрчавати*:

> Прво је нахрупио тежак звук мотора, аутобус је испунио целу улицу, потом *је* прешао *преко трга*. (ЕК) Дај ми, боже ... крила лабудова да *прелетим преко Рисна града*. *НП Вук.* Волим *прескочити преко плота*. (И) Он *је претрчао преко центра*, прошао двадесетак метара, а онда упослио Бошковића, који је улетео у казнени простор, али је млако шутирао у рашље Радаковићеве мреже. (ЕК)

Овај модел, као што је већ било речи, као варијанту може имати акузатив без предлога (в. модел V + N_{Ak}).

V + protiv + N_{Gen}

Овај рекцијски модел имају глаголи чије је значење заузимање каквог става према чему – *агитовати / агитирати, борити се, викати / викнути, гласати, заложити се / залагати се, уротити се*:

> Аустрија не може мирно гледати како се с оне стране њене границе *агитира противу ње*. *Јов. Ј. Против ... грешака* у закључивању морамо *се борити*. *Лог. 2.* Клинци на тргу вичу *против* крзнених капута. То је ОК, али када ће почети *викати против* људи који су се накрали пара да их купе. (И) Народ *је* гласао *против (председника СРЈ Слободана) Милошевића и његовог режима* и то је јасна одлука народа. (ЕК)

„Ипак, у овом кратком интеррегнуму Црна Гора *се* не мора залагати *против формирања експертске владе* на савезном нивоу“, закључио је Ивановић. (ЕК) Сви чиновници ... *[су се] уротили против тамбурашког и пјевачког збора*. *Чол.*

При заузимању става према чему могуће је имати двојак однос: бити за или против чега. Управо наведени семантички елеменат утиче на већину ових глагола да као варијанту имају и допуну у акузативу са предлогом ЗА (в. модел V + za + N_{Ak}).

V + ka + N_{Dat}

Овај модел имају глаголи који значе стремљење, жељу за досезањем, са општим семантичким обележјем директивност, усмереност, што је и основно значење предлога КА – *нагињати, стремити, тежити*:

Мјесец *нагињаше к западу*. *Ћип.* У ... фабрикама ... је крчила себи пут снага радничке класе, која *је стремила ка демократизацији свих области живота*. *Пол.* 1957. Како је [Жилијен] растао, тако *је* већма *тежио к мору*. *Дов.*

Овај модел бележимо и код глагола кретања *прићи / прилазити*, који има значење приближавања:

Он се сабере, *прође к њој*, пружи јој укочено руку. *Ивак.*

За овај модел може се рећи да се полако губи, а уместо њега чешће се користи модел V + N_{Dat}. За сваки од наведених глагола бележимо и примере у којима је рекцијска допуна у дативу без предлога, а код гл. *тежити* још и у инструменталу са предлогом ЗА (в. модел V + N_{Dat}).

V + za + N_{Ins}

Инструментал са предлогом ЗА јавља се уз глаголе који означавају стремљење за чим – *грабити се, жудети, лакомити се, повести се, тежити, трагати, чезнути*:

Видело се да *се* он *није грабио за лепим оделом*. *Глиш.* Чудно ли човек *жуди за оним* чега нема! *Вес.* Није мени до твог аговања, нити *сам се за тим лакомила* да ти будем жена ... агиница. *Огр.* И како је могла да *се поведе за овом неурачунљивом интриганткињом Јованком*. *Андр. И.* Сви људи по природи *теже за знањем*. Ант. *1*. Власт поче много живље да *трага за Ђурицом [хајдуком]*. *Ранк.* Испричао јој је да читав дан ужива у помисли како ће провести удобно вече уз флашу вина и неку књигу *за којом чезне*. (ЕК)

Бележимо и глаголе *боловати, жалити, туговати* уз које ова рекцијска допуна има узрочно значење:

Боловати за болесником исто је што и не пружити му помоћ. (И) *Жалила је за њим*, јер јој је био добар, јер се није кињила ни мучила

код њега. *Ивак*. Кржљави дечак *је туговао за Мајстором*: био је усамљенији него икад. (ЕК)

Већина ових глагола (*боловати, грабити се, жалити, лакомити се, тежити*) имају варијанте, о којима је већ било речи (в. моделе V + N_{Ak}, V + N_{Dat}, V + za + N_{Ak}, V + na + N_{Ak}, V + od + N_{Gen}, V + ka + N_{Dat}).

V + nad + N_{Ins}

Овај модел иде уз глаголе који означавају да се нешто налази изнад чега другог, у физичком смислу или пак пренесеном – *висити, владати, гнушати се, доминирати, сажалити се, управљати*:

Сиви облак *висио је над земљом* скривајући небо. *Ћил.* Помислите само да сте ви скорашњи Краљ у овој земљи и да имате тек да течете љубав народа *над којим владате* ... (ЕК) Његови *се* ученици *над тим* страшно згражаху и *гнушаху*. *Креш.* Париз *доминира над Француском*. *Матош. Сажалити се над неким* – очекује вас велика срећа. (И) Ахмет, средњи брат, *над свим [је] управљао*. *Нам.*

О варијантама глагола *владати, доминирати, управљати* в. модел V + N_{Ins}, глагола *сажалити се* в. модел V + na + N_{Ak}, и глагола *гнушати се* в. модел V + N_{Gen}.

Видимо да код скоро свих глагола у којих се јавља овај модел постоје и варијанте, што указује на његову нестабилност, а можда и на нестајање из рекцијског система.

V + sa + N_{Ins}

Да се подсетимо, социјатив се може исказати инструменталом са предлогом са али и са координираном синтагмом (*он разговара с њом / он и она разговарају*). Управо илустрована необавезност појављивања одређеног облика утиче на то да се овај модел може квалификовати као модел са слабом рекцијом.

Велики је број глагола који у свом семантичком потенцијалу имају опште значење ’реализација неке активности у односу партнерства’, отуда је ова рекцијска допуна у науци позната као **инструментал партнерства** – *бити се, борити се, бости се, везати се / везивати се, венчати се / венчавати се, видети се, вићати се, граничити (се), грлити се, делити се, дописивати се, дружити се, забављати се, завадити се / завађати се, задиркивати се, заменити се / замењивати се, зближити се / зближавати се, изравнати се, јурити се, кидати, љубити се, мазити се, мењати се, мимоићи се / мимоилазити се, млатити се, надметати се, надмудривати се, нашалити се, објаснити се / објашњавати се, опкладити се, опростити се / опраштати се, парничити се, подударити се / подударати се, поздравити се / поздрављати се, познати се / познавати се, полемисати, помешати се, помирити се, поредити се, посвадити се / посвађати се, прекинути / прекидати, разумети се / разумевати се, раскинути, раскрстити, рашчистити / рашчишћавати / рашчишћивати, руковати се, саветовати се, саживети се / саживљавати се, свадити се / свађати се, сјединити се / сједињавати се / сједињивати се, сложити се / слагати се, смешати се, спарити се / спаривати се, спријатељити се / спријатељивати се, срасти / срастати, ударити се / ударати се, суочити се / суочавати*

се, сусрести се / сусретати се, туђи се, удружити се / удруживати се, упознати се / упознавати се, упоредити се / упоређивати се, усагласити се / усаглашавати се, ускладити се / усклађивати се:

Његов брат *се бије с другом децом*. *Ред*. Покушо је снагу *с вином се борећи* и остаде јунак на ногам' стојећи. *Змај.* [Турци] навале у шанац и стану *се са Србима* ... сјећи и *бости* сабљама и ножевима. *Вук. С Глибајчанима се везала* линија фронта осталих села. *Ћоп.* Он јој изјави љубав; увераваше је да ће *се* сутра *венчати са њом* пред лицем цркве, или на који други начин, како се то лепотици већ буде свидело. (ЕК) И *с овим сам се господином* већ прије *видио*. *Креш.* Углавном, није знала колико *се* често *виђам са Дудом*, али је наслућивала, сигурно. (ЕК) Њихово имање *граничи* ево баш *с овим новим виноградом*. *Бож.* Кличке је дуго и тронуто држао Јеленину руку на уснама, у неколико махова *се* грлио *са Аугустом Сајфертом*, пријатељски обгрлио Едија. (ЕК) Где *се* гора *с морем дели*, висока се кула бели. *Змај.* Тања *ће се* убудуће и дописивати *са Анчи* и то на адресу Јуве комерца, улица Индире Ганди 2, 11000 Београд, а на ту адресу могу да се јаве и остали обожаваоци ове секс бомбе. (ЕК) Моја баба Манда *дружила се* само *са булама*. *Уск.* Окрећу главе кад виде своје кћери како *се забављају с површним и задуженим туђинцима*. *Петр. В.* Храбал *се* завадио *са самим собом*, и напустивши своје принципе учланио се у чехословачки савез писаца, репрезентанта актуелне власти. (ЕК) Момци *се задиркују с девојкама*, гађају комушкама и ћеретају. *Дом*. Непосредно пре несреће Елмир *се заменио с возачем* који је прешао на сувозачко место. (И) *Није се зближио са њима* ништа више него са конвенционалнијим људима које је познавао из Института, али му се зато занимљивија учинила независност њиховог ума. (ЕК) Већ *се изравнао с празнином* око себе. *Кал. Јурити се са Хапоелом* на њиховом више него врућем терену је сулудо, и одбрана је кључ успеха. (И) То значи, ти *с љубављу кидаш*. *Бој.* Алекса *се љубио са свима* у кући. *Вес.* Само размишљај позитивно и о томе да ћеш ускоро држати у рукама и *мазити се са својим малим анђелом*! Ни *с царем се не бих мењао*. *Змај.* На око 200 метара од куће, мимоишао *се са аутомобилом* којим је управљао Дејан Доневић из Чачка, и у коме су били Шкипић и Лазаревић. (ЕК) Ако *се* стану *млатити с другом дјечурлијом*, то туле да им је отац начелник. *Кос.* Пиргу ... напипа на једној пољани ... како *се надмеће с чобанима* у скакању. *Ћоп.* Куд би *се* он ... *с адвокатима надмудривао* кад они знају и ђавола на селамет истерати. *Рад. Д.* Као да *се* судбина хтела да *нашали са конзулом*. *Андр. И.* Стално је помишљао да *се објасни са Ером*, да ... искрено рашчисти ствар једном заувек. *Андр. И.* Краљ *се ... опкладио с њим* у шест арапских коња. *Панд.* Дражa је, пре него што *се* опростио *са својом пратњом*, дао свима по неколико дуката. (ЕК) Гдје су средства народу да *се парничи с њиме*?! *Гор.* Могуће је, међутим, измерити њихова посредна дејства, као што су мале промене у енергији електрона што орбитирају у атому, при чему ће се показати да ће *се* она изузетно тачно *подударити са теоријским предвиђањима*. (ЕК) Девојка *се поздрави с родом и другарицама*. *Вес. Познајем се са Стефаном Миленковићем* са академије, али се не дружимо. (И) Вук [је] ... *полемишући са В. Бабукићем* ... сматрао да је и Гундулић грешио.

Бел. Како ја пођох к њему, *помеша се с гомилом*, и више га не видех. *Нед.* Наиме, насупрот значењу свог особеног имена, Добромир Стрез *се помирио с Готима (Бугарима)* и удружио са Грцима, па је као лав ричући ударио на побратима Стефана. (ЕК) Ако *се* чељаде икад може *поредити с рисом* ... ето је то сада заслужио. *Ад.* Ђора *се* посвађао *с Кинезима* јер никако није успевао да састави тим. (ЕК) Каћа му исприча да *је прекинула са геометром Мирком*. *Бар.* Никако да *се* већ *разумије са сеоским момчићима*. *Ћип.* Дарвинова теорија *раскинула је са старим*. *Лог. 2*. Тврдо сам се одлучио да *раскрстим с њоме*. *Лаз. Л. Рашчистићемо* ми *с тобом*. *Б 1957.* Дужност вам је да *се* сваки пут *рукујете са што више особа*. *Бен.* Франкопан ... *се* неколико дана *савјетује с вијећницима*. *Нех.* Хтео је [субаша] пошто-пото да *се саживи с Црнобарцима*. *Вес.* Волео је *свадити се с човеком* него попити чашу ракије. (И) Мисао да *се* Босна и Херцеговина *сједине са Србијом* почела се ширити и у Србији. *Марк. Св.* Штаб одреда *се сложио с нама*. *Чол.* Гдје пук вјерује у уроке и машту, ту *се смијеша* лијечење *с гатањем*. *Љуб.* Деметра *се* преобразила у кобилу и помешала с коњима на испаши, али је Посејдон приметио њену превару и, у обличју пастува, *спарио се с њом*. (И) Много му је стало да *се ... спријатељи* и ороди *с једном ... угледнијом кућом и фирмом*. *Срем.* Опет чврсто на земљу сам стао ко онај што је *с њом* жилама *срасто*. *Мас.* У тај час враћао [се] сав натоварен ... књигама, *сударио се* у мрачном ходнику *с Ђакалонеом*. *Франг.* Нека изађе [Госпођица] да *се суочи с овим бедником*. *Нед.* Тек када *се сусретнем* после дугог времена *с друговима*, онда видиш колико нас је много пало за ових седам месеци. *Дед. В.* Кркљао је насред дворишта, хватао се за главу, тукао *се са суседима* који нису хтели да га оставе. (ЕК) *Удружи се с неколицином својих знанаца* и рођака. *Пав.* Хајдер *се упоредио с Христом*. 25. јануар 2006. (И) Требало је да ... рат овде почне ... да би *се* ... историја *усагласила са географијом овога тла*. *НИН 1960.* Претходит ће томе дуго и напорно израђивање и изгласавање нових закона да би *се* радни сектори *ускладили са заједницом*. *ВУС 1971.*

За глагол *граничити (се)* у РМС наведена су два значења и три примера. У сва три примера глагол није повратни (него варијанта без морфеме СЕ). У примерима које смо пронашли у корпусу и на интернету по правилу се јавља повратна варијанта тог глагола:

Тада се догодио један мали инцидент; наиме, Берахов пук *се граничио с трупама Комбиноване дивизије* у којој се налазио један Србин добровољац, бивши аустроугарски официр, добар борац, али познат као уображен и веома амбициозан човек. (ЕК)

Будући да је за глаголе са морфемом СЕ са значењем инструментала партнерства карактеристично да означавају реализацију неке радње у односу партнерства, а за глаголе без морфеме СЕ да означавају радњу чијом се реализацијом успоставља однос партнерства, сасвим је очекивано да се варијанта без морфеме се губи (јер у наведеним примерима јавља се редовно однос партнерства, а не успостављање тог односа).

О варијантама глагола *играти се, одуговлачити, ругати се, умети* в. моделе V

+ N_{Ak}, V + N_{Gen}, V + N_{Dat}, V + oko + N_{Gen}.

V + na + N_{Lok}

Бележимо више глагола различитог значења који рекцијску допуну имају у локативу са предлогом НА – *ангажовати се, базирати се, варати, губити, заснивати се, инсистирати, искалити се, указати се / указивати се, учествовати, штедети*:

> Садашње руководство Нафтне индустрије Србије пружиће пуну подршку надлежним републичким и другим државним органима који *ће се на томе ангажовати*. (ЕК) Тадањи робни промет међу државама *базирао се на дугорочним трговинским уговорима*. (РСАНУ) Половина ђака *вара на испитима*. (И) Знао се ужасно љутити кад *би губио на картама*. *Том.* Државно уређење ... *би се заснивало на братству и равноправности*. Тито. Тако је сасвим пропао покушај за заснивање кооперативног покрета, па *се* више *на њему није* ни *инсистирало*. *Лапч.* Не би се смирио док *се на коме не би искалио*. *Нам*. *На ... лицу болесникову указа се* благи смијешак. *Леск. Ј.* Председник бугарске владе Сергеј Станишев *ће учествовати на ванредном самиту шефова влада и држава Европске уније* који ће се одржати 1. септембра у Бриселу. (И) Не може *се штедети на медицинској опреми и на опреми за безбедност такмичара*. (И)

Глаголи *учествовати* и *варати* као варијанту могу имати и допуну у локативу са предлогом У:

> Председник бугарске владе Сергеј Станишев *ће учествовати на ванредном самиту шефова влада и држава Европске уније* који ће се одржати 1. септембра у Бриселу. (И) / *Учествовао [је] у свим већим биткама свог одреда*. *Дед. В.*

> Најконтроверзнији станар у кући Великог брата Мики Ђуричић синоћ је признао да *вара на картама*. (И) / Теа вара *у играма*. (ЕК)

Варијанте рекцијских допуна код глагола *учествовати*, како се чини, нису заменљиве.

Рекцијску допуну у локативу са предлогом НА у значењу средства има и глагол *свирати* (о варијантама овог глагола в. моделе V + N_{Ak} и V + u + N_{Ak}):

> Често је музицирао са Ајнштајном који *је* одлично *свирао на виолини*. (ЕК)

О варијантама глагола *штедети* и *ангажовати се* већ је било речи (в. моделе V + N_{Ak} и V + za + N_{Ak}).

V + o + N_{Lok}

Овај модел је карактеристичан за глаголе комуникативних и интелектуалних радњи – *бринути (се), већати, говорити, дискутовати, известити се / извешта-*

вати се, маштати, мислити, обавестити се / обавештавати се, одлучити / одлучивати, размислити / размишљати, распитати се / распитивати се, сањати, слушати, сневати, старати се, фантазирати, чути:

> Ова два трговца ... даду му ову децу ... да их он води у Пешту и *брине о њихову васпитању* за годину дана. *Поп. П.* Кад год је требало *о чему крупнијем већати*, одмах су позивали чича Срећка. *Вес.* Еп *говори о краљевима ... витезовима*. *Т. књ. О многим пословима ... се* раније само дуго и љуто *дискутовало* без споразумевања. *Цвиј.* Војвода је синоћ послао момка да *се извести о мом здрављу*. *Цар. М.* Није живот лак ... али може *о њему да се машта* богато. *Андр. И.* Сад *је мислио о жени и о дјетету, о њихову животарењу*. *Коз. И.* Послаше сваки свог слугу да *се обавијесте о стању нећакиње*. *Франг.* Грађани *ће* и овога пута одлучити *о својој судбини и својој држави*. (ЕК) Стога би се могло размислити *о употреби наше сложенице – текстописац* у овом значењу. (ЕК) Позвао је клинику и *распитао се о вазектомији*. (ЕК) Ти *си*, као и ја ... *сањао о срећи, награди и нези, сањао о добром заслуженом миру*. *Рак. Слушао сам о њему* раније. Вук Караџић, који *је сневао о слободи свих народа наших*, сматрао је да ћемо постати и јачи ... *Бел.* [Зона] *се старала о цвећу* и залевала га. *Срем*. Он је раније одавао паметна човека. А сада само *фантазира о астрономији*. *Јак.* Пошто *чују о којој већој победи* ... држе здравице храброј ... војсци. *Вас.*

О варијантама глагола *слушати, чути* в. модел V + N_{Ak}, глагола *мислити* в. модел V + na + N_{Ak} и глагола *бринути (се)*, *распитати се / распитивати се, чути* в. модел V + za + N_{Ak}.

V + po + N_{Lok}

Овај модел се јавља код глагола у значењу средства (или начина) – *владати се, управљати се*:

> Знао је старац кад је чему време, па *се по томе* и *владао*. *Јакш.* Ђ. *По ђерму се управљају* пастири. *Чипл.*

Глаголи *владати се* и *управљати се* као допуну имају и варијанту у локативу са предлогом ПРЕМА:

> Знао је старац кад је чему време, па *се по томе* и *владао*. *Јакш.* Ђ. / Још увек је ванредно стање, где *се према законима тог ванредног стања* треба *владати*. (И)

> Ова гомила ... има једну тачку око које се креће и *по којој се управља*. *Андр. И.* Кад је угледала сина бледа лица, знала је ... на чему је па *се према томе* и *управљала*. *Јакш. Ђ.*

Чини се да су ови модели потпуни синоними.

Глагол *управљати се* као допуну може имати и инструментал без предлога (в. модел V + N_{Ins}).

Исти модел бележимо код још два глагола – *копати, лупити се / лупати се*:

Поче *копати по хартијама*. Онда се сети да је лист ... заборавио у кожној мапи. *Ћос. Б.* Одједном као да је нешто заборавио, *лупи се по челу* и отрчи. *Мар.*

V + prema + N_{Lok}

Овај модел је варијанта претходног модела и јавља се код глагола са значењем средства (или начина) – *владати се, управљати се*:

Још увек је ванредно стање, где *се према законима тог ванредног стања* треба *владати*. (И) То је слично лотосовом цвету који *се управља према сунцу*, мада лотос нема ум да га усмерава, или као боквица која расте уз тутњаву грома, мада ова биљка нема уши да је чује. (И)

Као што је већ речено, овај модел је варијанта модела V + po + N_{Lok}. Ови модели потпуно су заменљиви. Глагол *управљати* има варијанту и модел V + N_{Ins}.

V + u + N_{Lok}

Следећи глаголи имају рекцијску допуну у локативу са предлогом У – *ангажовати се, видети се, грешити, крити се, купати се, обиловати, специјализовати се, уживати, учествовати*:

Нова демократија је странка која се већ десет година залаже за улазак Србије у Европску унију и управо је то био разлог зашто *се* Владимир *ангажовао* баш *у овој странци*. (ЕК) *Видео се у једном излогу*. *Уск.* Више пута *је грешио у пријему и додавању лопте*. *(ЕК)* Та, њезин муж као и да не види које *се* чари *крију у његовој жени*. *Леск. Ј.* У самоћи *се купам у извору истине*. *Јанк.* Мачва *је обиловала у јабуковим и шљивовим воћима*. *Вес.* Једна група ... *била се специјализовала у решењу жељезничких објеката*. *Чол.* Умеју да *уживају у јелу и пићу*. *Ранк. Учествовао [је] у свим већим биткама свог одреда*. *Дед. В.*

О варијантама глагола *обиловати* в. модел V + N_{Ins}, глагола *учествовати* и *варати* в. модел V + na + N_{Lok}.

2. Комплексна рекција

Комплексна или сложена рекција јесте рекција у којој се јављају две или три рекцијске допуне.

Овде је занимљиво то да други и трећи ректум нису директно зависни од регенса него су у зависном односу преко првог ректума[20] (не може се, нпр., рећи **написати девојци* него мора *написати писмо девојци*). Овај тип рекције јавља се углавном код прелазних глагола, отуда је у тим примерима прва рекцијска допуна по правилу објекатска (прави објекат).

20 За овакву рекцијску допуну Радоје Симић каже да је посредована и доводи је у везу са неправим прелазним глаголима и неправим објектом (Симић 1999, 194).

Комплексна беспредложна рекција

То је рекција коју поред регенса чине барем два ректума – оба без предлога. На месту првог регенса најчешће се јавља акузатив, али то место могу заузимати и генитив (углавном као варијанта акузатива) и датив; док позицију другог регенса могу заузимати сва четири беспредложна зависна падежа. У овој групи рекцијских модела два доминирају по броју глагола који их заступају – V + N_{Ak} + N_{Dat} и V + N_{Ak} + N_{Ins}. Оба модела јављају се уз прелазне глаголе, с тим што је за другу рекцијску допуну првог модела карактеристично семантичко обележје директивности а код другог модела значење спроводника.

Модели

V + N_{Ak} + N_{Ak}

Овај рекцијски модел имају тзв. двоструко прелазни глаголи, а ту су пре свега глаголи интелектуално-комуникативних радњи: *испитати / испитивати, питати, (на)учити*:

> Неки наставници *испитују ученика „читаво градиво“*. (И) Већ кад учитељ математике најави да *ће ме питати математику* осећам нешто чудно у желуцу. (И) Касније *су те научили азбуку и таблицу множења*. (И) Ана, хоћеш да *те учим српски*? *Лаз. Л.*

Код свих ових (и оваквих) глагола друга рекцијска допуна је слаба, јер се код тих глагола по правилу на месту друге допуне чешће јавља реченица или неки други облик (*научити кога чему*). Овај модел је у нестајању (као што је то поодавно регистровано у литератури[21]) и данас се углавном своди на неколико случајева типизиране употребе.

Глагол(и) *(на)учити* данас на месту друге рекцијске допуне, као варијанту, често има(ју) датив, поред већ поменуте реченичне допуне:

> Касније *су те научили азбуку и таблицу множења*. (И) / *Научио нас је* и *таблици множења*, али тешко да се даље одмакло. (И)

V + N_{Ak} + N_{Gen}

Код овог модела друга допуна има опште семантичко обележје аблативности – *лишити / лишавати, ослободити / ослобађати, разрешити / разрешавати / разрешивати*:

---

21 „… у историји српскохрватског језика евидентно је губљење акузативних синтагми с двојаким акузативом“ (Гортан-Премк 1973, стр. 285). „Данас би се овај други објекат пре употребио у неком другом падежу, као неправи, или даљи објекат …“ (Ставеновић 1991, 78).

Поштовани господару, сад *ћу вас* у највећој понизности *лишити свога друштва*. *Богд.* Синдикат сматра да *угоститељске услуге смештаја* треба *ослободити обавезе плаћања пореза на промет*. (ЕК) То, опет аутоматски, подразумева да ће Скупштина ФС Србије, заказана за 28. јул, *разрешити досадашњег председника Мирољуба Рајића председничке функције* на основу његовог неопозивог захтева. (ЕК)

Глагол *разрешити / разрешивати / разрешавати* има и варијанту модел V + N_{Ak} + od + N_{Gen} (у значењу 'искључити, сменити, уклонити с чега'):

То, опет аутоматски, подразумева да ће Скупштина ФС Србије, заказана за 28. јул, *разрешити досадашњег председника Мирољуба Рајића председничке функције* на основу његовог неопозивог захтева. (ЕК) / *Разреше [га] од дужности* и ставе у притвор. *Јов. С.*

На основу додатно прегледаних примера може се закључити да је у савременом српском језику потпуно доминантан први модел (V + N_{Ak} + N_{Gen}).

V + N_{Ak} + N_{Dat}

Ако је акузатив без предлога типичан модел просте рекције (и прототип рекције уопште), онда је овај модел типичан за сложену рекцију.

Модел V + N_{Ak} + N_{Dat} јавља се по правилу уз прелазне глаголе код којих је прва допуна прави објекат а друга неправи. Друга рекцијска допуна је директивни датив. Дакле, ради се о глаголима код којих је присутно семантичко обележје директивности, које се, према речима Иване Антонић, „испољава као давање, намењивање, упућивање у предметном, апстрактном, вербалном или гестуалном смислу, изазивање користи/штете и сл., уз присуство, при том, и обележја непосредног контакта“ (Пипер и др. 2005, 182–183): *адресирати / адресовати, бацити, вратити, даровати, дати, (до)делити / додељивати, дозволити / дозвољавати, донети, доставити, дуговати, желети* итд.

Овај модел имају глаголи са значењем намене – *адресирати / адресовати, наменити / намењивати, посветити / посвећивати*:

Међутим, упутније је *ово питање адресирати некоме од политичара*. (И) Зато смо захвални канцеларији Г-17 плус, али ћемо и сами покушати да организујемо једну аукцију слика, а јагодинско градско позориште одиграће једну представу и *сав приход наменити реновирању фоајеа*. (ЕК) Свог *»Поп Ћиру и поп Спиру«* Сремац *је посветио Ђорђевићу*. *Поп. П.*

Ту су, даље, глаголи давања – *бацити / бацати, даривати, даровати, дати / давати, делити, додати / додавати, доделити / додељивати, донети / доносити, доставити / достављати, изручити / изручивати, испоручити / испоручивати, подарити / дарivати, поделити, позајмити / позајмљивати, поклонити / поклањати, послати, посудити / посуђивати, предати / предавати, препустити / препуштати, продати / продавати, пружити / пружати, уручити / уручивати, уступити / уступати*:

Ћеф му да *ми баци штогод*, као слепцу. *БК 1906*. *Неке од ових по-*

љана (винских насеља) Стеван Немања *је даривао манастиру Студеници*. (ЕК) *Дарова сваком брату убрус и чарапе*. *Ранк.* Лаку ноћ, *дајте ми* бар *руку*. *Лаз. Л.* Љубица ... *свима* који запиље у њу, редом *је делила погледе* као бомбоне. *Петр. В. Додајте ми нешто* да бол ослаби. *Сек.* Уживај што *ти је срећа доделила: лепоту, богатство, здравље*. *Нед.* Сценарио ... *ће им обојици донети милионе*. *Каш.* Ми *ћемо своје ставове*, у писменој форми, *доставити дисциплинском судији*. (ЕК) Валпурга *му је [Стипанчићу] изручила Јурјево писмо*. *Новак.* Али није било по правди што *је* Мића, заједно са Драганом, последњих година *испоручио уличним продавцима књига готово целу породичну библиотеку*. (ЕК) Природа *је подарила људима само један живот*. *Јак. Поделили смо деци сведочанства*. *Бар.* Ја *ћу му* позајмити *златно зрнце песка*. (ЕК) Бата [*ми] поклонио своју фрулу*. *Ад.* Мајкрософт *ће* послати *обавештење кориснику* да његов уговор истиче 60 дана пре самог истека. (ЕК) Можда би ме замолио да *му посудим нешто брашна* на вјеру. *Креш. Препустио је дућан* сасвим *помоћницима*. *Козарч.* Стан *ће*, по утврђеној процедури, *продати неком другом лицу* које испуњава услове прописане за куповину стана из овог програма. (ЕК) [У ходнику] *јој пружим писмо њезина брата*. *Шапч.* Миле *му уручи своту новца*. *Шант.* Нијемци су обећавали четницима да *ће им уступити источну Босну*. *Чол.*

Глаголи (уз)враћања – *вратити / враћати, дуговати, задати / задавати, узвратити / узвраћати*:

Сељаци са Великог Острва вас чекају што сте уништили мале фазанчиће, овдашњи рибари поздравиће вас кад *им вратите барке*, а о родитељима и да не говорим. (ЕК) Озбиљан сам, *дугујем ти кирију*. (ЕК) Он изађе и *зададе му смртни ударац*. (И) Осим једне: да се неће наћи ниједан Србин који *ће јој* узвратити *љубав*, и превести у целини њено „Црно јагње и сивог сокола“. (ЕК)

Глаголи допуштања – *дозволити / дозвољавати, допустити / допуштати*:

Захваљујући њиховом међусобном супротстављању можемо *себи* дозволити *недоследност, експерименте, промену мишљења и промену владавине*. (ЕК) Ја ништа више од тебе не желим, ... само *ми то* још *допусти*. *Леск. Ј.*

Глаголи интелектуално-комуникативног садржаја – *желети, заборавити / заборављати, научити, објаснити / објашњавати, подучити / подучавати, приписати / приписивати, прорећи / прорицати, саветовати, тумачити, учити*:

Желим *ти добар тек*. *Јонке.* Кажу да су обећали да *ће му заборавити сребреничку одисеју* ако буде упоран у криминализацији Милорада Додика. (И) *Научио нас је* и *таблици множења*, али тешко да се даље одмакло. (И) Анка *ми је објаснила још један патент*. *Дед. В.* У таквим „условима“ написати роман који је авантуристички, који је криминалистички, а при том *подучити читаоца једној од најтежих области знања, математици*, чини се готово неизводљивим. (ЕК) Валонски официри *су му приписали значај општенародног питања*. (ЕК)

Међутим, Питија му о његовој прошлости није рекла ни реч, али *му је* зато *прорекла будућност*: убиће свог оца, оженити се сопственом мајком и с њом имати синове који ће погинути због његовог проклетства. (И) Дуго су још били будни, разговарали се, *тумачили снове један другоме*. *Дом.* Другим речима, и *народ*, а *лидере* поготово, треба *учити демократији*. (ЕК)

Глаголи саопштавања, комуникације – *говорити, диктирати, заповедити / заповедати, изговорити / изговарати, изнети / износити, изрећи / изрицати, јавити / јављати, казати / казивати, навести / наводити, напоменути / напомињати, наредити / наређивати, обећати / обећавати, објавити / објављивати, одати / одавати, одговорити / одговарати, открити / откривати, поручити / поручивати, предложити / предлагати, предочити / предочавати, пренети / преносити, препоручити / препоручивати, препричати / препричавати, признати / признавати, причати, рећи, саопштити / саопштавати*:

Упитај Анику могу ли јој доћи сутра ... Имам *нешто* да *јој говорим*. *Андр. И.* Отац га је без сумње помињао у разговорима, коментарима дневне штампе или док *је мајци диктирао писма рођацима*. (ЕК) Наш Господар и Бог, *нам није заповедио ништа тешко*, ништа угњетавајуће. (И) Сместа идем ... Морају ме примити. *Изговорићу им све*. *Макс.* Одмах *јој је* она језгровито *изнијела сва лукавства*. *Божић.* Чинило јој се као да *ће јој* доктор Зорић сад *изрећи пресуду*: да ли ће ослепити или не? *Рист.* Писмено *ти јављам конац мога сна*. *Уј.* Иде комесар од друга до друга и *свакоме* даје понеки савет, каже *понеку реч*. (ЕК) Да *вам* овде *наведем једну од њихових крупнијих шала*. *Нен. Љ.* Ви *ми нисте* никада *напоменули тај дуг*. *Цар Е.* Тридесетог септембра 2003., као дио споразума с Тужилаштвом, Дероњић је признао да *је* српским снагама *наредио напад* на село Глогова у источној Босни, што је извршено 9. маја 1993. (И) Ми смо предвидели сва места куда ће Краљ проћи, где ручати а где коначити, *шта народу* обећати а шта одмах испунити. (ЕК) Бежична *је* телеграфија истог часа објавила *веселу вест целом свету*. (ЕК) Човеков је задатак на свету да *ода правду стварима*. *Кнеж. Б.* Она *му ништа* не знаде *одговорити*. *Креш.* Један осуђеник ... [је] отишао и *цијелу ствар открио управнику*. *Чол.* Ваше Високопреосвештенство, имате ли *шта поручити нашим читаоцима*? (ЕК) Као свој допринос обнови возног парка, савезна влада *ће предложити савезном парламенту смањење или укидање царина на увоз аутомобила* како би се наши прописи прилагодили прописима у већини земаља Европе, а возила постала приступачнија грађанима. (ЕК) И дође му пред очи одвратна слика кад *предочи себи играче [карата]* како се зноје и раздражују у овој топлој ноћи. *Ћип.* Влатко *нам је* из Ливна телефоном *пренео ... наређење*. *Дед. В.* Слободни смо *вам* ... уљудно *препоручити штедњу мираза*. *Јонке.* Једну *ћу вам од његових необичних приповијести* сада *препричати*. *Шов.* На крају крајева, усуђујемо се да кажемо како је разборитије и мудрије признати *му његово право место и значај*, него настојати да његов глас буде заувек уњуткан. (ЕК) Ту је *бајку* могао *причати професору*. (ЕК) Боро Обадовић *ће свој став саопштити новинарима* прекосутра, кад, како је јуче речено, добро проучи одлуку Комисије за жалбе. (ЕК)

Глаголи отпора, забране – *бранити, забранити / забрањивати, супротставити / супротстављати, ускратити / ускраћивати*:

> Треба да још једном сморимо народ како се ми заправо волимо, али *су нам бранили љубав*, као у песми Зорице Брунцлик! (И) Хрвати су се такође уплашили да *ће* Словенија *забранити улазак возилима без катализатора*. (ЕК) Они још нису могли раскинути с црквом, јер *њезину учењу* нису ни могли ... *супротставити нови, напредни ... поглед на свијет*. *Баб*. Позивају (се) сељаци који *су ускратили [агама] трећину*. *Андр. И.*

Ови глаголи често као варијанту уместо датива за другу рекцијску допуну могу имати акузатив са предлогом ЗА, с тим што у том случају не постоји обележје „непосредног контакта“[22] – *наменити / намењивати, предложити / предлагати*, *препоручити / препоручивати, резервисати*:

> Зато смо захвални канцеларији Г-17 плус, али ћемо и сами покушати да организујемо једну аукцију слика, а јагодинско градско позориште одиграће једну представу и *сав приход наменити реновирању фоајеа*. (ЕК) / *Повелик простор* у фирми *наменио је за библиотеку*, коју му управо сада формира један пријатељ. (ЕК)

> Као свој допринос обнови возног парка, савезна влада *ће предложити савезном парламенту смањење или укидање царина на увоз аутомобила* како би се наши прописи прилагодили прописима у већини земаља Европе, а возила постала приступачнија грађанима. (ЕК) / Можда *ће га предложити за Скупштину*. (ЕК)

> *Препоручиле су* једна *другој нарочите врсте колача*, најлепше што су знале. *Рист.* / *Препоручио га је за тај посао*. *Креш.*

> [Поновиће] шта је чуо, *резервишући* и *себи сва задовољства од гињења за фирера*. *Дав.* / Треба следити „леп и важан“ пример Енглеске и *то право* резервисати *само за извршну власт*, објашњавао је Протић, 1902. године. (ЕК)

---

22 Ивана Антонић наводи да је „уз глаголе ’давања’ као што су нпр. *дати, (до)делити, донети, доставити, купити, носити, платити, поделити, понудити, послати, уручити* и сл. слободном дативу конкурентан“ акузатив с предлогом ЗА. Уп. (71) Дао је новац *брату*, према (72) Дао је новац *ЗА брата*. Слободни датив и предлошки акузатив, у оваквом синтаксичко-семантичком контексту, представљају минимални семантички пар. Оба падежна облика поседују обележје директивности која се, с обзиром на значење глагола, испољава као намена, али у случају слободног датива реализује се обележје непосредни контакт (+), тј. појам означен овим падежом јесте непосредни прималац објекта исказаног слободним акузативом, а у случају предлошког акузатива реализује се обележје непосредни контакт (–), тј. појам означен овим падежом није директни прималац, већ само објекат намене, односно посредни прималац објекта исказаног слободним акузативом“ (Пипер и др. 2005, 184). Међутим, прегледавши велики број примера са овим глаголима уочили смо да се ова варијанта са предлогом ЗА ретко јавља, а чини се да је у неким случајевима и другачије значење.

Глагол *честитати* у значењу 'изразити, изражавати (некоме) дивљење за успех, успешан подухват' може имати уместо акузатива као допуну локатив са предлогом НА:

> Дирљиво је зато писмо једног од највећих живих мексичких књижевника Карлоса Фуентеса, објављено у мадридском „Ел паису" у коме топло и срдачно *честита награду Елени Пониатовски*. (ЕК) / У саопштењу се наводи да *ће* принц Александар *честитати Коштуници и лидерима ДОС-а на изборној победи*. (ЕК)

Да ли ће бити датив или локатив са предлогом НА, чини се да највише зависи од (значења) именице која заузима место друге допуне.

Глагол *гарантовати / гарантирати* као варијанту може имати и модел V + N_{Dat} + za + N_{Ak}:

> Грађани албанске националности могу без страха да сачекају улазак припадника југословенских снага, јер *ће им* они *гарантовати сигурност и безбедност*. (ЕК) / Мислим да нисте у праву када кажете да је држава дужна или да би требало да *нам гарантује за наш новац*, који смо уплаћивали и још увек уплаћујемо некој приватној банци за приватну пензију. (ЕК)

Варијантност акузатива и генитива могућа је и у комплексној рекцији. Тако код глагола *додати / додавати, задати / задавати* бележимо на месту прве допуне партитивни генитив уместо акузатива:

> *Додајте ми нешто* да бол ослаби. *Сек.* / *Дода̏де детету воде*. *Вес.*

> Он изађе и *зада̏де му смртни ударац*. (И) / Пруски краљ ... опсједа га [Праг] 1757, те *му зада̏де тешких рана*. *В 1885*.

С друге стране, уместо датива без предлога може се јавити датив са предлогом КА. Такав је случај код глагола *привући / привлачити*:

> Привукао *је столицу отвореним вратима* и сео лицем окренут према дворишту. (ЕК) / Он стаде ... и *привуче ме к себи*. *Пав*.

О варијантама глагола *(на)учити* већ је било речи (в. претходни модел).

Глагол *говорити* уместо акузатива може имати допуну у локативу са предлогом О (*говорити коме о чему*), у зависности о тога да ли се саопштава о предметном или тематском садржају:

> Упитај Анику могу ли јој доћи сутра ... Имам *нешто* да *јој говорим*. *Андр. И.* / *Немој им ништа* говорити *о оцу и Герду*, они то не би разумели. (ЕК)

Глаголи *даривати* и *саветовати* као варијанту могу имати модел V + N_{Ak} + N_{Ins}:

> *Неке од ових пољана (винских насеља)* Стеван Немања *је даривао манастиру Студеници*. (ЕК) / Бог *га је даривао духовним даровима*, па је прозирао, исцељивао, изгонио зле духове, васкрсавао мртве, а један

пут је прозрео да су му у вино сасули отров. (ЕК)

То је ванредна одбрана и ја *бих му* апсолутно *саветовао такву одбрану*. (ЕК) / Решила се да се тога савета држи и да *њиме своју децу саветује*. *Вес.*

Код првог модела ($V + N_{Ak} + N_{Dat}$) прва допуна по правилу има обележје анималност (-) а друга аниматност (+), док је код другог модела ($V + N_{Ak} + N_{Ins}$): прва допуна има обележје аниматност (+) а друга аниматност (-). Глагол *саветовати* на месту друге допуне најчешће има реченичну допуну.

Глагол *отети / отимати* као варијанту може имати модел $V + N_{Ak} + od + N_{Gen}$:

Она *ми оте све*. *Оте ми дете*, *оте ми имање*. *Вес.* / Он је током саслушања и истраге признао све и предао предмете *које је отео од Ф. П*. (И)

$V + N_{Ak} + N_{Ins}$

Овај модел карактеристичан је за прелазне глаголе уз које се у инструменталу јавља појам који спроводи радњу приписану субјекту; отуда се тај инструментал у литератури (према Милки Ивић, види у Ивић 2005) назива **спроводнички**. За појам у инструменталу типично је да врши исту радњу која је приписана субјекту (*пише оловком* и *оловка пише*), као и то да се налази у односу целине са субјектом.

Рекцијски модел акузатива без предлога и инструментала без предлога јавља се код великог броја глагола – *батинати, бити, бојити / бојадисати, бомбардовати, бости, брисати, гађати, копати, писати, сећи, ударити / ударати* итд.:

Ја не говорим о томе, већ да је немогуће *батинати некога лопатом* (ко не може / не сме да пружи отпор), а да то нема дозу садизма. (И) Ми *смо га били фактима*, а он цитатима латинским и мађарским, на што се изроди ужасна бука. *Петр. В*. Залепите шаблон и *бојите га меком четком*. (И) Мика *је ... каменицама бомбардовао капију*. *Срем*. Кад је прва страна готова, обрнућете комад али нипошто *бости га виљушком* (да се не начине отвори за отицање сока), него или машицама или помоћу две виљушке. (ЕК) *Руке* треба брисати *папирним убрусима*, или пешкиром за руке који се мења свакодневно. (ЕК) Власник је изгледа опазио лопове још док су обијали браву и, судећи по локвама и срчи у кругу уличне светиљке, стао *их* са своје високе терасе *гађати пуним пивским флашама*. (ЕК) Али, сада *крамповима, пијуцима и мотикама копамо доста дубоке јаме* где ће вероватно бити сађено неко дрвеће са дубљим корењем. (И) Стева практикант замаче прст у вино, те *њиме пише* по столу *своје име*. *Лаз. Л.* Кад више сурутка не капље из сира, онда развити цедило, па пажљиво *ножем сећи кришке сира* у величини квадрата. (ЕК) *Удари га песницом* по глави. *Чипл.*

Глагол *заменити / замењивати* има варијанту модел предложне комплексне рекције $V + N_{Ak} + za + N_{Ak}$:

Окрене се мужу, *замијенивши острвско нарјечје талијанским говором*. *Ћип.* / *Одаје школске и скамије прашне замених* тада *за пољане*

страшне. Ил.

О варијантама глагола *даривати* и *саветовати* већ смо говорили (в. модел V + N_{Ak} + N_{Dat}).

Глагол *завити / завијати* на месту друге допуне уместо инструментала може имати акузатив са предлогом У:

> *Завије* му *пешкиром чело*. *Каш.* / Сипати у млеко ону мају припремљену од павлаке некуваног млека, пажљиво промешати млеко с мајом заједно, а одмах затим *суд завити у загрејан салвет* и оставити га да на топлом месту стоји док млеко не ускисне. (ЕК)

И Нада Арсенијевић указује на то да ови модели могу бити синтаксички синоними: „Акузатив који се појављује уз глаголе типа: *умотати, увити*, *обући, утегнути, увезати* и сл., представља облик конкурентан инструменталу „неопходног материјала“ …“ (Арсенијевић 2003б, 67–68).

V + N_{Gen} + N_{Dat}

Овај модел заправо је варијанта модела V + N_{Ak} + N_{Dat} (о томе је већ било речи), одн. генитив је варијанта акузатива – *додати / додавати, задати / задавати*:

> *Дода̀де детету̀ воде*. *Вес.* Пруски краљ ... опсједа га [Праг] 1757, те *му зада̀де тешкѝх рана*. *В 1885*.

V + N_{Dat} + N_{Ins}

Рекцијске допуне у дативу без предлога и инструменталу без предлога има неколико глагола – *досадити / досађивати, одговарати, одговорити, удовољити / удовољавати, хвалити се*:

> Ја *сам му досадила својим нежностима* и уморила га својом љубављу. *Грол.* Чланови управног одбора *одговарају ... целим својим имањем друштвеним повериоцима*. *Арх. 1926*. *Одговори му* [Ружа] *ледом у очима*. *Мих.* Сматрао [је] да *је тиме удовољио потписницима рапорта*. *Јак. Чим ми се хвалите*? *Буд.*

Комплексна предложна рекција

Ову рекцију чини регенс (глагол) и најмање два ректума, од којих се барем један јавља заједно са предлогом (*говорити неистину о некоме*)[23].

23 За двоструку предлошку рекцију Владислава Ружић каже да је „имају глаголи који припадају комуникативно-социјативној групи, будући да означавају говорне активности које подразумевају равноправно учешће најмање два актера, при чему се без тог другог не може ни замислити дати чин. То „партнерство“ изражава се у српском језику првенствено инструменталом с предлогом *с(а)*, а на синтаксичком плану може се представити и на други начин — само плуралским обликом глагола или у комбинацији с координираним аргументским изразом у номинативу“ (Пипер и др. 2005, 544).

Модели

$V + N_{Ak} + za + N_{Ak}$

Овај рекцијски модел јавља се уз већи број прелазних глагола. За њега је карактеристично да је друга рекцијска допуна често слаба.

Глаголи са значењем узрока – *кривити, наградити / награђивати, окривити / окривљавати, оптужити / оптуживати*:

> Антонов, по њему, никада *није кривио папу за своје хапшење* већ италијанску тајну службу, медије Рима и извесног Клера Стерлинга. (ЕК) Ниједан факултет *неће наградити студенте за волонтирање*. (И) Биће оних који ће можда *окривити голмана Црвене звезде за погодак*. (ЕК) На овој карикатури предвиђено је да *ће га* касније Међународни суд у Хагу *оптужити за ратне злочине*. (ЕК)

Глаголи интелектуално-комуникативних активности – *(за)молити, питати, предложити / предлагати, препоручити / препоручивати*:

> Пре свега, треба наћи господина Фога и *замолити га за опроштај* због непристојног понашања. (ЕК) Алекса Ненадовић поносито каже крвнику Фочићу да *га неће молити за свој живот*. (ЕК) Анонимна из кабинета је обећала да *ће Радовића питати за дозволу* и о томе нас обавестити. *(ЕК)* Можда *ће га предложити за Скупштину*. (ЕК) *Препоручио га је за тај посао*. *Креш.*

Код ових глагола на месту друге допуне често се јавља реченица, стога за другу рекцијску допуну овог модела можемо рећи да припада слабој рекцији[24].

Глаголи који означавају намену – *адаптирати, наменити / намењивати, резервисати, чувати*:

> Омишани су уредили једну повећу зграду и *адаптирали је за хотел*. *Б 1957*. *Повелик простор* у фирми *наменио је за библиотеку*, коју му управо сада формира један пријатељ. (ЕК) Треба следити „леп и важан“ пример Енглеске и *то право резервисати* само *за извршну власт*, објашњавао је Протић, 1902. године. (ЕК) *Чува те* врховна команда *за семе*. *Јак.*

Глаголи давања (у најширем смислу) – *дати / давати, задужити / задуживати, овластити / овлашћивати, опуномоћити / опуномоћивати, продати / продавати, удати / удавати*:

> И ти си мислила да *за његова синовца своје дете даш*! *Јакш. Ђ.* Применићемо у будућем комуналном уређењу града нови концепт: *одборнике ћемо задужити за анкетирање грађана о приоритетима*, а

24 Владислава Ружић за ове глаголе каже да су комплексно-факултативне рекције (в. Ружић 2006б, 139).

потом ћемо такве предлоге дати на стручну процену и реализовати их, у зависности од наших материјалних могућности, један по један. (ЕК) Правни заступник из Шапца агенције „Боројевић“, адвокат Бранислав Секуловић, *кога су* брат и сестра *овластили за контакте са јавношћу*, каже да су све цене некретнина договарали непосредно власници, а да су различите вредности у уговорима „патент“ хрватске државе. (ЕК) Може ли корисник пензије *опуномоћити некога за регистрацију*? (ЕК) *Продао је ... слабог пјешака за здравог противничког пјешака*. *Шах 2.* Родитељи *је* силом *удају за богатог ћифту*. *Матош.*

Глаголи контакта – *завезати / завезивати, хватати, чупати, шчепати*:

Да скаче у очи и *тобџију за грло хвата*, то ... никад није чинио. *Чипл.* Ја *њега чупам за косу и бркове*. Пав. *Шчепа ме* он *за раме* и стаде трести као крушку. *Пав.*

Глаголи са манипулативним значењем – *ангажовати, заинтересовати, заменити / замењивати, мењати, определити / опредељивати*:

Он своје лично искуство проверава још и туђим искуством, и стога *за исти циљ ангажује и свога ... пријатеља*. *Панд.* Како *заинтересовати мушкарца за секс*? (И) *Одаје школске и скамије прашне замених* тада *за пољане страшне*. *Ил. Мењам ново за старо*. *Џон.* Такав исход претреса *опредијелио је наредника за кметов предлог*. *Чол*.

О варијантама глагола *наменити, предложити, препоручити, резервисати* в. модел V + N_{Ak} + N_{Dat}, глагола *заменити / замењивати* в. модел V + N_{Ak} + N_{Ins}.

Глагол *питати* као варијанту (у значењу ’обраћати се коме речима, тражећи одговор’) има и модел V + N_{Ak} + о + N_{Lok}:

Анонимна из кабинета је обећала да *ће Радовића питати за дозволу* и о томе нас обавестити. *(ЕК) / Немојте ме питати о томе*, молим вас! (ЕК)

Глагол *ангажовати* као другу допуну уместо акузатива са предлогом ЗА може имати локатив са предлогом НА:

Он своје лично искуство проверава још и туђим искуством, и стога *за исти циљ ангажује* и *свога ... пријатеља*. *Панд.* / Потребно је *ангажовати децу* а заједно са њима *и родитеље на изградњи заједничке будућности*. (ЕК)

Глагол *замолити* као варијанту може имати модел V + N_{Ak} + od + N_{Gen}:

Пре свега, треба наћи господина Фога и *замолити га за опроштај* због непристојног понашања. (ЕК) / **...** жели да одбије било кога ко му са пуним поверењем, искреношћу и послушношћу приступи и *замоли од њега помоћ, савет или руковођење на путу спасења*. (И)

V + N_{Ak} + na + N_{Ak}

Рекцијски модел V + N_{Ak} + na + N_{Ak} карактеристичан је за прелазне глаголе са значењем упозорења – *опоменути / опомињати, подсетити / подсећати, упозорити / упозоравати*:

> *Говорника* може *опоменути на ред* или прекинути у говору само председник. (И) Хоће ли *ме* неко *подсетити на правила ове бесмислене игре*. (ЕК) Тада *ме* Марко *упозори на наилазак власника*. (ЕК)

Глаголи намене или службе – *адресирати, применити / примењивати*:

> *Прву демократску разгледницу* стога *ћемо адресирати на министра Лукшића*. (И) Колика опасност што тај човјек иде слободан! Ипак, ми не смемо *на њ применити строгост закона*. *Панд.*

Глаголи са принудно-манипулативним значењем – *гонити / гањати, навести / наводити, навикнути / навићи / навикавати, наговорити / наговарати, пренети / преносити, применити / примењивати, приморати / приморавати, принудити / принуђивати / принуђавати, присилити / присиљавати, усмерити / усмеравати*:

> Осети да *га гони на мокрење*. *Поп. Ј.* Спроводеђ' га преко Чемерне, *наведе га* некако, пријеваром, *на засједу турску*. *Јакш. Ђ.* Свака нова мисао има препрека; мука је *свет на њу навикнути*. *Вес.* Поред тога, нико тамо на Западу није нас, православне, ничим спречавао да исповедамо своју веру онако како желимо, нити знам било кога ко је из православља прешао у неку другу веру, католичку или протестантску, јер *су га* екуменисти *на то наговорили*. (ЕК) Балкански досељеници ... *пренеше на старо становништво* ... и *своје обичаје и фолклор*. *Цвиј.* Колика опасност што тај човјек иде слободан! Ипак, ми не смемо *на њ применити строгост закона*. *Панд.* Можда су веровали да *ће га бомбе приморати на одлазак*. (ЕК) У цркви очекују да *ће* то *принудити власт на референдум о спорној одлуци*, али социјалисти не попуштају. (ЕК) То је лоше, али ми *их* као влада *на то* не можемо *присилити*. (ЕК) *Хуманитарну помоћ усмерити на лекове* који се не производе у нашој земљи или на сировине за домаћу производњу. (ЕК)

Глаголи контакта – *бацити / бацати, набити / набијати, набости / набадати, навалити / наваљивати, надовезати / надовезивати, налепити / налепљивати, намотати / намотавати, наслонити / наслањати*:

> Пред саму зору неко лупну у капак. Тргнем се и *бацим на себе поњаву*. *Шапч.* При једном јуначком јуришу, могао би батаљон војске да *набије 3200 непријатељских војника на бајонет*. *Нуш.* Пошто се све спремљено воће на овај начин припреми, а то мора све бити готово пре но што се шећер скине с ватре, *набости воће на танка дрвца*, па га умакати у врео шећер и стављати на омашћен плех да се суши. (ЕК) *Шешир мали на око навали*. *Леск. М*. *На његову белешку надовезаћемо* и *једно породично предање*. *Петр. В.* За данашњу, другу по реду, седницу нове Скупштине општине у Горњем Милановцу новца у општинској каси није било ни за *марке* које је требало *налепити на коверте*,

са позивима и материјалима, намењене одборницима. (ЕК) Извући из кутије око 50 цм конца и *намотати га на прсте*. (И) Неко [му] *наслони ... пушчану цев на чело*. *Вес*.

Комуникативно-интелектуални глаголи – *асоцирати, позвати / позивати, пребацити / пребацивати, преписати / преписивати, упозорити / упозоравати, упутити / упућивати, усредсредити / усредсређивати*:

Ваша Металопластика *нас асоцира на наш некадашњи заједнички леп живот*. (ЕК) Они углавном нису знали шта то значи *позвати неког на двобој*, али били су млади, а докони, и када већ почну да се смеју – смејали би се и да им је неко читао списак њиховог вода. (ЕК) Видело се да жели само да *пребаци разговор на другу тему*. *Андр. И. Преписала [је] половину свега имања на њега* ... и наскоро се удала за њега. *Срем.* Тада *ме* Марко *упозори на наилазак власника*. (ЕК) *Бисте* ли *ме упутили на којега од ваших пријатеља*. *Креш.* Одбор *ће усредсредити своју пажњу и на то* да књиге обавезно стижу у руке чланства, укључујући и спремност да сви стручњаци везани за рад Одбора уредно примају Наш језик и Језик данас. (ЕК)

Глагол *уградити / уграђивати* може као рекцијске допуне имати варијанте V + N_{Ak} + u + N_{Ak} и V + N_{Ak} + na + N_{Lok}:

Ток Борске реке кроз Вражогрнац дугачак 800 метара регулисан је 1979. године, а чика Светислав *је спомен плочу о том догађају уградио на зид своје куће* 1980. године. (ЕК) / *Уградио је завичај у своје грандиозно дело*. (ЕК) / У њему *је* својевремено сеоски поштар Петар Јовановић *уградио на сеоској чесми једно веће огледало*. (ЕК)

Глагол *усмерити / усмеравати* такође може као допуне имати варијанте V + N_{Ak} + prema + N_{Dat} и V + N_{Ak} + ka + N_{Dat}:

Хуманитарну помоћ усмерити на лекове који се не производе у нашој земљи или на сировине за домаћу производњу. (ЕК) / *Усмјери кораке према тргу*. *Креш.* / Мр Милосављевић истиче да би и *финансијску помоћ* која стигне из иностранства требало превасходно *усмерити ка становништву и привреди*, али и новац из буџета прерасподелити на другачији начин, како би се више издвојило за грађане и предузећа, а мање за државни апарат. (ЕК)

V + N_{Ak} + u + N_{Ak}

Овај модел карактеристичан је за следећу групу глагола – *гурнути / гурати, претворити / претварати, убедити / убеђивати, упутити / упућивати, усути / усипати, утерати / утеравати / утеривати, учланити / учлањивати*:

[Војници] *гурају нешто у своје торбе*. *Јак.* Он не може *претворити своје имање у новац*. Марк. Св. Мајсторовић *вас је* већ *упутио у ствар*? *Ћос. Б.* Одмах *усу кафу у филџане*. *Срем.* Гавро *утера агента у спаваћу собу*. *Ћос. Д*. Да је мало озбиљнији могао бих *га учланити у Партију*. *Ћос. Д.*

Као што се може видети, већина ових глагола грађена је помоћу префикса *у-*, што упућује на то да је постојање овог модела пре свега творбено мотивисано.

О варијантама глагола *завити / завијати* в. модел V + N_{Ak} + N_{Ins}, а глагола *уградити / уграђивати* в. модел V + N_{Ak} + na + N_{Ak}.

V + N_{Ak} + iz + N_{Gen}

Овај модел имају глаголи са аблативним значењем, које потиче од префикса ИЗ, што заправо значи да је овај модел творбено мотивисан – *(из)вадити, избацити / избацивати, извести / изводити, искључити / искључивати*:

> Павле узе злаћене ножеве, па *их вади из сребрних кора*. *НП Вук.* „Поручујем: само *нас* војном силом могу *избацити из Комбината*, али то је онда друга прича“, рекао је Бијелић. (ЕК) *Куване сардине извадити из течности*, метнути их на сито да откапљу, а затим их у хладу сушити 24 сата. (ЕК) Јелица *га изведе из воћњачића* што је био крај сеоског пута. *Ранк.* Зато *ћу је искључити из овога осврта* да ... не квари целину ове књиге. *Михиз.*

V + N_{Ak} + od + N_{Gen}

Семантичка компонента која пресудно утиче на формирање овог модела долази од предлога ОД, чије је основно значење аблативно – *бранити, гурати / гурнути, добити / добијати / добивати, замолити, затражити, захтевати, искати, одвикнути / одвићи / одвикавати, одвојити / одвајати, одвратити / одвраћати, одговорити / одговарати, отети / отимати, очекивати, позајмити / позајмљивати, посудити / посуђивати, разрешити / разрешавати / разрешивати, сакрити / сакривати, спасти / спасити / спасавати, тражити, чувати*:

> Кад зађемо у шуму, постаје мало топлије, јер *нас* шума *брани од вјетра*. *Чол.* Браћа *га гурају од себе* као шугаво прасе. *Ћос. Б. Исто толику стипендију добио је од кнеза Михаила* и Бранко Радичевић. (ЕК) **...** жели да одбије било кога ко му са пуним поверењем, искреношћу и послушношћу приступи и *замоли од њега помоћ*, савет или руковођење на путу спасења. (И) Земље произвођачи какаа би могле *затражити правни савет од Уједињених нација* уколико оваква директива буде усвојена. (ЕК) *Од мојих играчица ћу захтевати стриктно поштовање договорене игре*, а помоћ са трибина може бити одлучујућа, у шта не сумњам. (ЕК) Кад се добродетељ његова прочу међу људима, почеше му људи долазити и *искати од њега утолења својим мукама*. (ЕК) Тешко *га је одвикнути од ове навике*, нарочито, ако и сами родитељи пуше. (ЕК) Како је могла ... *одвојити од куће Огњана* и опремити га у школу! *Глиш.* Једва сам успео ... да *одвратим разговор од тог његовог Омира*. *Дом.* Да *би га*, ипак, *одговорио од овог наума*, пратилац га је подсетио да је лето и да није згодно ићи градским превозом, јер људи иду на Аду Циганлију, а женски свет је разголићен. (ЕК) Он је током саслушања и истраге признао све и предао *предмете* које *је отео од Ф.П.* (И) Стари слуга Андрадо је свирао на гитари, а Леонора је играла болеро, живахно и љупко, *што* никада *не бих очекивао*

од васпитанице кармелићанки, јер је тамо провела прве године живота и тек после кнежеве смрти су је дали урсулинкама. (И) Исто тако, дешавало се и да дође да *позајми новац од мене*, али је увек враћао као што би обећао. (ЕК) *Памет*, богме ... не иде *од њега посудити*. *Шен. Разреше [га] од дужности* и ставе у притвор. *Јов. С.* Закуни се да нећеш *ништа сакрити од мене*, да ћеш ми све рећи, – ако има нечега. (ЕК) Поводом мартовског пуча 1941, Божовић је исписао мали хвалоспев младом краљу, уверен да *ће* он, чврстином и одлучношћу, *спасти земљу од пропасти*. (ЕК) Та и *таква издања* ми не можемо *тражити од приватних издавача*. (ЕК) Пуштај ме ... па ћу ти казати траву која *ће те чувати од куршума*. *Вес.*

О варијантама глагола *замолити* в. модел V + N_{Ak} + za + N_{Ak}, глагола *отети / отимати* в. модел V + N_{Ak} + N_{Dat}, глагола *разрешити / разрешивати / разрешавати* в. модел V + N_{Ak} + N_{Gen}.

V + N_{Ak} + oko + N_{Gen}

Код само једног глагола забележили смо овај модел – *намотати / намотавати*:

Намотао око главе ... читаву чалму. *Глиш.*

V + N_{Ak} + preko + N_{Gen}

И за овај модел може се рећи да је творбено мотивисан (префикс *пре-*) – *пребацити / пребацивати*:

Хајдуци полегаше ... Зеко се спусти поред Станка и *пребаци руку преко њега*. *Вес.*

V + N_{Ak} + protiv + N_{Gen}

И овај модел бележимо код само једног глагола – *окренути / окретати*:

Омладина ... *окрене своју младост и снагу против хитлеровске тираније*. *Зог.*

V + N_{Ak} + ka + N_{Dat}

Овај модел бележимо код два глагола са значењем усмерености, директивности – *привући / привлачити, усмерити / усмеравати*:

Он стаде ... и *привуче ме к себи*. *Пав*. Мр Милосављевић истиче да би и *финансијску помоћ* која стигне из иностранства требало превасходно *усмерити ка становништву и привреди*, али и новац из буџета прерасподелити на другачији начин, како би се више издвојило за грађане и предузећа, а мање за државни апарат. (ЕК)

Оба глагола имају варијантну рекцију: за гл. *привући* в. модел (V + N_{Ak} + N_{Dat}),

а за гл. *усмерити* в. модел V + N_{Ak} + na + N_{Ak}.

V + N_{Ak} + prema + N_{Dat}

Само један глагол има модел V + N_{Ak} + prema + N_{Dat} – *усмерити / усмеравати*:

Усмјери кораке према тргу. *Креш.*

Варијантни модели за овај глагол већ су поменути (V + N_{Ak} + na + N_{Ak} и V + N_{Ak} + ka + N_{Dat}).

V + N_{Ak} + sa + N_{Ins}

Овај модел карактеристичан је за прелазне глаголе који поред објекатске допуне имају као другу допуну инструментал партнерства.

Ту су, најпре, глаголи чијом се реализацијом „успоставља однос партнерства између агенса и реалије у инструменталу (коагенса), али, у начелу, нису искључене ни предикације које се реализују у односу партнерства“ (Пипер и др. 2005, 265) – *(по)делити, договорити / договарати, поделити, расправити / расправљати, склопити / склапати, уговорити / уговарати*:

> Копитар *дели славу са Караџићем*. *Бел. Горку вашу тугу поделићу с вама*. *Змај.* Морамо *договорити односе са Црном Гором* и сл. (ЕК) *Са сиромахом бих* и *задњи капут подијелио*. *Бен.* Сматрамо да *ту околност* требате *„расправити“ са вашим добављачем*, фирмом од које сте купили фискалну касу. (И) Посланици султанови *склопе мир ... с Русима*. *Том.* Одбојкашки савез Југославије *је уговорио пријатељске утакмице са чешком репрезентацијом* одмах по повратку са планине. (ЕК)

Овде, такође, спадају и прелазни глаголи „чијом реализацијом агенс успоставља однос партнерства између два учесника (ван њега самог) — реалије у акузативу (објекта) и реалије у инструменталу (’кообјекта’)“ (Пипер и др. 2005, 266) – *везати / везивати, завадити / завађати, зближити / зближавати, измирити, мешати, мирити, помешати, помирити, поредити, посвадити / посвађати, сјединити / сједињавати / сједињивати, смешати, спарити / спаривати, спојити / спајати, суочити / суочавати, удружити / удруживати, ујединити / уједињавати, упознати / упознавати, упоредити / упоређивати, усагласити / усаглашавати, ускладити / усклађивати*:

> Мост *веже касабу са њеним предграђем*. *Андр. И.* А како би теби било да *је* ко *тебе с покојним Иваном завадио*? Вес. Ипак, рад на овом пројекту *зближио га је са Жаном Жироом*, познатим и као Мебијус, … (И) Дакле, у такво време долази Христос да *измири човека са човеком*, да поврати достојанство најсавршенијој творевини Божијој – човеку, и да га *измири са Богом*. (И) Политизација није примерена спорту и *припадност некој странци* не сме се *мешати са радом у спорту*. (ЕК) Нису успели, … када *их је мирио са суседима* и враћао цивилизованом свету: нису га подржавали чак ни када је на своја плећа преузимао терет изручења крволочних и умно поремећених српских лидера, ни-

су га волели када им је враћао банке, валуту и подземне гараже. (ЕК) *Кашику сока од коприве помешати са кашиком меда* и узимати једном дневно. (ЕК) А премудри Кауцки, да би умирио раднике и *помирио их са социјал-шовинистима* који су прешли на страну буржоазије, раздваја из јединственог ланца једну карику ... (И) *Коња с магарцем* не ваља *поредити*. *Н. посл. Вук.* Аустро-Угарска је овом оптужбом и раније покушала да компромитује Милетића и да *га посваћа са српском владом* која му је давала сталну подршку. (ЕК) Имаћасмо срећу *са покојним пријатељем сјединити срца* у истој ... части љубави, родољубља. *Матош. Кромпир и лук* очистити, ситно исећи, *смешати са припремљеним целером* и кувати. (И) Ђуро ... дај ми продај ону твоју кобилу ... рад би *је спарити с мојијем парипчићем*; парни су, добро би радили. *Ћоп.* Вредни градитељи из Ниша, Крушевца, Паланке и њихови кооперанти ужурбано раде на градњи моста „Варадинска дуга“ који *ће спојити Петроварадин са Новим Садом*. (ЕК) Догађаји [*су их*] ... тако грубо *суочили са смрћу*. *Лал.* Трговачки помоћник, *са којим ме је* случај подуже времена *био удружио*. *Нед.* Петар И Карађорђевић је Кумановском битком ослободио Стару Србију и Рашку, али *их је* тиме и ујединио *са матицом, Краљевином Србијом*. (ЕК) Икица *је Вукадина упознао ... са механцијом*. *Срем*. *Са тим ... делима ... упоредите оде Лукијана Мушицког*. *Скерл.* Такође је неопходно усагласити *цену струје са другим енергентима*. (ЕК) Црногорац ... *је* како-тако *ускладио свој глас са гуслама*. *Андр. И.*

V + N_{Ak} + na + N_{Lok}

Следећи глаголи имају рекцијске допуне у акузативу без предлога и локативу са предлогом НА – *ангажовати, базирати, зауставити / заустављати, искалити / искаљивати, оставити / остављати, уградити / уграђивати*:

Потребно је *ангажовати децу* а заједно са њима и родитеље *на изградњи заједничке будућности*. (ЕК) *Политику међународне заједнице* морамо *базирати на спречавању даљег ширења насиља у региону* и против њега деловати снажно и одлучно – каже чешки дипломата. (ЕК) Он ... виде ... да *је зауставила очи на некоме* иза њега. *Чипл. Бес су искалили на нама*, а мислим да су били љути на Звездино руководство које им није обезбедило улазнице. (ЕК) *Дућан ће* [док буде на путу] *оставити на калфи*. *Срем.* У њему *је* својевремено сеоски поштар Петар Јовановић *уградио на сеоској чесми једно веће огледало*. (ЕК)

О варијантама глагола *ангажовати* в. модел V + N_{Ak} + za + N_{Ak}, глагола *уградити / уграђивати* в. модел V + N_{Ak} + na + N_{Ak}.

V + N_{Ak} + o + N_{Lok}

Овај модел чине глаголи комуникативно-интелектуалног значења – *известити / извештавати, обавестити / обавештавати, питати*:

Морам *вас известити о две ствари*. (ЕК) Тада ће, вероватно, и начелник Генералштаба *обавестити јавност о ставу армије*, а потом

би иницијатива ушла у процедуру, појашњава генерал Косовац. (ЕК) Немојте *ме питати о томе*, молим вас! (ЕК)

О варијантама глагола *питати* в. модел V + N_{Ak} + za + N_{Ak}.

V + N_{Ak} + po + N_{Lok}

Са овим моделом забележили смо само један глагол са значењем контакта – *тапшати*:

Војводе ... *тапшаху свакога појединца по рамену* довикујући: — Алал ти вера! *Вес*.

V + N_{Ak} + u + N_{Lok}

Код овога модела регистровали смо четири глагола са принудно-манипулативним значењем – *омести / ометати, онемогућити / онемогућивати / онемогућавати, осујетити / осујећивати, спречити / спречавати*:

Омео сам Вас у важној делатности и приморао да нешто читате, што је било противно Вашим навикама. (ЕК) Представници међународне заједнице и етничких Албанаца морају изоловати терористе и *онемогућити их у даљој примени насиља*, јер то углавном зависи од њих … (ЕК) Полиција се, како нам је речено, обавезала да ће *га* пратити и *осујетити у извршењу евентуално нових кривичних дела*. (И) Пред крај првог полувремена домаћи су имали прилику да преузму вођство, али *их је* Букер, с две „тројке“, *спречио у тој намери*. (И)

Обрада ових глагола у РМС добар су пример како репертоар рекцијских модела и њихових варијаната зависи, у нашем случају, од лексикографске обраде. Наиме, сви ови глаголи у РМС имају само једно значење, а према примерима које смо прегледали два модела. Из наведеног се може закључити да ти глаголи имају варијантне рекцијске допуне. Међутим, код свих ових глагола може се говорити о два значења са различитим рекцијским допунама; дакле – без варијаната (као што је овде и урађено).

V + N_{Dat} + za + N_{Ak}

Са овим моделом смо забележили неколико глагола различитог значења – *гарантовати / гарантирати, захвалити се / захваљивати се, послужити / послуживати*:

Мислим да нисте у праву када кажете да је држава дужна или да би требало да *нам гарантује за наш новац*, који смо уплаћивали и још увек уплаћујемо некој приватној банци за приватну пензију. (ЕК) Командант *је* одржао кратак говор и *захвалио војницима за службу*. (ЕК) Из њега [тенка] је Симо повадио неке делове који *су му послужили за цев топа*. *Дед. В.*

О варијантама глагола *гарантовати / гарантирати* в. модел V + N_{Ak} + N_{Dat}.

Глагол *захвалити (се) / захваљивати (се)* као допуну може имати и датив и локатив са предлогом НА:

> Командант је одржао кратак говор и *захвалио војницима за службу*. (ЕК) / До најаве да *ће се* Југовић убудуће *захвалити селектору на свим следећим позивима* дошло је у Љубљани, пре меча Словенија – Југославија (1 : 1). (ЕК)

$$\mathbf{V + N_{Dat} + na + N_{Ak}}$$

Нашли смо само један глагол са овим моделом – *жалити се*:

> *Бојани ... [се] жалио на свој тежак положај. Ћос. Д.*

$$\mathbf{V + N_{Dat} + na + N_{Lok}}$$

Овај модел има неколико глагола којима се изражава став, осећање (завист, замерка, захвалност, честитка) (према) некоме – *завидети, замерити / замерати, захвалити се / захваљивати се, честитати*:

> Њен муж *јој је* тихо *завидео на чврстини*. (ЕК) *Експертима*, због тога, не треба *замерити на њиховој корисној видовитости*. (ЕК) До најаве да *ће се* Југовић убудуће *захвалити селектору на свим следећим позивима* дошло је у Љубљани, пре меча Словенија – Југославија (1 : 1). (ЕК) У саопштењу се наводи да *ће* принц Александар *честитати Коштуници и лидерима ДОС-а на изборној победи*. (ЕК)

О варијантама глагола *захвалити (се) / захваљивати (се)* в. модел V + N_{Dat} + za + N_{Ak}, глагола *честитати* в. модел V + N_{Ak} + N_{Dat}.

$$\mathbf{V + N_{Dat} + o\ N_{Lok}}$$

Допуну у дативу без предлога и локативу са предлогом О имају два глагола говорења – *говорити, причати*:

> А не знаш да ће, овакав какав је, у папучама, изаћи на улицу и *говорити којекоме ... о тој његовој срећи и блаженству ... и о чему ти ја знам*! (ЕК) Он *ће ми* причати *о далеким земљама*, ето! (ЕК)

Оба глагола имају варијанту V + N_{Ak} + N_{Dat} (о чему је већ било речи).

$$\mathbf{V + N_{Ins} + na + N_{Ak}}$$

Модел V + N_{Ins} + na + N_{Ak} бележимо само код глагола *бацити се*:

> Од његовог исхода зависи хоће ли дете у основној школи научити ко су му хиљадугодишњи непријатељи и хоће ли *се бацити каменом на свог првог суседа*, ... (ЕК)

$$\mathbf{V + N_{Ins} + preko + N_{Gen}}$$

И за овај модел нашли смо само једну потврду – *прећи / прелазити*:

Он баци на диван шешир, штап и рукавице, *пређе руком преко чела*. *Мил. В.*

$$\mathbf{V + na + N_{Ak} + za + N_{Ak}}$$

Рекцијске допуне у акузативу са предлогом НА и акузативу са предлогом ЗА има глагол *апеловати / апелирати*:

Кушнер тврди да му недостаје новац за УНМИК и да *ће* данас *апеловати за нова средства на међународне донаторе* на састанку у Бриселу, чија је тема реконструкција Косова. (ЕК)

$$\mathbf{V + sa + N_{Ins} + oko + N_{Gen}}$$

Овај модел бележимо код само једног глагола – *договорити се / договарати се*:

Пословно Удружење не поседује основне параметре неопходне за формирање цене малине, односно предлога откупне цене са којим можемо изаћи пред произвођаче и *договорити се са њима око цене*. (ЕК) О свему се можемо договорити. (ЕК) Да ли је могуће *договорити се са Коштуницом о новој влади* или сматрате да ће народњачка коалиција окренути радикалима? (И)

Овај глагол као варијанту може имати следећи модел.

$$\mathbf{V + sa + N_{Ins} + o + N_{Lok}}$$

Модел V + sa + N_{Ins} + o + N_{Lok} је карактеристичан за глаголе комуникативних радњи – *дискутовати, договорити се / договарати се, причати, разговарати, расправљати*:

Уколико сте регистровани корисник, посетите Форум на коме можете отворити нову тему или *дискутовати са осталим члановима о стручним књигама из енергетике, аутоматике и других сличних области*. (И) Да ли је могуће *договорити се са Коштуницом о новој влади* или сматрате да ће народњачка коалиција окренути радикалима? (И) Како *причати са децом о дроги*? (И) Волео бих да сам *са Хавелом* могао *разговарати о џезу и о Џиржију Заку*, који нам је омогућио да у Бухенвалду слушамо музику слободе и носталгије. (ЕК) … уз то, *о психозама је* често *расправљао са Фројдом* у време њиховог пријатељевања, око 1910. године. (ЕК)

Обе рекцијске допуне припадају тзв. слабој рекцији: већ је било речи о томе да се инструментал партнерства може исказати и другим језичким средствима, а тематски садржај, исказан локативом са предлогом О често је изостављен.

Забележили смо свега два трорекцијска глагола – *голицати* (модел V + N_{Ak} + N_{Ins} + po + N_{Lok}), *превести* (V + N_{ak} + sa + N_{Gen} + na + N_{Ak}):

Врховима прстију голицао *сам га по врату*. (ЕК)

Тако је без много рогобатности и грешака могуће *текст* верно *превести са једног језика на други*, што људима у обе земље изванредно олакшава комуницирање. (ЕК)

Владислава Петровић за овакве допуне каже да су аблативно-адлативног типа и наводи још два глагола (*пренети, пребацити*): Отац *је пренео власништво над поседом са себе на сина*. Сведок *је пребацио кривицу с оптуженог на другог човека*.

Разлог томе што није забележено више трорекцијских глагола вероватно лежи у чињеници што је друга и / или трећа рекцијска допуна код оваквих глагола веома слаба, те се такви примери (са све три рекцијске допуне) веома ретко употребљавају.

V. РЕКЦИЈА ГЛАГОЛА У НАШИМ ОПИСНИМ РЕЧНИЦИМА[25]

Рекција речи је тема која обухвата неколико језичких нивоа – морфологију, синтаксу и лексикологију. До пре коју деценију о рекцијским односима унутарсинтагматских веза у српској лингвистици веома се мало писало. Треба истаћи да је рекција речи изузетно значајна за представљање, тј. лексикографску обраду речи у речницима (и једнојезичним и двојезичним) будући да је очигледна међуусловљеност значења речи и њене рекције.[26]

У овом поглављу приказаћемо како је рекција глагола представљена у нашим великим описним речницима: једнотомном *Речнику српскога језика* Матице српске (РСЈ), шестотомном *Речнику српскохрватскога књижевног језика* Матице српске (РМС) и *Речнику српскохрватског књижевног и народног језика* Српске академије наука и уметности (РСАНУ)[27].

О рекцији глагола у овим речницима говорићемо овде из два угла:

– онога што је о рекцији (глагола) речено у уводним напоменама односно предговорима наведених речника (који по правилу служе као теоријско образложење концепције и као упутство за коришћење речника),

– и онога како је рекција глагола представљена у самим речницима.

Информације које корисник може да нађе у уводним напоменама (предговори-

25 На ову тему смо писали у Јелић 2012.

26 Упореди: „Представљање семантичке валентности преко рекцијских допуна, као и њихове обавезности / факултативности у дескриптивним речницима, значајно је не само за двојезичну лексикографију и установљење правила при учењу страног језика, него и за успостављање системских односа међу лексичким јединицама унутар једног језика. Такве информације, поред осталог, указују и на релевантне разлике међу синонимима“ (Ристић 2001, 135).

27 Када је у питању двојезична лексикографија, поједини аутори већ су се осврталиа на ову тему. Тако Павао Микић и Улрих Енгел пишу о томе како је у српско(хрватско)-немачким речницима представљена валентност глагола: илуструјући то примерима, они заправо указују на то да валентност појединих глагола није ни представљена, те да је то потребно побољшати у будућим речницима (Енегл и Микић 1982). Михајловић Јелена је писала о рекцији у српско-руским речницима. За старије речнике наводи: „рекција као облик синтаксичке спојивости или је представљена у суженом обиму, и то само у виду глаголске рекције, или је сасвим изостављен“ (Михајловић 1998, 163). У новијим речницима аутори су примењивали најновија сазнања о рекцији, али само у оквиру глаголске синтагме, а „лексикографско указивање на однос супстантивних и адјективних синтагми заснованих на рекцијској вези је прилично редуковано“ (Михајловић 1998, 163).

ма) речника веома су важне јер оне треба да олакшају и учине плоднијом употребу речника. Отуда је битно да информације дате на таквим местима буду прецизне и јасне (да не остављају могућност за различита тумачења).

1. Рекција глагола у РСАНУ

У РСАНУ (према почетку рада најстаријем од поменутих речника, прва књига 1959) у делу *Напомене о обради текста Речника* (књига I, стр. XXVII–XXXVII) рекција се уопште не помиње.

Иако то није најављено у *Напоменама*, познато је да је и у РСАНУ рекција на одређени начин представљена[28]. То се види у самом *Речнику*, у дефиницијама, тј. начину лексикографског представљања лексема, а о томе се говори и у *Упутствима*, интерном спису намењеном онима који раде на обради лексема, тј. изради *Речника* (у члану 130): „При обради глагола не треба спомињати да ли је он прелазни или непрелазни – цео или у неком свом значењу, и које падеже тражи уз себе, пошто је то ствар синтаксичког развоја језика, што се, уосталом, види из примера. – Али се морају давати они синтаксички моменти који су битни за семантику речи, а то значи за лексикографију. Тако, на пример глагол „држати се“ има разна значења, али она не зависе само од контекста, него управо од тога да ли и у којим падежима стоји уз глагол допуна. …“

Премда су *Упутствима* дата каква-таква правила (за представљање рекције), заснована на тадашњим знањима, примењена решења су, по свему судећи, проистекла из непосредних проблема са којима су се обрађивачи сусретали у пракси. Стање у Речнику показује да су поменута правила у великом броју случајева поштована.

У *Упутствима* се каже да се информација о томе које падеже неки глагол тражи уз себе „види из примера“. То, међутим, неретко није случај. Тако, на пример, код глагола американизовати није наведен одговарајући пример:

> **американизовати** … **I** *(у)чинити да неко или нешто добије америчке особине; исп. американизам, американизација*. — Он је био ту, присутан у том новом и американизованом граду (Ћос. Б. 2, 84)

А има и глагола код којих примери нису ни дати (у целини или за поједина значења), као што је случај код глагола амортизовати (за прво значење):

> **амортизовати** … **I 1.** *отплатити, отплаћивати у ратама дуг, зајам, инвентар, машине и др*.

Примера попут глагола **држати се**, који се помиње у *Упутствима*, има много, али код свих нема додатних информација о рекцији. На пример, глагол **адресирати** (**адресовати**) има и значења (**1.** *ставити, стављати адресу* и **2.** *упутити, упућивати*) која зависе „управо од тога да ли и у којим падежима стоји уз глагол допуна“, али нема информације о рекцији (за прво значење: шта, а за друго: шта коме).

За глагол **бринути** у другом значењу дата је информација о рекцији (некога,

28 О томе је писала Стана Ристић у раду *Информације о граматичкој лексичкој спојивости у дескриптивном речнику*.

нешто), иако је из примера јасно да рекција може бити само (некога).

Све у свему, мислимо да је главни недостатак у РСАНУ то што у *Напоменама* нема информација о томе да ће рекција бити представљена и на који начин ће то бити урађено, а, као што смо видели, то јесте на неки начин урађено. Лексикографи су углавном поступали према инструкцијама из *Упутстава*, и поред тога што су те инструкције недовољно опширне и прецизне. Наведена правила из *Упутстава* нису доследно и уједначено примењена.

2. Рекција глагола у РМС

У РМС се у *Предговору* каже (књига прва, 1967): „Ако значење глагола зависи од његове рекције, рекција се обично означавала скраћеницом *прел*., *непрел*. или стављањем предлога и објекта у заграду, нпр. **пазити 1.** непрел. ..., **2.** (кога) ..., **3.** (на кога)“ (РМС I, 13).

Информација о рекцији глагола у РМС дата је само (то је једини критеријум) „ако значење глагола зависи од његове рекције“ (ово имплицира да у неким случајевима значење глагола зависи од рекције а у некима те зависности нема!). Из наведене напомене у РМС добијамо не само информацију о томе како је рекција представљена у самом Речнику, него и информацију о томе шта се под рекцијом у датом речнику подразумева, тј. шта она обухвата. Према наведеном може се закључити да сви прелазни и сви непрелазни глаголи имају рекцијске допуне (или се пак хтело рећи, подразумевало, да прелазни глаголи имају рекцијске допуне а непрелазни немају). Питање је шта читалац на основу овакве информације може да закључи и шта ће за њега све бити рекција у овом речнику.

Погледајмо неколико примера. Глагол **васкрснути** има два слична значења, с тим што је у првом значењу обележен као непрелазан, а у другом као прелазан:

> **васкрснути**, -нем сврш.; исп. ускрснути **а.** непрел. *повратити се у живот, оживети*. — Исус умрије и васкрсе. *Вук*. Деца га [деду] гледају као да је васкрсао из мртвих. Макс. **б.** прел. *подићи из мртвих, оживити; обновити*. — Васкрснути стару задругу не може данас нико. *Мил*.

Глагол **бринути (се)** у оквиру значења под **1.** има такође два слична значења, с тим што је само у другом значењу обележен као прелазан, док код првог значења нема никакве напомене (о рекцији), иако је сасвим очигледно да је глагол у том значењу непрелазан:

> **бринути (се)**, -нем (се) несврш. **1. а.** *осећати неспокојство, узнемиреност (због некога или нечега), бити у бризи (за кога или за што)*. — Већ бадеми четврти пут олисташе, ... откако си отишао, а ми стално бринемо за тебе. *Фран.* Био сам болестан. Нисам ти хтео писати да се не бринеш. *Лаз. Л.* **б.** прел. *доводити кога у бригу, забрињавати*. — Светозаре, немој више да си тако неваљао. Зашто бринеш родитеље? *Поп. Ј.*

Да ли то значи да код глагола **васкрснути** значење глагола зависи од рекције, а код глагола **бринути (се)** те зависности нема?

Слично питање можемо поставити и за следећа два глагола:

> **довикнути**, довикнем сврш. **1.** (коме) *викнувши рећи.* — Пламтећим очима и држећи према мужу испружену десницу ... довикну му разјареним гласом. *Том.* **2.** (кога) *викнувши зовнути.* — Он стане крај друма па их довикне. *Дом.*

> **доделити**, доделим, ијек. **додијелити**, сврш. **1.** *дати, подарити.* — Уживај што ти је срећа доделила: лепоту, богатство, здравље. *Нед.* Стари јој је по закону додељени друг, па не сме ... допустити да лежи и једе сам. *Каш.* **2.** *дати као дужност, поверити.* — Казнена истрага буде додијељена прокушаном суцу. *Кос.*

Једини критеријум (с тим да ни тај критеријум није сасвим јасан) на основу кога је одлучивано да ли ће се давати информација о рекцији у многим случајевима уопште није примењен. Информација о рекцији у РМС може се наћи код великог броја глагола, али је правило о представљању рекције наведено у *Предговору* недоследно и неуједначено спроведено.

3. Рекција глагола у РСЈ

У РСЈ Мирослав Николић у *Предговору* (2007) наводи са су принципи израде слични онима који су примењени у РМС, али не и идентични, те међу принципима израде Речника даје и следећи: „е) Глаголска рекција често је означена експлицитно (нпр. **изборити**, изборим свр. (нешто); **клатити**, клатим несвр. (нешто, нечим); **нагнати**, -ам свр. **1. а.** (кога на нешто) или у оквиру дефиниције (нпр. **мити**, мијем несвр. *умивати, прати водом (некога или део тела)*). Додатне информације о глаголској рекцији пружају примери наведени после дефиниције: **клепнути**, -нем свр. **1.** *ударити, лупити, треснути (некога)*: ~ по глави, по образу“ (РСЈ, 9).

Мислимо да је важно навести и следећу напомену: „г) За разумевање значења и начина употребе неке речи од великог су значаја примери који се наводи после многих дефиниција и који некад представљају целу реченицу (нпр. **најзад** прил. ... **2.** *у служби речце: узимајући у обзир оно што је већ речено, уосталом*. – Најзад, доскора је Србија била тако сиромашна), а чешће само синтагму (нпр. **напето** прил. ... *с напрегнутом пажњом, врло пажљиво, заинтересовано, усредсређено, напрегнуто*: ~ мотрити, ~ пратити сваки шум, ~ слушати)“ (РСЈ, 9).

Аутор *Предговора* у РСЈ био је, рекли бисмо, опрезнији и даје нам само информацију о томе како је рекција представљена (из ње не можемо ништа закључити о садржају и обиму рекције).

Према ономе што је наведено у *Предговору* РСЈ неколико ствари остаје нејасно.

Одмах на почетку у формулацији „често је означена експлицитно“ није јасно да ли се одредба „често“ односи на реч „означена“ или на реч „експлицитно“. Односно, није јасно да ли су аутори *Речника* настојали да представе рекцију свих глагола (на неки од наведених начина). Наше тумачење је да се реч „често“ односи

на реч „експлицитно“, те да је интенција аутора РСЈ била да дају информације о рекцији за све глаголе. Ако је наше тумачење исправно, то у РСЈ није и спроведено. Код великог броја глагола (процентуално код већег броја глагола него у РМС и РСАНУ) дата је информација о рекцији, – али не код свих.

Даље, није јасно како читалац да зна када су неки примери наведени као „додатне информације о глаголској рекцији“ а када је реч о осталим примерима: „за разумевање значења и начина употребе неке речи од великог су значаја примери који се наводи после многих дефиниција“, одн. како читалац да из свих наведених примера издвоји оне који представљају додатне информације о глаголској рекцији.

У РСЈ информације о рекцији код већ поменутог глагола **адаптирати** нема – нити експлицитне нити имплицитне („у оквиру дефиниције“), а наведени примери (~ зграду, превод), с обзиром на оно што је речено у *Предговору*, не могу бити схваћени као додатна информација о глаголској рекцији.

У РСЈ у *Предговору* помиње се само глаголска рекција, али не и рекција других врста речи, пре свега именица и придева. Међутим у РСЈ могу се наћи информације о рекцији и ових врста речи. На пример:

> **брз**, брза, -о ... **3. а.** (на нешто) *готов, спреман*: ~ на свађу.

То је такође требало поменути у *Предговору*.

Погледајмо још неколико типова недоследног поступања одн. погрешног представљања рекције у РСЈ.

Тако нпр. код глагола **адресирати** није јасно зашто је код једног значења дата информација о рекцији а код другог те информације нема:

> **адресирати**, -есирам и **адресовати**, -сујем свр. и несвр. **1.** *(на)писати адресу на писму или другој пошиљци; упутити, упућивати на нечију адресу.* **2.** (некоме нешто) *наменити, упутити некоме*. – Те увреде су биле адресиране нама.

Код глагола представити информација о рекцији је погрешна:

> **представити**, -им свр. ... **2.** (некога, некоме) *упознати некога с неким*. — Дозволите да вам представим свог пријатеља!

Глагол **представити** у наведеном значењу, по нашем мишљењу, није једнорекцијски, са варијантном рекцијом, и никако не може имати рекцију (некога) или (некоме), како је наведено у загради, већ је дворекцијски и има две рекцијске допуне (некога некоме).

Код глагола **базирати** у загради испред значења стоји само (на нечему), што је погрешно, јер рекција овог глагола није само (на нечему) него (нешто на нечему) – информација о првој рекцијској допуни је изостављена. Слично је и код глагола **бацити** у значењу ’огрнути; навући, обући’ – у загради испред значења наведено је само (на себе). Итд.

Погледајмо сада неколико примера у вези са другим начином представљања рекције у РСЈ (’у оквиру дефиниције’); с тим да ни овде није сасвим јасно да ли су такве информације даване само у загради (као у примеру из *Предговора*) – ми смо то тако схватили.

Према томе глагол **американизирати** / **американизовати** за рекцијску допуну има датив без предлога:

> **американизирати,** -изирам и **американизовати,** -зујем свр. и несвр. *да(ва)ти (некоме, нечему) америчко обележје, (у)чинити да неко, нешто добије америчко обележје, поамеричити*.

То је, међутим, погрешно. По нашем мишљењу, погрешно је у наведеној дефиницији речи *некоме, нечему* ставити у заграду.

Слично је и код глагола **аплаудирати**:

> **аплаудирати**, -удирам свр. и несвр. *пљескањем одобрити, одобравати (нешто) или поздравити, поздрављати (некога), (за)пљескати у знак одобравања, допадања или поздрављања*.

Ако се речима у загради хтело указати на рекцију, онда је то погрешно урађено, јер овај глагол нема рекцију у акузативу без предлога.

За глагол **гутати 5.** … **в.** (обично са допуном „очима“, „погледом“) 1) *гледати, посматрати чежњиво и с изразом допадања*: ~ девојку очима (погледом). Из информације дате у загради, корисник *Речника* може закључити да глагол гутати у наведеном значењу има само допуну у инструменталу (без предлога), док је информација о допуни у акузативу (без предлога) изостала.

*

На крају можемо закључити да је веома добро што се у нашим великим описним речницима све више посвећује пажња навођењу рекцијских допуна (пре свега глагола, али и именица и придева). У најмлађем од поменутих речника – РСЈ – може се наћи сразмерно највише информација о рекцији. Тако нпр. код глагола који почињу на слово А у РМС не налазимо информације о рекцији (мислимо само на информације о рекцији које су дате у загради испред дефиниције), а у РСЈ налазимо код четири глагола (**адресирати**, **амбијентирати**, **апеловати**, **аутоматизовати**).

С друге стране, видели смо да су у представљању рекције испољени и одређени недостаци. Два су узрока томе: први се огледа у чињеници да је ова веома сложена тема још увек недовољно истражена (у српској лингвистици), па лексикографи понекад имају недоумица како треба поступити у појединим конкретним случајевима; други узрок је сам рад лексикографа: непрецизне формулације у предговорима речника о томе како ће рекција бити представљена и несистемско представљање рекције у самим речницима. Израда доброг и свеобухватног рекцијског речника свакако би допринела систематичнијем представљању рекције у дескриптивним и др. речницима.

Полазећи од постојећих позитивних решења о представљању рекције у нашим великим описним речницима, даћемо неколико предлога како да ово „представљање“ (најава у предговору и реализација у речнику) у будућим речницима буде још

боље.

Мислимо да би у предговорима тих будућих речника требало пажљивије формулисати принципе представљања рекције. Мишљења смо и да у великим описним речницима није добро одвајати рекцијске допуне (или помињати само њих) од других типова допуна (перифрастични изрази, предикативне допуне, падежне и прилошке допуне, инфинитив и да + презент као допуна), јер је то тешко представити (а у недостатку добрих критеријума готово и немогуће), те да би употребна вредност таквих речника (у вези са информацијама тог типа) била знатно мања. *Речник српског језика* управо је пример за ово што говоримо. Утисак је да су се аутори трудили да у том *Речнику* дају што више информација о рекцијским (и другим) допунама, али према ономе што пише у *Предговору* и ономе што је реализовано у самом *Речнику* у многим случајевима није јасно шта је рекцијска допуна а шта нешто друго.

Треба тежити томе да у речнику буду представљене све „рекцијске и друге допуне“ и то на два начина: у мањем броју примера информацију о рекцији и другим допунама дати („експлицитно“) у загради (увек када је то из неког разлога потребно[29], нпр. да се укаже на разлику у значењу са другим, врло сличним значењем); у осталим случајевима информацију о рекцији и другим допунама дати у примеру (наравно, не искључује се могућност да се информација о рекцијским и другим допунама да истовремено на оба начина). Понекад се информација о рекцијским и другим допунама може „ишчитати“ из дефиниције (мислимо пре свега на синонимске дефиниције). Неретко уместо лексичко-граматичке допуне може бити употребљена реченична допуна, што би било поткрепљено примером.

На крају, навешћемо два примера (на основу РСЈ) као упрошћену илустрацију онога како би, по нашем мишљењу, требало поступати, према управо датим препорукама (за глаголе **адресирати** и **спречити**):

обрада у РСЈ:

> **адресирати**, -есирам и **адресовати**, -сујем свр. и несвр. **1.** *(на) ӣисаӣи адресу на ӣисму или друӣој ӣошиљци; уӣуӣиӣи, уӣуђиваӣи на нечију адресу.* **2.** (некоме нешто) *наменити, упутити некоме*. – Те увреде су биле адресиране нама.
>
> **спречити**, спречим јек. **спријечити**, спријечим свр. *онемогућити, омести извршење нечега*. – Невреме нас је спречило да идемо.

наш предлог:

> **адресирати**, -есирам и **адресовати**, -сујем свр. и несвр. **1.** (нешто) *(на)писати адресу на писму или другој пошиљци; упутити, упућивати на нечију адресу*: ~ честитку. **2.** (некоме нешто) *наменити, упутити некоме*. – Те увреде су биле адресиране нама.
>
> **спречити**, спречим јек. **спријечити**, спријечим свр. **а.** (кога у чему)

29 Те разлоге треба добро испитати и што прецизније навести.

онемогућити, омести кога у каквој намери: ~ провалника у тој намери. – Невреме нас је спречило да идемо. **б.** (шта) *онемогућити да се нешто догоди, оствари:* ~ зној̂ење ногу.

VI. ЗАКЉУЧАК

С обзиром на то да у српском језику рекција као посебна тема још није обрађена у виду неке целовитије студије, ми смо у овом раду настојали да дамо општије информације о рекцији и да региструјемо што више рекцијских модела (глагола) који се јављају у савременом српском језику; у другом делу рада дали смо повећи речник глаголске рекције (око 2500 глагола) – те смо и на тај начин, надамо се, покренули свеобухватнија истраживања ове сложене теме у српској лингвистици.

Следећи традиционално одређење рекције, пошли смо од тога да су за одређивање рекције кључна два момента: први – да једна реч захтева другу реч (допуну) и да та реч буде у одређеном облику.

При утврђивању модела служили смо се, пре свега, досадашњим сазнањима из ове области, али, будући да има још доста недоумица у погледу представљања рекције, за многе случајеве заиста је тешко било утврдити рекцију, односно разграничити оно што је обавезна рекцијска допуна од факултативне рекцијске или какве друге допуне.

На основу регистрованих и представљених рекцијских модела може се закључити да је рекцијски систем глагола у савременом српском језику врло разуђен и богат.

Све рекцијске моделе поделили смо у две велике групе према томе колико рекцијских допуна има неки глагол: на просту и комплексну рекцију. И проста и комплексна рекција, даље, могу бити и предложна и беспредложна. У следећој табели наводимо све рекцијске моделе (глагола) које смо регистровали.

Табеларни приказ свих рекцијских модела

рекцијски модели			
проста рекција		комплексна рекција	
беспредложна	предложна	беспредложна	предложна
$V + N_{Ak}$	$V + za + N_{Ak}$	$V + N_{Ak} + N_{Ak}$	$V + N_{Ak} + za + N_{Ak}$
$V + N_{Gen}$	$V + na + N_{Ak}$	$V + N_{Ak} + N_{Gen}$	$V + N_{Ak} + na + N_{Ak}$
$V + N_{Dat}$	$V + o + N_{Ak}$	$V + N_{Ak} + N_{Dat}$	$V + N_{Ak} + u + N_{Ak}$
$V + N_{Ins}$	$V + u + N_{Ak}$	$V + N_{Ak} + N_{Ins}$	$V + N_{Ak} + iz + N_{Gen}$
	$V + uz + N_{Ak}$	$V + N_{Gen} + N_{Dat}$	$V + N_{Ak} + od + N_{Gen}$
	$V + do + N_{Gen}$	$V + N_{Dat} + N_{Ins}$	$V + N_{Ak} + oko + N_{Gen}$

	V + iz + N_{Gen}		V + N_{Ak} + preko + N_{Gen}
	V + od + N_{Gen}		V + N_{Ak} + protiv + N_{Gen}
	V + oko + N_{Gen}		V + N_{Ak} + ka + N_{Dat}
	V + preko + N_{Gen}		V + N_{Ak} + prema + N_{Dat}
	V + protiv + N_{Gen}		V + N_{Ak} + sa + N_{Ins}
	V + ka + N_{Dat}		V + N_{Ak} + na + N_{Lok}
	V + za + N_{Ins}		V + N_{Ak} + o + N_{Lok}
	V + nad + N_{Ins}		V + N_{Ak} + po + N_{Lok}
	V + sa + N_{Ins}		V + N_{Ak} + u + N_{Lok}
	V + na + N_{Lok}		V + N_{Dat} + za + N_{Ak}
	V + o + N_{Lok}		V + N_{Dat} + na + N_{Ak}
	V + po + N_{Lok}		V + N_{Dat} + na + N_{Lok}
	V + prema + N_{Lok}		V + N_{Dat} + o + N_{Lok}
	V + u + N_{Lok}		V + N_{Ins} + na + N_{Ak}
			V + N_{Ins} + preko + N_{Gen}
			V + na + N_{Ak} + za + N_{Ak}
			V + sa + N_{Ins} + oko + N_{Gen}
			V + sa + N_{Ins} + o + N_{Lok}
			V + N_{Ak} + N_{Ins} + po + N_{Lok}
			V + N_{Ak} + sa + N_{Gen} + na + N_{Ak}

Централно место међу рекцијским допунама глагола припада акузативу без предлога (прави објекат), и у томе је најкрупнија разлика у систему рекцијских модела између глагола, с једне стране, и именица и придева, с друге стране, – јер именице и придеви не могу за рекцијске допуне имати управо акузатив без предлога (*љубити некога* али *љубав према некоме* или *желети победу* и жељан победе). Проста беспредложна рекција јавља се у свим зависним падежима (осим, наравно, у локативу, који се увек јавља са предлогом) – акузативу (*гледати телевизију*), генитиву (*бојати се вука*), дативу (*веровати некоме*), инструменталу (*руководити предузећем*). Значења која имају глаголи са простом рекцијом углавном су позната од раније и већ регистрована у литератури (поменућемо само најзаступљенија) – за акузатив објекатско, за генитив објекатско, партитивно, аблативно, за датив опште семантичко обележје директивности (са низом семантичких група), са инструменталом објекатско одн. спроводничко значење.

У односу на основни рекцијски модел – акузатив без предлога, чије је опште значење обухватање предмета, остали модели просте беспредложне рекције представљају значењско варирање основног модела: делимично обухватање предмета (генитив), усмереност ка предмету (датив), обухватање предмета који је интегрални део целине (инструментал).

Слично се може рећи и за просту предложну рекцију, с тим што је у овом

случају то значењско варирање знатно разуђеније (чему највише доприноси могућност употребе великог броја предлога). Ово је и разумљиво с обзиром на то да су и у једном и у другом случају претежно објекатске допуне.

Указаћемо и на најзаступљеније семантичке групе глагола, карактеристичне за поједине рекцијске моделе:

Глаголи са значењем емоционалних процеса и стања имају следеће рекцијске моделе: V + za + N_{Ak} (*бојати се за кога / шта*), V + na + N_{Ak} (*наљутити се на кога*), V + u + N_{Ak} (*заљубити се / заљубљивати се у кога*).

Глаголи који означавају интелектуалне радње: V + na + N_{Ak} (*мислити на кога / шта*), V + u + N_{Ak} (*упутити се / упућивати се у шта*).

Глаголи који означавају комуникативне радње: V + na + N_{Ak} (*одговорити / одговарати на шта*), V + N_{Ak} + N_{Dat} (*говорити шта коме*), V + N_{Dat} + o + N_{Lok} (*причати коме о чему*), V + sa +N_{Ins} + o + N_{Lok} (*причати с ким о чему*).

Глаголи који означавају интелектуално-комуникативне радње: V + za + N_{Ak} (*чути за кога / шта*), V + o + N_{Lok} (*дискутовати о чему*), V + N_{Ak} + N_{Ak} (*учити кога шта*), V + N_{Ak} + N_{Dat} (*тумачити шта коме*), V + N_{Ak} + za + N_{Ak} (*питати кога за шта*), V + N_{Ak} + na + N_{Ak} (*позвати / позивати кога на шта*), V + N_{Ak} + o + N_{Lok} (*обавестити / обавештавати кога о чему*).

Глаголи са значењем става, оцене, опредељености: V + za + N_{Ak} (*борити се за кога / шта*), V + na + N_{Ak} (*одлучити се на шта*), V + u + N_{Ak} (*веровати у кога / шта*), V + protiv + N_{Gen} (*борити се против кога / чега*), V + N_{Dat} + na + N_{Lok} (*замерити / замерати коме на чему*).

Глаголи са значењем физичког или психичког контакта: V + za + N_{Ak} (*држати се за кога / шта*), V + na + N_{Ak} (*насрнути / насртати на кога*), V + o + N_{Ak} (*очешати се о кога / шта*), V + u + N_{Ak} (*дирати у кога / шта*), V + N_{Ak} + za + N_{Ak} (*хватати кога / шта за шта*), V + N_{Ak} + na + N_{Ak} (*наслонити / наслањати кога / шта на шта*). На контактни однос најизразитије указује предлог ЗА, општије упућивање на контакт изражено је предлогом НА, предлогом У изражава се усмереност, предлог О је јавља уз глаголе са истим префиксом.

Глаголи чије је значење принудно-манипулативно: V + na + N_{Ak} (*деловати на кога / шта*), V + N_{Ak} + za + N_{Ak} (*заинтересовати кога за шта*), V + N_{Ak} + na + N_{Ak} (*навести / наводити кога на шта*), V + N_{Ak} + u + N_{Lok} (*спречити / спречавати кога у чему*).

Глаголи са значењем прилагођавања: V + na + N_{Ak} (*навикнути (се) / навићи (се) / навикавати (се) на кога / шта*).

Глаголи перцепције: V + na + N_{Ak} (*мотрити на кога / шта*), V + u + N_{Ak} (*гледати у кога / шта*). Основни модел глагола перцепције јесте акузатив без предлога, док могућност допуњавања предлошким акузативом постоји углавном код глагола визуелне перцепције, а разлог томе лежи у природи визуелне перцепције која често подразумева усмереност, фокусираност на кога или шта.

Глаголи конверзије: V + u + N_{Ak} (*претворити се / претварати се у кога / шта*).

Глаголи са значењем узрока: V + za + N_{Ins} (*жалити за ким / чим*), V + N_{Ak} + za + N_{Ak} (*кривити кога за шта*).

Глаголи са значењем партнерства: V + sa + N_{Ins} (*грлити се с ким*), V + N_{Ak} + sa + N_{Ins} (*поделити шта са ким*). Разлика у значењу између ова два модела јесте у томе што код првог модела изражена је активност која се реализује у односу партнерства, а код другог активност којом се успоставља однос партнерства.

Глаголи који у свом семантичком потенцијалу имају и значење средства одн. спроводника: V + N_{Ak} + N_{Ins} (*сећи шта чиме*). Значење спроводника често се подразумева и стога не изражава у површинској структури.

Глаголи са значењем аблативности: V + od + N_{Gen} (*бежати од кога / чега*), V + N_{Ak} + N_{Gen} (*лишити кога чега*), V + N_{Ak} + iz + N_{Gen} (*вадити шта из чега*), V + N_{Ak} + od + N_{Gen} (*замолити шта од кога*). Једно од основних значења генитива је аблативност, а она је често „потврђена“ аблативним предлозима ОД и ИЗ.

Глаголи са значењем намене: V + N_{Ak} + N_{Dat} (*наменити / намењивати шта коме*), V + N_{Ak} + za + N_{Ak} (*наменити / намењивати шта за шта*), V + N_{Ak} + na + N_{Ak} (*адресирати шта на кога*).

Глаголи давања: V + N_{Ak} + N_{Dat} (*дати / давати шта коме*), V + N_{Ak} + za + N_{Ak} (*дати / давати шта за шта*). Чини се да у литератури није увек указивано на чињеницу да глаголи са значењем давања захтевају две допуне (да су дворекцијски) – „појам који се намењује“ и „појам којем се намењује“. Разлика у значењу између основног модела са значењем давања (V + N_{Ak} + N_{Dat}) и његове варијанте (V + N_{Ak} + za + N_{Ak}) јесте у томе што се само код првог модела значење намене реализује као непосредан контакт.

Глаголи упозорења: V + N_{Ak} + na + N_{Ak} (*опоменути / опомињати кога на шта*).

Варијанте модела нису ретка појава у систему глаголске рекције (мисли се на варијанте које постоје у оквиру једног значења одређеног глагола). Репертоар регистрованих варијаната одраз је лексикографске обраде у РМС, будући да смо своје истраживање засновали на глаголима и њиховим значењима из овог речника. Уочене варијанте пре свега су одраз „ситних“ разлика у значењу, разлика које је теже препознати и формулисати (нпр. *чекати кога, на кога* у значењу ’проводити време, остајати на неком месту док не дође онај који се очекује, ишчекивати, очекивати’). Оне су често последица промене у значењу што се даље одражава на промену у синтагматској парадигми (*волети коме*, а данас је по правилу *волети кога*). Међу варијантама рекцијских модела има их који су застарели или се губе из савременог српског језика. То смо закључили на основу чињенице да за неке варијантне рекцијске моделе нисмо успели наћи одговарајући пример (застарело) у корпусу нити на интернету, или смо нашли занемарљиво мали број примера у односу на варијантни модел (застарева). Тако смо из свог рада искључили следеће рекцијске допуне (уз одговарајуће глаголе): в*олети коме / чему* (данас само *волети кога / шта*), *грешити о шта* (*грешити у чему*), *марити кога / шта* (*марити за кога / шта*), *обратити се / обраћати се на кога* (*обратити се / обраћати се коме*), *угледати се у кога / шта* (*угледати се на кога / шта*), *веровати кога / шта* (*веровати у кога / шта*), *жудети кога / шта* (*жудети за ким / чим*), *чути кога* (*чути за кога*).

У следећим двема табела приказаћемо варијанте модела просте и комплексне рекције.

Табеларни приказ варијаната модела просте рекције:

модел	варијанте
$V + N_{Ak}$	$V + N_{Gen}$ (*пити воду, воде; запамтити сестру, не запамтити сестре*) $V + N_{Dat}$ (*лагати кога, коме*) $V + N_{Ins}$ (*залупити шта, чиме*) $V + u + N_{Ak}$ (*гледати кога, у кога*) $V + na + N_{Ak}$ (*заборавити кога, на кога*) $V + za + N_{Ak}$ (*сазнати шта, за шта*) $V + preko + N_{Gen}$ (*прећи шта, преко чега*) $V + za + N_{Ins}$ (*жалити кога, за ким*) $V + sa + N_{Ins}$ (*одуговлачити шта, са чиме*) $V + o + N_{Lok}$ (*слушати шта, о чему*) $V + na + N_{Lok}$, $V + u + N_{Ak}$ (*свирати шта, на чему, у шта*)
$V + N_{Gen}$	$V + N_{Ak}$ (*пити воду, воде; запамтити сестру, не запамтити сестре*) $V + N_{Ins}$ (*заситити се чега, чиме*) $V + od + N_{Gen}$ (*ослободити се кога / чега, од кога / чега*) $V + nad + N_{Ins}$ (*гнушати се кога / чега, над ким / чим*) $V + sa + N_{Ins}$ (*играти се рата, са ратом*)
$V + N_{Dat}$	$V + N_{Ak}$ (*лагати кога, коме*) $V + na + N_{Ak}$ (*смиловати се коме, на кога*) $V + ka + N_{Dat}$ (*стремити чему, ка чему*) $V + za + N_{Ins}$ (*тежити чему, за чиме*) $V + sa + N_{Ins}$ (*ругати се коме / чему, с киме / чиме*)
$V + N_{Ins}$	$V + N_{Ak}$ (*залупити шта, чиме*) $V + N_{Gen}$ (*заситити се чега, чиме*) $V + za + N_{Ak}$ (*интересовати се ким / чим, за кога / шта*) $V + u + N_{Ak}$ (*обрасти чиме, у шта*) $V + nad + N_{Ins}$ (*владати киме / чиме, над киме / чиме*) $V + po + N_{Lok}$, $V + prema + N_{Lok}$ (*управљати се чиме, по чему, према чему*) $V + u + N_{Lok}$ (*обиловати чиме, у чему*)

модел	варијанте
V + za + N_{Ak}	V + N_{Ak} (*сазнати шта, за шта*) V + N_{Ins} (*интересовати се ким / чим, за кога / шта*) V + na + N_{Ak} (*одлучити се / одлучивати се за шта, на шта*) V + o + N_{Ak}, V + oko + N_{Gen} (*отимати се за кога / шта, о кога / шта, око кога / чега*) V + protiv + N_{Gen} (*борити се за кога / шта, против кога / чега*) V + oko + N_{Gen}, V + za + N_{Ins} (*грабити се за шта, за чим, око чега*) V + na + N_{Lok} (*ангажовати се за шта, на чему*) V + o + N_{Lok} (*бринути за кога / шта, о коме / чему*)
V + na + N_{Ak}	V + N_{Ak} (*заборавити кога, на кога*) V + N_{Dat} (*смиловати се коме, на кога*) V + za + N_{Ak} (*одлучити се / одлучивати се за шта, на шта*) V + u + N_{Ak} (*уписати се на шта, у шта*) V + uz(a) + N_{Ak} (*наслонити се на шта, уза шта*) V + za + N_{Ins} (*лакомити се на шта, за чим*) V + nad + N_{Ins} (*сажалити се на кога, над ким*) V + na + N_{Ak}, V + o + N_{Lok} (*мислити на кога / шта, о коме / чему*)
V + o + N_{Ak}	V + za + N_{Ak}, V + oko + N_{Gen} (*отимати се за кога / шта, око кога / чега, о кога / шта*)
V + u + N_{Ak}	V + N_{Ak} (*гледати кога, у кога*) V + N_{Ins} (*обрасти чиме, у шта*) V + na + N_{Ak} (*уписати се на шта, у шта*) V + N_{Ak}, V + na + N_{Lok} (*свирати у шта, шта, на чему*)
V + uz + N_{Ak}	V + na + N_{Ak} (*наслонити се на шта, уза шта*)
V + od + N_{Gen}	V + N_{Gen} (*ослободити се кога / чега, од кога / чега*) V + za + N_{Ins} (*боловати од чега, за ким / чим*)
V + oko + N_{Gen}	V + za + N_{Ak}, V + za + N_{Ins} (*грабити се за шта, за чим, око чега*) V + za + N_{Ak}, V + o + N_{Ak} (*отимати се за кога / шта, о кога / шта, око кога / чега*) V + sa + N_{Ins} (*умети око кога / чега, са ким / чим*)
V + preko + N_{Gen}	V + N_{Ak} (*прећи шта, преко чега*)
V + protiv + N_{Gen}	V + za + N_{Ak} (*борити се за кога / шта, против кога / чега*)

модел	варијанте
V + ka + N_{Dat}	V + N_{Dat} (*стремити чему, ка чему*)
V + za + N_{Ins}	V + N_{Ak} (*жалити кога, за ким*) V + N_{Dat} (*тежити чему, за чиме*) V + za + N_{Ak}, V + oko + N_{Gen} (*грабити се за шта, за чим, око чега*) V + na + N_{Ak} (*лакомити се на шта, за чим*) V + od + N_{Gen} (*боловати од чега, за ким / чим*)
V + nad + N_{Ins}	V + N_{Gen} (*гнушати се кога / чега, над ким / чим*) V + N_{Ins} (*владати киме / чиме, над киме / чиме*) V + na + N_{Ak} (*сажалити се на кога, над ким*)
V + sa + N_{Ins}	V + N_{Ak} (*одуговлачити шта, са чиме*) V + N_{Gen} (*играти се чега, са чим*) V + N_{Dat} (*ругати се коме / чему, с ким / чим*) V + oko + N_{Gen} (*умети око кога / чега, са ким / чим*)
V + o + N_{Lok}	V + N_{Ak} (*слушати шта, о чему*) V + za + N_{Ak} (*бринути за кога / шта, о коме / чему*) V + na + N_{Ak} (*мислити на кога / шта, о коме / чему*)
V + na + N_{Lok}	V + N_{Ak}, V + u + N_{Ak} (*свирати шта, у шта, на чему*) V + za + N_{Ak} (*ангажовати се за шта, на чему*) V + u + N_{Lok} (*учествовати на чему, у чему*)
V + po + N_{Lok}	V + N_{Ins}, V + prema + N_{Lok} (*управљати се чиме, по чему, према чему*)
V + prema + N_{Lok}	V + N_{Ins}, V + po + N_{Lok} (*управљати се чиме, по чему, према чему*)
V + u + N_{Lok}	V + N_{Ins} (*обиловати чиме, у чему*) V + na + N_{Lok} (*учествовати на чему, у чему*)

Табеларни приказ варијаната модела комплексне рекције:

модел	варијанте
V + N_{Ak} + N_{Ak}	V + N_{Ak} + N_{Dat} (*учити кога шта, кога чему*)
V + N_{Ak} + N_{Dat}	V + N_{Ak} + N_{Ak} (*учити кога шта, кога чему*) V + N_{Ak} + N_{Ins} (*даривати шта коме, кога чиме*) V + N_{Ak} + za + N_{Ak} (*наменити шта коме / чему, шта за кога / шта*) V + N_{Ak} + od + N_{Gen} (*отети / отимати шта коме, шта од кога*) V + N_{Ak} + ka + N_{Dat} (*привући / привлачити кога / шта коме / чему, кога / шта ка коме / чему*) V + N_{Gen} + N_{Dat} (*додати / додавати чега коме*) V + N_{Dat} + na + N_{Lok} (*честитати шта коме, коме на чему*) V + N_{Dat} + za + N_{Ak} (*гарантовати / гарантирати шта коме, коме за шта*) V + N_{Dat} + o N_{Lok} (*говорити шта коме, коме о чему*)
V + N_{Ak} + N_{Gen}	V + N_{Ak} + od + N_{Gen} (*разрешити / разрешивати / разрешавати кога / чега, кога од чега*)
V + N_{Ak} + N_{Ins}	V + N_{Ak} + N_{Dat} (*даривати шта коме, кога чиме*) V + N_{Ak} + za + N_{Ak} (*заменити / замењивати шта чиме, шта за шта*) V + N_{Ak} + u + N_{Ak} (*завити / завијати шта чиме, шта у шта*)
V + N_{Ak} + za + N_{Ak}	V + N_{Ak} + N_{Dat} (*наменити шта коме / чему, шта за кога / шта*) V + N_{Ak} + N_{Ins} (*заменити / замењивати шта чиме, шта за шта*) V + N_{Ak} + od + N_{Gen} (*замолити кога за шта, шта од кога*) V + N_{Ak} + o + N_{Lok} (*питати кога за шта, кога о чему*) V + N_{Ak} + na + N_{Lok} (*ангажовати кога за шта, кога на чему*)
V + N_{Ak} + na + N_{Ak}	V + N_{Ak} + u + N_{Ak}, V + N_{Ak} + na + N_{Lok} (*уградити шта на шта, шта у шта, шта на чему*) V + N_{Ak} + ka + N_{Dat}, V + N_{Ak} + prema + N_{Dat} (*усмерити шта на шта, шта ка чему, шта према чему*)
V + N_{Ak} + u + N_{Ak}	V + N_{Ak} + N_{Ins} (*завити / завијати шта чиме, шта у шта*) V + N_{Ak} + na + N_{Ak}, V + N_{Ak} + na + N_{Lok} (*уградити шта на шта, шта у шта, шта на чему*)

V + N_{Ak} + od + N_{Gen}	V + N_{Ak} + N_{Gen} (*разрешити / разрешивати / разрешавати кога / чега, кога од чега*) V + N_{Ak} + N_{Dat} (*отети / отимати шта коме, шта од кога*) V + N_{Ak} + za + N_{Ak} (*замолити кога за шта, шта од кога*)
V + N_{Ak} + ka + N_{Dat}	V + N_{Ak} + N_{Dat} (*привући / привлачити кога / шта коме / чему, кога / шта ка коме / чему*) V + N_{Ak} + na + N_{Ak}, V + N_{Ak} + prema + N_{Dat} (*усмерити шта на шта, шта ка чему, шта према чему*)
V + N_{Ak} + prema + N_{Dat}	V + N_{Ak} + na + N_{Ak}, V + N_{Ak} + ka + N_{Dat} (*усмерити шта на шта, шта ка чему, шта према чему*)
V + N_{Ak} + o + N_{Lok}	V + N_{Ak} + za + N_{Ak} (*питати кога за шта, кога о чему*)
V + N_{Ak} + na + N_{Lok}	V + N_{Ak} + za + N_{Ak} (*ангажовати кога за шта, кога на чему*) V + N_{Ak} + na + N_{Ak}, V + N_{Ak} + u + N_{Ak} (*уградити шта на шта, шта у шта, шта на чему*)
V + N_{Gen} + N_{Dat}	V + N_{Ak} + N_{Dat} (*додати / додавати чега коме*)
V + N_{Dat} + za + N_{Ak}	V + N_{Ak} + N_{Dat} (*гарантовати / гарантирати шта коме, коме за шта*) V + N_{Dat} + na + N_{Lok} (*захвалити (се) / захваљивати (се) коме за шта, коме на чему*)
V + N_{Dat} + na + N_{Lok}	V + N_{Ak} + N_{Dat} (*честитати шта коме, коме на чему*) V + N_{Dat} + za + N_{Ak} (*захвалити (се) / захваљивати (се) коме за шта, коме на чему*)
V + N_{Dat} + o N_{Lok}	V + N_{Ak} + N_{Dat} (*говорити шта коме, коме о чему*)
V + sa + N_{Ins} + oko + N_{Gen}	V + sa +N_{Ins} + o + N_{Lok} (*договорити се с ким око чега, с ким о чему*)
V + sa +N_{Ins} + o + N_{Lok}	V + sa + N_{Ins} + oko + N_{Gen} (*договорити се с ким око чега, с ким о чему*)

Међу регистрованим рекцијским варијантама углавном постоје разлике у значењу и са прецизнијим разграничењем значења у описним речницима (као што смо учинили у нашем речнику нпр. за глаголе *онемогућити, омести, спречити, осујетити*) дошло би се до тога да варијаната одн. рекцијских синонима заправо има мање. Типичне варијанте у овом истраживању углавном се своде на праве (потпуне) синониме, у нашем случају: варијанте генитива без предлога и генитива са предлогом ОД (*плашити се кога / од кога*), датива без предлога и датива са предлогом КА (*тежити чему, ка чему*); као и на варијанте које су последица синонимских односа предлога: датива са предлогом КА и датива са предлогом ПРЕМА (*усмерити шта ка коме / чему, шта према коме, чему*), локатив са предлогом ПО и локатив са предлогом ПРЕМА (*управљати се по чему, управљати се према чему*).

У више случајева на постојање одређеног рекцијског модела највише утиче творбени моменат. Глаголи са морфемом се не могу имати рекцију у акузативу без предлога (*радовати кога* али *радовати се коме / чему*). Тако је код глагола који се граде помоћу префикса *на-* (који у значење глагола уноси семантичку компоненту количине) рекција у генитиву (*накуповати воћа*), глаголи са префиксом *до-* имају рекцијску допуну у генитиву са предлогом ДО, – дакле однос префикса и предлога *до*–ДО (*догурати до чега*), глагол са префиксом *из-* има рекцијску допуну у генитиву са предлогом ИЗ (*иступити из чега*), глаголи са префиксом *пре-* имају као рекцијску допуну генитив са предлогом ПРЕКО (*прећи преко чега*), прелазни глаголи комплексне предложне рекције грађени помоћу префикса *у-* као рекцијску допуну имају акузатив без предлога и акузатив са предлогом У (*убедити кога у шта*), глаголи са префиксом *о-* за рекцијску допуну имају акузатив са предлогом О (*очешати се о кога / шта*).

Други део нашег рада представља речник глаголске рекције: речник се састоји од око 2500 глагола. Одговарајуће примере који су нам недостајали преузели смо из електронског Корпуса савременог српског језика (сајт Природно-математичког факултета у Београду) и са интернета. Рекцијске допуне су у речнику означене (као што је и уобичајено) одговарајућом заменицом (упитном) – КО за аниматност (+) и ШТА за аниматност (-).

У овим закључним разматрањима посебно ћемо се осврнути на неколико питања у вези са представљањем рекције у лексикографским радовима и речницима. Према ономе што до сада рађено у нашој дескриптивној лексикографији, уочили смо две крупније слабости које би у будућим радовима требало отклонити.

Најпре мислимо да би у предговорима тих будућих речника требало пажљивије формулисати принципе представљања рекције. Мишљења смо и да у великим описним речницима није добро одвајати рекцијске допуне (или помињати само њих) од других типова допуна, јер је то тешко представити (а у недостатку добрих критеријума готово и немогуће), те да би употребна вредност таквих речника (у вези са информацијама тог типа) била знатно мања (јер би се тешко могле ишчитати информације о томе које су допуне рекцијске а које неке друге). Наш најмлађи описни речник – *Речник српског језика* Матице српске управо је пример за ово што говоримо. Утисак је да су се аутори трудили да у том *Речнику* дају што више информација о рекцији, али према ономе што пише у *Предговору* и ономе што је реализовано у самом *Речнику* у многим случајевима није јасно шта је рекцијска допуна а шта нешто друго.

Приликом израде описних речника, по нашем мишљењу, требало би применити следеће правило. Уколико у оквиру једног значења постоје две (или више) рекцијске допуне, а оне, при том, указују на различита значења, та значења је потребно прецизније дефинисати и раздвојити, те их навести под различитим словима (слична значења), евентуално бројевима (различита значења).

Коначно, сматрамо да се пред истраживачима ове комплексне теме налази још доста отворених питања чије даље проучавање и решавање тек предстоји у будућим студијама. Посебно би била потребна и значајна израда граматичких речника српског језика где би се представила потпуније и рекција глагола, али и рекција именица и придева.

VII. РЕЧНИК ГЛАГОЛСКЕ РЕКЦИЈЕ

1. Уводне напомене

Други део овог рада представља *Речник глаголске рекције*. Овакви речници разликују се од дескриптивних пре свега у томе што су они првенствено граматички. У фокусу овог *Речника* јесу рекцијски модели појединих глагола (уз обавезно вођење рачуна о појединачним значењима које имају ти глаголи).

Речник обухвата око 2500 глагола (првобитно је број глагола био око 5700, али смо због великог обима били принуђени да тај број смањимо). У уводном поглављу рада објаснили смо на који је начин вршен одабир глагола.

При изради *Речника* консултовани су и РСЈ (углавном у вези са дефиницијама) и у мањем броју случајева РСАНУ.

Код неких глагола смо, као што је речено, значења преузимали из РСЈ, углавном стога што се из тих значења боље може ишчитати информација о рекцији. Тако је нпр. у РМС за глагол **алудирати** (рекцијски модел **на кога / шта**) значење формулисано на следећи начин: *(у)чинити алузију; наговестити, наговештавати*; док је у РСЈ за исти глагол значење дефинисано овако: *(на)правити алузију, циљати у говору посредно* ***на нешто*** (истакао М. Ј.). У многим случајевима дефиниције у РСЈ помогле су нам да лакше одредимо рекцију. Будући да у РМС неких значења није било, ту смо празнину попунили преузимаћу одговарајућа значења из РСЈ. Нпр. за глагол **бојати се** у РМС нема значења *'стрепети, бринути се (за некога, за нешто)*', па смо га преузели из РСЈ. Код глагола **заинтересовати** у РМС наведено је једно значење *'побудити интерес, занимање, пажњу код некога*', а према примерима које смо прегледали уочили смо два модела (**кога, кога за шта**), с тим да се један од модела не уклапа у наведено значење. У РСЈ за исти глагол наведена су два значења, при чему се један од модела уклапа у једно значење а други у друго значење (**заинтересовати**, -сујем сврш. **а.** *навести некога да посвети пажњу некоме или нечему, побудити интерес, вољу, наклоност према некоме, нечему: ~* ученике за географију, ~ за рад. **б.** *побудити љубопитљивост, радозналост према некоме или нечему: ~* читаоце). Код многих повратних глагола у РМС нема посебног значења осим напомене да се ради о повратном глаголу, па смо и у таквим случајевима значења преузимали из РСЈ (нпр. за глагол *жртвовати се*).

Структура *Речника* прилично је једноставна: након одредничке речи и информације о глаголском виду, (у новом реду) наведен је рекцијски модел (у виду одговарајуће упитно-односне заменице), потом значење и на крају један или више примера. На пример:

ажурирати, ажурирам сврш. и несврш.

шта *довести, доводити у ажурно стање, уредити.* — Задругари ће се такмичити ... која ће задруга ... ажурирати своје књиговодство.

Пол. 1949.

Навођена су само она значења у којима глагол има рекцијску допуну. Сматрамо да је веома важно да се у оваквим речницима наводе значења, како бисмо добили што потпунију информацију о односу између рекцијских модела и појединачних значења.

Примарна функција навођење примера јесте илустровање рекцијског модела. Када имамо рекцијске варијанте, наводимо више примера – како бисмо илустровали сваки рекцијски модел. Када у РМС није било примера за рекцију, као додатни извор за примере користили смо електронски Корпус савременог српског језика (скраћено ЕК) и интернет (скраћено И).

Пратећи образац који је примењен у *Речнику* Матице српске, комплетну речничку информацију наводимо углавном код свршених глагола, а несвршене наводимо испред или иза свршених, указујући само на њихов вид. Ако између оба вида неког глагола има разлика у рекцији, онда и те информације наводимо уз глагол несвршеног вида.

Варијанте модела са обележјем аниматност (+) и аниматност (-) раздвајали смо косом цртом, на пример:

> **американизовати**, -зујем и **американизирати**, -изирам сврш. и несврш.
>
> **кога / шта** *да(ва)ти (некоме, нечему) америчко обележје, учинити да неко, нешто добије америчко обележје, поамеричити*. – Изврстан пример за ово је француска паника да ће их поплава холивудских филмова американизовати. (И) Наравно, школски систем у Србији је далеко од савршеног и треба да се мења ... али греше они који мисле да систем треба „американизовати“. (И)

У вези са *Речником* који је пред нама важно је имати на уму и следеће чињенице.

У *Речнику* није посебно представљена слаба рекција у односу на јаку. То значи да свака од наведених рекцијских допуна (уз одговарајући глагол) не мора обавезно да се јави у свакој реченици (уз тај глагол), а што смо илустровали наводећи, кад год смо били у прилици, већи број примера (са јаком и слабом рекцијом). Неке рекцијске допуне се јављају увек, неке веома често, неке ретко, а неке веома ретко. Потребна су додатна истраживања, додатни критеријуми на основу којих би се могла поузданије разлучити јака од слабе рекције, те их онда на одговарајући начин представити у неком сличном рекцијском речнику.

Уз неке глаголе поред рекцијских допуна (које се могу анафоризовати одговарајућом заменицом) јављају се и друге допуне (реченичне, прилошке, инфинитив) које се не могу анафоризовати на тај начин (него углавном помоћу анафорских заменичких прилога). Такве допуне нису биле предмет нашег изучавања и стога нису забележене у *Речнику*.

агитовати, -тујем несврш.
за кога / шта, против кога / чега *вршити агитацију.* — Прије се агитирало за слогу у часописима и новинама. *Бен.* Аустрија не може мирно гледати како се с оне стране њене границе агитира противу ње. *Јов. Ј.*

адаптирати, адаптирам сврш. и несврш.
шта за шта *прилагодити, прилагођавати.* — Омишани су уредили једну повећу зграду и адаптирали је за хотел. *Б 1957.*
шта *преправити, преправљати.* – Он копира и пренаправља, ... адаптира неке раширене и познате енглеске гравуре. *Баб.*

~ **се**
коме / чему, на шта *прилагодити се, прилагођавати се.* — Он је имао својство да се као писац адаптира срединама и људима које описује. *Глиг.* Али, ова мера се нерадо примењује, јер је циљ затворских власти да се оптужени адаптирају на услове у затвору тако да могу заједно да живе и друже се са осталим затвореницима по сопственом избору. (ЕК)

администрирати, -истрирам несврш.
шта *водити администрацију, управљати, руководити (нечим).* — Кнезови ће скупљати данак и давати рачун баш-кнезу или лицима које овај буде одредио да администрирају народне послове. *Гавр.*
шта *привремено вршити дужност управника.* — Митрополит Станковић бијаше умро, а митрополију је администрирао бачки епископ Хранислав. *Реч. САНУ.*

адресирати, адресирам и **адресовати**, -сујем сврш. и несврш.
шта *(на)писати адресу на писму или другој пошиљци.* — Адресирам писмо и шаљем до града Заспалог на реци, далеко од мене ... (И)
шта на кога *упутити, упућивати на нечију адресу.* — Прву демократску разгледницу стога ћемо адресирати на министра Лукшића. (И)
шта коме *наменити, упутити некоме.* — Међутим, упутније је ово питање адресирати некоме од политичара. (И)

ажурирати, ажурирам сврш. и несврш.
шта *довести, доводити у ажурно стање, уредити.* — Задругари ће се такмичити ... која ће задруга ... ажурирати своје књиговодство. *Пол. 1949.*

аклиматизовати се, -зујем и **аклиматизирати се**, -изирам сврш. и несврш.
на шта *прилагодити се, прилагођавати се новим климатским и другим животним приликама.* – Иако су први допутовали у Португал, у табору руске фудбалске репрезентације страхују да ће се много теже од осталих актера континенталног шампионата аклиматизовати на велике врућине које владају на западу Иберијског полуострва. (И)

акредитовати, -тујем и **акредитирати**, -итирам сврш. и несврш.
кога *(по)слати с акредитивом, опуномоћи(ва)ти дипломатског представника.* — Шеф државе, рецимо, акредитује амбасадоре али то не може учинити без сагласности министра иностраних послова. (ЕК)
кога *именовати дописника новина, радија или телевизије за слање информација са неког подручја или из неке*

установе. — Никад их се толико, тврде у владиној Агенцији за информисање, која је акредитовала извештаче, није окупило у Скопљу, чак ни у време кад је НАТО, пре две године, бомбардовао Југославију. (ЕК)

активирати, -ивирам и сврш. и **активизовати**, -зујем и **активизирати**, -изирам несврш.
кога *покренути, покретати на активност; (у)чинити активним*. — Држала [је] предавања у омладинским дружинама и активизирала леп број омладинки. *ЛМС 1951*.
шта *ставити, стављати (неки механизам) у погон, у дејство, покренути, покретати.* – Грип може активирати већ умирене туберкулозне процесе. *Реч. САНУ.*

актуелизовати, -зујем и **актуелизирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *(у)чинити актуелним, савременим, осавременити, осавремењивати*. — Погрешно би било ову комедију [»Родољупци«] на силу актуализирати, уносити у њу нов смисао. *Поп. Ј.* Сазнање ... преко идеја, закона и принципа ... »актуализује« бића и ствари. *Реч. САНУ*.

акумулисати, -ишем и **акумулирати**, -улирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити акумулацију, нагомила(ва)ти.* — Описани акумулатор с оловним плочама не може акумулирати много енергије. *Физ. 2*.

акцентовати, -тујем и **акцентирати**, -ентирам сврш. и несврш.
шта *изговорити, изговарати (реч, слог) с одређеним акцентом, нагласити, наглашавати.* — Граматичко наглашавање је оно које акцентира слог у речи да би реч правилно изговорена исказала своје право значење. *Нуш.*
шта *нарочито нагласити, наглашавати, истаћи, истицати.* — Кроз говорену реч, коју човек душом и телом акцентује, понавља се исконски језички акт именовања ствари. *Сек*. Тако је пропао напор да акцентујем битне теме (по мом уверењу) вредне елаборације. (И)

акцептирати, -ептирам и **акцептовати**, -тујем сврш. и несврш.
шта *прихватити, прихватати.* — Оно што црква није могла акцептирати а да сама себе не негира, то су велики филозофски системи новога века. *Петрон*.

алармирати, алармирам сврш. и несврш.
кога *знаком за узбуну ставити, стављати у припремно стање.* — Мајор ... изда ... налог да се алармира један одио војника. *Новак.*
кога *створити, стварати панику, узбунити, узбуњивати, узнемирити, узнемиравати.* — Одлучио је алармирати цијели Загреб. *Кол.* Алармирали су село да долазе Нијемци и фашисти. *Ћон.*
кога *мобилисати, ставити у акцију, покренути на што.* — Он је ступио у везу са свима уредима Црвеног крижа ... алармирао конзулате и разне пријатеље у иностранству. *Бег*.

алудирати, алудирам сврш. и несврш.
на кога / шта *(на)правити алузију, циљати у говору посредно на некога или нешто.* — Осјетио је да га тон његова шурјака узрујава, иако не алудира ни на кога непосредно. *Божић*.

американизовати, -зујем и **американизирати**, -изирам сврш. и несврш.
кога / шта *да(ва)ти (некоме, нечему) америчко обележје, учинити да неко, нешто добије америчко обележје, поамеричити*. — Изврстан пример за ово је француска паника да ће их поплава холивудских филмова американизовати. (И) Наравно, школски систем у Србији је далеко од савршеног и треба да се мења ... али греше они који мисле да систем треба „американизовати“. (И)

аминовати, -нујем несврш.
шта *пристајати на што, одобравати без поговора.* — Може да се клања и да

аминује све. *Андр. И.* Младић се клањао и сердар је добро видио да аминује све што он рече. *Лоп*.

амнестирати, -естирам сврш. и несврш.
кога од чега *помиловати, делимично или потпуно, ослободити, ослобађати казне.* — Наравно, могућност да је Ненад Илић евентуално био у заблуди о идентитету својих жртава не може га амнестирати од кривичне одговорности. (ЕК) После свега, штитити Радомира Марковића данас је у Србији исто што и амнестирати Слободана Милошевића. (ЕК)

амортизовати, -зујем и **амортизирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *поступно исплатити, исплаћивати дуг, зајам и др.* — Зајам од 30000 треба амортизовати полугодишњим декурзивним ануитетима по 2000 уз 4% и полугодишње капитализање. (И)
шта *ублажити, ублажавати*. — Кочили смо и успели да максимално, чини ми се, амортизујемо ударац. (ЕК) Према Радуловићевој оцени, ниво инфлације је у надлежности Владе Србије која одређује обим либерализације цена, док је улога Народне банке Југославије да амортизује ценовне ударе. (ЕК)

ампутирати, -утирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити ампутацију, хируршки одсећи, одсецати*. — Понекад чак ампутирамо руку или ногу. (ЕК)

анализирати, -изирам и **анализовати**, -зујем сврш. и несврш.
шта *(из)вршити анализу, испит(ив)ати, подробно проучити, проучавати.* — Демокрит стоји много више од Аристотела, јер овај је само апстрахирао а онај сецирао и анализирао природу. *Петрон.* Писац ту нема да анализује изузетне психолошке случајеве. *Скерл*.

анатемисати, -ишем сврш. и несврш.
кога / шта *искључи(ва)ти из црквене заједнице; проклети, проклињати.* — И данас се у Недељу православља у Русији и другим земљама православног Истока обавља свечана литургија под називом Чин православља приликом које се осуђују и анатемишу сва лажна и противна црквена учења. (ЕК)
кога / шта *оштро осудити.* — Тај силни, парадоксални таленат анатемиса једног дана сваку праву умјетност. *Матош.* Модернисти су најзад могли да анатемишу Красновљев академизам, да руше или черупају његово дело, што се није зауставило ни до данашњих дана. (ЕК)

ангажовати, -жујем сврш. и несврш.
кога за шта *примити, примати, узети, узимати у службу по уговору, запослити, запошљавати.* — Оде у ... варијете и ангажује двије најљепше даме. *Матош.* Знате, тешко је ангажовати Србина за шпијуна да ради против своје земље, и увек се то завршавало као са „Пауком“ или неким другим аферама и ово ће све отићи као мехур од сапунице … (ЕК)
кога за шта, кога на чему *задоби(ја)ти за нешто, покренути, покретати на неку активност.* — Он своје лично искуство проверава још и туђим искуством, и стога за исти циљ ангажује и свога ... пријатеља. *Панд.* Потребно је ангажовати децу а заједно са њима и родитеље на изградњи заједничке будућности. (ЕК) Два конгресмена је он ангажовао. (И)
~ се
за шта, на чему *заузети се, заузимати се, заложити се, залагати се око нечега.* — Ја сам опасна, господине Ненаде, кад се за нешто ангажујем. А и срећне сам руке. *Срем.* За самосталну републику Аустрију ангажовали су се савезници. *Риб.* Садашње руководство Нафтне индустрије Србије пружиће пуну подршку надлежним републичким и другим државним органима који ће се на томе ангажовати. (ЕК)
у чему *(у)мешати се, узети, узимати учешћа у некој акцији.* — Нова демократија је странка која се већ десет го-

дина залаже за улазак Србије у Европску унију и управо је то био разлог зашто се Владимир ангажовао баш у овој странци. (ЕК)

анектирати, -ектирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити анексију, насилно присвојити, присвајати туђу територију*. — Израел је окупирао источни Јерусалим 1967. године и анектирао га, што међународна заједница никада није признала. (ЕК)

анестезирати, -езирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити анестезију, (у)чинити неосетљивим према боловима.* — Као да је проблем анестезирати кожу. (И) Потиснуто осећање кривице смешта се у заборав, којим се настоји премрежити памћење и анестезирати колективан бол за изгубљеним животним и људским достојанством. (И)

анимирати, -имирам сврш. и несврш.
кога / шта *одушевити, одушевљавати (за нешто), да(ва)ти живот, оживити, оживљавати; подстаћи, подстицати (на нешто)*. — Планирамо да буде одржан скуп донатора за изградњу споменика, а имаћемо и свој сајт на Интернету, преко кога ћемо за овај подухват анимирати и наше људе у дијаспори. (ЕК) Сви учесници у расправи, поред жеље за хитно оживљавање железнице на овом правцу, рекли су да је потребно анимирати привреду и све заинтересоване како би железница поново превозила веће количине робе. (ЕК)

анкетирати, -етирам сврш. и несврш.
кога *(из)вршити, спровести, спроводити анкету, истражи(ва)ти, испит(ив)ати путем анкете.* — На пример и тако што свакодневно анкетирају Нишлије које изричито тврде да је ова странка у праву у овом сукобу. (ЕК)

антиципирати, -ипирам сврш. и несврш.
шта *унапред узети, узимати, примити, примати, предујмити*. — Један дио старијих ... ларпурлартиста ... постао је окупаторов, антиципирајући националсоцијалистичку идеологију. *Зог.*
шта *створити, стварати суд, представу о нечем унапред, претпоставити, претпостављати; сазна(ва)ти; сазна(ва)ти независно од искуства, предвидети, предвиђати*. — Јер Солдатовић је кроз велики циклус „Бележење човека“ и кроз велике споменичке композиције антиципирао посрнућа нашег времена и осликао егзистенцијалну трагику савременог човека. (ЕК)

анулирати, -улирам сврш. и несврш.
шта *поништити, поништавати, огласити, оглашавати неважећим (нпр. закон)*. — Натполовична већина ће тада дати или зелено светло пројекту или га анулирати. (ЕК)

апеловати, -лујем и **апелирати**, -елирам сврш. и несврш.
на кога за шта *обратити се, обраћати се некоме с неким захтевом, молбом.* — Наглашено је да је Србији потребна нова правна регулатива у сфери медија, која ће се ускладити са највишим међународним стандардима и да треба апеловати на државне органе да те регулативе максимално испоштују. (ЕК) Кушнер тврди да му недостаје новац за УНМИК и да ће данас апеловати за нова средства на међународне донаторе на састанку у Бриселу, чија је тема реконструкција Косова. (ЕК)

аплаудирати, -удирам сврш. и несврш.
коме / чему *пљескањем одобрити, одобравати (нешто) или поздравити, поздрављати (некога); (за)пљескати у знак одобравања, допадања или поздрављања*. — Нећемо седети у делегацији и аплаудирати том председнику. (ЕК)

апострофирати, -офирам сврш. и несврш.
шта *посебно нагласити, наглашавати, истаћи, истицати нешто*. — У нашем неформалном, телефонском разговору Бранислав Крстић посебно је апостро-

фирао Батаковићево залагање. (ЕК)

апсолвирати, -олвирам сврш.
шта *стећи право на полагање завршног испита на факултету или вишој школи после одређеног броја свршених семестара*. — У међувремену у Београду уписује студије оријенталистике (арапски, турски) и енглески језик, које је и апсолвирао, а уз њих, у потрази за лептирима пропутовао многе земље. (ЕК)

апсолутизовати, -зујем и **апсолутизирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *(у)чинити апсолутним (независним, безусловним, неограниченим, потпуним)*. — Он [Пламенац] не може да прими »теорију« о апсолутним ... вредностима ... књижевних дела ... Он тиме апсолутизира моменат релативности људског мишљења. *Зог.* Питагорејци су узели једну од страна људског сазнања света — квалитативну страну светских процеса — одвојили је од материје и апсолутизовали, што је ... увек исходиште идеализма. *ПИФ*.

апсорбовати, -бујем и **апсорбирати**, -орбирам сврш. и несврш.
шта *примити, примати у себе; упи(ја)ти, усиса(ва)ти; привући и задржати у себи.* — Остали дио енергије апсорбира атмосфера. *ОГ.* Наочари, кад су превучене чиме што апсорбује светлост, штите око. *Петр. М.*
шта *асимиловати.* — Господарски способни и јаки [ће] по жељезном природном закону једноставно апсорбирати господарски неспособне и слабе. *Мј. 1926.*

апстраховати, -хујем и **апстрахирати**, -ахирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити апстракцију, издвојити, издвајати посебно ради добијања општег, битног.* — Само човек може учинити сопствене мисли предметом свог размишљања, само он уме да апстрахује и уопштава овакве или онакве особине. (ЕК)
шта *издвојити, издвајати уопште, не узети, не узимати у обзир, изузети, изузимати.* — Нису узалуд стари Хелени маскама апстрахирали индивидуалност својих агониста. *Матош*.

арабизирати, -изирам и **арабизовати**, -зујем сврш. и несврш.
кога / шта *(у)чинити да неко или нешто добије арапске особине*. — Због важних нафтних прихода, Садам је покушао тај град арабизирати. (И)

аранжирати, -анжирам сврш. и несврш.
шта *уредити, уређивати, удесити, удешавати (нешто) естетски, са смислом за лепо*. — Једно сасвим необично путовање аранжирао сам за колеге који прате саобраћај и туризам у београдским редакцијама дневних листова и телевизија. (ЕК)

аргументовати, -тујем и **аргументирати**, -ентирам сврш. и несврш.
шта *навести, наводити доказе; доказ(ив)ати, образложити, образлагати*. — И кад бих изнио такву тврдњу, не бих могао да је аргументујем, а одмах би ме демантовали многи значајни пјесници, наши и свјетски, који се служе овом врстом стиха. (ЕК) Одлучан став о оснивању прелазне владе он аргументује неопходношћу да се што пре искористи понуда финансијске подршке из иностранства како после не би „било касно“. (ЕК)

артикулисати, -ишем и **артикулирати**, -улирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити артикулацију; изговарати, изговорити разговетно, јасно.* — Ја бих вас замолио — поп Ћира покушава да артикулише глас, слабо му иде — да убудуће ... (ЕК)
шта *(у)чинити (што) јасним, разумљивим; изградити, формирати.* — Најпре кроз своју музику, а онда и кроз везивање за различите пројекте алтерглобалиста, артикулише идеје тога покрета. (ЕК)

архаизовати, -зујем и **архаизирати**,

-изирам сврш. и несврш.
шта *да(ва)ти архаичан облик, (на)писати архаичним језиком*. — Заступам мишљење да језик можемо и треба да назовемо црногорским, али да га не смијемо мијењати, архаизовати, инсистирати на разликама или да учимо да говоримо неки језик који би неко креирао. (И)

арчити, -им несврш.
шта *трошити, расипати, лакомислено трошити новац*. — Нећу арчити државне ресурсе на ту бесмислену расправу. (И)

асимиловати -лујем и **асимилирати**, -илирам сврш. и несврш.
кога / шта *(из)вршити асимилацију, изједначи(ва)ти, (у)чинити једнаким, претопити, претапати; прилагодити, прилагођавати*. — После доласка Словена, који постепено асимилују староседелачка племена, ова долина је често мењала господаре: Бугари од средине IX века, Византија од 972, Самуилово царство од краја X века и, од 1019, поново Византија. (ЕК)

асистирати, асистирам несврш.
коме *обављати посао асистента; помагати некоме у послу*. — Првом стручњаку Хјустона у Сиднеју ће асистирати Лери Браун, главнокомандујући Филаделфије. (ЕК)

асоцирати, асоцирам сврш. и несврш.
кога на шта *повез(ив)ати у свести једне представе с другима*. — Ваша Металопластика нас асоцира на наш некадашњи заједнички леп живот. (ЕК)

асфалтирати, -алтирам сврш. и несврш.
шта *прекрити, прекривати улице, путеве, цесте асфалтом*. — Опремио је потпуно фудбалски клуб, изградио свлачионице, уредио зграду за пензионере, преуредио основну школу, изградио и асфалтирао путеве у селу. (ЕК)

атаковати, -кујем, и **атакирати**, атакирам сврш. и несврш.
на кога / шта *напасти, нападати, насрнути, насртати, јуришати*. — Очигледно да постоји банда криминалаца која атакује на богате људе и изнуђује уцене. (ЕК)

аутоматизовати, -зујем и **аутоматизирати**, -изирам сврш. и несврш.
кога / шта *претворити, претварати у аутомат; (у)чинити да неко, нешто ради као аутомат, учинити аутоматским*. — Техника ... уљеђује човјеку тјелесне снаге ... или га аутоматизира. *Шим. С.* Сан нам је да аутоматизујемо употребу XML веб сервиса, тако што би апликације аутоматски прикључивали на различите системе, односно најразличитије уређаје, почев од персоналних рачунара. (ЕК)

ауторизовати, -зујем и **ауторизирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *да(ва)ти одобрење за објављивање и коришћење сопственог ауторовог дела*. — Онда је питао кад ће да ауторизује текст. (ЕК)

афирмисати, -ишем и **афирмирати**, -ирмирам сврш. и несврш.
шта *потврдити, потврђивати вредност нечега, осигура(ва)ти признање вредности нечега у друштву*. — Потрудићу се да очувам, афирмишем и на ученике пренесем овај стари занат. (ЕК)

бавити се, -им се несврш.
чиме *занимати се (нечим), радити, пословати (нешто)*. — Бавећи се ... новинарством бијах и као новинар прије свега литерат. *Матош.* Он је човек који се више политиком бави него школом и просветом. *Јакш. Ђ.* Бавио се мишљу да сруши стару кућу. *Козарч.*
око кога / чега *водити бригу, бринути се, старати се (о некоме, о нечему)*. – Док су фашисти трчали за Репијом и бавили се око њега, Жедна скочи с кола и потрча натраг преко пруге, а затим у поље, да, негде у дубоку ноћ, ... (И)
чиме *проучавати (нешто), имати (нешто) за предмет проучавања; би-*

ти обузет (нечим). — [Имао сам] у последње време више да се бавим нашим песницима. *Поп. Б.* До Бранка наша уметничка поезија ... бавила се узвишеним проблемима. *Прод.*

базирати, базирам сврш. и несврш.
шта на чему *узети, узимати нешто за основицу својих закључака, тврђења, захтева и сл., засновати, заснивати, темељити (на нечему).* — Политику међународне заједнице морамо базирати на спречавању даљег ширења насиља у региону и против њега деловати снажно и одлучно — каже чешки дипломата. (ЕК)

~ **се**
на чему *имати (нешто) за базу, заснивати се, темељити се (на нечему).* — Тадањи робни промет међу државама базирао се на дугорочним трговинским уговорима. (РСАНУ) Све одлуке већа базирају се на резолуцијама и одлукама конгреса. (РСАНУ)

балавити, балавим несврш.
кога / шта *квасити, прљати балама, слинама.* — Кочијаш Јемељан, балавећи криву лулу, усађену у проседу брадицу, узе у руке ... дизгине. *Моск.*

балзамовати, -мујем сврш. и несврш.
кога / шта *нарочитим поступком помоћу ароматских уља и посебним хемијских средства (конзерванса) заштитити, заштићавати мртво тело, леш од распадања.* — Карло VIII наредио је да се Џемово тело балзамује и положи у оловни ковчег. *Андр. И.*

балканизовати, -зујем и **балканизирати**, -изирам сврш. и несврш.
кога / шта *спровести, спроводити балканизацију.* — То свакако треба ширити на Балкан, а не балканизовати Војводину – рекао је Тамаш. (И)

баратати, -ам несврш.
чиме *руковати, служити се нечим, употребљавати (нешто) при раду.* — Нису знали баратати ни ножем ни виљушком. *Петр. В.* У пјесмама је показао како врло вјешто зна баратати стихом. *Барац.*
око чега *радити, пословати око чега, петљати, мајсторисати око чега.* — Гледам како шофер барата нешто око свјећица. *Лал.* Поправљао [би] кров или нешто баратао око штагаљских врата. *Бен.*

барити, барим несврш.
шта *кувати у кључалој води.* — Воду у којој сте барили карфиол оставите, па сутрадан у њој поново обарите мањи карфиол за чорбу. *Пол. 1959.*

батинати, -ам несврш.
кога чиме *ударати батином, бити, тући.* — Нека те и батина! Мислиш ли да се и ја шибати не бих дао за ма који комад овог дрвета. *Богдан.* Ја не говорим о томе, већ да је немогуће батинати некога лопатом (ко не може / не сме да пружи отпор), а да то нема дозу садизма. (И)

бацати (се), -ам (се) *несврш. према бацити (се).*

бацити, бацим сврш.
шта *наглим замахом руке или покретом неког дела тела учинити, проузроковати да се нешто покрене и падне на извесном одстојању, хитнути.* — Дотле се видјети може, све докле би бацио камен. *М-И.*
шта *(из)рећи, изговорити; добацити.* — Бацили смо пароле: — Доле империјалистички рат! *Дед. В.*
шта на кога *(на себе) ставити, огрнути, обући.* — Пред саму зору неко лупну у капак. Тргнем се и бацим на себе поњаву. *Шапч.* Она у мраку брзо баци на се сукњу и упали уљаницу. *Кал.*
шта коме *хитнувши дати, уделити.* — Ћеф му да ми баци штогод, као слепцу. *БК 1906.*
шта на шта *улудо потрошити, страћити.* — За сто форинти би га [посјед] сигурно купио, а петсто би бацио у поправке. *Драж.* Троши он више ... него ја који не жалим да бацим на јело. *Вучо.*

~ **се**
на кога / шта *хитро и силовито навалити, устремити се, јурнути, напасти (на некога, на нешто).* — Као рисови баце се Стубичани на харамије. *Шен.* Тројица стражара бацили су се на њ као звијери. *Чол.*
чиме *нагло покренути (део тела или цело тело), ритнути се.* — Коњ ... се пропе ... пак *се*, два-три пута заособ, баци ногама. *Мат.*
на шта *латити се, прихватити се (нечега), одати се (нечему).* — Вук се бацио на реформу језика и правописа с изванредном смелошћу. *Прод.*
у шта *почети, упустити се (у нешто).* — Ето, бацих се у вртлог политике. *Шен.* За трен ока су наши избили на врх брда и бацили се у борбу. *Лал.*
на кога *уметнути се, врћи се, бити налик (на кога).* — Љепотом се бацила на мајчин род. *Новак.* Имао сам сина. Снажно ... момче. Бацио се био на дједа, мога оца. *Коч.*
чиме на кога / шта *бацити, хитнути (на некога, нешто).* — Дохвати бабину нову папучу ... и баци се свом силином на кокош. *Дом.* Од његовог исхода зависи хоће ли дете у основној школи научити ко су му хиљадугодишњи непријатељи и хоће ли се бацити каменом на свог првог суседа, ... (ЕК)

баштинити, -им сврш. и несврш.
шта *доби(ја)ти у баштину, наследити, наслеђивати.* — Имања што их је баштинила Ана, даде у закуп. *Том.*

бежати, бежим, ијек. **бјежати**, несврш.
од кога / чега *клонити се (некога, нечега), избегавати (некога, нешто).* — Од таквих је речи Вук бежао. *Бел.*

бележити, -им, ијек. **биљежити**, несврш.
шта *подвлачити, истицати, спомињати.* — Стари Скалигер биљежи као карактеристику ондашњих Енглеза одвратност од прања хладном водом. *Матош.*
шта *показивати, испољавати.* — Он од свога развитка непрестано биљежи техничке успехе изразитог западњака. *КР 1924.*
шта *уносити белешке (у бележницу, књигу и сл.), записивати, уписивати.* — Одавно ја биљежим доживљаје из свога живота. *Радул.* Биљежимо у црну књигу гријехе љепоте. *Уј.*

белити, белим, ијек. **бијелити**, несврш.
шта *чинити белим, бојити у бело, чистити од прљавштине и сл.* — На потоку девојка ми платно бели. *Макс.* Ја нијесам бијелила лице ни за бана ни за ђенерала. *НП Вук.*

бетонирати, -онирам сврш. и несврш.
шта *поставити, постављати бетон у грађењу или калдрмисању, обложити, облагати, прекри(ва)ти бетоном.* — Тада је „пала“ идеја једног генерала, о којој се много причало у Будви, да један део парка у Милочеру треба бетонирати. (ЕК) Комисија није видјела пукотине на ослонцима, гдје се мост мора санирати и бетонирати контратег а носачи се морају појачати. (И)

биберити, -им и **биберисати**, -ишем несврш.
шта *стављати бибер (у јело), зачињавати, посипати бибером.* — Солити и биберити га треба тек када је скоро сасвим печено. (И)

бирати, бирам несврш.
кога / шта *издвајати и узимати оно што је боље, што више одговара, што је потребно, пробирати, одабирати.* — Моћи ћу да бирам архитекте и балет-мајсторе. (ЕК)
кога *вршити избор гласањем, давати свој глас за некога на изборима.* — Марка су досад бирали ... три пута за кмета. *Вес.*

бирократизовати, -зујем и **бирократизирати**, -изирам сврш. и несврш.
кога / шта *увести, уводити бирократију, бирократизам.* — Са друге стране, моћне невладине организације бирократизују невладин сектор. (И)

бистрити, -им несврш.
шта *чинити бистрим, провидним, разбистравати (течност).* — Не треба сувише рано бистрити вина, јер ће се она касни сигурно мутити. (И)
шта *чинити схватљивим, јасним, разјашњавати.* — Волио [је] филозофски бистрити појмове. *Адум.*

бити, бијем несврш.
кога чиме *туђи, ударати (некога) задајући (му) бол, задавати ударце некоме.* — Отрчим вратару, готов да га бијем. *Матош.* Затим исто тако стадоше бити моткама Авдифакса и Авакума. (И)
кога чиме *побијати, оспоравати (нечије мишљење, нечији став).* — Ми смо га били фактима, а он цитатима латинским и мађарским, на што се изроди ужасна бука. *Петр. В.*

~ **се**
са киме *бити, туђи један другог, туђи се.* — Његов брат се бије с другом децом. *Ред.*

бичевати, бичујем несврш.
кога *туђи, шибати бичем.* — Он је сада у исти мах био склон и да за један њен осмејак погине и да је ... бичује. *Петр. В.*
кога / шта *снажно ударати (као бичем).* — Реп [бика] бичује ваздух. *НИН 1959.* Вјетар је бичевао колибу. *Вуј.* Јесење кише бичевале су кукуруз. *Михољ.*

благословити, -ословим и **благосиљати**, -осиљам и -осиљем сврш.
кога *дати благослов, пожелети некоме добро и срећу; призвати божију милост на некога.* — Владика благослови Никанора. *Чипл.* Сама бих им пушке напунила, па их благословила и послала у бој. *Ад.*
кога / шта *извршити обред освећења, осветити.* — Кита босиљка ... спремна стоји да њом свештеник благослови ... дом и у њему живо. *Ад.*
шта *одобрити нешто за што постоји законска препрека.* — Њему је дражи дивљи брак, брак који црква није благословила. *Глиг.* Ћесар узе кћер натраг и уза њу приде Млетке ... И руски цар ... благослови све то. *Мат.*

блатити, -им несврш.
кога / шта *прљати нечију част, срамотити, ружити.* — Срце ми је шаптало да је чист, ал' људски га је језик блатио. *Шен.* Зар није срамота тако блатити, без основа ... једну земљу и њене народе? *Пиј.*

бленути, -нем несврш.
у кога / шта *гледати тупо, бесвесно.* — Мој отац устукну један корак, па блене у моју матер. *Лаз. Л.*

блефирати, блефирам сврш. и несврш.
кога *обманути, обмањивати, завара(ва)ти противника својом тобожњом предношћу.* — Или је можда блефирао самога себе? (ЕК)

ближити се ближим се несврш.
коме / чему *приближавати се, примицати се (просторно или временски).* — Ближио се селу све гласнији смијех и говор. *Гор.* Већ је било очигледно да се рат ближи крају. *Марј. Ј.*

блиндирати, блиндирам сврш. и несврш.
шта *осигура(ва)ти челичним оклопом; (из)градити заклон (од бетона, дрвета и др.).* — Новинари који имају ролетне морају их блиндирати. (И) На првом спрату, ваљда ради заштите, станар блиндирао терасу белим металним вратима. (И)

блокирати, блокирам сврш. и несврш.
кога / шта *(из)вршити блокаду.* — И Милоша Милутиновића је било тешко блокирати, био је феноменалан техничар. (ЕК)

бломбирати, бломбирам (**пломбирати**, пломбирам) сврш. и несврш.
шта *ставити, стављати пломбу.* — Кваран зуб треба што пре пломбирати, јер се раније пломбирање врши брже и успешније, а сем тога и мање болно. (И)

бљувати, бљујем несврш.
шта *избацивати из уста садржај желуца, повраћати (храну, пиће, крв и сл.).* — И поче бљувати само јеђу. *Вес.*
шта *избацивати, сипати из себе (ватру, дим, лаву и сл.) нагло и у великим количинама.* — А пушке им огањ бљују. *Јакш. Ђ.* Нисам видео вулкан који бљује лавину. *Нуш.*

бљунути, -нем *свр. према бљувати*.

богатити, -им несврш.
кога / шта *чинити богатим, обогаћивати (материјално или духовно).* — Нити смијеш да их [језике] богатиш, нити да их сиромашиш. *Вел.* Мржња ... [га је] учинила ... ћутљивцем који све више богати машту. *Петр. В*.

бојати се, -јим се несврш.
кога / чега, од кога / чега *осећати страх, плашити се, страховати.* — Ружице, не бој се од мене. *Јакш. Ђ.* Зеленога се аутомобила стану бојати као куге. *Крањч. Стј.*
за кога / шта *стрепети, бринути се (за некога, за нешто).* — Бојали смо се за службу, за парче хлеба. *Пер*.

бојити, -им и **бојадисати**, -ишем несврш.
кога / шта чиме *премазивати бојом или потапати у боју, односно раствор боје.* — Највише им се допало то што су већ нацртане свеце бојили. (ЕК) Залепите шаблон и бојите га меком четком. (И)
шта *остављати обојен траг по нечему.* — Црвени млаз ... је бојио белу кошуљу. *Вес.*

бојкотовати, -тујем и **бојкотирати**, -отирам сврш. и несврш.
кога / шта *(из)вршити бојкот, прекинути, прекидати односе са неким; намерно не учествовати у нечему, уздржа(ва)ти се од неке акције*. — Коментаришући одлуку ДОС-а да бојкотује други круг председничких избора Шаиновић је рекао да је за ову земљу најбоље да се сва питања решавају на демократски начин и изборима. (ЕК)

боловати, болујем несврш.
од чега *бити болестан.* — То ваља боловати и одболовати у себи. *Ћоп*. Током животног века, постаје импотентан сваки други мушкарац који болује од шећерне болести.
од чега, за киме / чиме *осећати бол, тугу, патити.* — Боловала је ... од замршене и безнадне љубави према једном другу из детињства. *Андр. И.* Боље је сада пребољети прву бол него можда цијели живот боловати од отрова у срцу. *Том*. Боловати за болесником исто је што и не пружити му помоћ. (И)

бомбардовати, -дујем и **бомбардирати**, -ардирам сврш. и несврш.
кога / шта *(из)вршити напад авионским бомбама или гранатама.* — Тајмс наводи и Протићево мишљење да је било непоштено бомбардовати народ Југославије само зато што није био у стању да се реши Милошевића, како је НАТО поступао током 78 дана у пролеће 1999. године. (ЕК)
кога / шта чиме *засути, засипати ма каквим предметима.* — Бабу хајдучки бомбардовао муницијом њених јаја. *Матош.* Мика је ... каменицама бомбардовао капију. *Срем*.
кога чиме *обасути, обасипати пошиљкама, поклонима, речима и сл.* — Бомбардирала га сваки дан питањима. *Јонке*.

борити се, -им се несврш.
за шта, против чега *супротстављати се нечему и деловати против нечега; улагати физичке или умне напоре при савлађивању нечега или при одолевању нечему, односно за добијање, постизање нечега*. —Америка се и ријечју ... и устанком и ратом борила за народно право. *Рад. А.* Против ... грешака у закључивању морамо се борити. *Лог. 2.* Било их је ... који су за њом уздисали и борили се за њену љубав. *Том.*
са киме / чиме *тући се, бити се; рвати се.* — Покушо је снагу с вином се бо-

рећи и остаде јунак на ногам' стојећи. *Змај.*
са чиме *одупирати се (чему).* — Лице јој се трза, види се да се бори с плачем. *Цес А.*
са чиме *патити се, мучити се.* — Увелико [се] почела да бори са сиротињом. *Станк.* Нека се читав свијет бори с питањима, нека пати размршавајући их. *Божић.*

бости, бодем несврш.
шта *стршећи задирати у нешто.* — Муњовод боде небо, сличан игли. *Уј.* У црнини утањила се ... а нос шиљат боде ваздух. *Поп. Ј.*
шта чиме *продирати шиљатим предметом у нешто, озлеђивати и наносити бол шиљатим предметом, наносити, задавати убоде.* — Кад је прва страна готова, обрнућете комад али нипошто бости га виљушком (да се не начине отвори за отицање сока), него или машицама или помоћу две виљушке. (ЕК)

~ **се**
са киме *тући се, борити се, наносити убоде један другом.* — [Турци] навале у шанац и стану се са Србима ... сјећи и бости сабљама и ножевима. *Вук.* Малишани ... се са дедом ... боду и туцају главама као овнови. *Срем.*

бранити, браним несврш.
кога *бити бранилац коме, заступати пред судом.* — Ја сам ... довољно награђен ... што ... у првом мом адвокатском послу браним једну поштену ствар. *Ком.*
кога / шта *заузимати се за кога или што; подржавати што, одобравати, правдати.* — Ви ... вјерујете у вјештице и браните звонаров такт кад на облаке звони. *Ков. А.* Његова ... логика је ... логика осећања, ... зато ... и он брани рђаву ствар. *Поп. Б.*
кога / шта од кога / чега *штитити кога или што од напада; чувати, заклањати од чега.* — Они који осташе имали су да бране свој живот и имутак оружаном руком. *Том.* Иди, сине, ... брани оне који се одбранити не могу! *Вес.* Кад зађемо у шуму, постаје мало топлије, јер нас шума брани од вјетра. *Чол.*
шта коме *не допуштати, забрањивати, ускраћивати; спречавати, сметати, ометати.* — Треба да још једном сморимо народ како се ми заправо волимо, али су нам бранили љубав, као у песми Зорице Брунцлик! (И)

~ **се**
од кога / чега *одупирати се нападу; штитити се, чувати се од чега.* — Бранимо се од буса којих има много. *Чол.*
од чега *противити се, опирати се, правдати се.* — Само су се осматрачи и старешине још некако бранили од сна. *Јак.*

брати, берем несврш.
шта *прикупљати плодове, цвеће и друге делове биљака откидајући их од стабљике, струка.* — Да би ишли за плугом, будиће се са песмом шеве, ићи ће с котарицом да беру јабуке, гледаће како се прави масло, врше жито, стрижу овце, негују кошнице, и уживаће у мукању крава и мирису покошене траве. (ЕК)
шта *узимати, примати, добијати; доносити.* — Бобан је брао лијеп новац од фратара за рибу. *Мат.* Тако је Шиме брао батине. *Гор.* Сам ... позајмљени капитал ... заправо бере ренту. *Бак.*

бријати, бријем несврш.
кога / шта *сећи длаке оштрим оруђем (бријачем, бритвом) до саме коже.* — Мој Перо и ја већ увелико превијамо рањенике. Мило их брије. (ЕК)

бринути (се), -нем (се) несврш.
за кога / шта *осећати неспокојство, узнемиреност (због некога или нечега), бити у бризи (за кога или за што).* — Већ бадеми четврти пут олисташе, ... откако си отишао, а ми стално бринемо за тебе. *Фран.*
о коме / чему, за кога / шта *водити бригу, старати се (око кога или чега).*

— Ова два трговца ... даду му ову децу ... да их он води у Пешту и брине о њихову васпитању за годину дана. *Поп. П.* Ти мислиш да ја имам времена и за твоје новине да бринем. *Ћос. Д.* Брине се о вашој удобности. *Креш.*
кога (само бринути) *доводити кога у бригу, забрињавати.* — Светозаре, немој више да си тако неваљао. Зашто бринеш родитеље? *Поп. Ј.*

брисати, бришем несврш.
шта чиме *трљајући нечим уклањати, скидати (прљавштину, прашину, влагу и сл.) с површине нечега; отирати.* — Опрано посуђе не треба брисати, јер често се брисањем нечистом крпом добро опрано посуђе поново загади. (ЕК) Руке треба брисати папирним убрусима, или пешкиром за руке који се мења свакодневно. (ЕК)
шта *прецртавати, избацивати део писаног текста.* — Уредник је брисао све што власт није одобрила. *Јов. С.*
шта *уништавати.* — Град брисаше све, и грање и лишће, и влат траву. *Вес.* Стихије ... су за дан брисале читаве покрајине. *Сур.*
шта *уклањати (гумом или на неки други начин) писани текст.* – Између осталог, он је чини врло конкретном, веома личном тиме што из наслова брише прву реч, чиме сугерише да она не говори о неком фиктивном књижевном јунаку, већ о њему самом, о нама, о његовим вршњацима, о онима којима ће се, још колико сутра, догодити нешто слично. (ЕК)
шта *уклањати, поништавати, укидати.* — Резигнација ... брише оштре контуре свима стварима. *Сек.* Мржња на заједничког непријатеља брисала је међусобне противштине. *Гор.*

~ **се**
чиме *трљајући нечим скидати са себе (обично влагу да кожа буде сува).* — Стаде се брисати марамом. *Ранк.*

бркати, бркам несврш.
кога / шта са киме / чиме *погрешно замењивати једно другим, мешати (појмове, представе и сл.).* — Ипак, та се правила и обичаји не могу бркати са законима у ужем смислу речи, којима се обезбеђује глобални друштвени ред и поредак. (ЕК) Људи бркају појмове религија и вера. (ЕК) Није то био мали посао да се сазнају имена стена пре него што ће се залепити етикета; због разноврсних боја и зрна, бркали су иловачу са кречном глином, гранит са гнајсом, кварц са кречњаком. (ЕК)

бројати, -јим и **бројити**, -им несврш.
шта *утврђивати колико има нечега узимајући једно по једно.* — Мјери канале и гласно броји мостове. *Ћоп.*
шта *казивати, низати казујући.* — Нариче ... бројећи читаве жалопојке. *Бож.*

броширати, броширам сврш. и несврш.
шта *меко повезати, повез(ив)ати (књигу), обично у папирне или полукартонске корице.* — Повезује библиотечки материјал; обавља послове картонаже и ручне реставрације; кашира библиотечки материјал; брошира библиотечки и други материјал; ... (И)

брстити, брстим несврш.
шта *откидати брст устима и јести (о кози, овци, зецу и сл.).* — Пазите, ено коза брсти воћку. (ЕК).

брукати, -ам несврш.
кога *чинити да се неко осећа посрамљен, излагати руглу, срамоти, срамотити.* — Не жали мужа него га сама брука. *Ранк.* Брукају ме као по поруџби. *Уј.*

брусити, брусим несврш.
шта *оштрити или глачати таруђи (брусом).* — Оним каменом брусио је сјекиру. *Ћоп.*
шта *чинити оштријим, виспренијим, изоштравати; усавршавати, дотеривати.* — Експедиција РАДА синоћ је отпутовала у Аустрију, где ће **брусити** форму наредне две недеље, у околини Беча. (И)

бубати, бубам несврш.

шта *учити напамет без разумевања.* — Униђе у опћинску кућу да ондје у последњи још час буба кратки ... говор. *Том*.

будити, будим несврш.
кога *прекидати (некоме) сан, спавање, дизати, покретати из сна.* — Не будећи домаћина пошли [смо] према селу. *Чол.*

бушити, бушим несврш.
шта *правити рупу, рупе (у нечему), пробијати; правити, стварати на тај начин (рупу, рупе и сл.).* — Чучи на дрвљанику, бушећи сврдлом неки трупац. *Пав.* Кроти реке, буши брда, пробија путеве. *Дав.* Кондуктер буши карте. *Пол. 1960.*

вабити, вабим несврш.
кога *мамити, примамљивати животиње нарочитим узвицима, речима и или неким вабилом, мамцем.* — Трчи по авлији, ваби кокоши. *Лаз. Л.*

вагати, важем и вагам несврш.
шта *мерити вагом тежину нечега.* — Осим тога, није потребно *вагати* намирнице (чак ни за вечеру), нити бројати калорије. (ЕК)
шта *одмеравати, просуђивати, процењивати.* —Примирише се, мјерећи Уроша мрко и непријатељски као да му важу сваку ријеч. *Ћоп*.

вагнути, вагнем *свр. према вагати.*

вадити, -им несврш.
шта из чега *вући, извлачити што из чега.* — Павле узе злаћене ножеве, па их вади из сребрних кора. *НП Вук.*
шта из чега *узимати што из чега.* — Док је вадила новац ... опет се зачу крик девојчице. *Сек.* Највише се бавио пчеларством, вадио мед из вршки и трмки. (ЕК)
шта *набављати, прибављати (званичне документе)*. — С обзиром на то да сам био стално настањен на Кипру, у два наврата сам потпуно регуларно вадио путну исправу у југословенској амбасади у Никозији. (ЕК)
шта *чупати, извлачити што (из тела)*. — Онда га ранимо са цуцлу, па кад дође три године, онда му вадимо зубе, ал' само предње. (ЕК)
шта *ископавати руду, злато, кромпир и сл.* — Када се на стабљици опази бео цвет, већ тада, из кућице, може се вадити млад кромпир. (ЕК)
кога из чега *ослобађати, извлачити (из тешког положаја).* — Отац [га] је вадио неколико пута из затвора. *Андр. И.*

вајати, вајам несврш.
шта *длетом или сличном алатком уметнички уобличавати пластичне предмете, фигуре, ликове од тврдог материјала (гипса, глине, дрвета, мермера и др.).* — Вајам и поклањам скулптуре, са жељом да не ишчили снага опомене на бесмисао уништења, … (ЕК)

вакцинисати, -ишем сврш. и несврш.
кога *да(ва)ти (некоме) вакцину, цепити*. — Од априла 2001. са новом француском вакцином „превенар" могуће је вакцинисати и двомесечне бебе. (ЕК)

валоризовати, -ујем и **валоризирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити валоризацију*. — Свирепост спада у категорије које је врло незахвално валоризовати, али се многи историчари слажу да је најокрутнији ипак био Диоклецијан (владао од 284. до 305. г.). (ЕК)

ваљати, ваљам несврш.
шта *котурати, котрљати обле или ваљкасте предмете*. — Ум царује, а снага кладе ваља. *Н. посл. Вук*.
шта *гурати, терати какву текућу или плиновиту, гасовиту масу.* — Вијуга се ... Дунав, ваљајући на моћним плећима ... ледене санте. *Ранк.* [Јужни ветар] од јутра до мрака ваља ниске и мутне облаке. *Ћос. Б.* Вихор стане да пламен ваља, гомила. *Марет.*
шта *месећи давати (чему) ваљкаст или обао облик.* — Ваља мале лоптице. *Јак.* Љуштити у кухињи крумпире, ваљати

кнедле. *Јонке*.
чиме, шта *полако, тешко помицати.* — Поче ваљати очима од једнога до другога. *Мат.* Ваља љепљиви отежали језик. *Божић*.

варати, -ам несврш.
кога *обмањивати, доводити у заблуду; заваравати.* — Болна, преболна ... варала [је] и себе и друге здрављем и издржљивошћу својом. *Вес.*
на чему, у чему *вршити материјалну превару на штету другога, подваљивати; не придржавати се правила игре.* — Теа вара у играма. (ЕК) Половина ђака вара на испитима. (И) Најконтроверзнији станар у кући Великог брата Мики Ђуричић синоћ је признао да вара на картама. (И)
кога *бити неверан у љубави или браку.* — Тако би се на пример у једном ступцу читало да сењора де Вал Флорида вара свог мужа, а у другом би се видело како је то на њега утицало, што би, без сумње, бацило нову светлост на целу причу. (ЕК)

варирати, варирам несврш.
шта *мењати облике (нечега).* — Сате и сате варира тосканski пејзаж неколико форма боја. *Бат.* Сремац [смијешну црту у карактеру] не уништава ... већ је варира. *КН 1960.* Ја бих предложио, на основу мог ограниченог искуства, да је боље варирати проценат масти у току године од можда 10–12% ван сезоне до 6–8% у току сезоне. (И)

варити, варим несврш.
шта *пробављати (храну у желуцу).* — Ја брзо варим ... Код мене никад богзна шта не остане у желуцу. *Вин.* Узмимо један пример, известан човек вари неку храну коју опет други не вари! (ЕК)
шта *спајати ковине, метале помоћу пламена, заваривати.* — Рецимо, металну конструкцију на тераси (варио је сам уз Ђурђину помоћ) и ламперију у стану. (ЕК)

васкрсавати, -крсавам *несврш. према васкрснути.*

васкрснути, -нем сврш.
кога *подићи из мртвих, оживити.* — Плаштаница се у црквама поставља на посебно место, а верници је у најдубљој тишини целивају све до Васкрса, односно до ноћи између суботе и недеље кад је, како је записано у библијским књигама и сачувано у предању цркве, Христос васкрснуо из гроба. (ЕК)
шта *обновити.* — Васкрснути стару задругу не може данас нико. *Мил*.

васпитавати, -питавам *несврш. према васпитати*.

васпитати, -ам сврш. и несврш.
кога *плански развија(ти) нечије моралне, умне и физичке способности, помоћи, помагати некоме да се свестрано (морално, духовно и физички) развије, одгојити, одгајати*. — Реци ми ко си, ко те је васпитао и верујеш ли у духове. (ЕК)

вежбати, -ам, ијек. **вјежбати**, несврш.
шта *сталним и редовним радом развијати вештину или способност у ономе што се ради.* — У слободним часовима вежбали смо програм. *Јак.*

везати, вежем сврш. и несврш.
шта *(на)правити чвор или омчу на нечему (ужету, концу, марами и др.); удесити, удешавати) правећи чвор или омчу.* — Поред тога, на производ треба „везати машну“, односно визуелно га дорадити по укусу страних купаца. (ЕК)
шта *више предмета исте врсте скупљених уједно обави(ја)ти ужетом, конопцем и сл. и чврсто стегнути (стезати) правећи чвор; (на)правити од нечега свежањ, сноп.* — Не само да је жела него и везала снопље. *Вес.*
шта са чиме *спојити, спајати неком саобраћајном везом, линијом.* — На каменитом путу што веже Св. Михајла с Госпом од милосрђа ... зауставили су се нијеми. *Војн.* Мост веже касабу са њеним предграђем. *Андр. И.*
шта са чиме *довести, доводити у везу, у склад.* — Како ћемо отпочети нов па-

раграф, како ћемо га везати с претходним параграфом ... то су питања која се при писању постављају. *Т. књ.*
кога / шта *спојити, спајати неком духовном везом, зближити, зближавати.* — Душевна слога ... им је душе везала. *Коз. Ј.* Нас једно исто осећање веже. *Јакш. М.*
шта чиме *спојити, спајати два краја ужета и сл. чвором или омчом.* — Живо вежу берачице младе ... млада винограда ... тананим шеваром. *Радич.*
кога / шта чиме *обави(ја)ти (уже и сл.) око нечега и причврстити.* — Када се бураг напуни, горе га треба чврсто везати канапом, па га спустити у воду у којој су се кувале цигерњаче. (ЕК)

~ **се**
са киме / чиме *спојити се, спајати се.* — Сад се пустош душе с очајањем веже. *Полић.* С Глибајчанима се везала линија фронта осталих села. *Ћоп.*
за кога *ступити, ступати у уже везе; ступити, ступати у брак, (о)женити се, уда(ва)ти се.* — Никада се ни за кога није дуже везала. *Фелд.* Ако мислите да ћу се ја икад везати за вас, онда се љуто варате. За таквог дивљака ја не полазим. *Петр. В.*
за кога *ступити (ступати) у близак однос, ужу заједницу с неким, зближити се (зближавати се), здружи(ва)ти се.* — За њих везати се за неког подразумева изгубити најбољи део себе. (ЕК)

везивати (се), везујем (се) *несврш. према везати (се).*

величати, -ам несврш.
кога *говорити о некоме веома похвално, уздизати; хвалити, славити.* — Од старе српске државе је задржао у успомени поглавито оно што му је као целини давало важност и величало га. *Цвиј.* Хвали их и велича за све што су урадили. *Цар Е.*

венчавати (се), венчавам (се), ијек. **вјенчавати се** *несврш. према венчати (се).*

венчати, -ам, ијек. **вјенчати**, сврш. и несврш.
кога *(из)вршити над ким обред склапања брака.* — Ти ћеш их вјенчати ... ја ћу кумовати. *Шен.* Није ме још вјенчао, па да ми суди. *Шуб.*

~ **се** сврш.
са киме *ступити у брак, оженити се, односно удати се по утврђеном обреду.* — Овако не можемо више да живимо, него да се венчамо. *Ранк.* Он јој изјави љубав; увераваше је да ће се сутра венчати са њом пред лицем цркве, или на који други начин, како се то лепотици већ буде свидело. (ЕК)

верификовати, -кујем и **верификирати**, -фицирам сврш. и несврш.
шта *утврдити, утврђивати тачност, истинитост нечега, проверити, проверавати; оверити, оверавати, потврдити, потврђивати.* — Требало је ... податке са свих страна верификовати. *Цвиј.*

веровати, -рујем, ијек. **вјеровати**, несврш.
коме / чему *имати поверења (у некога, у нешто), поуздавати се, надати се, ослањати се.* — Апотекар не верује ни самој својој памети много. *Лаз. Л.*
у кога / шта *сматрати да постоји неко натприродно биће или нешто натприродно.* — Симболи нам никада нису сметали да верујемо у једног бога више од свих других. (ЕК) У нешто треба веровати, признајем, мислим и на Великог Вата ... (ЕК)
у шта *држати, сматрати да је нешто онако како се приказује, како неко говори.* — Тврдим и дубоко верујем у оно што говорим. (ЕК)

веселити, -им несврш.
кога *чинити веселим, увесељавати, радовати.* — Не мисли да би ме веселило потрошити на те један набој. *Тур.* Погледају њега кад ће банути да им свира и да их весели. *Вес.*

~ **се**

коме / чему *бити весео, радовати се, уживати у чему.* — Једнако се веселио празницима да пуца из ... пушака. *Новак.*

ветрити, -им, ијек. **вјетрити**, несврш.
шта *пуштати свеж ваздух у неку просторију, прочишћавати ваздух у некој просторији, проветравати; излагати утицају чистог, свежег ваздуха, излагати промаји.* — Откада ја теби вичем свако јутро да собу чистиш и ветриш. *Ранк.*

већати, већам, ијек. **вијећати**, несврш.
о чему *саветовати се, договарати се о (чему) на већу.* — Кад год је требало о чему крупнијем већати, одмах су позивали чича Срећка. *Вес.*
о чему *расправљати, претресати (што), дискутовати (о чему).* — Само подношење жалбе не значи аутоматски и да ће о том случају већати европске судије. (И)

вечеравати, -еравам *несврш. према вечерати.*

вечерати, -ам сврш. и несврш.
шта, чега *(по)јести вечерњи оброк јела.* — Он вечераше на станици ... ишчекујући воз. *Мил. В.* Ту су чак и вечерали печење па се вратили у Иверић, поделили новац на три једнака дела и трошили га. (ЕК)

вешати, -ам, ијек. **вјешати**, несврш.
кога *извршавати смртну казну над неким на вешалима.* — Вешали су је, јер је била почела да буни војнике. *Црњ.*

видети, -дим, ијек. **видјети**, сврш. и несврш.
кога *запазити, запажати очима, угледати, посматрати.* — Како ти што видиш чељад живу. *Војн.* Баба Цана види свога старца. *Рист.*
кога *срести кога, наћи се с ким.* — Није хтјела видјети никога. *Бег.*
кога *знати.* — Ми не видимо човека који би за такав рад имао више способности од њега. *СКГ 1937.*
шта *предвидети.* — Ти с' чеду нашем, Смиљци, видела кратак век. *Змај.*
шта, чега *наћи, налазити.* — Не видим ама баш никакве користи. *Креш.* У многим патриотским ... фразама видје рог за свијећу. *Матош.*

~ се
у чему *угледати, опазити самог себе (у огледалу).* — Октавијан Пецирeп ... видјевши се нехотице у зрцалу, тешко се замисли. *Јурк.* Видео се у једном излогу. *Уск.*
са киме *састати се, срести се.* — Видели смо се већ после подне. *Чипл.* И с овим сам се господином већ прије видио. *Креш.*

виђати, виђам несврш.
кога *више пута, с времена на време видети.* — Ето, већ сутра ћу носити моделе Весне Матијевић, а на писти ћете ме виђати и следећих дана. (ЕК)
кога *више пута сретати некога, бивати у друштву с неким.* — Наставила сам да виђам Ивана и да градим нешто дивно, што расте и цвета, сад већ годинама, нешто што ме и даље испуњава. (ЕК)

~ се
са киме *(су)сретати се, састајати се, налазити се (са неким).* — Углавном, није знала колико се често виђам са Дудом, али је наслућивала, сигурно. (ЕК)

викати, вичем несврш.
на кога *издирати се (на некога), грдити гласно (некога).* — Зато се од памтивека викало на људе који на тај начин праве капитал. *Марк. Св.*
против кога *жалити се гласно (на некога), јавно осуђивати (некога).* — Клинци на тргу вичу против крзнених капута. То је ОК, али када ће почети викати против људи који су се накрали пара да их купе. (И)

викнути, викнем *сврш. према викати.*

висити, (ретко висети), -им, ијек. **висити** и **висјети**, несврш.
о чему *лебдети обешен.* — Виси о сребрном ланцу сјајна свјетиљка. *Шен.*

над чиме *лебдети над чим.* — Сиви облак висио је над земљом скривајући небо. *Ћил.* По доловима вукле су се магле ... висиле доље над ријеком. *Сиј.*
над чиме *надносити се над што, бити нагнут над чим.* — Војо свеједно виси над котлом. *Ћон.* Онај студент ... је стално висио над јамом. *Шуб.*
о чему *зависити од кога или чега.* — То значи да је све још висило о срећи ратној. *Нов.*

владати, владам несврш.
чиме *управљати државом.* — Илуструјући овај став интересантним поређењем, лист наводи да на челу Америке данас стоји председник који је за длаку победио свог противника, док ће Израелом владати човек који је освојио велику подршку бирача, највећу од времена оца нације Давида Бен Гуриона. (ЕК)
чиме *баратати, руковати (чим).* — Они ће данас-сутра, кад порасту, кротити бијесне ате, владати вјерном шаром и бритком ћордом. *Том.*
чиме *служити се чим, умети употребљавати, знати што.* — Ја сам свршена ученица ... универзитета, владам француским, немачким и енглеским језиком. *Дом.*
киме / чиме, над киме / чиме *имати власт над ким или чим.* — Не могу ја више својим срцем владати. *Змај.* Умела је она да влада собом и да се уздржава. *Бар.* Помислите само да сте ви скорашњи Краљ у овој земљи и да имате тек да течете љубав народа над којим владате ... (ЕК)

~ **се**
по чему, према чему *управљати се, равнати се према чему.* — Знао је старац кад је чему време, па се по томе и владао. *Јакш. Ђ.* Још увек је ванредно стање, где се према законима тог ванредног стања треба владати. (И)

влажити, -им несврш.
шта *чинити што влажним, пунити влагом, квасити.* — Влажи ракијом усне које се некако пребрзо суше. *Лал.*

водати, водам несврш.
кога *водити у различитим правцима, којекуда; спроводити кога (пратећи га на путу, у шетњи и сл.).* — Тако су га лепо као роба водали из локала у локал, док га нису опили. *Петр. В.* Њих би требало катраном мазати и водати по свијету да се народ згража. *Лал.*
кога *водити коња амо-тамо држећи га за улар.* — Морао је све до зоре на студеном вјетру шетати тамо-амо и водати коња. *Шимун.*

водити, водим несврш.
кога *давати правац кретања коме идући испред њега, помажући га у ходу, показујући му пут, држећи га на вођици, мамећи га за собом.* — Не може да иде, ноге јој отекле, већ је воде. *Вес.* Носите се, бјежите куда вас очи воде. *Донч.*
кога *одводити; силом одводити, терати.* — Видих, оче, милог мог Илију гологлава, боса и крвава о корлату како га лугари ... воде. *Бог.*
шта *руководити, управљати (чиме); бринути се о пословима (у границама чега).* — Она је водила кућу као најбрижљивија домаћица. *Мар.* Он вечерас неће водити састанак. *Вуј.*
шта *одржавати неки посао, неку радњу.* — Водио [је] мали, солидни ... посреднички посао. *Адум.*
чему *доводити до чега, доприносити чему, имати што за последицу; наводити (на што).* — Замало да се нисам већ пропио ... Не знам чему то води? *Кум.* Друга је ствар што ти лично осећаш и мислиш, али објективно твој став води разбијању одреда. *Ћос. Д.*
шта *записивати, уносити у неку службену, званичну књигу и сл.* — Трошкове је водио и рачун полагао онај чупави реалист. (ЕК)

~ **се**
чиме *управљати се према чему, руководити се чиме.* — Преводилац водио се при овом избору много околношћу да је збирка намијењена средњошкол-

ским читаоцима. *КХ 1936.*

возати, возам несврш.
кога / шта *возити тамо-овамо, више пута; возити ради забаве, шетње.* — Нијесу биле особите [кобиле], ал' он је опет с њима возао господу на комисије. *Ивак.*
кога *заваравати (некога) одуговлачећи неки посао, завитлавати; радити, управљати с ким по милој вољи.* — А сиромах Ратко сувише је мек и добар, сав душа, па га возају и обрћу како хоће. *Андр. И.*

возити, возим несврш.
шта *управљати превозним средством, возилом.* — Отелила крава вола да вози у јарму кола. *Н. посл. Вук.* Веслачи не одговарају, но одмјерено возе. *Ћип.* Авион којим је отпутовао наш тим ... возила је најбоља посада. *Пол. 1957.*
кога / шта *преносити, премештати превозним средством.* — Возио нас је наш домаћин ... сеоским путем. *Чол.* Ваља тога клипана премјестити ... у комору да вози гној. *Јонке.*

~ **се**
чиме *ићи, путовати превозним средством.* — *Возио се* колима по граду и размишљао. Ја детектив? (ЕК)

волети, волим, ијек. **вољети** несврш.
кога / шта *осећати љубав, наклоност, привржености према коме или чему која се оснива на заједници идеала, крвног сродства и сл.* — Генерал воли глазбу неизмјерно. *Цар Е.* Позива се на Марконија и његово гесло: „Волим отаџбину, јер волим отаџбине". (ЕК)
кога / шта *радо слушати, читати, гледати, радо се служити чим, уживати у чему.* — Ја биоскоп волим, али сад само зевам, жив сам заспао. (ЕК)
кога *осећати љубав према коме која се оснива на привлачности супротних полова.* — Али ја ни једне друге осим тебе не волим, ја се не могу другом оженити. *Вес.* Знаш ли, душо, да те неко големо воли? *Бег.*
шта *имати склоност, привржености према какву занимању, послу, игри и сл.* — Не волим школу. (ЕК)

вратити, вратим сврш.
шта коме *дати натраг оно што се узело, примило; дати натраг вишак, претек нечега (при обрачуну).* — Сељаци са Великог Острва вас чекају што сте уништили мале фазанчиће, овдашњи рибари поздравиће вас кад им вратите барке, а о родитељима и да не говорим. (ЕК)
шта коме *учинити некоме оно што је он учинио.* — Заклопила очи и вратила му пољубац. *Петр. В.*
шта *добити, стећи опет оно што се имало, што је било изгубљено.* — Само да вратим свој стан, па идем назад дјеци ... (И)
кога / шта *учинити да ко или што пође натраг или дође на место одакле је пошао, да прихвати оно што је напустио.* — Послушај ме, врати оне војнике. *Јак.*

враћати, -ам *несврш. према вратити.*

вредновати, вреднујем несврш.
кога / шта *оцењивати по вредности.* — Он их све ипак вреднује по тренутачној послушности. *Божић.* Ове године филмове ће вредновати, и на крају наградити, жири у саставу Мира Бањац, Желимир Жилник, Радослав Павловић, Радомир Миловић и Стјепан Ковачевић. (ЕК)

врећати, врећам, ијек. **вријеђати**, несврш.
шта *надраживати (рану, повреду, болно место), озлеђивати, повређивати.* — Мали камичци жуље и врећају рањаве табане. *Вас.*
кога *односити се према коме презриво или грубо показујући одсуство уважавања, наносити увреду.* — Под утјецајем пуке сумње вријеђа свога мужа пријекорима. *Јонке.*
кога *изазивати код некога душевни бол, нелагодност.* — Све треба гледати са смешне стране и при том не врећати преосетљивост тих младих људи. (ЕК)

кога / шта *не поштовати, унижавати; нарушавати.* — Ма то и нису курве, не треба вређати часно име професије. (ЕК)

вртети, -тим, ијек. **вртјети**, несврш.
шта *доводити што у кружно кретање, окретати, обртати.* — Вртио је овна на ражњу. *Јонке*. Ја све време вртим цртаће, да! (ЕК)
чиме *мицати, махати неким делом тела више пута тамо-амо.* — Млада ... све врти плећима и поцупкује колом. *Вукић.* Она врћаше главом у знак да ми га не поклања. *Лаз. Л.* [Пас] ... поче вртети репом и умиљавати се око Анђелије. *Вес.*
шта *увртати, сукати, упредати.* — Час је вртео бркове, а час је лупкао штапом о ледину. *Јакш. Ђ.* Пред вратницама седеле су жене, дојиле децу или вртеле памук. *Петр. В.*

~ **се**
око чега *непрестано се враћати на исти предмет.* — Месецима се вртите око сумње коју не можете да утврдите. *Грол.*

врцати, -ам несврш.
шта *помоћу центрифугалне справе издвајати мед, масло и сл.* — После тога треба врцати мед, јер га има око 10 кг, а и друштво се може изродити. (И)

врцкати, -ам несврш.
чиме *брзо мицати, покретати неки део тела амо-тамо.* — А јагањци ... поскакивали су ... врцкајући репом. *Десн.*

вући, вучем несврш.
шта *повлачити, теглити што, не одвајајући од површине (по земљи, по води и сл.).* — Вући га уз помоћ коња по неравном, стрмом терену није увек могуће него га секирама и тестерама сечемо на комаде па товаримо ил' живинчету ил' нама на леђа, па вуци понекад и километрима. (ЕК)
шта *носити што тешко, возити у колима.* — Богме је лакше вући на леђима картон са непродатим новинама него оно што неки одрасли вуку у души ... (ЕК)
шта *носити што стално, непрекидно уза се.* — Вукао је под пазухом читаве снопове старих новина. *Козарч.*
кога *чинити да се ко креће на силу, против своје воље, водити силом.* — Вуците га у хапс! *Вес.* Љубу су вукли за кику и газили. *Гор.*

гађати, гађам несврш.
кога / шта чиме *бацати се неким предметом (на кога или на што).* — Попадаше по земљи и почеше да гађају неког иза ограде. *Лал.* Власник је изгледа опазио лопове још док су обијали браву и, судећи по локвама и срчи у кругу уличне светиљке, стао их са своје високе терасе гађати пуним пивским флашама. (ЕК)

газити, -им несврш.
шта *ступати по нечему кварећи (то), притискати, гњечити ногама уништавајући што.* — Гроб ... сиромашан, а одувек су га још газила деца кад дође време ... орасима. *Сек.*
кога / шта *сатирати, уништавати.* — Шарац гази све под собом. *Дом.*
кога *кињити, мучити, тиранисати.* — Зар он један да гази толики народ ...? *Ранк*
шта *не поштовати; ниподаштавати, потцењивати, кршити (неку обавезу).* — Ногама газе и презиру прву дужност образована човјека, да позна свој народни језик. *Јаг.* И даље газе своје задане речи. *Петр. В.*
кога *притискивати, мучити, морити.* — Осетио општу судбу што нас гази. *Рак.* Црнобрњу гази мрачна безнадежност. *Ољ.*

гајити, гајим несврш.
кога / шта *хранити, обрађивати, подизати.* — Зар он? ... кога сам ... гајила и одгајила. *Вес.* Карловци су ... гајили лозу. *Петр. В.* Такве [кокоши] су и моји гајили. *Михољ.*
шта *неговати, унапређивати, примењивати.*— Шеноа и Фр. Марковић

једнаком снагом гаје везаност и невезаност говора. *Матош.*
шта *одржавати, чувати и развијати, унапређивати.* — Ој, ти горо, штоно гајиш миле песме, миле птице. *Радич.* Обичаје треба поштовати и гајити. *Куш.*

галамити, галамим несврш.
на кога *викати (на некога), грдити (некога).* — Његов страх пред Богом тражио је тишину, одлазио је до стаје и грдио Мијата што галами на телад, љутила га вика сељака по сокацима, враћали су се с њива, љутило га тандркање кола, пси, сваки глас, шум; … (И) Не смијеш галамити на њих. (И)

ганути, ганем сврш.
кога *јако узбудити, потрести, дирнути.* — О како ме снажно и болно гану и потресе [пјесма]! *Коч.* Та ... великодушност ганула је присутне ... до суза. *Јонке.*

гањивати, гањујем *несврш. према ганути.*

гаравити, гаравим, -им несврш.
кога / шта *бојити, мазати гаром, црном бојом, бојити у црно, црнити.* — Румени се и гарави обрве. *Моск.* Бичеви дима гаравили су блиједо небо. *Вуј.*

гарантовати, -тујем и **гарантирати**, -антирам сврш. и несврш.
коме за шта, шта коме *да(ва)ти гаранцију, јемство, јамчити, примити, примати (за кога, за што) одговорност на себе; осигурати, осигуравати, обезбедити, обезбеђивати.* — Грађани албанске националности могу без страха да сачекају улазак припадника југословенских снага, јер ће им они гарантовати сигурност и безбедност. (ЕК) Мислим да нисте у праву када кажете да је држава дужна или да би требало да нам гарантује за наш новац, који смо уплаћивали и још увек уплаћујемо некој приватној банци за приватну пензију. (ЕК)

гасити, гасим несврш.
шта *чинити да нешто престане горети или светлети, трнути.* — Отац гаси божићну свијећу пшеничним крухом и капљама ... вина. *Ћип.* Палио [је] лампе и сијалице и гасио. *Рист.*
шта *спречавати да се нешто развије, сузбијати, гушити; угушивати, стишавати.* — Топлину ... мотива ... гасе хладни и рационалистички стихови. *Богдан.* То није живот! ... Гасити страсти ... жеље живе. *Кркл.*

генерализовати, -зујем и **генерализати**, -ишем и **генерализирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *уопштити, уопштавати.* — Што се тиче морала судија, не могу да генерализујем ствар. (ЕК)

германизовати, -зујем и **германизирати**, -изирам сврш. и несврш.
кога / шта *(из)вршити германизацију, понемчити, понемчавати.* — И они као ови наши сународници причају само до пола јер не кажу зашто су их онда капиталистички Њемци покушавали германизовати. (И) Тактика: германизовати територије али не и народе. (И)

гладити, -им несврш.
шта *прстима или длаком лагано или овлаш превлачити преко нечега; миловати.* — Поп-Спира је већ узео свој ... шешир, и гладио га низ длаку. *Срем.* Замјеник одлази задовољно гладећи бркове. *Чол.*
шта *поправљати, дотеривати, улепшавати.* — [Ристић је] брижљиво гладио своје саставе и давао их филологу ... Бошковићу на преглед. *Јов. С.* Проучавањем ... класичних писаца ... читалац поступно глади и дотерује свој књижевни укус. *Цар М.*

гласати, -ам сврш. и несврш.
за кога / шта, против кога / чега *да(ва)ти свој глас (за некога или за нешто) на изборима, при каквом одлучивању и сл.* — Још двадесете године гласао сам ја за комуну. *Чол.* Народ је гласао против (председника СРЈ Слободана) Милошевића и његовог режима и

то је јасна одлука народа. (ЕК) Милан је слушао своју добру владу у свему, а Илија је био неваљао и није слушао своју добру владу, већ је гласао против владиних кандидата. (И)

гласити, гласим несврш.
на кога *бити адресован, упућен, написан на нечије име.* — Лист гласи на оца, а он је у Бечу. *Том.* Никакав рачун ни рабош није гласио на њега. *Срем.* Тапије гласе на Аћима. *Ћос. Д.*

глачати, -ам несврш.
шта *чинити да нешто буде глатко, уклањати неравнине, храпавост.* — Или стружу, глачају и нижу перлице од орахових љуски и шкољки, праве наушнице и друге украсе. (ЕК)
шта *дотеривати, улепшавати реченицу (стил).* — [Кочић је] умео ... да ... глача и дотерује своју реченицу. *КН 1956.*

гледати, -ам несврш.
кога / шта, у кога / шта *имати поглед, очи управљене на некога или на нешто, посматрати.* — Чинило ми се да ме цео свет гледа. *Уск.* Мањи брат почео натуцати слова гледајући преко братова рамена у читанку. *Гор.*
у шта *посматрати у циљу гатања, гатати.* — Госпођа Олга ... гледа у кавену шалицу. *Јел.*
кога *подносити, трпети.* — Не може бан подбана жива гледати. *Шен.* Пази госпочиће ... Е, баш не могу да их гледам. *Срем.*
на кога / шта *водити рачуна о нечему, обазирати се (на кога или што).* — На ме није ни гледао. *Наз.* На то што је некад било данас више нико не гледа. *Ћос. Б.*

глодати, глођем несврш.
шта *зубима стругати или гристи тврде предмете.* — Не сме се дати псима да глођу кости јелена. *Петр. М.*
шта *зубима одвајати меке делове од тврдих (месо од костију и сл.).* — Одговори ... глођући ртењачу од пилета. *Нен. Љ.* Глодао [је] макар кочањ од кувана кукуруза. *Андр. И.*

глорификовати, -кујем и **глорифицирати**, -ицирам несврш.
кога / шта *славити, величати.* — Амерички филмски часописи у својим написима глорификују ову чињеницу и овај догађај већ називају „руком помирења“ … (ЕК)

глумити, -им несврш.
кога / шта *играти неку улогу у драмском комаду, представљати.* — Није се могао наћи глумац који би глумио насловну улогу. *Чипл.* Он вам је знао глумити какву год хоћете улогу. *Креш.*
шта *претварати се, изигравати.* — Јован је ћутао и глумио снужденост. *Ћос. Д.*

гневити, гневим ијек. **гњевити**, несврш.
кога *чинити (некога) гневним, љутити, срдити.* — Од Јанка је сазнао да је то уча овдашњи који гневи његовог шефа. *Чипл.* Још у његовој глави не беше начисто шта је то управо што му душу тишти и гњеви. *Вес.*

~ се
на кога *постајати гневан, љутити се, срдити се.* — И стога, као што је пре више од двеста година цинично приметио Томас Фулер, ако вам је неко рекао да сте гад немојте се гневити на њега; можда је био увиђаван и није вам рекао пуну истину. (ЕК)

гнушати се, -ам се несврш.
кога / чега, над киме / чиме *осећати одвратност, гађење и презир.* — Ја сам убица. Гнушај ме се с правом. *Бој.* Његови се ученици над тим страшно згражаху и гнушаху. *Креш.*

гњавити, гњавим несврш.
кога чиме *досађивати (дугим причама, спорим радом и сл.).* — Баба Христина ... их гњави причајући им надугачко и нашироко о својој парници. *Срем.* Гњавите свијет тим депласираним прежваканим појмовима. *Крл.*

гњечити, гњечим несврш.
шта *притискати нешто (да буде мекше или да пусти сок), газити, муљати.* — Гњече [маслинке] и цеде зејтин. *Нен. Љ.*

говорити, говорим несврш.
шта коме, коме о чему *саопштавати нешто речима, казивати.* — Упитај Анику могу ли јој доћи сутра ... Имам нешто да јој говорим. *Андр. И.* А не знаш да ће, овакав какав је, у папучама, изаћи на улицу и говорити којекоме ... о тој његовој срећи и блаженству ... и о чему ти ја знам! (ЕК) Немој им ништа говорити о оцу и Герду, они то не би разумели. (ЕК)
са киме (обично одрич.) *одржавати с неким нормалне односе, бити у добрим односима с неким, општити (говором).* — Иако не говораше с кнезом, дође. *Мат.* Са обема комшикама не говори. *БК 1906.*
шта *знати неки језик, служити се неким језиком.* — Ја јако зло говорим француски? *Матош.*
о чему *имати за предмет, за садржај нешто.* — Еп говори о краљевима ... витезовима. *Т. књ.*

голицати, -ам (и голичем) несврш.
кога / шта чиме по чему *лаганим и понављаним додиривањем коже на неким деловима тела дражити.* — Мара је почела да га [дете] голица, а по соби би се разлегао његов смех. *Рист.* Она му већ голица врат. *Коз. Ј.* Врховима прстију голицао сам га по врату. (ЕК) Сунце је палило по њима, зној га је голицао по лицу. (ЕК) Капетан јој је голицао ноздрве перцетом, порезник је хтео да јој забоде чиоду под кожу. (ЕК)

~ **се**
са киме *голицати.* — Једаред се са Иком ваљала по трави; голицале су се, смејале и скакале. *Вес. Голицала се са драгим.* (И)

голицнути, голицнем *свр. према голицати.*

гомилати, -ам несврш.
шта *скупљати (велике количине), слагати, умножавати.* — Народне банке почеле су да гомилају злато и да умањују своје девизне портфеље. *Обз. 1932.*

гањати, гањам *несврш. према гонити.*

гонити, гоним несврш.
кога *терати везаног човека, заробљеника, спроводити.* — Срели смо партизанску патролу која је гонила неколико цивила. *Чол.*
кога *хитро за неким ићи, јурити с циљем да се ухвати.* — Турци [су] почели да га гоне у стопу. *Андр. И.*
кога *прогањати, уништавати.* — Зар у часу када га зли људи гоне, ја да га напустим? *Ћос. Б.*
шта *превозити, возити; управљати нечим у кретању.* — Озго су силазила кола. Волови су гонили дрва. *Лоп.*
кога на шта *изазивати, терати нагонски (на кашаљ и др.).* — Људи су пушили, ваздух топал и сув гонио је непушаче на кашаљ. *Дав.* Осети да га гони на мокрење. *Поп. Ј.*

господарити, -одарим несврш.
чиме *бити господар (чега), владати, управљати; заповедати; држати у власти.* — Све више смо господарили друмовима, па и Савом. *Поп. Ј.*
чиме *бити у надмоћном положају; држати под својом контролом.* — Батерије им заузеше дивне положаје! ... Господарили су целом околином. *Јаки. Ђ.* Сваки играч мора ... господарити читавим пољем. *Ват.*

грабити, -им несврш.
кога / шта *узимати (нешто) на силу, безобзирно, похлепно, преваром и сл., отимати.* — Искористити људе треба, и варати, и лагати, за себе грабити земаљско благо. *Каш.* Инородне грабили дјевојке. *Март.* А онда би грозничаво грабио каталог, своју птичију старачку главу завлачио у рамена и бежао што је брже могао из пакла. (ЕК)

~ **се**

око чега, за чиме, за шта *отимати се, борити се за нешто.* — Гдје се српски момци грабе око глава и оружја. *Њег.* Видело се да се он није грабио за лепим оделом. *Глиш.* Да, знао је и он грабити се за ваздух, и осећати пшеницу под својим ногама. (И) Само мислим да је неукусно грабити се за наследство његових идеја. (И)

градити, градим несврш.
шта *подизати, зидати.* — Хоће да граде други стан. *Глиш.*
шта *чинити, образовати.* — Две праве које се секу, граде четири угла. *Ред.*

граничити (се), -им (се) несврш.
са киме / чиме *налазити се на граници, имати заједничку границу, додиривати се.* — Њихово имање граничи ево баш с овим новим виноградом. *Бож.* Тада се догодио један мали инцидент; наиме, Берахов пук се граничио с трупама Комбиноване дивизије у којој се налазио један Србин добровољац, бивши аустроугарски официр, добар борац, али познат као уображен и веома амбициозан човек. (ЕК)
са чиме *допирати до нечег; бити близу нечег.* — У души јој беше и бола, и срџбе, и стида и гнушања страшнога, болесног, које граничи с лудилом. *Ранк.* Сви погледаше тога глупана, чија је ревност у школи једногодишњих добровољаца граничила с блесавошћу. *Јонке.* Нити смо то научили нити смо се претварали у свом болу који се стварно граничио са лудилом. (ЕК)

грдити, грдим несврш.
кога / шта *нападати некога или нешто прекорним или ружним речима, псовати.* — Грдили су и нападали највеће ... заслуге. *Шкреб.* [Сељаци] стадоше учтиво грдити закон и власт и све добога. *Лаз. Л.*
кога / шта *чинити ружним, наказним, нагрђивати.* — Место очију ... празне дупље ... Те их дупље не грде тако као наше слепце. *Бож.*

гребати и **грепсти**, -бем несврш.
кога / шта *дерати, парати што ноктима, канџама или другим чим оштрим.* — [Мачка] стаде скакати ... и грепсти лица својим оштрим ноктима. *Ранк.*
шта *скидати нешто с површине неког предмета, стругати.* — Чељад јадна, невесела, лонце тару, а котлове гребу. *Март.*

гребнути, -нем *свршн. и дем. према гребати и грепсти.*

грејати, -јем, ијек. **гријати**, несврш.
шта *давати нечему топлоту, чинити да нешто буде топло; загревати.* — Тражили смо сухих дрва, чиме смо сад место угљена грејали машину [брода]. *Нен. Љ.* Лугари гријају ноге у запећку. *Гор.*

грецизирати, -изирам и **грцизирати**, -изирам свршн. и несврш.
кога / шта *погрчити, погрчавати, створити, стварати, (у)чинити Грком.* — У манастиру Манасија је, под његовим водством, обликован нови, ресавски правопис који је есенцијално архаизирао и грецизирао српску језичну норму и с језикословнога мотришта представљао, у односу на Савину кодификацију, корак натраг. (И)

грешити, грешим, ијек. **гријешити**, несврш.
у чему *чинити, правити грешке у послу, радити погрешно.* — Више пута је грешио у пријему и додавању лопте. (ЕК)

~ **се**
о кога / шта *не водити рачуна.* — Наши писци из северних крајева ... греше се о књижевни језик. *Скерл.*

гристи, гризем несврш.
шта *забадати зубе у нешто, угризати, уједати.* — Спопадају [га] муке или бес да ... гризе своју сопствену руку. *Вес.* Видим, боме риба гризе удицу. *Шен.*
шта *откидати што зубима; жвакати.* — Причвршћивала је ... дугмад на његову шињелу, гризла конац ... зубима. *Ћоп.* Постиђени гризу нокте. *Цар Е.*

шта *мучити, јести, нагризати, трошити.* — Срце му је гризла сумња. *Бар.* Гризе ме нестрпљење. *Нуш.* Нијесте видјели црва што ми живот гризе. *Војн.* Видјело се да га гризе сушица. *Нех.*
кога *изазивати јед, задавати бол, секирати.* — Пређи ће нам у обичај да гриземо сами себе или један другог. *Марк. Св.*
шта *нагризати, изједати (о киселини, рђи, води и сл.).* — Сирће своје буре највише гризе. *Н. посл. Вук.*

~ **се**
за шта *забадати зубе у сопствено месо, уједати се.* — Сумње није било да се гризе за усне и да уздише. *Богдан.*

грлити, -им несврш.
кога *обавијати рукама некога (око врата, грла или тела) из милоште, нежности или из љубави.* — Грли, љуби Краљевића Марка. *НП Вук.* Од јесенас грли Вуја своју Милку. *Ад.*
шта *обухватати, обавијати.* — Београд грле ... Дунав и Сава. *Дис.* Цијела ми васиона груди грли. *Уј.*

~ **се**
са киме *обавијати рукама око грла једно друго.* — Милујте се! Грлите се, срећа вас грлила! *Вес.* Кличке је дуго и тронуто држао Јеленину руку на уснама, у неколико махова се грлио са Аугустом Сајфертом, пријатељски обгрлио Едија. (ЕК)

грозити се, -им се несврш.
чега *добијати грозу од чега; ужасавати се.* — Пре смо те речи са радошћу изговарали, а сад их се грозимо. *Сек.*

груписати, -ишем сврш. и несврш.
шта *окупити, окупљати у групу, групе, удружи(ва)ти.* — Друга група стручњака, предвођена колегом Драгољубом Поповићем, сматра да би требало груписати поједине регионе у покрајине, и то не само на територији Војводине и Косова и Метохије, него принципијелно (где би се покрајине јавиле као међуфаза између региона и државе) – објашњава професор Тркуља. (ЕК)
шта *(по)делити у групе, разврста(ва)ти, распоредити, распоређивати (у групе).* — Овај човек уме да групише речи. *Цар М.*

грчити, -им несврш.
шта *снажно стезати, стискати; грчевито скупљати (делове тела).* — Понови ... грчећи рупчић међу прстима. *Десн.* Роша је болно грчио лице. *Андр. И.* Песницу грчи. *Богдан.* Јован се увуче у сам угао, грчећи ноге. *Ћос. Д.*

губити, -им несврш.
кога / шта *остајати без кога или без чега што се имало, затурати; заборављати негде; испуштати.* — Губила је крумпире. *Грг.* Стао причати без краја, заплићући језиком и губећи слова из ријечи. *Пав.* Он је већ пети ... кога губим за последњу годину дана. *Јак.* Стао [је] да пада све ниже ... да губи сваки рачун. *Андр. И.*
на чему *бити на штети, штетовати; трпети неуспех.* — Знао се ужасно љутити кад би губио на картама. *Том.*

гужвати, -ам несврш.
шта *набирати (што), правити боре на нечему.* — Стаде муцати ... савијајући и гужвајући шешир у рукама. *Ранк.*

гулити, гулим несврш.
кога / шта *дерати, скидати; љуштити (кожу, кору и сл.).* — Он је почео да се дере као да га жива гуле. *Чол.* О ручку [је] сву браду умастио гулећи месо с крила и батака. *Бан.* Подсјетила га да је данас гулио крумпире. *Сиј.*
кога *грамжљиво узимати од другог новац, глобити.* — Тахи вас гули и дере, отимље вам благо земље. *Шен.* Живи добро и с властима, а и с народом, иако њега гули власт, а он опет гули народ. *Срем.*

гурати, гурам несврш.
кога / шта *помицати, померати (што) с једног места на друго употребом снаге.* — Почне ме главом гурати. *Вес.* Неки је свећеник гурао бицикл уз бри-

јег. *Торб.*
кога од кога *терати, одбацивати, одбијати (кога).* — Браћа га гурају од себе као шугаво прасе. *Ћос. Б.*
кога у шта *нагонити, натеривати (на нешто).* — Не сме изгледати да нас Русија гура у рат. *Јов. С.* Неће се никоме да га најприје затворе ... а онда опет гурају у маршбатаљоне. *Бег.*
шта у шта *трпати нешто (у што); давати радо.* — [Војници] гурају нешто у своје торбе. *Јак.* Гурала нам је стара Стоја јабуке у руке. *Дед. В.*

гурнути, -нем *сврш. према гурати.*

гутати, -ам несврш.
шта *напрезањем грлених мишића потискивати залогаје и гутљаје у једњак и желудац.* — Као што сам предвидео, Марко је кренуо да спусти своју, али, видећи како гутам пиво, и он отпи мало, само један гутљај, а и тај је преко воље пропустио кроз грло. (ЕК)
шта *прождирати, уништавати; сатирати, трошити.* — Ратишта по Галицији и Украјини гутала су босанске пукове. *Андр. И.*
шта *претварати у прах и пепео, сагоревати.* — [Ватра] ... је бугињала увис гутајући суву грабовину. *Ћоп.*
шта *прескакати, испуштати речи и гласове (у говору, у читању или слова у писању).* — Ломио је језик ... гутајући слова. *Козарч.*
шта *са жудњом гледати или читати, нетремице слушати.* — Гуташе је погледом робијаша који не виђе бог зна откада женског лица. *Матош.* Слушају га [глумца] са отвореним устима ... и гутају сваку његову реч. *Дом.* Злопатнички гутам знања узалудна. *Уј.*

гушити, гушим несврш.
кога *силом (некоме) спречавати дисање хватајући га за грло или притискујући му груди; давити.* — Запрепастих се: лешеви се мичу, клижу нада ме ... пружају руке и бијесно ме гуше. *Гор.*
кога *ометати, прекидати (коме) дисање, отежавати дисање.* — О, како те жалим? — гле сузе ме гуше. *Рак.*
кога *мучити, јако сметати (коме).* — Њега гуши наш запарложени, кукавни живот. *Матош.*
шта *онемогућавати, сузбијати; савлађивати.* — Помагала [је] окупатора да уништава нашу борбу, да гуши наш устанак. *Дед. В.*
шта *не давати нечему да се развија, ометати развитак, пригушивати.* — Треба ли оставити ... да коров гуши жито? *Марј. М.* Шума је дивљала, сама себе гушила. *Сек.*

давити, давим несврш.
кога *насилно, силом заустављати дисање коме, стезањем за врат гушити кога.* — Кренула сам спремна да се бацим на њега и почнем да га давим, али када сам ушла у собу, тренутно сам заборавила све претходне намере. (ЕК)
кога *стешњавати, отежавати, ометати дисање (о болести, тешкој атмосфери и сл.).* — Давила га је ангина. *Вил.* Дави ме грч. *Наз.*
кога *убијати гушењем или бацањем у воду; гурати под воду.* — Он је [Мустај-паша] за једног Србина по неколико Турака давио. *Вук.*
кога *угњетавати, мучити, исцрпљивати.* — Није истина као да ми сељака давимо каматама. *Ћос. Б.* Он [капитализам] коље и дави и слабе и нежне жене и беспомоћну децу. *Лапч.*

даривати, дарујем и даривам сврш. и несврш.
шта коме / чему, кога чиме *обдари(ва)ти (некога) неким даром, поклоном; наградити, награђивати (кога чим).* — Даривао [ју је] са двадесет дуката. *Ат.* Бог га је даривао духовним даровима, па је прозирао, исцељивао, изгонио зле духове, васкрсавао мртве, а један пут је прозрео да су му у вино сасули отров. (ЕК) Неке од ових пољана (винских насеља) Стеван Немања је даривао манастиру Студеници. (ЕК)
кога чиме *да(ва)ти дарове приликом рођења детета, просидбе или свадбе.* — Дарива [наконче] кошуљицом, па га

предаде матери. *Вес.*

даровати, дарујем сврш.
шта коме *дати на дар, поклонити.* — Дарова сваком брату убрус и чарапе. *Ранк.*

давати (се), дајем (се) *несврш. према дати (се)*.

дати, дам, дадем и даднем сврш.
шта коме *предати нешто из руке у руку, уручити; пружити.* — Дај ми сјекиру да одсијечем грану. *ВУС 1960.* Дајдер и мени ту боцу да пијнем мало. *Вин.* Лаку ноћ, дајте ми бар руку. *Лаз. Л.*
шта коме *препустити што у власништво другога, даровати, поклонити.* — Платио сам и још сам с добра срца дао попу врећу зоби за крштење. *Бен.* Заиште да му је [чашу] даду да је понесе као спомен. *Нен. ЉБ.* Шта да ја теби даднем за уздарје? *Креш.*
шта коме *изручити, предати.* — Дај нам богохулитеља! Предај разбојника! *Бен.*
кога за кога *удати.* — Синоћ [мајка] дала, јутрос се кајала што је Мару за Ивана дала. *НПХ.* И ти си мислила да за његова синовца своје дете даш! *Јакш. Ђ.*
кога за шта *створити.* — Бог [га је] за свашта дао. *Њег.*
шта *донети плода, користи.* — То је доба када су природне науке ... дале дивне резултате. *Скерл.*
шта *саопштити, изрећи.* — Мислим да је јако тешко дати суд о нечему истргнутом из контекста. (И)

~ **се**
коме *подати се.* — Ја сам се тек послије вјенчања дала мајору. *Фелд.*

девалвирати, -алвирам сврш. и несврш.
шта *спровести, спроводити, (из)вршити девалвацију*. — Кинески министар је поновио недавну тврдњу премијера Џу Жунђија да Пекинг „неће девалвирати националну валуту – јуан, јер би то могло да успори прилив страног капитала“. (ЕК)

дегенерисати, -ишем (се) и **дегенерирати**, -ерирам сврш. и несврш.
кога / шта *(из)губити добре особине предака, изродити се, изрођавати се*. — Западњачки систем рада ће дегенерисати и неке добре особине српског народа. (ЕК)

деградирати, -адирам сврш. и несврш.
кога / шта *снизити, снижавати степен, ранг или углед некога или нечега; (у)чинити мање вредним, безвредним, сроза(ва)ти.* — Студенти су седели, како бих рекао, онако гандијевски, напола голи – што говорника, у неку руку, деградира и само по себи делује неугодно. (ЕК) Она тиме деградира Савет безбедности, своди га на инструмент свог хегемонизма и политике свршених чинова, што носи несагледиве последице по будућност међународних односа. (ЕК)

дегустирати, -устирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити посао дегустатора*. — Нови народни хлеб јуче су дегустирали министри и новинари, а произвела га је Пекара „Клас“. (ЕК)

дезинфиковати, -кујем и **дезинфицирати**, -ицирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити дезинфекцију, (о)чистити од заразних клица.* — Потребно је дезинфицирати и предмете с којима је [болесник] долазио у додир. *НЧ.*

дезорганизовати, -зујем и **дезорганизирати**, -изирам **и** сврш. и несврш.
кога / шта *(у)чинити несређеним, довести, доводити нешто у неред*. — Шта се нас тиче ако се прореде редови оних који теже власти, што ће настати пометња због немогућности да се нађу предсједници, пометње које ће коначно дезорганизовати земљу. (И)

дезоријентисати, -ишем и **дезоријентирати**, -ентирам сврш. и несврш.
кога *изаз(и)вати дезоријентацију, помести, збунити, збуњивати, навести,*

наводити на погрешан пут. — Непредвиђени догађаји ће вас дезорјентисати. (И)

декламовати, -мујем и **декламирати**, -амирам несврш.
шта *уметнички рецитовати неки текст*. — Подмићени удбаш Слободанка се сећа ругања и исмејавања ђака и учитеља у школи што је, на Савиндан, декламовала у манастиру Светосавску химну. (ЕК) Др Владан и његов помоћник аплаудирају као и пролазници који су се почели окупљати када је М. Бећковић почео декламовати песму Стрељникова. (И)

декорисати, -ишем и **декорирати**, -орирам сврш. и несврш.
шта *украсити, украшавати, (ис)китити*. — Он се сав заложио да Дом културе што лепше декорише. *Дед. В.*

делити, делим, ијек. **дијелити**, несврш.
шта коме *давати коме што*. — Љубица ... свима који запиље у њу, редом је делила погледе као бомбоне. *Петр. В.* Сунце нам дијели свјетлост и боју. *Уј.*
шта са киме *суделовати, учествовати заједно с ким, имати заједничког удела; бити с ким (у чему) заједно*. — Копитар дели славу са Караџићем. *Бел.* Сватко се је отимао да дијели њено друштво. *Шен.*

~ **се**
са киме / чиме *одвајати се, раздвајати се*. — Где се гора с морем дели, висока се кула бели. *Змај.* За воћаром оним путови се дијеле. *Полић.*

деловати, -лујем, ијек. **дјеловати**, несврш.
на кога / шта *вршити утицај, утицати*. — На Адила је врло дјеловала озбиљност његова старијега друга. *О-А.* Књижевност која може да необично снажно дјелује на човјека, докраја је немоћна да сама ... измијени људско друштво. *Ћип.*

демантовати, -тујем и **демантирати**, -антирам сврш. *и* несврш.
шта *оповргнути, оповргавати, порећи, порицати неку вест, тврдњу, исправити, исправљати објављену неистину, нетачност*. — Наша је партија демантирала све оне клевете које су против ње ширили непријатељи народа. *Тито.* Владин лист ... демантује те гласове. *Дом.*

демилитаризовати, -зујем и **демилитаризирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити демилитаризацију, разоружа(ва)ти*. — По његовим речима, неопходно је демилитаризовати ово подручје и омогућити повратак исељених Албанаца којих, према његовим изворима, има око 20.000. (ЕК)

демобилисати, -ишем и **демобилизирати**, -изирам, сврш. и несврш.
кога *(из)вршити демобилизацију, отпустити из активне војне службе*. — Те године кад су ме демобилисали, ја сам већ био напунио двадесет и четири; тада су такве сматрали ветеранима. (ЕК)

демократизовати, -зујем и **демократизирати**, -изирам сврш. и несврш.
кога / шта *увести, уводити демократске установе и поступак; учинити приступачним широким народним слојевима (нпр. науку, културу)*. — Вук [је] понародио, демократизовао нашу културу. *Бел.*

демолирати, -олирам сврш. и несврш.
шта *(раз)рушити, разорити, разарати, уништити, уништавати*. — Мање групе неких крупних момака иду од школе до школе и прете да ће их демолирати уколико не буду обуставиле рад. (ЕК)

демонстрирати, -онстрирам сврш. и несврш.
шта *на очигледан начин, зорно (по)каз(ив)ати, изложити, излагати, тумачити*. — Постоји још једна могућност: убедљиво демонстрирати још непознате могућности перцепције. (ЕК)

демонтирати, -онтирам сврш. и не-

сврш.
шта *(из)вршити демонтажу, растави-ти, растављати што на делове од ко-јих се оно састоји*. — Кад је рецимо реч о пореском систему, мишљења је да га треба потпуно демонтирати, разградити застарео систем фискалне политике и утемељити нови, јер све и да има ја-панску технологију наша привреда не може успешно да послује са досада-шњим оптерећењима. (ЕК)
шта *(у)чинити што неупотребљивим за дејство*. — Није лако ни демонти-рати пројектил, јер се угнездио у густо насељену зону. (ЕК)

деморалисати (се), -ишем (се), **демо-рализовати (се)**, -зујем (се), и **демора-лизирати (се)**, -изирам сврш. и несврш.
кога *лишити кога храбрости или осећања властите вредности, обес-храбрити кога; лишити, лишавати борбеног духа.* — Ви страшно демо-рализујете човека. *Ћос. Б.* Истицањем својих успјеха [Нијемци] ... желе да деморалишу људе. *Чол.*

денационализовати, -зујем и **денаци-онализирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *укинути, укидати национализаци-ју (непокретне или покретне имовине), вратити, враћати из државног или друштвеног у приватно власништво*. — Србија се спрема да денационализу-је имовину из периода пре 1945. године кроз закон о реституцији имовине. (ЕК)

депримирати, -имирам сврш. и не-сврш.
кога *притиснути, притискивати, обесхрабри(ва)ти; душевно ослабити, ослабљивати*. — Алкохол га је депри-мирао. *Козарч*.

дерати, дерем несврш.
кога / шта *скидати кожу (с некога, нечега), гулити.* — Посматрамо ... како Арнаути деру ... коња. *Нуш.*
шта *скидати, одвајати од тела, од меса (кожу); одвајати од основне ма-се, љуштити, згуљивати (љуску, кору)*. — Када је крв престала тећи месар је подигао главу вола и почео дерати кожу са ње. (И)
кога *бездушно искоришћавати, изра-бљивати.* — Тахи вас [сељаке] гули и дере, отимље вам благо, земље. *Шен.*
шта *кидати, употребом трошити, ха-бати, цепати.* — Иде дуж обале деру-ћи ципеле о оштро камење. *Мил. В.*

~ **се**
на кога *викати на некога, грдити (не-кога) повишеним гласом.* — Дајте нож! дерао се ван себе на пролазнике. *Гор.*

детерминисати,-ишем и **детерминира-ти**, -инирам сврш. и несврш.
шта *предодредити, предодређивати, утврдити, утврђивати.* — Економске науке... истражују законе који детерми-нишу економске појаве. *Арх. 1926.*

дефинисати, -ишем сврш. и несврш.
шта *да(ва)ти дефиницију некога појма*. — Дефинисати ... неку ствар значи на-ћи јој право место међу другим ствари-ма. *Кнеж. Б.*

деформисати, -ишем и **деформирати**, -ормирам сврш. и несврш.
шта *(ис)кварити облик, изобличи-ти, изобличавати, унаказити, унака-жавати.* — И док беба ужива у свом прстићу, за родитеље почињу бриге: да ли ће сисање палца деформисати непце, да ли му треба заменити прст цуцлом и да ли ће се тешко одвојити од ње. (ЕК)

децентрализовати, -изујем, **децентра-лисати,** -ишем и **децентрализирати**, -изирам, сврш. и несврш.
шта *(из)вршити децентрализацију*. — Од закона се очекује да децентрализује културу у Србији, да повећа конкурен-цију и тргне из летаргије многе позори-шне куће. (ЕК)

дешифровати, -рујем и **дешифрира-ти**, -ифрирам сврш. и несврш.
шта *(про)читати оно што је написано шифром.* — Командир [ће] ... шифрова-ну депешу да дешифрује. *Вин.*
шта *(про)читати текст нејасно или нечитко написан.* — [Поруку генерало-

ву] нисмо могли у потпуности да дешифрирамо. *Дед. В.*

дивити се, дивим се несврш.
коме / чему *чудити се у великој мери чему лепоме, дивноме, величанственом, бити очаран чим.* — И данас се дивимо оному обиљу израза. *Јаг.* Љутит ага мрко гледа гдје се силом дивит мора силан арслан горском мишу. *Маж. И.* И сам сам слушао и дивио се старој Види како слатко прича. *Вес.*

дигнути, -нем и **дићи**, дигнем сврш.
шта *померити, преместити, помакнути на више место, нагоре.* — Мени је лакше да дигнем сто кила него да напишем једно а. *Нуш.*
шта *усправити, окренути увис.* — Дигне мати очи са крпежи. *Пав.* Чиновници немају кад од акта да дигну главе поваздан. *Дом.*
шта *изградити. подићи, сградити.* — Искрчит ћу брда, дићи кућу. *Куш.*
шта *учинити јачим, вишим, гласнијим (о гласу, тону).* — Кликну, спусти ... диже [глас] ... и зави, па избу, кућу та песма затресе. *Радич.*
шта *повећати, повисити вредност.* — Он [би] за инат дигао цијену. *Божић.*
шта *примити, преузети.* — Могу ли сутра дићи новце? *Шен.* [Траже] Ману Кујунџију да му исплате и дигну поручена кандила. *Срем.*
шта *уклонити, удаљити, одстранити.* — Притисну ћерамиде камењем да их ветар не би дигао. *Нен. Љ.*
кога / шта *дати обичан, редован положај чему што је пало, срушило се, помоћи коме да устане, довести кога у стојећи положај.* — Дигни онога који пада. *Крањч. Стј.*
шта *помакнути нагоре, увис и учврстити оно што се спушта.* — Поезија је, понављам, старица која *дигне завесу* и посматра пролазнике са прозора. (ЕК)

дизати, дижем *несврш. према дигнути, дићи.*

диктирати, диктирам сврш. и несврш.
шта коме *говорити нешто некоме који то у исто време записује, казивати у перо.* — Отац га је без сумње помињао у разговорима, коментарима дневне штампе или док је мајци диктирао писма рођацима. (ЕК)
шта коме *заповедити, заповедати, наметнути, наметати своју вољу.* — Његово [Вуково] дубоко поштовање онога што је народно ... диктирало му је овакав поступак. *Бел.*

дирати, дирам несврш.
шта, у шта *додиривати, тицати што, дотицати се чега.* — Поточић [је] ... окретао ... мало звјездолико коло што је дирало два ситна, дрвена чекића. *Ћор.* У жице већ дирам и причу отварам. *Наз.*
у шта *додиривати (у разговору, у излагању) какво питање, какву тему.* — Одавно нисмо дирали у ово тугаљиво питање. *Ком.* Одустане ... од пређашње накане да неће дирати у витешке ствари. *Вел.*
кога *закачивати, узнемиривати, боцкати, задевати (у) кога; вређати.* — Поче је дирати за њене студије. *Ћос. Б.* Дираш дјевојке ... кумове и гробове. *Бег.* [Партизани] нападају немачке шпијуне, а други свет не дирају. *Чол.*

дириговати, -гујем несврш.
чиме *управљати извођењем музичког дела одређеним покретима руку.* — Оркестром ће дириговати професор школе Обрад Недељковић. (ЕК)
киме / чиме *управљати уопште, владати.* — У Француској, где левица диригује политичким оркестром, још никада није било толико штрајкова, демонстрација и социјалних немира као сада. (ЕК)

дисквалификовати, -кујем и **дисквалифицирати**, -ицирам сврш. и несврш.
кога / шта *онеспособити, (у)чинити, (на)чинити неспособним, недостојним, неподесним за што, прогласити неспособним, недостојним.* — Он је у своме непотписаноме одговору покушао да ослаби и дисквалификује Јовановићево

разлагање. *Бел.* Сасвим [је] постиђен због своје ... неспретности која га је ... дисквалификовала. *Кол.*

дискредитовати, -тујем и **дискредитирати**, -итирам сврш. и несврш.
кога / шта *(у)чинити да ко изгуби поверење које ужива.* — Они искоришћавају разне корупционистичке афере ... да би дискредитирали републику. *Ђур.*

дискриминисати, -ишем и **дискриминирати**, -инирам и сврш. и несврш.
кога *бити пристрастан према неком на његову штету; смањивати коме права, прикратити, прикраћивати кога у чему, лишити, лишавати кога оних права која други уживају.* — А бивши режим је нас блокирао на разне начине, дискриминисао институционално. (ЕК)

дискутовати, -тујем несврш.
са киме о чему *расправљати о каквом питању, претресати што.* —О многим пословима ... се раније само дуго и љуто дискутовало без споразумевања. *Цвиј.* Уколико сте регистровани корисник, посетите Форум на коме можете отворити нову тему или дискутовати са осталим члановима о стручним књигама из енергетике, аутоматике и других сличних области. (И)

дистанцирати, -анцирам сврш. и несврш.
кога / шта *удаљити, удаљавати, размакнути, размицати, уклонити, уклањати што од чега на неку раздаљину.* — Док се наше власти својски труде да врате предратно становништво у своје домове, покрећу мултиетничке пројекте и идеје, јавно позивају на сарадњу, дотле они кују планове како да нас све више дистанцирају. (ЕК) Овај неуобичајени приступ жанру сасвим га је дистанцирао од просечног city building остварења. (И)

~ се
од кога / чега *држати се на дистанци, бити суздржан, резервисан у односу према неком, нечему.* — Желео бих да ми је лакше да се дистанцирам од њега, можда би било боље да га никад нисам познавао. (ЕК)

дисциплиновати, -нујем и **дисциплинирати**, -инирам сврш. и несврш.
кога / шта *дисциплином, стегом довести, доводити у ред, у смирено, сређено стање.* — Наставница потврђује да је тешко дисциплиновати децу, прваке, а да то не „изађе из неке уобичајене шеме“, пошто нема ни дневника ни оцена. (ЕК)

диференцирати, -енцирам сврш. и несврш.
шта *(на)правити разлику између чега.* — Глушчевић лепо диференцира психотичну регресију као „искидане и неповезане делове наметнуте карактеру обољења“ ... (ЕК) У ствари, свестрано припремљени аналитичар, кадар да уочи и диференцира функцију готово неизрецивог мноштва чинилаца, димензија и слојева свог предмета, на Пекићевом делу проверава ваљаност изложених теоријских становишта (најчешће са повољним исходом). (ЕК)

дичити се, дичим се несврш.
чиме *бити украшен, имати какву лепу особину, одликовати се.* — Није се Дора дичила само лијепим лицем, већ и љепшом душом. *Шен.*
киме / чиме *поносити се ким или чим, бити поносан на кога или на што.* — **Да се** дичиш и поносиш њоме, како се народ дичи и поноси тобом. *Лаз. Л.*

добивати, добивам и **добијати**, добијам *несврш. према добити.*

добити, добијем сврш.
шта од кога *доћи у посед чега, примити нешто што пре тога није поседовано, што се пре није имало, што је послано (на дар, за новац или на који други начин); постићи, извући из чега (добит, корист).* — Исто толику стипендију добио је од кнеза Михаила и Бранко Радичевић. (ЕК)
кога *победити, надвладати.* — По три

краља на ме ударише, ударише па ме не добише. *НП Вук.*

довести[1], -едем сврш.
кога *водећи кога учинити да приспе до одређеног места.* — Довео [је] са собом на спавање још једног бекрију. *Јонке.* Поворку [су] пред општинску кућу довели. *Чипл.*
кога *омогућити коме да стигне до циља, бити му путоказ.* — Изиђе из куће ... низ мрачан сокак који ће га, најзад, довести дому. *Јевт.* Пошли смо ка Вијаки, али нас опази један извиђач, доведе још два и почеше да туку шуму. *Дед. В.*

доводити, доводим *несврш. према довести.*

довести[2], -езем сврш.
кога / шта *донети, допремити, пребацити возећи.* — Амо довезле ме лађе. *М-И.* Девер што је њу довезао, оде кући. *Вес.*

довозити, довозим *несврш. према довести.*

довлачити, довлачим *несврш. према довући.*

довући, -учем сврш.
кога / шта *вукући довести, донети.* — Оде на Дунаво па довуче пуна кола рибе. *Шапч.*

довршавати, -ршавам и **довршивати**, -ршујем *несврш. према довршити.*

довршити, довршим сврш.
шта *обавити, урадити докраја какав посао.* —Довршио сам саслушање и прочитао му поново. *Вес.*

договарати (се), -оварам се *несврш. према договорити (се).*

договорити, -оворим се сврш.
шта са киме *уговорити, утаначити.* — По њему су Лабус и Беговић „олако договорили успостављање царине“, а „коалиција Повратак је направљена због-здола, нису никакви легитимни представници, јер не би могли да добију изборе“. (ЕК) Морамо договорити односе са Црном Гором и сл. (ЕК)

~ се
са киме о чему, са киме око чега *учинити договор с ким, уговорити с ким, споразумети се.* — Пословно Удружење не поседује основне параметре неопходне за формирање цене малине, односно предлога откупне цене са којим можемо изаћи пред произвођаче и договорити се са њима око цене. (ЕК) О свему се можемо договорити. (ЕК) Да ли је могуће *договорити се са* Коштуницом о новој влади или сматрате да ће народњачка коалиција окренути радикалима? (И)

догурати, догурам сврш.
шта *гурајући дотерати, привести, довести.* — Сами га [трговци еспап] у колицима догурају ... у свој дућан. *Срем.* Домаћица им помогне да џак догурају до прага. *Сек.*
до чега *узнапредовати (у служби).* — Пошао у финанце и догурао до прегледничког чина. *Лал.*

додавати, додајем *несврш. према додати.*

додати, -ам, сврш.
шта коме, чега коме *дати, пружити; добацити.* — Додаде детету воде. *Вес.* Додајте ми нешто да бол ослаби. *Сек.*

доделити, доделим, ијек. **додијелити**, сврш.
шта коме *дати, подарити.* — Уживај што ти је срећа доделила: лепоту, богатство, здравље. *Нед.*

додељивати, -ељујем, ијек. **додјељивати** *несврш. према доделити.*

додиривати (се), -ирујем (се) *несврш. према додирнути (се).*

додирнути, додирнем сврш.
кога / шта чиме *дотаћи, дотакнути.* — Додирне му руку. *Фелд.* Прилепио би се уз стакло и натенане разгледао изложене примерке жалећи што их не може додирнути руком. (ЕК)

~ **се**
кога / чега *дотаћи се.* — Додирнуо се шешира. *Торб.*

доживети, -вим, ијек. **доживјети**, сврш.
шта *жив дочекати какав догађај.* — Чезне да нешто доживи, оно нешто, њојзи још непознато и неокушано. *Ивак.*

доживљавати, -ивљавам *несврш. према доживети.*

дозволити, дозволим сврш.
шта коме *дати дозволу, допустити, одобрити.* — Захваљујући њиховом међусобном супротстављању можемо себи дозволити недоследност, експерименте, промену мишљења и промену владавине. (ЕК)

дозвољавати, -ољавам *несврш. према дозволити.*

дозирати, дозирам сврш. и несврш.
шта *да(ва)ти у дозама, одредити, одређивати дозе.* — Зато она измишља збивања, дозира их и њима манипулише. (ЕК)

дознавати, дознајем *несврш. према дознати.*

дознати, -ам сврш.
шта, за шта *обавестити се о чему, сазнати.* — Нисам никад дознао његово право име. (ЕК) Јосип Манолић је рекао да је чим је дознао за злочине у Госпићу наредио криминалистичку истрагу. (ЕК)

дојити, -им несврш.
кога *хранити својим млеком.* — Седи жена и доји дете. *Дом.*

докопати се, -ам се сврш.
чега *дочепати се, домоћи се, ухватити.* — Чим се он [Марко] докопао оружја, коња и вина, заборави све муке. *Дом.* Мало затим докопам се шила. *Пав.*
чега *доћи, стићи до чега.* — Како је била бржа од њега, она се докопа врата. *Андр. И.* Форд се докопа неког друма између неких кукуруза. *Ћос. Б.*
чега *освојити, заузети.* — Срби ... стану и опет мотрити на згодну прилику да се докопају града. *Нов.*
чега *с трудом, с муком што стећи, добити.* — Како ћеш се икада више докопати службе? *В 1885.* [Он] ће без сумње гледати да се некако докопа мога места. *Дом.*
чега *доћи у нежељен положај или стање, добити што нежељено.* — Докопах се опет сужањства. *Јурк.* Докопао сам се морнарске болести. *Вил.*

докрајчивати, -ајчујем *несврш. према докрајчити.*

докрајчити, -им сврш.
шта *извршити докраја, довршити, завршити; докончати.* — Зарања у посао који је тако обилан ... да га никад неће докрајчити. *ЛМС 1949.* Да би докрајчио дискусију ... вади из мапе спис. *Bj. 1960.*
кога / шта *учинити (коме, чему) крај, убити; уништити.* — Они су хтели да нас докрајче. *Јак.* Оставља [огледало] да га дјеца не докрајче. *Лал.*

докусурити, -усурим и **докусурати**, -ам сврш.
кога / шта *свршити докраја, докрајчити; уништити.* — У војсци [је] докусурао писменост. *Срем.* Докусурићемо и ово мало преосталих живота. *Јак.*

докусуривати, -сурујем *несврш. према докусурати и докусурити.*

докучивати, -учујем *несврш. према докучити.*

докучити, докучим сврш.
шта *дознати, сазнати.* — Кад већ не могоше ништа више докучити од бабе, они се дигоше те одоше. *Глиш.*
шта *схватити, разумети.* — Нико није могао докучити суштину ... те идеје. *Ранк.* Настојао је да докучи садржај ријечи. *Берт.*

доликовати, -кујем несврш.

коме *одговарати, бити у складу у свему с начелима пристојности, уљудности, реда, обичајима, положају чијему, пристајати, приличити.* — Досетке и шале доликују јунацима. *Нен. Љ.* Говорите како вам доликује! *Франг.* Ту бјеше прозора гдје би боље доликовала врата и обратно. *Мат.*

доличити, -им несврш.
коме *приличити, пристајати, доликовати.* — Туђ [језик] туђину, теби твој доличи. *Прер.* Што ту вичеш пред толиким свијетом? Је л' то правој муслиманки доличи? *Огр.*

доминирати, -инирам несврш.
над чиме, чиме *владати, управљати.* — Париз доминира над Француском. *Матош.* Две главне идеје доминираху том политиком. *О 1875.*
над киме / чиме, киме / чиме *имати превласт над неким или нечим.* — Он би се обранио ... отворио јаку паљбу одозго на непријатеља, којим је доминирао. *Срем.* Тито је у Југославији развио Устав којим је покушао да гарантује да ни једна националност неће *доминирати над* осталим. (И)
чиме *истицати се својим положајем, уздизати се над околином.* — Лежећи на побрђу, при ушћу Саве у Дунав, Београд доминира великим делом поменутог [панонског] басена. *Цвиј.* Мјестом доминира жупни дворац. *Матош.*

домоћи се, домогнем се сврш.
чега *доћи до кога или до чега, добити, стећи, постићи, дочепати се, докопати се чега.* — Што могу помоћи мисли утамниченику кад ... не може ... домоћи се слободе. *Кос.* Она је на свој шаљиви начин причала ... како се домогла оружја. *Поп. Ј.*
чега *доћи, стићи до чега.* — Пузећи домогоше се пруге. *Ћос. Б.* Домоћи ћу се ја кабалске воденице још прије зоре. *Донч.*

донети, -есем, ијек. **донијети**, сврш.
шта коме *носећи дати, пружити, доставити.* — Нема ко ни чашу воде да му донесе. *Рист.*
шта *нанети (о води, ветру).* — Вјетар од мора ... донесе пљусак. *Мат.*
шта *прогласити (закон и сл.); увести.* — Ми тражимо ... да се донесу мјере за побољшање нашег положаја. *Хорв.*
шта *ношењем допремити с једног места на друго, пренети с једног места на друго.* — Богиња ... да људима свјетлост донесе. *М-И.*
шта коме *дати зараду, приход.* — Сценарио ... ће им обојици донети милионе. *Каш.*
шта *објавити.* — Новине донеше чланке и слике ... фабрике. *Ћос. Б.*

доносити, доносим *несврш. према донети.*

допадати (се), -ам (се) *несврш. према допасти (се).*

допасти, -аднем сврш.
коме *пасти у део (при деоби), припасти.* — Огромно наслеђе Михаилово није допало њему [Милану], него кћерима кнеза Милоша. *Јов. С.*

~ се
коме *свидети се.* — Његова спољашњост се њој нимало није допала. *Јанк.*

дописивати се, -исујем се *несврш.*
са киме *водити дописивање, преписку (ским).* — Иначе смо се дописивали. *Уск.* Тања ће се убудуће и дописивати са Анчи и то на адресу Јуве комерца, улица Индире Ганди 2, 11000 Београд, а на ту адресу могу да се јаве и остали обожаваоци ове секс бомбе. (ЕК)

допринети, -несем, ијек. **допринијети**, сврш.
чему *омогућити да се нешто постигне, уради, оствари, потпомоћи, утицати на потпуније остварење (нечега).* — Ако ће сусрет у Асизију овоме допринети, требало би га поздравити. (ЕК)

доприносити, -иносим *несврш. према допринети.*

допустити, допустим сврш.

шта коме *дати коме слободу, одобрити да што ради.* — Ја ништа више од тебе не желим, ... само ми то још допусти. *Леск. Ј.*

допуштати, допуштам *несврш. према допустити.*

дорасти, дорастем сврш.
коме *достићи кога растом, снагом, способношћу.* — Хладна и ситна паланка тако им се ваљда светила ... што није могла да им дорасте ... ни духовно ни имовно. *Сек.* Он је још увијек размишљао о оном што је доживио, пренашајући се у будуће вријеме кад ће им свима дорасти. *О-А.*
чему *стасати, сазрети (за нешто).* — Уверен сам да је наш народ више него дорастао овом историјском изазову. (ЕК)

доручковати, -кујем сврш. и несврш.
шта, чега *узети, узимати, (по)јести доручак.* — Млада господа доручковаше, пак се шале и смију хушкајући двије младе доге једну на другу. *Маж. Ф.* Једног јутра ... је слатко доручковала и ... појела прописани доручак. *Сек.* Доручкујем млеко или какао и хлеб с медом. (ЕК)

досадити, досадим сврш.
коме чиме *бити на досади, додијати (коме).* — Ја сам му досадила својим нежностима и уморила га својом љубављу. *Грол.*

досађивати, -ађујем *несврш. према досадити.*

досегнути и **досећи**, досегнем сврш.
кога / шта чиме *пруживши се дотакнути се кога или чега што је подаље, дохватити, докучити.* — Машаш [се] рукама око себе, не можеш је досећи. *Мил. В.* Покушавам да те *досегнем* лепљивим *прстима* и окујем оловом растопљеном у венама. (И)
шта *у развоју доспети до неког ступња.* — Запаљен преживљеном страхотом сељак је већ био досегао ону посљедњу и најопаснију границу. *Ћоп.*

досезати, досежем *несврш. према досегнути, досећи.*

доскакати, доскачем *несврш. према доскочити.*

доскочити, доскочим сврш.
коме *у надметању скочити толико колико неко други.* — Једном скочи, свијема доскочи, другом скочи, те свијех прескочи. *НП Вук.* Пера надскочи Лазару. Лазар скочи и доскочи му. *Вес.*
чему *наћи излаз из какве тешкоће, наћи начин да се тешкоћа савлада.* — Мозгао сам не би ли се тому доскочити могло. *Шен.*
коме *досетљивошћу превазићи, надмудрити (некога).* — Насмеја се деда Маша, задовољан што му је кћерка доскочила. *Сек.*

доставити, -им сврш.
шта коме *непосредно предати, уручити.* — Ми ћемо своје ставове, у писменој форми, доставити дисциплинском судији. (ЕК)

достављати, -ам *несврш. према доставити.*

достигнути, -нем и **достићи**, -игнем сврш.
кога *идући за ким стићи га.* — Неколицина што заостасмо ... пожуримо се за њима да их достигнемо. *Ад.*
шта *приближити се постављеном циљу, узору и сл.* — Језик Гундулићев оста угледним правилом за којим су сви потоњи пјесници тежили, макар га и ријетки достигли. *Јаг.*
шта *доћи до одређеног ступња развитка.* — Њена љепота већ [је] достигла свој врхунац. *Адум.*

достизати, -ижем *несврш. према достићи.*

досипати, -ам и -пљем *несврш. према досути.*

досути, доспем сврш.
шта, чега *сипањем додати ономе што је већ усуто, долити.* — Досу мастила у дивит. *Лаз. Л.* Пошла [је] да доспе

оброк. *Бен*.

дотакнути и **дотаћи**, дотакнем сврш.
кога / шта чиме *приближити што чему тако да се површине додирну.* — Јесам ли вам реко да ће он искочити, а да га прстом не дотакнем! *Мат.*
шта *узгред споменути (у говору, излагању).* — Зато смо у нашем разговору дотакли ове теме, али смо причали и о стању на хрватској естради, намерама да гостује у Србији, трачевима везаним за његово име ... (ЕК)

~ **се**
кога / чега *дотаћи, дирнути.* — Код вечере се није ни дотакао јела. *Цар Е.* У радионици старији унуци спремају алатке, не даду му да се ничега дотакне. *Макс.*

дотицати, дотичем *несврш. према дотакнути, дотаћи.*

дотеривати, -ерујем, ијек. **дотјеривати** *несврш. према дотерати.*

дотерати, -ам, ијек. **дотјерати**, сврш.
шта *довести што на каквом возилу или на товарној животињи.* — По неколико пута мати га мора опоменути да дрва дотера, јер на дрвљанику немају ни цепке. *Вес.* На сивоњи су горњи Курлани ... дотјерали мотике и лопате. *Божић.*
кога *привести гонећи пред собом; силом довести.* — Око игралишта окупљале су се озбиљне жене у благдањем руху, раздрагана деца, старци, чобани са штаповима и окићеним магарцима, а за сваки случај ту су били дотерали и чопор оваца. (ЕК)
шта *довести у ред, поправити, уредити.* — Све ћу ја то дотерати у ред, дотераћу ја то, па ће да се чуде. *Дом.* Дотјера у ред вео и сукњу. *Адум.*
до чега *доћи до одређеног ступња у напредовању или пропадању.* — Ако тако будеш радио као што си започео, брзо ћемо сви дотерати до просјачкога штапа. *Вес.* Један члан те породице дотјерао у војсци ... до части мајора. *Донч.*

дотуцати, дотуцам *несврш. према дотући.*

дотући, дотучем сврш.
кога *убити већ рањеног, онеспособљеног.* — Клинац га је хтио још и *дотући* али сам му ја узео палицу. (И)
кога *докраја потући, победити.* — Да смо јуче изашли напред, па да дотучемо ту дивизију ... куда бисмо ми били. *Лаз. М.* Као човек који је оборио и дотукао свога противника ... диже се и одлази. *Срем.*
кога чиме *докраја побити (нечије мишљење).* — Кад је Видаковић на ову критику одговорио, Вук га је дотукао разлозима и иронијом. *СКГ 1937.* Имали су ... способност да ме дотуку својом ... логиком. *Козарч.*
кога *докраја утући, савладати, онеспособити.* — Исте године Барбарин једини син гине у авионској несрећи, што ју је дотукло. (ЕК)

долазити, -им *несврш. према доћи.*

доћи, дођем сврш.
на шта *пећи.* — Разговор помало дође и на озбиљније ствари. *Нех.*
до чега *прибавити, стећи.* — Чим дођем до новаца, све ћу ти вратити. *Ранк.* Читао сам све књиге до којих сам могао доћи. *Козарч.*

дохватати, -ам несврш. и **дохваћати**, -ам *несврш. према дохватити.*

дохватити, -им сврш.
кога / шта *узети што хватајући руком.* — Дохватим пушку с клина. *Јурк.* Жене су дохватиле Савину руку и љубиле је. *Чипл.*

~ **се**
кога / чега *доћи до чега, домоћи се.* — Прескочим плот и дохватим се цесте. *Матош.*

дочаравати, -аравам *несврш. према дочарати.*

дочарати, дочарам сврш.
шта *тако приказати што да се у машти или у мислима другога створи или*

изазове верна слика чега; представити, предочити. — Глишић је хтео ... да дочара што интимније атмосферу села. *Глиг.*

дочекати, -ам сврш.
кога *провести неко време у очекивању па престати чекати кад је сврха чекања постигнута.* — Бакоња дочека другове ... као озебао сунце. *Мат.*
шта *доживети.* — Премда су дочекали године, не стекоше памети. *Бен.*
кога *изићи у сусрет ономе који долази и поздрављајући га примити.* — Кад смо стигли у Мадрид, пожурио сам испред кола и дочекао обе жене на кућним вратима. (ЕК)

~ **се**
на шта *пасти тако да се при паду не удари.* — У оном летењу на земљу ... дочека се на руке. *Ранк.* Она се на ноге дочека. *Пец.*

дочекивати, -екујем *несврш. према дочекати.*

дражити, дражим несврш.
шта *изазивати јачу активност чула чиме, надраживати.* — Напокон, јер му је сланина јако дражила носнице, сједне на клупу и стаде јести. *Бен.*
кога *изазивати јаче осећање, узбуђење, немир, љутњу, раздраживати.* — И критичари ... својом га глупошћу драже. *Ил.* Не, не вреди ... викао је Алексије, кога је њен смех дражио до беснила. *Вас.*

дресирати, дресирам сврш. и несврш.
кога *обучити, обучавати, увежба(ва)ти животиње да изводе разне вештине, (у)кротити..* — Лажу да мечку дресирамо на ватру. (ЕК)
кога *нагнати, нагонити (некога) на безусловну послушност, покорност.* — Он је руководио скупштинске изборе и дресирао народне посланике. *Јов. С.*

држати, држим несврш.
кога / шта *ухватити кога или што и не испуштати.* — Одмицали су [пешаци] готово трчећим кораком, погурени, држећи чврсто пушке »на готовс«. *Јак.*
шта *служити чему као ослонац, потпора; придржавати, одржавати.* — Испод сводова што држе ћелије, виђаху се степени од белога камена. *Шапч.*
шта *имати у власти (као своје или туђе), поседовати.* — Тако се тргује у тим крајевима одвајкада, још кад је Никола Алтомановић држао те крајеве. *Срем.* Ту цесту држимо још ми. *Кол.*

~ **се**
за кога / шта *стајати посве близу чега дотичући га се, придржавати се чега; стајати на једном месту (од своје воље или силом) и не удаљавати се; задржавати се.* — За маму се упорно држао један трећи буцмасти шврћа. *Мил.*
кога / чега *имати одређен правац у свом раду и својим поступцима, поступати према чему, у смислу чега.* — И професор природних наука ... држећи се Дарвина ... дошао је у ужасан сукоб са господином катихетом. *Срем.* Нека доктори причају шта знају, ја ћу се држати свога. *Макс.*
чега *кретати се у одређеном правцу, по одређеном путу, не одвајати се од чега.* — Држећ се смјера гаришнога дима јурнух, полетјех к вашим пуцњевима. *Гор.* Држали смо се жељезничке пруге, идући споредним стазама. *Чол.*

дрмати, -ам несврш.
кога / шта, чиме *чинити да се нешто љуља с једне стране на другу, доле-горе; снажно, грубо или на махове трести, потресати.* — И докле прозор хладна дрма цича, ми сваку ријеч гутамо нијеми. *Шант.* Сваке га године по три мјесеца дрма грозница. *Матош.* Послије неколико тренутака и мали поче дрмати главом. (И)
кога *покретати, раздрмавати.* — Револт сад хвата и дрма људе. *Наз.*
чиме *водити главну, одлучну реч, одређивати по својој вољи, управљати, владати.* — Људи који ... дрмају судбином ове земље научили су нас да ствари око себе друкчијим очима посматрамо. *Цар М.* У тој је рупи он десет година ... би-

љежник, бог богова, који дрма Биковским Горицама. *Кол.*

дробити, -им несврш.
шта *разбијати што у дробне, ситне комадиће, ломити, ситнити; просипати.* — У сенци жарког лета остају сасушене траве чија беживотна тела дроби и разноси ветар.
шта *растављати на мање делове, рашчлањивати.* — Није даље ситничаво дробио ову мисао. *Божић.*
шта *мрвити, разбијати, уништавати.* — Дринска дивизија ... је тако рећи дробила све што јој се бејаше нашло на путу. *Лаз. М.*

дружити се, дружим се несврш.
са киме *бити коме или с ким друга́р(ица), друговати.* — Моја баба Манда дружила се само са булама. *Уск.* Не смије се она дружити с лакрдијашима. *Вел.*

дуговати, дугујем несврш.
шта коме *бити обавезан према коме.* — Ви нам дугујете правичност. *Грол.* Поздрави грофа са свим поштовањем што се дугује такву великану. *Креш.*
шта коме *бити дужан, имати дуг, дугове.* — Озбиљан сам, дугујем ти кирију. (ЕК)

дуплирати, дуплирам сврш. и несврш.
шта *дуплицирати два пута исто (у)чинити, подвостручи(ва)ти*. — Зато дуплирам паре, видим да си у невољи. (ЕК)

ђубрити, -им несврш.
шта *додавати земљи ђубрета.* — Нека пажљиво саслуша говорника чији родитељи још и сад плуже, ђубре. *Гор.* Стојан Благојевић лимун ђубри голубјим стајњаком који ставља око стабла. (ЕК) Бринуо о записима, риљао око њих и ђубрио земљу. (ЕК)

евакуисати, -ишем сврш. и несврш.
кога / шта *(из)вршити евакуацију.* — Последњих дана стално смо им секли везу с гарнизоном, тако да су морали да евакуишу овај важан стратегијски чвор. *Дед. В.*

евидентирати, -ентирам сврш. и несврш.
кога / шта *запис(ив)ати, (за)бележити у књигу евиденције; имати преглед чега*. — Министарство здравља СРЈ мора да евидентира све оболеле и умрле од рака и леукемије од јуна 1999. (ЕК)

евоцирати, евоцирам сврш. и несврш.
шта *(у)чинити да се што појави, пробуди, оживити, оживљавати, изаз(и)вати (успомену и сл.).* — Текст ... евоцира успомене које су се задржале о језеру. *Б 1957.* Можда је ова околина пуна хридина евоцирала у њему причу о светом Јеролиму. *Шег.*

европеизирати, -изирам и **европеизовати**, -зујем сврш. и несврш.
кога / шта *да(ва)ти нечему европско обележје (у култури, уметности, језику и др.), (у)чинити европским.* — Присуство међународних снага, додаје пуковник Вукшић, може само позитивно да утиче на Албанце у смислу да их одвоји од терориста и да их као народ еманципује и европеизује. (ЕК)

екавизирати, -изирам сврш. и несврш.
кога / шта *(из)вршити екавизацију, поекавити, поекављивати*. — Ипак, никада није екавизирао и лексичко-синтактички посрбио своје прве, хрватским језиком писане радове – пјесме, новеле, чланке и критике. (И) Јер је борба за српски језик и правопис већ почела онога часа када је наша идеолошка врхушка са Пала, као што знате, покушала да прода ијекавицу муслиманима и Хрватима, а да Србе екавизира и припреми их за евентуални егзодус преко Дрине. (И)

експлицирати, -ицирам сврш. и несврш.
шта *објаснити, објашњавати, (про)тумачити, изложити, излагати*. — Овај текст у великој мери експлицира актуелну драму београдске, српске и југословенске фотографије. (ЕК)

експлоатисати, -ишем и **експлоатирати**, - атирам несврш.
кога / шта *присвајати плодове туђег рада, искоришћавати, израбљивати.* —Земље [које] имају високо развијене производне снаге ... имају ... могућност да експлоатишу економски заостале ... земље. *Комун. 1951.*

елиминисати, -ишем и **елиминирати**, -инирам сврш. и несврш.
кога / шта *избаци(ва)ти, уклонити, уклањати, одстранити, одстрањивати.* — А осећања? Ако и њих елиминишеш, шта ће остати од човека? *Вучо.*

еманциповати, -пујем и **еманципирати**, -ипирам сврш. и несврш.
кога *(из)вршити еманципацију, ослободити, ослобађати (некога од нечега).* — Присуство међународних снага, додаје пуковник Вукшић, може само позитивно да утиче на Албанце у смислу да их одвоји од терориста и да их као народ еманципује и европеизује. (ЕК)

~ **се**
од кога / чега *ослободити се, ослобађати се, зависности, поста(ја)ти самосталан, осамосталити се, осамостаљивати се.* — Многи европски владари на границама Њемачког и Византског царства, желећи да се од њих еманципирају, признали су се вазалцима папе. *Пов. 2.* Још [ће] дуго и дуго проћи док се еманципујемо од тих постова и свих других наслеђа. *Срем.*

емитовати, -тујем и **емитирати**, -итирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити, извести, изводити емисију.* — Сваки елеменат апсорбира оне спектралне боје које може сам емитирати. *Физ. 1.* Пред њим је пригушено подрхтавао фосфорни бројчаник ручног сата емитујући зелени жубор немогућих даљина. *Дав.*

етикетирати, -етирам сврш. и несврш.
шта *ставити, стављати етикету.* — Сви произвођачи конзерви треба да етикетирају малопродајне цене. *Пол. 1959.*

жалити, -им несврш.
кога, за киме / чиме *бити у жалости, у тузи за ким или за чим, туговати.* — Први пут виде како је свет грозан. Она умрла, а он не сме да је жали. *Вес.* Жалила је за њим, јер јој је био добар, јер се није кињила ни мучила код њега. *Ивак.*
кога *сажаљевати (кога), саосећати (с ким).* — Тко је пак чуо ... да јој је муж пијанац ... тај ју је сваки жалио. *Коз. Ј.* Она је изгледала Јоки као светица, заволела је и жалила много и сматрала да је мученица. *Рист.*
шта, чега (уз негацију) *штедети нешто.* — Не жали ... паре ... иди код свију лекара. *Вас.* Бендер није жалио боја. Сликао је ... дивне даљине. *Крањч. Стј.*

~ **се**
коме *поднети жалбу, тужити некога.* — Давнашњи декан Виталиј Озеров писмено се жалио Савезу писаца СССР да се „студент четврте године друг Јевтушенко немарно односи према предавањима, недисциплинован је, презадужен, лош је пример уопште“. (ЕК) На крају, после свих перипетија, Александар Руцкој се жалио Врховном суду Русије, тражећи да га он прогласи невиним. (ЕК)
коме на кога *изражавати жалост, незадовољство, јадати се; саопштавати (коме) да се осећа бол, нелагодност или сл.* — Иза ње је ишло више старијих жена: једна непрестано жалила се на дјецу. *Леск. Ј.* Жали се на зета, жали, каже, рђаво живи с Персом. *Дом.* Бојани ... [се] жалио на свој тежак положај. *Ћос. Д.* Уђе Никола и рече да се Слатинац ... жали на промрзле ноге и да не може даље. *Ћос. Д.* Поручник Лека жалио се на реуматизам у ногама, и писао рапорт да га упуте лекару. (И)

жвакати, жвачем и жвачем несврш.
шта *зубима ситнити и размекшавати храну.* — Мрзовољно [је] жвакао [макароне]. *Јак.*

желети, -лим, ијек. **жељети**, несврш.
кога / шта *имати жељу, хтети; тежити остварењу, постизању нечега, жудети.* — Но не нађу ни у Зети ни око ње свештеника каквога желијаху. *Љуб.* А смрзле ноге желе одмор врући. *Уј.*
шта коме *изражавати коме неку жељу (обично 1. лице јд.).* — Желим ти добар тек. *Јонке.*
кога *осећати страст (према некоме).* — Знам да ме ти много волиш и да ме желиш. *Бар.*

женити, женим несврш.
кога *уводити мушкарца у брачну заједницу са женом.* — Зар хоће мати да те жени, а ти спаваш до ово доба? *Дом.*

жртвовати, -вујем сврш. и несврш.
кога *принети, приносити, (у)чинити жртву.* — Место је свето јер Јевреји као и хришћани сматрају да је на њему старозаветни Аврам желео да жртвује сина Исака. (ЕК)
шта *одрећи се, одрицати се нечег.* — Откад премишљам како ћу да окрпим тај прозор, па ето, сад сам морао да жртвујем једне новине. *Нуш.*

~ **се**
за кога / шта *изложити се, излагати се уништењу, напору, муци.* — Неко треба да се жртвује за народ. *Ћип.*

жудети, -дим, ијек. **жудјети**, несврш.
за киме / чиме *силно желети, чезнути за киме или чиме.* — Чудно ли човек жуди за оним чега нема! *Вес.*

забавити, -им сврш.
кога *учинити да неко пријатно проведе време, разонодити, развеселити.* — Трудио се да забави и насмеје људе. *Ћос. Д.*
кога *привући, задржати нечију пажњу.* — Ваљало је и обдан забавити ову живину у мени. *Бег.* Најзад је посао тако забави да је престала да мисли о томе. *Петр. В.*

~ **се**
чиме *запослити се нечим, ангажовати се око нечега.* — Мора се забавити оним чиме је тако уско свезан. *Коз. Ј.* На конференцији у Јалти ... велика тројица поново су се забавили питањем Југославије. *Марј. Ј.*

забављати, -ам *несврш. према забавити*.

~ **се**
са киме *имати међусобне љубавне везе, водити љубав.* — Сва се растапала од задовољства што се с њоме забавља млади судац. *Ивак.* Окрећу главе кад виде своје кћери како се забављају с површним и задуженим туђинцима. *Петр. В.*

забашуривати, -урујем *несврш. према забашурити*.

забашурити, -ашурим сврш.
шта *учинити да се преко нечега пређе као да га није било, заташкати, сакрити, прикрити.* — Павле је давао Љуби двадесет дуката, те да ту ствар забашури и не потрже, али Љуба ни да чује. *Дом.* Да забашуре ову смијешну згоду, стадоше пјевати. *Шимун.*

забележити, -им, ијек. **забиљежити**, сврш.
шта *записати, уписати; прибележити.* — Што каже наш деда Јеротије, то и попа забележи. *Ад.* На путу сам забиљежио неке своје мисли. *Хорв.*

заборавити, -им сврш.
кога / шта, кога / чега (уз негацију) *невољно, нехотично изгубити из сећања; престати се сећати (кога или чега).* — Никад нећу заборавити оног очајничког израза на лицу. *Вес.* И отац зури у сина, заборавио је и Коперника и социјализам. *Леск. Ј.*
шта *оставити, не узети нешто собом из непажње или занесености.* — Да ја не заборавих синоћ петрахиљ и требник код тебе? *Глиш.*
кога / шта *изгубити из памћења, немати у сећању.* — Кажу да је мајка тако тужно нарицала да нико ко јој је чуо не могаше заборавити њене запевке. (И)
на кога / шта *пустити да неко или не-*

што падне у заборав. — Ви ћете, због проблема, релативно брзо заборавити на славље. (ЕК)
кога / шта, кога / чега (уз негацију), **на кога / шта** *не сетити се у једном потребном тренутку, сметнути с ума; испустити из вида.* — Немој заборавити Илије, дај му колико хоће! *Ћип.* Стрељана ће бити само зато што је заборавила писане људске законе, што је послушала срце. (ЕК) Не треба заборавити и на бајке које и у претходним епохама, између осталог, служе као лектира за младе: класицистичке бајке Приче моје мајке гуске (1697) Шарла Пероа писане су за васпитање и забаву аристократске омладине; … (И)
кога / шта *престати се старати о некоме или нечему, занемарити.* — Има их који дадну животе за сами спомен међу људима: умре да би живео; заборави себе да га не забораве други. *Дуч.*
шта коме *опростити.* — Кажу да су обећали да ће му заборавити сребреничку одисеју ако буде упоран у криминализацији Милорада Додика. (И)

заборављати, -орављам *несврш. према заборавити.*

забранити, забраним сврш.
шта *издати наредбу о престанку неке делатности; наредити повлачење нечега из оптицаја.* — Зашто забранише ваше новине Шумадинку? *Нен. Љ.*
шта коме / чему *наредити, заповедити, огласити да се нешто не сме (у) чинити*. — Само у случају нереда могао се забранити даљи пут. (ЕК) Хрвати су се такође уплашили да ће Словенија забранити улазак возилима без катализатора. (ЕК)

забрањивати, -ањујем *несврш. према забранити.*

забринути, -нем сврш.
кога *испунити бригом, задати (коме) бригу.* — Као сваку мајку, забрину је болест његова. *Вес.* Све, од травке до човјека, брижна јесен забрине. *Прер.*

забрињавати, -ињавам и -ињујем *несврш. према забринути*.

забрљати, забрљам сврш.
шта *направити мрље на нечему, замрљати, испрљати.* — И она ми се придружи те ми све писмо забрља. *Јурк.*

забунити, забуним сврш.
кога *збунити, довести у недоумицу, изазвати забуну, помести.* — Флегматички одговор унуке и бабе збунише га страховито. *Шен.*

завадити, -им сврш.
кога са киме *створити, изазвати свађу између два или више лица, односно колектива, међусобно посвађати*. — А како би теби било да је ко тебе с покојним Иваном завадио? *Вес*.

~ се
са киме *доћи у сукоб (с неким), посвађати се.* — Зар сте се опет завадили? — упита мајку. *Леск. Ј.* Час се завадимо, после се опет помиримо. *Лаз. Л.* Храбал се завадио са самим собом, и напустивши своје принципе учланио се у чехословачки савез писаца, репрезентанта актуелне власти. (ЕК) По повратку са Атоса, *завадио се* са својим оцем, после чега је овај отишао по други пут из Србије. (И)

завађати (се), -ам се *несврш. према завадити (се)*.

заваравати, -аравам *несврш. према заварати*.

заварати, -ам сврш.
кога *одвратити нечију пажњу од чега скрећући је на другу страну.* — Гледа како да га завара, заговори. *Ранк.*
кога *намерно погрешно обавестити, обманути, преварити.* — Вас су тешили билтени и варљиве вести, које су надлежни радо пуштали ... да заварају и охрабре народ. *Нуш.*

завариВати, -арујем *несврш. према заварити*.

заварити, заварим сврш.

шта *ковањем спојити усијане металне делове предмета.* — Имао је да завари лимену плочу ... затварача првог дела бране. *Дав.*

завезати, завежем сврш.
кога / шта чиме *обавити, стегнути везом (узицом, ланцем и др.) и учврстити узлом, чвором; умотати, увезати у завежљај, у балу, дењак, сноп и сл.* — Напуњена црева *завезати* у чвор на 10 цм раздаљине и крајеве *завезати* канапом. (И)
шта *направити, сплести (чвор, узао), свезати.* — Завежем на длаци један узао. *Вук.*
кога за шта *причврстити везом (за нешто), привезати.* — Прво га *завезати за* дрво да виси са гране. (И)

~ **се**
за шта *причврстити се везом (за нешто), привезати се; прикачити се.* — За њих [ноге] се трн неки завезао, па га она све вуче за собом. *Сиј.*

завезивати (се), -езујем (се) *несврш. према завезати (се).*

завести, -едем сврш.
кога *навести на рђав пут (преваром, лажном пропагандом и др.), обманути, преварити.* — Данас су отворени и други путеви за политичку делатност: да би се дошло на власт треба добити на изборима, дакле завести гласаче, дакле организовати се у партију. (ЕК)
кога *навести на прекршај морала, на разврат, на грех; освојити, обрлатити, залудити.* — Подигао се човјек да заведе своју рођену шогорицу, он, један свештеник! *Ивак.*
шта *увести, засновати, установити (какво ново стање, поредак и сл.).* — А онда су завели потпуно самодржавље. *Пов. 2.*

заводити, заводим *несврш. према завести.*

завидети, -дим, ијек. **завидјети**, несврш.
коме на коме / чему *бити незадовољан због нечега што други има или постиже; прижељкивати оно што други има.* — Њен муж јој је тихо завидео на чврстини. (ЕК)

зависити, -им несврш.
од кога / чега *стајати до кога, бити у чијим рукама; бити у последичној вези, бити условљен, уветован.* — Тко да се опре човјеку од којега зависи милост и немилост цесарова. *Нех.* Од његове [харпунерове] вештине много зависи број морсева који ће се уловити. *Петр. М.*
од кога / чега *бити ограничен, везан у својим поступцима, не бити самосталан, бити подређен, потчињен неком.* — Да оде у унутрашњост! Да зависи од окружног партијског одбора, од начелника букварца, или од капетана. *Срем.* Жена му је привржена и зависи од њега. *Креш.*

завијати, завијам *несврш. према завити.*

завити, завијем сврш.
чиме *завртети главом; слегнути раменима (у знак сумње и сл.).* — [Бјежиш ли] ... од жандарма? Какав си с њима? — Као с браћом рођеном. Газда зави шијом — не вјерује му. *Сиј.* Ја бих ипак хтио говорити с господом, — завије лијевим раменом Салф, као да се физички упире о своју намјеру. *Бег.*
шта чиме *увити завојем (рану), превити.* — Из торбе је извукао оба завоја, једним завио рану на руци, а другим обавио око трбуха из кога је зјапила огромна рана. *Пол. 1959.*
шта чиме, шта у шта *обавити, омотати око чега; увити каквим омотом, замотати.* — Завије му пешкиром чело. *Каш.* Сипати у млеко ону мају припремљену од павлаке некуваног млека, пажљиво промешати млеко с мајом заједно, а одмах затим суд завити у загрејан салвет и оставити га да на топлом месту стоји док млеко не ускисне. (ЕК)

завладати, завладам сврш.
чиме *ставити под своју власт, овлада-*

ти; освојити; постати господар. — У почетку 1807. године ... Срби завладају Биоградом. *Вук.*
киме *обузети (кога).* — Завлада њиме некакова несломива чежња. *Ћип.*

завлачити, завлачим *несврш. према завући.*

заволети, заволим, ијек. **завољети**, сврш.
кога / шта *почети волети.* — Био сам уобразио да ће можда и мене једном заволети иако је њено понашање према мени требало да развеје све моје наде. (ЕК)

завратити, завратим сврш.
шта *посувратити, заврнути; обнажити заврнувши одећу.* — Завратила руке до лаката, а бијела скута до кољена. *НПХ.*
шта *забацити натраг.* — Анока размажено тресне ногом о земљу, испупчи прси, зачкиљи и заврати главу. *Лаз. Л.*

заврнути, заврнем сврш.
шта *окренути; окрећући затворити, прекинути, смањити, притегнути.* — Потрчао је да заврне славину, а у том тренутку се поново врати Бускерос правећи се да не примећује штету коју је учинио, стави боцу на сто, завали се у ону исту фотељу, извади цигару и запали је на лампи. (ЕК)
шта *посувратити, подврнути, пресавивши мало задићи, загрнути.* — Заврни, сине Мрђане, заврни ми десну ногавицу. *Кул.* Пак заврну од злата мараму, и угледа свога господара. *НП Вук.*

завртати, завртем *несврш. према завртнути.*

завртети, -тим, ијек. **завртјети**, сврш.
шта, чиме *почети вртети; направити који обртај, окренути.* — Заврти својом свјетиљком уокруг. *Војн.* Као што се глобус, кад га завртимо, обрће око гвоздене игле која пролази кроз његово средиште, тако се и Земља обрће – ротира око своје замишљене осе. (ЕК)
чиме *окренути (главу) који пут лево-десно; одмахнути (обично у знак чуђења или негодовања).* — И тај рече ... другоме да су рефлекси сасвим исправни, на шта други завртје главом. *Јонке.*

загадити, -им сврш.
шта чиме *испрљати, укаљати чим гадним.* — Римске слике ... јако су пожутјеле од свјетла, прашине и дима, а и мухе су их прилично загадиле. *Шкреб.*
шта чиме *закужити (штетним микробима и др.); искварити штетним примесама.* — Пошто је трансформаторско уље стигло до Топчидерске реке, надлежни су га скупљали недељу дана како би се спречило да загади и Саву. (ЕК) Према његовим речима, осим по изглед и конфигурацију околиша, начин извлачења руде никла сумпорном киселином загадио би и околна изворишта воде као што је на пример „Књаз Милош“, као што би у потпуности пореметио природну равнотежу у наредних сто година. (И)

~ се
чиме *упрљати се чим гадним.* — Плодови који падну на тло, загаде се нечистоћама и при дужем стајању, на пример шљиве, после 6 сати почињу да труле. (И)

загађивати (се), -ађујем (се) *несврш. према загадити.*

загасити, загасим сврш.
шта *учинити да нешто престане горети.* — Полазимо кући задовољни и сити, у задњем моменту Прле се сети: одох да загасим ватру да не изазове пожар нека варница из шпорета, и то уради. (И)
шта *ублажити, утажити (жеђ, страст и др.).* — Дај, брате, да загасим жеђ. *Вес.*

заглавити, заглавим сврш.
шта *учинити неупотребљивим, непокретним, онеспособити за рад, зачепити; испунити какав простор, пролаз и сл. и учинити га неупотребљивим.* — Заглави [им] топове и отме руске заро-

бљенике. *Мат*. Толико се скупило људи да су заглавили собу. *Бен*. Истрчи на врата, заглави ... врата големом својом тјелесином. *Донч*.
шта *забити, угурати у што (нпр. у какав теснац или отвор) тако да се тешко може извући, уклештити.* — Другови су хтели да направе сплав шири од Дрине, да га на једној обали учврсте, а затим да га заглаве. *Дед. В.* А један црвенко грозно чачка нос само што не заглави прст. *Вас.*

заглављивати, -ављујем *несврш. према заглавити*.

загладити, -им сврш.
шта чиме *превући руком или каквим предметом преко чега, поравнати, поправити.* — Заглади прстима обрву. *Донч.*
шта *поправити, исправити; забашурити.* — Стога репортер Препорода покуша да заглади утисак, говорећи ... *Уск.*

загледати се, загледам се *несврш. према загледати се.*

загледати се, -ам се сврш.
у кога / шта *упрети и задржати поглед.* — Ја се загледао у једна врата на кошници. Шта гледаш? ... пита ме он. *Вес.*

заговарати, -оварам несврш.
кога / шта *заступати, заузимати се за кога или што.* — Заговара радикално рјешење да се ... бришу ... ратни дугови. *Обз. 1932.* Није ми да га заговарам — али паметан је он и добар је. *Леск. Ј.*

заградити, заградим сврш.
шта чиме *окружити, опколити, одвојити оградом, оградити.* — Хоће да заради ливаду доле у реци. *Глиш.* Сад сам обратио пажњу на зграде у В. Маслеше, оно све пошто не сме динамитом – заградити високим, густим зеленилом, јадне су зграде! (И)
шта чиме *затворити препреком, препречити.* — Сва врата су заградили гредама и камењем. *Андр. И.*

заграђивати, -ађујем *несврш. према заградити.*

загрејавати (се), -ејавам (се), ијек. **загријавати (се)** *несврш. према загрејати (се).*

загрејати, -јем, ијек. **загријати**, сврш.
шта *учинити топлим, врелим.* — Загријемо ли ту смјесу, осјетит ћемо мирис по оцту. *Кем.* Ако ћеш да се не кајеш, загреј добро пећ, седи крај прозора, гледај снежне пахуљице. *Вес.*

~ се
за шта *постати привржених (нечега), прихватити (што); одушевити се (чиме).* — За ову идеју био се загрејао. *Јов. С.* Свега тога не би било да се и опет нијесу за филозофију загријали и највиши кругови. *Баз.*

загристи, -изем сврш.
шта *захватити, стегнути зубима.* — Нашао је исцијеђену ... половину лимуна ... загризао и љутито бацио. *Чол.*
у шта, шта *упустити се у што, почети, подухватити се чега.* — Дубоко *сам загризао у* ваш проблем. (И) Таман сте загризли једну тему, а Емерсон вам је истрже и даје вам другу. *Прод*.

загрнути, загрнем сврш.
кога чиме *ставити, пребацити некоме преко леђа, рамена (покривач, капут, шал или др.) покривајући, обавијајући (ради заштите од хладноће, кише и сл.).* — Промрзлу Севу *загрнуо* је јакном Димитриј Поповић. (И)
шта *употребити као огртач, као прекривач.* — Весела ... загрне топлу вунену мараму и изађе на сокак. *Ивак.*
шта *окопати пригрћући земљу уз биљку.* — Када мразеви учестају и кад лист отпадне, руже треба добро загрнути, да не би преко зиме измрзле (на бокор се наноси земља до висине од 20 до 30 цм). (ЕК)

~ се
чиме *огрнути се:* загрнуо се мантилом. — БиХ нема користи од оних људи који ће се загрнути њеном заставом и прича-

ти како је воле. (И)

загртати (се), -грћем (се) *несврш. према загрнути (се).*

загушивати, -ушујем и **загушавати**, загушавам *несврш. према загушити.*

загушити, загушим сврш.
кога *јако отежати (некоме) дисање због недовољног приступа свежег ваздуха, зрака.* — Смрад барута нас је загушио. *Дед. В.*
кога / шта *сузбити, савладати.* — Видјело се како настоји загушити жесток плач. *Шимун.* Ослушнуо [је], али одмах затим загуши га сан. *Црњ.*
шта *не дати нечему да се (потпуно) развије.* — Нарастао драч и загушио сјеме. *М-О.*
шта *препунити, претрпати тако да настане тишма, гужва (о људима).* — [Жене] загушише црквена врата, давећи једна другу. *Чипл.* Загушише [војници] уске улице доњег града. *Црњ.*
шта *умањити звук нечега, учинити да се нешто не чује.* — Експлозије бомби загушиле су за тренутак клокотање митраљеза. *Минд.*
шта *зачепити, запушити.* — Киша ... спере сав прах с лишћа што ... поре загуши. *М 1867.*

задавити, задавим сврш.
кога *усмртити кога дављењем.* — Преконоћ, дигну се домаћин и његова жена, задаве путника и узму му торбу. *Дуч.*

задавати, задајем *несврш. према задати.*

задати, -ам сврш.
шта *дати, одредити да се што изврши.* — Жупник ти зада велику покору и још те изгрди. *Павл.*
шта коме, чега коме *учинити, нанети (коме што непожељно).* — Пруски краљ ... опсједа га [Праг] 1757, те му зададе тешких рана. *В 1885.* Доста су и они нама ... јада задали. *Коч.* Он изађе и *зададе му* смртни ударац. (И)
шта коме *поставити (питање и сл.).* — У школи би задала дјетету питање. *Леск. Ј.*

задивити, задивим сврш.
кога чиме *изазвати дивљење (код некога), зачудити.* — Она је хтела данас да га задиви и успела је. *Јанк.* Чинио је морнарима хиљаду ситних услуга и задивио их је својим акробатским вештинама. (ЕК)

задивљавати, -ивљавам и **задивљивати,** -ивљујем *несврш. према задивити.*

задигнути и **задићи**, задигнем, сврш.
шта *подићи нешто (обично делове одела) до извесне висине.* — Задигне крајеве од хабита и задене их за појас. *Андр. И.* Кћерка ... задигну хаљу, као да се боји да ће је онечистити. *Франг.*

задизати, -ижем *несврш. према задигнути и задићи.*

задимити, -им сврш.
шта *испунити димом.* — Људи задимили собу пушећи. *И-Б Рј.*

задимљавати, -имљавам *несврш. према задимити.*

задиркивати, -иркујем несврш.
кога *дирати, боцкати, пецкати речима.* — Због те његове слабости... браћа су га често пецкала и задиркивала. *Андр. И.* Имао је само једну особину, која је изазивала код његових другова непрестану жељу да га задиркују. *Л-К.*

~ се
са киме *шалити се, задевати се.* — Момци се задиркују с девојкама, гађају комушкама и ћеретају. *Дом.*

задобити, задобијем сврш.
шта *добити, освојити, стећи.* — У једном боју ... задобио је дивну сабљу. *Вес.* Мало помало задобио сам опет потпуно слободу. *Шкреб.*

задовољавати (се), -ољавам (се) *несврш. према задовољити.*

задовољити, задовољим сврш.
кога / шта чиме *учинити кога задо-*

вољним, учинити коме по вољи. — Говеда дам им за клање да и тиме задовоље срце. *М-И.*
шта *испунити неки услов, захтев, потребу и сл.* — И ја сам члан овог сређног народа па, ето, хоћу, не би ли задовољио моду, да вам причам. *Дом.*

~ се
чиме *учинити себи по вољи, постати, бити задовољан нечим.* — Ово ми је ... последње весеље, па хоћу и ја да се задовољим. *Вес.* Изгледа да се непријатељ задовољио тиме што је овладао комуникацијама. *Чол.*

задржавати, -државам *несврш. према задржати.*

задржати, -жим сврш.
кога / шта *спречити у кретању, зауставити; уздржати.* — Један батаљон ... нашао се ту и задржао Немце. *Дед. В.* Бег не може више да задржи чуђење. *Шуб.*
кога *довести до одлагања, до закашњења.* — Ви сте ме дуго задржали од посла. *Трифк.* Прво га задржа једна радња са играчкама, онда једна помодна трговина. *Ћос. Б.*
шта *узети* (*за себе), не дати, не издати, не предати на време.* — Стара војска је задржала старе уписне бројеве. (ЕК)

задуживати, -дужујем *несврш. према задужити*.

задужити, задужим сврш.
кога / шта *оптеретити дугом.* — Најлепшу је ливаду заложио, незадужено имање је задужио. *Јакш. Ђ.*
кога чиме *учинити коме добро, услугу, обавезати кога чиме.* — Отаџбино, чиме си ме тако задужила да од мене захтеваш оволике ... патње? *Вас.*
кога за шта *дати неку обавезу, задатак, ставити коме што у дужност.* — Применићемо у будућем комуналном уређењу града нови концепт: одборнике ћемо задужити за анкетирање грађана о приоритетима, а потом ћемо такве предлоге дати на стручну процену и реализовати их, у зависности од наших материјалних могућности, један по један. (ЕК)

зажелети се, -лим се, ијек. **зажељети се**, сврш.
кога / чега *осетити жељу (за ким или чим), пожелети, почети желети.* — Зажелио сам вас се. *Ад.* Зажељела се ... дома, матере своје. *Цар Е.*

заинтересовати, -сујем сврш.
кога за шта *навести некога да посвети пажњу некоме или нечему, побудити интерес, вољу, наклоност према некоме, нечему.* —Али, баш си ме заинтересовао за те твоје кучке и курве с којима си могао да направиш милионче, волео бих да наставиш да причаш о томе. (ЕК) Како *заинтересовати* мушкарца за секс? (И)
кога *побудити љубопитљивост, радозналост према некоме или нечему.* — То ме заинтересује. *Вел.* Овај ме је текст ... заинтересовао с два разлога. *Рад. Стј.*

~ се
за шта *осетити, показати интерес, занимање, радозналост за нешто*. — Она се не може заинтересовати ни за што. *Новак*.

зајахати, -ашем сврш.
кога / шта *сести на нешто (обично на коња) опкорачивши га ногама, узјахати.* — Исељеници и пратња зајахаше мазге. *Ћип.* Човјечац зајаха грану. *Шен.*

заказати, закажем сврш.
шта *одредити и објавити када ће и где ће нешто бити, обавестити о утврђеном времену и месту (за нешто).* — Због тога још није могуће заказати тачан датум почетка овог суђења. (ЕК)

заказивати, -азујем *несврш. према заказати*.

закачивати (се), -ачујем (се) и **закачињати (се)**, -њем (се) *несврш. према закачити (се).*

закачити, -им сврш.

кога / шта чиме *додирнути, окрзнути.* — Да сам скренуо само за још пола метра удесно, не бих врхом леве скије закачио камен. (ЕК)

~ **се**
за шта *запети, задржати се; ухватити се.* — Кошуљица у реци беше се закачила за неки камен. *Глиш.*
за шта *везати се; прилепити се.* — Либерална интелигенција није регрутовала војску у народу; она се просто закачила за већ готову обреновићевску странку. *Јов. С.*

закитити, -им сврш.
кога чиме *украсити нечим (цвећем, врпцама или чим другим), окитити, уресити*. — Мајка му се једном сагнула да убере зумбул и закити сина. *Сек*.

~ **се**
чиме *украсити се, окитити се.* — Ко се уз пут досад и није закитио, сад то није пропустио. *Ад.* И села и варош закитили се новим одијелима што се вјетрила и редила. *Шимун.*

заклати, закољем сврш.
кога *пресећи гркљан, убити пресецањем гркљана*. — Сутра ће заклати волове и источити буре оловине, гозбећи. (ЕК)
кога *упропастити, уништити (материјално или морално)*. — Лепо ме заклаше — оглобише. *Глиш*.

заклањати, -ам *несврш. према заклонити.*

заклонити, заклоним сврш.
шта чиме *застрети, сакрити.* — Персијске војске толико је да ће стреле њихове, кад полете, заклонити сунце! *Нен. Љ.* Заклони руком лице. *Кал.*

заклапати, заклапам *несврш. према заклопити.*

заклопити, заклопим сврш.
шта *ставити заклопац на нешто, поклопити, покрити поклопцем.* — Курир је заклопио цистерну. *Пол. 1958.* Угарак [је] избацио, лулу заклопио. *Берт.*
шта *затворити (књигу, очи, уста, врата и сл.).* — Млада заклопи књигу, дигну се и стави је на полицу. *Шен.* Заклопи очи, нечујно кашљуцну и устаде. *Петр. В.*

закључавати, -учавам *несврш. према закључати*.

закључати, -ам сврш.
кога / шта *затворити кључем.* — Ми смо цркву закључали, и одавде ... нећемо. *Дом.*

закључивати, -учујем *несврш. према закључити.*

закључити, закључим сврш.
шта *уговорити, утврдити, склопити, погодити (мир, споразум, зајам, трговачки посао и сл.).* — Он је имао само једну бригу, а то је да закључи частан мир. *Јов. С.*
шта *извести закључак, утврдити.* — Немогуће је ишта закључити! (ЕК)
шта *завршити, свршити.* — Овијем закључујем кратки пријеглед нашега језика од 12–15. вијека. *Јаг.*

закивати (се), закивам (се) *несврш. према заковати (се).*

заковати, закујем сврш.
шта чиме *чавлима, клинцима или каквим другим средством нешто утврдити, учврстити, приковати, прибити*. — Једни су предлагали ... да се остане у соби, али да врата закују и не отварају. *Чол*. Врата одшкринута, по некада је најбоље закључати и плус *заковати* ексерима, осећаје не можеш променити али тачку свакако можеш ставити. (И)
кога *чврсто привезати, учинити непомичним.* — Та ријеч све као да их заковa. *Лоп.*

~ **се**
за шта *приковати се.* — Као да се заковао за земљу, Петар понови: — Па зашто то? *Ћил.*

закопавати, -опавам *несврш. према закопати*.

закопати, -ам сврш.
шта *покрити, огрнути земљом, затрпати.* — У рупу треба да метне: главу од предњег вратила на разбоју, ону сребрну пару ... И онда да закопа рупу. *Вес.*
кога *погрепсти, сахранити.* — Наравно, кад ко умре, њега закопају. *Ранк.*
кога *затрти, уништити, упропастити.* — Палеолог позива Мурата да закопа Грке са Србима. *Њег.* Он је о њима све избрбљао и себе сама закопао. *Цес. А.*
чиме *почети копати ногом, почети ударати ногом о земљу.* — Пуцњаве се пушака није плашио, већ само застриже ушима, зарже мало и закопа ногом, као да је био у боју. *Шимун.*
шта *ставити и сакрити укопавањем у земљу.* — Герас је то вино закопао [у подруму] кад му се првенац син родио. *Срем.*

закочити, закочим сврш.
шта *кочницом уставити, задржати, укочити.* — Он истресе на сто шаржер, откочи, закочи, показа како се окида. *Ћос. Б.* Ни једног тренутка небо није било без немачких авиона. То је закочило кретање јединица и курира. *НИН 1958.*

закрчивати, *-рчујем несврш. према закрчити.*

закрчити, закрчим сврш.
шта *учинити непролазним, неприступачним, препречити, затворити.* — Велика маса сељака беше закрчила улаз. *Дом.*

закувати, -ам сврш.
шта *ставити да се кува, припремити, зготовити кувањем, варењем.* — Нана [је] закувала бакрач качамака. *Ћос. Д.* Ено кафа већ ври, одмах ћу је закувати. *Шапч.*

закупити, закупим сврш.
шта *узети у закуп.* — Народни посланик са станом ван Београда који је на сталном раду у Скупштини, уколико нема обезбеђен службени стан може закупити одговарајући стан уз накнаду закупнине. (ЕК)
шта *откупити унапред.* — Ђорђе посла Милету у друго село да обиђе неке шљиваре, које је закупио на зелено. *Ранк.* Намјерава овдје код нас закупити пашњак за ту своју ергелу. *Донч.*

закупљивати, закупљујем *несврш. према закупити.*

заледити, заледим сврш. прел.
шта *претворити у лед, замрзнути, створити ледену кору на води.* — Видиш, кошава ће заледити Мораву. *Ћос. Д.*

залеђивати, -еђујем *несврш. према заледити.*

залепити, залепим, ијек. **залијепити**, сврш.
шта *спојити, причврстити лепљењем.* — Нотарош ... му залепи пола десетице на шешир. *Срем.*

~ **се**
за кога / шта *чврсто се везати, ухватити за некога, не одвајати се од некога, бити стално уз некога, с неким.* — Жишко, без оружја, залепио се за мене и не престаје да прича. (ЕК)

залепљивати (се) јек. **заљепљивати (се)**, -епљујем (се) *несврш. према залепити (се).*

залагати се, залажем се *несврш. према заложити се.*

заложити се, заложим се сврш.
за кога / шта, против кога / чега *заузети се (за нешто), учинити велике напоре.* — Она би се сва заложила за сваку кап крви њихове. *Глиш.* Почасни предсједник ... заложио се у свом говору за стварање ... међународне армије. *Вј. 1957.* „Ипак, у овом кратком интеррегнуму Црна Гора се не мора залагати против формирања експертске владе на савезном нивоу“, закључио је Ивановић. (ЕК)

заливати (се), заливам (се) *несврш.*

према залити (се).

залити, залијем сврш.
шта чиме *прелити, полити неком течношћу, сипати течност у што*. — Зави му ране и зали уљем и вином. *Дан*.
кога / шта *растопљеним металом слити; неодвојиво везати делове један за други.* — Кад интережџији оде душа на онај свет, растопе сребра па га залију, а тело му никад не може иструнути у земљи. *Глиш.* Митар ћути, баш као да му Суљага зали уста. *Радул.*

~ **се**
чиме *прелити се, напунити се чим течним, текућим.* — Лице му се зали сузама. *Мил. В.*
чиме *добро се напити уз јело.* — Па кад се залију вином ... она се прибије уза њ. *Каш*.

залупити, -им сврш.
шта, чиме *нагло, с треском затворити, треснути.* — Отац скочи да погледа у књигу, а Славко је залупи. *Сек.* Отишао је, за собом је залупио вратима, наивно сам хтео да верујем: гледа ме кроз кључаоницу. (ЕК)

заљубљивати се, -ујем се *несврш. према заљубити се.*

заљубити се, заљубим се сврш.
у кога *осетити љубав према коме, почети волети, осетити љубав према особи другог пола.* — Манчу [су] све девојке гледале и све се заљубиле у њега. *Срем.*

замакати, замачем *несврш. према замочити.*

заменити, замењим, ијек. **замијенити**, сврш.
кога *одменити кога, преузети место, улогу, дужност кога другог.* — Није ме могао нико заменити, морао сам отићи сам у курију. *Петр. В.* Онда би ме замијенио брат. *Пав.*
шта за шта, шта чиме *извршити замену, променити, узети што место чега другог.* — Одаје школске и скамије прашне замених тада за пољане страшне. *Ил.* Окрене се мужу, замијенивши острвско нарјечје талијанским говором. *Ћип.*

~ **се**
са киме *учинити међусобно замену, разменити се*. — Непосредно пре несреће Елмир *се заменио* с возачем који је прешао на сувозачко место. (И)

замењивати (се), -ењујем (се), ијек. **замјењивати (се)** *несврш. према заменити(се).*

замерати (се), замерам (се) јек. **замјерати (се)**, замјерам (се) *несврш. према замерити (се).*

замерити, -им, ијек. **замјерити**, сврш.
коме на чему *не одобрити чији поступак; изразити неслагање с чијим поступком, приговорити, пребацити.* — Експертима, због тога, не треба замерити на њиховој корисној видовитости. (ЕК)

~ **се**
коме *изазвати чије неслагање, негодовање, незадовољство; изгубити нечију наклоност; увредити кога*. — Турска влада ... замериће се руском цару. *Нен. Љ*.

замесивати, -есујем *несврш. према замесити.*

замесити, замесим, ијек. **замијесити**, сврш.
шта *начинити тесто (од воде и брашна и сл.), припремити за печење (тесто и сл.)*. — Најприје замијесите орехњачу. *Фелд.*
шта *удесити, направити велику неприлику, учинити што рђаво, изазвати какво зло.* — Не лудуј, враже, зар би опет хтео замијесити штогод? *Пав.* Ујка Васа? Дакле он је све то замесио? *Нуш.*

замислити, -им сврш.
шта *зачети, засновати нешто у мислима, у машти, смислити.* — К томе лукавство ово у уму замисли. *М-И.* Прво је Волођа замислио оригиналан

план. *Дед. В.*
кога / шта *представити нешто у мислима, у машти.* — Лице му није видео и никако није могао да га замисли. *Ћос. Д.* Замисли лајаву Терку и њеног Ивана. *Мих.*

замишљати, замишљам *несврш. према замислити*.

замолити, замолим сврш.
кога за шта, шта од кога *затражити што с молбом; упутити коме молбу.* — Пре свега, треба наћи господина Фога и замолити га за опроштај због непристојног понашања. (ЕК) ... жели да одбије било кога ко му са пуним поверењем, искреношћу и послушношћу приступи и *замоли од* њега помоћ, савет или руковођење на путу спасења. (И)

заморити, заморим сврш.
кога *учинити да когод осети замор, изазвати замор.* — Када ме замори равнодушно, бедно време ... рађа ми се жеља ... *Дуч.* Наједанпут ... заморило га то чекање. *Кос.*

замотавати, -отавам *несврш. према замотати*.

замотати, -ам сврш.
шта чиме *увити, обавити, завити, омотати (чим).* — Извади из џепа ... мараму и њоме замота врат. *Нен. Љ.*

замочити, замочим сврш.
шта у шта *ставити (што) у течност.* — Ама нека когод замочи перо, одмах ти ту потегне капетана. *Глиш.* И ти би хтио своју њушку да замочиш у корито. *Бен.* Замочио руку у најежену матицу. *Дав.*

замрачивати, -ачујем *несврш. према замрачити*.

замрачити, замрачим сврш.
шта *начинити мрак; отклонити светлосне изворе; прекрити чим што не пропушта или слабо пропушта светлост.* — Замрачи прозор и затвори врата за собом. *Ћос. Д.*

замрзети и **замрзити**, -зим, ијек. **замрзити** и **замрзјети**, сврш.
кога / шта, на кога / шта *осетити мржњу према коме, омрзнути.* — Замрзио је на сав свијет, на све људе. *Ћал.* Откад сам с њиме и у кући му, и на сунце сам замрзила. *Ћип.* Само човјеку [је] дано да може да замрзи на свој живот. *Андр. И.* Ако буде уведена, веронауку ће замрзети и она деца која би је у другим околностима заволела. (ЕК)

замрзавати, замрзавам *несврш. према замрзнути.*

замрзнути, -нем сврш.
шта *учинити да се нешто претвори у лед, да заледи, да се превуче ледом.* — Овај ће вјетар замрзнути Дунаво. *Вук Рј.*

замрсити, замрсујем и **замршавати**, замршавам *несврш. према замрсити.*

замрсити, замрсим сврш.
шта *учинити да нешто буде у нереду (о нитима, концима, коси и сл.), заплести, запетљати.* — После замрси косе моје густе. *Станк.* Вјетар ... шушкаво се петља да нешто замрси у оцвалом цвијећу. *Мих*.
шта *учинити нејасним, неразумљивим, сложеним.* — [»Учени« људи] често ... и најјасније ствари замрсе. *Јаг.* И у својим најбоље конструисаним реченицама ... потрудио [се] бар нешто да замрси. *Бел.*

замутити, замутим сврш.
шта *учинити мутним.* — Девојке те претекоше, ведром воду замутише. *НП Вук.* И само уживање вина у стању је да замути најбистрије очи. *Уј.*
шта *створити тешкоће, изазвати немир, забуну.* — Све су ово замутили странци. *Ћоп.*

замућивати, -ућујем *несврш. према замутити.*

занемаривати, -арујем *несврш. према занемарити*.

занемарити, -емарим сврш.

кога / шта *престати марити за што, престати водити бригу* (*о чему*), *запустити.* — Због кога да он занемари мајку? *Вес.* Неће га ни заборавити ни занемарити. *Грг.*

занети, -есем, ијек. **занијети**, сврш.
чиме *окренути задњи крај, заокренути.* — Када дођу на узвратиште, вешто занесу ралом. *Ђур.*
кога *повући, понети.* — Предели [су] ... тако лепи да путника занесу у неки пријатан сан. *Нен. Љ.* И зан'јела ме машта — пред хрпу чудне твари. *Крањч. С.*
кога *обузети, одушевити, усхитити.* — Многе је борба понела и занела, заволели су је. *Цвијић.* То одушевљење било је толико занело твога тату, толико га опило да је потпуно заборавио ... *Ћос. Б.*

занимати се, занимам се несврш.
чиме *предавати се каквој активности, бавити се.* — Мора бити да се тада и јаче занимао историјом. *Поп. П.* Занимао се савременим обретима [открићима]. *Баз.*
за кога / шта *показивати пажњу, наклоност, придавати значај (коме), интересовати се (за кога).* — Господа ... су се занимала за Веру прошле сезоне. *Нех.* Он [се] не усуди да покаже да се није занимао за игумана. *Чипл.*

заносити, заносим *несврш. према занети.*

заобићи, заобиђем сврш.
кога / шта *проћи иза или око чега, проћи заобилазним, околишним путем.* — Заобиђоше село које још није спавало. *Кол.*

заоштравати, -оштравам *несврш. према заоштрити.*

заоштрити, заоштрим сврш.
шта *начинити оштрим или оштријим.* — Одсекао колац од црног глога и заоштрио га не може боље бити. *Глиш.*
шта *довести у затегнуто стање, погоршати.* — [То] још више заоштри односе међу њима. *Ћос. Д.*

запажати, запажам *несврш. према запазити.*

запазити, -им сврш.
кога / шта *примити што чулом вида, уочити, видети, осетити.* — Ако запази штогод смешно, она се смејала. *Вес.* Њих [извесне појединости] уметник запази боље од нас, одабере их, повеже их. *Јов. Ј.*
кога / шта *обратити пажњу на кога или што, повољно оценити; запамтити.* — Професор М. је запазио Бранка и заволео га. *Сек.* Добро сам га, мајко, запазио, кад сам њега докторици гоно. *НП Вук.*

запалити, запалим сврш.
шта *створити, изазвати пламен, ватру, учинити да што почне горети, зажећи.* — Не могу, макар нам и кућу запалила. *Ранк.*
шта *подићи, покренути, изазвати (рат, револуцију), побунити.* — Буктим од жеље да подигнем буру над Европом и запалим свет. *Каш.*
шта *унети раздор, посвађати.* — Женски бес запалио кућу и хоће да је растури. *Скерл.*

запаљивати, -аљујем *несврш. према запалити.*

запамтити, -им сврш.
кога / шта, кога / чега (уз негацију) *задржати у памћењу, сећању; видети.* — Свога бабе запамтила нисам. *НПХ.* Вратио се утучен, каквог га жена никад није запамтила. *Сек.* Отпочињемо акцију која није запамћена у овом рату. *Дед. В.*
кога / шта *добити казну, бити кажњен (нарочито у претњи).* — Збор држите! Чекајте, запамтићете ви мене! *Чипл.*

запањивати, -ањујем *несврш. према запањити.*

запањити, запањим сврш.
кога чиме *довести у велико чудо, веома зачудити, запрепастити.* — Читаву Европу запањио [је] дивотом народнога пјесништва. *Јаг.* У први мах запањи

га поразна чињеница. *Вуков.*

запетљавати (се), -етљавам (се) *несврш. према запетљати (се).*

запетљати, -ам сврш.
шта *везати што да га је немогуће или бар тешко одвезати.* — Кад си био јутрос на походу, љуба ти је дугме запетљала, запетљала на танкој кошуљи, чини ми се да ћу да отпетљам. *НП Вук.* Покуша да запетља платнене капке на колским прозорима. *Уск.*

~ **се**
у шта *запасти у тешкоће, упетљати се у нешто незгодно.* — Бугарска се запетљала у унутрашњу борбу. *СКГ 1937.*

заповедати, -оведам, ијек. **заповиједати**, *несврш. према заповедити.*

заповедити, -им, ијек. **заповједити**, сврш.
коме шта *казати да се обавезно учини оно што се каже, наредити.* — Рече тако заповеднички да се Пера само окрете, као војник кад му старешина заповеди. *Вес.* Господин сатник, заповједите ватру! *Фелд.* Наш Господар и Бог, нам није *заповедио* ништа тешко, ништа угњетавајуће. (И)

запослити, запослим сврш.
кога *дати коме посла, рада, примити на посао.* — Пролетаризиране сељачке масе одлазиле су у Америку, јер их слабо развијена индустрија ... није могла запослити. *ОП 2.*

запошљавати, -ошљавам *несврш. према запослити.*

запрепастити, -епастим сврш.
кога чиме *задати страх, пренеразити, запањити, јако изненадити.* — Ако он убије Лазара, убиће и њега. И онда, Јелица опет неће бити његова. То га запрепасти и готово поколеба. *Вес.* Овај налог за примирје ... запрепастио је све. *Фелд.* Изашли смо на хладноћу, тако да ће нас кућа, кад у њу поново уђемо, запрепастити својом топлотом и исправношћу. (ЕК) Уосталом, купите саме себи лаковане чизме са штиклом од 12 цм и *запрепастите га* неким провидним огртачем. (И)

запрепашћивати, -ашћујем *несврш. према запрепастити.*

зарадити, зарадим сврш.
шта *радом заслужити, добити као накнаду за рад.* — Заради подоста с прањем рубља. *Пав.* За једно место или више у парламенту које би освојио СПО играч ће на 100 уложених зарадити 190 динара. (ЕК) Схваташ ли да ће црна Библија белог човека увек зарадити новац и натерати неког да уради нешто! (ЕК)
шта *својим поступцима заслужити.* — Он је у 84. минуту зарадио црвени картон, а треба још рећи да се ни арбитар Живановић из Шапца није најбоље снашао. (ЕК)
кога / шта *добити, стећи.* — Зарадио сам новога друга, пекарева сина. *Лоп.*

зарађивати, -ађујем *несврш. према зарадити.*

заразити, заразим сврш.
кога чиме *унети у чији организам клице заразне болести; пренети на кога заразу.* — Ови бацили се брзо размножавају и могу заразити осетљиве особе, посебно децу. (ЕК) *Заразио* супругу ХИВ-ом па му аустралијски суд одрезао трогодишњу казну затвора. (И)
кога чиме *извршити утицај својим примером, својим идејама или осећањима на кога.* — Деда Маша ... засмеја се као труба. Зарази и Младена, па се и младић ... узе смејати. *Сек.* Сликањем је, наиме, „заразио“ и супругу Милијану, као и кћерке Сању и Мају. (ЕК)

~ **се**
чиме *добити заразу.* — Када смо позвали лекаре да Живорада пребаце у неку хладњачу или где – већ по закону треба да буде, они су нам рекли да му више неће прилазити – јер се једна њихова медицинска сестра заразила вашкама од Живорада и –

сада се, наводно, налази у карантину – наглашава повишеним тоном – Слободан Ђурић, док објашњава шта се све догађало током јучерашњег дана у Крњешавцима. (ЕК)
чиме *подлећи чему, усвојити што од другога.* — Није, дакле, никакво чудо што се и газда Симо заразио жељом за играњем. *Ћор.* Није се заразио хладном мишљу безвјерства. *Шов.*

заражавати (се), -ажавам (се) *несврш. према заразити (се).*

заробити, заробим сврш.
кога *ухватити (противника) жива и одвести собом.* — Брђане ми изведите штоно сам их заробио робљем на Морачи, води хладној. *Маж. И.*
кога *учинити робом; учинити бесправним; лишити слободе.* — Ја тебе нисам заробила, него довела у своју кућу. *Вес.*
кога *опчинити, привезати пажњу, овладати ким потпуно.* — Било је тренутака да нас његово причање ... зароби и привуче. *Петр. В.*

заробљавати, -обљавам *несврш. према заробити*

засијавати, -јавам и јек. **засијавати**, -ијавам *несврш. према засијати*.

засијати, -јем, ијек. **засијати**, сврш.
шта, чега *расути семе по земљи да би никло; посути семеном, посијати.* — Ево и мене да засијем босиљка. *Вес.* Ми смо *засијали њиве* како би се одужили. (И)

заситити се, -им сврш.
чиме, чега *постати сит чега.* — Ћир-Моша би се слатко заситио тим [ручком], задовољно протрљао руке и обрисао своју јарећу браду. *Срем.* Свега се засити једноћ чељаде, и љубави и сна. *М-И.*

засићавати се, -ићавам се *несврш. према заситити се.*

засладити, засладим сврш.
шта чиме *ставити шећер, мед или што сл., учинити слатким.* — Где би се, дакле, материно млеко морало заменити крављим ... ваљало би га и (шећером) засладити. *Батут.*

~ **се**
чиме *појести што слатко.* — Таквом крушком човек се може засладити само једном. (ЕК)

заслађивати (се), заслађујем (се) *несврш. према засладити (се).*

заслепити, заслепим, ијек. **заслијепити**, сврш.
кога чиме *одузети моћ здравога суда, навести на криви пут, занети.* — Бојим [се] да то [богатство] не заслепи моју мајку и да ме не натера да пођем за њ. *Шапч.* Заслијепила ме срџба и учинио сам. *Вил.* Наравно да ће широм отворити поклопац ковчега, све нас *заслепити* оним безвезним осмехом и пробити нам уши високим смехом налик лавежу. (И)

заслепљивати, -епљујем, ијек. **засљепљивати**, *несврш. према заслепити*.

заслуживати, -ужујем *несврш. према заслужити*.

заслужити, заслужим сврш.
шта *зарадити, добити награду или плату за оно што је учињено.*— Преносе за умерену цену свакојаку робу, и тако заслуже новац. *Нен. Љ.*
шта *добити право награде (за нешто); стећи, постати достојан (чега).* — Кобили је двадесет година ... заслужила је свој бијели хљеб. *Бен.* Неку свјетлију коб смо заслужили. *Уј.* Ради тебе сам и довео хајдучку чету да, по цијену крви, заслужим твоју љубав. *Вујач.*

засмејавати, -ејавам, ијек. **засмијавати** *несврш. према засмејати.*

засмејати, -јем, ијек. **засмијати**, сврш.
кога чиме *изазвати код некога смех.* — Прођу људи поред њега, а он се само смеје. Свака га ситница засмеје. *Вес.* Увјерена је да је све ово ... један покушај старога Милоја да је засмије. *Јел.* Волим кад га засмејем својим

неумесним коментарима (И)

заснивати, заснивам *несврш. према засновати.*

~ **се**
на чему *имати као основу, темељити се.* — Државно уређење ... би се заснивало на братству и равноправности. *Тито.*

засновати, заснујем сврш.
шта *положити, поставити основу, поставити темељ, основати.* — Хусрев-бег [је] засновао ту задужбину. *О-А.*

застидети, -дим, ијек. **застидјети**, сврш.
кога *учинити да неко осети стид, засрамити.* — То њега и наљути и застиде, па му ударише сузе. *Вес.*

~ **се**
кога / чега *осетити стид, посрамити се, засрамити се.* — Рајна ће се застидети деветнаестога века. *Нен. Љ.* Чим га поздравим застиди се и брзо наставља свој рад. (ЕК)

застиђивати (се), -иђујем (се) *несврш. према застидети (се).*

заступати, заступам несврш.
кога *бранити (пред судом кога).* — Догодило се чак да би у исто доба заступао и по двије међу собом завађене странке. *Цар Е.*
шта *износити неко мишљење, идеју, начело и борити се за њих; говорити у име (кога или чега).* — То мишљење заступа цела једна група социјалиста у Енглеској. *Скерл.*
шта *представљати, репрезентовати.* — Ови нам пјесници заступају живот књижевни и развој нашега језика у најјужнијој страни Далмације. *Јаг.*
кога / шта *замењивати у дужности; бити на месту кога или чега другог.* — Капетан отишао ... на одсуство, а оставио Живана да га заступа, као најстарији писар. *Глиш.* Јаков је добио златну медаљу, тј. позлаћену, али заступа златну. *Кал.*

заступити, заступим *сврш. према заступати*.

засипати, -ам и -пљем *несврш. према засути.*

засути, заспем сврш.
кога / шта чиме *прекрити посипањем; затрпати нечим сипким.* — Засуше раку, пободоше крстачу, и вратише се с гробља. *Глиш.* [Грозница] га је одмах напала кад му жену засуше земљом. *Шимун.*
кога / шта чиме *обасути, извршити живу паљбу.* — Кад дођоше браћа дететова, он их засу камењем и поразбија прозоре на некој кући. *Марк. М.* Непријатељски минобацачи засуше минама и косу и заселак. *Ћоп.*
кога чиме *почети говорити брзо и непрекидно, казати много речи, врло брзо изговорити.* — Да се данима ждереш што те један арогантни особењак *засуо* гомилом *увреда*, које нисиси заслужила? (И)

затамнити, затамним сврш.
шта *учинити тамним.* — Потегнуо је кнез и гриље, затамнивши собу. *Нех.*

затамњивати, -амњујем *несврш. према затамнити.*

заташкавати, -авам *несврш. према заташкати.*

заташкати, -ам сврш.
шта *онемогућити да се нешто сазна; прикрити, сакрити.* — Нитко неће дознати, ја ћу све паметно заташкати. *Перк.* Павле, који је чуо његове последње речи, оштро га прекори, и да би заташкао ствар, приђе старцима. *Ћос. Д.*
шта *потиснути, пригушити у свести, заборавити.* — Међутим, у неколико махова, једна мисао, коју би одмах заташкао, беше га стресла. *Ћос. Д.*

затварати, затварам *несврш. према затворити*.

затворити, затворим сврш.

шта *учинити да се кроз нешто не може проћи, да се из чега не може изаћи или у нешто ући, да нешто не буде отворено, раскривено.* — Пастеризовано млеко би требало после сваке употребе добро затворити и вратити у фрижидер. (ЕК)
шта *склопити, заклопити оно што је било отворено, раширено.* — Држах крепко отворену књигу коју ... [Ана] покушаваше да затвори. *Лаз. Л.* Спустише сунцобране и затворише их према вјетру. *Ћип.*
шта *зауставити кретање, ток чега.* — Пре свега треба искључити изворе напајања струјом и затворити воду. (И)
шта *обуставити, прекинути рад, пословање.* — Отворио је дућан ... али га је затворио, јер је морао у војску. *Срем.*
шта *забранити или препречити пролаз, преградити.* — Млетачки принцип затворио границу. *Мат.* Турске ћемије затвориле су Дарданеле. *Неим.*
кога *одузети* (*коме*) *слободу, ставити у затвор, ухапсити.* — Ухватиле [су] кажњеника и затвориле га под добром стражом. *Мј. 1926.*

затегнути, затегнем сврш.
шта *учинити да нешто буде напето, напрегнуто; повући један крај чега што је на другом крају учвршћено (жицу, уже), напети, натегнути.* — Дадоше му гусле ... он махну гудалом, затеже струне. *Вес.*

затезати, затежем *несврш. према затегнути.*

затражити, затражим сврш.
шта од кога *обратити се коме са захтевом или с молбом ради добивања чега или ради услуживања чиме, заискати, замолити.* — Земље произвођачи какаа би могле затражити правни савет од Уједињених нација уколико оваква директива буде усвојена. (ЕК) Затражио [је] помоћ. *Јонке.*

затресати, -есам *несврш. према затрести.*

затрести, -сем сврш.
шта, чиме *стати трести, учинити да се тресе, потрести.* — Гојко затресе плећима и изиђе из собе. *Ранк.* Јежња затресе дјевојачким тијелом. *Војн.* Понекад ветар затресе вагоне и нас; осетиш мирис зиме. (ЕК)

затровати, затрујем сврш.
шта чиме *учинити што отровним.* — Ирци су затровали енглеске бунаре. *Неим.* Воду су затровали још у време комунизма отпадом које је долазило из три фабрике некада привредног гиганта, … (И)
кога чиме *извршити рђав утицај, искварити; загорчати.* — Достојевски је многе своје читаоце затровао својим очајним песимизмом. *Прод.* Затровали су ми чак и дан вјенчања. *Франг.*

~ се
чиме *постати отрован.* — Тотално сам *се затровао* антибиотицима. (И)

затрпавати (се), -рпавам (се) несврш. *према затрпати (се).*

затрпати, -ам сврш.
кога / шта чиме *прекрити или напунити што чим набацујући нешто (земљу и др.), засути.* — У околини вароши се одронила ... земља и затрпала неколико кућа. *Сек.* Након што су га два сата резуцкали, живог су га убацили у ров, затрпали земљом и превезли тенк преко рова. (ЕК)
шта чиме *заузети, испунити чим какав простор, закрчити, загушити.* — Ако Југославија више не постоји, и ако су то рекли људи који су своју давну сету за прошлошћу затрпали политичким прагматизмом, ваља им веровати, али и сумњати. (ЕК)

~ се
чиме *оптеретити се преко мере.* — Затрпати се послом који је интересантан и креативан. (И)

заузети, заузмем сврш.
шта *силом, борбом узети (обично у рату), завладати нечим, освојити, задо-*

бити. — Аустрија је у том рату заузела београдски пашалук по трећи пут. *Нов.*
шта *сместити се, запосести, настанити се.* — Ту су се Турци добро укопали, а батерије им заузеше дивне положаје. *Јакш. Ђ.* Французи настанит ће се у тој кући ... генерал ... заузет ће кабинет кнеза Андреја. *Крањч. Стј.*
шта *примити, добити (положај, место у служби).* — Катедру заузе ускоро ... Новаковић. *Поп. П.* Неки су већ заузели место у државној служби. *Андр. И.*
шта *узети, послужити се, ангажовати.* — Не треба сваког ни примати, заузме нам пушку забадава. *Ћос. Д.* Лепота Неапољског залива заузме цело време што га путник има. *Нен. Љ.*

~ **се**
за кога / шта *заложити се, порадити (за кога, за што) узети у одбрану, подржати (кога, што).* — Док дође нови школски надзорник — ... онда се надам да ћете се ви заузети за мене. *Трифк.* Дуго је сједјела ... размишљајући о Матеушу, хоће ли се он, можда, за њу заузети и обранити је. *Бен.*

заузимати (се), -мам (се) и -мљем (се) *несврш. према заузети (се).*

зауставити, -им сврш.
кога / шта *учинити да оно што је у покрету стане, прекинути покрет, ход чега.* — У том смислу, она може зауставити и скренути токове времена. (ЕК)
шта на коме *задржати, управити (поглед, пажњу, мисао и сл.).* — Матинић је ... каткад зауставио поглед на пјевачу и пјевачици. *Кос.* Он ... виде ... да је зауставила очи на некоме иза њега. *Чипл.*
шта *спречити, прекинути* (*ток какве радње, делатност*). — Сузе су јој зауставиле говор. *Торб.*

заустављати, -ам *несврш. према зауставити.*

захвалити (се), захвалим (се) сврш.
коме на чему, коме за шта *одати, исказати, изразити захвалност.* — До најаве да ће се Југовић убудуће захвалити селектору на свим следећим позивима дошло је у Љубљани, пре меча Словенија – Југославија (1 : 1). (ЕК) Дјевојка би му понудила чашу млијека ... он би се насмијао, попио и захвалио. *Ћип.* Командант је одржао кратак говор и захвалио војницима за службу. (ЕК)
шта коме (само захвалити) *признати као узрок чега, одати признање.* — Ономе коцкару има да захвали ову посету. *Мил. В.*

захваљивати (се), -аљујем (се) *несврш. према захвалити* (се).

захватати, -ам *несврш. према захватити.*

захватити, -им сврш.
шта *заузети, покрити, испунити (површину, простор); раширити се по чему.* — Легне на ћилим, који се простре и захвати половину собе. *Шапч.* Сељачки устанци нису захватили читаву земљу. *ОП 2.*
шта, чега *узети судом, кашиком, жлицом, руком неку количину чега (воде, јела и др.), заграбити, захитити.* — На земљу ступисмо ту и захватимо тад воде. *М-И.*
кога *дохватити, повући.* — На улици га захвати људска бујица, њен покрет. *Ћос. Б.*

захтевати, захтевам јек. **захтијевати**, захтијевам несвр.
шта од кога *категорички тражити, искати, упорно молити.* — Од мојих играчица ћу захтевати стриктно поштовање договорене игре, а помоћ са трибина може бити одлучујућа, у шта не сумњам. (ЕК)
шта од кога *наметати, налагати.* — Грађани са Косова и Метохије морају донети оружје на увид приликом замене оружних листова, а референти полиције по потреби то могу захтевати и од осталих грађана. (ЕК)
шта од кога *изискивати.* — Моја судбина, моје чудно предодређење то захтева од мене. (ЕК)

зацелити, зацелим, ијек. **зацијелити** сврш.
шта *излечити.* — Зацели, утоли ране што љуто пеку! *Мас.* Кога да женим, тко да ми рану зацијели? *Ков. А.*

зацељивати, -ељујем јек. **зацјељивати**, -ељујем *несврш. према зацелити.*

зачаравати, -аравам *несврш. према зачарати.*

зачарати, зачарам сврш.
кога чиме *изазвати дивљење, задивити, одушевити.* — Мелита му се ванредно свиђала, она га је зачарала својим духом и својом љепотом. *Том.*

зачепити, зачепим сврш.
шта чиме *затворити чепом; запушити, затиснути.* — Он узе чеп и зачепи [издубену рупу у пању]. *Вес.* Вели да не ваља зачепити уши ... него их затиснути. *Шим. С.* И зато је сада зачепио уши рукама и зажмурио, зато му се чинило да ће умрети од стида и жалости. (ЕК)

зачепљавати, -епљавам *несврш. према зачепити.*

зачети, зачнем сврш.
кога / шта *створити, дати живот.* — Осећам све јаче велико било бола што ме зače. *Мас.*

зачинити, зачиним сврш.
шта чиме *ставити зачин (у јело).* — Баш си га [паприкаш] људски зачинила! *Јакш. Ђ.* Тако испечен комад посолићете, обиберити, ако желите и зачинити другим зачинима и ставити на врло топао суд да се изнесе на сто. (ЕК)
шта чиме *појачати чим привлачност и занимљивост; окитити, улепшати.* — Висином је коло надвисио, а љепотом коло зачинио. *НПХ.*

зачињавати, -ињавам и **зачињати**, зачињам *несврш. према зачинити.*

зачињати, -њем *несврш. према зачети.*

зачудити, -им сврш.
кога чиме *изазвати чуђење, дивљење; изненадити.* — Давао налоге који би свакога зачудили његовим необичним познавањем господарства. *Шов.* Прве ријечи зачудише слушаоце. *Лал.*

~ се
коме / чему *изненадити се; задивити се.* — Испосник се тобож веома зачудио том одговору; пребацивао ми је да сам допустио демону охолости да ме заведе, и на сваки начин је хтео да ме убеди у неопходност исповести. (ЕК)

зачуђавати (се), -уђавам (се) и **зачуђивати (се)**, -уђујем (се) *несврш. према зачудити (се).*

збацити, збацим сврш.
кога *уклонити, одстранити (с престола, с положаја).* — Народ је увек сматрао да има право да збаци једнога кнеза, те да постави другога. *Скерл.* Ако су желели учитеља оцрнити, општинског писара збацити ... све су могли. *Јакш. Ђ.*

збијати, збијам несврш.
шта *бијући што сводити на мањи обим, сабијати; набијати, правити густим.* — Мецам [га] што снаге имам, као да збијам тврду иловачу. *Сиј.* Бије љута ветрова војска, гонећи и збијајући чађаве облаке. *Каш.*

сближавати (се), сближавам (се) *несврш. према сближити (се).*

сближити, сближим сврш.
кога са киме *учинити блиским, приближити.* — Ништа тако не може сближити људе као невоља. *Вес.* Ипак, рад на овом пројекту сближио га је са Жаном Жироом, познатим и као Мебијус, … (И)

~ се
са киме *постати близак; спријатељити се.* — У крижарским ратовима су се феудалци разних области и земаља боље упознали и сближили. *Пов. 2.* Није се сближио са њима ништа више него са конвенционалнијим људима које је познавао из Института, али му се зато занимљивија учинила независност

њиховог ума. (ЕК)

збринути, -нем сврш.
кога / шта *скинути с бриге; обезбедити (кога) материјално, осигурати, снабдети.* — Сваки министар збрине најпре своју фамилију, па тек онда државу. *Нуш.* Ваљда си збринуо и кочију? *Креш.*

збрињавати, -њавам и -њујем *несврш. према збринути.*

збунити, збуним сврш.
кога *довести у забуну, помести.* — Турци ће онда јурнути напред. Ја и Јовица дочекаћемо их и збунити, а ви одостраг јуришите. *Вес.* То га још већма збуни и језик му се заплете. *Цар Е.*

збуњивати, збуњујем *несврш. према збунити.*

звати, зовем несврш.
кога *ословљавати кога именом или називом (обично јачим гласом) да би му се на нешто скренула пажња, дозивати.* — Плакале су, вриштале, звале матер кричљиво. *Гор.*
шта *наручивати, тражити.* — Често није ни чекао да га почасте, већ је сам звао и гутао чашу за чашом. *Цар Б.*

згадити, -им сврш.
шта коме *учинити одвратним, гадним.* — Тражио сам нови термин, а ви сад имате ексклузивну вијест — отказао сам дефинитивно тај концерт и то зато што ми је Ђорђе згадио моју властиту прославу 35 година бављења рок музиком. (ЕК)

~ **се**
коме *постати одвратан, гадан (коме).* — Био је тако престрашен да ми се просто згадио. *Чол.*

згазити, -им сврш.
кога / шта *стати на што, притиснути, пригњечити ногом или ногама.* — Ја сам пазио да мрава не згазим. *Козарч.* Бора згази Косту на ногу, дајући му тиме знак да не говори. *Јак.*
кога / шта *уништити, сатр(е)ти; сломити, учинити покорним; понизити.* — Ти [си], ој дивна божице, згазила наде моје! *Гал.* Казни, то је твој посао ... али ме згазити нећеш! *Чол.*

згњечити, згњечим сврш.
кога / шта *притискивањем смрвити, спљоштити, згужвати и сл.* — Згњечиће вас као муву. *Нен. Љ.*

згрешити, згрешим, ијек. **згријешити**, сврш.
коме / чему *учинити коме или чему криво.* — О ... српска науко, опрости, ако икада згреших имену твојему, опрости ми, јер нисам знао шта чиним! *Дом.*

згрнути, згрнем сврш.
шта *прикупити што зрнасто, сипко или какву множину предмета на једно место, на гомилу (потискивањем по каквој површини или по тлу).* — Згрну новце лијеним покретом руке. *Мил. В.*
шта *стећи, зарадити у великом износу.* — Ипак, тешко да ће, после свега, „паметњаковић из Технополиса“ згрнути паре на које је рачунао. (ЕК)

згртати, згрћем *несврш. према згрнути.*

згужвати, -ам сврш.
шта *изгужвати, наборати, учинити неуредним (стискањем, гњечењем, пресавијањем).* — С висине је погледао све присутне, извукао марамицу из малог џепа, махнуо свима испред очију, згужвао је и раширио: из марамице је, на велико запрепашћење свих гостију наше највеће кафане, прхнуо бели голуб и винуо се у небо. (ЕК)

згуснути, -нем сврш.
шта *учинити густим, гушћим.* — Да ли ће ови „хомоцентрични следбеници“, кад им је лидер у затвору, можда згуснути своје редове бранећи се од противника? (ЕК)
шта *сажети, сажето изразити; учинити садржајним, пуним садржаја.* — Интимне личне сломове и луцидна предсмртна погледавања једне генерације згуснуо је Крлежа у тој својој ... драми. *Матк.* Успео [је] да згусне

радњу. *Пол. 1959.*

здробити, здробим сврш.
шта *смрвити, разбити, изломити на ситне комаде.* — Ја сам желео да ти здробим ту твоју слабачку руку. *Петр. В.*

зидати, зидам и зиђем несврш.
шта *подизати, градити (помоћу цигле, опеке, камена, бетона и сл. зграду или друго што).* — Мислим да ћемо ми тај ниво врло брзо моћи да достигнемо, али полазна основа свега тога треба да буде доношење неких законских аката, како бисмо направили здраве темеље на којима ћемо зидати кућу. (ЕК)

злостављати, -ам несврш.
кога *зло, рђаво поступати с ким, мучити, малтретирати.* — Тај прпошни дјечак злоставља цијелу кућу. *Шен.* Тужи [га] да је бије и злоставља. *Лаз. Л.*

злоупотребити, -отребим, ијек. **злоупотријебити**, сврш.
шта *учинити злоупотребу, рђаво употребити; проневерити, утајити.* — Он ... добра срца и поверљив према сваком, а друштво рђаво, те злоупотреби те његове добре стране. *Дом.*

злоупотребљавати, -ебљавам и **злоупотребљивати**, -ебљујем *несврш. према злоупотребити*.

знати, знам и знадем несврш.
за кога / шта *бити упознат са чим, чути за што.* — Ескими не знају за друштво. *Петр. М.*
шта *имати особито познавање неког предмета.* — Биће вријеме па ће свако дијете књигу учити и писмо знати. *Андр. И.*
кога *познавати.* — Једна кауркиња, која вели да је добро знадеш, заклиње те да изађеш на двор. *Том.*

играти, играм несврш.
шта *проводити време у забави ради разоноде, забављати се.* — Два [су] стражара играла некакву игру, а та им игра беше да један другога удара с два прста по длану. *Глиш.*
шта са киме *проводити време изводећи какву спортску или друштвену игру.* — Пратити нерешену игру – то је исто као играти билијар без рупа. (ЕК) Иначе су и сестре Полгар долазиле, па *је играо са* њима, што шах што стони тенис. (И)
кога / шта *изводити на сцени, позорници, глумити.* — Било да игра пијанице, било луде, било убице ... увек га прати урнебесан пљесак. *Каш.*

~ се
чега *проводити време у игри, забављати се игром.* —Идемо се играти »вјеверице«. *Гор.* У сенци ... дрвета на шеталишту десетина наоружаних сељака игра се карата. *Грол.*
са киме / чиме, чега *занимати се, бавити се каквим радом, послом као забавом, понашати се неозбиљно.* — И ви се тако играте са истином, на рачун једне часне жене? *Грол.* Један од оних људи који се никад не смире и не озбиље, него се целог живота играју са самим собом и са целим светом. *Андр. И.* Немој да се играмо рата. Немци нам иду по трагу. *Ћос. Д.*
кога / чега *претварати се, правити се чим.* — Није упутно ... да се играте добротвора! *Фелд.*

изабирати, -абирам и **изабирати**, -рем *несврш. према изабрати.*

изабрати, -берем сврш.
кога / шта *дати коме или чему првенство, одабрати према каквој особини.* — Неранџа је тако изненада постала важна личност. »Зашто ли је њу баш тетка изабрала да ради?« *Макс.* То испашта онај кога је такав човјек изабрао као оруђе своје освете. *Јонке.*

изазвати, -зовем сврш.
кога *својим поступком учинити да ко узврати истом мером, да се одазове.* — Заметне чарку, изазове их [Турке], намами преко Дрине, па бије. *Вес.*
шта *бити узрок чему, проузроковати што; побудити, подстакнути.* — Ве-

лика хладноћа изазвала је опасне болести. *Петр. М.* Једногодишњи добровољац Марек изазвао је у кухињи скандал. *Јонке.*
шта *учинити да што избије, да се појави.* — Дете ту изазва у својој глави живу слику тога догађаја. *Ђур.*

изазивати, -азивам *несврш. према изазвати.*

избацивати, -ацујем *несврш. према избацити.*

избацити, избацим сврш.
шта *пустити клицу, пупове, изданак, младицу.* — У чаршији и по селима капарисавају његови људи ... шљиве које још ни пупове избациле нису. *Андр. И.*
шта *бацати ван, напоље, одстранити, ослободити се чега непотребног, незгодног.* — Пиљарице у својим инвективама ... прогутају све што су избациле, па ... опет буду једно срце и једна душа. *Цар Е.*
кога из чега *искључити, уклонити, удаљити из састава чега (школе, строја, организације и сл.).* — „Поручујем: само нас војном силом могу избацити из Комбината, али то је онда друга прича“, рекао је Бијелић. (ЕК)
шта *истаћи, истурити.* — Фелдмаршал је, укрућен, избацивши прса и увукавши трбух, чекао мој одговор. *Мар.*
шта *изнети на површину, учинити познатим.* — Револуционарна епоха ... избацила је у многим правцима нова начела. *Бел.*

избезумити, -езумим сврш.
кога чиме *довести до лудила, одузети памет.* — Ова ме ђаурка избезуми, њена лепота исиса ми речи. *Јакш. Ђ.* Ненадана вијест да је [Грушењка] овдје избезумила га је у трен ока. *Л-К.* Цура ме је избезумила својим понашањем. *(И)*

избезумљивати, -умљујем *несврш. према избезумити (се).*

избегавати, -егавам, ијек. **избјегавати** *несврш. према избећи.*

избећи и **избегнути**, -егнем, ијек. **избјећи** и **избјегнути**, сврш.
кога / шта *склонити се, уклонити се кому или чему.* — Они не желе свађу и морају је избјећи. *Лал.*

избечити, избечим сврш.
шта *широко отворити (очи), избуљити, извалити, разрогачити (очи).* — Смаил избечио у ме огромне црне очи. *Јевт.* Дјеца из кута избечила очи. *Кал.*

~ се
на кога *погледати широко отворених очију.* — Опростите! — избечи се на мене госпођа у зеленој хаљини. *Вел.* Деловођина жена ... појави се на вратима и избечи се на Ђурђа. *Ћос. Д.*

изборити, изборим сврш.
шта *постићи борбом, истрајним радом.* — Вриједност поезије свакако је нешто што у наше доба треба тек поновно изборити. *КХ 1936.* Зашто се тада није борио и изборио своје мишљење? *Ћос. Д.*

~ се
за шта *победити; постићи нешто упорним залагањем.* — Ми хоћемо да се изборимо за правду. *Б 1958.* Људи који немају снагу да се изборе за боље — чему да живе. *Вуј.*

избадати, избадам *несврш. према избости.*

избости, -бодем сврш.
кога / шта чиме *пробости чим оштрим; убости више пута, на више места.* — Вечери једне ... Арбанас ти је ножем избо очи. *Рак.*

избрисати, -ишем сврш.
шта чиме *бришући учинити што чистим, сухим, обрисати.* — Ако сте ножем секли парадајз, киселе краставце, паприке или лимун, нож треба одмах добро избрисати хартијом или било чим другим, да не оксидише од киселине. (ЕК)
кога / шта *одстранити, уклонити брисањем, стругањем (прљавштину, мрље*

и сл.); прецртати оно што је било написано, наштампано. — Поп ... поче говорити да ће он сваког избрисати из протокола крштених који одсад не буде петком радио. *Лаз. Л*. Погледа у Цветину таблу, виси црна и чиста; избрисала је болничарка. *Рист*.
шта *учинити да што нестане, ишчезне; уништити*. — Граница у ствари није ни постојала, јер су је били избрисали грчки и албански партизани. *Дед. В*.

извадити, -им сврш.
кога / шта из чега *изнети откуд на видело, извући из унутрашњости чега.* — Куване сардине извадити из течности, метнути их на сито да откапљу, а затим их у хладу сушити 24 сата. (ЕК)
шта *извући, ишчупати што је утврђено, учвршћено*. — Тешко јој као да си јој џигерице извадио. *О-А*.
шта *прибавити, добити на лични захтев од какве службене, званичне установе*. — Бивши посредник објашњава Вери да мора извадити пасош, обавештава је где, обећава помоћ при попуњавању формулара уколико јој она буде потребна и – погледавши у жену бојажљиво – новаца ако буде имала трошкова које не може да подмири. (ЕК)

извести, изведем сврш.
кога из чега *водећи кога учинити да изађе однекле, водећи одстранити из чега.* — Јелица га изведе из вођњачића што је био крај сеоског пута. *Ранк.* Не нађе се нитко да је изведе из родитељске куће. *Ђал.*
кога *водећи преместити, померити, упутити на одређено место, до одређеног положаја или смера.* — Био је уверен да ће га та путања извести на пут. *Вес.* Окупатор згази земљу и хиљаде изведе на губилиште. *Јак.*
шта *створити на темељу, основу нечега*. — Те две чињенице биле су довољне да се изведе закључак да фашистички блок мора неминовно пропасти. *Јак.*
шта *извршити, остварити.* — Он једини може сретно извести велику основу. *Кум.*

изводити, изводим *несврш. према извести.*

извести, извезем сврш.
шта *отпремити у иностранство ради продаје, продати изван земље.* — Југославија је извезла робу у вредности од 39,2 а увезла за 77,5 милиона долара. (ЕК)

извозити, извозим *несврш. према извести.*

известити, известим, ијек. **извијестити** сврш.
кога о чему *упознати с догађајима, обавестити.* — Морам вас известити о две ствари. (ЕК)

~ се
о чему *доћи до обавештења, обавестити се.* — Војвода је синоћ послао момка да се извести о мом здрављу. *Цар. М.*

извештавати (се) јек. **извјештавати (се)**, -ештавам *несврш. према известити (се).*

извинити, извиним сврш.
кога *опростити, не замерити (коме), испричати, оправдати*. — Знате шта, моја децо: ви ћете нас извинити. *Јак*.

~ се
коме *замолити за опроштење.* — Одговарајући на питање да ли ће се председник СРЈ извинити Хрватима, председник СРС не верује да ће Коштуница отићи у толику издају: ... (ЕК)

извињавати (се), -ињавам (се) *несврш. према извинити (се).*

извојевати, -ојујем сврш.
шта *војевањем, борбом добити, постићи, освојити.* — Требало [се] борити те крв пролијевајући храброшћу ... извојевати сваку стопу земље. *Јаг.*
шта *решити у своју корист (битку, рат и сл.).* — Многе ратове извојеваше, много мегдана поделише. *Јакш. Ђ.*

извређати, извређам, ијек. **извријеђати**, свршен.
кога *много пута увредити.* — То што ћете извређати брачног друга сасвим случајно или баш намерно и пред дететом жалосна је ствар. (И)

извртати, извртнем свршен.
шта *унутрашњу страну окренути напоље.* — И постава од рукава не ваља! — рече и изврну рукав. *Срем.*
шта *окренути с једне стране на другу; превртати, претурити.* — Кристина ... брзо извртне неколико страница. *Војн.*
шта *окренути према горе.* — Извртнуо широко очи, из којих потекоше вреле сузице. *Ков. А.*

извртати, извртем *несврш. према извртнути.*

извршавати, -вршавам и **извршивати**, -ршујем *несврш. према извршити.*

извршити, извршим свршен.
шта *испунити, остварити.* — Ђаурко бедна, јеси ли спремна извршит жељу везира? *Јакш. Ђ.* Зеус ... изврши Тетиди вољу. *М-И.*

изгладити, -им свршен.
шта *учинити глатким, равним, изравнати; глачајући учинити глатким и сјајним.* — Из нечега лију ... нешто жуто што може изгладити мору боре. *Наз.*
шта *поправљајући понегде учинити добрим, исправним.* — Молер га мала ... први дан га довршио, а други дан изгладио. *Срем.*

изгласати, -ам свршен.
кога / шта *гласајући одобрити, примити, решити што, изабрати кога.* — Изгласасмо буџет. *Митр.* Кога сте изабрали за председника? — Па, знаш ... изгласасмо Панту! *Дом.*

изговарати, -оварам *несврш. према изговорити.*

изговорити, -оворим свршен.
шта коме *саопштити што гласом, рећи, казати.* — Сместа идем ... Морају ме примити. Изговорићу им све. *Макс.*

изградити, изградим свршен.
шта *подићи, начинити (зграду).* — Требало би изградити у селу дом културе. *Дед. В.*
шта *створити, остварити.* — Једна [се] држава не сме означити као социјалистичка тек онда када већ докраја изгради социјализам. *Пиј.*
шта *саставити, одабирајући по утврђеном начину материјал (научни, уметнички, језични).* — Ми морамо себи изградити своје мишљење. *Марј. М.*

изграђивати, -ађујем *несврш. према изградити*.

изгубити, изгубим свршен.
шта *остати без чега, престати имати као својину заборавивши или оставивши где због непажње.* — Расејан човек примети да је *изгубио кишобран* кад престане киша па хоће да га склопи. (И)
шта *остати без чега, немати више могућности служити се чиме (у физичком или моралном смислу).* — И кад се на то најзад осмели, од болничарке сазнаје да му пред вратима болничке собе стоји жандар и да је изгубио око. (ЕК)
шта *претрпети квар, штету, неуспех, губитак (у игри, такмичењу, у борби, у парници и сл.); проиграти, прокоцкати.* — Само право мери ... Боље и да изгубим коју пару него душу. *Срем.* Добар шахист, који изгуби партију а искрено је увјерен да ју је изгубио због своје погрешке. *Крањч. Стј.* Сасвим ми се карта окренула ... знаш да сам све изгубио. *Ад.*
шта *погрешити, залутати; забунити се.* — Ишли смо и ... изгубили пут. *Ђон.* А он је корачао погурено ... и сваки час мењао ногу, као што чине војници кад у маршу изгубе такт. *Вас.*
кога *бити растављен, одвојен од кога његовом смрћу.* — Прва супруга му је умрла после 22 године брака, изгубио је две ћерке, старији син му је погинуо у рату 1916. године, а млађи убијен 1945. године пошто је оптужен да је повезан са завереницима који су извршили неу-

спели атентат на Хитлера у јулу 1944. године. (ЕК)
шта *потрошити, потратити узалуд, пропустити.* — Изгубио двије године, научио се пити. *Нех.* Радио [сам] до три сахата по поноћи да бих надокнадио оно што сам изгубио. *Лаз. Л.*

издавати, издајем *несврш. према издати.*

издати, -ам и -адем сврш.
шта коме *предати на располагање.* —Закупац не може мијењати намјену објекта, нити га издати другом лицу. (ЕК)
шта *наштампати, пустити у јавност, обелоданити књигу.* — Ово је кратак извод опширније монографије Копаоника ... коју ћу ... касније издати. *Панч.*
кога / шта *погазити дату реч, верност према коме, изневерити, прећи на страну непријатеља.* — Наше народне пјесме ... певају како је љуба свога мужа издала. *Вес.*
кога *престати деловати, служити, вршити своју функцију.* — Већ су ме посве издале очи. *Крањч. С.* Човек је одједном задрхтао. Издао га глас. *Андр. И.*
кога / шта *учинити познатим, открити оно што би требало остати скривено, одати.* — Тај смели поглед као да је хтео да изда тајне једне душе бедне. *Ант. 2.* Већ је више од пет мјесеци ... како шушњем надими кућу да је не би свјетло издало. *Божић.*
шта *објавити, обнародовати (закон, исправу, наредбу и сл.), ставити на снагу.* — Велика скупштина би ... издала нови устав. *Јов. С.* На брзу руку изда неке наредбе. *Цар Е.*

~ се
за кога *назвати се, показати се другим него што јест.* — Оде ти он у цркву, те се изда за прогоњеног свеца. *Креш.*

издвајати се, издвајам се *несврш. према издвојити се.*

издерати, издерем сврш.
шта *довести у стање истрошености, раскинути на више места дугом употребом, тешким радом и сл., поцепати, подерати, похабати.* — На крају крајева, ако Билбо увек иде бос, ни ви нећете *издерати* ципеле. (И)
шта *довести у стање промуклости (о гласу).* — Немој да пијеш минералну, него обичну воду, да не би *издерао грло* и промукао. (И)

издржавати, -државам *несврш. према издржати.*
кога *исхрањивати.* — Ви ако хоћете да ме издржавате људски, па алал вам и моја кућа и моје имање. *Ранк.*

издржати, -жим сврш.
шта *постојано, упорно поднети, устрајати, истрајати.* — Други батаљон је овде издржао најжешће борбе. *Дед. В.* Издржао је операцију камена на мјехуру. *Матош.* Окренуо сам се у страну јер нисам могао издржати њезин поглед. *Козарч.*
шта *задовољити одређеним захтевима (при проверавању, оцењивању чега).* — Он има свест о дужности да прими само оно што издржи пуну критику његова разума. *Скерл.*

издувавати, -увавам *несврш. према издувати.*

издувати, издувам сврш.
шта *дувањем очистити, прочистити што.* — У прсима ко да јој лежаше нешто што би требала да издува. *Вес.*
шта *струјом ваздуха избацити.* — И грунула је ... хаубица и издувала гранату. *Б 1958.*

изигравати, -игравам *несврш. према изиграти.*
кога / шта *узимати какав лик с намером да се ко доведе у заблуду, приказивати, правити себе неким другим.* — Оливија је не може бити вештије изигравала кокету. *Нед.* На шетњи се шали, смије или изиграва доктора. *Чол.*

изиграти, изиграм сврш.
шта *играјући (у каквој игри, глумећи у*

каквом позоришном комаду) довести игру до краја. — Он ми сада долази редовно ... те изигра две партије шаха. *Нен. Љ.*
кога / шта *поступати несавесно и нечасно према коме, преварити, обманути; наћи могућност да се избегне обавези или обећању, заобићи.* — Најбољи његов друг и земљак поткопава га ... и ради да га изигра и да он добије лиферације. *Андр. И.* Сељаку [је] у крви да изигра свако наређење власти. *Ћос. Д.*

изјадати, -ам сврш.
шта *казати докраја, исказати, изрећи свој јад.* — Све је своје бриге изјадао. *Нех.*

~ **се**
коме *олакшати јад казујући га, исплакати се пред неким, истужити се коме.* — Њима се изјадала, и оне су је жалиле. *Вес.* Могли су се један другоме потужити, изјадати ... и било им је лакше. *Мишк.*

изједначавати (се), -ачавам (се) и **изједначивати (се)**, -ачујем (се) *несврш. према изједначити (се).*

изједначити, -едначим сврш.
шта са чиме *изравнати, поравнати.* — Рако изједначи палице и предаде их мегданџијама. *Мат.* Ако прилагођавање цена не повлачи трошкове, постојеће цене треба изједначити са краткорочним маргиналним трошковима, а дугорочнне маргиналне трошкове треба узети у обзир у инвестиционим плановима. (ЕК)

~ **се**
са киме *постати једнак.* — Доби указ ... да се изједначи са својим друговима који су мање чекали, а више аванзовали. *Срем.* Касније су се главни римски богови потпуно изједначили с грчкима. *Пов. 1.*
са чиме *постати једно, ујединити се.* — Већ се брда изједначише с тамом, и варош умукну. *Андр. И.*

излизати, излижем сврш.
шта *истрошити трењем или употребом.* — Ја бих ставио навлаке на ове навлаке, да не излижем оригинал навлаке. (И)

излагати (се), излажем (се) *несврш. према изложити (се).*

изложити, изложим сврш.
кога чему *поставити у нарочите прилике (најчешће опасне).* — Намјерава ... да изложи своју особу ратним случајностима. *Крањч. Стј.*
шта *изнети, протумачити, објаснити, разјаснити.* — Није ... изложио јасну своју замисао резолуције. *Божић.*

~ **се**
чему *довести себе у непријатну ситуацију.* — У Софији треба спавати или се изложити непријатностима на путу за Истанбул. (ЕК)

изменити, изменим, ијек. **измијенити**, сврш.
шта *учинити друкчијим, променити, преиначити.* — Зато је неопходно изменити економску политику према производњи шећерне репе и шећера да би се стабилизовала, јер је у питању производ од стратешког значаја, истакао је републички министар пољопривреде Ивко Ђоновић. (ЕК)

измењати, измењам, ијек. **измијењати**, сврш. и несврш.
шта сврш. *изменити.* — Зар не би ту [у задатку] могло само да измењаш знаке? *Макс.* Пошто су измењали узајамно псовке, наставили смо пут даље. *Јак.* Најзад брзијем полукругом измијењаше [у игри] мјеста. *Мат.* Људи међусобно измењаше погледе. *Ћос. Д.*

измењивати, -ењујем ијек. **измјењивати** *несврш. према изменити.*

измерити, -им, ијек. **измјерити**, сврш.
кога / шта *одредити каквом мером величину или тежину чега.* — Измери поље. *Радич.*
шта *утврдити, упознати величину, обујам, обим, значење чега, процени-*

ти. — Према речима академика Сарића, веома је тешко измерити допринос у домену умног стваралаштва. (ЕК)

изместити, -им, ијек. **измјести**ти, сврш.
кога / шта *преместити с једног места на друго; преселити.* — Хоће Обрад да је [судницу] измести у зграду коју је ... на брзу руку сазидао. *Рад. Д.* Командир је сматрао да је много боље ако измести батерију изван села. *Јак.*

измештати, измештам јек. **измјештати**, измјештам *несврш. према изместити.*

измешати, измешам, ијек. **измијешати**, сврш.
кога / шта са киме / чиме *мешајући саставити уједно нешто што је разноврсно, смешати, помешати.* — Покрет ... је поново измешао наш исток и југ са севером и западом — створио је необичне прилике у нашој земљи. *Бел.*
шта *нарушити, испретурати, покварити ред, размештај чега.* — Возари измешали хамуте, ономе нестало ћебе. *Јак.*

~ **се**
са чиме *бити састављен, помешан с ким (чим).* — Старац и снаха окренули очи к себи: њихов поглед измијешао се с чежњама. *Кал.*
са киме *ући међу друге људе.* — Наши играју наше, они њихове игре, после се измешаше, па сви играју то наше ... сремачко коло. *Шапч.* Измешајмо се с њима! И хајдуци се измешаше с устаницима. *Вес.*

измирити, измирим сврш.
кога са киме *успоставити, обновити мир међу онима који су у свађи или непријатељству, отклонити несугласице, помирити.* — Обично се старао да лепим речима и саветима измири парничаре. *Глиш.* Одмах иди да измириш децу. *Вес.* Дакле, у такво време долази Христос да *измири* човека са човеком, да поврати достојанство најсавршенијој творевини Божијој – човеку, и да га измири са Богом. (И)
шта са чиме *довести у склад, сложити, ускладити.* — Пуних петнаест година трудила се енглеска влада да измири те две тежње [о правима и Арапа и Јевреја]. *СКГ 1937.* Антимодернистички карактер католичког активизма је, међутим, ублажен, ако не и доведен у питање током понтификата Лава XIII (1878–1903), који је покушавао да религију измири са науком и духом модерног времена.
шта *исплатити, намирити.* — Чекао сам те годину и по док ниси измирио мањак. *Ранк.*

~ **се**
са киме *прекинути свађу, непријатељство, успоставити нарушене односе, помирити се.* — Што да радим? Треба да се измирим с кумом — али како? *Вес.* Морао се измирити и са папом. *Пов. 2.*
са чиме *стрпљиво се односити према чему, привикнути се на што.* — С временом он се био измирио са том могућношћу. *Андр. И.*
са чиме *задовољити се чим, сложити се, сагласити се, пристати на што.* — Душа његова измирила се са срамотом његове кћери. *Коз. Ј.* Био је вредан студент, и отац се као измирио био са одлуком синовљом. *Сек.*

измислити, -им сврш.
шта *мислећи доћи до неког проналаска, пронаћи.* — Клео је ... оног који је измислио пушку и барут. *Вес.* Измислили су сада неки радар, па виде и кроз облаке, а и ноћу. *Јак.*
шта *створити маштом нешто чега није било или чега нема.* — Све што фантазија може измислити чудноватих и апсурдних билина, све си ту налазио у највећем складу. *Војн.* Сад ћемо ... морати измислити какву заверу. *Дом.*

измишљати, измишљам *несврш. према измислити.*

изнајмити, изнајмим сврш.

кога / шта *узети што под најам.* — Једног дана изнајмио [Костица] дућан и почео самосталан рад. *Сек.*
кога / шта *дати, издати под најам.* — Истраживање је показало и да свака 21 Рускиња жели да изнајми свог супруга богатој Рускињи. (ЕК)

изнајмљивати, -ајмљујем *несврш. према изнајмити.*

изневеравати, -еравам, ијек. **изневјеравати** *несврш. према изневерити.*

изневерити, -им, ијек. **изневјерити**, сврш.
кога *прекршити веру, дану реч, обавезу, издати, преварити.* — Многи ... млади људи прекршили [су] задану реч и изневјерили као штребери и крухоборци ујака Пинтеровића. *Матош.* Народ се састао у шуми да суди жену која је изневерила мужа. *Дуч.*
шта *не држати се нечега, напустити, оставити, издати.* — Све воће радикалне демократије ... изневерили [су] своја начела. *Скерл.*
кога / шта *не испунити оно што се очекивало, не оправдати очекивања.* — Али Швејк је изневјерио њихове наде. *Јонке.*

изненадити, -енадим сврш.
кога *изненада се појавити, зачудити, затећи неприпремљеним.* — Изненадила ме та смрт као елементарна несрећа. *Матош.* Тенковска колона изненадила је неке јединице Хрватског корпуса. *Дед. В.*

изненађивати, -ађујем *несврш. према изненадити.*

изнервирати, -ервирам сврш.
кога чиме *учинити докраја нервозним, довести у стање узбуђености.* — Ово пројахивање треба да загреје и умири коња, а не да га умори и изнервира. *Јах.* Сити ме изнервирао глупим постером. (И)

изнети, -несем, ијек. изнијети сврш.
шта коме *испричати, саопштити.* — Одмах јој је она језгровито изнијела сва лукавства. *Божић.*
кога / шта *послужити кога чим, поставити пред кога као послужење, част, поклон.* — Закоље брава, и кад га изнесу за вечеру, оставе од њега главу чобану. *Вук.* На вијећников стол изнијели шампањац. *Цар Е.*

износити, износим *несврш. према изнети.*

изнудити, -им сврш.
шта *извући, постићи силом, под притиском.* — Неки покушавају од пијаног газде да изнуде зајам. *Ћос. Д.*

изнуђивати, -уђујем и **изнуђавати**, -уђавам *несврш. према изнудити.*

изоловати, -лујем сврш. и несврш.
кога / шта *издвојити, издвајати, одвојити, одвајати некога или нешто ради спречавања додира, контакта, испитивања и др.* — Клевете и лажи, распиривање шовинистичке мржње, то су била њихова средства да политички изолују наш покрет на Мајевици. *Чол.*

изоставити, -им сврш.
шта *учинити да ко или што изостане, испустити, пропустити.* — Овакве песме ... је ... и сам песник у новом издању својих песама изоставио. *Нед.*

изостављати, -ам *несврш. према изоставити.*

изравнати, -ам и **изравнити**, -им сврш.
шта *учинити равним.* — Мајстор узе маказе, па је [косу] одсецаше, све прамен по прамен, да сву лепо изравна. *Јаки. Ђ.*
шта *изједначити уопште; довести у равнотежу (приходе и расходе), намирити.* — Једни тврде ... да је порезима задаћа изравнати постепено имовинске разлике међу држављанима. *Рад. Стј.* Нека се побрине да изравна дефицит прије доласка комисије. *Мил. В.*
шта са чиме *изједначити по дужини, висини и сл.* — Разјарена дјевојка замахнула на њега жлицом тако снажно и

широко да би му засигурно била изравнала нос с осталим лицем. *Мар.*

~ **се**
са киме / чиме *постати раван, изједначити се у погледу висине, нивоа и сл.* — Снег, као помаман, завејава стазе и друмове; дубоки јендеци и поточићи изравнаше се са стрмим обалама. *Јакш. Ђ.*
са киме / чиме *изједначити се уопште, постати једнак.* — Да се женске раднице изравнају с мушким. *Лапч.* Већ се изравнао с празнином око себе. *Кал.*

израдити, израдим сврш.
шта *начинити, направити што ручним или механичким радом.* — Начинио једну клупу дуж зида, па сто, па три столице. Све је то израдио мајсторски. *Вес.* Фотографу је одбио снимање дворца, јер ће га умјетник израдити у уљу. *Гор.*
шта *разрадити, обрадити.* — За савлађивање тих препрека ... било је потребно постићи две ствари: стварати организацију и израдити тактику. *Панд.*

израђивати, -ађујем *несврш. према израдити.*

изражавати, -ажавам *несврш. према изразити.*

изразити, изразим сврш.
шта *изнети речима, изрећи, исказати; показати држањем, каквим гестом и сл., испољити, открити, исказати.* — То [мржњу према окупаторима] је необично јасно изразио [Назор] јучер кад су га омладинци поздравили. *Дед. В.*

израчунавати, -унавам *несврш. према израчунати.*

израчунати, -ам сврш.
шта *свршити рачун, наћи колико је чега или доћи до одређеног резултата рачуном.* — Кад прода волове и свиње, он ти онако, просто, напамет све израчуна. *Вес.* Он је настојао доказати да је Земља округла, и прилично је точно израчунао њезину величину. *Пов. 1.*

изређати, изређам сврш.
кога / шта *редом изговорити, набројати.* — Његови виногради и чифлуци многобројни су и ко би их могао изређати! *Срем.* Јожа све [папкаре] изређа. *Гор.*
шта *редом, по реду обухватити каквом радњом (свршити, учинити, испробати и сл.).* — У животу је изређао разна занимања и обишао целу Југославију. *Поп. Ј.*

изрежирати, -ежирам сврш.
шта *извршити режију, извршити послове режисера.* — Ама требало би једаред да изрежирамо конференцију на Антарктику! *К 1950.*

изрећи, изречем сврш.
шта коме *прогласити, донети, одредити.* — Исте вечери је НОО изрекао смртну осуду. *Дед. В.* Чинило јој се као да ће јој доктор Зорић сад изрећи пресуду: да ли ће ослепити или не? *Рист.*

изрицати, изричем *несврш. према изрећи.*

изручивати, -учујем *несврш. према изручити.*

изручити, изручим сврш.
шта коме *предати коме.* — Валпурга му је [Стипанчићу] изручила Јурјево писмо. *Новак.* А кући тијело моје поврати да би ме огњу мртва изручити могли Тројанци. *М-И.*

изумевати, -умевам, ијек. **изумијевати** *несврш. према изумети.*

изумети, изумем, ијек. изумјети, сврш.
шта *наћи истраживањем нешто што се пре није знало, изнаћи.* — Колико година је прошло како је Гутенберг изумео слово, а тек јучер су »укинуте батине«. *Лаз. Л.*
шта *смислити нешто што не постоји и навести то као истину, измислити.* — ... И ти би какову ријеч, о старче, изумио брзо да тко струку ти даде и кошуљу. *М-И.*

изути, изујем сврш.

кога / шта *свући, снимити, скинути с ногу (обућу); ослободити се обуће.* — Радојка дође те ме изу и опра ми ноге. *Вес.* И ципеле је изуо да покаже како се послује. *Кал.*

изучавати, изучавам *несврш. према изучити.*

изучити, изучим сврш.
шта, чега (уз негацију) *постићи учењем темељна знања у чему, докрајa учити.* — Која срећа да нијесам никада ни изучила веза, — од њега сва моја несрећа. *Шимун.* Јасно се види да је занат изучио код предсједника. *Бар.*

имати, -ам и имадем несврш.
шта, чега *располагати чим као својом имовином, бити власник, поседовати.* — За развијање теста оклагијом потребно је имати даску равну и чврсто на столу углављену. (ЕК) У срцу он осећа бојазан и стрепњу, хоће ли имати снаге за нове, невиђене креације. (ЕК)
шта, чега *поседовати неку особину, одликовати се чим.* — Он је хвали да има укуса. *Макс.* Имао је нагао карактер. *Крањч. Стј.*
кога *ступати с ким у сексуалне односе.* — Је ли пристојно да јавно живиш с девојком коју је цео свет имао? *Цар М.*

именовати, -нујем сврш. и несврш.
кога / шта *каз(ив)ати име, навести, наводити по имену.* — Снегови [су] и сметови сву околину преобразили, нипошто не би могао поједина места именовати! *Јакш. Ђ.*

инсистирати, -истирам несврш.
на чему *упорно настојати, постојано тражити, наваљивати.* — Тако је сасвим пропао покушај за заснивање кооперативног покрета, па се више на њему није ни инсистирало. *Лапч.*

инспирисати, -ишем сврш. и несврш.
кога *подстакнути, подстицати, одушевити, одушевљавати, надахнути, надахњивати кога на што, наговорити, наговарати, утицати на кога да нешто учини.* — Борбу Африканаца инспиришу идеали слободе. *Пол. 1958.*

~ **се**
киме / чиме *наћи надахнуће, подстицај за (уметничко) стварање.* — И самим народним животом могу се уметници инспирисати. *Бел.*

интервјуисати, -ишем сврш. и несврш.
кога *поставити, постављати питања и доби(ва)ти на њих одговоре, разговарати с којом истакнутом личношћу ради добивања података за јавност.* — »Препород« је у једној нотици позивао писца да га интервјуише. *Уск.*

интересовати, -сујем несврш.
кога *занимати, тицати се, изазивати чију наклоност.* — У другом [писму] ћу ти писати о чему другом, што ће те свакојако интересовати, кад те већ ја интересујем. *Вас.*

~ **се**
за кога / шта, киме / чиме *занимати се; (за)тражити обавести, упуте.* — Имам једну лондонско-бечку групу која се интересује вашом фабриком. *Ћос. Б.* Око половине осмог века постадоше стари списи траженом робом, јер се Арабљани почеше интересовати за грчку науку и литературу. (И) Није довољно интересовати се за радни свет или написати реч „супермаркет“ да би писац био реалиста. (ЕК)

иселити, иселим сврш.
кога *преместити из места становања, навести или приморати на напуштање пребивалишта.* — Из тих колиба су четници присилно иселили породице. *Лал.*

исељавати (се), исељавам (се) *несврш. према иселити (се).*

искалити, искалим сврш.
шта на коме / чему *дати одушка јаком осећању (бесу, гневу, јаду и сл.), рђавом расположењу (обично грубо поступајући према некоме).* — Бес су искалили на нама, а мислим да су били љути на Звездино руководство које им није

обезбедило улазнице. (ЕК)

~ **се**
на коме / чему *дати одушка својој унутрашњој напетости, ослободити се уздржаног нерасположења нападајући некога.* — Искалила би се на свима у кући кад бијаше љута. *Мат.* Не би се смирио док се на коме не би искалио. *Нам.*

искаљивати (се), -аљујем (се) *несврш. према искалити (се).*

искати, иштем несврш.
шта од кога *настојати (молити, захтевати) да се нешто добије.* — Кад се добродетељ његова прочу међу људима, почеше му људи долазити и *искати од* њега утолења својим мукама. (ЕК) Пођи [ће] да иште данак. *Богд.*
шта *чинити потребним, нужним.* — Чаша жучи иште чашу меда, смијешане најлакше се пију. *Њег.* Његово здравствено стање иште окрепу и одмор. *Цар Е.*

искашљавати, -ашљавам и **искашљивати**, -ашљујем *несврш. према искашљати.*

искашљати, искашљем сврш.
шта *кашљући избацити из грла и душника.* — Неколико је пута искашљао читаве млазеве крви. *Јакш. Ђ.*

искидати, -ам сврш.
шта *наглим покретима разделити у комаде, поцепати, растргати, растргнути.* — Извади неколико ... залогаја круха, искида их у мрвице. *Бен.*
шта *прекинути на више места (какву врпцу, окицу и сл.); нарушити на више места редован ток, повезаност нечега (разговор, прометне, саобраћајне везе).* — Треба и нама киша ... да искида путове. *Нам.*

искључивати, -учујем *несврш. према искључити.*

искључити, искључим сврш.
шта *прекинути рад или протицање чега, зауставити, ископчати.* — Онда им Електродистрибуција искључи струју, а они право код мене. (ЕК)
кога из чега *удаљити, одстранити из састава, чланства, лишити права суделовања у нечему.* — Сједи и знаде да га свакога часа могу искључити из чланства управе. *Крањч. Стј.*
шта из чега *уклонити из употребе, примене, функционисања.* — Лакше је морске лађе ... док се здравствено посматрају, искључити из саобраћаја. *Батут.*
шта из чега *изузети, издвојити, узети као изузетак.* — Зато ћу је искључити из овога осврта да ... не квари целину ове књиге. *Михиз.*

исколачити, -олачим сврш.
шта *широко, усплахирено отворити очи (од страха, чуда, муке), избечити, избуљити, разрогачити очи.* — Скаменио се од муке и страве, исколачио очи па ни дахнути. *Торд.* Исколачи очи, напрегне се и из уста му покуља млаз црне крви. *Јак.*

ископавати, -авам *несврш. према ископати.*

ископати, -ам сврш.
шта *издупсти копајући; издупсти уопште.* — [Јаму] је ископала граната великог калибра. *Јонке.* Ја ћу ... догодине бунар да ископам. *НК 1946.*

ископчавати, -опчавам *несврш. према ископчати.*

ископчати, -ам сврш.
шта *прекинути, пресећи, зауставити деловање чега (нпр. каквог механизма).* — Аутомобил ... не троши бензина јер шофер ископча мотор. *Јонке.*

искористити, -ористим сврш.
шта *извући какву вредност или зараду из чега, употребити извлачећи какву корист.* — Битно је искористити хладне и кишне јесење и зимске дане, и ноге задовољно и удобно сместити у чизме. (ЕК)
шта *употребити уопште, послужити се могућностима које пружа нека си-*

туација. — Искористи мрак и уђе у колибу. *Вујач.* Настави устрајно не би ли искористио своју предност. *Креш.*
кога *силом или преваром извући корист на штету другога, злоупотребити у своју корист*. — Искористити људе треба, и варати, и лагати, за себе грабити земаљско благо. *Каш*.

искоришћавати, -ишћавам, **искоришћивати**, -ишћујем *несврш. према искористити.*

искосити, искосим сврш.
шта *учинити косим, поставити косо, нагнути; усмерити у страну, укосо*. — Мало искосих главу и угледах Талијана. *Вујач.* Искосивши очи, Аксиња рече одлучно. *Моск.*

искривити, искривим сврш.
шта *учинити кривим, косим, савијеним, накривити.* — У један мах му се учини као да је Сима малчице искривио браду. *Сек.* Помоћник нишанџије искривио главу и ... блене у ноћ. *Јак.*
шта *дати неприродан, изнакажен израз (лицу, устима и сл.) као знак незадовољства, гадљивости и сл., згрчити, изобличити.* — Искриви уста и не одговори ништа. *Вел.*
шта *изопачити, покварити; искренути, завести с правог пута.* — Повијест искривише. *Ђал.* [Ђока] је ... многе судбине искривио. *Лал.*

искривљавати, -ивљавам **искривљивати**, -ивљујем *несврш. према искривити.*

искусити, -им сврш.
шта *упознати властитим искуством, осетити на себи; доживети, преживети, претрпети.* — Да сви пунолетни буду пред општином, јер ако дође до неке несреће, нека је сви искусе. *Ћос. Д.* Све сам искусио на властитим леђима. *Сим.*

испалити, испалим сврш.
шта *избацити из ватреног оружја (палећи барутно пуњење); произвести пуцањ (ватреног оружја), пуцати, опалити.* — Пинторовић тргао кубуру и испалио три хица у зрак. *Огр.*

испарати, испарам сврш.
шта *парајући раздвојити по шавовима; исцепати, издерати.* — Брзо испара платно. *Мул.* Испарали на својим кабаницама подставу и од тога им сашили одијело. *Мишк.*

испаштати, испаштам несврш.
шта, за шта *искупљивати какво зло дело казном, покором, трпети, патити због почињене кривице, греха или зла дела, окајавати.* — Починили су злочин и бачени су овдје [у тамницу] да ... за то испаштају. *Чол.* Зажмирио као човјек који је свјестан своје кривње и вољан је да је испашта. *Донч.*

испирати, испирам *несврш. према испрати.*

испитати, испитам сврш.
кога *питањима навести или подстаћи на давање каквих обавештења, на откривање чега; искушати*. — Баш бих желео знати да ли је Лазар милује ... — Казаћу Маринку да га он испита. *Вес*.
кога *службено узети од кога податке или изјаве, подврћи саслушању, саслушати.* — Судија Чавлина, како сазнајемо, у понедељак ће поново испитати Николу Шаиновића, против кога је поднет нови захтев за истрагу. (ЕК)
шта *размотрити, разгледати, проверити; утврдити својства чега, испробати (огледом, покусом и сл.).* — Сабор ... има право и дужност у потанкостима испитати сваку ставку прорачуна. *Рад. Стј.* Требало је ... тај материјал испитати. *Чол.*
кога шта *проверити знање (ђаку, студенту и сл.).* — Неки наставници испитују ученика „читаво градиво“. (И)
шта *подврћи научном посматрању, истражити, проучити.* — Даничић је [народном језику] испитао законе и утврдио правила. *Нед.*

испитивати, -итујем *несврш. према ис-*

питати.

исплатити, исплатим сврш.
кога *намирити платом, наградом за што, наградити, издати као награду или накнаду.* — Босиљка га исплати и он оде. *Вес.*
кога / шта *накнадити новцем или чим другим, изравнати, подмирити, платити дуг.* — Тако се Бирото извукао и *исплатио* своје повериоце и намирио дугове. (И)
шта *покрити раније учињене издатке, трошкове.* — Двоја кола исплатише све платно, трећа кола профит. *Игњ.*

исплаћивати, -аћујем *несврш. према исплатити.*

исповедати, -оведам, ијек. **исповиједати** *несврш. према исповедити.*

исповедити, -им, ијек. **исповједити**, сврш.
кога *саслушати чију исповед.* — Дође исповедник из удаљеног манастира те исповеди и причести оца Саву. *Ранк.*

испоручивати, -учујем *несврш. према испоручити.*

испоручити, -оручим сврш.
шта коме *предати што, послати (купљену робу и сл.).* — Али није било по правди што је Мића, заједно са Драганом, последњих година испоручио уличним продавцима књига готово целу породичну библиотеку. (ЕК)

исправити, -им сврш.
шта *учинити усправним оно што је сагнуто, искривљено.* Осјетио [би] потребу да малко исправи тијело. *О-А.*
шта *ослободити се мана, недостатака, грешака; унети исправке у рукопис.* — Исправио му је погрешке које се тичу правилности и чистоте језика у преводу. *Нед.*

исправљати, -ам *несврш. према исправити.*

испражњавати, -ажњавам и **испражњивати**, -ажњујем *несврш. према испразнити.*

испразнити, испразним сврш.
шта *извадивши садржај учинити да што буде празно.* — Испразнидер торбу овога поштованога кума! *Ков. А.* Турци су близу, а ваше су пушке ноћас закисле; испразните их и очистите. *Јаки. Ђ.*
шта *напустити што, отићи из чега.* — Најхитније морамо испразнити целу Прозорску котлину. *Дед. В.*

испрати, -перем сврш.
шта *опрати унутрашњост чега.* — У само вече затражи воде те испра уста, која му беху од силног дувана огорчала. *Вес.*
шта *опрати обливајући.* — Киша је испрала све гране. *Уј.*

истакнути и **истаћи**, истакнем сврш.
шта *нарочито нагласити скрећући пажњу на што.* — Али је зато ипак волела да снажнија места истакне и понавља. *Лаз. Л.* Пред долазак одржао сам борцима говор у коме сам истакнуо три ствари. *Чол.*

истицати, -ичем *несврш. према истаћи, истакнути.*

истоварати, -оварам и **истоваривати**, -арујем *несврш према истоварити*.

истоварити, -им сврш.
шта *скинути, снимити, извући товар (из кола, вагона, брода и сл.)*. — Кад су руке пуне, ти их истовари. *Уј*.

истраживати, -ажујем *несврш. према истражити*.

истражити, истражим сврш.
шта *испитати брижљивим, марљивим тражењем.* — Иван је ... дошао ... овде да истражи и испита неке грађанске жртве у циљу издавања помоћи. *Шуб.*

истргати, -ам сврш.
кога / шта *тргањем повадити, сасвим потргати, на комаде раскидати.* — Волим да ме вуци истргају него да ме се његова рука дотакне. *Коч.*

истребити, истребим, ијек. **истријебити**, свршен.
кога / шта *уништити, искоренити.* — Не можемо се ... ни тада надати да ћемо истребити све болести редом. *Батут.*

истребљивати, -ебљујем *несврш. према истребити.*

иступати, иступам *несврш. према иступити.*

иступити, иступим свршен.
из чега *изићи, исписати се (из друштва, завода и сл.).* — Сваки члан има право на крају године да иступи из друштва. *Лапч.* Давала је утисак ... девојке која је недавно иступила из конзервативног васпитног интерната. *Петр. В.*

истурати, истурам *несврш. према истурити.*

истурити, -им свршен.
кога / шта *ставити на видљиво место, истаћи.* — Он истури заставу на улицу, ветар је дохвати и поче лепршати њом. *Ћос. Д.* Истурио је страже са обе стране реке. *Андр. И.*
шта *учинити покрет напред или према горе каквим делом тела (ногом, руком).* — Мара истури прва главу пригнута. *Кал.*

ишчачкати, -ам свршен.
шта *чачкајући уклонити, извадити, очистити што између зуба.* — Ишли су четомице у планину те секли чачкалице да ишчачкају зубе. *Глиш.*
шта *чачкајући или чепркајући по чему пронаћи, брижљивим тражењем пронаћи, открити што.* — У дупљи труле букве ... тражио куне па ишчачкао пушку. *Петр. В.*

јавити, јавим свршен.
шта коме *усмено или писмено саопштити што коме, обавестити кога.* — Писмено ти јављам конац мога сна. *Уј.*

~ се
коме *поздравити један другога при сусрету; одговорити на чији поздрав.* — Ни видео нисам тада ваше лице — само вам се збуњен јавих нехотице. *Дис.*

јављати (се), јављам (се) *несврш. према јавити (се).*

јамчити, -им несврш.
за кога / шта *примати на себе одговорност за кога или за што.* — Јамчио је за њега кад је отворио апотеку. *Лаз. Л.*
шта коме *служити као јамство, као доказ, сигурност.* — А зар им не јамчи моја прошлост? *Кор.*

јахати, јашем несврш.
кога *кретати се седећи на јахаћој животињи.* — Годину дана сам био толико слаб да нисам могао ни коња јахати, а кад је хорда мењала боравиште, стављали су ме у кола са неколико старих жена, које су ме неговале. (ЕК)

јачати, -ам несврш.
кога / шта *чинити кога или што јаким или јачим.* — Поглед на њега [завјетни врч] јачао ме ... и давао снаге да устрајем у ... борби. *Дук.* Тај рад [у радионици] јача проналазачки дух и самосталност. *Пед.*

јединити, једим несврш.
кога *доводити у стање раздражености, љутити, срдити, гневити.* — Мелиту је силно једио тај лукави и фино препредени надзор баруничин. *Том.*

~ се
на кога *осјећати јед, љутњу, гнев, љутити се, срдити се (на кога).* — Огари се Бонић већ почео једити на Станка што мучи, јер му се није дало говорити саму. *Шимун.* Међу нама је свршено. Теши ме само што замишљам да се он још више једи на мене. *Јак.*

једначити, једначим несврш.
шта са чиме *чинити једнаким, стављати у исти ред, изједначивати.* — Витеже славни ... са твојом славом своју не једначим. *Вел.* Ропство и несрећа једначили су сталеже. *Кнеж. Л.*

~ се
са киме / чиме *бити једнак у нечему, изједначавати се, поистовећивати се.*

— Јер с љепообразном Летом једначит се Ниоба стала. *М-И.* У томе је он у неку руку једначио се с отроком. *Нов.*

јести, једем несврш.
шта *жвакати и гутати јело, хранити се.* — Шиме је сједио у вагон-ресторану, полагано јео свој ручак. *Бег.*
кога *гристи, уједати, боцкати (о инсектима).* — А мене су целе ноћи јеле вашке. *Јак.*
шта *нагризати, изједати, уништавати.* — Рђа једе гвожђе. *Бак. Реч.*
шта *трошити (снагу, новац и сл.).* — Напињу се жиле, пуцају крста ... и напор једе снагу. *Кос.* Лијепо покућство, гравире, увез књига једу његова средства. *Уј.*
кога *гристи, мучити, пећи.* — Нећу да ме савест једе ... нека ради шта хоће. *Сек.* Тебе бриге једу ... Тежак је твој живот. *Ћос. Д.*

јурити, јурим несврш.
кога *брзо и без прекида ићи за ким или чим, гонити, прогонити, вијати (кога).* — Родиће се дете које ће ... кад се замомчи да јури девојке по врбацима. *Ћос. Д.*

~ **се**
са киме *гонити се, натеривати се, безуспешно ићи један за другим.* — Сад, комисија се јури једно месец дана, али најпосле се састане. *Нуш. Јурити се* са Хапоелом на њиховом више него врућем терену је сулудо, и одбрана је кључ успеха. (И)

јуришати, -ам несврш.
на кога / шта *чинити јуриш, ићи на јуриш.* — Како су Црногорке јуришале на Бугојно, на Купрес! Много их је изгинуло. *Дед. В.*
на шта *оштро наваљивати.* — Приликом хватања треба ... јуришати на лопту. *Рук.*

казати, кажем сврш. и несврш.
шта коме *усмено саопштити, рећи; испричати, испроповедати.* — Иде комесар од друга до друга и свакоме даје понеки савет, каже понеку реч. (ЕК)

казивати, казујем *несврш. према казати.*
шта *говорити напамет, декламовати.* — Док је песму казивала, лице јој добијало неки узвишен израз. *Грол.*

казнити, -им сврш. и несврш.
кога чиме *донети, доносити одлуку о казни, изрећи, изрицати казну.* — Безобразнике казни затвором. *Неим.*

кажњавати, кажњавам *несврш. према казнити.*

калити, калим несврш.
шта *давати железу, гвожђу велику тврдоћу, чврстоћу, трајност помоћу загрејавања до високе температуре, а затим наглог хлађења.* — Кад је требало да се нешто кали ... све троје потапали су у воду врело гвожђе. *Бан.* Волели смо људе ... и ко огањ били, који челик кали. *Митр.*
шта *чинити чврстим, способним за подношење тешкоћа, јачати, челичити.* — Крха те и ломи [клетва], ал’ ти снагу кали. *Стан.*

калупити, -им несврш.
шта *помоћу калупа израђивати нешто.* — Мијесио блато, калупио циглу. *Кос.*

каменовати, -нујем сврш. и несврш.
кога *уби(ја)ти засипајући камењем.* — Покушај само ... ево моје главе ако те не каменују. *Цар Е.*

карактерисати, -ишем и **карактеризирати**, -изирам и **карактеризовати**, -зујем сврш. и несврш.
кога / шта *да(ва)ти карактеристику кога или чега, опис(ив)ати оно што је својствено коме или чему.* — Та једна једина реченица фабуле карактеризира ... све оно што је он створио. *Бат.* Ја сам хтио ... карактеризовати народни инстинкт. *Рад. А.*
кога / шта *бити карактеристика, главно обележје кога или чега.* — Долину Струме карактеризирају котлине. *ЕГ 3.* Ево једне ствари која најјаче

карактерише ту нашу нервозну журбу. *Дом.*

карминисати, -ишем несврш.
шта *мазати лице или усне кармином.* — Кока је успела да натера Станку ... усне да карминише. *Ћос. Б.*

категорисати, -ишем сврш. и несврш.
кога / шта *сврста(ва)ти у групе, у категорије, груписати.* — Ту [у колима] она изради свој дневни ред и категорише своје бриге ... у економији и у кући. *Сек.*

кварити, кварим несврш.
шта *чинити да што изгуби своју вредност, употребљивост, да постане кварно, неупотребљиво, оштећено.* — Зини! рече он подигавши пиштољ навише ... зини, да зубе не кварим. *Вес.*
шта коме *уносити несклад, ремети, нарушавати.* — Нећу да ми кваре весеље. *Наз.*
шта *чинити ружним, нагрђивати.* — Оне огреботине ... кваре изглед лица. *Ранк.*
кога *бити узрок чијем неморалу, распикућству, непослушности.* — Сит живот га је кварио. *Моск.*

квасити, -им несврш.
шта *чинити мокрим, влажним (поливањем, умакањем и сл.).* — Донету воду сам употребио да квасим зид и посао ми је брзо напредовао. (ЕК)

кидати, -ам несврш.
са киме / чиме *чинити нагли прекид, раскид, прекидати, растављати се од кога или чега.* — То значи, ти с љубављу кидаш. *Бој.* Ако речете само још једну ријеч, кидам с вама заувијек! *Л-К.*
шта чиме *нешто што се чврсто држи растављати силом (руком, зубима, оруђем) у делове, раздирати, тргати, чупати.* — Седе крај ватре и кидају месо зубима. *Дед. В.*
шта *ломити, прекидати.* — Ах, благословљени били ови дани ... слободе кад све руке кидају ланце! *Војн.*

киднаповати, -пујем сврш. и несврш.
кога *(у)грабити кога ради уцене.* — Прошле недеље кубански побуњеници такође су киднаповали ... два канадска инжењера. *Пол. 1958.*

киселити, -им несврш.
шта *чинити да што постане кисело (врењем у води помоћу гљивица или стављањем у оцат, сирће).* — Ради по кући све: кисели краставце ... копуни живину. *Срем.* Сам је својим рукама киселио и претакао ардал [слачицу] и разне туршије. *Андр. И.*

клањати се, -ам се несврш.
коме *прегибати главу или горњи део тела (као знак поздрава, понизности, поштовања и сл.).* — С корицом хлеба на длану клањам се јутру, новом дану.
коме *служити, покоравати се; молити се (у религиозном смислу).* — Сви ћемо се клањати истом богу, а ко одбије видеће свога бога. (ЕК)
коме *исказивати поштовање, много ценити (нешто).* — Ја сам му се дивио од првог дана, а ово није једини пут кад то кажем ни једино место где му се клањам. (ЕК)

клати, кољем несврш.
кога *убијати пресецајући грло, гркљан.* — О Божићу он коље три печенице: прасе, јагње и ћурку. *Вес.*

клатити, клатим несврш.
кога / шта *чинити да се нешто креће (често ритмички) амо-тамо, љуљати, њихати.* — Јахао је погнуте главе ... Коњ га је одмерено клатио. *Црњ.* Тих вјетар клати прозорско крило. *Лал.*
чиме *изводити чим (главом, ногама) покрете од једне стране на другу, напред-натраг, горе-доле, климати.* — Немој да клатиш ногама, дрма се цео сто. *Вучо.* Деда Маша ... рече клатећи главом у знак одрицања. *Сек.*

клети, кунем несврш.
кога *бацати на кога клетву, проклињати.* — Ех, зар да ме сељачки хлеб куне и суза њихова проклиње? *Станк.*

ковати, кујем несврш.

шта *ударцима чекића обрађивати усијано гвожђе дајући му одређени облик; притискивати притискивачем (пресом) усијани метал и тако израђивати разне предмете (новац и сл.).* — Мане ... кује минђуше и белензуке. *Срем.*
шта *стварати, постизати нешто.* — Занесени блуђасмо по романтичној околици ... кујући стихове. *Шен.*
шта *сновати, смишљати, спремати што (буну, издају, сплетке, уроту, заверу, планове и сл.).* — Русија чак у моме конаку кује завере против мене. *Гавр.*
кога *поткивати.* — Мујо кује коња по мјесецу. *Б 1958.*
шта *ударцима исправљати оштрицу (на коси), клепати, окивати.* — Косачи беху поседали ... да кују косе. *Рј. А.*

климати, -ам несврш.
чиме *чинити покрете чим (главом, ногама, рукама, горњим делом тела) горе-доле, напред-назад, лево-десно, амо-тамо.* — Климају људи главама, држе их болничарке испод руке. Дед. В.
чиме *чинити покрете главом у знак одобравања, неодобравања, сумње и сл.* — Климају мудрачки и одобравајући главама. *Петр. В.* Слушајући то ... климао је шурјак сумњиво главом. *Крањч. Стј.*

колутати, -ам несврш.
чиме *немирно, узнемирено покретати с напрезањем, са страхом мицати (о очима).* — Зубима шкрипи и очима колута, као да хоће све да их прогута. *Цес. Д.* Девојчица је колутала уплашено очима и на махове се сва стресала од нервног дрхтаја. *Андр. И.*

комадати, -ам несврш.
шта *растављати на комаде, на мале чести, разбијати на комаде, на делове.* — Можда [је] већ у неогену било ... створа који је ... шљунак у ватру метао да би га комадао. *Жуј.* Удари вјетра тргали су му те повике из уста и комадали их у даљини. *Франг.*
шта *одвајати од целине; делити на ситне делове.* — У периоду новчане привреде сељак Србије је задужен до грла, његову имовину комадају зеленаши удружени с адвокатима. *Глиг.*

командовати, -дујем сврш. и несврш.
коме *бити заповедник.* — Командује им један Немац — мајор. *Дед. В.*

коментарисати, -ишем сврш. и несврш.
шта *састављати коментаре; објаснити, објашњавати, изрећи, изрицати своје мишљење о чему.* — Вијећник ... започиње духовито коментарисати постанак ... сваког јела. *Вел.*

компликовати, -кујем сврш. и несврш.
шта *(за)мрсити, заплести, заплитати, (у)чинити што заплетеним, тешким.* — Компликујеш моралне проблеме, Драгане! *Вучо.*

компромитовати, -тујем сврш. и несврш.
кога *створити, стварати лоше мишљење о некоме, (по)кварити чији углед, добар глас; (о)брукати, (о)срамотити.* — Намесничка влада тврдила је да има у рукама акт који Осман-пашу компромитује. *Јов. С.*

конкретизовати, -зујем и **конкретизирати**, -изирам сврш. и несврш. лат.
кога / шта *(у)чинити конкретним, да(ва)ти стваран облик чему.* — [Маркс је] неодређеног и апстрактног човјека конкретизирао у повијести. *Ант. 1.* Поезија даје глобално осећање света, а цртеж га конкретизује. *Пол. 1959.*

конституисати, -ишем сврш. и несврш.
шта *установити, установљавати, одредити, одређивати садржај, састав чега.* — Њутон је својим законима кретања саму механику дефинитивно конституисао. *Петрон.*

контактирати, -актирам сврш. и несврш.
са киме *имати контакта, бити у вези* (с *киме*). — Често смо контактирали и са старијим писцима лево оријентиса-

ним. *КН 1959.*

контролисати, -ишем сврш. и несврш.
кога / шта *(из)вршити контролу, подврћи, подвргавати контроли.* — Морао [је] ... да обилази свој срез и да контролише своје »контролне органе«. *Андр. И.* Од узбуђења нисам могао да контролишем свој глас. *Чол.*

копати, -ам и копам несврш.
шта чиме *уклањајући лопатом или другим, земљу правити у њој удубину, дупсти у земљи.* — И ту, крај очевог гроба, стаде копати нови гроб, помоћу лопате и крампа које је донео са собом. (ЕК) Али, сада крамповима, пијуцима и мотикама копамо доста дубоке јаме где ће вероватно бити сађено неко дрвеће са дубљим корењем. (И)
шта чиме *уклањајући земљу вадити, извлачити што из ње, ископавати.* — Багер може да послужи да копа угаљ, а онда да се из тог угља произведе струја. (ЕК) Мотикама и ашовима су копали стену. (И)
шта чиме *ситнити, разривати земљу мотиком или чим другим, рити, прекопавати.* — Да радим рукама, да радим стварно, да копам земљу! (ЕК) Сасвим је нормално да земљорадник плати трактор којим оре земљу, да је не би копао мотиком, … (И) Свакој по мотику и да видиш како копају КУРУЗЕ! (И)
по чему *тражити што пипајући и превртећи.* — Поче копати по хартијама. Онда се сети да је лист ... заборавио у кожној мапи. *Ћос. Б.*

копирати, копирам несврш.
шта *правити, снимати копију чега, умножавати на основу оригинала.* — Распоређујем ордонансе, копирам наређења. *Вас.*
кога / шта *понављати на исти начин, опонашати (чије покрете), имитирати (кога, што).* — Сремац је ту [у Вукадину] копирао архаични манир старих романа. *Поп. П.*

кориговати, -гујем и **коригирати**, -игирам несврш.
кога / шта *вршити коректуру, исправљати, поправљати.* — Стално води евиденцију о себи ... коригује себе према почињеним грешкама. *Глиг.*

користити, -им несврш.
коме *бити на корист, доносити корист, помагати.* — Није користила [Талијанима] ни помоћ коју су Немци хитно послали. *Дед. В.* Мало му је користила љепота њезина. *Креш.*
шта *употребљавати за своје потребе.* — Користе [младићи и девојке] манастирску славу као сајам за упознавање и склапање бракова. *Чипл.* Тренер ... користи по потреби методу опонашања. *Тен.*

~ се
чиме *имати користи, вући корист.* — Зато се апсолутна монархија користила младом капиталистичком производњом. *ОП 1.*
чиме *служити се чиме, искоришћивати што, употребљавати што у своју корист.* — Марковић се не заустављa само на томе, но се користи приликом да удари на либералну странку и на владу. *Скерл.* Користећи се владаревим допуштењем кнез Андреј уђе ... у гостинску собу. *Крањч. Стј.*

коричити, -им несврш.
шта *увезивати књиге.* — Узео је да коричи неки стари триод. *Глиш.*

косити, косим несврш.
шта *резати, сећи, одсецати косом или косилицом.* — Само се то оконча, а сељани суседних Дружетића „бацише око“ на Граб и почеше косити траву и напасати своју стоку. (ЕК)
шта *прелазити обухватајући површину чега попут косе.* — Сунце из дубине свитања засјењује очи, док његови линијски рефлектори косе околину Гран Саса који се сада једва види. *Ђон.*
кога / шта *масовно убијати; уништавати (о убојном оружју и смрти).* — Смрт је косила стотине сушичавих радничких жена. *Козарч.* Митраљези ... косе нас с ногу. *Вуј.*

котрљати, -ам несврш.
шта *помицати, потискивати какав округли или лоптасти предмет окрећући га, обрћући га.* — Срећемо успут партизане како терају велики талијански колут сира као обруч, котрљају га до камиона. *Дед. В.* Ту у мислима наставио да котрља своју невољу. *Рад. Д.*
шта *помицати нешто струјањем тако да се преврће, обрће.* — Та ко је још плакао за оним сувим коровом што га ветар зими по глатком снегу котрља? *Јакш. Ђ.*

кочити, кочим несврш.
шта *успоравати, заустављати кретање чега кочницом.* — Јачица је кочио кола у низбрдицама и сједио близу ... кочнице. *Гор.*
шта *задржавати, заустављати развитак, остваривање чега, бити сметња, препрека.* — Уклањање свих ... елемената који су кочили радњу ... *Матк.* У капитализму ограничење потрошње кочи развитак производње. *Комун. 1951.*

красити, красим несврш.
шта *давати (коме, чему) красан изглед, украшавати.* — Његова коса, раздељена по среди ... лепо је красила његово лице. *Јов. Ј.*
кога / шта *чинити пунијим, вреднијим по унутрашњем садржају (у културном, моралном смислу).* — [Господ̂у] краси висок, наображен дух. *Шен.* Лична вредност ... обухвата ... скуп ... одлика које у очима других красе ... појединце. *Псих.*

красти, крадем несврш.
кога / шта *узимати, присвајати потајно што је туђе.* — Тешио се и тиме што је ... у стању да њега краду, а не он друге. *Срем.* Игуман ... пијаница ... краде манастир. *Скерл.*

кредитирати, -итирам сврш. и несврш.
кога *да(ва)ти на кредит, вересију, на поверење.* — Он је сељаке кредитирао због тога што су они с пролећа давали, у име интереса ... овце с јагњадима. *Лапч.*

креирати, креирам сврш. и несврш.
шта *створити, стварати.* — Писац је чврсто везан за предмет или лик који креира. *К 1955.*

кривити, кривим несврш.
шта *чинити кривим, искривљивати, савијати.* — Сва је чаршија... кривила вратове да је види бар издалека. *Андр. И.*
шта *стављати накриво.* — Муж је блажен... и поносно криви шешир. *Козарч.*
шта *давати неприродан, унакажен израз (о лицу, уснама).* — Скочи и поче кривити лице, кезити се према противничкој партији. *Ћор.* Стриц ... кривећи уста од зијевања, вајкао се. *Франг.*
кога за шта *сматрати кривим, окривљивати.* — Антонов, по њему, никада није кривио папу за своје хапшење већ италијанску тајну службу, медије Рима и извесног Клера Стерлинга. (ЕК)

кривотворити, -им и -отворим несврш.
шта *творити, чинити, правити што криво, лажно.* — Дворски летописци скинути су са својих владарских позиција одакле су кривотворили ... историју. *НК 1946.*

кријумчарити, -умчарим несврш.
шта *тајно уносити или увозити у једну државу робу, избегавајући плаћање царине или изигравајући наредбу о забрани уношења такве робе.* — Исприча како је дознао да онај кријумчари, претура стоку преко границе. *Ранк.* Источноиндијско друштво, основано енглеским капиталом, кријумчарило је опијум у Кину. *ОГ.*

крити, кријем несврш.
шта *чинити да се нешто не види (положивши што одозго).* — Ја баш слабо марим да ли ће ми туђа земља кости крити. *Рак.* За листом листак пада мирно на тле и крије земљу блиједожутим плаштем. *Гал.*
кога / шта *чинити да други не може видети или сазнати за некога или нешто, сакривати.* — Ако ме треба кри-

ти, ти ћеш ме најбоље сакрити. *Вес.* Докучит ћу ја што он крије на дну срца. *Вел.*
шта *имати у себи, садржавати оно што се на први поглед не види или не може видети.* — Шала крије истину да буде виша и љепша и од истине саме. *Војн.*

~ **се**
од чега *чувати се.* — Кријемо се од сунца као слепи мишеви. *Нен. Љ.*
у коме / чему *бити, налазити се у чему.* — Та, њезин муж као и да не види које се чари крију у његовој жени. *Леск. Ј.* У оном џиновском телу крије се детиње безазлено срце. *БВ 1909.*

критиковати, -ујем сврш. и несврш.
кога / шта *(у)чинити што предметом критике.* — Друг Тито је критиковао прелаз преко Игмана. *Чол.*

кројити, -јим несврш.
шта *разрезивати, резати тканину, кожу, папир и сл. на комаде, по одређеној форми и величини, ради шивења одела, хаљине, обуће и сл.* — Тако и сада, по навици, дуго обигравам око стола док кројим скице на белом папиру и преносим их на тапет. (ЕК)
шта *наручити да се скроји, правити (о оделу, хаљинама итд.).* — Увек је за обојицу кројио подједнаке хаљине. *Лаз. Л.*
шта *стварати; смишљати; одређивати.* — Господари су ... заповиједали и другима правду кројили. *Војн.* Задовољан руке таре и планове кроји. *Кош.*

кротити, -им несврш.
кога *чинити кога кротким, приморавати на покорност (животињу, непокорног човека), обуздавати разузданост.* — Попео се он њима на кичму ... водио их, упућивао, кротио. *Кол.* Ја сам сељак, научио сам ... да коња кротим ... да џакове вучем. *Сек.*
шта *смиривати, задржавати, заустављати очитовање, испољавање чега.* — Очи су јој увек сјајне као да њихов пламен никаква сила не кроти. *Рад. Д.* Стао је с муком кротити мисли. *Јел.*

крпити, -им несврш.
шта *стављати закрпе, чинити опет употребљивим, поправљати.* — Крпљаше своју блузу. *Лаз. Л.* Крпио ... кров на цркви. *Андр. И.*

крстити, -им сврш. и несврш.
кога *(из)вршити над ким обред крштења.* — Да те чује наш поп ... не би те ни опојао кад умреш нити би те крстио кад родиш. *Рист.*
кога *да(ва)ти име, бити кум на крштењу.* — Крсти Тодор чедо мушку главу. *НП Вук.*
кога / шта *обраћати кога у хришћанство вршећи над њим обред крштења.* — Диже народ, крсти земљу, а варварске ланце сруши. *Њег.*

крунити, круним несврш.
шта *одвајати у малим честицама, дробити, ситнити, претварати у мрве.* — Оним истим машицама ... играше се расијано, крунећи иловачу којом је био облијепио поклопац на казану. *Андр. И.*
шта *одвајати, откидати зрње са кукурузног клипа.* — Сањао сам како круним печен кукуруз и топлим зрњем пуним уста. *Бан.*

крчити, крчим несврш.
шта *ископавати, уклањати из земље заједно с кореном пањеве, дрвеће и сл.* — Цио дан крче који педаљ брежине. *Павл.* Народ је почео излазити из шума и гудура, крчити њиве и градити куће место пређашњих колиба. *Марк. С.*
шта *правити, стварати, пробијати.* — Журно крчећи себи пут десном руком дошао је до десне говорнице. *Ћос. Б.* Два дана и двије ноћи, у оштрим борбама, крчио је он себи пут из обруча. *Донч.*
шта *пробијати, уклањати с пута, чистити.* — Ред солдата крчи снијег... озебли до ушију. *Вуј.*

кршити, -им несврш.
шта *одвајати од целине, растављати*

на делове, на комаде, ломити. — Голубови су прелијетали ... кршећи по коју гранчицу. *Торб.* Људи почели кршити кукуруз. *Гор.*
шта *вадити, извлачити, кидајући каквим оруђем.* — Тежак замахује красном у зараслу земљу и пањеве крши. *Шант.*
шта *не придржавати се онога што се држало, што је важило, што је било уобичајено, укорењено, уговорено.* — Оптужује Јапан да ... крши пакт о Лиги народа. *Обз. 1932.* Кварио [је] ред и кршио дисциплину. *Андр. И.*

кувати, -ам несврш.
шта *излагати ватри што текуће, течно или помешано с текућином (ради спремања за јело или за др. употребу), варити, барити; искувавати.* — Крајеве канапа везати за дршке шерпе и кувати рибу 15 минута. (ЕК)
шта, чега *припремати јело уз помоћ ватре, готовити уопште (варити, пећи, пржити).* — На веригама виси бакраче у коме стари чича-Маринко кува качамака. *Јакш. Ђ.*
шта *сновати, припремати нешто.*— Опет се нешто тајно договарају! Шта то они кувају увек заједно? *Петр. В.*

кумовати, кумујем несврш.
коме *бити кум (кума) при крштењу, кризми или венчању.* — У својој фамилији добио је, каже, ту част да лично кумује Трешњевичанима. (ЕК)
чему *при пуштању брода у море одређивати име броду.* — Нови брод коме је кумовала [кћерка власника] пети је брод изграђен досад за Швајцарску. *Пол. 1959.*
чему *суделовати, учествовати својим саветом или својом помоћу при стварању каквога плана, каквога рада.* — Маричић је ... сигурно кумовао оном допису. *Нех.* Богато латинско и талијанско пјесништво средњега вијека кумовало [је] почецима хрватског умјетничког пјесништва. *Комб.*

купати, купам несврш.
кога *делимично или сасвим мочити, потапати тело у воду ради прања, освежавања, лечења.* — [Жене] купају и опремају божјег човјека. *Скерл.*
шта *запљускивати, заливати.* — Нетом мало јача киша, зализне она [Неретва] купајући сиво стијење, сапирући ситни пијесак. *О-А.*
шта *покривати, обасипати са свих страна.* — Глечере густе сумаглица купа. *Бој.* Сунце је све јаче продирало иза гора и све гушћим зраком купало отоке. *Вил.*

~ **се**
у чему *бити, налазити се потпуно, са свих страна захваћен, обухваћен, покривен чим.* — Прва кита на виновој лози зелени се и купа у сунцу. *Наз.* Лице се купало у црвенилу. *Вил.* У самоћи се купам у извору истине. *Јанк.*

купити, купим сврш.
шта, чега *прибавити у власништво плаћајући неку цену.* — Купио је цијело Крчелићево имање и све покућство. *Ков. А.* Нисам купила кафе ... А то ће ми требати. *Вес.*
кога *привући на своју страну митом, ласкањем, улагивањем, поткупити.* — Гдје спази слабића, себичњака, привеже му се за душу, купи га и учини робом туђе лакомости. *Шен.* Управник творнице ... имао је неколико својих људи међу осуђеницима које је купио за сланину или дуван. *Чол.*
шта *постићи, остварити каквом радњом, напором, борбом.* — Па капетане ... како вам се допада ова наша војска што се данас ... дигла да својом ... крвљу купи слободу словенском југу? *Јакш. Ђ.* Купио сам ја памет још на понору, а и Чугаљ ми је дао поскупу лекцију. *Ћоп.*

куповати, купујем *несврш. према купити.*

лабавити, лабавим несврш.
шта *чинити лабавим.* — Топлота растеже и лабави телесни сплет. *М 1867.*

лагати, лажем несврш.
кога, коме *обмањивати, намерно нетачно обавештавати.* — Шта да радим, што да те лажем? *Лаз. Л.* И није лепо писати и лагати некоме на истом форуму који ово чита да су сви овде толико по вашем мишљењу заостали. (И) Нпр. лагати некоме ко је неизлечиво болестан није никакво сажаљење – већ окрутност. (ЕК)

лажирати, лажирам сврш. и несврш.
шта *удесити, удешавати исход на недопуштен начин.* — Таква слика показује своју суштину, она је метафизички исказ о механизму представљања, у тренутку када разоткрива привид стварности коју представљањем лажира, у клизном тренутку када унижава предмет из стварности. (ЕК)

лакирати, лакирам сврш. и несврш.
шта *превући, превлачити, премаз(ив)ати лаком.* — Чупала је обрве, црвенила уста и лакирала нокте. *Козарч.*

лакомити се, -им се несврш.
на шта, за чиме *предавати се лакомости, бити лаком, похлепан (на нешто, за нечим), жудети.* — Лакомећи се на нов већи кредит, сви се дужници обавезаше да ће исплатити старе дугове. *Ћор.* Није мени до твог аговања, нити сам се за тим лакомила да ти будем жена ... агиница. *Огр.*

лансирати, лансирам сврш. и несврш.
шта *избаци(ва)ти помоћу нарочитих уређаја, покренути, покретати одређеном путањом.* — Тако је сенатор Макс Клиленд из Џорџије захтевао објашњење Румсфелдове изјаве да ће Пентагон лансирати антиракетни систем, уколико то буде потребно, чак и пре него што се заврше сви тестови. (ЕК)
шта *пустити, пуштати у промет, оптицај, примену; пронети, проносити, прошири(ва)ти.* — Причаће вицеве које је он лансирао. *Б 1958.*

ласкати, -ам несврш.
коме *претеривати у похвалама пред оним који се похваљује, неискрено хвалити некога у његовом присуству.* — Управо, покушавали су да му ласкају, јер он је сва њихова ласкања ... одбијао са презрењем. *Андр. И.*

латити се, -им се сврш.
чега *дограбити, машити се; прихватити се чега, предати се, посветити се чему.* — Надам се да ћете се послије тога опоравка троструком снагом латити посла. *Шен.* Латише се пера и они којима је давно зарђало. *Дом.*
чега *досећи кретањем (неки простор), дохватити се (неког правца, пута).* — Оставио колски пут ... па се латио шумарка падине. *Рад. Д.*

легализовати, -зујем и **легализирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *(у)чинити легалним, озаконити, озакоњивати, довести, доводити у склад са законом.* — [Доминиканци] ... су легализовали тортуру. *Дав.*

легитимисати, -ишем и **легитимирати,** -имирам сврш. и несврш.
кога *(из)вршити преглед чије легитимације, исправа.* — Почела војска и жандармерија да легитимише све одреда. *Чипл.*
шта *(у)чинити легитимним, озаконити, озакоњивати.* — То стање сада треба и легитимисати. (ЕК)

лечити, лечим, ијек. **лијечити**, несврш.
кога / шта *лековима и негом отклањати болест, предузимати мере за оздрављење болесних; утицати и настојати да болесник оздрави.* — Имао сам прилике да лијечим пријатеље и знанце. *Крањч. Стј.*

либерализовати, -зујем и **либерализирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *(у)чинити либералним, (о)лабавити стеге; ублажити, ублажавати ограничења.* — За медведе који су се намножили предлажу да се либерализује лов на ове звери. *Пол. 1959.*

лизати, лижем несврш.

шта *језиком додиривати нешто, превлачити преко нечега.* — Прије му једно јагњешце, па му стаде лизати руке. *Вес.*

линчовати, -чујем сврш. и несврш.
кога *(из)вршити линч над неким.* — Већ је читава група била припремна полетјети за дераном и линчовати га. *Шег.*

листати, -ам несврш.
шта *превртати листове књиге (свеске, списа), прелистављати; површно читати.* — Одборници су листали жупске и општинске књиге. *Гор.*

лишавати (се), лишавам (се) *несврш. према лишити (се).*

лишити, лишим сврш.
кога чега *учинити да неко остане без чега, одузети коме што.* — Да тебе није, не би ме псине гричке лишиле биле моје родне куће. *Шен.* Заби [му] мач под браду и лиши га живота. *Кнеж. Л.*
кога чега *ослободити, избавити.* — Да је то ноћас рекла, ја бих се био узбунио, навалио на њу питањима, да ме лиши сваке сумње. *Наз.* Поштовани господару, сад ћу вас у највећој понизности лишити свога друштва. *Богд.*

~ **се**
чега *одрећи се чега; остати без чега.* — Свега ... су се могли да лише наши сиромашни другови у граду. *Чол.*
чега *ослободити се од чега, избавити се.* — Лишисмо се те напасти истом онда када сврнусмо за угао. *Наз.*

ловити, -им несврш.
кога *хватати или убијати животиње (птице, дивљач, рибе) у слободној природи помоћу нарочитих направа.* — Ја и Јаков ловисмо ноћас рибу, па ништа. *Вес.*
кога *гонећи хватати (некога).* — Крстаре Нијемци и фашисти и лове бјегунце. *Ђон.*
шта *брижљиво пратити (нешто), настојати да не промакне (што) оку или уху.* — Остали су се скупили око њих, ловили су сваку његову кретњу, ријеч, поглед и нису скидали с њега ... очију. *Крањч. Стј.*

ложити, -им несврш.
шта *потпаљивати дрва или какво друго гориво; додавати гориво на ватру, одржавати ватру у чему.* — Свекрва ватру ложи. *Вес.* Жена га принука ... да расколи своју кијачу, па да њоме ложи ватру. *Шен.*

локализовати, -зујем и **локализирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *ограничити, ограничавати неку делатност или појаву на подручје на коме је примећена, сузбити, сузбијати даље ширење нечега.* — Жеља је Немачке била да на случај европског рата овај локализира. *Јов. Ј.* Нездраву појаву треба локализовати. *Уј.*

ломити, -им несврш.
шта *употребом силе (ударањем, притиском, савијањем и сл.) уништавати целину нечега, одвајати делове нечега, раздвајати на комаде, разбијати, кршити, кидати.* — Ту су људи ломили љуту лит. *Љуб.* Говори с људима, пије њихово млијеко, ломи њихов крух. *Наз.*
кога *вршити притисак на некога да поступи друкчије него што би желео; савлађивати нечији отпор.* — Ти мене на своју бразду нећеш окренути, а ја тебе и не желим ломити. *Моск.* Он је ... ломио људе преко њихових жена и дјевојака. *Божић.*

лупати (се), лупам (се) *несврш. према лупити (се).*

лупити, -им сврш.
шта *рећи нешто непромишљено, неку бесмислицу.* — Увек би понешто лупила ... и често би тиме друштво у неприлику доводила. *Срем.* Ти си то нехотице лупио, отело ти се. *Л-К.*

~ **се**
по чему *задати самом себи ударац; пљеснути се, ударити се.* — Одједном као да је нешто заборавио, лупи се по челу *и* отрчи. *Мар.*

лучити, лучим несврш.
кога *раздвајати, одвајати, издвајати (стоку намењену трговини или у друге сврхе).* — Вршачки трговац пође у село да лучи свиње. *Скерл.*
шта *испуштати из себе (састојке, честице и сл.).* — Гујавице ... луче и свјетлуцаву слуз. *Финк.* [Смолу] је због великих врућина дрвеће лучило више но обично. *Кнеж. Л.*

љубити, љубим несврш.
кога / шта *уснама додиривати кога или што као знак љубави, пријатељства (при сусрету, опраштању и сл.), давати пољубац или пољупце, целивати.* — Тешио сам је колико сам могао, оборио сам је на кревет и љубио. (ЕК)
кога *волети.* — Ја те не љубим, нисам те никад ни љубила. *Срем.*

~ **се**
са киме *међусобно измењивати, давати пољупце.* — Алекса се љубио са свима у кући. *Вес.* И оци се љубише наши. *М-И.*

љуљати, љуљам несврш.
кога / шта *чинити да се нешто равномерно креће тамо-амо, клатити, њихати, зибати.* — Без дисциплине војска је трстика коју вјетар љуља. *Јонке.*

љутити, љутим несврш.
кога *изазивати код кога љутњу, гнев, срдити.* — Као да су се сви заклели да га љуте и да му не признаду заслуге! *Срем.* Мишкове ме очи тако љуте да би му их обје ископао. *Наз.*

~ **се**
на кога *постајати љут, гневан, срдити се, гневити се.* — Има ли смисла љутити се на оне многобројне сликаре и вајаре који нису одолели искушењу комерцијализације, претворивши се, и то доста брзо, у произвођаче рђавог фолклора? (ЕК)

љуштити, љуштим несврш.
шта *лишавати, ослобађати љуске, коре, омотача, површинског слоја, гулити; комишати, комушати.* — До неко доба ноћи љуштимо кукурузе. *Вес.*

мазати, мажем несврш.
кога / шта чиме *превлачити или трљати неком машћу, течношћу и сл.* — Берберин [ме је] мазно мазао по бради. *Јевт.* После неколико минута овом растореном шећерном масом мазати ситне колачиће или торте. (ЕК)

~ **се**
чиме *руком (или нечим другим) трљати се (по телу или неком делу тела) машћу, помадом, уљем и сл. (ради неге, дотеривања или у лековите сврхе).* — Заборавила је да понесе лосион за сунчање, па је мало изгорела по леђима, због чега се морала мазати јогуртом. (ЕК)

мазити, мазим несврш.
кога *пружати (коме) све удобности за лак и удобан живот и радости у њену; поступати с ким нежно и попустљиво, миловати.* — Мазио је као птић своју птичицу у гнијезду. *Шен.*

~ **се**
са киме *један другом лагано и нежно прелазити руком преко неког дела тела, гладити и миловати (руком, рукама).* — Ми се нисмо никад мазили! Сачувај Боже, да ја њему кажем »душо«! ... »злато«! *Вес.* Само размишљај позитивно и о томе да ћеш ускоро држати у рукама и мазити се са својим малим анђелом! (И)

макнути и **маћи**, макнем сврш.
кога / шта *померити с неког места, одстранити.* — Да смјестимо толике госте, морали смо макнути сувишно покућство. *Козарч.* Нећемо га макнути из реда поменутих великих градитеља. *Петр. В.*
кога / шта *скинути, уклонити.* — Што не макнеш те бодљике, ту боцу [браду с лица]? *Лал.* Одлучио да неприлична начелника макне. *Ђал.*
чиме *учинити покрет, мрднути (нечим).* — Ми ниједно ни ухом да макнусмо. *Лаз. Л.*

мицати, мичем *несврш. према макнути, маћи*.

малтретирати, -етирам несврш.
кога *рђаво поступати с ким; мучити, злостављати (кога).* — Убијали су и малтретирали црнце по њиховим насељима. *ОП 2.*

мамити, мамим несврш.
кога / шта *привлачити, имати привлачну моћ; залуђивати, дражити.* — Кокетовала је са мном, мамила ме. *Јанк.* Цврче јела на масти, маме очи гладних изјелица. *Сим.*
кога *дозивањем или на неки други начин примамљивати, вабити (животиње, пре свега домаће).* — Мами је [крмачу] Мојсило и сипа кукуруз око себе, али живинче ... ни да крене. *Вукић.*
шта *извлачити, чинити да изиђе, да се појави, изазивати.* — Радост ... [је] мамила више блажен неголи обијестан смијешак. *Шимун.* Та свирка је мамила сузе на очи сваком живом. *Сек.*

манипулисати, -ишем и **манипулирати**, -улирам несврш.
чиме руковати, управљати чиме. — Информација на ТВ може да буде разарајућа муниција јер делује аутентично, а сликом се може манипулисати на убедљив начин. (ЕК)

марити, марим несврш.
за кога / шта (обично негативно) *обраћати пажњу на кога, што, волети, бринути се, хајати.* — Гроф Славомир није марио за починак. *Том.* Слабо је ко код нас и чуо и марио за тај свијет кога више нема. *Ћоп.*

масакрирати, -акрирам сврш. и несврш.
кога *(из)вршити масакр, уби(ја)ти у великом броју; (из)мрцварити.* — Полицајци су се »уплашили« и »из страха« почели да масакрирају поворке људи. *Пол. 1960.*

масирати, масирам несврш.
кога / шта *вршити масажу, трљати.* — Нисам ни додирнуо леву страну стомака, иако ми је њих неколико препоручило да масирам задњи део дебелог црева. (ЕК)

маскирати, маскирам сврш. и несврш.
кога / шта *ставити, стављати маску, образину, прерушити, прерушавати, сакри(ва)ти.* — Деда спусти поклопац на отвор склоништа. Чуо сам како намешта сламу на њега, маскира га. *ЛМС 1951.*
шта чиме *да(ва)ти чему привидан спољашњи, ваљски изглед, прикри(ва)ти.* — [Љубазни критичари] ... своје духовно кукавиштво маскирају нарочитим патриотским обзирима. *Скерл.* Он је маскирао свој страх радом. *Козарч.*

мастити, мастим несврш.
шта *зачињавати машћу; мазати, подмазивати машћу, трљати машћу.* — На сваком је длачном мјешчићу једна или више лојница које масте кожу. *Фит.*

~ се
киме / чиме *уживати у нечем масном, сладити се нечим масним.* — Гуско! Патко! Срећо над срећама, благо оном ко се вама масти! *Радич.*

матирати, матирам сврш. и несврш.
кога / шта *узети, узимати од противника фигуру краља у игри шаха, победити, побеђивати противника у шаху.* — Играч, који је матирао противникова краља, добио је партију. *Шах 2.*

махати, машем и махам *несврш. према махнути*.

махнути, махнем сврш.
чиме *учинити покрет (руком или другим којим делом тела или и каквим предметом који се држи у руци).* — Док се владика пео у кола, [кочијаш] поправи кићанке и поносно махну својим бичем. *Чипл.*
коме *дати знак покретом.* — А сада чујмо! — махну Регистар говорнику. *Ков. А.*

маштати, -ам несврш.

о чему *предавати се машти, сањарити; заносити се, одушевљавати се нечим.* — Није живот лак ... али може о њему да се машта богато. *Андр. И.* Омладина [је] ... искрено маштала о том. *Шов.*

меморисати, -ишем и **меморирати**, -орирам сврш. и несврш.
шта *(за)памтити, (на)учити, урез(ив)ати у памћење.* — Титу је било до тога да у исти мах лови рибу док меморише лекцију. *Новак.*

мењати, мењам, ијек. **мијењати**, несврш.
шта *уклањати, одстрањивати замењујући другим, новим, смењивати.* — У купатилима са заједничком вентилацијом на три до шест месеци мењати филтере, а цеви чистити једном годишње. (ЕК)
шта за шта (ређе сврш.) *давати (дати) у замену за друго, за нешто одговарајуће вредности, размењивати (разменити); трампити.* — Мењам ново за старо. *Ђон.*
шта *чинити друкчијим у погледу садржине, изгледа, степена и сл.* — Стижу извештаји који мењају из темеља ситуацију. *Дед. В.*
шта *остављати; напуштати замењујући другим, прелазећи из једног у друго; добијати у друкчијем, измењеном виду.* — Видим да није тако чим си кренуо да мијењаш вјеру. *Андр. И.* Свемир мијења лице. *Уј.*

~ **се**
са киме (и сврш.) *да(ва)ти (што) за други предмет исте врсте.* — Нећу се са Турчином мијењати капама, а још мање коњем и оружјем. *Вујан.*
са киме *међусобно размењивати место, положај.* — Ни с царем се не бих мењао. *Змај.*

мерити, -им, ијек. **мјерити**, несврш.
шта *утврђивати величину или количину (димензије, тежину и др.) нечега; утврђивати јачину, степен, бројни износ (нечега).* — Два пута дневно је топломером у устима себи мерио температуру и помно јој записивао разлике, ујутро и пред вече редовно је шетао између дивних рундела завејаних снегом целцем. (ЕК)

~ **се**
са киме / чиме *имати једнаку или приближну вредност, бити раван некоме.* — Тек када будемо имали аграрну политику и стратегију, стабилне цене репроматеријала, као и регресирану производњу, можемо се мерити са другим земљама. (ЕК)

месити, месим, ијек. **мијесити**, несврш.
шта *припремати, правити од брашна и воде (или и других састојака) гњечећи и уобличавајући.* — Сир треба месити све док маса не постане сасвим равномерна. (ЕК) Месити тесто све дотле, док не почне да се одваја од руку и од суда у коме се меси.

мешати, мешам. ијек. **мијешати**, несврш.
шта са чиме *сипати уједно две или више материја; састављати нешто што је различито, правити смешу, смесу, мешавину.* — Пак мијеша вино и ракију, и још вино од девет година. *НП Вук.*
шта чиме *кретати какав предмет (кашику, жлицу, виљушку, мешалицу) кроз неку материју да би је променили или с другом измешали; мутити.* — Мијешао је шећер около наоколо у шалици. *Торб.* Тетка-Пела, куварица ... мешала [је] и филовала торте. *Чипл.* Све то полако *мешати кашиком* у једном смеру. (И)
шта *мењати ред, распоред нечега, прометати (карте, коцке и сл.).* — Попи једну чашу ракије, па онда узе карте мешати. *Јакш. Ђ.*
кога / шта са киме / чиме *замењивати, бркати.* — Деда се обраћа редом свима унуцима, али меша [њихова] имена ... меша и од којег му је детета које унуче. *Макс.* Политизација није примерена спорту и припадност некој странци не

сме се мешати са радом у спорту. (ЕК)

~ **се**
са чиме *повезивати се, спајати се, сједињавати се у мешавину, смешу, постајати мешавина или смеша.* — Крв у левој преткомори *се меша са* малом количином крви која се враћа из плућа а затим улази у леву комору и асцендентну аорту. (И)
у шта *речима или делом, утицати на нешто; уплитати се; учествовати, суделовати (у чему)*. — Једина се Мирјана није мешала у разговор. *Поп. Ј.*

мигати, -ам *несврш. према мигнути.*

мигнути, -нем сврш.
чиме *трепнути.* — Наредник ни оком не мигну. *Петр. В.*
чиме *тргнути, макнути неким делом тела.* — Птица мигне још неколико пута главом. *Војн.* Ни брком не мигне. *Шов.*

мимоилазити (се), -им (се) *несврш. према мимоићи (се)*.

мимоићи, мимоиђем сврш.
кога / шта *проћи мимо, покрај.* — Мимоишао је своју кућу и зашао. *Ћоп.*

~ **се**
са киме / чиме *проћи један мимо другог; укрстити се.* — На узаној стази двоје се не могу мимоићи. *Моск.* Писма су се мимоишла. *Р-К Реч.* На око 200 метара од куће, мимоишао се са аутомобилом којим је управљао Дејан Доневић из Чачка, и у коме су били Шкипић и Лазаревић. (ЕК)

минирати, минирам сврш. и несврш.
кога / шта *поставити, постављати мине; разби(ја)ти, уништити, уништавати.* — Викао је да ће минирати и нас и нашу имовину, претио смрћу и слично, а подупирао га је још један човек. (ЕК)
шта *подри(ва)ти темеље чега, подметнути, подметати замке, потајно и лукаво радити против кога или чега.* — А то ће минирати стварани током деценија систем глобалне стратешке стабилности и испровоцирати нову спиралу трке у наоружавању, поред осталог ракетном и нуклеарном. (ЕК)

мирисати, миришем несврш.
шта *чулом мириса примати, осећати мирис, удисати мирис.* — Мирише још неразвијену ружу. *Јакш. Ђ.*
кога *марити, волети.* — Ни њега Малиша не мирише. *Ком.* Њега и сами Чеси баш нарочито не миришу. *Сим.*

мирити, мирим несврш.
кога са киме *чинити, посредовати да се завађене стране сложе.* — То је срамота — комшије па се кољете ... поче Стеван да их мири. *Глиш.* Нису успели, … када их је мирио са суседима и враћао цивилизованом свету: нису га подржавали чак ни када је на своја плећа преузимао терет изручења крволочних и умно поремећених српских лидера, нису га волели када им је враћао банке, валуту и подземне гараже. (ЕК)
кога / шта са чиме *доводити у сагласност, навикавати на нешто.* — Рат и револуција ... мире људе с опасношћу. *Прод.*

~ **се**
са киме *прекидати заваду, враћати се мирним односима.* — Мире се, рукују се ... љубе и праштају. *Ад.* Долазе му старци и мире се. *Вел.* С ким ћемо се мирити ако остале нације на овим просторима не осећају потребу ни да формирају сличне комисије? (ЕК)
са чиме *навикавати се, примати неку ствар као обичну.* — Миримо се са стварношћу. *Божић.* Отац се тешко мирио и са самом мишљу да му је кћерка сеоска учитељица. *Ћос. Б.*

мислити, -им несврш.
о коме / чему, на кога / шта *имати у мислима, на уму, у памети, размишљати.* — Сад је мислио о жени и о дјетету, о њихову животарењу. *Коз. И.* — Морао си мислити на мене кад си оно писао? (И) Како је у таквим приликама и могао мислити на тату, на деду и на њихову

свађу? (ЕК)
на шта *имати нешто у виду, помишљати на нешто.* — Народ овог пута више није мислио на сопствену корист, него је, понесен фанатичним одушевљењем, почео избацивати столове и нас из храма. (ЕК)
на кога / шта *водити рачуна, бринути о некоме, нечему, обраћати пажњу, обазирати се на некога, нешто.* — Свакодневно, али данас посебно, с љубављу и одговорношћу треба мислити на друге. (ЕК)

митити, митим несврш.
кога *давати мито, поткупљивати, подмићивати.* — [Порта] је знала да ... нема потребе да мити Србију. *Јов. С.* А камо онај силни новац којим сте митили господу? *Матош.*
кога *ласкањем, мажењем, наговарањем, даровима и сл. одобровољавати, примамљивати, придобијати.* — Молио их [болеснике], наговарао и митио да узму лек. *Андр. И.* Знао је ... митити говором, превијати се ... шале збијати. *Шен.*

млатити, млатим несврш.
шта чиме *истресати зрње ударајући млатилом, врћи; мотком стресати воће с дрвета.* — Млатих зреле махунице од грашка и пасуљице. *Шапч.* Кад се воће млати моткама, нагњечи се, повреди. *Тод.*
кога чиме *снажно тући, премлаћивати; убијати, сатирати.* — Штајерци су млатили Турке да се гора орила. *Шен.* Људи ... тољагама млате мршаве говечиће. *Ћос. Д.*
чиме *млатарати, размахивати.* — Седе на гвоздени ступић пред вратима и поче млатити ногама. *Глиш.* Ми се узалуд отимамо и тужно млатимо рукама око себе. *Козарч.*

~ **се**
чиме *ударати се, тући се* — Отресамо рукама прашину с одијела; неки скине капу и млати се њоме. *Чол.*
са киме *тући се међусобно.* — Ако се стану млатити с другом дјечурлијом, то туле да им је отац начелник. *Кос.*

млети, мељем, ијек. **мљети**, несврш.
шта *мрвити зрневље, правити брашно, претварати у брашно.* — Насред воденице горела је ватра ... камен је млео зрна. *Вес.*
шта *мрвити, ситнити; жвакати.* — Зуби ... непрестано мељу ... пшенични крух. *Мих.*

мобилисати, -ишем и **мобилизирати**, -изирам сврш. и несврш.
кога *(из)вршити мобилизацију, позвати и укључити у војну службу.* — У Србији још увек важи одредба Закона о избеглицама по којој се они могу приводити или мобилисати, и то ни нова власт није променила. (ЕК)
кога / шта *покренути на извршење неког задатка, активирати.* — Те установе нису у стању да ... мобилишу народ. *Ч-М.*

моделирати, -елирам сврш. и несврш.
шта *обликовати, уобличити, уобличавати; вајати.* — Његове слике ... пластично моделирају оно што он види. *Бен.*

моделовати, -лујем сврш. и несврш.
шта *моделирати.* — Странац ће што-шта моделовати по своме ћефу. *Цар Е.*

модернизовати, -зујем и **модернизирати**, -низирам сврш. и несврш.
шта *(у)чинити модерним; (из)вршити модернизацију.* — Драинац [је] хтео да модернизује свој стил. *Богдан.*

модификовати, -кујем и **модифицирати**, -фицирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити модификацију, преиначити, преиначавати; дотер(ив)ати, прилагодити, прилагођавати.* — Ову је одговорност модификовао принципом денунцијације правога кривца. *Мј. 1926.* Искусан играч мора бити прилагодљив, увијек спреман да од неког плана одустане или да га ... модифицира. *Шах 2.*

молити, молим несврш.
кога за шта *обраћати се коме с молбом.* — Алекса Ненадовић поносито каже крвнику Фочићу да га неће молити за свој живот. (ЕК) Молим за опроштај. *Лаз. Л.*

монтирати, монтирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити монтажу, саставити, састављати, наместити, намештати (машине, стројеве, мостове и др.).* — Монтирала [је] мостове добивене на рачун репарација. *Ћос. Б.* Монтирају упаљаче на тромблонским бомбама. *Кик.*

мотати се, -ам се несврш.
око кога / чега *облетати око кога.* — Катица све чешће стаде да се мота око ... Илије. *Ћоп.*
са киме / чиме *налазити се стално у чијем друштву, петљати се с ким.* — А шта се ти моташ с тим црвендаћима. *Сим.*

мотрити, -им несврш.
кога, на кога *пратити чије држање, држати под присмотром, надзором, пазити на кога.* — Ћехаја ... узе мотрити Климу-капетана. *Том.* Примили смо га у чету, с тиме да се на њега мотри. *Чол.*

мрвити, -им несврш.
шта *претварати у мрве, ситнити, дробити.* — Бајкић поседе мало, мрвећи тек запаљену цигарету. *Ћос. Б.*
кога / шта *уништавати, сатирати.* — Мрви људске заносе, док их не уништи сасвим. *Бег.*

мрдати, -ам несврш.
чиме *чинити кратке покрете, мицати.* — Мрдали [су] брковима као тицалима. *Десн.*
шта *покретати, помицати с места на место.* — Реч је о неквалитетном каблу који иде из монитора у кућиште, пробај да мало мрдаш кабал и посматрај да ли се нешто догађа. (И)

мрднути, -днем *сврш. према мрдати.*

мрзети, -им, ијек. **мрзити** и **мрзјети** несврш.
кога / шта *осећати мржњу према некоме, нечему; не моћи подносити некога или нешто.* — Од то доба су смртно мрзели оца мога, јер мишљаху да је он ... узрок њиховој беди. *Дом.* Гавоњу [је] из дна душе мрзио. *Гор.*

мрсити, мрсим несврш.
шта *преметати кварећи ред, заплитати.* — Вјетар ... мрси откосе. *Нам.* Аћим мрси браду ... и клима главом као да слуша праведну пресуду. *Ћос. Д.*

мрцварити, мрцварим несврш.
кога *злостављати, мучити.* — Почео је твој отац мајку натезати за косу, мрцварити и тући. *Шен.*

мрштити, -им несврш.
шта *чинити да буде наборано (лице, чело), набирати.* — Мрштио [је] лице и слијегао раменима. *Франг.* Официрчић [је] ... мрштио ... меке црвене боре око очију. *Моск.*

~ се
на кога *испољавати, показивати нетрпељивост према коме, попреко гледати (на кога).* — Сви су се у кући мрштили на мене. *Мат.*

мусти, музем несврш.
кога *извлачити, цедити, прстима или апаратом млеко из вимена животиња.* — Козе музем, а овце још сисају јагањци. (ЕК)
кога *живети на туђ рачун; безобзирно искоришћавати, експлоатисати кога.* — Нијемци [су] музли и злостављали народ. *Кум.* Господа ... музу сиротињу и радника. *Ћос. Д.*

мутити, мутим несврш.
шта *чинити што мутним.* — Тала се хитре шумне Мораче крваво муте. *Јакш. Ђ.* Чему мутити бистру воду? *Донч.*
шта *чинити што нејасним, збрканим.* — Наде ... увијек су му ... мутиле поглед. *Нех.* Мржња мути хладно и брзо суђење. *Јов. Ј.*

мућкати, -ам несврш.
шта *дрмати, трести какву посуду с течношћу, текућином или (ређе) чим растреситим да би се то покренуло и измешало.* — Чутурицу са водом ... мућка [му] иза ушију. *Јак.* Добро мућка нумере у кеси. *Срем.*

мучити, -им несврш.
кога *задавати, причињавати муку (телесну или душевну).* — Ондје ће нас бити и мучити, пребијати и ноге и руке. *НП Вук.* Највише ју је мучила она неизвјесност, она нејасност. *Ивак.*
кога *присиљавати на напор, тешкоће, трудити.* — Немој који носити оружје ни мучити коње кроз планину. *НП Вук.*
кога *досаћивати, узнемиравати.* — Коње су мучиле мухе. *Наз.*

набавити, -им сврш.
шта, чега *снабдети нечим себе или неког од своје околине, доћи до каквог материјала, робе и сл.; купити.* — Болничарке су јој набавиле мало киселог млека, па се боље осећала. *Дед. В.*

набављати, -ам *несврш. према набавити.*

набасати, -ам и -ашем сврш.
на кога / шта *изненада, неочекивано, случајно наићи (на кога или на што), натрапати.* — На одред је набасала већа група Немаца. *Ћос. Д.* Бојао [се], ако много окасни, да не би путем набасао на какве разбојнике. *Креш.* Допро до средине и ту набаше на некакав пањ. *Тур.*

набијати, набијам *несврш. према набити.*

набити, набијем сврш.
кога / шта на шта *снажно, силом навући, натаћи, насадити одозго; набости на што.* — При једном јуначком јуришу, могао би батаљон војске да набије 3200 непријатељских војника на бајонет. *Нуш.*
шта *повредити услед удара и сл.* (о *каквом отврдњењу или израштају на телу).* — Набила је кук и јауком се озвала жалосном крику прозеблих птица. *Михољ.*
шта *направити, добити у току рада или услед удара, притиска и сл.* — А ти се не бојиш да ће Петар набити још једну грбу. *Ћил.*

набадати, набадам *несврш. према набости.*

набости, набодем сврш.
кога / шта на шта *навући на што шиљато пробадајући, натаћи; пробости.* — Бајонет ... много дужи, тако да би могао уједанпут четири човека да набоде. *Нуш.* Пошто се све спремљено воће на овај начин припреми, а то мора све бити готово пре но што се шећер скине с ватре, набости воће на танка дрвца, па га умакати у врео шећер и стављати на омашћен плех да се суши. (ЕК)

~ се
на шта *натаћи се на што шиљато.* — Тај ће се зец још набости на мој ражањ. *Шен.*

навалити, навалим сврш.
шта на шта *ставити поврх чега или прислонити уз што, наваљати (што тешко, крупно); навући.* — Шешир мали на око навали. *Леск. М.*
шта на шта *ставити у великој количини, нагомилати.* — Навали на огњиште пуно наручје дрва. *Цар Е.*
шта на кога *оптеретити кога чим, навући на кога.* — Навалит ћете на нас још гору несрећу! *Гор.*
на кога *снажно напасти; насрнути (на кога).* — Немци су ... навалили на наш одред. *Поп. Ј.* Чланак ... је ружно навалио на младеж. *Ћал.*

наваљивати, наваљујем *несврш. према навалити.*

навести, наведем сврш.
кога на шта *учинити да ко наиђе на кога или на што.* — Спроводећ' га преко Чемерне, наведе га некако, пријеваром, на засједу турску. *Јакш. Ђ.*
кога на шта *наговорити, подстаћи; нагнати.* — Зашто си ме навео на гри-

јех? *Бен.* Кнезови се нису дали навести на оружану побуну. *Сур.* На шта неће човека глад навести! *Јакш. Ђ.*
шта коме *дати какав податак или цитат, обично у каквом напису, цитирати; споменути, испричати.* — Навео [је] једно лепо место из »Тарас Буљбе«. *Поп. П.* Да вам овде наведем једну од њихових крупнијих шала. *Нен. Љ.*
шта на кога / шта *довести на одређену тему, предмет, скренути (разговор).* — Навео [је] разговор на Мирка. *Јов. С.* Увијек би некако навела разговор на свога Ива. *Кум.*

наводити, наводим *несврш. према навести.*

навијати, навијам *несврш. према навити.*
за кога / шта *држати коме страну, подржавати, подстицати кога.* — Навијачи ... [су] гласним повицима навијали и за једну и другу страну. *Јак.*

навити, навијем сврш.
шта *запети, ставити какав механизам у покрет обртањем, затезањем какве ручице или опруге, затегнути (струне на вијцима и сл.).* — Којипут [је] навио радио. *С 1937.* Дај овамо гусле јаворове, да на њима ја навијем струне. *Митр.*
шта *накренути, накривити, нагнути.* — Она нави [флашу] али Рецеп примијети да не пије. *Бан.*

навикавати (се), -икавам (се) *несврш. према навикнути (се) и навићи (се).*

навикнути и **навићи**, навикнем сврш.
кога / шта на шта *учинити да што постане навика, приучити, научити.* — Свака нова мисао има препрека; мука је свет на њу навикнути. *Вес.*
на кога / шта *стећи навику, научити се, привикнути (се).* — Навикне на господско друштво. *Шен.*

~ **се**
на кога / шта, чему *навикнути.* — Поглавита је ствар навикнути се радњи. *Павл.* До недеље ћемо се навићи на ове услове и бићемо потпуно спремни да у високом ритму одиграмо пет утакмица. (ЕК)

нагазити, -им сврш.
на шта *ступити (на што, у што); загазити.* — Узнемирена животиња устручавала се да нагази на мост. *Вас.* Сва готово дружина нагази на Босну [реку] и пријеђе на маглајску страну. *Мул.*
кога *стати на ногу коме.* — Бора нагази испод стола Косту. *Јак.*

нагињати, -њем *несврш. према нагнути.*
коме / чему *бити наклоњен.* — Он је ... нагињао противној странци. *Бег.* Мати више нагиње кћери. *Каш.*
чему, ка чему *бити усмерен, смерати.* — Привреда народна [је] сточарству претежно нагињала. *Нов.* Мјесец нагињаше к западу. *Ћип.*

нагласити, нагласим сврш.
шта *дати одређени нагласак, акцентовати.* — Пошто је ове речи нагласио на посебан начин, Роден упита свог господара: – Разумете? (ЕК)
шта *нарочито истаћи што (у говору, писању).* — Мислио [је]... шта ће казати даље, како ће то нагласити да би било што потресније. *Петр. В.* Командант је ... још ... једном нагласио значај операције. *Хорв.*

наглашавати, -ашавам и **наглашивати**, наглашујем *несврш. према нагласити.*

нагледати се, -ам се сврш.
чега *задовољити се гледајући (кога, што).* — Толико је заволео Босну да не може да се нагледа њених предела. *Андр. И.*

нагнути, нагнем сврш.
шта *довести, поставити што у кос положај, накривити, накренути, натегнути.* — Нагла ведро на бунар па лије ... воду у ћупу. *Ад.* Било у здравље! — нагну пехар домаћица. *Ков. А.*
шта *сагнути, повити.* — Поп нагнуо главу. *Лаз. Л.*

наговестити, -овестим, ијек. **наговијестити** сврш.
шта *поменути, рећи што околишно, не сасвим јасно, најавити у непотпуном, прикривеном облику.* — Знала је да јој носи накит, то јој је јуче наговестио. *Ранк.* О том никад ни ријечце [није] спомињао, нити је икад наговијестио. *Л-К.*
шта *предсказати.* — Страшне су буре наговестиле то. *Змај.* Друге смо таласе наговијестили. *Уј.*

наговарати, -оварам *несврш. према наговорити.*

наговорити, -оворим сврш.
кога на шта *навести, убедити, увјерити говором.* — Поред тога, нико тамо на Западу није нас, православне, ничим спречавао да исповедамо своју веру онако како желимо, нити знам било кога ко је из православља прешао у неку другу веру, католичку или протестантску, јер су га екуменисти на то наговорили. (ЕК)
шта *изговорити, напричати.* — Наговорио сам му за минут милијун глупости. *Лаз. Л.* Баруница [је] била изван себе, тако да је наговорила свега и свачега. *Франг.*

награбити, -им сврш.
чега *накупити грабуљајући, грабљењем, грабуљањем сабрати наједно.* — Покуша не би ли се могло награбити оморикове стеље. *Бен.* Награби у кречани [креча], има га још на дну. *Рад. Д.*
чега *хитрим узимањем (чега) накупити, брзо нахватати.* — Гршо награби смокава, па онда одломи од главе комад јечменог круха и напуни торбу. *Кал.*

наградити, наградим сврш.
кога за шта *дати, доделити награду.* — Изишла би расправа, наградила би је Академија наука. *Срем.* Ниједан факултет неће наградити студенте за волонтирање. (И)

награђивати, -ађујем *несврш. према наградити*.

нагрдити, нагрдим сврш.
шта *учинити грдним, ружним, наружити; унаказити.* — Могла би пасти и нагрдити лице. *Шимун.*
кога *рећи коме ружне речи, наружити, покварити, изгрдити (кога).* — Хоћеш ли, бар за растанак, још једном, онако сочно да нагрдиш Мила? (ЕК)

нагрђивати, нагрђујем *несврш. према нагрдити.*

нагутати се, -ам се сврш.
чега *много прогутати, наситити се гутајући, најести се, напити се.* — Кад се нагутају [Талијани] макарона, легну потрбушке крај мора.

надати се, надам се несврш.
коме / чему *имати наде, очекивати (са извесном вероватноћом) да ће се нешто догодити.* — Још ове зиме се можете надати консулу. *Андр. И.* Истрча из собе с таквом брзином којој би се једва човјек надао у тако крупне људине. *Креш.*

надахнути, надахнем сврш.
кога / шта *испунити надахнућем, стваралачким заносом, покренути на стварање, инспирисати.* — Ружу ... је Змај нежно волео и ... [она] је надахнула његове најлепше лирске песме. *Б 1958.*
шта *дати своју боју, свој дух.* — Она страсност и она чедност које налазе поетски склад у првим приповеткама Боре Станковића ... надахнуле су стварање Коштанина лика. *Глиг.*

~ **се**
чиме *прожети се, испунити се.* — Стављена под руску команду, могла се наша сељачка војска надахнути правим војничким духом. *Јов. С.* Надахнуо се борбом што ју је започео руски пролетаријат. *ОП 2.*

надвисивати, -исујем и **надвишавати**, -ишавам *несврш. према надвисити.*

надвисити, надвисим сврш.
кога / шта *постати, бити виши од ко-*

га, чега, премашити висином. — Само један човек може за читаву главу надвисити вршке тараба у пролазу. *Пав.* Памуковића кућа знатно [је] надвисила остале. *Андр. И.*
кога *премашити, превазићи (врлином, вредношћу, способношћу и сл.).* — Они су играли добро и надвисили су сваког од противника. *Б 1957.*

надгласавати, -асавам *несврш. према надгласати*.

надгласати, -ам сврш.
кога / шта *однети победу на гласању.* — Први и други сталеж надгласали [би] трећи. *ОП 1.*
кога / шта *надјачати гласом, виком.* — Звонки смех Загоркин опет надгласа све. *Поп. Ј.* Навине оркестрион, који је ... надгласао сав тај кравал. *Бег.*

надгледавати, -едавам *несврш. према надгледати.*

надгледати, надгледам несврш.
кога / шта *пазити, надзирати.* — Гласање ће надгледати и десетак екипа из Савета Европе. (ЕК)

наденути и **наде(с)ти**, наденем, ијек. **надјенути**, сврш.
шта коме *дати коме име или надимак, назвати кога неким именом.* — Дете су крстили и наденули му име Лазар. *Вес.*

надживети, -вим, ијек. **надживјети**, сврш.
кога *живети дуже од кога.* — Жена га је надживјела. *Водн.*
кога / шта *трајати, постојати дуже од чега.* — Стоји он [орман], служи и надживео је ко зна колико господара. *Вас.*
шта *савладати, преболети.* — И ову ћу рану надживјети. *НП Вук.*

надзирати, -рем несврш.
кога / шта *вршити надзор (над чим); надгледати, пазити.* — Пазио је позорно на Антеков посао и надзирао га на сваком кораку. *Бен.* Сам је [лекар] надзирао њихову негу. *Андр. И.*

надиграти, надиграм сврш.
кога *победити у игри, игрању, плесу и неким спортовима.* — [Матановић] је ... противника прво надиграо стратешки. *Пол. 1958.*

надилазити, -им несврш.
шта *надмашати, превазилазити.* — То што од мене тражиш надилази моје снаге. *Цар М.* Те ријечи надилазе Санчову памет. *Вел.*

надимити, -им сврш.
шта *изложити што диму да га дим обухвати и да му нарочиту боју; испунити, прожети димом, ишчађавити.* — Шушњем надими кућу. *Божић.* Огањ је с њих [дрвета] огњеним језиком обрстио лишће и кору ... надимио, нагаравио. *Кнеж. Л.*

надисати се, надишем се сврш.
чега *задовољити се удисањем.* — Надисао [би се] свежег и мирисавог јутарњег ваздуха. *Срем.* Мелита и Љубица ... сабирале алпинско цвијеће и ... надисале се ... онога балзамичкога зрака. *Том.*

надјачавати, -авам *несврш. према надјачати.*

надјачати, -ам сврш.
кога / шта *победити, савладати, постати јачи, надмоћнији од другог кога.* — Видио је ... да га је Стојан надјачао. Осјећао је да се више са њиме не може борити. *Ћор.* Женска нарав убрзо [је] надјачала прву срамежљивост. *Кор.*
шта *гласом, буком надвисити, заглушити.* — Трупкање цокула и копита ... одједном надјача ... топовска паљба. *Лал.*

надмашити, -им сврш.
кога / шта *показати неку особину у већој мери у поређењу са другима, превазићи, постићи првенство у такмичењу, натјецању.* — Чамац ... је уз доброг веслача надмашио брзином све остале. *Коз. Ј.* Четири мукла гласа одавно су надмашили све остале гласним ... тестерањем. *Лал.*

надметати се, надмећем се *несврш.*
са киме *настојати бити бржи, јачи, вештији, спретнији, паметнији итд., односно уопште бољи, успешнији у нечему од другог (од других), такмичити се (с неким или међусобно).* — Пиргу ... напипа на једној пољани ... како се надмеће с чобанима у скакању. *Ћоп.* Поче се у читању надметати са својим противником. *Креш.*

надмудривати, -удрујем *несврш. према надмудрити*.

~ **се**
са киме *надметати се, такмичити се у мудровању, духовитости с ким.* — Куд би се он ... с адвокатима надмудривао кад они знају и ђавола на селамет истерати. *Рад. Д.* Тако се они до ручка надбијају и надмудрују. *Маж. Ф.*

надмудрити, надмудрим сврш.
кога *показати се мудријим, паметнијим од кога; вешто изиграти мудрошћу.* — Лукав би био тај који би твоје лукавство мога надмудрит'. *М-И.* Риста, кад га момци задиркују, надговори и надмудри све. *Сек.*

надобивати (се), -обивам (се) и **надобијати (се)**, -обијам (се) сврш.
чега *много (или од многих) добити; добити доста у више наврата.* — [Он] ће дотерати до великог положаја ... надобивати чинова. *Глиш.* Кад би тамо завели медаље ... он би их се надобијао као да је пола Нијемаца сасјекао. *Лал.*

надовезати, -овежем сврш.
шта на шта *довезати на што, додати, спојити.* — На његову белешку надовезаћемо и једно породично предање. *Петр. В.*

~ **се**
на шта *наставити се на што, спојити се.* — На народно предање надовезала се касније писана повесница. *Панч.*

надовезивати (се), -езујем (се) *несврш. према надовезати (се)*.

надокнадити, -им сврш.
шта *дати што за оно што је оштећено, изгубљено, замењено и сл., заменити, попунити чим другим.* — Признајем да сам те увриједио, али ја сам одлучио сав ти квар надокнадити. *Кор.*

надокнађивати, -ађујем *несврш. према надокнадити.*

надраживати, -ажујем *несврш. према надражити*.

надражити, надражим сврш.
кога / шта *изазвати надражај; раздражити, наљутити.* — Изненада му је надражила вид и пријатно га обрадовала ... тамносива животиња. *Вуј.* Не би пропустио ни једне прилике да стражмештра мало надражи. *Јурк.*

надувавати, -увавам *несврш. према надувати.*

надувати, надувам сврш.
шта *напунити што ваздухом, зраком тако да се растегне, напухати.* — Уврће [ветар] око ногу ... панталоне као крпе, па их опет исправи и надува. *Сек.*
шта *дати чему или коме већи значај од онога што га стварно има, преувеличати.* — Сврха му је била ... да умјетно надува »опасност од комунистичког удара«. *Вј. 1960.* Фашистичка штампа је ... надувала неке своје успехе на мору и у ваздуху. *Јак.*

нажуљати, нажуљам сврш. и **нажуљити**, нажуљим
шта *направити, изазвати жуљеве, направити ране (притискањем или трењем тврдим предметом).* — Каде шета да је не нажуља. *Вук Рј.* Ваљат ће ти нажуљити кољена и лакте док то само научиш! *О-А.* Јарам ... је грдно нажуљио врат. *Нуш.*

наздравити, -им сврш.
коме / чему *желети коме што добро (здравље, успех, срећу и сл.) испијајући при томе пиће (најчешће алкохолно), напити коме.* — Пружи ми чутуру и рече да јој наздравим. *Вес.*

наздрављати, -ам *несврш. према на-*

здравити.

најавити, најавим сврш.
шта *објавити, огласити.* — Локомотива [је] ... звиждуком најавила полазак. *Пав.*
шта *наговестити, учинити да се сазна о чему.* — Овај је властелин најавио гладовање зато што желим отићи од њега. *Крањч. Стј.*
кога / шта *пријавити, огласити чији долазак.* — Кад је начелник ушао, најавио га најприје велики стари пас. *Коз. Ј.* Капетан Сангер пошао [је] ... да најави ... долазак походнога батаљона. *Вин.*

најављивати, -ављујем *несврш. према најавити.*

најести, -едем сврш.
кога *дати коме да једе* (*и пије), нахранити, наситити.* — Наједе га пива и јестива. *НП Вук.* Добро га наједем и напијем. *Шимун.*

~ **се**
чега *утажити, утолити своју глад, постати сит.* — Најешћу се и ја погаче. *Вес.*

најмити, најмим сврш.
кога (ак. и ген.) *узети у најам, на рад, у службу.* — Требаће још најмити жена, па све опрати. *Глиш.* Подузетник га најми, и он се весело лати посла. *Цар Е.*
шта *узети под најам, закуп, закупити.* — Најмићу кућу, без иједног степеника. *Јак.*

најурити, најурим сврш.
кога *отерати, истерати.* — Могао нас је просто најурити из свога дворишта. *Чол.* Поручио [јој је] нека се примири ... јер ће је иначе најурити с имања. *Кол.*

накосити, накосим сврш.
кога / шта *управити, окренути укосо.* — Прихвати Младара за мишку ... тако да га учас накоси према излазу. *Божић.*

накрасти, накрадем сврш.
чега *крађом накупити, добавити.* — Па доста сте и ви другима, рецимо Босни *накрали свега*. (И)

~ **се**
чега *много, прекомерно красти; крадући накупити нечега, снабдети се чим.* — Пурењака се могла још и раније накрасти. *Јаки. Ђ.*

накривити, накривим сврш.
шта *нагнути, померити, помакнути на једну страну.* — Гајдаш накривио главу. *Шапч.* Још више накриви свој мали шешир. *Ивак.*

накривљивати, -ривљујем *несврш. према накривити.*

накупити, -им сврш.
чега *купећи припремити, сабрати, скупити довољну количину чега.* — Отишли [су] да за плот ... накупе трња. *М-И.*
чега *мало-помало прибавити, стећи; узимајући одасвуд доћи до велике количине нечега, награбити.* — Милинко, који је раније заузимао лављи део Вериног плесачког времена, сам се повукао, гурајући девојку у загрљај Средоју, јер је сматрао да је о плесу накупио довољно знања, док се задовољства у примени тог знања радије одрицао. (ЕК)

~ **се**
чега *добро се снабдети нечим, доћи до велике количине нечега.* — Говорили јој људи ... да ће се вратити богат, накупити злата и сребра. *Мишк.*

накуповати, -упујем сврш.
чега *набавити вишеструким, обимним, већим куповинама.* — Штедио сам и накуповао доста пашњака и оранича. *Кум.*

~ **се**
чега *много, досита куповати; добро се снабдети, опскрбити вишеструким, обимним куповинама.* — Они су се накуповали пустих спахилука и племићких грбова. *Петр. В.*

налазити (се), -им (се) *несврш. према наћи (се).*

налетати, налећем јек. **налијетати**, налијећем *несврш. према налетети.*

налетети, -тим, ијек. **налетјети**, сврш.
на кога / шта *летећи или јуреће случајно наићи (на некога, на нешто); ударити се (с ким, чим).* — Тривун скоро налети на некаква човјека ... и престрашено одскочи. *Ћоп.* У сијечњу је код Слуња брзи влак налетио на теретни. *ВУС 1966.*
на кога / шта *неочекивано, изненада срести се с ким, набасати на некога.* — Овог сам пута налетио на два друга из ... банке. *Bj. 1960.* Налетео је на непријатељску стражу и погинуо. *КН 1946.*

налегати, належем јек. **налијегати**, налијежем *несврш. према налећи.*

налепити, налепим, ијек. **налијепити**, сврш.
шта на шта *прилепити, залепити на нешто.* — За данашњу, другу по реду, седницу нове Скупштине општине у Горњем Милановцу новца у општинској каси није било ни за марке које је требало налепити на коверте, са позивима и материјалима, намењене одборницима. (ЕК)

налепљивати, -епљујем, ијек. **налепљивати** *несврш. према налепити.*

налећи, належем и налегнем **налегнути**, налегнем сврш.
на шта *нагнути се поврх кога или чега, притиснути собом, навалити се.* — [Отац] се сав искривио, налегао на плуг. *Кол.* Дебељко налегао на моја леђа и запео из све снаге. *Јак.*
на шта *потпуно се предати нечему, прегнути.* — Старац би ... поново налегао на посао. *Бар.*
на шта *пружити се, прострети се преко нечега.* — Дебела сјена крупна дубља налегла на цесту. *Павл.*

наликовати, -кујем и **наличити**, наличим несврш.
коме / чему, на кога / шта *бити сличан (коме, чему), личити (на кога, на што).* — Глас му наликоваше пролетњој грмљавини. *Ранк.* На длаку [је] наликовала на мајку своју. *Шимун.* Још из детињства она беше чудновата и особита и не наликоваше на другу децу Марка Радоњића, нити на друге сеоске девојке: беше у њој много неке необичне охолости и самосталности, неке ћудљиве тврдоглавости. (И) И ако се вазда носио сељачки, ипак и у његову оделу и држању беше нечега, што вас принуђава да не гледате у њему обична сељака: он није ни у чему наликовао ни сељаку ни грађанину, он беше сам за себе. (И)

налагати, налажем *несврш. према наложити.*

наложити, наложим сврш.
шта *учинити да почне горети (ватра, огањ или пећ, камин и сл.), потпалити, подложити.* — Ватру не смијеш наложити жеравицом. *Пав.* Вршник се загрева на овај начин: треба наложити велику ватру од суве лозе и ћумура, јер је потребно да има доста жари, мада се то може постићи и дрвима. (ЕК)
шта коме *ставити у дужност, издати налог, наредити, заповедити.* — Извршивши што му је газда био наложио. *Креш.*

наљутити, наљутим сврш.
кога *изазвати нечију љутњу, разгневити, расрдити.* — Бојим се да кума не наљутим. *Љуб.*

~ се
на кога / шта *постати љутит због нечега, бити обузет љутњом, разгневити се, расрдити се.* — Тако се он једанпут наљутио на Павковића, и није пристао да прими орден хероја. (ЕК)

намазати, -мажем сврш.
шта *превући, ставити преко површине слој нечега масног или житког (масти, смока и др.).* — Узмем обућу ... истрљам је, каише намажем. *Вес.*
шта *мазивом заштитити од трења, рђања, корозије, подмазати.* — Наравно, фора је намазати зглобне делове ланца, све оно што се помера и савија. (И)

~ **се**
чиме *превући своју кожу слојем чега.* — Младић навуче голему вучју кожу, намаза се вучјим лојем и с дугим, оштрим ножем за појасом крену у планину. (ЕК)
чиме *упрљати се, замазати се.* — За нешто [се] ухватила и сва се намазала катраном. *Сек.*

наменити, наменим, ијек. **намијенити**, сврш.
шта коме / чему, шта за кога / шта *назначити намену, употребу нечега, одредити коме или чему, за шта нешто треба да служи, односно какву улогу, функцију треба да има.* — Зато смо захвални канцеларији Г-17 плус, али ћемо и сами покушати да организујемо једну аукцију слика, а јагодинско градско позориште одиграће једну представу и сав приход наменити реновирању фоајеа. (ЕК) Повелик простор у фирми наменио је за библиотеку, коју му управо сада формира један пријатељ. (ЕК)
шта коме *оставити да се преда некоме као поклон, означити коме да се да.* — Кому ли ће ... у опоруци намијенити оно силно своје благо? *Ков. А.* Марта узимаше парче по парче и, наменивши коме ће, даваше Дражи да прикаже. *Вес.*
шта коме *одредити некоме у део, досудити.* — Пјевамо само зато да не мислимо како нам је горку судбину небо намијенило. *Вил.*
кога за шта *одабрати за какву улогу у будућности, унапред одредити.* — Изабрао сам и намијенио тебе за мог насљедника. *Нен. Љ.*

намењивати јек. **намјењивати**, -ењујем *несврш. према наменити.*

намерити се, им се, ијек. **намјерити се**, сврш.
на кога / шта *случајно срести (кога), наићи (на кога, на што), наћи (кога, што).* — Сретан ли је твој Јосо кад се на њу намјери. *Пав.* Намери се на једну кућицу и купи је. *Лаз. Л.*

намесити, намесим, ијек. **намијесити**, сврш.
чега *месећи припремити у већој количини, умесити довољну количину.* — Нико не може цијелом свијету колача намијесити. *Н. посл. Вук.*

наместити, -им, ијек. **намјестити**, сврш.
шта *ставити на одговарајуће место, сместити.* — Овде да наместите кревет ... овде огледало. *Вес.* Подаље намјесте лађу у води. *М-И.*
шта *дотерати да лепо стоји, удесити.* — Сагнула се да га [шешир] намјести пред огледалом. *Торб.* Госпа Нола га помилова по ... глави, и намести раздељак. *Сек.*
шта *дотерати, вратити у нормалан положај.* — Јеси ли наместила кост? — Јесам ... И утегла сам. *Вес.*
шта *снабдети намештајем, опремити за становање, за одговарајућу потребу.* — Становала је ... у засебној кућици коју јој је он најмио и намјестио. *Андр. И.*

намештати, намештам ијек. **намјештати** *несврш. према наместити.*

наметати (се), намећем (се) *несврш. према наметнути (се).*

наметнути, наметнем сврш.
шта коме *натерати кога да што прихвати мимо своје воље, натурити.* — Јаки духови могу ... хипнотисати многе људе, наметнути им своје идеје. *Прод.* Прилике ... су му наметнуле и песимизам. *Марј. М.*

~ **се**
коме *стећи власт над неким противно његовој вољи, домоћи се каквог утицајног положаја.* — Божић [се] још више надимао у жељи да се наметне логору. *Вучо.*
коме *заокупити, обузети (о осећањима, мислима).* — Наметну му се једна страшна слутња. *Мат.* Наметну му се чудна мисао. *Гор.*

намештати, намештам ијек. **намје-**

штати *несврш. према наместити*.

намигивати, -игујем *несврш. према намигнути*.

намигнути, -нем сврш.
коме *дати знак мигом; жмирнути на нарочит начин дајући неки знак.* — Пушкиновом Херману ће, у часу губитка, пикова дама мангупски и осветнички намигнути, и он ће у њој препознати „убијену“ грофицу, која му и мртва забада бодеж у срце. (ЕК)

намирисати, -иришем сврш.
кога / шта *посути мирисом (кога, што).* — Напокон су је ... намирисали и повели ... у шетњу. *Шимун.*
кога / шта *осетити чулом мириса.* — С вјетром је намирисао већ вишњеве воћњаке што су цвали. *Бен.* Или ће их ... потражити ... или ће их Ђурашиновић намирисати по диму дуванском. *Лал.*
шта *према извесним знацима предосетити, наслутити, предвидети.* — Људи могу намирисати опасност. (И)

~ **се**
чега *издовољити се, науживати се миришући (што).* — На пролеће би те чобанице закопале, и ти би се земље намирисао. *Вуј.*
чиме *попрскати се неким мирисом, напарфимисати се.* — Такође, можда није лоша идеја намирисати се овим парфемом када идете на разговор у компјутерску фирму у којој сте конкурисали. (ЕК)

намножити, намножим сврш.
кога *створити у великом броју, размножити.* — Искоријенио си племена, а њих намножио. *Дан.*

намотавати, -отавам *несврш. према намотати*.

намотати, -ам сврш.
шта *направити мотајући.* — Потом *намотај клупко* и врати се натраг до излаза. (И)
шта око чега *обавити (око чега).* — Намотао око главе ... читаву чалму. *Глиш.*
шта на шта *смотати (на шта).* — Извући из кутије око 50 цм конца и намотати га на прсте. (И) Овај ће поново намотати врпцу на свој идентични штапић и примити поруку. (И)

намрштити, -им сврш.
шта *набрати, наборати чело (обрве, лице) изражавајући незадовољство (забринутост, напор и сл.), намргодити.* — Покуша намрштити чело и стиснути обрве. *Шимун.* Он баци поглед на кућерину и намршти обрве. *Вес.*

нањушити, -им сврш.
кога / шта *њушећи наћи што, осетити што њушењем, по мирису.* — Неки пси почели су да завијају у близини, као кад нањуше странца. *Поп. Ј.* Њему се постепено њух тако изоштрио да је одмах нањушио све моје залихе. *Јонке.*
шта *осетити, наслутити, прозрети.* — За који дан одлази, ја сам то нањушио. *Шен.* Немци су сигурно нањушили правац њиховог покрета. *Ћос. Д.*

наоштрити, наоштрим сврш.
шта *оштрењем подесити за употребу, повећати оштрину сечива, подесити за боље и лакше сечење; оштро извести врх на чему, зашиљити.* — Сјекира ... се угријана наново исклепље и послије наоштри. *Вук.* Не можеш удицу *наоштрити* како треба. (И)
шта *развити, појачати способност (чега), изоштрити.* — То му наоштри ум, то му окрили кракове. *Шен.* Наоштри пажњу и слух као стари косматi пас који ослушкује звер. *Ђур.*

нападати, -ам *несврш. према напасти*.

напасти, -паднем сврш.
кога / шта, на кога / шта *извршити напад, ударити, навалити (на кога).* — Наш батаљон [ће] напасти непријатеља на спавању. *Јонке.* Сада се са радозналошћу очекује шта ће Дадара предузети: хоће ли напасти на брачну постељу свога господара, или ће се побринути да достојно дочека Брзанове разбојни-

ке. (И) Краљ је обећао да ће одмах напасти на Херцега, а Дубровчани су му за издржавање војске дали 6.000 дуката. (И)
кога *обасути увредама, изгрдити.* — Ради тога догађаја напале су га противничке новине. *Неим.* Ако он говори истину, не мора га човек одмах напасти. *Чипл.*
кога *спопасти, обузети.* — Напала га опет нека слутња. *Глиш.* Вечерас је наједном напала та ... болест. *Новак.*

напакостити, -пакостим сврш.
коме *учинити пакост, нанети штету, наудити (некоме).* — Он је ... помагао демонстрације ... само да би ... влади што више напакостио. *Риб.* Смишљаш нешто како би и ти њему напакостио. *Ђон.*

напаствовати, -вујем сврш. и несврш.
кога *насртати на женску част, присиљавати на полни однос.* — Јуче [је] напаствовао сестру од рођеног стрица. *Рад. Д.*
кога *нападати, ударати на кога.* — [Скитнице су] поштене људе напаствовали кад би на којег наишли. *Ат.*

напети, напнем сврш.
шта *јако затегнути, запети; испупчити.* — Вихор ... би напео стару потклобучену тапету на зиду, па би одмах одлетео даље. *Лаз. Л.* А Ђуран, мален, гојазан трбушчић му напео хлаче као походни кавалеријски бубањ. *Донч.*
шта *испружити, издужити, истегнути.* — Главу је држала укочено, врат напела, па дошла као да нешто вуче. *Сиј.*
шта *напрегнути, уперити (пажњу, уши).* — Чека исход, па је напео пажњу још јаче него отац. *Кал.* Илија утихну и напе уши. *Ћоп.*

напињати, -њем *несврш. према напети.*

напипавати, -ипавам *несврш. према напипати.*

напипати, -ам сврш.
шта *крећући прстима по чему чулом пипања осетити; пипајући наћи.* — Напипа жигице и запали уљаницу. *Кал.* Напипа капију на гробљу, отвори је и уђе унутра. *Вес.*

написати, напишем сврш.
шта *створити писући, завршити писање; саставити неки текст, спис, књигу.* — Ко зна, можда ће и сам једног дана написати афоризам. (ЕК) Међутим, да би се то постигло, требало је увећати Едипа до бесмисла, до комичног, требало је написати Писмо оцу. (ЕК)
шта *забележити што словима или бројкама; изложити што писмено.* — Прецизирано ко све може написати рецепт. (ЕК)

напијати (се), напијам (се) *несврш. према напити (се).*

напити, напијем сврш.
кога *дати коме да попије више пића него што може поднети, опити.* — Чувајте се тога објешењака, тај воли свакога напити. *Пав.*
кога чиме *дати коме да пије, напојити, почастити (пићем).* — Није жалио да ... погости што боље може старију господу ... и да их напије најбољим вином. *Мил. В.* Па порасте кнез Остоја одједном, као да га земља напи невидовним соковима. *Јевт.*

~ се
чега *угасити жеђ, попити колико је по вољи.* — Људи, напијте се, па мотику у шаке! *Ћип.* фиг. Доста су се наше муке најели, наше крви напили. *Шен.*
чега *упити (влагу, течност, текућину), натопити се.* — Све је онда бујно листало и цвало; напило се влаге. *Наз.*

наплатити, наплатим сврш.
шта *узети новац за продату робу, учињену услугу и сл.; добити, примити од дужника позајмљени износ.* — Сваки пут кад наплати свиње, кукуруз или ракију, носи у торби симите, рачунаљке и шећерлеме. *Ћос. Д.*

шта *уновчити папир од вредности, примити за њега одговарајући новчани износ.* — Предао [је] неке своје облигације суду да Игњат наплати. *Вес.*

наплаћивати, -лаћујем *несврш. према наплатити.*

напоменути, -поменем сврш.
шта коме *узгред казати, додирнути у говору, поменути.* — Ви ми нисте никада напоменули тај дуг. *Цар Е.*

напоминьати, -њем *несврш. према напоменути*.

направити, -им сврш.
шта *начинити, спремити, израдити, сачинити.* — Направих и запалих цигару. *Вес.* Ја направим по пропису пријаву и отпустише га. *Кос.*
шта *подићи, саградити.* — Ову кућу [су] ... сиротиња и отимачина направиле. *Ћос. Д.*
шта *постићи, остварити; извести, извршити.* — Тај ће направити каријеру. *Сим.* Непријатељ хоће овде да направи продор. *Јак.*

напрегнути, напрегнем сврш.
шта *припремити за нагао покрет или реаговање, затегнути, напети.* — Није ми засметало кад сам напрегнуо трбушне и вратне мишиће и силовито се цимнуо напред. (ЕК)
шта *употребити у појачаној мери, појачати; потпуно ангажовати, посветити.* — »Где ли сам ја?« ... Напреже мисао да се сети … И сети се свега. *Вес.*

напунити, -им сврш.
шта чиме *учинити пуним каквог материјала, насути, набити, налити и сл.* — Теглу од четири литра напунити ољуштеним и на кришке исеченим дуњама очишћеним од семена. (ЕК)
шта чиме *учинити да се што у чему појави у великој мери, да што буде сасвим обузето, прожето чим.* — Сликао [је] истинске људе и није покушао да их ... напуни врлинама. *Прод*. Стигла је Бијела смрт да свјетлошћу напуни очи младожењи мрачном. *Наз*.
шта *опремити набојем, метком, припремити за пуцање.* — После свађе са њом, Драгиша је на кратко нестао, рекавши да иде до WC-а, а у ствари отишао је да *напуни пиштољ*. (И)
шта *заузети (унутрашњост чега) не остављајући слободан простор; потпуно посести, прекрити.* — Магла напуни долине. *Мат*. А они вичућ’ и трчећ’ напуне путове. *М-И.*
шта *постати свуда присутан у чему, испунити.* — Мирис ... напуни вагон. *Чол.*

напустити, напустим сврш.
шта *уклонити се, отићи с каквог места; одступити (са каквог положаја), препустити (коме).* — Она ће напустити Америку. (ЕК)
шта *престати употребљавати, искоришћавати; престати примењивати.* — Немачку интерпункцију треба напустити. *Нед*.
шта *престати суделовати у чему; престати обављати, престати бавити се чим.* — То не значи да ћу напустити новинарство, али мислим да није тренутак за бављење политичким новинарством ако сте млади здрави и нормални. (ЕК)
шта *престати се држати чега, престати бити заокупљен чим.* — Сасвим сам напустио мисао о луковицама и сјеменкама. *Бат.* Чак и онда ако будете морали напустити свој досадашњи начин живота? (ЕК)
шта *одвојити се од кога, престати бити у друштву с ким; престати се бринути о коме, прекинути односе* с *ким.* — Ту ће напустити сестру да би се могао потпуно предати испосничкој самоћи, живи у пећини на стени многе године у потпуној аскези, искушаван од бесова, па се посвети после смрти и постаје исцелитељ. (ЕК)
кога *ишчезнути, нестати из чије свести, духа, сазнања, изгледа.* — Напусти га у трен ока сва ... достојанственост. *Крањч. Стј.* Наравно, још нисам добио одговор од њега, али *ме нада* није *напустила.* (И)

напуштати, напуштам *несврш. према напустити.*

наредити, наредим сврш.
шта коме *дати наредбу, објавити, саопштити с тим да се обавезно изврши, одредити наредбом, наложити, заповедити*. — Кад се успеше на косу ... Уча нареди одмор. *Ћос. Д.* Тридесетог септембра 2003., као дио споразума с Тужилаштвом, Дероњић је признао да је српским снагама наредио напад на село Глогова у источној Босни, што је извршено 9. маја 1993. (И)

наређивати, -ђујем *несврш. према наредити*.

нарезати, -ежем сврш.
шта, чега *режући иситнити, изрезати.* — Нарежем дувана и замаглим. *Вес. Месо нарезати* на комаде и пржити на уљу. (ЕК)

нарезивати, -езујем *несврш. према нарезати.*

наругати се, наругам се сврш.
коме *казати или учинити што с омаловажавањем, с потцењивањем (кога или чега), изврнути порузи, руглу*. — Не може припадати ономе ... који се наругао њеној љубави. *Ранк*.

наружити, наружим сврш.
шта *учинити ружним, нагрдити, унаказити.* — Своје тело ... жарачем ћу да наружим, спржим. *Ћос. Д.*
кога *обасута погрдама, изгрдити, испсовати.* — Чини се као да је сишао с олтара свога небеског заштитника ... да наружи сплеткаруше. *Гор.*

наручити, наручим сврш.
шта *затражити, наложити да се што да на располагање, изда, изради, прода; затражити да се изнесе као послужење.* — Ђуро мало у неприлици наручи прву чашу. *Нех*.

наручивати, -учујем *несврш. према наручити*.

нарушавати, -ушавам *несврш. према нарушити.*

нарушити, -им сврш.
шта *унети какву измену, поремећај у ред или ток чега, у какво стање, пореметити; повредити, окрњити, оштетити.* — Нарочито се треба чудити када је реч о дечијем хору „Растко“, јер добро знамо да је дечију експресивност врло тешко нарушити. (ЕК)

наслагати, наслажем сврш.
шта *сложити, ставити једно поврх другога или једно поред другога (обично у великој количини); нанизати, поређати.* — Црни [је] у сврхе тога топа морао своје фигуре тако неспретно наслагати да му излази дах. *Шах*

наследити, наследим, ијек. **наслиједити**, сврш.
шта *добити, примити као наследство, баштинити (какву имовину и др.).* — И, тако, она му роди сина који ће наследити очеву царевину. (ЕК)
шта *задржати, примити, преузети (од родитеља, предака) као наследно својство.* — Старији син Иван је од њега наследио љубав према хармоници, док млађи Владимир више воли столарски занат. (ЕК)
шта *усвојити, прихватити по угледу на кога или што, наставити, продужити.* — Наговараше их нека наслиједе његов примјер, нека се побрину за старе дане. *Кум.* Муња је наслиједила игру вјештице. Јаше на метли. *Јел.*
кога *доћи после неког другог, заменити у власништву, каквом праву и сл.* — Стари игуман [је] ... умро, изјавивши жељу да га отац Сава у старешинству наследи. *Ранк.*

наслеђивати, -ђујем, ијек. **насљеђивати** *несврш. према наследити.*

наслањати (се), -ам (се) *несврш. према наслонити (се)*.

наслонити, наслоним сврш.
шта на кога / шта *довести у непосредни додир с чим (обично с оним што служи као ослонац, подупирач, што*

помаже одржавању одређеног положаја), ослонити, прислонити. — Неко [му] наслони ... пушчану цев на чело. *Вес*. Наслонила је своје ... лице на њега. *Шег*.

~ **се**
на шта, уза шта *доћи у непосредан додир с чим (преносећи делимично тежину на то), ослонити се, прислонити се*. — Наслони се леђима уза зид. *Креш*. Наслонио сам се на зид између улаза и великог прозора. (ЕК) Спустио је нож на сто, наслонио се на столицу. (ЕК) Заустависо се случајно и наслонио се на ограду од камена кроз коју је промицало слеђено шибље. (И) Чак и онај на стражи код врата, наслонио се уза зид и спава. (И) Прешао сам на супротну страну и наслонио се на зид. (И)
на кога / шта *искористити кога или што као потпору, подршку, ослонац.* — У животу [су се] осјећале одвише саме и слабе, па су се увијек морале на некога наслонити. *Козарч.* Он се противи власти, а ја се наслоним на закон. *Нуш.*
на шта *искористити што као основу, темељ, полазну тачку, поћи од чега.* — Вукова реформа лакше [би] прошла да се он ... наслонио на дотадашњу ... ортографију. *Бел.*

насликати, -ам сврш.
кога / шта *направити, израдити слику, нацртати, нарисати или снимити, фотографисати.* — Тамо ће насликати чувену „Звездану ноћ“. (ЕК)
кога / шта *описати, представити кога или што верно, живо, пластично.* — [У драми] нам је писац живим бојама насликао њезину болест. *В 1885.* Ми смо укратко насликали одношаје који су се развили у новој српској држави. *Марк. Св.*

наслутити, наслутим сврш.
шта *доћи до неодређене, нејасне претпоставке, предодбе или сазнања о чему; предвидети, предосетити.* — Желио [би] да извјесне ствари не мора да изговори, него да их фратар погоди или наслути. *Андр. И.* Је ли хтио да уплаши, да даде наслутити неко своје оружје, снагу скривену? *Кал.*

наслућивати, наслућујем *несврш. према наслутити.*

наслушати се, -ам се сврш.
кога / чега *надовољити се слушања; провести много времена слушајући.* — Баба Вида је створење којега човек не може да се нагледа и наслуша. *Сек.* Наслуша се једноликог шума воде у долини. *Лал.*

насмејати, -ејем, ијек. **насмејати**, сврш.
кога *учинити да се неко смеје, изазвати код кога смех, засмејати*. — Нико као он није умео тако да развесели и насмеје друштво. *Срем*.

~ **се**
коме / чему *ударити у смех, огласити се смехом.* — Лепо је *насмејати се* његовим досеткама и прошетати атинским улицама у којима живе Римљани; дочекати с њима још један срећан крај. (И)
коме / чему наругати се, подсмехнути се коме. — Грохотом се треба насмејати тим прогонитељима Бога. (ЕК)

насрнути, насрнем сврш.
на кога *снажно, одлучно, силовито навалити, напасти, налетети.* — Рањен планински орао ... насрне на ловца. *Кос.*

насртати, насрћем *несврш. према насрнути.*

наставити, -им сврш.
шта *поново се прихватити чега, продужити с чим (после завршетка раније фазе, после извесног прекида и сл.).* — Одгегао се до стола да настави партију шаха. *Хорв*. Бајкић и Андреја наставише свој разговор. *Ћос. Б.*
шта *метнути, приставити на ватру (да се кува или греје).* — Наложи ватру, настави воду и поче проређивати ручак. *О-А.* Настави котлић воде за качамак. *Лал.*

настављати, -ам *несврш. према наставити*.

настанити, настаним сврш.
кога *наћи, дати коме стан, уточиште, боравиште, сместити, населити.* — Хоћу л' наћи стања у Костуру да настаним ову сиротињу? *Вук Рј.* Реци му ... нека настани и нахрани брата фрањевца. *Шен.*

настањивати, -стањујем *несврш. према настанити.*

наточити, наточим сврш.
шта, чега *уточити, улити, налити (течност, текућину).* — Лице уми и наточи воде. *Радич.* Анђо ... наточи вина учи! *Вес.*

наћи, нађем сврш.
шта *случајно или тражећи доћи у посед чега, угледати или открити кога или што.* — Како нисмо могли наћи собу, састанак држимо у ... шљивику. *Чол.*
шта, чега (уз негацију) *наићи на што, (за)добити, прибавити, стећи.* — Велику сам љубав нашао међу њима. *Богд.* Прочешљах тему али *не нађох одговора*. (И)
шта *доспети у неку ситуацију, доживети што; бити захваћен нечим.* — Код морепловних лађа да сами нађете пропаст. *М-И.* Ту је убрзо нашао и смрт у једној битки. *Јов. С.*
шта *смислити, досетити се.* — Не нашавши праву ријеч, продужим брзо. *Козарч.*

~ **се**
коме *притећи у помоћ, помоћи коме.* — Ја не тражим друге награде мимо задовољство што сам се нашао пријатељу. *Нед.* Похрлио [је] нагло да се браћи у помоћи нађе. *Март.*

наудити, -им сврш.
коме *нанети зло, причинити штету, напакостити, нашкодити.* — Хладни вјетар ... би ми наудити могао. *Том.* Знаш ли да ми је прошле године стог сијена запалио, само да ми науди! *Лоп.*

науживати се, -уживам се сврш.
чега *провести много времена уживајући, задовољити се уживајући.* — Навезо [сам] се на далеко море да се науживам те слатке мирноће. *БВ 1909.*

научити, научим сврш.
шта *учењем, вежбањем стећи знање; савладати вештину.* — Одавно [је] потпуно научио њихов језик. *Петр. М.* Теби [се] не да ама баш ништа научити. *Креш.*
кога шта, кога чему *пренети на кога, предати коме какво знање, упутити кога у што (какву вештину или што друго).* — Учила га је свему чему је мислила да треба да га научи. *Вес.* Научио нас је и таблици множења, али тешко да се даље одмакло. (И) Касније су те научили азбуку и таблицу множења. (И)
кога чему *привикнути кога на што.* — Немој мислити да те нећу научити реду! *Јонке.*

~ **се**
чему, на шта *научити.* — Вук се од добра оца научи књизи српској и талијанској. *ЛМС 1951.* Научили се на затвор, као врапци на жито! *Гор.*

нахватати, -ам сврш.
чега *хватајући накупити велику количину чега.* — А чим нахвата [рибе] ... за једну пошиљку ... он нагне кући. *Јевт.*

нацртати, -ам сврш.
кога / шта *израдити цртеж, рисарију, представити цртежом, нарисати.* — Насликали су ... животињу, коју су жељели убити, и на њој су или крај ње нацртали замку. *Пов. 1.*
шта *сликовито испричати, описати.* — У чувеном писму кнезу Милошу ... он је изванредно нацртао и његову владавину и његову природу. *Бел.*

начети, начнем сврш.
шта *одвојити део чега што је било цело*. — Чобани ... начеше погачу. *Вес.*
шта *почети трошити, употребљавати што*. — Враћам се, велики и врућ

хлеб, држим га под мишком, мирише кора, нећу га начети без брата.
шта *почети уништавати, делимично оштетити.* — Унаоколо бијаху велики ормани пуни књига, које су махом миши начели. *Мат.*
кога / шта *учинити да ко, што оболи, да почне слабити, нарушити, поткопати (здравље, снагу).* — Робија му је начела плућа. *Козарч.* Старост је већ била начела и полако разједала и уништавала ту некада мушку фигуру. *Пер.*

начињати, -њем *несврш. према начети.*

начинити, начиним сврш.
шта *подићи, изградити, саградити.* — Начини ... широк и раван пут. *М-И.* Ћоркан [је] крај саме ријеке начинио колибицу од ракитова грања. *Андр. И.*
шта *успоставити, завести.* — Треба ту начинити некакав ред, док још није касно. *Козарч.*

начудити се, -им се сврш.
коме / чему *изразити велико чуђење, издовољити се у чуђењу.* — Нитко се томе у читавом селу није могао доста начудити. *Ивак.*

нашалити се, -им се сврш.
са киме *направити шалу на чији рачун, мало се наругати коме.* — Као да се судбина хтела да нашали са конзулом. *Андр. И.* Знала се и са мном кадгод нашалити. *Ивак.*

нашкодити, -им сврш.
коме *нанети штету, наудити (коме или чему).* — Није могао наћи бољу згоду да нашкоди манастиру. *Андр. И.* Она не би ни за што на свијету учинила нешто што би њему нашкодило. *Грг.*

негирати, негирам несврш.
шта *порицати, одрицати, нијекати, побијати, оспоравати; лишавати значаја, вредности, поништавати.* — Човјек може осјећати аверзију према њој [антропозофији] ... али не смије негирати њезино големо значење. *Козарч.* Све што ново настаје, негира и потискује све раније. *Кнеж. Б.*

неговати, -гујем, ијек. **његовати**, несврш.
кога *одгајивати, отхрањивати; пружати негу коме; пазити, чувати.* — Оставља дете у кући сестриној, а она се враћа да негује мужа. *Сек.* Сви су је тако његовали. *Крањч. С.*
шта *одржавати чистоћу, хигијену, здравље.* — И зуби су јој бели. Види се да их негује. *Петр. В.*
шта *обрађивати неки књижевни род, науку, примењивати какав правац и сл.* — Наш писац [је] неговао сатиричну приповетку кроз цело време свог књижевног рада. *Поп. П.*
шта *придржавати се чега, пазити на што.* — Врлине негују сви. *Митр.* Он негује манире и гледа мало свисока многе људе. *Кал.*

недостајати, -јем несврш.
коме *не бити на располагању (о ономе за чим постоји потреба); бити потребан (а недоступан, одсутан и сл.).* — Није ми испочетка ништа недостајало. *Киш.* Ви ми много недостајете. *Јанк.*

немати, немам и немаднем сврш.
шта, чега *бити без чега, не поседовати.* — Често нема крајцаре да купи цигара. *Змај.* Мрзети, значи *немати љубав.* (ЕК)

нервирати, нервирам сврш. и несврш.
кога *раздражи(ва)ти, узруја(ва)ти.* — Вјерујем да би вас ... ови говори само нервирали. *Риб.* Свака га је жалба нервирала. *Чол.*

неутралисати, -ишем, **неутрализовати**, -зујем и **неутрализирати**, -изирам, сврш. и несврш.
кога / шта *(у)чинити да ко (што) буде неутралан (неутрално), довести, доводити у неутрално стање.* — Због тога ... ми настојимо да овакве оружане групе неутралишемо. *Чол.*

низати, нижем несврш.
шта *надевати, стављати редом на конац, на жицу и сл. (зрна накита, кома-*

диће разних предмета и др.), правити ниску. — Ја ћу бити у вајату, дукате низати. *Вес.*
шта *стављати што у један ред, једно поред другога, ређати.* — Људи су пролазили дању и ноћу, низали вреће пуне пијеска, копали лагуме. *Шен.* Узме перо, наоштри и њега и око, па ниже по хартији знаке и речи. *Пол. 1958.*
шта *набрајати, наводити по реду једно за другим*. — Сељак, као по неком програму, низао [је] своје монологе о разним предметима. *Андр. И.*
шта *постизати једно за другим; чинити што једно за другим.* — НОВ и ПОЈ низали су нове победе над окупаторима и квислиншким одредима. *Марј. Ј.* Уз то је низао путем још друге лудорије. *Вел.*
шта *проводити., доживљавати једно за другим; обухватати једно за другим*. — Та велика половина човечјег века ... протицала је лагано и нечујно, нижући дане и године. *Грол.*

нормализовати, -зујем сврш. и несврш.
шта *одредити, одређивати норме, правила.* — Даничић је покушавао да понешто нормализује више него што је то материјал нашег језика допуштао. *Бел.*
шта *довести, доводити у нормално, редовно стање, на редовну меру, средити, сређивати.* — »Нормализирајте свјетло«, заповједи др Хорејка. *Сим.*

нормирати, нормирам сврш. и несврш.
шта *одредити, одређивати, поставити, постављати норму, пропис, правило.* — Засебним је ... наредбама нормирао црквене обреде. *Шиш.*

носити, носим несврш.
кога / шта *крећући се имати у рукама, на леђима, уопште на себи, преносити, односити и сл.; снажно теглити, возити, вући.* — Зелени полукасачи брзо су носили кола низ падину. *Моск.*
кога / шта *издржавати као терет при кретању.* — Ноге ... једва и саме себе носе. *Андр. И.*
шта *имати какво оптерећење, бити ослонац каквог терета, подупирати.* — Тај мост и стубови који га носе окитиће се зеленилом. *Нуш.*
шта *имати на себи, употребљавати као одећу, украс, помагало.* — Договорили смо се да ћеш носити наочаре. (ЕК)
шта *имати на лицу или глави, пуштати да израсте (о брковима, бради, коси).* — Један поштар у Јапану тужио је Јапанску пошту због тога што му је забрањено да *носи бркове*. (И)
шта *стварати јаја у телу и ослобађати се њих.* — На продају пар нојева, старости 4 године, женка *носи јаја*. (И)
шта *током, струјањем премештати, одвлачити; струјањем разносити, проносити.* — Вјетар носи све јеке далеке. *Уј.* Проблем је што не штити од временских неприлика као што су киша, ветар који носи прашину и слично, па је употреба ограничена на лепо време. (И)
кога *давати снагу, полет, бодрити, подстицати.* — Али младост, природна амбиција га је носила, није допуштала да га прегазимо. *Петр. В.*
кога / шта *својим кретањем, функционисањем омогућавати премештање, помицање кога или чега.* — Брзо ... на пашу ноге га носе. *М-И.*
шта *имати као обележје, карактеристику, особину и сл.; одражавати, одавати*. — Драма ... носи све одлике почетништва. *Милис.*

њихати, њишем и њихам несврш.
кога / шта *чинити да се нешто равномерно креће тамо-амо, клатити; љуљати, зибати.* — Танан, невидљив зефир њише облаке. *Уј.* Бурни таласи њихали су брод. *Макс.*
чиме *чинити покрете главом или другим делом тела.* — Заим тужно њише главом. *Андр. И.*

њушити, њушим несврш.
кога / шта *њушком додиривати кога или што да би се осетио мирис, њухом*

испитивати, упознавати. — То само тебе пси њуше. *Цес. А.*

обавезати, -авежем сврш.
кога чиме *обухватити обавезом, учинити обавезним, задужити.* — Нерад се Раја с газдама ортачити ... одма' 'оће човека ма чим да обавежу, па ти пребацују. *Ад.*

~ **се**
на шта *примити обавезу.* — Четничко вођство ... се ... обавезало само на то. *Чол.*

обавезивати (се), -езујем (се) *несврш. према обавезати (се).*

обавестити, -авестим, ијек. **обавијестити**, сврш.
кога о чему *дати, послати обавест, обавештење, известити.* — Тада ће, вероватно, и начелник Генералштаба обавестити јавност о ставу армије, а потом би иницијатива ушла у процедуру, појашњава генерал Косовац. (ЕК)

~ **се**
о чему *примити обавест, обавештење, сазнати, чути.* — Послаше сваки свог слугу да се обавијесте о стању нећакиње. *Франг.*

обавештавати (се), -ештавам (се), ијек. **обавјештавати (се)** *несврш. према обавестити (се).*

обавити, -им сврш.
шта *извршити, урадити, извести.* — Удаљи [се] да би обавио све потребне припреме. *Креш.* Она је дотле обавила само једну половину своје одисеје. *Петр. М.*

обављати, -ам *несврш. према обавити.*

обаривати, -арујем *несврш. према обарити.*

обарити, обарим сврш.
шта *држећи кратко време у кључалој води попарити, прокувати; скувати.* — Дуње претходно ољуштити, обарити и изгњечити или пропасирати. (ЕК)

обасјавати, обасјавам *несврш. према обасјати.*

обасјати, -ам сврш.
кога / шта *обасути сјајем, осветлити, озарити.* — Ловћен уздиже небу чарну главу, коју му зором обасјају први сунчани зраци. *Љуб.*

обасипати, -ам *несврш. према обасути.*

обасути, обаспем сврш.
кога чиме *сипајући покрити, прекрити, засути.* — Свуд ћу вас обасути брилијантима. *Ранк.*

обдарити, обдарим сврш.
кога чиме *дати коме што као дар, поклон, даривати.* — Природа је обдарила човјека обилатом снагом. *Шкреб.*

обезбедити, -езбедим, ијек. **обезбиједити**, сврш.
кога / шта *учинити кога безбедним, сигурним; заштитити од опасности.* — Подићи [ће] кућу и њима, својим станарима, обезбиједити живот. *Цар Б.* Један батаљон Шесте босанске бригаде пошао је да обезбеди рањенике. *Дед. В.*
кога *осигурати средства за живот (некоме).* — С друге стране, директор Ускоковић поступио је као српски домаћин: стамбено и пословно је обезбедио себе, жену, три кћери, зетове, ширу фамилију, а ни унучад не треба да брине за будућност. (ЕК)
шта коме *набавити, припремити, осигурати (нешто).* — Партијске везе, које треба да обезбеде чамце за прелаз преко реке, знао је једино Јован. *Ћос. Д.* Биљкама морамо обезбедити животни простор. (ЕК)

~ **се**
чиме *снабдети се, опскрбити се (нечим), набавити у довољној количини.* — Истина, претходно *су се обезбедили* налазом своје интерне комисије, која је прегледала исправност гасних инсталација. (И)

обезбеђивати (се) јек. **обезбјеђивати**

(се), -еђујем (се) *несврш. према обезбедити.*

обезглавити, -им сврш.
кога *одсећи некоме главу.* — Опарићани знају да га је Вујица издао, прихватио је налог Милоша Обреновића да Карађорђа мора одмах убити, обезглавити. (И)
кога *лишити вође, вођства.* — Дахије ... смисле план да побију све знатније Србе, у намери да тиме хришћане ... обезглаве и поплаше. *Нов.*

обезглављивати, -ављујем *несврш. према обезглавити.*

обелоданити, -оданим, ијек. **објелоданити**, сврш.
шта *изнети на јавност, објавити (обично нешто што се пре држало у тајности); обнародовати, обзнанити.* — Црвенковски је најавио да ће ускоро обелоданити додатне податке о прислушкивању и замолио новинаре да не објављују садржај телефонских разговора, како би се сачувала приватност прислушкиваних. (ЕК)
шта *одштампати, отиснути, издати.* — Списи у овој књизи ... дио су збирке есеја ... коју сам намеравао објелоданити године 1939. *Шим. С.*

обелодањивати ијек**. објелодањивати**, -ањујем *несвр. према обелоданити.*

обесхрабривати, абрујем *несврш. према обесхрабрити.*

обесхрабрити, -есхрабрим сврш.
кога *одузети храброст коме, учинити малодушним, уплашити.* — [Нова проба] ће ме охрабрити или обесхрабрити. *Сек.*

обећавати, обећавам *несврш. према обећати.*
шта *пружати основа за неко веровање, давати изгледе, отварати наду (неким позитивним наговештајима).* — Ова година обећава добру бербу. *Бак. Реч.*

обећати, -ам сврш.
шта коме *дати обећање, реч да ће се нешто учинити, обавезати се на нешто.* — Што обећа, то ће и испунити. *Срем.* Ми смо предвидели сва места куда ће Краљ проћи, где ручати а где коначити, шта народу обећати а шта одмах испунити. (ЕК)

~ се
коме *дати пристанак на брак.* — Поп ... упита ... — Да се ниси обећао којој другој? *Вес.* Изјавио се, а ја сам му се обећала. *Новак.*

обилазити, -им *несврш. према обићи.*

обиловати, -лујем несврш.
у чему, чиме *имати у изобиљу (што), бити пун (чега), богат.* — Мачва је обиловала у јабуковим и шљивовим воћима. *Вес.* Мој говор тврд је, благом ријечи мира не обилује. *Богд.*

обијати, обијам *несврш. према обити.*

обити, обијем сврш.
шта *насилно отворити (оно што је закључано), провалити.* — У Нишу се, у више кућа, крио последњих десетак дана, а у међувремену је обио једну кућу и из ње украо пиштољ. (ЕК)
шта *одбити део нечега, заломити, окрњити.* — Пази и предржавај јармењачу, иначе ћеш воловима обити рогове! *Рад. Д.*

обићи, обиђем сврш.
шта *проћи са свих страна, ходајући око чега направити круг.* — Три пута обиђоше цркву. *Чипл.*
шта *проћи унаоколо избегавајући кога, што.* — Забележио је опасна места која треба обићи. *Нен. Љ.*
кога / шта *заобићи, минути; избећи.* — Смрт ... ни тебе неће обићи. *Вес.* Траже [се] средства како ће се обићи законске забране. *Мј. 1926.*
шта *проћи залазећи на много места, прокрстарити.* — Обиђох цио свијет у потрази за њим. *Креш.*
кога / шта *посетити, походити.* — Имам ту пуно родбине ... и пријатеља којих доселе обишао нијесам. *Шен.*
шта *проћи куда посматрајући, разгле-*

дати. — Зато смо пошли ... обићи поља Надира, Зенита. *Визн.*
кога / шта *погледати што да ли је у реду, извршити преглед.* — Милош је ... имао да обиђе стоку и раднике на ливади. *Ранк.*

објавити, објавим сврш.
шта коме *учинити што јавним, огласити, обелоданити, саопштити (обично већем броју, мноштву људи).* — Бежична је телеграфија истог часа објавила веселу вест целом свету. (ЕК)
шта *објавити, издати.* — [Издавач] је имао ... смелости да ... објави ову књигу чија је проћа тако ризична. *Михиз.*

објављивати, -ављујем *несврш. према објавити.*

објаснити, објасним сврш.
шта коме *учинити да нешто постане јасно, разумљиво, протумачити, разјаснити.* — Анка ми је објаснила још један патент. *Дед. В.* Народу треба објаснити да ће га сада водити комунисти и да ће нову буну и наша муслиманска и хрватска браћа да подрже. (ЕК)

~ **се**
са киме *расправити се међусобно, учинити јасним међусобне односе.* — Стално је помишљао да се објасни са Ером, да ... искрено рашчисти ствар једном заувек. *Андр. И.*

објашњавати (се), -ашњавам (се) *несврш. према објаснити (се).*

објединити, -едините сврш.
кога / шта *створити јединство, целину (чега), ујединити, сјединити, спојити (што).* — Командант армијске коњице ... бејаше послат да обједини под својом командом све трупе. *Лаз. М.* Совјетски Савез обједињио је и сву привредну производњу оних држава. *ЕГ 2.*

обједињавати, -ињавам *несврш. према објединити.*

обликовати, -кујем сврш. и несврш.
шта *да(ва)ти облик нечему, уобличити, уобличавати.* — Свијет гледају као грађу коју имају обликовати. *Шкреб.* Писци ... обликују материјал из стварности углавном на два начина. *Т. књ.*

обливати, -ам *несврш. према облити.*

облити, облијем сврш.
кога / шта *полити, прелити, јако овлажити читаву површину, са свих страна.* — Миху облије зној. *Гор.*

обманути, обманем сврш.
кога / шта *довести у заблуду; преварити; изневерити.* — Морали [су] више варати сами себе него што бих ја могао обманути њих. *Шкреб.* Он те наше наде неће обманути. *СКГ 1937.*

обмањивати, обмањујем *несврш. према обманути.*

обнављати, -вљам *несврш. према обновити.*

обновити, обновим сврш.
шта *вратити у пређашње, раније стање; преправити или заменити старо новим; попунити новим.* — Требало би све обновити, преправити, прекројити! (ЕК)
шта *поново установити, увести у живот оно што је раније постојало, оживити, препородити.* — [Пећку патријаршију] је ... обновио велики везир Соколовић. *Цвиј.*
шта *поново покренути, преиспитати, поновити, дати чему поновну важност, актуализирати.* — Влада је била присиљена да ... обнови процес. *ОП 2.*
шта *сетити се, поновити у сећању.* — Никако није успевао да тачно обнови разговор и тренутак кад се то догодило. *Ћос. Д.*

обогатити, -им сврш.
кога *учинити кога богатим.* — Ова ме игра обогати. *Љуб.*
шта чиме *учинити нешто вреднијим, значајнијим, потпунијим, унапредити, усавршити.* — Литературу из области филозофије математике и филозофије и методологије природних наука на

нашем језику обогатио је преводима класичних текстова Нејгела, Коена и Баркера. (ЕК)

~ **се**
чиме *доћи у посед, добити нешто значајно, вредно, драгоцено.* — Државни архив у Млецима ... обогатио се ... и једним ријетким прилогом из српске прошлости. *БК 1906.*

обожавати, -ожавам несврш.
кога / шта *сматрати, поштовати кога или што као бога, божанство*. — Све [су] мање обожавали природне силе. *Пов. 1.*
кога *гајити према коме осећање велике љубави; дивити се коме.* — Наћи ћете лако каквога красног момка који ће вас обожавати. (ЕК)
кога / шта *бити велики привржeник, љубитељ чега.* — Пет је година обожавао дјевојку и најпослије морао да је украде. *Леск. Ј.* Од природе романтична, она је обожавала уметност и љубав. *Јанк.*

обарати, обарам *несврш. према оборити*.

оборити, оборим сврш.
кога *учинити да ко или што падне, срушити, претурити, обалити.* — Био је јак ... Нико га у селу није могао оборити. *Вес.* На осталу десеторицу ... дигле се пушке ... Обори их плотун. *Гор.*
кога *дати слабу, негативну оцену (ученику).* — Оборише га они несретници професори из пизме. *Срем.*
кога *савладати, обузети, скрхати (о сну, болести, алкохолу итд.).* — Прође поноћ, уморну је обори сан. *Ћос. Д.*
шта *разрушити, разорити, развалити, уништити.* — Оборе кућу, а на староме темељу подигну нову цркву. *Мат.*
шта *окренути надоле, спустити (очи, поглед, главу).* — Удовица ... се застиди и обори очи. *Вел.* Оборио сам поглед. *Селим.*
шта *изазвати пад с власти, збацити, свргнути.* — Пође [им] за руком да оборе режим и узму власт у своје руке. *Мј. 1926.*
шта *снизити, смањити, спустити (цену).* — Сложили су се да наврат-нанос продају жито, да оборе цијене. *Франг.*
шта *оповргнути, побити, обеснажити (доказе, тврдњу и сл.).* — Искуство ће хипотезу потврдити или оборити. *Лог. 2.*
шта *туђи, превазићи, надмашити (досадашњи рекорд).* — Рекорд се може оборити само постизавањем вишег резултата од постојећег рекорда. *Стр.*

обрадити, обрадим сврш.
шта *извршити све радове на земљи потребне за добијање плода с ње.* — За већи извоз прво треба *обрадити земљу*. (И)
шта *извршити анализу, истражити.* — Према подацима које је обрадио проф. др Небојша Савић, у овој години би друштвени производ по становнику у СРЈ требало да износи око 1.290 долара. (ЕК)
шта *прерадити; радом усавршити, дотерати.* — Јединствени третман Лифт 6 уређајем делује механички и *обрађује кожу* са свим њеним деловима. (И)
шта *уредити, средити.* — Добро [ће] бити да обрадим биљешке, што их имам. *НЕ.* Управо сам с вама хтио обрадити једно питањце. *Крањч. Стј.*

обрађивати, -ађујем *несврш. према обрадити.*

обрадовати, -дујем сврш.
кога *учинити радосним, развеселити.* — То обрадује мога друга. *Нен. Љ.* Вијест је канда и њега обрадовала. *Пав.*

~ **се**
коме / чему *постати радостан, развеселити се.* — За њу: женска шкорпија ће *се обрадовати* поклону који има личну намену, а који посебно одговара њеној заводљивој ћуди. (И)

образлагати, -азлажем *несврш. према образложити*.

образложити, -им сврш.
шта *поткрепити, подупрети разлози-*

ма, засновати на разлозима, дати чему разлоге, мотивисати, објаснити. — Павле ... опширно образложи своје убеђење да се одред може спасти. *Ђос. Д.*

образовати, -зујем сврш. и несврш.
шта *(на)чинити, устројити, устројавати, створити, стварати, сачинити, сачињавати, формирати.* — Донео [сам] вест да ће наши образовати кабинет. *Нуш.* Најприје образоваше живи ланац. *Божић.* Север образују питоми брежуљци. *Уск.*
кога *поучавати, предавати другом знање и науку.* — Друге је звао руски Петар Велики да му образују поморски подмладак. *Вил.*

обрастати, обрастам *несврш. према обрасти*.

обрасти, -тем и обрасти, -астем сврш.
шта *растењем обухватити (што) (о длаци, трави, растињу), унаоколо порасти*. — Трава ће обрасти гроб. *Донч.* Коса му је обрасла главу скоро до обрва. *Петр. В*.
чиме, у шта *зарасти, бити обухваћен, бити прекривен чим израслим.* — Кућица обрашће у коров. *Глиш.* Брежуљак ... је обрастао младом буковом шумом. *Леск. Ј.*

обрати, оберем сврш.
шта *скинути, поскидати брањем плодове.* — Наша редакција организовала је прво брање мимоза у Херцег – Новом, тако сам ја прва обрала мимозе. (ЕК)
шта *покупити, одозго скинути (павлаку нпр. с млека).* — Носиле су у мараама јаја и маслац, што су га тајно пред дјецом обрале. *Бен.*

обратити се, обратим се сврш.
коме *управити се захтевом, молбом, речима, упутити речи (коме).* — Знаш што, Арсеније, — обрати се [Наталија] мужу — узет ћеш кочију. *Крањч. Стј.* Обратила се ... Паули: — Покажи ми ... где видиш сунце. *Сек.*

обраћати се, -ам се *несврш. према обратити се*.

обријати, -јем сврш.
кога / шта *скинути бријачем, бритвом (жилетом или апаратом) длаке*. — Помисли шта је урадио луди Никола — обријао бркове. *Лаз. Л.*
кога *преварити, оперушати, опљачкати.* — Дао се у руке нитковићу који га је ошишао и обријао. *Шен.*

обрисати, -ишем сврш.
шта *уклонити брисањем, отрти.* — Миха се обазре, обрише крвав Нож о мекану длаку. *Гор.* Освануо је Божић. Србијо, обриши сузе са свог мученичког лица! *Ђос. Д.*

обрнути, обрнем сврш.
шта *окренути.* — Уђе у собу, обрте кључ у брави и леже да спава. *Ранк.* Обрне главу, као да хотице хтједе показати своју зловољу. *Шимун.*
шта *променити, изменити.* — Турска је ... обрнула политику и удружила се с руским непријатељима. *Нов.*

обртати, -рћем *несврш. према обрнути.*
кога *заваравати, варати, окретати, чинити (с киме) шта се хоће.* — Сувише је мек и добар ... па га везују и обрћу како хоће. *Андр. И.*
шта *прометати, радити са чиме.* — [Фрау Роза] седи у свом »биро«, прави новац, шаље га сину, а он га тамо у свету даље и боље обрће. *Сек.*

обрукати, -ам сврш.
кога *осрамотити (кога).* — Што ме обрука, несрећни сине? *Глиш.* Таквим гримасама жели исмијати и обрукати његову особу. *Креш.*

обуздавати, -ам *несврш. према обуздати.*

обуздати, -ам сврш.
кога / шта *задржати у границама допуштеног, савладати, зауздати, укротити.* — Собарица ... није могла да обузда своје злобе напрам старој госпођи. *Том.* У оваквим временима много је

лакше покренути него обуздати људе. *Ћос. Д.*

обузети, обузмем сврш.
кога *обрасти, спопасти; окружити.* — Милунци дође тешко, па је обузеше сузе. *Шапч.* Нас ће обузети горостасна шума. *Уј.*
кога *заокупити.* — Њу обузеше мале церемоније, испуњавање ситних обреда. *Мил. В.*
кога *захватити; спопасти (обично какво осећање); савладати.* — Тада [ме] обузела тешка чамотиња. *Нам.* Обузе га опет жеља дознати штогод о баруници. *Ков. А.* Учу обузе умор. *Ћос. Д.*

обузимати, -ам и -мљем *несврш. према обузети.*

обуставити, -им сврш.
шта *прекинути; зауставити.* — Немци [су] обуставили своје нападе. *Дед. В.*
шта *забранити.* — Рад у приватним подузећима може ... комесар обуставити. *Обз. 1932.*

обустављати, -ам *несврш. према обуставити.*

обувати, обувам *несврш. према обути.*

обути, обујем сврш.
кога / шта *навући обућу на ноге (себи или другом); купити обућу коме.* — Што си босоног? ... Што те није мати обула? *Вес.* Ти га створи, ти га отхрани, ти назуј и обуј. *Коз. И.*

овековечивати, -ечујем, ијек. **овјековјечивати** *несврш. према овековечити.*

овековечити, -им, ијек. **овјековјечити**, сврш.
шта *учинити кога или што вечним, незаборавним, сачувати у трајној успомени.* — [Споменик] му је сенат подигао да овековечи његове победе. *Нен. Љ.* Тај град је овјековјечио своје име у борби против њемачког фашизма. *ЕГЗ.*

оверавати, -еравам, ијек. **овјеравати** *несврш. према оверити.*

оверити, -им, ијек. **овјерити**, сврш.
шта *потврдити чему истинитост, веродостојност; проверити.* — Одмах потом углавише и овјерише уговор. *Креш.* Није могао у прво време да овери своју хипотезу. *Петрон.*

овладавати, -адавам *несврш. према овладати.*

овладати, овладам сврш.
чиме *заузети, освојити, завладати.* — Непријатељ је био успео да овлада половином града. *Дед. В.*
чиме *добро упознати, научити, проучити што.* — Веслањем човјек је ... савладавао извјесне природне запреке у циљу да њима овлада. *Весл.*
кога *савладати, оборити.* — Овлада [је] силан умор. *Цар Е.*
киме / чиме *обузети, прожети.* — Гнев му је срцем овладао. *Јакш. Ђ.* Силно ганућe овлада њиме. *Леск. Ј.*

овластити, овластим сврш.
кога за шта *дати коме власт, овлашћење, право да нешто уради, изјави, прими и сл.* — Правни заступник из Шапца агенције „Боројевић“, адвокат Бранислав Секуловић, кога су брат и сестра овластили за контакте са јавношћу, каже да су све цене некретнина договарали непосредно власници, а да су различите вредности у уговорима „патент“ хрватске државе. (ЕК)

овлашћивати, -ашћујем *несврш. према овластити.*

огадити, -им сврш.
шта коме *учинити гадним, одвратним, упрљати, укаљати.* — Коме је сила ... да себи кућу огади? *Бен.*

~ се
коме *постати гадан, одвратан.* — Одмах се свима археологија ... огади. *Дом.*

огласити, огласим сврш.
шта *објавити, разгласити, најавити (гласом, пуцњем и сл.).* — Огласили су нов најам на мост. *Франг.* Тек предвече ... огласила је сирена престанак узбуне. *Јак.*

шта *објавити преко новина, јавних публикација.* — Загребачки Раднички пријатељ ... огласио је смрт »највршнијег бориоца нашег за слободу ...« *Скерл.*

оглашавати, -ам *несврш. према огласити.*

оговарати, -оварам несврш.
кога *говорити ружно, лоше о одсутном, кудити, опадати.* — Стари људи, наиме, слабије чују, па им се често причињава да их неко оговара са злим намерама. (ЕК)

огорчити, огорчим сврш.
кога *разљутити; озлоједити.* — Опрости ми ако сам те огорчио. *Крањч. Стј.* Критика ... није ме, сама по себи, ничим огорчила. *Ћил.*

оградити, оградим сврш.
шта *подићи ограду, окружити оградом.* — Дигао плот ... те оградио градину. *Вес.*

ограђивати, -ађујем *несврш. према оградити.*

ограничавати, -ичавам *несврш. према ограничити.*

ограничити, -им сврш.
шта *поставити, повући границе.* — Требало [је] ограничити ... нове државе. *Цвиј.*
шта *свести у уже границе, смањити, сузити.* — Не бих хтио ограничити и скучити ... слободни свој живот. *Богд.*

огребати и **огрепсти**, -бем сврш.
кога / шта *нанети (некоме) огреботину; запарати, загребати (нешто).* — Успела је само да га јако огребе и да му раскрвари већу. (ЕК)

огрешити се, огрешим се, ијек. **огријешити се**, сврш.
о шта *учинити грех (према коме, чему и, ређе, ким, чим).* — Пре [ћу] умрети него се огрешити о савест једнога ... судије. *Ком.*
о шта *прекршити.* — Већина људи одговара му ... да се више никада неће огријешити о закон. *Чол.*

огрнути, огрнем сврш.
кога чиме *покрити кога пребацивши преко њега какав покривач (ради заштите од хладноће, кише и сл.), набацити на кога део одеће (обично капут не закопчавајући га).* — [Марамом] огрте госпођу пажљиво. *Јанк. М.*

~ се
чиме *покрити се пребацивши преко себе какав покривач, набацити на себе део одеће (обично капут не закопчавајући га).* — Напољу је жега, али се деда огрнуо капутом. *Макс.*

огртати (се), огрћем (се) *несврш. према огрнути (се).*

огуглавати, -углавам *несврш. према огуглати.*

огуглати, -ам сврш.
на шта *навикнути се на нешто непријатно (на невоље, тешкоће), постати према њима равнодушан.* — Изнајприје ... плакаху, а доцније огуглаше. *Матош.* Ђак Милован ... понављач, већ [је] огуглао на батине, грдње и слабе оцјене. *Ћоп.*

огулити, огулим сврш.
шта *скинути нешто с нечега гулећи (обично кожу или кору).* — Зубима огули батак одједном. *Сек.*
кога *опленити, опљачкати, очерупати.* — Газду није грехота огулити! *Ћор.* Хтио би новаца, огулити ме кани. *Мих.*

одабирати, -абирам и **одабирати**, -рем *несврш. према одабрати.*

одабрати, -берем сврш.
кога / шта *издвојити бирајући између више јединки, случајева, определити се за једну или неколике од више могућности, изабрати.* — Већ си га у колијевци одабрала за господина а нас друге за пауре. *Михољ.* Не даду [му] да живи оним животом који је био одабрао. *Мил. В.*

одавати (се), одајем (се) *несврш. према*

одати (се).

одати, -ам сврш.
шта коме *исказати, изразити.* — Човеков је задатак на свету да ода правду стварима. *Кнеж. Б.*
шта *послужити као знак, доказ чега прикривеног; учинити да се ко или што схвати, разјасни, пружити сведочанство о чему.* — Ни најмања промјена на лицу да би одала праве осјећаје. *Креш.*
шта *видљиво показати, открити; престати скривати, обелоданити, признати.* — То је острво тада одало тајну нестале експедиције. *Петр. М.*
кога / шта коме *проказати, потказати, издати.* — Штампарија је закопана, али је један младић одао четницима. *Дед. В.*

~ **се**
чиме *показати, открити своје мисли, осећања; открити. какву своју тајну.* — Сматрали су да ће се Ненад одати и својим везама. *ЛМС 1951.*
чему *бити савладан чим, подлећи, препустити се; упустити се у што неповољно.* — Бијаше се ипак свом душом одала некој сјети. *Мул.*
чему *попустити, приклонити се, подати се.* — Зашто ... да се ода вољи човјека који жели само себи да угоди. *Вел.*

одагнати, -ам сврш.
шта *одбацити, одбити.* — Одагнати лијепе слике које су кичеви маште. *Божић.*

одазвати се, -зовем се сврш.
коме *одговорити гласом на чији позив, на дозивање.* — Коњ [му] познаваше глас, те би му се увијек одазвао ржући. *Мат.*
чему *изићи у сусрет, прихватити, испунити (жељу, молбу).* — Жељи ћеш се мојој увијек одазвати. *Јур.* Нитко од гладних потребњака није се одазвао позиву. *Гор.*

одазивати се, одазивам се *несврш. према одазвати се.*

одбацивати, -ацујем *несврш. према одбацити.*

одбацити, одбацим сврш.
шта *одстранити, удаљити бацивши; ослободити се чега, престати држати, носити и сл.* — Миша писар је ... одбацио десетку »трефа«, а чувао даму »ерца«. *Дом.*
кога / шта *одрећи се кога или чега, напустити (што), ослободити се (чега).* — Очи [је] пристала да оперише само да им се умили ... да је не одбаце. *Рист.* Одбацио је своју ексклузивност. *Бат.*
шта *негативно решити, неповољно оценити, не прихватити, одбити.* — Одбијајући сваке преговоре са њима [краљевим официрима], ми смо одбацили и постулат за који су се чврсто држали, а то је монархија. *Јак.*

одбранити, одбраним сврш.
шта *успешно образложити на испиту.* — Када је одбранио докторску дисертацију? *Ћос. Д.*

одважити се, одважим се сврш.
на шта *одважно, смело одлучити се на што ризично, опасно; прикупити храброст за какав поступак.* —На такав подвиг Милан није могао да се одважи. *Јов. С.*

одвалити, одвалим сврш.
шта *силом одвојити, отргнути од подлоге или од целине (обично нешто крупно или нешто што је било чврсто припојено); одрубити, одсећи.* — Нека би слободно главу одвалио душманин с мене. *М-И.*

одваљивати, -аљујем *несврш. према одвалити.*

одвикавати (се), -икавам (се) *несврш. према одвикнути (се), одвићи (се).*

одвикнути и **одвићи**, одвикнем сврш.
кога од чега *учинити да се неко одрекне извесне навике, одучити.* — Зашто се не предузму енергичне мере и несавесни возачи одвикну од овакве вожње? *Пол. 1958.* Тешко га је одвикнути од ове навике, нарочито, ако и сами

родитељи пуше. (ЕК)
од чега *одвикнути се.* — Борци одвикли од борења. *Михиз.*

~ се
од чега *престати чинити нешто што је било навика, изгубити навику, одучити се.* — То није лако за оне ... који су се од тога одвикли. *Нен. Љ.*

одвијати, одвијам *несврш. према одвити.*

одвити, одвијем сврш.
шта *одмотати, размотати нешто што је савијено.* — Тада је одвила дуг прамен косе. *Торб.*
шта *скинути, развити омот, завој (с нечега).* — Неком је одвила рану, неком је привила. *Јакш. Ђ.*
шта *одвртањем скинути затварач, одврнути.* — Усташа је одвио бомбу и бацно је у поток. *Дед. В.*

одвајати (се), одвајам (се) *несврш. према одвојити (се).*

одвојити, одвојим сврш.
шта од чега *оделити, оцепити, одсећи део од неке целине; раставити оно што је спојено, разлучити.* — Нисам кадар одвојити то мјесто од старих својих успомена. *Креш.*
кога од чега *лишити што чега, уклонити, удаљити.* — Како је могла ... одвојити од куће Огњана и опремити га у школу! *Глиш.*

~ се
од кога / чега *напустити, оставити (кога, што), отићи; издвојити се, повући се.* — Ненад није имао снаге да се одвоји од ње. *Ћос. Б.* Село се одвојило од њих, а они се одвојили од села. *Михољ.*

одвратити, одвратим сврш.
шта од чега *управити на другу страну, скренути; одвојити, одмаћи.* — Једва сам успео ... да одвратим разговор од тог његовог Омира. *Дом.* Јелица одврати поглед од прозора и замисли се. *Ивак.*
кога од чега *учинити да ко од нечега одустане, одговорити кога од неке намере.* — Ваљано момче, као поручено за мене, само да га одвратим од Београда. *Ранк.*

~ се
од чега *одвојити се, удаљити се.* — Све што га је силило да се од њих [мисли] одврати ... настојао је ... заборавити. *Ж 1955.*

одвраћати (се), -ам (се) *несврш. према одвратити (се).*

одврнути, одврнем сврш.
шта *одвијањем, окретањем одговарајућег завртња покренути или појачати активност, ток, односно појачати прилив чега (течности, гаса, светлости и сл.).* — Весковски је одврнуо славину све док вода није премашила ниво старчеве главе. (ЕК)
шта *окретањем скинути наврнути део, одвити, одш(а)рафити.* — Последњом снагом одврнуо је бомбу. *Поп. Ј.*

одвртати, -рћем *несврш. према одврнути.*

одвлачити, одвлачим *несврш. према одвући.*

одвући, -учем сврш.
шта *вукући пренети.* — Деловође и благајници одвукли су архиву и посакривали. *Ћос. Д.*
кога *силом одвести; повући за собом.* — И Вука одвукоше у апс. *Вес.* Зграби их ... олуја и у море их одвуче. *М-И.*

одгајати, одгајам *несврш. према одгајити.*

одгајити, одгајим сврш.
кога / шта *неговањем учинити да ко или што (дете, биљка и др.) одрасте, развије се, однеговати, отхранити, подићи.* — Док одгајимо свих наших девет синова, нећемо се више мучити. *Макс.* Лијеп [су нам] народ одгајиле. *Кур.*

одговарати, -оварам *несврш. према одговорити*.
коме / чему *бити погодан за одређену намену, испуњавати услове (жеље, захтеве и сл.), пристајати, приличити (некоме, нечему); подударати се (с неким, с нечим)*. — То тихо вјенчање ... је одговарало њеној души. *Коз. Ј.* Свакоме треба дати да ради оно што му одговара. *Ћос. Б.* Оженио се како му не одговара. *Селим*.
коме чиме *сносити одговорност за свој рад, свој поступак, односно за рад и стање поверене установе, организације и сл.; гарантовати, јемчити*. — Чланови управног одбора одговарају ... целим својим имањем друштвеним повериоцима. *Арх. 1926*.
за шта *бити окривљен; бити изведен пред суд*. — Њему ће судити војни суд! Одговара за покушај разбијања одреда. *Ћос. Д.*
шта *бити прозван ради оцењивања*. — Како *одговарати лекцију*, а не мислити на њега као на потенцијалног партнера? (И)

одговорити, -оворим сврш.
шта коме *дати одговор (на постављено питање, на писмо, поруку, оптужбу и сл.)*. — Она му ништа не знаде одговорити. *Креш*.
коме чиме *учинити што поводом чијег изазова, реаговати*. — Зарати се опет у Србији и одмах граница одговори устанком. *Андр. И.* Одговори му [Ружа] ледом у очима. *Мих.*
на шта *узвратити, одазвати се*. — На тај начин би се лакше могло, аргументовано одговорити на нечију мисао или став а да осталима који то читају буде много прегледније. (И)
чему *задовољити захтеве, испунити очекивања, обавезе, извршити задатак*. — Чини све што може ... да одговори службеној дужности. *Лал.*
кога од чега *наговорити кога да одустане од неке намере, одвратити*. — Да би га, ипак, одговорио од овог наума, пратилац га је подсетио да је лето и да није згодно ићи градским превозом, јер људи иду на Аду Циганлију, а женски свет је разголићен. (ЕК)

одгађати, одгађам *несврш. према одгодити*.

одгодити, одгодим сврш.
шта *оставити да се нешто уради доцније, одложити*. — Трудио [се] да одгоди промоцију за доктора ... на што даље вријеме. *Јонке.*

одгонетати, -онетам и -онећем *несврш. према одгоне(т)нути.*

одгонетнути, -онетнем сврш.
шта *схватити смисао нечега загонетног, нејасног, решити загонетку, погодити*. — Добранић је одгонетнуо тај змијски поглед. *Шен.* Ко може одгонетнути крај човечјег пута? *Моск.*

одгризати, одгризам *несврш. према одгристи.*

одгристи, -гризем сврш.
шта *гризући откинути*. — И сад би ти лисице и нос одгризле да није Трапе. *Дом.*

одгрнути, одгрнем сврш.
шта *уклонити горње слојеве чега сипког (снега, земље и сл.), разгрнути; задићи, размаћи*. — Између земље и снега можеш ... руку да протуриш, само кад би ти пало на памет да одгрнеш смет. *Чипл.* Она је отворила прозоре и одгрнула завјесе. *Торб.*

одгртати, одгрћем *несврш. према одгрнути.*

одгурати, одгурам сврш.
кога / шта *гурајући померити, одмаћи*. — Могао сам орман одгурати одмах по повратку у стан, али сам то одложио. (ЕК)
кога / шта *гурајући удаљити, одстранити*. — Али други га људи одгурају. *Вел.*

одгуривати, -урујем *несврш. према одгурати.*

одгурнути, -нем сврш.
кога / шта *једним покретом, потезом померити, одмаћи.* — Одгурне тањур с остатком [јела]. *Пав.*
кога / шта *одбацити; занемарити, запоставити.* — За љубав оне балавице он да одгурне мене, своју мајку! *Вес.*

одевати, одевам, ијек. **одијевати** *несврш. према одренути*.

оденути, оденем, ијек. **одјенути**, сврш.
кога *снабдети оделом, обући некога.* — Тих празника одену у својој фабрици два радничка детета. *Ћос. Б.*

одисати, -ишем несврш.
чиме *бити прожет, испуњен чиме, зрачити.* — Њихова школа одисала је типичним духом њемачке класичне гимназије. *Уј.*

одјавити, одјавим сврш.
кога / шта *дати изјаву, обично писмену, о отказу, односно о престанку рада или прекиду каквог односа раније пријављеног.* — Том приликом је наведено и да су обојица одјавила пребивалиште у Београду и пријавила се у Црној Гори – Спасојевић у Подгорици а Луковић у Мојковцу. (ЕК)

одјављивати, -ављујем *несврш. према одјавити*.

одлепити, одлепим, ијек. **одлијепити**, сврш.
шта *скинути нешто што је залепљено; одвојити.* — Испечену кору посути мало брашном, окренути заједно са папиром, покрити влажном крпом и после 5 минута одлепити папир. (И)

одлепљивати, -епљујем *несврш. према одлепити.*

одликовати, -кујем сврш. и несврш.
кога чиме *да(ва)ти, доделити, додељивати коме одликовање, орден.* — Патријарх Павле одликовао их је Орденом светог Саве. (ЕК)
кога чиме *ода(ва)ти признање.* — Њихову дјецу одликовао [је] високим почастима. *Креш.*

~ се
чиме *истаћи се, истицати се, издвојити се, издвајати се неком особином.* — Ја сам се одликовао присебношћу. *Вас.*

одлагати, одлажем *несврш. према одложити.*

одложити, одложим сврш.
шта *одгодити.* — Одложите ту причу за сутра. *Јак.* – Одложио [је] свој пут. *Бег.*
шта *ставити на страну, спустити, оставити, положити.* — Он одложи ранац и устаде. *Лал.* Почео [сам] нарицати тек кад је одложио шибу. *Хорв.*
шта *скинути, свући (горњу одећу).* — Најприје нас одведе у своју собу да одложимо зимске капуте. *Ћал.*

одламати, -ам *несврш. према одломити.*

одломити, одломим сврш.
шта *ломећи одвојити од нечега.* — Одломи комад проје. *Вес.* Путем одломи снажну грану. *Бен.*

одлучивати (се), -учујем (се) *несврш. према одлучити (се)*.

одлучити, одлучим сврш.
шта *бити пресудан за нешто, решити коначан исход.* — Мој научни рад одлучио је моју судбину. *Сек.* Изгледа да је борбу одлучио за себе. *Бат.*
о чему *решити се на нешто, донети одлуку.* — Дакле, ЕУ је та која ће о томе одлучити, ценећи, наравно, корисност такве институције, а не само нашу спремност да је подржимо. (ЕК) Грађани ће и овога пута одлучити о својој судбини и својој држави. (ЕК)

~ се
за шта, на шта *од више могућности изабрати једну, определити се.* — Размишљао [је] на што да се одлучи. *Шов.* Тачно је да Иван Долац кошта више од неких ’развиканих’ вина, као што стоји да ће се ’обични’ Београђани пре одлучити за вино барона Ротшилда. (ЕК)

Сада је, међутим, ситуација таква да се слависти морају једноставно одлучити за име језика, односно имена језика који су се водили под именом српскохрватски језик. (ЕК)

одмакнути и **одмаћи**, одмакнем сврш.
шта *помакнути, померити на веће одстојање, размак, измакнути, удаљити, отклонити.* — Одмакне их [новине] држећи их у левој руци и гледа их из даљине. *Лаз. Л.*

~ **се**
од кога / чега *помакнути се на веће одстојање, размак од кога или чега, удаљити се.* — Шапћу један другоме на уво, а затим би се одмакнули један од другог. *Дом.*

одмицати (се), одмичем (се) *несврш. према одмаћи / одмакнути (се).*

одменити, одменим, ијек. **одмијенити**, сврш.
кога / шта *заменити, сменити у вршењу посла, дужности.* — Ја бих руке твоје мајке одменила, поштовала. *Макс.* Тко од нас на мегдану падне, нек' га млађа одмијене браћа. *Вел.*

одмењивати, -ењујем *несврш. према одменити.*

одмеравати, -еравам и **одмеривати**, -ерујем ијек. **одмјеравати** *несврш. према одмерити.*

одмерити, -им, ијек. **одмјерити**, сврш.
шта *примењујући неку меру, процењујући утврдити (дужину, тежину и сл.).* — Зато, чини се, има места питању да ли су у „Борелију" добро одмерили цене својих ципела и да ли су искористили све могућности за снижавање трошкова. (ЕК)
шта коме *одредити коме извесну меру чега (неко трајање, количину нечега итд.).* — Њу ... из атара протерају ... заслужну [јој] казну одмере. *Рад. Д.*
кога (често са додатком: очима, погледом, од главе до пете) *веома пажљиво, оштро погледати, осмотрити.* — Андрија га мирно одмјери, тек му ... црне обрве мигнуше. *Божић.* Учитељ ... одмери очима дете од главе до пете. *Шапч.*

одмарати, одмарам *несврш. према одморити.*

одморити, одморим сврш.
кога / шта *учинити да ко или што у мировању, у стању без активности поново добије, поврати изгубљену снагу, енергију.* — Наспе на очи сан, од умора тешкога ... да га одмори. *М-И.*

одмрзавати, одмрзавам *несврш. према одмрзнути.*

одмрзнути, -нем сврш.
шта *раскравити, откравити, отопити.* — Треба одмрзнути браву на колима и покренути хладан мотор или сачекати одоцнели трамвај. (ЕК)

односити се, односим се несврш.
на кога / шта *бити у вези с ким, с чим, тицати се.* — Нијемо [наговјештава] да се његове ријечи односе на покојну [супругу]. *Креш.*

одобравати, -обравам *несврш. према одобрити.*

одобрити, одобрим сврш.
шта *признати као добро, ваљано, потврдити вредност нечега; сагласити се с ким или чим.* — Из тих разлога, Управни одбор Задужбине Иве Андрића не може одобрити оснивање ни те академије. (ЕК)

одобровољити, -овољим сврш.
кога *учинити да неко постане добре воље, расположити.* — Били су имућни људи и шта све нису чинили да зета одобровоље, али све је било узалуд. *Ђорђ.*

одолевати, одолевам јек. **одолијевати**, одолијевам *несврш. према одолети.*

одолети, -лим, ијек. **одољети**, сврш.
коме / чему *успешно се одупрети, издржати, савладати (напад, отпор, болест и др.).* — [Пролетерске бригаде]

су недавно одолеле петој непријатељској офанзиви. *Поп. Ј.* Није био кадар да вам одоли. *Креш.*

одрезати, -ежем сврш.
шта чиме *режући одвојити, одсећи.* — Једног дана ће ми одрезати и главу. *Макс.* Ножем одрезати врхове и кашиком одстранити унутрашњост. (И)

одрезивати, -езујем *несврш. према одрезати*.

одрећи се, одречем се и одрекнем се сврш.
чега *лишити се, оканити се чега, одбацити.* — Неколико пута покушавао [је] ... одрећи се свих земаљских ужитака. *Јонке.*
кога *престати признавати некога за свога, огласити неку везу (обично родбинску) као прекинуту*. — Она је ћерка богатог трговца ... али је се отац одрекао кад је побегла. *Андр. И.*

одрицати се, одричем се *несврш. према одрећи се*.

одрешивати, -ешујем (ек. и ијек., јек. и **одрјешивати**, -јешујем) *несврш. према одрешити.*

одрешити, одрешим, ијек. **одријешити**, сврш.
кога / шта *ослободити веза, одвезати, развезати.* — Старац пође први до клијети ... да одријеши дрвену кључаницу. *Ћал.* Прича како је једном момку ... свезао руке наопако ... и како га је тек други његов сељак одрешио. *Вес.*

одржавати, одржавам *несврш. према одржати*.

одржати, -жим сврш.
кога / шта *сачувати (што); очувати некога у животу (негујући, хранећи)*. — Радила је неуморно ... и зарађивала и за себе и да децу одржи. *Дом.*
шта *очувати од нарушавања.* — Они не могу одржати цијелу линију. *Крањч. Стј.*
шта *извршити, испунити*. — Зар је толико тешко одржати обећање? (ЕК)
шта *приредити, обавити*. — Веће Савеза синдиката Србије затражило је од Скупштине Србије да хитно одржи ванредну седницу и да размотри тешку економску ситуацију у земљи, оцени рад Владе и донесе мере које ће омогућити излазак из рецесије. (ЕК)
шта *изговорити, прочитати пред неким скупом.* — Једнога дана, Филозофско друштво тражило је од Фројда да одржи предавање. (ЕК)

одржавати (се), одржавам (се) *несврш. према одржати (се)*.

одронити, одроним сврш.
шта *одваливши, откинувши, подлокавши обурвати, однети (земљу, камење).* — Пастирчићи одроне од стене камен, докотрљају га баш на ивицу ... провалије. *Јакш. Ђ.* Сваке године вода одрони земљу. *Нам.*

одроњавати, -ам и **одроњивати**, -оњујем *несврш. према одронити.*

одстранити, одстраним сврш.
шта *уклонити.* — Да суморне мисли и тугу одстраним, хоћу драги друже, с тобом да диваним. *Ил.*

одстрањивати, -ањујем *несврш. према одстранити*.

одувавати, -ам *несврш. према одувати.*

одувати, одувам сврш.
шта *дувајући уклонити, отерати, скинути.* — Песме славља ветар је одуво. *Радич.* Одува бурмут што му је ... пао на новине. *Лаз. Л.*

одуговлачити, -овлачим несврш.
шта, са чиме *споро нешто радити, отезати, затезати.* — Наша влада била је решена да одуговлачи ствар. *Јов. С.* Надам се да се неће одуговлачити с том идејом, јер неко време нисте могли ни са једном особом на овој планети да разговарате а да вам она не каже шта је радила тог дана. (ЕК)

одуживати (се), одужујем (се) *несврш. према одужити (се)1.*

одужити[1], одужим сврш.
шта *платити, вратити дуг; учинити нешто што се сматра као дужност, обавеза.* — На десну руку налази се ... простор за дужнике који не могу одужити дуг! *Креш.* Сад нека пева ко други, ја сам своје одужила! *Трифк.*

~ **се**
коме *платити, вратити оно што се коме дугује.* — То је велико доброчинство, и ја ћу ти се за то одужити. *Шен.*
коме *осветити се.* — То паорским момцима није било право и ... вребали [су] прилику да му се некако одуже. *Срем.*

одужити[2], одужим сврш.
шта *начинити дуг(ачк)им; отегнути, развући.* — Требало је пошто-пото прекинути суђење, одгодити га, одужити га што се више може. *Ћос. Б.*

одузети, одузмем сврш.
кога / шта коме *узети што коме, од кога (обично насилно или против воље), лишити кога чега, отети коме што.* — [Хајдук] му одузеде часовник ... па га пусти. *Ранк.* Ти си њима матер одузео! *Огр.*

одузимати, -ам и -мљем *несврш. према одузети.*

одупирати се, -рем се *несврш. према одупрети се.*

одупрети се, одупрем се, ијек. **одупријети се**, сврш.
коме / чему *пружити отпор, супротставити се.* — То штиво ме је уверило колико се снажно треба одупрети читавом том начину размишљања. (ЕК)

одушевити, одушевим сврш.
кога *распалити занос, занети, усхитити (кога).* — Почео [је] причати ... те је сад одушевио и Лисе. *Л-К.*

~ **се**
чиме, за шта *испунити се заносом, занети се.* — Породица Грбић *се* највише *одушевила* белим лавовима, јединим оваквим примерцима у Европи. (И) Сељаци ... се нису могли одушевити за цркву. *Пов. 2.*

одушевљавати (се), -евљавам (се) *несврш. према одушевити (се).*

одшкринути, одшкринем сврш.
шта *упола, мало отворити.* — Мајсторица одшкрину завесу. *Јакш. Ђ.* Незнатно одшкрине врата. *Фелд.*

ожалити, -им сврш.
кога *оплакати мртвог, показати жалост за њим.* — Дивне ли га очи оплакаше, дивна ли га уста ожалише! *Њег.* И укопа га и ожали га. *Киш.*

ожалостити, ожалостим сврш.
кога *изазвати жалост, растужити.* — Долазим из Помпеје! Ова варош, без својих грађана, више ме ожалостила него задовољила. *Нен. Љ.*

ожалошћавати, -ошћавам и **ожалошћивати**, -ошћујем *несврш. према ожалостити.*

оженити, оженим сврш.
кога *наћи коме жену, учинити што је потребно да мушкарац ступи у брак.* — Моја мајко, ожени ме млада, док ме није обузела брада. *НП Вук.* Отац је био решен да ме ожени. *Дом.*

~ **се**
киме *склопити брак, ступити у брак (о мушкарцу).* — Ти врло добро знаш да се ја њом оженити не могу. *Лаз. Л.*

оживити, оживим сврш.
кога / шта *учинити живим; учинити да се неко или нешто пробуди, да се прене из мртвила, пробудити.* — [Потегне] из камиша да оживи пола утрнулу ватру у својој лули. *Ков. А.*
шта *унети живост у нешто.* — Позивам за свједока ... ноћ и све што она оживи. *Селим.*

оживљавати, оживљавам *несврш. према оживети и оживити.*

озаконити, -им сврш.
шта *законом утврдити.* — Озаконила [је] опћу вјерску толеранцију у Холан-

дији. *Ант. 1.*

озакоњавати, -оњавам и **озакоњивати**, -оњујем *несврш. према озаконити.*

озледити, озледим, ијек. **озлиједити**, сврш.
кога *нанети озледу, повредити.* — Силватично беснило је откривено први пут прошле године код једне мачке која је озледила више људи. (ЕК)
шта *оштетити, покварити.* — Тешко ће ићи; озлиједит ћемо је [шкрињу]. *Перк.*

озлеђивати, -еђујем, ијек. **озљеђивати** *несврш. према озледити.*

озлоједити, -оједим сврш.
кога *наједити, наљутити.* — То га јако озлоједи, шкрипне зубима ... и попут црнога вјетра полети. *Кос.*
кога *огорчити,* — Ултиматум ... само је ... јаче озлоједио Србе у Босни против нас. *Јов. Ј.*

озлојеђивати, -еђујем *несврш. према озлоједити.*

озрачивати, -ачујем *несврш. према озрачити.*

озрачити, озрачим сврш.
кога / шта *обасјати зрацима.* — Зорица сине и даљни хоризонт озраче пламене пруге. *Ил.* Цвркут Зоричин тихано га озрачи. *Сим.*

ојагњити (ојањити), -им сврш.
кога *донети на свет јагње (о овци).* — Ојагњила овца двоје јагањаца. *Вук Рј.*

ојарити, -им сврш.
кога *донети на свет јаре (о кози).* — Једна је ојарила чак пет јарића. (ЕК)

ојачати, -ам сврш.
кога / шта *учинити јаким (јачим).* — Све нас окријепи вјером у тебе, надом ојачај! *Крањч. С.*

окајавати, -ајавам *несврш. према окајати.*

окајати, -јем сврш.
шта *искупити грех кајањем.* — Идем у свијет да окајем своје гријехе. *Брл.* Хоћу да ти помогнем и да окајем оно што сам учинио. *Рист.*

окаменити, -им сврш.
шта *учинити што каменом, учинити да што добије својство камена, учинити што тврдим, непокретним.* — Својим дахом [је] окаменио целу ову палату очајања. *Дуч.*

оканити се, оканим се сврш.
чега *проћи се, оставити се, махнути се.* — Нека се боја и борбе окани одмах. *М-И.*
кога *оставити (кога) на миру.* — Ама, окани ме се, човече, кумим те богом! *Глиш.* Онда су га се оканили, па окренули разговор на другу страну. *Ивак.*

окозити, окози сврш.
кога *ојарити, донети јаре на свет.* — Окозила коза двоје јарића. *Вук Рј.*

окомити се, окомим се сврш.
на кога *насрнути, устремити се (нападима) на кога.* — Стојна нађе сина ... окоми се на њ што му је вила водена памет занијела. *Водн.*

окончавати, -ончавам *несврш. према окончати.*

окончати, -ам сврш.
шта *завршити, привести крају.* — Окончам лепо и злокобно дело. *Дуч.*

окотити, окоти сврш.
кога *донети на свет младунче (о неким животињама).* — Женка окоти зими по једно или два мечета. *Петр. М.*

окренути, окренем сврш.
кога / шта *кружним кретањем, померањем кога или чега променити му положај, обрнути; превртнути.* — Спретно окренувши кључ затворила [је] врата. *Бар.* Ј'ој, подигни ме! Ј'ој, окрени ме! ... разлегаше се целом кућом. *Вес.*
на шта *прихватити се чега другог, прећи на што друго, узети друго што (јело, пиће и сл.).* — Да пресечемо ракију кајганом, па да окренемо на вино.

Рад. Д.
шта против кога / чега *употребити, усмерити (против кога).* — Омладина ... окрене своју младост и снагу против хитлеровске тираније. *Зог.*

окретати, окрећем *несврш. према окренути.*
шта *извртати, извитоперавати, кварити.* — Речи смисао окрећеш. *Бој.*

окрзнути, -нем сврш.
кога *дотакнувши, закачивши, мало повредити, оштетити.* — Меци су га ... само окрзнули на неколико места. *Поп. Ј.*
шта *додирнути, дотаћи, очешати.* — Шишмиш се опет спустио и окрзнуо тло. *Торб.*

окривити, окривим сврш.
кога за шта *бацити кривицу на кога, оптужити, прогласити кривим.* — Биће оних који ће можда окривити голмана Црвене звезде за погодак. (ЕК)

окривљавати, -ивљавам и **окривљивати**, -ивљујем *несврш. према окривити.*

окупирати, -упирам сврш.
шта *запосести оружаним снагама, силом туђу територију, земљу.* — Конзул [је] казао да је у Берлину закључено да Аустрија окупира Босну. *Андр. И.*
кога *обузети, заокупити (мисли, пажњу).* — Само кратко вријеме га је окупирала брига за стан. *Шег.*

окупљати, окупљам *несврш. према окупити.*

окупити, -им сврш.
кога *учинити да се више јединки нађу на једном месту, у гомили или око чега, сакупити, сабрати.* — Хасанага окупио дјецу око себе. *Огр.*
кога *напасти, спопасти.* — Кад га окупише пси оданде из сокака ... стаде се бранити. *Глиш.*
кога *потерати, погнати (обично у гомили).* — Радојка окупи овце мало брже, само да умакне. *Глиш.*

олабавити, -им сврш.
шта *учинити нешто лабавим, попустити оно што је затегнуто, разлабавити.* — Полако [је] олабавио узду на Рињуши. *Чипл.*

олакшавати, олакшавам *несврш. према олакшати.*

олакшати, -ам сврш.
шта *учинити лакшим, ослободити од сувишна терета, растеретити.* — Амерички званичници су тврдили да је авион бацио бомбе како би олакшао терет. (ЕК)
шта коме *учинити да се што лакше изврши, изведе, разуме, помоћи.* — На тај начин олакшао сам себи посао око цеђења меда. (ЕК)
шта *учинити блажим, слабијим, ублажити, умањити.* — Она мјесто да га [тежак положај] олакша, чини [га] све ... тежим. *Крањч. Стј.*

омасовити, -асовим сврш.
шта *учинити масовним, повећати привлачењем великог броја лица.* — Штаб Ужичког одреда треба да омасови своје чете. *Чол.* Школа за ритмику ... ће омасовити умјетнички одгој. *Вј. 1960.*

омасовљавати, -овљавам и **омасовљивати**, -овљујем *несврш. према омасовити.*

омести, ометем сврш.
кога у чему *спречити кога у намерама.* — Спремали смо се да ударимо на њих – али нас омете офанзива Италијана. *Дед. В.* Омео сам Вас у важној делатности и приморао да нешто читате, што је било противно Вашим навикама. (ЕК)
шта *онемогућити извођење чега.* — Греше они који сматрају да ће изручење Милошевића омести процес демократске транзиције који је започео у Србији. (ЕК)

ометати, ометам *несврш. према омести.*

омогућавати, -ућавам и **омогућивати**, -ућујем *несврш. према омогућити.*

омогућити, -огућим сврш.
шта коме *учинити могућним, створити могућности за извршење нечега.* — Сада се прави некаква шема која ће то омогућити. (ЕК) Ако и ступе у брак, склони су паралелним везама које ће им омогућити неопходне „дозе“ узбуђења карактеристичног за љубавну опијеност. (ЕК)

онемогућавати, -ућавам и **онемогућивати**, -ућујем *несврш. према онемогућити.*

онемогућити, -огућим сврш.
кога у чему *спречити, осујетити, омести некога да нешто учини, изврши, спроведе (своје намере, планове или др.).* — Представници међународне заједнице и етничких Албанаца морају изоловати терористе и онемогућити их у даљој примени насиља, јер то углавном зависи од њих … (ЕК)
шта *учинити неспроводљивим, спречити, зауставити, осујетити (функционисање, спровођење, остварење нечега).* — Упорно држање господара виса онемогући наступање. *Вас.* Тражио [је] биране ријечи којима ће ... онемогућити сваки покушај. *Кол.*

онесвестити, -есвестим, ијек. **онесвијестити** сврш.
кога *изазвати код некога несвест (ударцем, опојним средствима и др.).* — Распаливши Турчина по глави, онесвести га мало и обори на земљу. *Вук.* Већ осам дана разапиње га напитак и на часове посвема онесвијести. *Ков. А.*

онесвешћивати ијек. **онесвјешћивати**, -ешћујем *несврш. према онесвестити.*

опажати, опажам *несврш. према опазити*.

опазити, -им сврш.
кога / шта *чулима осетити близину, присуство кога или чега, угледати, спазити.* — Она га није ни погледала ... ни опазила [га] није. *Леск. Ј.*

опаметити, опаметим сврш.
кога *учинити кога паметним, разумним, уразумити*. — Рат [га] нимало није опаметио. *Вас*.

опамећивати, -ећујем *несврш. према опаметити*.

опевавати, опевавам, ијек. **опјевавати** *несврш. према опевати.*

опевати, опевам, ијек. **опијевати** *несврш. према опевати.*

опевати, -ам, ијек. **опјевати**, сврш.
шта *песмом прославити.* — Опеваћу дела твоја да их чује свет. *Змај.*
шта *изложити, изразити у песми.* — Своје осјећаје опјевао је и пјесник Алкеј. *Пов. 1.*

оперисати, -ишем и **оперирати**, оперирам сврш. и несврш.
кога / шта *резати, сећи, одстранити, одстрањивати хируршким путем; (из) вршити хируршку операцију.* — Лекар [га] ... није оперисао. *Јов. С.* Враћао се из болнице гдје су му оперирали црни пришт на врату. *Десн.*

описати, опишем сврш.
кога / шта *речима представити, приказати некога, нешто, начинити опис наводећи карактеристичне особине, одлике, црте, податке и др*. — Опишем им краву до најмањих ситница. *Вес*.

описивати, -исујем *несврш. према описати*.

описменити, -им сврш.
кога *учинити кога писменим, научити кога читању и писању*. — Проходао сам уз Илицу Одалицу и Лазицу Вуцалицу, проговорио поред оног иза каце, а описменио ме је Давид Штрбац; научио ме да читам и пишем, и само је он крив што, ево, не умем да се зауставим. (ЕК)

описмењавати, -ењавам *несврш. према описменити.*

опијати, опијам *несврш. према опити.*

опити, опијем сврш.

кога *напојити кога алкохолним пићем да му се помути у глави или почне осећати зло, мучнину*. — Бијељаху вино ... да опију војводу Милоша. *НП Вук*.
кога *довести у стање заноса, усхићења, занети, омамити.* — Ваше тело и лепота млада опише мене. *Шант.* Опила те мржња. *Бег.*

опкладити се, -им се сврш.
са киме *склопити опкладу (с неким).* — Краљ се ... опкладио с њим у шест арапских коња. *Панд.*

опколити, опколим сврш.
кога / шта *поставити се у круг око кога, чега, окружити.* — Све је то колом опколило ... постолара и проматрало га. *Шен.*
кога / шта *онемогућити сваки покрет или повлачење непријатељских јединица затворивши круг, обруч око њихових положаја*. — Немци су опколили бригаду. *Дед. В*.

опкољавати, -ољавам *несврш. према опколити.*

оплеменити, -еменим сврш.
кога / шта *учинити некога, нешто племенитим, бољим, побољшати, усавршити.* — Студиј класика ... је ... оплеменио стил. *Баб.*

оплемењавати, -ењавам и **оплемењивати**, -ењујем несврш.

оплести, -етем сврш.
шта *плетући начинити, исплести.* — Пава ... оплете чарапе и рукавице. *Вес.*

опљачкати, -ам сврш.
кога / шта *силом одузети, отети, опленити; покрасти.* — Хајдучка чета побила је турске кириџије и опљачкала њихове товаре. *Јов. С.*
шта *опустошити, испразнити.* — Овде се не ради о томе ко је за или против Панића већ о томе да ова држава више нема пара ни репроматеријала за лекове и жели да опљачка залихе које су нама у фабрици остале. (ЕК)

оповргнути и **оповрћи**, -вргнем сврш.
шта *одбацити као нетачно, побити, оборити (неко мишљење); порећи, демантовати.* — Адам Смит (Smith) ... је ... оповргао меркантилистичку теорију. *ОП 1.*

опозвати, -зовем сврш.
кога *повући с какве дужности, одузети положај, звање, дато овлашћење, мандат*. — Направимо први избор, преваримо се, установимо, на пример, да је Перикле неспособан стратег, па добро, нећемо га поново изабрати или ћемо га опозвати. (ЕК)
шта *укинути, поништити, учинити неважећим; повући (реч, обећање, изјаву, мишљење).* — Био је Јосип II присиљен да ... опозове све своје реформе. *ОП 1.* Зови Максима ... да опозове реч. *Кост. Л.*

опозивати, опозивам *несврш. према опозвати.*

опоменути, опоменем сврш.
кога на шта *подсетити; обратити пажњу, упозорити.* — Говорника може *опоменути на* ред или прекинути у говору само председник. (И)
кога *позвати на ред; прекорити, укорити.* — Правио [се] глув на све тужбе ... старешина, и чак га није ниједанпут опоменуо. *Уск.*

опоминьати, -њем *несврш. према опоменути*.

опонашати, опонашам несврш.
кога / шта *угледати се на кога у поступцима, чинити нешто с намером да то буде слично коме, чему, подражавати*. — Праваши опонашају Старчевићев стил. *Нех*. Умио је врло вјешто опонашати рзање коња. *Ћоп*.

опонирати, опонирам несврш.
коме / чему *супротстављати се, противити се некоме, нечијем мишљењу, супротно говорити.* — Вечито један другом опонирају. *Јак.* Мене је све тјерало у срџбу, свему сам опонирао. *Бег.*

опоравити, -им сврш.

кога / шта *вратити снагу, здравље, окрепити, ојачати.* — Оштар планински ваздух опоравио нас је. *Ђон.* Мораде ... отићи у бању да опорави своје нерве. *Дом.*

опорављати, -ам *несврш. према опоравити*.

опорезивати, -резујем *несврш. према опорезовати*.

опорезовати, -зујем сврш.
кога / шта *одмерити, одредити, разрезати порез, задужити порезом*. — Али не да би их одузимали, него да би те власнике опорезовали. (ЕК)

оправдавати, оправдавам *несврш. према оправдати*.

оправдати, -ам сврш.
кога *отклонити с кога сумњу, клевету, оптужбу.* — Те чињенице ... [ће] бити довољне да вас оправдају код свих разборитих људи. *Креш.*
шта *објаснити, одбранити (своје поступке).* — Младић је ... могао наћи довољно разлога да оправда свој корак. *О-А.*
шта *доказати, потврдити исправност нечијег мишљења, очекивања, показати се онако како се очекивало.* — Ја ћу уложити све своје силе да поверење ваше оправдам. *Дом.*

оправити, -им сврш.
шта *довести у исправно стање, извршити оправку, поправити*. — Ваља оправити школу. *Јурк*.

оправљати, -ам *несврш. према оправити*.

опрасити, опраси сврш.
кога *донети на свет прасиће (о крмачи)*. — Крмача ми опрасила седмеро. *Вес*.

опрати, оперем сврш.
кога / шта *перући одстранити нечистоћу, спрати; уклонити.* — Дајте воде да оперем руке, па да ручамо. *Вес.* Опрало је море њене очи. *Нам.*

шта *одбранити, спасти; скинути са себе кривицу, срамоту и сл., искупити.* — Тиме [је] опрао част свога братства. *Лал.* Па гледај да што прије опереш срамоту. *Креш.*

опрашивати, -ашујем *несврш. према опрашити.*

опрашити, опрашим сврш.
шта *очистити од прашине, отрести прах, испрашити.* — Опрашила је одијело и преобукла се. *Мил. В.*
шта *оплодити (биљку) преносећи цветни прах, полен на семени заметак*. — Огроман жути цвет ове биљке може опрашити једино пчела довољно снажна да отвори његову увијену капицу, чији језик је довољно дуг да може да допре до полена и нектара. (И)

определити, -еделим, ијек. **опредијелити**, сврш.
шта *означити, назначити, одредити; наменити.* — Народ је ... сам определио правац свога развитка. *Цвиј.*
кога за шта *учинити да се ко одлучи за што, приклони чему, навести, нагнати на заузимање става према чему*. — Такав исход претреса опредијелио је наредника за кметов предлог. *Чол*.

~ се
за кога / шта *одлучити се за кога или што, приклонити се чему, изабрати (између разних могућности).* — Он мора да се определи за једну или другу страну. *Јак.*

опредељивати (се), -ељујем (се) ијек. **опредјељивати (се)** *несврш. према определити (се)*.

опремати (се), опремам (се) *несврш. према опремити (се)*.

опремити, опремим сврш.
кога / шта чиме *набавити потребне ствари за кога или што, опскрбити, снабдети*. — [Кућу] је опремио свим потрепштинама пристојна живота. *Шкреб*.

~ се

чиме *снабдети се, опскрбити се, опремити се потребним стварима (за живот, за рад, пут или др.).* — Уколико мама не доји бебу, одмах је потребно *опремити се* и флашицама, грејачем, адаптираним млеком, што кошта додатне 3.000 динара. (И)

опирати се, -рем се *несврш. према опрети се*.

опрети се, опрем се, ијек. **опријети се**, свршш.
коме / чему *успротивити се, супротставити се, одупрети се.* — Опријети јој се и свадити се с њоме, сачувај боже! *Ивак.* Свакој се невољи можемо опријети, али томе не можемо. *Андр. И.*

опраштати (се), опраштам (се) *несврш. према опростити (се)*.

опростити, опростим свршш.
шта коме *прећи преко чије кривице, грешке, дати опроштење.* — Воли Лазу и он јој је јединац ... Тако сам све опростила и смирила се мало. *Рист.* Али ако сам вам рекао истину, ви тако добро познајете начела јавног права, обичаје и законе, да нам морате опростити живот. (ЕК)

~ **се**
са киме *поздравити се при растанку (приликом одласка или пред смрт).* — Пружи руку да се опрости. *Ћос. Б.* Дража је, пре него што се опростио са својом пратњом, дао свима по неколико дуката. (ЕК)

опружити, -им свршш.
шта *истегнути, протегнути у неком правцу, смеру, испружити, пружити.* — Седе ... скрстили руке на прсима, опружили ноге. *Нен. Љ.*
шта *повећати, издужити.* — Професор опружи корак. *Андр. И.*

опружати, опружам *несврш. према опружити*.

оптуживати, -ужујем *несврш. према оптужити*.

оптужити, оптужим свршш.
кога за шта *подићи оптужбу против кога*. — На овој карикатури предвиђено је да ће га касније Међународни суд у Хагу оптужити за ратне злочине. (ЕК)

опуномоћавати, оћавам и **опуномоћивати**, -оћујем несврш.

опуномоћити, -омоћим свршш.
кога за шта *дати коме пуномоћ, овлашћење, овластити кога да нешто уради.* — Може ли корисник пензије опуномоћити неког за регистрацију? (ЕК)

опустити, опустим свршш.
шта *учинити пустим, ненасељеним; опустошити.* — Хоћемо ли да опустимо планине и дубраве од људи, па да их населимо стоком? *Марк. Св.* Да стока не опусти стричеву њиву, ја не бих оставио Маљена. *Ранк.*

опустити, опустим свршш.
шта *пустити што да слободно виси, обесити; отромбољити.* — Ослони се леђима на зид и опусти руке међу ноге. *Франг.* Исколачио ... очи ... доњу губицу опустио готово до браде. *Ћор.*
шта *ослободити напрегнутости, олабавити, попустити.* — Прво опустио стегнуте песнице, онда се обазрео. *Рад. Д.*

опуштати, опуштам *несврш. према опустити.*

опустошавати, -ошавам и **опустошивати**, -ошујем *несврш. према опустошити.*

опустошити, опустошим свршш.
шта *уништити негде све вредно, значајно, претворити у пустош; тешко оштетити, уништити.* — Покидао казаљке, насуо га [сат] прашином, опустошио као олуја једрењак. *Кал.*

опчинити, опчиним свршш.
кога *обузети чинима, мађијама, омађијати, зачарати.* — Нагазио на што ... опчиниле га чини. *Ад.*
кога *занети, обузети, опсести.* — У то вријеме опчини га жеђа за славом. *Нех.*

опчињавати, -ињавам *несврш. према опчинити*.

орасположити, -оложим сврш.
кога *учинити расположеним.* — Да бих је орасположио, покушах да се шалим. *Богдан.*

организовати, -анизујем и **организирати**, -изирам сврш. и несврш.
кога / шта *(из)вршити организацију кога или чега; повез(ив)ати у одређен систем, заједницу, довести, доводити у жељене међусобне односе за какав циљ.* — Могуће је организовати војску тако да и са војним роком од шест месеци безбедност земље не буде угрожена. (ЕК)
шта *осигура(ва)ти пожељан ток, ред, вршење чега*. — Културни одбор узео је на себе да организује прославу. *Јак.*
шта *створити, стварати повезујући разне људе, колективе и др*. — Кад је Ото имао шарлах, ти си организирао пјевачко друштво. *Фелд*.

освежавати, -ежавам, ијек. **освјежавати** *несврш. према освежити.*

освежити, -им, ијек. **освјежити**, сврш.
кога / шта *учинити свежим, дати нову снагу, одстранити умор, окрепити*. — Вечерња шетња освежила их и улила им нову снагу. *Ранк*.
шта *обновити, утврдити.* — Хтио бих мало освјежити своје познавање класика. *Торб.*

осветити, осветим, ијек. **осветити** сврш.
кога *повратити из несвестице, довести свести, отрезнити.* — Захвати воде и пљусну се ... по лицу ... и то је као освести. *Вес.*
кога *пренети у стварност, извести из заблуде, уразумити.* — Тко зна када би се нашао био нов повод да нетко утолико осветити себе и друге. *Јаг.*

освешћивати, -ешћујем *несврш. према освестити.*

осветити, осветим сврш.
кога *у име жртве казнити злочинца, осветом дати задовољење жртви*. — Освети Тодора! Освети га над крвницима! *Ад*.

~ **се**
коме *казнити некога из освете, прибавити задовољење осветом над неким.* — По четири године гледа да се грабљивом зету крваво освети. *Маж. М.* Запали пола села да би се осветио својим сељанима. *Моск.*

освећивати (се), -ећујем (се) *несврш. према осветити (се).*

осветлити, осветлити, ијек. **осветлити**, сврш.
кога / шта *захватити, засути светлошћу, изложити светлости, обасјати.* — Рефлектори неког аутомобила осветлили их оштро. *Кал.*
шта *објаснити, протумачити.* — Његошево песимистичко схватање живота требало би мало боље осветлити. *Панд.* Настојат ћемо на овим страницама осветлити догађај. *Нех.*

осветљавати, -етљавам, ијек. **осветљавати** и **осветљивати**, -етљујем, ијек. **осветљивати** *несврш. према осветлити.*

освајати, освајам *несврш. према освојити*.

освојити, освојим сврш.
шта *заузети војном силом.* — Космај [су] ... Аустријанци освојили на препад. *Јак.*
шта *присвојити, отети; уграбити.* — Боље је да десет залогаја ... дадеш другоме, него да освојиш један туђ. *Ћор.* Тискају се дјеца и дјевојчице да освоје што љепше мјесто у црквеном проводу. *Ков. А.*
шта *задобити нечију љубав (пријатељство, наклоност и сл.).* — На јуриш [је] освојио симпатије младе вјеренице. *Том.*
кога *привући, примамити, задобити.* — Дјевојку је освојила диплома и титула човјека с цвијећем. *Сим.*

кога *обузети, опхрвати, савладати.* — С вечера би га ... освојио сан. *Новак.*

осврнути се, осврнем се сврш.
на шта *оживети сећања на нешто, подсетити се.* — Када се на ту своју прошлост осврнем ... нимало не завидим својим господским друговима. *Јурк.*
на кога / шта *пропратити с неколико речи, укратко приказати, поменути.* — Осврнуло се ... на њега више хрватских ... листова. *Марј. М.*

освртати се, -врћем се *несврш. према осврнути се*.

осетити, -им, ијек. **осјетити**, сврш.
шта *добити утисак преко чула, примити у свест (додиром, слухом и сл.).* — Осјетих хладно трупло гдје ме тишти, хладност смрти. *Гор.*
шта *постати свестан чега, приметити, опазити, уочити.* — Најважније је осетити и поштовати ритам у коме наш организам функционише – каже Загорац. (ЕК)
шта *у пуној мери доживети нешто, искусити, претрпети.* — Много је јада и горчине он због тога осетио. *Вес.*
шта *бити обузет неким осећањем.* — Дјевојчица осјети страх усред оне шумске полутаме. *Наз.*
шта *упознати, разумети, схватити.* — Његош је био дубоко националан човек и осетио је народну душу дубље но ико. *Скерл.* Гига је уистину осјетила Далмацију. *Бег.*

осећати, -ам, ијек. **осјећати** *несврш. према осетити*.
шта *духовно, емоционално доживљавати, преживљавати у себи.* — На ту мисао дође Радмила сутрадан док се пела са Србом ка испосници и одједном она поче осећати страх. (ЕК)
шта *имати осећање, чуло, смисао за нешто; познавати дубоко, моћи запажати фине разлике, односе, нијансе у нечему.* — Свако ко иоле осећа наш језик увиђа ... то. *Т. кљ.*

осигуравати, -уравам *несврш. према осигурати*.

осигурати, -ам сврш.
шта *учинити чврстим, сигурним, утврдити; заштитити.* — Ваљају камен ... да осигурају процијеп гдје је данила престрашена звјерка. *Вуј.* [Трећа армија] оставила је Дринску дивизију ... да јој осигура позадину. *Лаз. М.*
кога / шта *уговором о осигурању, уплатом одређене суме, обезбедити кога или што, склопити уговор о осигурању.* — [Агент осигуравајућег друштва] могао [је] да »осигура« оног газда Ристу, највећег тврдицу. *Срем.*

ослабити, -им сврш.
кога / шта *учинити слабим, немоћним, лишити снаге, моћи.* — Ослабио га је напор. *Петр. В.* Она промјена ... не може ослабити његова чувства љубави. *Крањч. Стј.*

ослабљивати, -абљујем *несврш. према ослабити.*

ослепљивати, -епљујем, ијек. **ослепљивати**, несврш.

ослепити, ослепим, ијек. **ослијепити**, сврш.
кога *лишити кога вида, учинити слепим.* — Ослијепио је јединога сина. *Павл.*

ослобађати (се), -обађам (се) *несврш. према ослободити (се)*.

ослободити, -ободим сврш.
кога / шта *отети, истргнути, избавити од окупације, туђинске и угњетачке власти, потчињености некоме; спасти, избавити из ропства, из непријатељских руку, из какве опасности.* — Из ... панџа си ослободио ову дјевојку. *Шен.*
кога *вратити, дати личну слободу ономе ко је био лишен ње; учинити да буде пуштен на слободу онај ко је био ухапшен.* — Хапси мене ... капетан среза. Најтеже је било Аћиму да ме ослободи кад ме оптужише да сам ... унук

вожда Ђорђа. *Ћос. Д.*
шта *учинити да постане слободно, доступно, покретљиво оно што је било свезано, прикљештено, заклоњено и сл.* — Руке ослободи и згрчи их. *Божић.*
шта *учинити да постане слободно оно што је било заузето, запремљено, закрчено.* — Ослободила [је] нешто мјеста на столу за рад. *Торб.*
шта *учинити да се испољи, очитује, дође до изражаја оно што је било прикривено, латентно, неутралисано.* — Доживљај путовања по Италији ослободио [је] нове ... стваралачке снаге. *Лит. 1957.*
кога / шта чега *учинити слободним, разрешити од какве обавезе, дужности и сл.*. — Синдикат сматра да угоститељске услуге смештаја треба ослободити обавезе плаћања пореза на промет. (ЕК)
кога *одбацити сумњу или оптужбу против кога, прогласити невиним.* — Суд га је ослободио. *Р-К Реч.*

~ **се**
кога / чега, од кога / чега *постати слободан, независан, стећи слободу.* — Како се ослободити окова дужничког ропства? (И) Међутим, да би се створила уређена држава неопходно је не само ослободити се од туђинског јарма већ и од унутрашњег ропства, … (И)
чега, од чега *одбацити од себе, отклонити, уклонити што.* — Ако може мала помоћ да се ослободим неких заграда и онога што се налази у њима. (И) Целулит настаје онда када организам није у стању ослободити се од отровних материја. (И)
чега, од чега *престати примењивати, престати се држати чега.* — Важно је нешто друго – ослободити се страхопоштовања према битном. (ЕК) Ослободити се од греха и нездравог духовног живота. (И)

ослонити се, ослоним се свршен.
на кога / шта *наћи, стећи потпору, подршку, помоћ у коме или чему.* — Као сељачки син ... није имао ни на ког да се ослони. *Петр. В.*
на кога / шта *поверити коме неку бригу, посао, дужност; поуздати се у кога или што.* — Ви се само ослоните на мене, а ја ћу то већ израдити. *Глиш.* Ослонимо се на своја чула! *Ант. I.*

ослањати се, -ам се *несврш. према ослонити се.*

осмислити, -им свршен.
шта *дати смисао чему.* — Није успео да осмисли једну идеју. *КН 1959.*

осмишљавати, -ишљавам *несврш. према осмислити.*

осматрати, осматрам *несврш. према осмотрити.*

осмотрити, осмотрим свршен.
кога / шта *погледом обухватити, посматрањем испитати, прегледати, разгледати.* — Наже се ... да осмотри тканину. *Франг.* Застадоше да осмотре терен пред собом. *Јак.*

оснаживати, -ажујем *несврш. према оснажити.*

оснажити, оснажим свршен.
кога / шта *учинити снажним, јаким, ојачати, окрепити.* — Шта тај Сабор хоће? ... Да земљу оснажи. *Бој.*
шта *дати законску снагу, потврдити, учинити пуноважним, важећим (пресуду, одлуку, указ).* — Касација оснажи преиначену пресуду. *Дом.*

оснивати, оснивам *несврш. према основати.*

основати, оснујем свршен.
шта *положити темеље чему, установити, формирати, створити.* — Основали су читаоницу. *Срем.* Основао [је] опћинску глазбу, дилетантску групу. *Мар.*

оспоравати, -оравам *несврш. према оспорити.*

оспорити, оспорим свршен.
шта *прогласити спорним, не сложити се с чим, изјаснити се против чега;*

опозвати, побити. — Тешко је оспорити хуманистички смисао народне вере. (ЕК)

осрамотити, -амотим сврш.
кога / шта *нанети коме срамоту, обрукати, окаљати*. — Срце ... често седе осрамоти власи. *Митр*.
кога *обешчастити (девојку, жену)*. — Оробе ... људе, жене и дјевојке осрамоте. *М-О*.
кога *учинити да се неко застиди, посрами, застидети, посрамити*. — Пружила је кокетно руку ... да је пољуби: Но, господине ... ваљда ме нећете осрамотити. *Петр. В*.

осрамоћивати, -оћујем *несврш. према осрамотити*.

оставити, -им сврш.
шта *ставити, метнути, спустити што негде да тамо остане, спремити, похранити; пустити из руку*. — Викне Огеван, оставив весло. *Љуб*.
шта *прекинути, престати чинити што; ослободити се чега*. — Сви остависмо читање и погледасмо у њега. *Дом*. Остави, мила, стид! Дед запјевај! *Цес. Д*.
шта *престати употребљавати што, престати бавити се чим*. — Оставио занат и дао се на трговину. *Павл*. Оставио је службу, не упитавши никога. *Селим*.
кога / шта *напустити (кога, што), прекинути везу (с ким)*. — Ако задругар остави задругу, нема никаква права на задругарску својину. *Марк. Св*. Напао је ножем и исекао њен љубавник ... јер га [је] оставила. *Рист*.
кога *остати без чега, изгубити што (неку моћ, неко својство, способност); издати, изневерити*. — Цвита уђе ... Бакоњу намах остави поуздање. *Мат*. Ради док га снага не остави. *Куш*.
шта *одлучити, пустити, допустити да што остане, да се не уклони, не укине, не уништи*. — Сврзибрада ... [је] човјек који једанпут остави браду, па је опет обрије. *Вук Рј*.
шта *заборавити, не узети што са собом*. — Оставио сам кључ у брави, кишобран у кафани. *Бак. Реч*.
шта на коме *препустити, поверити коме да што ради, чува или да чиме управља за време чије одсутности*. — Дуђан ће [док буде на путу] оставити на калфи. *Срем*. Оставио је Паниковски пословницу на самоме Фунту. *Крањч. Стј*.
шта коме *дати некоме нешто у наслеђе, учинити да неко добије, да му остане (као поклон, надокнада и сл.)*. — По тестаменту који је пронађен и на суду отворен, своју кућу на обали, башту и воћњак око ње оставио је пређашњем власнику земље, Ранку Жалици. (ЕК)

~ се
чега *престати чинити што, оканити се, махнути се (кога, чега), одустати (од чега)*. — Оставите се статуса. (И)

остављати (се), -ам (се) *несврш. према оставити (се)*.

остваривати, -арујем *несврш. према остварити*.

остварити, остварим сврш.
шта *привести у стварност, у дело оно што се жели, замишља или хоће*. — Ове године [ће] коначно остварити свој дивни сан. *Пав*. Питање је да ли би ту претњу могао остварити. *Јов. С*.

осујећивати, -ћујем *несврш. према осујетити*.

осујетити, осујетим сврш.
кога у чему *онемогућити, спречити некога у каквој намери*. — Полиција се, како нам је речено, обавезала да ће га пратити и осујетити у извршењу евентуално нових кривичних дела. (И)
шта *спречити, онемогућити да се нешто догоди, оствари*. — Блазнавчеве планове ... могли су увек осујетити. *Јов. С*. Тим савезом је Енглеска осујетила јачање Њемачке. *ОП 2*.

отарасити се, -им се сврш.
кога / чега *ослободити се, решити се*

(кога, чега). — Желео [је] да се што пре отараси болеснога. *Чипл.* Да би га се отарасио, коначно рече ... *Франг.*

отварати, -ам *несврш. према отворити.*

отворити, отворим сврш.
шта *уклонити или померити оно чиме је што затворено; учинити да се у што може ући или из чега изаћи.* — У летњим месецима кад температура прелази 30 степени, отворити прозоре да би се стан исушио. (ЕК)
шта *учинити доступним унутрашњи део чега.* — Отвори орман и склони скуте хаљина, књижица се зацрвени, она се маши да је подигне и прикључи као непредвиђену драгоценост оном што је нужно. (ЕК)
шта *растворити, расклопити, раширити.* — Широм отвори уста и оне плаве очи. *Бен.* Доста је отворити новине. *Петр. Р.*
шта *учинити употребљивим, пустити у рад.* — Покрајински премијер др Бојан Пајтић отворио је данас новоизграђени пут Мужља – Лукино Село у Мужљи. (ЕК)
шта *откључати.* — Уме отворити и браву, или локот. *Ад.*
шта *почети; започети рад каквог скупа.* — Незнатни Колумбо отворио је ново раздобље. *Нех.* Прво да отворим седницу! *Нуш.*
шта *започети с радом (обично у каквом локалу).* — Чим се оженим ... отворићу мали хотел. *Ћип.* Отворит ћу адвокатску канцеларију. *Фелд.*

отелити, отели сврш.
кога *донети на свет (теле).* — Отелила крава вола да вози у јарму кола. *Н. посл. Вук.*

отерати, -ам, ијек. **отјерати**, сврш.
кога / шта *приморати кога, што да напусти неко место, да оде, да се удаљи, одагнати, најурити.* — Отац га отера, па на молбу материну опет прими. *Игњ.* Стресе главом као да жели отјерати неугодну мисао. *Крањч. Стј.*
кога *уклонити са каквог посла, отпустити.* — Отјерао је једног дугогодишњег помоћника и узео другог. *Козарч.*
шта *одвести, отпремити (каквим превозним средством или на некој товарној животињи).* — Узјашио ... ђогата и отјера товар трговине. *Ботић.*

отети, отмем сврш.
кога / шта коме, кога / шта од кога *силом узети, силом присвојити туђе, ограбити.* — Она ми оте све. Оте ми дете, оте ми имање. *Вес.* Он је током саслушања и истраге признао све и предао предмете које је *отео од* Ф. П. (И)

~ се
од кога / чега *ослободити се силом, истргнути се.* — Једва се од сеоских паса отела. *Рад. Д.*

отимати, -ам и -мљем *несврш. према отети.*

~ се *несврш. према отети се.*
за кога / шта, о кога / шта, око кога / чега *јагмити се, грабити се.* — За такве романе читаоци се ... не отимљу. *Нед.* Милан и Интер отимају се о Качара! (И) Ослушкујемо цвркут птица или их посматрамо док се отимају око драгоцених мрвица хлеба. (И)

отказати, откажем сврш.
шта коме *дати отказ, раскинути уговорни однос.* — Отказао [је] квартир глумцима. *Срем.* Отказао [јој је] стан. *Кум.*
шта *не извршити нешто већ уговорено, објављено и сл.* — Дошао је Боро Лазовић, а председник ФС Црне Горе Новак Јовановић отказао је долазак због болести. (ЕК)

отказивати, -азујем *несврш. према отказати.*

откачивати, -ачујем *несврш. према откачити.*

откачити, -им сврш.
шта *скинути нешто што је закачено, ослободити што закачено, окачено; одвојити прикачено.* — Он откачи свој

кратак зимски капутић, обуче га. *Ранк.* Откачи изнад огњишта вериге. *Глиш.*

откидати, откидам *несврш. према откинути.*

откинути, -нем сврш.
шта *отргнути кидајући, насилно одвојити.* — Главу ћу му као врапцу откинути. *Станк.*

отклањати, -ам *несврш. према отклонити*.

отклонити, отклоним сврш.
шта *учинити да нечега нестане, одстранити:* ~ опасност. — Требало [је] отклонити тешкоће с Турском. *Јов. С.* Закон ... треба да отклони неодређености ... у ... прописима. *Вј. 1960.*

откључавати, -учавам *несврш. према откључати*.

откључати, -ам сврш.
шта *отворити кључем (оно што је закључано), одбравити.* — Одгурну покован дрвен мандал и откључа. *Андр. И.*

откопчавати, -опчавам *несврш. према откопчати*.

откопчати, -ам сврш.
шта *растворити копче, извадити (дугме, пуце) из петље или рупице; раздвојити оно што је копчама, дугметима спојено, приклопљено*. — Откопча свилену торбицу. *Вас*. Не могу ни кожух откопчати! *Шов*.

откочивати, -очујем *несврш. према откочити*.

откочити, откочим сврш.
шта *пустити у рад или припремити за дејство неки механизам и сл. уклањањем кочнице или ма какве препреке*. — Откочи грамофон и зачас забруја лака музика. *Бар*. Откочили су револвере и држали их у руци. *Чипл*.

откравити, откравим сврш.
шта *одмрзнути, загрејати.* — Колико сам пута руку на њој [лули] откравио. *В 1885.* Прије пећи, открави руке. *Марк. М.*
шта *топлотом учинити да се (што) одмрзне, да се почне топити.* — Сунце открави снијег. *Лоп.*

открављивати, -ављујем *несврш. према откравити*.

откривати, откривам *несврш. према открити*.

открити, откријем сврш.
шта *уклонити, скинути, смаћи покривач, застор и сл.; разголитити, обнажити; супр. покрити*. — Још никада не открих те копрене. *Матош*. Капе доље! ... Откријте главе! *Крањч. Стј*.
шта *истражујући, проучавајући доћи до неког новог сазнања, проналаска и сл., опазити, пронаћи уопште.* — Роберт Браун је 1831. открио неко гушће тјелешце и назвао га nucleus — језгра станице. *НЕ.* Авијација је открила кретање наших јединица. *Дед. В.*
шта *сазнати, дознати.* — Можда је лакше открити истину у старо доба? (ЕК)
шта коме *казати, саопштити, обелоданити.* — Осмјелио [бих се] да ти откријем истину. *Креш.*
шта коме *одати, проказати.* — Један осуђеник ... [је] отишао и цијелу ствар открио управнику. *Чол.*
шта *указати на што, показати.* — Рат је открио ове наше војне недостатке. *Јов. С.*

отпарати, отпарам сврш.
шта *парајући одвојити оно што је сашивено, рашити.* — Не може ништа пришити ни отпарати. *Андр. И.*

отпетљавати, -етљавам *несврш. према отпетљати*.

отпетљати, -ам сврш.
шта *одрешити петљу, откопчати, одмрсити.* — Отпетља му петље на шљему. *Вел.* Љуба ти је дугме запетљала ... чини ми се да ћу да отпетљам. *НП Вук.*

отписати, отпишем сврш.

шта коме *поништити, опростити (дуг).* — Наговести: да би радо отписао део дуга. *Сек.* Отписао сам му дуг. (ЕК)
кога *избрисати из списка живих; сматрати да неко није жив.* — Грле [се] и љубе с људима које су већ дуго времена били прежалили ... и ... отписали. *Лал.*

отписивати, -исујем *несврш. према отписати.*

отплатити, отплатим сврш.
шта *исплатити у ратама, оброцима; плаћањем накнадити, подмирити.* — Касније ћу ја отплатити своје дугове. *Нех.*

отплаћивати, -аћујем *несврш. према отплатити.*

отпустити, отпустим сврш.
кога *пустити кога да оде, отправити, испратити.* — Предстојник [је] особито љубезно отпустио Маријана Јеловића. *Ивак.* Ревизор отпусти децу кућама. *Ранк.*
кога *ослободити службе у војсци или какве друге дужности.* — Сутра те водим у школу. Нијесу ми те хотјели отпустити. *Ков. А.*
кога *дати отказ коме, одузети коме службу, посао.* — Почетком 1999. отпустио га је са места шефа дипломатије.

отпуштати, отпуштам *несврш. према отпустити.*

отпушавати, -ушавам *несврш. према отпушити.*

отпушити, -им сврш.
шта *извадити запушач, отчепити; уопште ослободити какав отвор.* — Замириса ... као да си отпушио боцу финог рума. *Сек.* Тад су сви они људи отпушили носеве. *КН 1958.*

отрежњавати, -ежњавам (ек. и ијек.) и **отрежњивати**, -ежњујем *несврш. према отрезнити.*

отрезнити, отрезним, ијек. **отријезнити**, сврш.
кога *учинити трезним, учинити да кога прође пијанство, ошамућеност, бунило и сл.* — Осети да му пребацује што се као човек мало развеселио. И то га мало отрезни. *Вес.*
кога *ослободити опчињености чим, занетости и сл.; вратити коме способност реалног, трезвеног расуђивања, вратити у стварност.* — Мало ме је отрезнио свјеж ноћни ваздух. *Чол.* Зелене немачке униформе отрезнише [га]. *Пер.*

отресати (се), отресам (се) *несврш. према отрести (се).*

отрести, отресем сврш.
шта *тресући учинити да што отпадне (нпр. плод с дрвета).* — Покосе ливаде, отресу воћњаке. *Ранк.*

~ се
чега *опростити се, ослободити се, отарасити се.* — Браћу мисао једна сложи да се отресу робовања биједна. *Враз.* Није [се] могао отрести сиротиње. *Глиш.*

отровати, отрујем сврш.
шта *учинити отровним, прелити, премазати и сл. отровом.* — Још се Турчин увјероват неће, до наточи златну купу вина, оно вино добро отровао. *НП Вук.*
кога *извршити рђав утицај на кога, искварити.* — Није оправдан онај страх да је тобоже данашња политичка ситуација отровала редове слободоумног академичког грађанства. *Ђал.*
кога *усмртити отровом.* — Сатрап је казао блудници да отрује весника. *Дуч.*

отцепити, отцепим, ијек. **отцијепити**, сврш.
шта *цепањем откинути, отргнути.* — [Ана] ми је отцепила лист [од књиге]. *Лаз. Л.*

~ се
од кога / чега *одвојити се, одделити се; удаљити се, отуђити се.* — Како је могао пустити да се хрватско приморје отцијепи од банске власти. *Шен.* Осјетио сам да сам се прерано отцијепио од

људи, да сам осамљен. *Андр. И.*

отцепљивати (се), -епљујем (се), ијек. **отцјепљивати (се)** *несврш. према отцепити (се).*

отчепити, отчепим сврш.
шта *извадити чеп, отпушити.* — Швејк отчепи боцу, принесе је устима. *Вин.*

отчепљивати, -епљујем *несврш. према отчепити.*

оценити, оценим, ијек. **оцијенити**, сврш.
кога *дати оцену (ученику, такмичару и сл.).* — Ово је програм који прорачунава како оценити ученике на основу урађеног теста, односно како одредити границе за оцене. (И)
кога *дати суд, мишљење о коме или чему.* — Народ може оценити потпуно људе које шаље на скупштину. *Марк. Св.*
шта *утврдити какво је нешто, проценити (околности, ситуацију, стање ствари).* — Треба да оцијени ситуацију. *Ват.*

оцењивати, -ењујем, ијек. **оцјењивати** *несврш. према оценити.*

очаравати, -ам *несврш. према очарати.*

очарати, очарам сврш.
кога чиме *опчарати, зачарати, омађијати.* — Очарала [га је] различитим биљем. *Ђорђ.*
кога чиме *опчинити дражима, лепотом, добрим особинама, одушевити.* — Моје необично приказивање потпуно [је] очарало моје слушатељице. *Шкреб.* Мој комшија с леве стране очарао ме је причом о малом хотелу подигнутом у шумовитој ували, на хиљаду сто метара надморске висине. (ЕК)

очекивати, -екујем несврш.
шта од кога, чега од кога (уз негацију) *надајући се коме или чему, прижељкујући чекати кога или што, чекати уопште.* — Нису само они очекивали од ње добити. *Јов. С.* Никад нисам очекивао таму с толиком чежњом. *Гор.*
кога / шта *предстојати, бити пред оним на шта ће се наићи, што ће се десити у будућности.* — [Невоље] очекују поларне експедиције. *Петр. М.* Очекују вас напорни маршеви. *Јонке.*
шта од кога *веровати у што, надати се.* — Стари слуга Андрадо је свирао на гитари, а Леонора је играла болеро, живахно и љупко, што никада не бих очекивао од васпитанице кармелићанки, јер је тамо провела прве године живота и тек после кнежеве смрти су је дали урсулинкама. (И)

очешати, очешем сврш.
кога / шта *окрзнути, огрепсти, дотакнути.* — Ту га је очешало тане пушчано преко носа. *Вук.*

~ се
о кога / шта *окрзнути се, дотакнути се.* — Очешао се о попа па мисли да је светац! *Бен.*

очувати, очувам сврш.
шта *чувајући задржати у добром или истом стању, не допустити да што пропадне.* — Можемо ... очувати своје тијело од ... изнемоглости. *Атл.*
шта *задржати, сачувати оно стање, онај положај што одговара.* — Бригада би ... очувала потребну близину са Првом армијом. *Лаз. М.* Командант очува своје добро ... расположење. *Вас.*

ошамарити, -им сврш.
кога *ударити неком шамар.* — Одмах [је] ошамарила и Григорија. *Л-К.*

ошамутити, -амутим сврш.
кога *помутити свест, памет, скоро онесвестити (обично ударцима по глави или чиме што снажно делује физички или психички).* — Кад се неколико пута заредом окрећемо на исту страну, настаје вртоглавица која нас ошамути. *Ант. 1.*

ошамућивати, -ућујем *несврш. према ошамутити.*

ошишати, ошишам сврш.
кога *одсећи, подсећи, скинути косу (маказама, машином).* — Највише прашине подигла је прича да се Аркан нашао у улози Цециног „фризера“, односно да ју је ошишао на ћелаво. (ЕК)
кога *подвалити; опељешити, опљачкати.* — Дао [се] у руке нитковићу који га је ошишао и обријао. *Шен.*

оштетити, -им сврш.
кога / шта *нанети, начинити штету; нанети квар, покварити.* — Оштетили [сте] ... државу и супротставили се њеним законима. *Јак.* Оштетиле су му мотор бомбом. *Дед. В.*

оштећивати, -ећујем *несврш. према оштетити.*

оштрити, -им несврш.
шта *чинити да нешто буде оштро, брусити; шиљити.* — Тек је почео бритву да оштри. *Лоп.*
шта *чинити изоштрени(ји)м, финијим, изоштравати, развијати, усавршавати.* — Он [кофеин] ми оштри и бистри дух. *Ујј.*

ошурити, -им сврш.
кога *опарити врућом, кључалом водом и очупати.* — Био [је] ... вешт да закоље, ошури и уопште уреди прасе. *Срем.* Хоћете ли га [свињче] ошурити у ходнику? *Бен.*

пазити, -им несврш.
на кога / шта *с пажњом надзирати.* — Својим друговима ... речем ... нека на лађе пазе. *М-И.* Пази на ред, пази да ко не нанесе коме штету. *Дом.* Пазили бисмо строго један на другога. *Гор.*
на шта *вребати, мотрити, стражарити.* — Чувајте се! На сваку вашу стопу пазе! *Ком.*
кога / шта *бринути се (о коме, чему), чувати (кога, што).* — Ја сам била у његовој кули. Чувала му кућу и кућиште, пазила му дјецу и огњиште. *Огр.* Границу нашу пази и чува граничар, вјечно будан. *Ћоп.* Преко ноћи пазио је стоку. *Ћип.* Стално интригира против њега ... оптужујући га ... да само пази своје интересе. *Мил. В.*
кога *ценити, поштовати, уважавати.* — Памти ... да су те пазили као човјека. *Шен.* Добра ми је била планинка, добар господар, врло су ме пазили. *Буд.* И господин начелник, и он ме пази. И код њега сам пио каву. *Вес.* Владика је Новицу ... цијенио и пазио. *Вуј.*

паковати, -кујем несврш.
шта *слагати, везати у свежањ један или више предмета.* — Затим излази из стана, узима свој адресар и, у наступу оптимизма, пакује пицаму и четкицу за зубе. (ЕК)
шта коме *стављати коме што на терет, теретити кога чим с намером да му то нашкоди, подметати.* — Капетан Сава је знао да »пакује« кривице онима који му нису по вољи. *Глиг.* Не пакујем му ништа. Нити то кажем што сам уврећен. *Дав.*

пакостити, -им несврш.
коме *чинити пакости коме, чинити за инат, пркосити, шкодити коме.* — Оном [су] професору ђаци највише пакостили који је с њима тирански поступао. *Марк. Св.* Она је знала да је официр не може узети, али гонило ју је да пакости свету, да се игра с немогућим. *Петр. Б.*

палити, палим несврш.
кога / шта *уништавати огњем, ватром.* — Ти се заговорио овде, а тамо доле пале ти, пале кућу! *Срем.*
шта, чега (уз негацију) *чинити да нешто гори, изазивати горење ради грејања, кухања, светлости и сл.* — [Лекар је] палио лампе и сијалице. *Рист. М.* Тихо [би] уздисала, палила кандило у његовој соби. *Сим.* Преко дана не палим ватре [за кухање]. *Јак.* Силвестар нажигачем пали лулу. *Божић.*
кога / шта *изазивати пораст осећања, полет, одушевљење, распаљивати, узбуђивати.* — Ви ... палите духове, заносите младеж! *Сек.*

памтити, -им несврш.

кога / шта *држати у памети, сећати се, не заборављати.* — То су били један народ откад их свијет памти. *Павл.* Има још много нас који памтимо оне црне дане пре толико година. *Ад.*

паралисати, -ишем сврш. и несврш.
кога / шта *изаз(и)вати парализу, стање парализе, парализованости*. — Наши листови дужни су да изоставе све измишљотине које парализују истине што их оне желе да распростру. *Марк. Св.* Њихову брзину и жустрост наши паралишу тачним додавањем и вештим маневрима. *Пол. 1958.*

паркирати, паркирам сврш. и несврш.
шта *оставити, остављати ауто или какво друго возило на за то одређеном месту.* — Кола су паркирали, и они сви нахрупише у гостионицу. *Грг.*

парничити се, -им се несврш.
са киме *водити парницу с ким, спорити се с ким на суду.* — Они се не цењкају на пијаци и не парниче пред судом. *Андр. И.* Где су средства народу да се парничи с њиме?! *Гор.*

пародирати, -одирам несврш.
кога / шта *чинити, стварати пародију; приказивати у смешном, карикатурном облику.* — Треба споменути ... хероикомичну пјесан »Марунко« ... гдје се повео за »Дервишем« Стијепа Ђорђића, пародирајући љубав наивног сељака. *Водн.* Домановићева сатира разара власт династије Обреновића ... жигоше је, персифлира, пародира. *Глиг.*

парцелисати, -ишем сврш. и несврш.
шта *(из)вршити парцелацију.* — Решили смо да то [гробље] једаред прекопамо и парцелишемо. *Сек.*

патентирати, -ентирам сврш. и несврш.
шта *доби(ва)ти, имати патент на што, потврдити, потврђивати што патентом.* — На овом мотору радио је од године 1860. до 1874. када га је патентирао. *Аут.*

певати, -ам, ијек. **пјевати**, несврш.
шта *изводити, интерпретирати мелодију, музичке тонове гласом.* — Три италијанска тенора, Франко Бонисоли, Ландо Бартолини и Винћенцо де Анђелис, вечерас ће у Великој дворани Центра „Сава“ певати најпопуларније арије из оперске литературе. (ЕК)
шта *изводити различне уху угодне звукове* (о *птицама певачицама и неким инсектима).* — Зричци, као и обично, певају своју монотону песму. *Дом.* Али још дуго сам чуо у полусну штурка што пјева ноћи своју вјечну тужаљку. *Војн.*

пеглати, пеглам несврш.
шта *глачати пеглом тканине (рубље, одећу и сл.).* — Очекивала је да ће Он пеглати пелене док Она доји бебу. (ЕК)

пећи, печем несврш.
шта *спремити, припремати храну за јело сувим грејањем на ватри, на жару, на ражњу или роштиљу, у пећи или држећи у чему на ватри.* — Тесто премазати размућеним жуманцетом и пећи хлеб у топлој пећници отприлике три четвртине сата.
шта *припремати какав напитак деловањем ватре (кувањем, дестилацијом и сл.).* — Ја сам почео *пећи ракију* 2006. године! (И)
шта *излагати ватри какву материју или предмет ради стицања нових својстава (чврстоће и др.).* — Са супругом Тином је копао земљу, *пекао циглу* и радио друге тешке послове које је изискивала изградња цркве. (И)
шта *деловањем чега усијаног, запаљеног, врућег, врелог, чега што нагриза, разједа, производити опекотине, опекотине или осећај опекотина*. — Цигарета му је већ пекла прсте. *Ћос. Б.*
кога *бити надражен, захваћен болом, тиштати.* — Весело [су] ишли по цести. Но коначно су их већ почели табани пећи. *Брл.*
кога *причињавати, проузроковати, задавати физички бол (о рани и сл.).* — Гадно га је пекао жуљ. *Чипл.*
кога *причињавати душевне, моралне*

муке, патње, гристи, мучити. — Рекла му је да га презире, и та га је ријеч пекла. *Том.* Њу пече срамота због држања њенога другог сина. *Чол.*

пецати, -ам несврш.
кога *ловити удицом рибу.* — Пецали су рибу око њега. *Андр. И.*

пецнути, -нем *свр. према пецати.*

писати, пишем несврш.
шта чиме *бележити на папиру, хартији или др. слова, бројке, цифре итд.* — И он настави писати тако да је прскало са шкрипутава пера. *Крањч. Стј.* Стева практикант замаче прст у вино, те њиме пише по столу своје име. *Лаз. Л.*
шта *стварати, састављати какав текст, књижевно дело.* — Учи ... да чува ред држави, пише јој законе и издаје наредбе. *Ћос. Д.* Колико би дивних ... књига оставио 19. вијек ... да су [књижевници] писали натенане. *Матош.*
коме *обраћати се коме писмено, писмом јављати, саопштавати, слати писмо.* — Пишем господару Ђорђу опширно како је амо. *Нен. М.* [Његош] је ... на све стране писао ... пламена родољубива писма. *Бошк.*
шта *бележити, записивати.* — Путници пишу ... своја путовања. *Нен. Љ.* Сањају, без сумње, и други људи луде и глупе снове, али их ваљда не пишу. *Дом.*

пити, пијем несврш.
шта, чега *уносити кроз уста у свој организам какву течност и гутати је.* — Наравно, рећи да треба пити црно вино за лечење инфекције исувише је рано, али добро вино, богато антиоксидантима у умереним дозама може већ сада бити проглашено за лековито. (ЕК) Ја мислим да, пошто је опасно за повратак, ви можете пити вина вечерас и на острву, а ујутру се вратити. (ЕК)
шта *увлачити у себе, усисавати, упијати.* — Та глина је порозна и пије брзо мирис јабуке. *Крањч. С.* Изанђали гуњ ненасито [је] пио раскрављени снег. *Рад. Д.*

питати, питам несврш.
кога за кога / шта, кога о чему *обраћати се коме речима, тражећи одговор.* — Јеси ли питао лекара? *Уск.* Немојте ме питати о томе, молим вас! (ЕК) Анонимна из кабинета је обећала да ће Радовића питати за дозволу и о томе нас обавестити. (ЕК)
кога шта *испитивати, проверавати чије знање.* — Наставница исто мисли на удају, а овамо мора питати граматику. *Дом.* Већ кад учитељ математике најави да ће ме питати математику осећам нешто чудно у желуцу. (И)

плавити, -им несврш.
шта *разливајући се покривати, испуњавати што (о води), потапати, поплављивати.* — С једне га [село] стране плави Сава, а с друге Засавица. *Вес.* Ријека је плавила околину својих обала. *Туђ.*

плазити се, -им се несврш.
коме *ругати се некоме, задиркивати, зачикивати некога пружајући, показујући језик.* — Почела је да виче и да грди: они су јој се смејали и плазили. *Рист.*

плашити, -им несврш.
кога киме / чиме *чинити да се неко боји, изазивати, задавати страх, страшити.* — Плаше ме ове лепоте јануарске, јер се бојим да их у априлу и мају не искијамо. *Вес.* Она ме већ одавна плаши учитељем. *Пав.*

~ се
кога / чега *имати, осећати страх, бојати се, стрепети.* —У том смислу не треба се претерано плашити изворних енглеских речи. (ЕК) Немојте се плашити ни њега, нити онога што други о њему мисле. (ЕК)
за кога / шта *стрепети, бринути се (за некога, за нешто).* — Не плашим се ја за живот, да знаш! Нисам ја кукавица. *Ћос. Д.* Да ћу се ја увек, и кад буде одрастао човек са породицом, плашити и бринути за њега. (ЕК)

плесати, плешем несврш.
шта *изводити какав плес.* — Дјевојке плешу врло разуздане игре на забаву гледалаца. *Том.*

плести, -етем несврш.
шта *савијајући, превијајући што уско и дугачко (гранчице, пруће, траке, нити и сл.) састављати у једну целину; правити, производити нешто састављајући на такав начин руком или помоћу игле, кукице или на машини.* — Јасна плете корпе, уместо да ради у школи. (ЕК)

пљачкати, -ам несврш.
кога / шта *вршити пљачку, грабеж, отимати чију имовину.* — [Ова племена] употребљавају сваку повољну прилику да ... пљачкају све што се може опљачкати. *Цвиј.*

побољшавати, -ољшавам *несврш. према* ***побољшати***.

побољшати, -ам сврш.
шта *учинити бољим, поправити, унапредити.* — Ти [су] доживљаји ... побољшали моје поимање свијета. *Креш.* Саме политичке слободе не могу побољшати положај народних маса. *ОП 1.*

побринути се, -нем се сврш.
за шта *предузети све потребно, повести бригу, постарати се, узнастојати око чега.* — Сад ми треба само да се још побринем за зимницу. *Вес.*

поверавати (се), -веравам (се), ијек. **повјеравати (се)** *несврш. према* ***поверити (се)***.

поверити, -им, ијек. **повјерити**, сврш.
кога / шта коме *предати коме што на чување.* — Једна госпа повјерила овцу вуку. *Шен.*
шта коме *рећи, саопштити коме што у поверењу.* — Ову тајну поверио је само једном заробљенику који је знао књиговезачки посао. *Јак.*
шта коме *дати коме да учини или изврши што, поуздавајући се у његову исправност и способност.* — 1937. Дигне начелника са службе, те на свачије чудо повјери Јакову Кларићу управу општине. *Коз. Ј.*

~ **се**
коме *предати се на веру, ослонити се на кога, поуздати се у кога.* — А и не знам како је могао повјерити се невјерну Турчину. *Јаки. Ђ.*
коме *саопштити коме своје мисли и осећања у поверењу.* — Осећао је да се мора некоме поверити, морао је имати некога с ким би могао о томе говорити. *Вес.* Зар се нисте могли мени повјерити? *Креш.*

повести, поведем сврш.
кога *поћи с ким заједно дајући му правац кретања, помоћи при ходању.* — Поведавши дјевојчицу за руку, кнез Крсто стао је с оцем чело катафалка. *Нех.*
кога *узети кога са собом.* — Било му је пријатније него да су га изненада повели у циркус. *Макс.*

~ **се**
за киме / чиме *поћи за ким или чим следећи га, угледати се на кога.* — За градовима се доста касно повела и држава. *Рад. Стј.* И како је могла да се поведе за овом неурачунљивом интриганткињом Јованком. *Андр. И.*

повећавати, -ећавам *несврш. према* ***повећати***.

повећати, *-ам* сврш.
шта *учинити да што постане веће, обилније, многобројније.* — И стас му повећа и снагу. *М-И.*

повиновати се, -нујем се сврш. и несврш.
коме / чему *покорити се, покоравати се без поговора, бити послушан.* — Сваки члан мора се строго повиновати свим решењима скупа и управе. *Лапч.*

повисити, повисим сврш.
шта *учинити вишим, већим, повећати.* — Стари је газда ... прилегао да повиси на неки начин своје приходе. *Ћос. Б.*
шта *учинити вишим, јачим у тону.* —

Певачице истегоше вратове ... и повисише глас у његову почаст. *Мил. В.*

повишавати, -ишавам *несврш. према повисити.*

повредити, повредим, ијек. **повриједити**, сврш.
кога / шта *изазвати бол, рану, озледити.* — Полако ... пипкаху пред собом ногом како не би повриједили ... рањенога друга. *Кос.* Није могао стајати, јер су му [стражари] повриједили лијеву цјеваницу. *Чол.*
кога чиме *нанети душевни бол, увредити.* — Чувао се да ни ријечју кога не повриједи. *О-А.*
шта *прекршити, нарушити, погазити (закон, пропис и сл.).* — Порта повреди уговоре, по којима је Русија имала с њом право заједничког покровитељства над румунским кнежевинама. *Гавр.* Човјек не губи својих права које имаде као људско биће ... ради тога што је повриједио закон. *Мј. 1926.*

повређивати, -ђујем *несврш. према повредити.*

погазити, -им сврш.
кога / шта *изгњечити, изгазити ногама ходајући, колима возећи и сл., газећи згњечити.* — Дођосте и погазисте ми ову њиву ... Па ко ће то да плати? *Јак.* Блијед и слабашан, ни мрава не би погазио. *Хорв.*
шта *напустити, занемарити, одбацити.* — Они [наши људи] би ме тада проклели ... јер сам погазио старе обичаје. *О-А.* Погазих мајчин савјет и у крило пођох црно. *Кам.*
шта *обешчастити, осрамотити.* — Ставити вашу срамоту на свачија уста, погазити ваше име. *Шен.* Да сам госпођица ... ја бих чест и образ погазио и сваки дан бих другог момка волео. *Сек.*
шта *прекршити што, одрећи се чега (обично у етичком смислу).* — Знам ја да и ти не можеш погазити своје ријечи. *Том.* Партијци се подстичу да издаду заставу своје Партије, да погазе заклетву коју су дали као припадници Армије. *Пиј.*

погледати, -ам (ређе погледим) сврш.
у кога / шта *управити поглед према коме, чему.* — Прво је сумњичаво погледао у мали магнетофон који сам отворено поставио на сто, али је пристао да говори. (ЕК)
кога / шта *обухватити погледом, осмотрити.* — Стани, сунце, стани ... да погледим сва мјестанца редом још једанпут млађаним погледом. *Радич.* Јеле дубоким уздахом погледа сина. *Војн.*

погледати, погледам *несврш. према погледати.*

погнути, погнем сврш.
кога / шта *сагнути, згрбити.* — Почне тада ... витез говорит' кога је погнула старост. *М-И.* Погне висок стас [пред вратима] као и отац, и уђу. *Сек.*

погодовати, -дујем несврш.
чему *повољно деловати, ићи коме, чему у прилог, помагати, користити.* — Сточарству врло добро погодује јака производња крмног биља. *ЕГ 1.*

погоршавати, -оршавам *несврш. према погоршати.*

погоршати, -ам сврш.
шта *учинити горим.* — Колико је то целокупан наш положај погоршало, нисмо одмах разумели. *Јов. С.* Остале фразе ... још [су] само више погоршале моје ... горке часове. *Кос.*

погубити, погубим сврш.
кога *лишити живота, убити, смаknути, усмртити.* — Турски [је] цар Мехмед на вјери погубио босанскога краља. *Том.* У једном боју погубио [је] једног турског војника. *Вес.*
кога / шта *изгубити једно за другим, постепено.* — Има родитеља који су погубили децу далеко од села. *Нуш.* Толики наши људи доље [у вароши] главе погубише. *Ћоп.*
шта *изгубити много, све, остати без чега.* — Љепше је памет стећи, а благо

погубити. *Јурк.* Јунаке је ... многе одвео, простране лађе погубио. *М-И.*

погурати, погурам сврш.
кога / шта *мало гурнути (обично страга, са стране)*. — Он озбиљно климну главом, као да ме похваљује и онда погура колица према главном пролазу. (ЕК)
шта *потакнути, подстаћи на убрзавање какве радње, пожурити, поспешити.* — Отишли су у друга предузећа да ... »погурају« уговорене испоруке потребног материјала. *Б 1957.*

подаривати, -арујем *несврш. према* **подарити**.

подарити, подарим сврш.
шта коме *дати коме нешто као дар, поклон.* — Подарио [му] двије сребрне двосексерке. *Киш.* Природа је подарила људима само један живот. *Јак.*

подвалити, подвалим сврш.
коме *послужити се подвалом, намерно подметнути лаж под истину, поступити нечасно, несавесно према коме.* — Старим лолама и видрама обично се не може подвалити. *Срем.* Умио [је] да свима свједоцима оптужбе ... подвали и да их ... збуни. *Л-К.*

подваљивати, -аљујем *несврш. према* **подвалити**.

подвлачити, подвлачим *несврш. према* **подвући**.

подвући, -учем сврш.
шта *повући црту испод чега написаног, потцртати.* — Ево, уверићу вас да сам у списку чак и подвукла ваше име. *Нуш.*
шта *особито истаћи, нагласити.* — Одржао је говор у коме је подвукао историјско значење нашег уједињења. *Риб.*

подгревати, подгревам, ијек. **подгријевати** и **подгрејавати**, -грејавам, ијек. **подгријавати** *несврш. према* **подгрејати**.

подгрејати, -јем, ијек. **подгријати**, сврш.
шта *изнова угрејати (нешто што се охладило).* — Хоћу л’ да подгријем вечеру? *Срем.*

поделити, поделим, ијек. **подијелити**, сврш.
шта *извршити поделу неке целине на делове.* — Сви велики резултати прошлога века ... поделили [су] свет у два фронта. *СКГ 1937.*
шта *распоредити између већег броја (људи).* — Утаборимо се на перону да подијелимо функције. *Неим.*
шта коме *извршити деобу давши свакоме део.* — Он узе дукате и подели чобанима. *Вес.*
шта коме *дати, уручити (већем броју).* — Поделили смо деци сведочанства. *Бар.*
шта коме *дати, предати, доделити што (као дар, признање).* — Краљ им је за њихове ... заслуге подијелио Брезовицу. *Ђал.* Шведска академија поделила [је] ... златну медаљу Селми Лагерлеф. *БК 1906.*
шта са киме *учествовати, суделовати с ким у чему.* — Са сиромахом бих и задњи капут подијелио. *Бен.* Још једном да поделимо залогаје и обичне људске мисли. *Макс.*
шта са киме *искусити, осетити исто што и други, проживети нешто заједно с ким.* — Горку вашу тугу поделићу с вама. *Змај.* Једина [је] њезина утјеха у ... несрећи што је кнегињица допустила да је подијели с њом. *Крањч. Стј.* Могла си да не одлазиш од мене и да обадвоје ... подијелимо оно мало хладне куће у планини. *Вуј.*

подерати, подерем сврш.
шта *дугом употребом или немаром, небрижљивим коришћењем довести у лоше стање, поцепати.* — Кад те опанке подереш, ја ћу ти купити друге. *Вук.* Је ли право да ја теби дам за пола године ... одела и обуће што подереш? *Вес.* Подере онај »илми-хабер« и баци га пред Хасан-агу. *Огр.*

подигнути и **подићи**, подигнем сврш.
шта *дати чему виши положај, померити, преместити што на више место, нагоре.* — Његов син ... дохвати барјак, подигне га горе и стаде више свог мртвог оца. *Нен. Љ.*
шта *пружити увис; замахнути.* — Колико пута из те црне јаме подигох руке пуне гњева. *Уј.* Сви тад у исти мах на коње подигну биче. *М-И.*
шта *узети и покупити оно што лежи на земљи, на поду, што је бачено, расуто.* — Звук је долазио испод неких папира које сам подигао, очекујући да угледам миша. (И)
шта *учинити вишим.* — Власт ваљда мисли да је јефтиније сазидати десетине кућа, поправити пут, ископати нове бунаре, и сл. него *подићи насипе*. (И)
шта *повећати, повисити.* — Сеоски трговац подигао цијене намирницама. *Гор.* Стекао је лијеп иметак, уз то је подигао и благостање цијеле ... жупе. *Кум.*
кога *помоћи коме да оздрави, да се излечи.* — Нећу више никога до доктор-Мирка. Ја знам да ће он мене подићи. *Сек.*
кога *довести кога до зрелости, до самосталности, одгојити, одгајити; учинити да биљка порасте, израсте.* — Био је везан ... за ту полуслепу мајку која га је подигла, сељачки, крваво. *Ћос. Б.*
шта *изградити, саградити, начинити.* — Владика је енергично одбио ... понуду Француза да подигну пут од Котора до Никшића. *Гавр.* На земљишту које им је дјед поклонио подигну браћа нов град. *Пов. 1.*
шта *учинити јачим, вишим, појачати (о гласу).* — Ја подигнем глас, покушавши да будем строг. *Ћор.*
кога / шта *учинити живљим, бодријим, чилијим (о духу, расположењу).* — Дјело је ... прорачунано да подигне дух. *Нех.* Мучио [се] да му каже нешто убједљиво и трезвено што би могло да га смири и подигне. *Ћос. Д.*
шта *дати обичан, нормалан положај чему што је пало, превртнуло се; помоћи некоме који је пао да устане, да опет заузме стојећи положај.* — Помози ми да подигнем крижа који ме оборио. *Војн.*
шта коме *узети, преузети, примити место другога.* — Људи [му] подигоше плату. *БК 1906.* У праоници имам неколико огрлица ... па вас молим да ми их подигнете. *Јонке.*

подизати, -ижем *несврш. према подигнути*.

подлегати, подлежем, ијек. **подлијегати** *несврш. према подлећи.*

подлећи, подлежем и подлегнем и **подлегнути**, -нем сврш.
коме / чему *покорити се, потчинити се чијем утицају, чијој власти.* — Још кад се таква пропаганда, паралелно и синхроно, води и кроз остале медије (штампа, радио) њој већина, на жалост, мора подлећи. (ЕК)

подмазати, -ажем сврш.
шта *намазати са свих страна.* — Добро очисти цијев, а затим подмаже. *Стр.*

подмазивати, -азујем *несврш. према подмазати*.

подмиривати, -ирујем *несврш према подмирити.*

подмирити, подмирим сврш.
шта *намирити, задовољити; (из)дати колико је потребно.* — Да појединци човек ... подмири све своје животне потребе, мора се у много прилика обратити другима да му помогну. *Батут.*
кога *задовољити чија очекивања.* — На првом месту министар подмири своје присне пријатеље и рођаке. *Дом.* Касније ћете [је] ... подмирити боцом вина. *Франг.*
кога *нахранити и напојити благо, стоку.* — И вечерас отишла на стан да подмири благо. *Горд.* Бојим се да ми Марко није подмирио коња како треба. *Шуб.*
шта *извршити финансијске обавезе,*

исплатити. — Његове су финансије јако уздрмане, па ипак му то није сметало да подмири један део мојих дугова. *Цар М.* Ја отимат свога не дам, што морам, поштено подмирим. *Кос.*

подмитити, подмитим сврш.
кога *митом поткупити.* — Подмитили су великог судију, он је подмитио другог. *Грол.*

подмићивати, -ићујем *несврш. према подмитити.*

подмладити, подмладим сврш.
кога / шта *учинити младим или млађим.* — Али ме овај повратак на речник из младости није подмладио. (ЕК)

подмлађивати, -ађујем *несврш. према подмладити.*

поднети, -несем, ијек. **поднијети**, сврш.
шта коме *узевши што у руку приближити коме, чему.* — Журно поднесе дошљаку столац. *Драж.* Тек кад му је укресао шибицу и поднео да запали цигарету, Никола у коњанику препозна Перу. *Бар.*
шта коме *пружајући послужити, угостити, почастити кога чим.* — Држаше међу прстима парче шећера, и то све с великом пажњом поднесе госту. *Ранк.* Послије добра комада говедине, шјор Грго поднесе печење и салате. *Мат.*
шта коме *изнети, предложити што на разматрање, оцењивање.* — Знао је приповиједати да је свима европским владама поднио ... свој тајни рецепт и да сваки дан очекује одговор. *Коз. Ј.* Повуче свој приједлог и поднесе други. *Јонке.*
шта коме *предати, упутити коме што усмено или писмено.* — Чим сам му предао депеше, затворили су ме у посебну собу, исто као и на Малти.
шта *издржати што неугодно, тешко; отрпети, претрпети.* — Вук доказа да може поднијети критику. *Јаг.* Спреман сам да поднесем последице. *Каш.* Тек у пароброду почне размишљати о штети коју је поднио. *Кал.*

подносити, подносим *несврш. према поднети.*

подражавати, -ажавам несврш.
кога / шта, коме *угледати се слепо у чему на другога, поводити се за ким, опонашати кога.* — Ко уме вешто подражавати другоме, тај нема своје развијеније индивидуалности. *Нед.* Многи би хрватски стихотворац много боље послужио домовини и себи кад би подражавао томе ... чеду Парнаса. *Матош.* Ово нипошто не значи да код нас ништа не ваља, да наш систем образовања треба мењати по сваку цену, те да у свему треба подражавати амерички модел. (ЕК)

подражити, подражим сврш.
кога / шта *повести се за ким, угледати се у кога опонашајући га слепо.* — Но сам вам хтио набројити неке од многих његових врлина ... да их барем донекле подражим. *Љуб.*

подредити, подредим сврш.
кога / шта чему *ставити у зависност од чега, потчинити.* — Још је Платон појединца подредио држави. *Баз.* Довољна му је унутрашња љепота којој је све подредио. *Лал.*

~ се
чему *потчинити се.* — Клеон је с одредом ... пришао Еуну и подредио му се. *Пов. 1.*

подређивати (се), -еђујем (се) *несврш. према подредити (се).*

подржавати, -ржавам *несврш. према подржати.*

подржати, -жим сврш.
кога / шта *мало, неко време придржати што, не допуштајући да падне.* — Пера дохвати њену руку, подржа је мало, па се саже и пољуби је. *Ранк.*
кога *пружити, указати коме помоћ, потпору, потпомоћи.* — То је памет, то је душа, то је срце. Тај ће доћи далеко. Само га сад треба подржати. *Андр. И.*

шта *одобривши што, сложивши се с ким у чему иступити у заштиту, подупрети.* — Чланови Савета су подржали мишљење о корисности и добром раду ове установе. *Б 1957.* [Дискусија је] омогућила људима ... да схвате па затим и подрже интенције будуће расподјеле. *Вј. 1957.*

подривати, подривам *несврш. према подрити*.

подрити, подријем сврш.
шта *поткопати земљу испод чега, ријући развалити, разорити.* — Набуја Жепа нагло и изненада ... па подрије и отплави греде. *Андр. И.*
кога / шта *смањити способност, ослабити.* — Госпа Нола ... ју је довела к себи да доживи оно што би за сав живот подрило и јаког човека. *Сек.*

подсетити, -им, ијек. **подсјетити**, сврш.
кога на кога / шта *довести коме што у памћење, помоћи коме да се сети.* — Хоће ли ме неко подсетити на правила ове бесмислене игре. (ЕК)

подсећати, -ам, ијек. **подсјећати** *несврш. према подсетити.*

подсмевати се, подсмевам се ијек. **подсмијевати се**, несврш.
коме / чему *злобно, увредљиво смејати се коме, исмејавати кога.* — Цео свет се подсмевао његовој скривеној љубави. *Мил.* Гласно подсмијевајући се упирали би прстом у таваницу. *Маш.*

подстакнути и **подстаћи**, подстакнем сврш.
шта *промешати чим да боље гори, чарнути, подјарити, распламсати (ватру, угарке, жеравицу)*. — Ја сам подстакао угарке ... биће врућа меса. *Вес*. Запали лулу, подстакне ватру на огњишту. *Бен*.
шта *ободрити, побудити, подбости, подјарити.* — Нисам дошао да подстакнем ову распру. *Уј.* Конгрес радничких савета подстакао је у нама појачано интересовање ... *Пол. 1957.*

подстицати, -ичем *несврш. према подстакнути и подстаћи*.

подударати се, -ам се *несврш. према подударити се.*

подударити се, -им се сврш.
са чиме *поклопити се, сложити се једно с другим*. — Могуће је, међутим, измерити њихова посредна дејства, као што су мале промене у енергији електрона што орбитирају у атому, при чему ће се показати да ће се она изузетно тачно подударити са теоријским предвиђањима. (ЕК)

подучавати, -учавам *несврш. према подучити*.

подучити, подучим сврш.
кога чему *предати коме, пренети на кога какво знање, вештину, навике.* — У таквим „условима“ написати роман који је авантуристички, који је криминалистички, а при том подучити читаоца једној од најтежих области знања, математици, чини се готово неизводљивим. (ЕК)

пожелети, -лим, ијек. **пожељети**, сврш.
кога / шта *имати, показати, испољити жељу да се што оствари, има, поседује.* — Неко ко никад у кући нема колача мора да пожели туђе. *Макс.*
шта коме *исказати коме добре жеље.* — Неупућен у универзитетске послове, могу пожелети министру успех, али привлачи пажњу сазнање да задруга код нас спаде на ниво ниске вредности, за поређење, пада испод нивоа Европе. (ЕК)
кога *осетити према коме љубавну склоност, страст.* — Узми своје велове ... и своје мирисе, и играј му, и он ће те пожелети. *Дуч.*

пожуривати, -журујем *несврш. према пожурити*.

пожурити, пожурим сврш.
кога *потакнути кога на журно свршавање чега.* — Брже, брже! – пожури га Столе. *Глиш.* Реците само! – пожури га

домаћин. *Јурк.*
шта *убрзати, поспешити.* — Каткад би пожурио кораке, каткад опет застајао. *Бег.* Зато се моји често обраћаху на мене писмима, молећи ме да пожурим свој долазак кући. *Цар М.*

позабавити се, -им се сврш.
киме *провести неко време у каквој забави, разоноди.* — Допустите ми да се позабавим вашим кћерима. *Крањч. Стј.*
чиме *провести, задржати се неко време бавећи се чим.* — Арнаутска одељења ... беху [се] позабавила узнемиравањем I пешад. пука. *Лаз. М.* Позабавила се спремањем ствари у путну торбу. *Крањч. Стј.*
чиме *обратити пажњу на што, прихватити, латити се чега.* — Да, има ствари којима се треба позабавити, али мислим да се на њима ради. (ЕК)
чиме *приповедати, расправљати о чему, занимати се чим.* — Два часописа позабавиће се тражењем нових података о његову животу. *Срем.* Позабавит ћу се радије догађајима ... што се десише у то вријеме. *Назор.*

позабављати се, -ам се *несврш. према позабавити се*.

позајмити, позајмим сврш.
шта коме *дати на зајам, на употребу што своје.* — Ја ћу му позајмити златно зрнце песка. (ЕК)
шта од кога *узети на зајам, на употребу шта туђе.* — Исто тако, дешавало се и да дође да позајми новац од мене, али је увек враћао као што би обећао. (ЕК)

позајмљивати, -ајмљујем *несврш. према позајмити*.

позвати, -зовем сврш.
кога *гласом, покретом или гестом упутити позив коме, замолити кога да дође, да се приближи, да се одазове.* — Пријем јој ... па је позовем у коло. Она пође, ништа ми не рече. *Вес.*
кога на шта *изазвати.* — Они углавном нису знали шта то значи позвати неког на двобој, али били су млади, а докони, и када већ почну да се смеју – смејали би се и да им је неко читао списак њиховог вода. (ЕК)

~ се
на кога / шта *навести кога или што као доказ, сведочанство за оно што се тврди, потврдити што чим.* — Ако мислите да тужите, позовите се слободно на нас. *Срем.* Зацијело ће бити мало мјеста у Аугустинову »De civitate«, на која се не би ... могао позвати Јанко Бориславић. *Ђал.*

позивати (се), позивам (се) *несврш. према позвати (се).*

поздравити, -им сврш.
кога *рећи, учинити коме поздрав.* — Кад је млади човек поздрави, нешто хладно сави се око Зоркина срца. *Уск.*
кога / шта *испоручити коме чији поздрав.* — Поздравите с моје стране нашу жељезну бригаду! *Јонке.* ир. Око четири сата ... отвори паљбу 7. батерија ... одговарајући турској артилерији која је прва беше поздравила својим мецима. *Лаз. М.*
кога *поручити, јавити што преко кога.* — Скочи један што сједи с кочијашем па попа у руку: »Хајдете«, вели, »поздравио вас господин владика да идете на ручак«. *Лаз. Л.*
кога / шта *дочекати, одобрити што с наклоношћу, с пријатељским осећањима.* — Зато ваља поздравити младе људе који се труде и траже у свијету поезију. *Хор. 1936.* Треба поздравити чињеницу да се код нас појављује све више оригиналних дела из дечије и омладинске литературе. *Пол. 1957.*

~ се
са киме *изменити међу собом поздраве при састанку, сусрету или растанку.* — Девојка се поздрави с родом и другарицама. *Вес.*

поздрављати (се), -ам (се) *несврш. према поздравити (се)*.

познати, -ам и -адем сврш.
шта *препознати, распознати.* — На први поглед могао си познати онај мађарско-монголски тип. *Јакш. Ђ.* Тек усред зиме добије гроф писмо коме на адреси позна руку свога сина. *Крањч. Стј.*
шта *искусити, осетити.* — Беше мудрост сама ... но сласт женског тела не позна. *Дуч.*

~ се
са киме *учинити познанство један с другим, упознати се с ким.* — С начелником се познао на једном патриотском збору. Уск.

познавати (се), познајем (се) *несврш. према познати (се).*

појаснити, појасним сврш.
шта *учинити јасним, објаснити.* — Прича о Петровој великој љубави према летењу даће одговор на ово питање и појаснити штошта у вези са његовом личношћу. (ЕК)

појашњавати, -ашњавам *несврш. према појаснити.*

појачавати, -ачавам *несврш. према појачати.*

појачати, -ам сврш.
шта *учинити јачим, повећати снагу чега.* — Епаминонда је ... појачао лијево крило бојног брода. *Пов. 1.*

поједноставити, -оставим сврш.
шта *учинити једноставним, упростити.* — У последње време доста се ради на томе да се поступак према странкама поједностави. *Пол. 1960.*

поједностављивати, -ављујем *несврш. према поједноставити.*

појмити, појмим сврш.
шта *умом схватити, смисао, садржај чега.* — Загрлио је тако жестоко да је она исти час појмила сву снагу његове љубави и његова кајања. *Шимун.*

показати, покажем сврш.
шта коме *дати могућност, учинити да се што види, разгледа, прегледа.* — Одмах знамења чудна показаше богови њима. *М-И.*
шта *открити, испољити, очитовати какво својство, осећање, стање и сл.* — На такве људе ми нећемо гледати као на противника, буду ли показали добру вољу и намјеру за опће добро. *Наз.*
коме *осветити се коме због онога што је учинио.* — Ја ћу њему показати, ја ћу њега научити! *Каш.* Гадови једни, ја ћу вам показати! *Јонке.*

показивати, -азујем *несврш. према показати.*

покатоличити, -им сврш.
кога *учинити кога католиком.* — У Украјини је притисак ... на козаке ... ишао за тим да их покатоличи. *Пов. 2.*

поклањати (се), -ам (се) *несврш. према поклонити (се).*

поклонити, поклоним сврш.
шта коме *дати бесплатно, као поклон, дар, даровати.* — Бата [ми] поклонио своју фрулу. *Ад.* Поклонит ћу ти слободу ... *Креш.*
шта коме *одредити што (време, пажњу и сл.) за какав рад, занимање.* — Сада томе нећу више моћи поклонити времена. *Грг.* Комисија је посебну пажњу поклонила раду среског и општинских одбора. *Пол. 1958.*

~ се
коме *погнути, сагнути главу, горњи део тела као знак поздрава, поштовања, захвалности.* — Чим ступим на врата [свекрове собе], ја му се поклоним, дам обућу, поклоним се опет и клањам док на врата не изиђем. *Вес.*
чему *клањајући се одати поштовање верској реликвији.* — У ћивоту почива тело цара Лазара. Све то полази тамо да се ... поклони светому ћивоту. *Ад.*
коме / чему *испољити, одати признање коме, чему.* — Беше то дивна војска ... пред којим би се ... Наполеон поклонио. *Јакш. Ђ.* Треба се поклонити Момировој сенци. *Каш.*

поклапати (се), -ам (се) *несврш. према поклопити (се).*

поклопити, поклопим сврш.
шта чиме *метнути на што поклопац, покрити поклопцем.* — Покрити дрвени суд чистим платном и добро га поклопити дрвеним поклопцем, па га држати на хладном месту. (ЕК)
шта чиме *покривши учинити што невидљивим, заклонити, прекрити.* — Велик облак ... поклопи сунце. *Шимун.* Поклопи уши длановима ... да не чује пјесму. *Лоп.*
шта *обузети; овладати чим, савладати.* — Кад се ... спуштати кренеш пустом дољом ... поклопи ти душу сјета. *Буд.* Тврди [ме] ... сан поклопио. *М-И.*

~ **се**
чиме *заклонити се, заштитити се чим одозго.* — Да се нисмо амрелима поклопили, ударили бисмо раме о раме. *Нен. Љ.*
са чиме *показати слагање, склад, ускладити се, подударити се.* — Када се програми организација Социјалистичког савеза поклопе са потребама људи ... онда ... није тешко дозвати људе на разговор. *Б 1957.*
са чиме *пасти у исто време, подударити се временски.* — С том друштвеном појавом поклопила се појава ... књиге о Његошу. *Сек.*

покоравати (се), -оравам (се) *несврш. према покорити (се).*

покорити, покорим сврш.
кога / шта *силом подврћи, подложити, скучити под своју власт, потчинити, подвластити.* — Кад су их [наше земље] Турци покорили, у њима је нестало владалачких династија. *Ђорђ.*

~ **се**
коме / чему *постати покоран, послушан, потчинити се утицају чије воље.* — Осјети да се мора свакој жељи господина шумара покорити. *Кос.* Неће да се покори вољи. *Адум.*

покренути, покренем сврш.
кога / шта *помакнути, померити с места.* — Пашиницу руком ударио ... два јој здрава покренуо зуба. *НП Вук.* Трудио се [вјетар] свемир да покрене. *Дис.*
шта *изнети на разматрање, на јавност.* — Чим је Скерлић покренуо питање [о ијекавштини и екавштини у књижевности], знао сам да и ја морам изрећи своје мишљење. *Вел.*
шта *основати, почети издавати.* — Покренули смо хумористички часопис »Ошишани јеж«. *Јак.* Створио је одбор ... закључак да се покрене ... двомјесечник. *ХР 1928.*
шта *заметнути, подићи* (*о парници*). — Покрене парницу против поп-Вране. *Глиг.* [Парницу] је први покренуо Силвестар. *Божић.*
шта *унапредити, подићи.* — Тај је државни живот јако покренуо и књижевност. *Дан.* Изумитељи су покренули велике обртности. *Павл.*

покретати, -ећем *несврш. према покренути.*

покривати (се), покривам (се) *несврш. према покрити (се).*

покрити, покријем сврш.
кога / шта чиме *ставити што преко кога или чега ради заштите, скривања.* — Кад би децу покрила, она би поседела још мало. *Вес.* Месо се мора задржати још извесно време у пећници али, да би спречили да нам не загори, треба га покрити масном хартијом и једним табаком обичног папира. (ЕК)
шта *начинити кров над чим.* — Ово је била нека нада да ћу *покрити кућу*. (И)
шта чиме *накнадити, надоместити нешто што је потрошено, намирити, изравнати неку обавезу или потребу.* — Можда ће вам ово новца покрити један мали дио трошкова. *Креш.* Пензионери и грађани са просечним платама тешко да могу своју месечну терапију, ако су хронични или тешки болесници, покрити новцем из свог полупразног новчаника. (ЕК)

~ **се**

чиме *ставити на себе покривач.* — Покривши се покривачем од црне јањеће вуне, заспи. *Креш.*

покушавати, -ушавам *несврш. према покушати*.

покушати, -ам сврш.
шта *учинити покушај, извршити припремне радње за извођење чега.* — Револвером [је] потезао према бараби да му ... пресуди ако би га ђаволи надрали да покуша бекство. *Рад. Д.*
шта *проверити, испробати, кушати.* — Да покуша своју снагу, скочи из воде. *Наз.*

полемисати, -ишем несврш.
са киме *водити полемику.* — Вук [је] ... полемишући са В. Бабукићем ... сматрао да је и Гундулић грешио. *Бел.*

полагати, полажем *несврш. према положити*.

положити, положим сврш.
шта *дати испит, успешно одговорити на постављена питања на испиту; успешно проћи кроз искушења и тешкоће.* — Бокане ... добро си положио испит у овој офанзиви, добро богами. *Ћоп.*

поломити, поломим сврш.
шта *разбити у комаде.* — Јутрос сам поломио једну лампу. *Дед. В.*
шта *раскидати на више места, порушити.* — Окренутих леђа поломио је плот. *Ћос. Д.*

полупати, полупам сврш.
шта *разбити, изломити на комаде.* — У оном стењацу ено вам њихове армијске осматрачнице. Полупајте оно као цименту. *Вас.*

пољубити, пољубим сврш.
кога / шта *дати пољубац коме или чему.* — Загрли ме и пољуби у чело тако топло. *Матош.*
шта *ударити.* — Глава му клоне и муклим падом пољуби стол. *Божић.*

пољуљавати, -уљавам и **пољуљивати**, -уљујем *несврш. према пољуљати.*

пољуљати, пољуљам сврш.
кога / шта *у краћем временском размаку извршити љуљање, ритмичко кретање с једне стране према другој или одозго на доле и у супротном правцу.* — Отрага је иза ње бешика с малим »беговићем«, коју она кад се сјети од времена до времена мало и пољуља. *Огр.*
шта *учинити колебљивим, несталним, несигурним, поколебати.* — То је била срећна ... Мачва ... пре она три рата и економских криза, које су народни живот из темеља пољуљале. *Скерл.*

поменути, поменем сврш.
кога / шта *говорећи или пишући дотаћи се кога или чега, споменути.* — Поменут ћу, мајко, поменути и тугу ћу твоју поменути у молитви. *Л-К.*

помињати, -њем *несврш. према поменути.*

померати, померам, ијек. **помјерати** *несврш. према померити.*

померити, -им, ијек. **помјерити**, сврш.
шта *помакнути с места, покренути, преместити.* — Или би свом снагом ударили шакама по столу и клупама и хтели силом да их оштете или бар помере. *Маш.*

помешати, помешам, ијек. **помијешати**, сврш.
шта са чиме *саставити разнородне честице у целину тако да се једне налазе међу другима.* — Кашику сока од коприве помешати са кашиком меда и узимати једном дневно. (ЕК)
шта *изменити место или положај делова.* — Играчи помешаше карте. *Лаз. Л.*
шта са чиме *погрешно узети једно за друго, побркати.* — Пирх је ... несвесно помешао две народне песме у којима су имена јунака везана за Сталаћ. *Ђорђ.*

~ се

са киме *скупити се, измешати се у једну целину.* — Како ја пођох к њему, помеша се с гомилом, и више га не видех. *Нед.* На отвореном простору ту се помешало неколико наших јединица. *Дед. В.*
са киме / чиме *спојити се, удружити се с ким или с чим разноврсним.* — Масне досетке помешаше се у порти са побожним разговорима и молитвама. *Чипл.*

помирити, помирим сврш.
кога са киме *учинити да ко буде у миру с оним с којим је био у свађи, у завади, у непријатељству.* — Врсни људи ... и угледни ... чича Мирко и чича Маринко ... па би добри људи да их помире. *Ад.* А премудри Кауцки, да би умирио раднике и помирио их са социјал-шовинистима који су прешли на страну буржоазије, раздваја из јединственог ланца једну карику ... (И)

~ **се**
са киме *прекинути, окончати свађу, непријатељство, обновити, успоставити мир, пријатељство*. — Нећеш из моје куће док се не помиримо. *Кос*. Наиме, насупрот значењу свог особеног имена, Добромир Стрез се помирио с Готима (Бугарима) и удружио са Грцима, па је као лав ричући ударио на побратима Стефана. (ЕК)
са чиме *примити што и против воље као чињеницу и не противити му се више, навикнути се, привикнути се, свикнути се.* — Оно са чим нису могли да се помире ни његов ... пркосни дух, ни његово младо горштачко тело, биле су сремске »базе«. *Поп. Ј.*
са чиме *сложити се, сагласити се, задовољити се чим.* — Она осјећа како би било потребно ... да се помири с тим стањем факата. *Крл.*

помаљати, помаљам *несврш. према помолити*.

помолити, помолим сврш.
шта *показати, истурити иза неког заклона, извући.* — Расцвала се зора над Мосором ... сунцу не да помолити лице. *Ботић.* Жандарм одшкрину врата, помоли озбиљно лице и климну главом да уђу. *Ћос. Д.*

помагати, помажем *несврш. према помоћи*.

помоћи, помогнем сврш.
коме / чему, кога, шта *олакшати вршење неког рада, дати помоћ, подршку, потпору у чему*. — Помози до побједе древним херојима. *Матош*. Други је уговор за децу, али хумани, којим би се фирма и Министарство обавезали да ће помагати деци. (ЕК) По први пут је неко са стране помогао ову школу и наша захвалност је велика. (И)
коме *улити поуздање, сигурност, охрабрити, ободрити.* — У толикој разликости државној поможе сљедбеницима источне цркве вјера. *Јаг.*
коме *спасти, избавити, заштитити.* — Рони сузе јутром и вечером ... а не може сину да поможе. *НП Вук.*
коме *изазвати побољшање, поправити стање.* — Паде у постељу. Не помогоше му ни траве, ни бајање, ни молитве. *Глиш.*

помрсити, помрсим сврш.
шта коме *без реда заплести, замрсити, збркати (нити, косу).* — А што ће му помрсити основу? *Креш.*

помутити, помутим сврш.
шта *учинити мутним, непрозирним, замутити; запрљати.* — Сву су воду утве помутиле. *Вук Рј.* Пред њим снијег био је чист. Ни звјерка га није помутила. *Сиј.*
шта *учинити мање јасним, нејасним, неразумљивим.* — Чини се да је мисли своје већма помутио неголи разбистрио. *Јаг.*
кога *довести у заблуду, збунити.* — Она [књига] ... има, овде-онде, смелости које могу да помуте читаоца. *НК 1946.*
шта, чега (уз негацију) *прекинути, смести правилан, нормалан развитак, стање чега, нарушити, покварити*

што. — Сузе у очима старчевим помутиле су дечју радост. *Нуш.* Ни женидба ни дјеца нијесу тога реда промијенила ни помутила. *Мишк.*

понижавати, -нижавам *несврш. према понизити.*

понизити, понизим сврш.
шта *учинити нижим, снизити, спустити.* — Дошла сам теби — рече, опет понизивши глас и оборивши главу. *Ћор.*
кога *умањити чије значење, увредити, повредити чији углед, достојанство.* — Хтио [га је] ... понизити у очима момчади. *Јонке.*

поништавати, -иштавам *несврш. према поништити.*

поништити, -им сврш.
шта *учинити ништавним, укинути важност чега.* — Данашња је наука ту празноверицу [о лековитости злата] савршено поништила. *Панч.* Судац може поништити постигнути гол. *Ват.*

понављати, понављам *несврш. према поновити*.

поновити, поновим сврш.
шта *понов(н)о рећи, учинити исто.* — Страх га поновити у памети све оно што виде и чу. *Ранк.*
шта *обновити у памети још једном оно што је било научено, опетовати.* — Међутим, изгледа да је понекад потребно поновити лекцију. (И)
шта *поново бити у истом разреду због слабог успеха*. — Редован ученик има право једанпут да *понови разред* у току школовања. (И)
кога *опремити, опскрбити, снабдети кога новим хаљинама.* — Мустафа ... одлучио је купити ново одијело своме ... сину ... како би га поновио за Бајрам. *Куш.*

понудити, -им сврш.
шта коме *изразити спремност за што, предложити коме своју услугу.* — Једино Запад може Ђукановићу понудити азил пред побуном превареног народа, којему је обећао и слагао „Да живимо боље“. (ЕК)
шта коме *принети понуде, послужење, послужити.* — Сестра му понуди лимунаду. *Хорв.*
шта коме *дати, пружити.* — Бранимиру понудила је лице на цјелов, а сина је нехајно прекрстила. *Том.*

пописати, попишем сврш.
кога / шта *записати једно по једно, редом све унети у попис, списак; начинити, извршити попис чега*. — Да попишем од боја јунаке, све на перо једног по једнога. *Рј. А*.

пописивати, -исујем *несврш. према пописати.*

попити, попијем сврш.
шта *испити све, до краја.* — Има у Лукића пића, не може чета попити за пет година. *Вес.* Живо желе да попију чашицу у здравље црном Отелу. *Богд.*
шта *потрошити на пиће, запити, пропити.* — Колико му је пута моја мати давала спаваће одело, али он то одмах однесе, прода и попије. *Станк.*

поплашити, -им сврш.
кога *изазвати, задати страх, престрашити*. — Који кога поплаши, онај прво да почне јести. *Н. прип. Вук*.
кога *учинити да побегну, да се разбеже на разне стране, расплашити.* — Поплашио би буљак говеда. *Н. посл. Вук*.

поправити, -им сврш.
шта *уклонити, одстранити квар, штету, неисправност у чему, учинити добрим, прикладним за рад, употребу, оправити.* — По великом бољу око ... Ужица поправе метеризе. *Нен. М.*
шта *довести у ред, у исправно стање.* — Баци на леђа ... пушку, поправи ... брк и остави друштво. *Ћоп.* [Кочијаш] поправи кићанке и поносно Махну својим бичем. *Чипл.*
шта *обновити, успоставити; побољшати.* — Дође и Љубица. Измениле се.

Здравље је поправила. *Ранк.*

поправљати, -ам *несврш. према поправити*.

попустити, попустим сврш.
шта *учинити да нешто постане мање затегнуто, напето, стегнуто.* — Он попусти дизгин бедевији. *Рј. А.* Тале мисли е му се подаде, те јој беле руке попустио. *Радич.*

попуштати, попуштам *несврш. према попустити*.

поражавати, -ажавам *несврш. према поразити*.

поразити, поразим сврш.
кога *задати, нанети пораз (у борби, утакмици, такмичењу).* — На подручју Ријеке она [Народноослободилачка војска] је тешко поразила немачки корпус. *Марј. Ј.*
кога *запрепастити, пренеразити, ошамутити.* — То изненадно откриће дубоко *га је поразило*. (И)
кога *изазвати снажан утисак у позитивном смислу, изненадити.* — Поразила ме надасве љубазност ових људи. *Рад. А.*

поредити, -им сврш.
кога / шта са киме / чиме *утврдити сличност и различност, сравнити.* — Коња с магарцем не ваља поредити. *Н. посл. Вук.* И шта је срце једне птице, ако га поредиш са срцем човјековим? *Креш.*
шта *одредити степен, ступањ поређења придева.* — У нормалном, свакодневном говору и комуникацији сасвим сигурно знам да никада нећу поредити придеве као што су идеалан, минималан, оптималан, максималан, правилан. (И)

~ **се**
са киме *сравнити се, успоредити се.* — Ако се чељаде икад може поредити с рисом ... ето је то сада заслужио. *Ад.*

поређати, поређам сврш.
кога / шта *метнути, ставити, разместити у ред.* — Један је [човјек] хтио да наткрили другога, да поређа друкчије цигле. *Крањч. С.* Вукашин поређао своје јунаке. *Ад.*

пореметити, -им сврш.
шта *нарушити ред, довести у неред.* — Зацијело је [Ката] редећи ординацију, пореметила ред у ормарићу. *Десн.*
шта *омести, прекинути, нарушити правилан, нормалан ток, стање чега.* — На низбрдици ... коњ пореметио корак. *Моск.* Сваки пут [је] видјела како би те ријечи растужиле њену кћер, како би јој пореметиле онај мир. *Мул.*

поремећивати, -ећујем *несврш. према пореметити*.

поручивати, -учујем *несврш. према поручити*.

поручити, поручим сврш.
шта коме *предати поруку, јавити што коме преко поруке.* — Ваше Високопреосвештенство, имате ли шта поручити нашим читаоцима? (ЕК)
шта *дати налог, поруџбу, наруџбину, наредити да се што изради, уради, набави, донесе, наручити.* — Е, не би' код њега поручио бачву, па да су јој и дуге и данца сва од злата! *Срем.*

посаветовати, -тујем., ијек. **посавјетовати**, сврш.
кога *дати савет.* — Он је паметан човек, умеће ме посаветовати. *Вес.*

посвађати, -ам и **посвадити**, -им сврш.
кога са киме *учинити да ко с ким буде у свађи, завадити.* — Је ли вино госте посвадило? *Њег.* Аустро-Угарска је овом оптужбом и раније покушала да компромитује Милетића и да га посвађа са српском владом која му је давала сталну подршку. (ЕК)

~ **се**
са киме *ступити с неким у свађу.* — Подбан и Бужан посвадише се на смрт. *Шен.* Сад смо се скоро посвадили због неког трећег. *Козарч.* Ђора се посвађао с Кинезима јер никако није успевао да

састави тим. (ЕК)

посветити, посветим сврш.
шта чему *испунити садржајем који се односи на нешто.* — Он је разним питањима из те области посветио читав низ студија. *СКГ 1937.*
шта коме *унапред наменити коме што (најчешће књижевни или научни рад) као знак поштовања, љубави, захвалности.* — Једну је комедију посветио бану Николи Зринском. *Кум.* Свог »Поп Ћиру и поп Спиру« Сремац је посветио Ђорђевићу. *Поп. П.*

~ **се**
коме / чему *предати се сасвим чему.* — Као прави отац он би се сада требао посветити дјеци. *Сим.* Материјално богатство омогућава појединцу и друштву да се посвети размишљању, учењу и просвећивању. *Пед.*
чему *изабрати што као позив, занимање у животу.* — Тај [је] човјек говорио о пропадању свих људи што се посвете професорском сталежу. *Нех.*

посвећивати (се), -ећујем (се) *несврш. према посветити (се).*

поседовати, -дујем, ијек. **посједовати** несврш.
шта *држати у поседу, имати као својину.* — Племство ... посједовало је највећа богатства у држави. *ОП I.*
шта *имати као својство или особину.* — Филозоф [је] за Платона само онај човек ... који посједује четири капиталне врлине: праведност, умереност, храброст и опрезност. *Дуч.*

посетити, -им, ијек. **посјетити**, сврш.
кога / шта *доћи куда или коме и задржати се тамо неко време, обићи, походити.* — Многи су га јучер посетили. *Дом.* Ваљда би многима који су бољи газде од челара била част **да** их они посјете. *Шов.* Пругу је често посјетио кад падне први мрак. *Ћоп.*

посећивати, -ећујем, ијек. **посјећивати** *несврш. према посетити.*

посећи, посечем, ијек. **посјећи**, сврш.
кога *секући оштрим оружјем или оруђем (сабљом, секиром) убити, усмртити.* — За имена њихова није се дакако знало, јер су хусари све рањенике и ухваћенике посјекли. *Шен.* Зовну [Турци] лепо људе на веру, па кад им ови дођу, они их посеку. *Вес.*
кога *побити, убити мецима.* — Десет хиљада дивних људи ... су 21. октобра посекли фашистички рафали. *Ман.*
шта *порезати, ранити, озледити.* — Кад деца посеку прст, а они поспу то место сољу и крв престане. *Јаки. Ђ.*
шта *одсећи.* — Можда смо ипак посјекли ... сувише људ**ских** глава. *Крл.*
шта *одсећи, оборити дрво.* — Жалосне врбе вријеме ће ... посјећи. *Ков. А.*

посецати, посецам, ијек. **посијецати**, *несврш. према посећи.*

послати, пошаљем и пошљем сврш.
шта коме *упутити нешто.* — Мајкрософт ће послати обавештење кориснику да његов уговор истиче 60 дана пре самог истека. (ЕК)
кога *отпремити куда по каквом послу, с каквом поруком, мисијом.* — Пошљи је вечерас у сусједство нека припреда вуну. *Војн.* Ако пошље писма, заплашене женске ... могу још саме доћи. *Игњ.*
шта коме *изразити коме жељу, осећање речима или покретима.* — Кад сретнем некога из мог села, пошаљем родбини по њему поздрав. *Вил.*

послуживати (се), -ужујем (се) *несврш. према послужити (се).*

послужити, послужим сврш.
кога *извршити какву радњу, удовољавајући чијој жељи или потреби, понудити.* — Загњурен непрестано у читање књига ... уопште није примећивао када би купци улазили ... ни помишљао да их послужи и задовољи. *Мил. Ж.*
кога *бити склон, ићи на руку, помоћи.* — За неколико минута послужи ме луда срећа. *Матош.*
кога чиме *понудити, почастити, угостити.* — Старамајка их послужи

ракијом и топлим ломљеним хлебом. *Ћос. Б.*
коме за шта *бити употребљен, добро доћи у какву сврху.* — Из њега [тенка] је Симо повадио неке делове који су му послужили за цев топа. *Дед. В.*

~ **се**
чиме *употребити, применити.* — Пођите одмах, или ћемо се послужити силом. *Кум.* Ту се гђа Перса сетила свију негдашњих мајсторија којима су се послужили ... да улове младога клирика Ћиру. *Срем.*

послушати, -ам сврш.
кога / шта *провести мало или неко време слушајући.* — Причувник сједе за сто да послуша господу како ће пјевати. *Тур.* Устави се сунце на заходу да послуша пјесму Обренову. *Ств. 1948.*
кога / шта *извршити што је заповеђено или саветовано, учинити по жељи, покорити се чијој вољи.* — Како ти у срце стављам, онако ми послушај вољу. *М-И.* Да се случајно нашао енергичан вођ, послушали би га без поговора, ма у којем правцу их повео. *Јак.*

посматрати, посматрам несврш.
кога / шта *пажљиво гледати у кога или што; обраћати пажњу на што, чинити што предметом свога занимања, проматрати.* — Малишани, скупљени у гомилу крај постеље, уплашено су посматрали сестру. *Макс.*

посрамити, посрамим сврш.
кога *укорити кога са жељом да се изазове стид, кајање; натерати кога да се стиди, осрамотити.* — Он је више волео да уразуми неуке него да посрами противнике. *Прод.*

постизати, -ижем *несврш. према постићи и постигнути*.

постигнути и **постићи**, постигнем сврш.
шта *доћи до чега напрезањем, напорима, задобити оно за чим се тежило.* — У њој [глави шестој] ће читалац видети шта је све у стању силна воља и још силнија жеђ за науком ... да постигне. *Срем.* Други би на његову мјесту постигао каријеру. *Крањч. Стј.*
шта *стећи какав степен развитка, величине, брзине и сл.* — Обрада кресног камена постигла је свој врхунац. *Жуј.* Треба постићи вријеме од четири сата. *Скиј.*

посудити, посудим сврш.
шта коме *дати коме што у зајам, позајмити.* — Можда би ме замолио да му посудим нешто брашна на вјеру. *Креш.*
шта од кога *примити, позајмити од кога.* — Памет, богме ... не иде од њега посудити. *Шен.*

посуђивати, -ујем *несврш. према посудити.*

посумњати, посумњам сврш.
у шта *почети држати, сматрати што сумњивим.* — »Са чесме?« запита игуман ... »Да«, потврди Никола тако убедљиво, још задихан од далека трчања, да нико не би посумњао у његову реч. *Ранк.*
у кога *окривити кога за што, потворити.* — Нисам хтио да дам повода да он посумња у мене. *Чол.*

потврдити, потврдим сврш.
шта *посведочити правилност, тачност, аутентичност чега што је пре речено, учињено и сл.* — Да је тако било, потврдиће сваки сељак из Мачве, а, вала, потврдиће и ова приповетка. *Вес.* Избори ће потврдити храброст и вољу народа да усправно бранимо те вредности. (ЕК)
шта *учврстити, осигурати, обезбедити.* — Русија извести ... да она не ратује против Порте ради завојевања, већ једино ... да потврди уговоре које је Порта погазила. *Гавр.*

потврђивати, -тврђујем *несврш. према потврдити*.

потегнути, потегнем сврш.
шта *ухвативши крај чега снажно повући.* — Ћоса потеже коњу узде. *Вукић.*

Потегну крачун на вратима. *Бег.* Станко споји нишане, потеже обарачу, а звијер се праћакну увис. *Вуј.*
шта *нагло повући, тргнути; зграбити.* — Милисав ... потеже нож те њега у трбух. *Вес.* У исти час ... она двојица потегли мачеве. *Креш.*
шта *изнети, покренути, ставити на дневни ред.* — Писац је потегао у овој комедији један од најкрвавијих социјално-психолошких проблема данашње стварности. *СКГ 1937.*

потерати, -ам, ијек. **потјерати**, сврш.
кога / шта *почети терати, погнати.* — Подвикујући потера [кола] кроз варош. *Каш.* Затим узјаши на коња и потјера га живо. *Кал.*
кога *погнати на какав рад, приморати кога да брзо учини, извршити што.* — И сада се уздао у способност њихову. Само их треба потерати и запретити. *Јак.*

потпалити, потпалим сврш.
шта *приносећи ватру чему учинити да гори, упалити; изазвати горење.* — Лако теби, ти напуни торбу, потпали лулу, штап у руке па ’ајде ... у град. *Ков. А.* Таман ломка грање да ватру потпали, а снаха јој уђе. *Вес.*
шта *извршити паљевину.* — Потпалићу ... стогове жита и ... нико ме неће зауставити. *Ћоп.* Нису га се тицала ... сумњичења да је потпалио оца. *Бен.*

потпаљивати, -аљујем *несврш. према потпалити.*

потписати, потпишем сврш.
шта *ставити свој потпис да се што потврди, овери и сл.* — Потписа свој исказ. *Ранк.* Потписаше му путницу. *Киш.*
шта *примити какве обавезе, услове и сл. потврђујући то својим потписом.* — Замолио [је] да му потпише ... меницу. *Андр. И.*

потписивати, -исујем *несврш. према потписати.*

потплатити, потплатим сврш.
кога *подмитити, поткупити.* — Господар Ивша ... једаред је потплатио шегрте да поразбијају прозоре на мађарској ... школи. *Ивак.*

потплаћивати, -плаћујем *несврш. према потплатити.*

потражити, потражим сврш.
кога / шта *потрудити се, постарати се да се нешто нађе, пронађе; провести неко време тражећи.* —Осјетим у себи ... снагу да се дигнем ... да потражим своје нове звијезде. *Матош.* Сутрадан у зору потражио сам ону сељанку из Трешњевице. *Чол.*

потрошити, потрошим сврш.
шта *употребити, послужити се чим трошећи што.* — Поновно се умио, потрошио доста сафуна. *О-А.*
шта *издати новац, употребити за куповину и сл.* — Некакве [је] новце ... узео и потрошио ... на бећаре. *Вук.*
шта *појести.* — Смрзнуто месо потроше [Ескими] пре но што отпочне нова сезона лова. *Петр. М.*
шта *провести време бавећи се чим.* — Потрошили су своју младост учећи ... занат. *Мул.*

потценити, потценим, ијек. **потцијенити**, сврш.
кога / шта *недовољно, непотпуно оценити кога, што, поступити према коме, чему с презиром, с омаловажавањем.* — Овим не мислим потценити или можда омаловажити рад појединаца. *БК 1909.* Можда је ... један од главних недостатака ранијег футуризма што је тако занемарио и потцијенио жену. *Уј.*

потцењивати, -ењујем, ијек. **потцјењивати** *несврш. према потценити.*

потчинити, потчиним сврш.
кога / шта *ставити под своју власт, покорити.* — Јак је Немац, целу Европу је потчинио, тешко је шутом с рогатим се бити. *Поп. Ј.*
кога / шта коме / чему *ставити кога у зависност својом надмоћношћу, утицајем, службеним положајем и сл.* — Никакав човјек не воли толико слободу

да не би пожелео да вољу понеких у друштву потчини својој. *Нед.*

~ **се**
коме / **чему** *наћи се у чијој власти, покорити се, подредити се.* — Ко си да си, потчини се мени као даси. (И)

потчињавати (се), -ињавам (се) *несврш. према потчинити (се).*

похабати, -ам сврш.
шта *износити, искрзати (дугом употребом), оштетити, отрцати.* — Ташна се Офелији толико свидела да је ни она није носила, како је не би похабала. (ЕК)

похађати, похађам *несврш. према походити.*
шта *редовно посећивати и пратити уписану школу.* — Замислите ком би притиску у Београду била изложена деца која неће похађати верску наставу (ако то уопште буде могуће). (ЕК)

похвалити, похвалим сврш.
кога / **шта** *изрећи похвалу, признање коме или чему.* — Оцу буде то врло мило, и похвали најмлађег сина. *Н. прип. Вук.* Свет је свет ... што је јуче кудио, данас ће похвалити. *Вес.*

похваљивати, -аљујем *несврш. према похвалити.*

похватати, -ам сврш.
кога / **шта** *редом ухватити све или многе.* — С једним је био начисто: хајдуке не могу похватати. *Вес.* Нас [би] као мишеве похватали. *Јак.*

поцепати, поцепам, ијек. **поцијепати**, сврш.
шта *покидати на комадиће, раскомадати.* — Радован [је] у овој ситуацији поцепао свој дневник како не би непријатељу пао у руке. *Дед. В.*
шта *раставити, поделити у два дела или више делова.* — Окупатор [је] поцијепао Југославију на неколико дијелова. *Чол.* Опортунистичко водство ... успјело је ... поцијепати синдикални покрет радничке класе. *Ч-М.*
шта *употребом истрошити, дотрајати, подерати.* — 'Ајд' у здрављу да је [шамију] поцепаш! *Срем.*

почастити, почастим сврш.
кога чиме *изнети пред кога јело и пиће, погостити, угостити.* — Кад нећеш господина попу и кмета данас почастити, да кад ћеш и кога ћеш? *Јаки. Ђ.* Почастила [их је] ... погачом с јајима и кобасицама. *Бен.*

почистити, -им сврш.
шта *учинити да буде што чисто, очистити.* — Уопште узев, у вези примедби ко боље сарађује — ми или друге бивше републике СФРЈ, верујем да најпре треба почистити сопствено двориште уместо што се стално гледа у туђе, мислити најпре на своју одговорност.

поштовати, поштујем сврш. и несврш.
кога / **шта** *осетити, осећати и показ(ив)ати поштовање према коме, чему, поступити, поступати према коме, чему с поштовањем, с признањем, ценити, уважавати.* — Он кума не поштује. *Вес.* Снага је младости ... поштовати открића. *Уј.* Уредник се држао начела да треба, што је могућно више, поштовати текст и навике самих песника. *Ант. 2.*

правдати, -ам несврш.
кога / **шта** *доказивати чију праведност или невиност, бранити (кога или што) од приговора, објашњавати чији поступак и сл.* — Жупник је ... једном морао да га правда и извињава што је увредио једног конзуларног чиновника. *Андр. И.* Наравно, то је морао да правда стратегијским разлозима. *КН 1955.*

правити, -им несврш.
шта *чинити, градити, израђивати, производити, стварати, творити нешто.* — Чула је да правим стихове. *Матош.*
шта *образовати, формирати, обликовати.* — Већина настави да прави ред на улици, пред капијом. *Ћос. Б.* Кланац је на свом доњем крају правио с ушћем

... пољаницу нанесене земље. *Наз.*
шта *спремати, приправљати, готовити.* — Тамо су се свињари и говедари дневно склањали и правили ужину. *Коз. Ј.* Нисам хтела да вам правим чај: да вас сувише узрујава. *Цар М.*

празнити, празним несврш.
шта *уклањајући садржину чинити што празним.* — Дјевојка је чеврљала ... с грофићем те празнила зачудо шампањске чаше. *Шен.*

прати, перем и перем несврш.
шта *испирањем у течности (најчешће у води) уклањати нечистоћу, прљавштину.* — Ја морам ... да перем судове и да кувам ручак. *Макс.*

пратити, -им несврш.
кога *ићи заједно с киме.* — Кроз тај парк је Ненад Бајкић пролазио пратећи Александру Мајсторовић. *Ћос. Б.*
кога *ићи до неког места с киме који одлази, путује праштајући се.* — Сутра на *пут* кад кренем немој ме *пратити.*
шта *догађати се у исто време.* — Песма се разлегаше, а праћаше је непрестано пуцањ из пиштоља. *Вес.* Глазба је пратила разговор код ручка. *Нех.*
кога *ићи за неким, следити кога; уходити.* — Само јој је било непријатно што јој се чинило да је неко прати. *Уск.* Милијуне троше на жандармерију и жбире и шпијуне да ме прате и шпијунишу. *Срем.*
шта *слушати пажљиво.* — Нити је пратио предавање нити се трудио да их схвати. *О-А.* Особље је штаба ... с побожном пажњом пратило разлагање. *Сим.*
кога *разумевати, схватати.* — Нисам могла да га пратим у излагању. *Бар.*
шта *читати о чему, скупљати обавештења о чему.* — Немојте мислити да ја не пратим догађаје. *Јонке.* Он је присуствовао борби за ослобођење нашег народа, пратио све њене мучне перипетије. *СКГ 1937.*

праштати, праштам несврш.
шта коме *заборављати чију кривицу, ослобађати кога одговорности.* — Друштво не праште лако непажњу према себи. *Ранк.* Газда Илија не тражи од мене много, све ми праште, али то је оно што ме највише чуди и вређа. (ЕК)

пребацивати, -ацујем *несврш. према пребацити.*

пребацити, пребацим сврш.
шта преко чега *бацити што преко чега.* — Ево поп-Васе. Пребацио епитрахиљ, а у руке узео крст. *Ад.* Пребацио пушку преко рамена. *Гор.*
шта преко кога / чега *брзим покретом ставити преко чега* (о *нози, руци).* — Пребацивши једну ногу преко друге, стала дојити малога. *Том.* Хајдуци полегаше ... Зеко се спусти поред Станка и пребаци руку преко њега. *Вес.*
кога *бацити даље него други (у надметању).* — Он узима бабуљ од рамена, па пребаци Краљевића Марка. *НПХ.* Једном баци, свијема добаци, другом баци те свију пребаци. *НП Вук.*
шта *учинити више него што је предвиђено, прећи, надмашити (обавезу).* — У неким гранама успели смо да извршимо и пребацимо задатке Петогодишњег плана. *Пиј.*
шта *преместити, пренети, превести кога (што) с једнога места на друго.* — Ја не знам шта има у ономе његовом ћумезу, али ти узми једна кола и то сутра пребаци. *Бар.*
шта на кога *пренети, преместити што (обично неугодно) на другога.* — Прати ме та срећа да се други отресу својих мука и пребаце их на мене. *Пав.* Мора да је осјетио потребу да на некога пребаци дио ... одговорности. *Адум.*
шта на шта *пренети, управити, упутити на што друго (мисли, разговор и сл.).* — Видело се да жели само да пребаци разговор на другу тему. *Андр. И.*
шта *летећи изнад чега наћи се на другој страни.* — Два тешка зрна зафијукаше па се ... са ужасним треском срушише ... пред црквеном портом ... два друга пребацише цркву. *Вас.*

преболевати, -олевам јек. **преболије-**

вати, -олијевам *несврш. према преболети.*

преболети, -лим, ијек. **пребољети**, сврш.
шта *издржати болест и оздравити, опоравити се од болести.* — Човек је преболео жутицу. — Ову повреду ћу брзо преболети. (ЕК)
кога / шта *прежалити, прегорети, заборавити.* — Боље је сада пребољети прву бол [љубавну] него можда цијели живот боловати од отрова у срцу. *Том.* Она га је одболовала, преболела и прегорела једном заувек, и њега и његов осмејак. *Андр. И.*

пребродити, пребродим сврш.
шта *превести се, прећи бродом преко воде, мора.* — Почетком ове године пребродио је сиње море. *Шен.*
шта *с муком превалити, прећи.* — Сматрајући да су најтежи део пута ... пребродили, многи су остајали крај друма где су нашли мало заклона. *Нуш.*
шта *савладати, поднети, издржати (болест, тешкоће и сл.).* — Пошто је пребродио запаљење плућа ... остао [је] да се бочи само с раном на нози. *Ћоп.* Пребродили смо основне тешкоће у материјалном развитку нашег друштва. *Bj. 1960.*

превалити, превалим сврш.
шта *превртнути, свалити на бок, оборити, претурити, срушити што.* — Дворски му је пред носом три пута превалио пуну чашу. *Леск. Ј.*

преварити, -им сврш.
кога *извршити превару, намерно довести кога у заблуду рекавши неистину, обманути.* — Био је добар рачунџија. Никад га нису могли преварити. *Вес.*
кога *не испунити обећање, погазити, прекршити задану реч.* — Ријечју [ме] својом Етољанин превари неки. *М-И.*
кога *не оправдати очекивање, наду.* — Сви га рачуни преварише, љуто преварише. *Шен.* Јечам те превари, кукуруз омане. *Змај.*
кога *изневерити (мужа, жену), извршити прељубу.* — Послије ме ... преварила с једним најобичнијим ... лајтнантом. *Крл.*
кога *свладати, обузети.* — Послије дугог полусанљивог, дрхтавог трзања превари га сан. *Коч.* Готово морасмо носити оне које алкохол превари. *Наз.*

преваспитавати, -итавам *несврш. према преваспитати.*

преваспитати, -ам сврш.
кога *изменити чије погледе, васпитање, одгој, преодгојити.* — Мислио [је] да својом религијом ... преваспита човека. *Марк. Св.*

превести, -едем сврш.
шта са чега на шта *саопштити, издати у штампи какав текст или усмени говор изражајним средствима другога језика.* — Што Немци са енглеског преведу, исто је тако лепо као и оригинално. *Нен. Љ.* Тако је без много рогобатности и грешака могуће текст верно превести са једног језика на други, што људима у обе земље изванредно олакшава комуницирање. (ЕК)

преводити, преводим *несврш. према превести.*

превидети, -дим, ијек. **превидјети**, сврш.
кога / шта *не видети, не опазити.* — Онако обневидео од грознице, мора да је превидео стрмину. *Андр. И.*
шта *смести с ума, заборавити.* — Најгоре је у првој партији превидети фигуру или неку двопотезну комбинацију и снуждено устати после непуна три минута игре. (ЕК)

превиђати, превиђам *несврш. према превидети.*

превити, превијем сврш.
шта *савити, пресавити.* — Добро расхлађен маргарин настругати преко целе површине теста, тесто превити и оставити у фрижидеру пола сата. (И)
шта *дати чему облик лука или угла, сагибајући погнути, сагнути.* — Отац ...

не уме да седне. Морали су му превити ноге у коленима и посадити га. *Сек.*
шта *метнути завој (на рану), повити (рану).* — Радован таман превио рану и вечерао, па се спрема да легне. *Ранк.*
кога *поново превити, променити завој.* — Мало час су га превили, јер му ране ... још нису зарасле. *Чол.*
кога *преповити (дете).* — Превио је и обрисао дјецу госпође писарице. *Бен.*

преврнути, преврнем сврш.
шта *претурити, оборити.* — Пошто је Јањић одбио да се легитимише, група људи је запретила да ће преврнути аутомобил са овим политичарем и новинаром, али су некако успели да се безбедно извуку. (ЕК)
шта *окренути на другу, противну страну, преокренути.* — Па ако што лепо сневате ... преврните јастук па да и ја то сневам. *Срем.*
шта, чиме *превратити, преокренути очну јабучицу (као израз каквог телесног или душевног стања).* — Скочим из постеље, видим, мала стисла зубе, преврнула очи, поплавила, умреће сигурно. *Петр. Р.* Јован преврне бјелочнице од бијеса. *Донч.* На ово је већ и Пол преврнуо очима у неверици. (ЕК)
шта *испреметати, претурити, претражити.* — Преврнуше не само књижницу него и кућу, па чак и таван, али несретној »Дубравци« ни трага ни гласа. *Кол.*
шта *потпуно изменити, изокренути, преиначити.* — Исти је смисао њихов [ријечи] сасвим преврнуо. *Кур.* То је био онај јуни који је преврнуо судбину света. *Бег.*

превртати, преврћем *несврш. према преврнути.*

прегласавати, -асавам *несврш. према прегласати.*

прегласати, -ам сврш.
кога *победити при гласању.* — Прегласали су га Владо ... и Вајо. *Лал.*

прегледати, -ам сврш.
кога / шта *извршити преглед.* — [Ранковић] није хтео да прегледа свој рад, да осмотри целину, да улепша, обуче у књижевну форму. *Скерл.* Два пута су Италијани прегледали тај стан. *Дед. В.*

прегледати, прегледам *несврш. према прегледати*.

преградити, преградим сврш.
шта *начинити преграду, раздвојити преградом.* — [Ми смо] већ преградили тај пут. *Дед. В.*
шта *на други начин изградити, прерадити, преиначити, преудесити.* — Руши Шпањолску како би је могао преградити. *Шим. С.*

преграђивати, -ађујем *несврш. према преградити.*

предавати, предајем *несврш. према предати.*
шта *држати предавање, тумачити, објашњавати што.* — Нису професори имали начина да их [неке предмете] предају као што треба. *Срем.* Слиједеће године буде позван на свеучилиште гдје је предавао хебрејски језик. *Водн.*
шта *усмено дати извештај, саопштавати, јављати (телефоном).* — Друже Никола, макни се с линије, предајем оперативни извјештај. *Хорв.*

~ се *несврш. према предати се*

предавати (се), -дајем (се) *несврш. према предати (се).*

предати, -ам сврш.
шта коме *дати непосредно у руке, уручити.* — Бакоња ... одведе Бутру у цркву ... па му свечано предаде метлу. *Мат.*
шта коме *прекинувши отпор у борби, игри, утакмици, препустити, признати победу, предност непријатељу, противнику.* — Кад су наши наишли ... предао [је] читаву батерију. *Дед. В.* Меч је био одређен на 24 партије, али је Ласкер раније капитулирао и предао свом ... противнику титулу светског првака. *Шах 1.*

шта коме *послати, упутити властима ради даљега поступка, поднети у писменом облику (какву пријаву, представку и сл.) ради решења*. — Конзулу није ни на ум долазило да ствар преда суду. *Адум.*

~ **се**
коме *попустити, уступити пред тешкоћама, прихватити стварност онакву каква је, помирити се са судбином.* — Из почетка је викао, љутио се, претио, али се постепено свикне и мирно преда судбини. *Дом.* Предала се неизбјежевом удесу. *Бег.*
коме *ступити у полне односе с ким, подати се (о жени).* — Руке јој се рашире и била је готова да му се преда. *Бен.* Одмах још ноћас да је одведе, да му се бесно преда уздрхталим телом. *Каш.*
чему *са страшћу, са заносом одати се, посветити се чему (послу, страсти, каквом занимању и сл.).* — Он се од свег срца предаде игри. *Ћос. Б.* Сада сам се сва предала кућним пословима. *Креш.*

предвидети, -дим, ијек. **предвидјети**, сврш.
шта, чега (уз негацију) *унапред видети, погодити шта ће се догодити, шта треба да се догоди.* — Не може да предвиди краја тој невољи. *Бен.* На основу њих могуће је предвидети болест и предузети превентивно хируршко лечење, сазнајемо од нашег саговорника. (ЕК)

предвиђати, предвиђам *несврш. према предвидети*.

предводити, предводим несврш.
кога / шта *бити на челу, управљати, руководити.* — Пред нама Старина Новак чету је предводио. *Ћоп.* Синоћ [је] дошло до великих демонстрација које су предводили студенти. *Обз. 1932.*

предлагати, предлажем *несврш. према предложити*.

предложити, предложим сврш.
шта коме, кога за шта *учинити, ставити, изнети предлог.* — За новог мандатара Извршног одбора именован је Слободан Јовановић, који ће на наредној седници предложити чланове општинске владе. (ЕК) Као свој допринос обнови возног парка, савезна влада ће предложити савезном парламенту смањење или укидање царина на увоз аутомобила како би се наши прописи прилагодили прописима у већини земаља Европе, а возила постала приступачнија грађанима. (ЕК) Можда ће га предложити за Скупштину. (ЕК)

предочавати, -дочавам и **предочивати**, -очујем *несврш. према предочити.*

предочити, предочим сврш.
шта коме *јасно, сликовито, живо изнети што пред кога, представити (себи или коме).* — И дође му пред очи одвратна слика кад предочи себи играче [карата] како се зноје и раздражују у овој топлој ноћи. *Ћип.*
шта коме *обратити пажњу коме на што, упозорити.* — Он ми је предочио племениту сврху у коју се концерт приређује. *Ивак.*

председавати, -седавам, ијек. **предсједавати**, несврш.
чему *бити председник, вршити дужност председника*. — Тој сједници предсједавао је потпредсједник. *Риб*.

предсказати, предскажем сврш.
шта *унапред казати оно што ће бити, прорећи.* — Отворио је књигу прошлости да из ње уцвиљеном народу љепшу и сјајнију будућност предскаже. *Јакш. Ђ.* Боље [је] и сигурније знао да предскаже сваку промену и време. *Срем.*

предсказивати, -азујем *несврш. према предсказати.*

представити, -им сврш.
кога коме *упознати кога с ким.* — Занимљив тип, ходи да ти га представим. *Петр. В.*

~ **се**
коме *рећи своје име при упознавању с ким.* — Само то сам разумио ... да се

свакако морам представити пуковнику. *Шен.*

представљати, -ам *несврш. према представити.*
кога / шта *бити чији представник, заступати кога.* — Султанову власт у Србији представљао је Јусуф-паша који је становао у Београду. *Гавр.*

~ **се** *несврш. према представити се*.

предузети, предузмем сврш.
шта *почети какав посао, активност и сл.* — Да би могао да пољуби руку те дивне жене он осећа у себи снагу да све предузме, вољу да све свлада. *Цар М.*
шта *узети као задатак.* — То сам себи предузео и тако се држим на висини свога достојанства. *Крл.*

предузимати, -ам *несврш. према предузети*.

предупредити, -упредим, ијек. **предуприједити**, сврш.
шта *унапред, на време спречити, онемогућити, осујетити.* — План ... је требало да предупреди развијање туберкулозе. *Андр. И.*

предупређивати, -еђујем *несврш. према предупредити.*

предухитрити, -им сврш.
кога *претећи кога у чему, предузети, учинити што пре другога.* — Старац је жмиркао преко наочара спремајући се да одговори, али га је директор предухитрио. *Макс.*
шта *одвратити, отклонити, спречити што предузевши пре тога какве мере.* — И да предухитри свако питање, обрати се одмах домаћину. *Франг.*

прежалити, -им сврш.
кога / шта *престати жалити, утешити се.* — Многа удовица жалила је и прежалила свога домаћина. *Глиш.*
кога *не осећати више љубав према неком свом, заборавити га.* —Нека крха врат кад хоће, није ми више син, прежалио сам га. *Сек.*

преживети, -вим, ијек. **преживјети**, сврш.
шта *поднети, издржати, претрпети; остати жив (после чега непријатног, неугодног).* — Мој народе и моје колено, страховите преживесмо дане. *Змај.* Ох, ја ћу себе прије скончати него ту срамоту ... преживјети. *Огр.*

преживљавати, -ивљавам *несврш. према преживети.*

преиначавати, -ачавам и **преиначивати**, -ачујем *несврш. према преиначити*.

преиначити, -иначим сврш.
шта *дати други облик чему, изменити, променити што.* — Ако није који злобни чаробњак преиначио и превратио све то. *Вел.* Народни дух је имао да све то ... преиначи. *Цвиј.*

преиспитати, -испитам сврш.
шта *поново испитати, проверити.* — Повјерила [ми је] часну мисију да ... преиспитам и провјерим географске и етнографске податке. *Вел.* Треба детаљно преиспитати све гране делатности и форме живота и рада у комунама. *Пол. 1958.*

преиспитивати, -итујем *несврш. према преиспитати*.

прекидати, прекидам *несврш. према прекинути*.

прекинути, -нем сврш.
шта *наглим покретом разделити на делове, раскинути, пресећи.* — Јуницу притјера ближе и сјекиром вратне јој жиле прекине. *М-И.* Она шљива за коју је топ био везан пукла је од трзаја ... — Ето ти га, враже, прекину шљиву! *Ћоп.*
шта *секући пробушити, просећи.* — Ако се ... то место на време прекине (просече) те гној пусти ... зној брже пређе. *Батут.*
шта *нагло зауставити ток неке радње, поступка, догађаја, стања.* — Око десет сати морао сам да прекинем посао и да дођем на седницу. *Дед. В.* Почела је непријатељска офензива, и то је пре-

кинуло истрагу. *Хорв.*
шта *раскинути везе, познанство.* — Дописивање [му] ... тако омрзну да је прекинуо све трговачке везе. *Крл.*
са киме *престати дружити се с ким.* — Каћа му исприча да је прекинула са геометром Мирком. *Бар.*
шта *нарушити (мир, тишину, ћутање).* — Настаде тишина коју прекину Петар. *Шег.* Мој стриц прекиде ћутање. *Шапч.* Ноћас бијели су чемпреси мук прекинули. *Наз.*
кога / шта *мешајући се, упадајући у чији говор не дати, не допустити коме да заврши, да изрекне до краја оно о чему је почео говорити.* — Стева ... не довршу реченицу јер га отац прекиде вичући ... *Дом.* Нећемо тако, за мене се не треба нитко трапити — прекине јој мати ријеч. *Пав.*

прекорачавати, -ачавам и **прекорачивати**, -ачујем несврш.

прекорачити, -орачим сврш.
кога / шта *коракнувши прећи преко кога или чега.* — Она има право прекорачити сваки праг. *Вес.* Подгорски [је] прекорачио посљедњу скалину у први кат. *Ков. А.*
шта *ходајући преместити се, прећи на другу страну чега.* — Већ су двије уре прошле откако се путници подигоше ... да прекораче бријег којим цестица води ... до увале. *Нех.*
шта *прећи границу чега.* — Али ја се бојим да не прекорачим време, јер имам још нешто да кажем о Хередијином стиху. *Поп. Б.*
шта *нарушити, погазити.* — Истина је ... да је ... нешто претјерао и јако прекорачио мегданске законе. *Вел.*

прекривати (се), прекривам (се) *несврш. према прекрити (се).*

прекрити, прекријем сврш.
шта чиме *покрити што чим положеним одозго.* — Доњу кору премазати надевом, поређати кратко прокуване шљиве и прекрити другом кором. (ЕК)

~ **се**
чиме *поставити, пребацити преко себе нешто.* — Послије закопчаваше докољене, бијеле као снијег ... па се прекри церадом хоће из Сјенице. *Лал.*

прекршити, прекршим сврш.
шта *огрешити се о какав пропис, поступити против какве наредбе, закона, учинити прекршај.* — И сувише си комуниста, и сувише човек трезвен и промишљен да би прекршио закон. *Дав.*
шта *прекинути даљи ток чега.* — Колико год је Мухарем-ага у себи попустио, није могао ... прекршит ону своју озбиљност. *Мул.* Велиш, кумство је у капи — и, ето, ти си га прекршио. *Вес.*
шта *не испунити, не одржати, погазити обавезу.* — Знам да нећеш прекршити обећање. (ЕК)

прележати, -жим сврш.
шта *издржати болест, преболети.* — Многе болести на ногама је прележала, а трбушни тифус обали је ... у постељу. *Бан.*

прелетати, прелећем, ијек. **прелијетати** *несврш. према прелетети.*

прелетети, -тим, ијек. **прелетјети**, сврш.
преко чега, шта *летећи помоћу крила прећи какав простор.* — Дај ми, боже ... крила лабудова да прелетим преко Рисна града. *НП Вук.* Прелетио је [Ластан] мимо торањ столне цркве. *Креш.*
кога / шта *ваздухом проћи изнад кога или чега.* — Пред подне авиони нас прелетеше. *Дед. В.*
шта *брзо, на брзу руку, површно прочитати, прегледати што.* — Младар тргне Силвестру онај папир и прелети га. *Божић.* Вук Васић ужурбано окрену лист и прескочи неколико реди, прелети пола стране, незадовољан. *Дав.*

преламати, преламам *несврш. према преломити.*

преломити, преломим сврш.
шта *ломећи раставити на два или више делова.* — Император ... на писму ...

преломи сада печате. *Дуч.*
шта *донети одлуку, одлучити, решити.* — Он да буде тај који ће тако крупну ствар преломити и окренути по својој вољи. *Ћос. Д.*
шта *довести, сместити сложени штампани текст у одређени формат.* — Први број »Борбе« уредио је и преломио с Весом чика Јанко. *Дед. В.*

премлатити, премлатим сврш.
кога *ударцима задати јаке болове, довести до физичке изнемоглости, неспособности.* — Грдно ме је премлатио проклети ковач! *Шов.* Жене ... брзоплето додадоше да су тога јадника ... васојевићки четници премлатили да је и памећу помјерио. *Лал.*
кога *млатећи убити, ударцима усмртити, затући.* — Па како је радио, тако је и свршио. Премлатили су га ... на једном салашу, као псето. *Чол.*

премлаћивати, -аћујем *несврш. према премлатити.*

премостити, премостим сврш.
шта *пребацити, саградити мост преко нечега.* — Донесите балване, па премостите прокоп. *Торд.* Можда је ... понеки путник, пролазећи овуда, уморан и окисао, пожелео да се неким чудом премости широка и хучна река. *Андр. И.*
шта *надјачати, савладати (препреке, сметње, тешкоће).* — За данашњег просјечног гледаоца комад показује тешкоће које се не дају лако премостити. *Мил. Ж.*

премошћавати, -ошћавам и **премошћивати**, -ошћујем *несврш. према премостити.*

пренеразити, -еразим сврш.
кога *довести у стање пренеражености, изазвати изненада снажан утисак, јако осећање, јако изненадити, запрепастити, запањити.* — Та тако окрутно састављена вијест пренеразила га. *Коз. Ј.* Промена коју јој опазих на лицу пренерази ме. *Нед.*

пренеражавати, -ажавам *несврш. према пренеразити.*

пренети, -несем и пренесем, ијек. **пренијети** сврш.
кога *носећи или возећи преместити с једнога места на друго.* — Њу [болесницу] пренели [су] у собу. *Вес.* Униће у ... трамвајски вагон који га пренесе на други крај града. *Крањч. Стј.*
шта *преместити на друго место, изменити место где се ко или што налази, где ко делује, врши какву активност.* — Чим је нестао намеснички режим, либерали су покушали да пренесу центар Омладине у Србију. *Јов. С.* Ту исту абецеду пренеси ти у своју књигу. *Вел.* При томе пренесемо тежину тијела на ту ногу. *Весл.*
кога *преместити кога у мислима, у машти некуда, окренути чије мисли у друго време, у другу средину, другу околину.* — Све је то [црквени обреди] пренијело Бакоњу у други свијет. *Мат.* Морао сам те пренијети у оно доба. *П 1939.*
шта на кога / шта *распространити, раширити круг деловања чега на кога или на што; учинити да нешто пређе на другога, да постане његово својство.* — [Корист] би неминовно настала кад би тај учени човјек пренио своја истраживања на шире подручје. *Креш.* Балкански досељеници ... пренеше на старо становништво ... и своје обичаје и фолклор. *Цвиј.* У животу [им] остаде само Стева, на кога пренеше сву љубав родитељску. *Дом.*
шта на кога *ставити коме нешто на терет, оптеретити кога.* — Балаганов пренесе смјеста сву кривњу на Паниковскога. *Крањч. Стј.*
шта на кога / шта *учинити нешто чијом својином, чијим власништвом испунивши законске прописе.* — Покупиш што се покупити може, што свога имаш пренесеш на жену и ћерку, онда кључеве у Трговачки суд. *Ћос. Б.*
шта на кога / шта *дати, поверити коме што (власт и сл.).* — Није марио да се објашњава са сељачком Скупшти-

ном на коју је Устав од 1869. пренео законодавну власт. *Јов. С.*
шта коме *предати коме нешто говором (директно, телефоном, преко радија), казати оно што се чуло, сазнало.* — Влатко нам је из Ливна телефоном пренео ... наређење. *Дед. В.*

преносити, преносим *несврш. према пренети.*

преокренути, -окренем сврш.
шта *окренути на другу, супротну страну, с једне стране на другу, одоздо према горе.* — *Чашу преокренути* и дно јој покрити фолијом. (И)
кога / шта *учинити сасвим друкчијим, изменити, преобрнути.* — Мислиш да ћеш преко ноћи преокренути оно што су године и године учиниле. *М-О.* Ова побједа Совјетске армије преокренула је људе, отворила им очи, разоткрила нове видике. *Јак.*

преокретати, -рећем *несврш. према преокренути.*

преотети, преотмем сврш.
кога / шта коме *отети некоме оно што је он отео.* — Тај план се, наравно, није поклопио са локалним апетитима и знањем руководећих људи Напретка из страха да им Бинић не преотме славу. (ЕК)

преотимати, -ам *несврш. према преотети.*

препадати, -ам *несврш. према препасти.*

препасти, -аднем сврш.
кога *изненада и јако преплашити, уплашити.* — Мучи, Раде, женска страшивице, чудно ли те препаднуо Мујо. *НП Вук.* Зло те нашло, препаде ме! *Лоп.*

преписати, препишем сврш.
шта *поново написати неки текст копирајући с оригинала.* — Шешељ је у мају ове године објавио рад у којем тврди да је Лилић преписао делове уџбеника из 1939. године. (ЕК)
шта коме *одредити, прописати болеснику лек или начин лечења.* — Једном болеснику препише доктор некакав прашак за лек. *Нен. Љ.*
шта на кога *писменом изјавом код власти оставити коме имање.* — Преписала [је] половину свега имања на њега ... и наскоро се удала за њега. *Срем.* Осјетио се малим газдом као да је већ пола куће на њ преписано. *Кол.*

преписивати, -исујем *несврш. према преписати.*

преплатити, -еплатим сврш.
шта *платити сувише, више него што треба.* — Ко зна да није преплатио косу? *Андр. И.*

преплаћивати, -плаћујем *несврш. према преплатити.*

преплашити, -им сврш.
кога *учинити да (ко) осети страх, задати (коме) страх, престрашити.* — Ко да се ја бојим пријетње! ... Ситни сте, сви сте ситни да мене преплашите. *Ћор.*

препливавати, -ивавам *несврш. према препливати.*

препливати, -ам сврш.
шта *пливајући прећи неку воду.* — Ал' је Раде срца јуначкога, он преплива море на брегове. *НПХ.*

препознавати, -ознајем *несврш. према препознати.*

препознати, -ам и -адем сврш.
кога / шта *поново познати.* — Он нас је препознао и весело притрчао нашим чезама. *Чол.* Сад се она вратила, красна и снажна, па је Миошић у први мах и не препознаде. *Тур.*

преполовити, -оловим сврш.
кога / шта *цело разделити у две половине; поделити на два дела, на две групе.* —Без тебе бити значи мене преполовити. *Уј.* Ја сам своје [синове] преполовио: једни су на занату, а друге сам школовао. *Макс.*
шта *смањити на половину.* — Препо-

ловила би бригу. *Божић.*

преполовљавати, -овљавам и **преполовљивати**, -овљујем *несврш. према преполовити.*

препородити, -ородим сврш.
кога / шта, чега (уз негацију) *учинити опет активним, вратити у нов живот, изазвати препород.* — Људи образовани у нашим сколастикама неће препородити свијета. *Рад. А.* [Доситије, Вук и Даничић] су била три уистину велика човека који су нам препородили књижевност. *Нед.*

препорођавати, -ођавам и **препорођивати**, -ођујем *несврш. према препородити*.

препоручивати, -учујем *несврш. према препоручити.*

препоручити, -оручим сврш.
шта коме, кога за шта *дати препоруку, дати повољно (писмено или усмено) мишљење, оцену о чему, о коме.* — Препоручиле су једна другој нарочите врсте колача, најлепше што су знале. *Рист.* Препоручио га је за тај посао. *Креш.*
шта коме *дати савет коме, посаветовати кога.* — Слободни смо вам ... уљудно препоручити штедњу мираза. *Јонке.*

преправити, -им сврш.
шта *уклонивши недостатке прерадити, преиначити, изменити што.* — [Л. К. Лазаревић] је преправио само почетак прва два писма. *СКГ 1938.* Он је, према неким вијестима, преправио извјештај бившег инспектора. *Bj. 1966.*

преправљати, -ам *несврш. према преправити*.

препричавати, -ичавам *несврш. према препричати.*

препричати, препричам сврш.
шта коме *рећи, изложити, испричаведити својим речима оно што се прочитало или чуло.* — Неправилно! — говорио је у себи Вуксан, не слушајући Гвоздена, који је својим речима опширно препричао Учу. *Ћос. Д.* Једну ћу вам од његових необичних приповијести сада препричати. *Шов.*

препустити, препустим сврш.
кога / шта коме *уступити коме што, оставити да ко располаже, да се користи чиме.* — Намећеш се жени коју волим ... коју ја ни по цену главе никоме нећу препустити. *Бар.* Препустио је дућан сасвим помоћницима. *Козарч.*
кога чему *оставити кога да ради шта и како хоће.* — Онда су дигли руке од мене и препустили ме мојој судбини. *Козарч.*

~ се
коме / чему *предати се некоме, нечему.* — Нека увене моја младост и лепота, али ... нећу се дати понизити, препустити се гаду. *Бар.* И она ... тако се томе препустила да је као из даљине слушала све оне гласове ... око себе. *Ивак.*

препуштати (се), препуштам (се) *несврш. према препустити (се).*

прерадити, прерадим сврш.
шта *подврћи обради, претворити у што радом, обрадом.* — За трансгени кукуруз нема гаранција да га неко неће прерадити за људску потребу, корнфлекс на пример, уз услов, наравно, да су нам донацијом дали баш тај спорни „старлинк“. (ЕК)
шта *преправити, преиначити подвргнувши допунској обради, учинити другчијим, изменити.* — Менандрове су комедије прерадили римски пјесници комедија Плаут и Теренције. *Пов. 1.*

прерађивати, -ађујем *несврш. према прерадити.*

прерастати, прерастам *несврш. према прерасти*.

прерасти, -растем сврш.
шта *надмашити, престићи у расту, постати виши.* — Косци ... оставили читаву ћубу ... цвијећа које га [црни

трн] све више прераста и крије. *Ћоп.* Четири очњака остале зубе прерасла ко у курјака! *Кул.*
шта *надмашити душевним или економским развојем, постати већи, надмоћнији тако да нижи степен развоја више не одговара.* — Хотелијерство Дубровника прерасло је по своме капацитету далеко локалне могућности снабдевања. *Пол. 1950.*
у шта *развојем прећи, претворити се у нешто друго што је на вишем степену развоја.* — АВНОЈ ће прерасти у наше врховно законодавно и извршно тело. *Дед. В.* Известан број ових задруга по својој техничкој опремљености чак [је] прерастао у крупна газдинства. *Пол. 1959.*

прерушавати (се), -ушавам (се) и **прерушивати (се)**, -ушујем (се) *несврш. према прерушити.*

прерушити, -им сврш.
кога у кога / шта *обући, оденути у друго одело, преобући, преодентути.* — У лисца прерушише Јашка, извртнувши му кожух. *Бен.* То је сигурно она крастача, о којој прича дједо да ју [је] злобна вјештица прерушила у губавицу. *Гор.*

~ **се**
у кога / шта *обући се у друго одело, одећу, преобући се.* — [Дјевојка] се прерушила у пастирицу. *Вел.*

пресавијати, -авијам *несврш. према пресавити.*

пресавити, пресавијем сврш.
шта *савити двоструко, један део преко другога.* — Ја пресавих табак и почех писати саслушање. *Вес.* А сад? — рече он кад заврши и пресави писмо. *Ћур.*

пресвлачити, пресвлачим *несврш. према пресвући.*

пресвући, пресвучем сврш.
кога *скинути, свући једну одећу, једно рубље и обући друго, преобући* (о *људима).* — Она га [укаљано дете] дигне, па или запере или пресвуче. *Вес.* Ту ти је она жена која опере и пресвуче мртваца. *Пав.*

прескакати, прескачем *несврш. према прескочити.*

прескочити, прескочим сврш.
шта, преко чега *учинивши скок наћи се на другој страни чега, скочити преко чега.* — Једном згодом улучи прилику ... прескочи, као пливач стрмоглавце, широк плот. *Матош.* Он клисну ... прескочи врзину и нададе преко ливаде. *Ранк.* Волим *прескочити преко* плота. (И)
шта *испустити, изоставити што из текста, пропустити при читању, излагању и сл.* — Тако скачем од ретка до ретка, па бих се смела и прескочила десет ријечи. *Шен.* Деде, ћато, прочитај његову тужбу ... да нисмо што прескочили. *Глиш.*
шта *проћи мимо чега не приметивши.* — Вршили су површније претресе. Чак се догађало да прескоче кућу. *Ман.*
кога *надмашити, надвисити, премашити, превазићи.* — По тој класификацији прескочио Лешић Матковића. *Коз. Ј.*

прослишавати, -ишавам и **прослушавати**, -ушавам *несврш. према прослишати и прослушати.*

прослишати, -ам и **прослушати**, -ам сврш.
кога *испитати сведока, кривца, саслушати.* — И запамтите: још за видела да прослишате свакога возара да ли зна где му је прибор. *Јак.* Сигурно ће нас мало прослишати, па кући. *Ћоп.* [У собу] је строги ујак, директор, улазио два пута дневно да прослуша Лајоша. *Поп. Ј.*

преспавати, преспавам сврш.
шта *не пробудити се у одређено време, у одређени час, преспати.* — Зачуди се како је могао преспавати уобичајено време устајања. *Бар.*
шта *провести у спавању зиму (о неким животињским врстама).* — Слепи ми-

шеви ... излетели из својих топлих кутова где су зиму преспавали. *Вес.*
шта *налазећи се у стању спавања не чути што, пропустити што.* — Прописно сам заспао и преспавао будилицу. *Фелд.* Плакао је ... из очајања што је преспавао бденије. *Чипл.*

пресрести, -етем и -етнем сврш.
кога *приметити, спазити онога који иде у сусрет, састати се с њим.* — Једнога дана изиђе и пресрете га кад се враћао са дужности. *Јанк.* Пресретоше га неки грађани с позивницама. *Куш.*
кога *изненада, неочекивано наићи на кога, набасати.* — Четничке тројке пресреле пре неколико дана наша два курира. *Дед. В.*

пресретати, -ећем *несврш. према пресрести*.

престигнути и **престићи**, -игнем сврш.
кога *крећући се, идући у једном смеру с ким наћи се испред њега, претећи кога.* — И обојица стиштише низ поток што игда могу ... Час поп престигне учитеља, час учитељ попа. *Глиш.*
кога *учинити нешто пре другога, предухитрити кога.* — Гојко поцрвени, збуни се ... Хтеде нешто рећи али га Вења престиже. *Ранк.*
кога *постићи у поређењу с другим већи чин, брже напредовање, већи успех.* — И да је којом срећом рат, — ти би их и стиго и престиго [са чином]; то ја добро знам! *Срем.*

престизати, -ижем *несврш. према престићи и престигнути*.

пристравити, пристравим сврш.
кога *јако уплашити, престрашити (кога).* — Чисто ме изненадио, пристравио. *Матош.* Њега је пристравила ова несвјесна, мирна, тиха биједа. *Мил. В.*

престрашити, -им сврш.
кога *изазвати у кога страх, задати коме страх, уплашити, препасти, пристравити (кога).* — Ух, што си ме престрашио! *Ред*.

претварати (се), претварам (се) *несврш. према претворити (се)*.

претворити, претворим сврш.
кога / шта у кога / шта *променити што у нешто друго, дати чему други изглед, облик, други садржај*. — Он не може претворити своје имање у новац. *Марк. Св*.

~ **се**
у кога / шта *прећи у друкчије стање, добити, примити сасвим други облик, садржај*. — Црнило му се претворило у зеленило. *Вес*.

претендовати, -дујем и **претендирати**, -ендирам несврш. и сврш.
на шта *упорно тежити (не бирајући средства) да се постигне нешто.* — Старији син Милутинов, Стефан, готово слеп, био је логичан наследник, мада је његов млађи брат Константин такође претендовао на круну. (ЕК)
на шта *приписујући себи какво својство, посебност, право на што, желети да се добије признање за то.* — Војводина ће, као и друге области које претендирају на то, добити најширу аутономију. *Тито.*

претплатити се, претплатим се сврш.
на шта *постати претплатник плативши унапред претплату.* — У овим дуплекс апартманима гости по жељи могу сами припремати оброке или се претплатити на пансионски ручак, што ће додатно оптеретити цену коштања. (ЕК)

претплаћивати се, -аћујем се *несврш. према претплатити се.*

претраживати, -ажујем *несврш. према претражити*.

претражити, претражим сврш.
кога *детаљно прегледати, претрести кога тражећи што.* — Збуњен Спасоје претражио и мртвог оца [тражећи сат]. *Рад. Д.*
шта *извршити претрагу.* — Одлучили смо ... да претражимо кућу. *Чол.*

претрпети, -пим, ијек. **претрпјети**, сврш.
шта *поднети, издржати (страдања, болове, казну), провести трпећи, препатити.* — Ја бих радо отрпео и три ране него све што сам овде у овом јаду претрпео. *Вес.* И многе на мору јаде претрпје. *М-И.*
шта *доживети, дочекати у животу, поднети (какав утицај, промену и сл.).* — Народи ... Балканског полуострва претрпели су нарочити утицај рељефа. *Цвиј.* Правила [су] претрпјела измјене. *Ват.*

претрчавати, -трчавам *несврш. према претрчати*.

претрчати, -чим сврш.
шта, преко чега *трчећи прећи преко неког простора.* — Мачкица ... скочи на низак кров ... претрча га и ишчезе. *Ћос. Б.* Он је претрчао преко центра, прошао двадесетак метара, а онда упослио Бошковића, који је улетео у казнени простор, али је млако шутирао у рашље Радаковићеве мреже. (ЕК)
кога *трчећи престићи, претећи кога.* — Противничког играча можемо прије̂ћи и претрчавањем, и то тако да противника претрчимо. *Рук.*

претходити, претходим несврш.
коме / чему *ићи испред некога, нечега; збивати се пре нечега.* — Свесни смо, међутим, да реализацији озбиљнијих пројеката у партнерству са Владом мора претходити рашчишћавање низа других ствари ... (ЕК)

прелазити, -им *несврш. према прећи.*

прећи, прећем сврш.
шта, преко чега *идући преместити се или превести се преко чега, на другу страну.* — Морала је прије̂ћи с Иваном планину. *Михољ.* Прво је нахрупио тежак звук мотора, аутобус је испунио целу улицу, потом је прешао преко трга. (ЕК)
шта *превалити какав простор, растојање.* — Прећи целу земљу банатску, па хоћеш ли наћи онако дивних долина! *Јаки. Ђ.*
у шта *напустивши једну вероисповест постати припадник друге.* — Био је родом из Чешке, а прешао је био у православље. *Шант.*
на кога *пренети се од једнога другоме, раширити се на друге.* — Њено је лудило и на тебе прешло. *Вес.* Фркне коњ, пропне се и одјури у страну ... коњски ужас прије̂ће и на људе. *Крањч. Стј.*
на шта *свршивши или напустивши једно прихватити се чега другога.* — Нећете ракију али зато ћемо сви прећи на крушковац. *Бар.*
кога *показати, испољити надмоћ, предност, преимућство, оставити иза себе, претећи, престићи, превазићи.* — И други га, јачи, одважнији, свеснији шта хоће, прећу. *КР 1924.* Зар је чудо онда што се на Задругу гледало као на прибежиште за издавање писаца које је време сасвим прешло. *Пол. 1959.*
чиме преко чега *учинити покрет повлачећи по површини.* — Узми грумичак руменила, па ми прећи двапут преко образа. *Бег.* Застаде, замљаска, прије̂ће језиком преко непца па рече тужно ... *Јонке.* Он баци на диван шешир, штап и рукавице, прије̂ће руком преко чела. *Мил. В.*
преко чега *заборавити, опростити.* — Историја прелази преко лешева, а неће прећи преко неколико милиона динара! *Ћос. Б.* Младен преко свега прије̂ће, држао је да је то мудро. *Божић.*

прећуткивати, -ћуткујем *несврш. према прећутати.*

прећутати, -тим сврш.
шта *не рећи, не споменути штогод, избећи, обићи ћутањем нешто у говору, оћутати, прешутети.* — Нећете ми рачунати у неискреност ако прећутим појединости. *Шапч.*
шта *намерно ништа не рећи, затајити, сакрити.* — Показа се да већи дио има сакривеног оружја. Било је неких који то прећуташе, не би ли какогод лакше прошли. *Вуков.*

преувеличавати, -ичавам *несврш. према преувеличати*.

преувеличати, -ам сврш.
шта *јако, превише увеличати.* — Он је рекао да је извештај преувеличао тешкоће. *Б 1957.*

преусмеравати, -еравам, ијек. **преусмјеравати** *несврш. према преусмерити.*

преусмерити, -им, ијек. **преусмјерити**, сврш.
шта *променити смер нечему, усмерити што у другом правцу*. — Брзи развој технике је преусмерио схватање света. *Пол. 1958*.

преценити, преценим, ијек. **прецијенити**, сврш.
шта *превише, претерано заценити, превелику цену ударити. Вук Рј*. — Једини њихов проблем је у томе сто процењују своје производе. (И)
кога / шта *претерати у позитивном оцењивању чега.* — Чини нам се да си прецијенио своје способности. *Козарч.* Симу Милутиновића је Вуловић прецењио. *Прод.*

процењивати, -ењујем, ијек. **прецјењивати** *несврш. према преценити.*

прецртавати, -ртавам *несврш. према прецртати*.

прецртати, -ам сврш.
шта *повући црту преко чега написаног и тим поништити оно што је написано.* — Ето нам ... сигурне шестице, а нулу ћемо прецртати. *Јонке.*

пржити, -им несврш.
шта *спремати храну (месо, рибу, кромпир и сл.) на ватри без употребе воде.* — Узме сваковрсно зеленье и пржи га на маслацу. *Јонке.*

привлачити (се), привлачим (се) *несврш. према привући* (се).

привући, привучем сврш.
кога / шта коме / чему, кога / шта ка коме / чему *повлачећи приближити, примаћи (рукама или каквом алатком).* — Он стаде ... и привуче ме к себи. *Пав.* Привукао је столицу отвореним вратима и сео лицем окренут према дворишту. (ЕК)
кога *покренути, подстаћи кога, изазвати у кога вољу, жељу да се приближи, да суделује у чему, да се почне занимати чиме.* — Њега су ... у своје коло привукли неки угледни великаши. *Том.* Богатство земље привуче исто тако и велики број Словака. *Цвијић.* Прво предавање није привукло много свијета. *Чол.*
шта *изазвати интересовање, позорност, пажњу према себи.* — Скупоцјени предмети могли су за час привући његову пажњу. *Цар Е.* Сину ... црвени и златан блесак са једне велике чаше и привуче ми поглед. *Андр. И.*

~ се
чему *вукући се приближити се чему.* — Привуче се кревету и наслони главу на њ. *Вес.*

приграбити, -им сврш.
шта *силом или лукавошћу присвојити нешто.* — Ти вртиш главом, мислиш: приграбио новце. Зар сам икада био такав? *Сим.*
шта *присвојити, узети власт, овладати силом.* — Нећемо да се чиновници и богаташи користе ратом, па да сву власт и сву добит приграбе себи, а све ратне терете навале на сељака. *Јов. С.* Власт је приграбила шака буржоаских политичара. *ОП 2.*
шта *истиснувши другога окористити се чим.* — Војислав је приграбио Жарков положај мезимца и уживао све симпатије и нежност родитеља. *Нуш.*

приграбљивати, -абљујем *несврш. према приграбити*.

придонети, -несем, ијек. **придонијети** сврш.
чему *својим деловањем олакшати неко друго деловање, потпомоћи, пружити помоћ, помоћи, допринети.* — Тако [су] Руси знатно придонијели пропасти њемачке офензиве у Француској. *ОП 2.*

придоносити, -оносим *несврш. према придонети*.

придруживати (се), -ужујем (се) *несврш. према придружити (се)*.

придружити, придружим сврш.
кога / шта коме / чему *придодавањем, прикључивањем саставити у једну целину, повезати, спојити, здружити.* — Који ме први себи придружио, онај је љубав са собом однио моју. *Марет.*

~ **се**
коме / чему *удружити се, здружити се с ким, с чим, прићи у чију дружину.* — У возу ће нам се придружити политички комесар. *Чол.* Придружила се зачељу и пошла. *Хорв.*
коме *стати на чију страну, дати свој пристанак, пристати уз чије мишљење.* — Врбују и Жарка, али он одбија да им се придружи. *Јак.* Леукип, који се придружио Парменидуу филозофији, није ишао с обзиром на битак истим путем с Парменидом. *Ант. 1.*

признавати, признајем *несврш. према признати*.

признати, -ам сврш.
шта коме, чега коме (уз негацију) *изјавити, саопштити да је нешто истинито, стварно.* — Био је спреман да ... призна да би било боље да није дошло до тог брака. *Адум.* Није хтела признати своје кривице, па баш да и сама увиди да је крива. *Вес.* На крају крајева, усуђујемо се да кажемо како је разборитије и мудрије признати му његово право место и значај, него настојати да његов глас буде заувек ућуткан. (ЕК)

прикључивати се, -учујем се *несврш. према прикључити се*.

прикључити се, прикључим се сврш.
коме *придружити се коме, здружити се с ким, ући у број, састав чланова, учесника чега.* — Препоручили смо им ... да се прикључе нама. *Чол.*
коме *стати на чију страну, сложити се с ким.* — Кад је његова [Катилинина] урота пропала, прикључио се Помпеју и Красу. *Пов. 1.*

прикривати, прикривам *несврш. према прикрити*.

прикрити, прикријем сврш.
шта чиме *привремено покрити чим стављеним одозго да се не види, заклонити.* — Угледаш понеки пут крајичак плавог неба ... тек одједаред облак га прикрије. *Вес.* Она је сјела покрај цесте и прикрила лице рукама. *Брл.*
шта чиме *привремено сакрити, не показати, затајити.* — Уђоше један за другим и хтједоше смијешком прикрити забуну која их је снашла. *Шимун.* Свој саботерски став желио је да прикрије. *Чол.*

прилагати, прилажем *несврш. према приложити*.

приложити, приложим сврш.
шта *дати као прилог; додати, прикључити.* — Приступила би и она к њему да приложи свој дарак. *Пав.* Логорски актив ... [је] одлучио да сваки приложи четвртину од примљених ствари. *Јак.*

прилагодити, -агодим сврш.
шта чему *учинити да нешто одговара средини, да се слаже са приликама у којима се налази.* — Прилагодила [је] жариште леће својим очима. *Торб.* Ристић се разликовао од свога учитеља само утолико што је свој бирократизам прилагодио духу времена. *Јов. С.*

~ **се**
коме / чему *усвојивши што стећи потребне навике; повиновати се постојећем стању, поретку.* — Било је осуђеника који ... нису могли да се прилагоде кућном реду. *Чол.* Требао је остати, то више што се већ некако био ипак прилагодио. *Цар Е.*

прилагођавати (се), -ођавам (се) и **прилагођивати (се)**, ођујем (се) *несврш. према прилагодити (се)*.

приличити, -им несврш.
коме / чему *одговарати прихваћеним*

обичајима, положају, стању, узрасту и сл. — Живели су они врло лепо као што, напослетку, и приличи поповским кућама. *Срем.* Та кућа приличи данас збиља људском стану. *Шен.*

применити, применим, ијек. **примијенити** сврш.
шта *увести у употребу, употребити, искористити.* — Комуна је дуго оклијевала да примијени сличне методе. *ОП 1.* У овој борби први пут је применио концентрисану ватру бацача и аутоматског оружја. *Дед. В.*
шта на кога *протегнути, проширити употребу на кога.* — Зато, ако је већ говора о жртви, треба то примијенити на њ, на сирачаха Карла. *Цар Е.*
шта на кога / шта *спровести у дело, остварити.* — Колика опасност што тај човјек иде слободан! Ипак, ми не смемо на њ применити строгост закона. *Панд.*

примењивати, -ењујем, ијек. **примјењивати** *несврш. према применити.*

приметити, приметим, ијек. **примијетити** сврш.
кога / шта *опазити, спазити, угледати.* — Ако се осврнемо унаоколо, свуда ћемо приметити неки немир и тежњу за новим. (ЕК)

примећивати, -ећујем, ијек. **примјећивати** *несврш. према приметити.*

примати, примам *несврш. према примити*.

примити, примим сврш.
шта *узети оно што се даје, пружа, нуди.* — Она прими књигу, но није се мицала с мјеста. *Леск. Ј.*
шта *добити оно што је упућено, послано, намењено.* — Милан ... једва измаче главу да не прими шамар. *Чипл.*
шта *увући у себе.* — Није му допуштала да пуши у соби да не квари ред и да предмети не приме мирис духана. *Кал.*
шта *преузети, усвојити што туђе.* — У околини Ђаковице има међу Арбанасима ... Срба који су примили арбанашку ношњу, обичаје и језик. *Цвиј.*
кога *дочекати кога у канцеларији и саслушати жеље.* — Господин Министар ме лепо примио и саслушао. *Срем.*

~ се
кога / чега *прихватити се руком нечега.* — Каните се Турака и турске крви па се примите мојих жганаца и нашега вина. *Шен.*
чега *прихватити се каквог посла, какве службе.* — Прво треба поштено заврнути рукаве и *примити се* посла. (И)

приморавати, -оравам *несврш. према приморати*.

приморати, -иморам сврш.
кога на шта *силом натерати кога да нешто уради, присилити.* — Можда су веровали да ће га бомбе приморати на одлазак. (ЕК)

принудити, -им сврш.
кога на шта *силом нагнати, натерати, приморати, присилити на нешто.* — То ју је принудило да стекне и неко познавање талијанскога језика. *Шкреб.* У цркви очекују да ће то принудити власт на референдум о спорној одлуци, али социјалисти не попуштају. (ЕК)

принуђавати, -уђавам и **принуђивати**, -уђујем *несврш. према принудити.*

прионути, прионем сврш.
за шта *прилепити се, приљубити се тесно уз нешто, припити се.* — Кошуља се била распала и у ситним крпицама прионула за кожу. *Лал.*
на шта *латити се, својски се примити чега, дати се на што.* — Ја више пута станем ... а он тек викне ... Ја брже боље прионем на посо. *Вес.*

приањати, приањам *несврш. према прионути*.

припадати, -ам *несврш. према припасти.*
коме / чему *бити члан чега.* — Имам право да припадам опозицији. *Нуш.* Припада ли она уважена особа вашем

друштву. *Креш.*
чему *бити део чега.* — Чинити све што припада служби. *М-И.*

припасти, -аднем и -анем сврш.
коме *пасти у део, постати чије власништво, допасти коме.* — Онда ће ... након његове смрти његов дио припасти његовим синовима. *Ивак.* Њој су припале баш Радмилине ципеле и капут. *Макс.*

приписати, припишем сврш.
шта коме *придати коме какво својство, приденути какву особину*. — Према томе, Моргану се не може приписати недостатак јасних увида у погледу наведеног. (ЕК) Валонски официри су му приписали значај општенародног питања. (ЕК)

приписивати, -исујем *несврш. према приписати.*

припитомити, -итомим сврш.
кога *учинити питомим, опитомити, укротити.* — Он је неке велике гује ... припитомио, храни их месом и млијеком. *Наз.* У овој шуми има дивљих пчела, и он је неколико припитомио. *Дед. В.*
кога *изазвати у коме осећање поверења, придобити кога.* — Домишљао [се] како да припитоми неповјерљива комшију. *Ћоп.*

припитомљавати, -омљавам и **припитомљивати**, -омљујем *несврш. према припитомити.*

припајати, припајам *несврш. према припојити*.

припојити, припојим сврш.
шта коме / чему *укључити у састав чега.* — Дангић је предлагао да се источна Босна формално припоји Србији. *Чол.*

припремати (се), припремам (се) *несврш. према припремити (се)*.

припремити, припремим сврш.
шта *учинити све што је потребно за предузимање неког посла, приправити, приготовити.* — На брзу руку ... припреми све, и — Љуба већ беше на постељи. *Вес.*
шта *оспособити за употребу, за рад, за неку сврху.* — Разговарамо са професором Драганом Вукмировићем, који је већ припремио камере за снимање својих предавања о Интернет маркетингу. (ЕК)
шта *приготовити, спремити.* — Захваљујући напретку хемијске индустрије витамини се могу и вештачки добити, али је њихова вредност мања него вредност природних витамина, зато је важно добро изабрати и правилно припремити храну. (ЕК)

~ се
за шта *постати спреман (за какав посао и сл.)*. — У то се већ и лондонски грађани прилично припремили за борбу. *Пов. 2.* Старп ме је звао да се припремим за дочек Енглеза. *Дед. В.*

припретити, припретим јек. **припријетити**, припријетим сврш.
коме чиме *опоменути, упозорити претећи, запретити*. — Мало се осмехнула као да јој је пало на памет да ћу јој припретити дављењем. (ЕК)

припређивати, -еђујем *несврш. према припретити.*

приредити, приредим сврш.
шта *припремити, приготовити слажући, намештајући што; зготовити (јело)*. — Тада му набију, настру и приреде дворкиње кревет. *М-И.* Ја теби никад не одричем да знаш приредити гушчију паштету. *Нед.*
шта *урадити, учинити унапред све што је потребно, удесити, припремити, уредити.* — Ханка приреди коловрат, сједне крај огњишта и поче прести. *Бен.* Мати [је] одмах ... приставила лонац с кишницом, приредила сапун и шкаре. *Пав.*
шта коме *организовати какву приредбу.* — Господарски управитељ бијаше приредио и ватромет. *Том.* Данас после

подне омладина је приредила Назору академију. *Дед. В.*

приређивати, -ређујем *несврш. према приредити*.

присвајати, присвајам *несврш. према присвојити*.

присвојити, присвојим сврш.
шта *бесправно узети, учинити својим.* — Бедевију подаде дјевојци, а оружје себе присвојио. *НП Вук.* Тужио ме суду да сам присвојио зденац. *Цар Б.*
кога *усвојити.* — Тврдо одлучих да ћу те присвојити свим срцем, као да си ми рођени син. *Шен.*

присетити се, -им се, ијек. **присјетити се**, сврш.
чега *обновити у памети, сетити се чега.* — Тек када је воз одмакао и зарио се у вечерњи сутон, присетили су се оружја, које им је слободно висило. *Јак.*

присећати се, -ам се, ијек. **присјећати се** *несврш. према присетити се.*

присилити, -им сврш.
кога на шта *приморати кога да ради нешто или да поступа на какав начин.* — То је лоше, али ми их као влада на то не можемо присилити. (ЕК)

~ **се**
на шта *приморати себе на што.* — У сваком случају, ту је аква парк, а поред њега је тешко присилити се на одлазак на плажу. (И)

присиљавати (се), -иљавам (се) *несврш. према присилити (се)*.

прислушкивати, -слушкујем несврш.
шта *управљати чуло слуха на звукове или гласове које неко или нешто производи.* — Или би опет прислушкивао ходу старе уре. *Ћал.* Окупили су се на гребену изнад села и прислушкивали битку низ Лим. *Лал.*
кога / шта *тајно, криомице слушати туђе разговоре.* — Лепа је, изгледа, прислушкивала тај разговор. *Рист.*

приставити, -им сврш.
шта *ставити, приближити, примаћи к ватри да се кува, пече.* — Подложи ватру, пристави џезву. *Срем.* Ката је бешумно приставила вечеру. *Михољ.*

пристављати, -ам *несврш. према приставити*.

пристајати, -јем *несврш. према пристати*.

пристати, пристанем сврш.
на шта *дати пристанак, прихватити чији предлог, понуду, признати што правилним.* — На њихову присташе жељу. *М-И.* Ристана ... пристаде одмах на све. *Сек.*

приступати, приступам *несврш. према приступити*.

приступити, приступим сврш.
коме / чему *придружити се.* — Приступило је [партизанима] и 360 бивших четника из Лике. *Дед. В.*
чему *почети радити што, примити се, прихватити се, латити се чега.* — Без оклијевања смо приступили послу. *Чол.* Треба приступити рјешавању критичних унутрашњих питања. *Фелд.* Тко жели приступити рвању, мора за то бити физички припремљен. *Рв.*

присуствовати, -вујем несврш.
чему *бити, налазити се где у одређено време.* — Тако је читава школа заједно с равнатељем и представником владе, који је сутрадан требао да присуствује свечаном посвећењу школе, пропала у море. *Јонке.* Од Већа сам добио писмо да присуствујем изборима делегата. *Дед. В.*

притварати, притварам *несврш. према притворити*.

притворити, притворим сврш.
шта *непотпуно, мало затворити.* — Када у таквим часовима притвори очи, оживе оне слике. *Новак.*
кога *ставити у истражни затвор, ухапсити.* — Господин Симеуновић је одбио да притвори људе који су организовали штрајк на Колубари. (ЕК)

притегнути и **притећи**, притегнем сврш.
шта *вежући јако, чврсто стегнути.* — На грло му везу натурише, натурише па је притегоше. *НП Вук.* Стрпала би, једна, у чобанску торбицу комад зобенице ... притегла опанке па на пут. *Ћоп.*
кога *строго поступити (уз употребу принуде).* — Дарју, Дарју ти притегни! Лена жена, искварена. *Моск.* Право рећи, није то учинио ни из каквог ратничког заноса ... али притегнуо га опасно котарски предстојник. *Кол.*

притезати, притежем *несврш. према притегнути, притећи*.

притискати, притискам и **притискивати**, -искујем *несврш. према притиснути.*

притиснути, -нем сврш.
шта *извршити притисак својом тежином.* — Дрва савила гране под снегом, као да их је род притиснуо. *Вес.* Сваки је негде нашао за се кутић, притиснуо под собом креветић и почива. *Перк.*
кога / шта *добро захватити, обузети, стегнути, ударити.* — У самоћи ... јача га туга притисну. *Ћип.* А тешка оморина притисла земљу, као да је дави. *Јак.*
кога *довести у тежак положај, лишити кога могућности да се противи, притеснити.* — Ми у борбу нећемо док Русија и Енглеска Швабу не притисну. *Чол.*

прићи, прићем сврш.
коме / чему, ка коме / чему *идући приближити се коме или чему.* — Он се сабере, приђе к њој, пружи јој укочено руку. *Ивак.* Гусак ... не да ни прићи гушчићима. *Вес.*
коме *приступити коме, удружити се с ким, стати на чију страну.* — Прође вест да ће Бугари прићи Немцима. *Ћоп.*
чему *примити се, прихватити се, латити се чега.* — Крлежа [је] пришао теми рата ... драматуршки непосредно. *Матк.* Требало је дуго док даровитији домаћи сликари нису пришли том послу. *Грол.*

прилазити, -им *несврш. према прићи*.

приуштити, приуштим сврш.
шта коме *допустити, пружити оно што се желело, обрадовати (нечим).* — За ту једину срећу приуштио бих свијету и част и богатство. *Коз. Ј.* Себи сам приуштио шалу да ми мало одлане. *Јонке.*

прихватати (се), -ам (се) *несврш. према прихватити (се).*

прихватити, -им сврш.
шта *примити (руком или чим другим), узети што из руке онога који даје или предаје.* — Турчин му пружи кесу с дуваном, а Маринко је прихвати с највећом поштом. *Вес.*
шта *примити на себе, преузети, понети.* — Марковић ... који је изблиза гледао беснило династичког терора ... осећа да треба прихватити напуштену заставу слободе. *Скерл.*
шта *примити као своје, усвојити, сложити се с чим, сагласити се.* — Ријечи комесарове нитко не прихвати. *Хорв.* Сви прихватише Капетановићев план да се затвореници у партијама пребацују до тога понора и тамо ликвидирају. *Ћоп.*
шта *примити што понуђено.* — Прихватио је мјесто под очевим старјешинством. *Крањч. Стј.*

~ се
чега *примити се, латити се чега, почети нешто радити, дати се на што.* — Опет се шале прихватише. *Вил.*

причати, причам несврш.
шта коме, коме о чему *усмено казивати, саопштавати какав догађај, какву причу, приповедати.* — Он ће ми причати о далеким земљама, ето! (ЕК) Ту је бајку могао причати професору. (ЕК)
са киме о чему *оштити говором, разговарати.* — Најважније је, тврди Гашпар, птицама поклањати пажњу, причати са њима. (ЕК) Како причати са децом о дроги? (И)

причвршћавати, -ршћавам и **при-**

чвршћивати, -ршћујем *несврш. према причврстити.*

причврстити, причврстим сврш.
шта *учврстити за нешто.* — Али баш кад је хтео да на олтару причврсти свећу, преврнуо је сребрно кандило које је горело пред светим олтаром. (ЕК)

пркосити, -им несврш.
коме / чему *испољавати пркос, бити пркосан, не попуштати коме.* — Ал' њега је љутило што му жена пркоси. Није другачије него му баш пркоси! *Ивак.* Сећао [се] младости своје, опоменуо се снаге која је громовима пркосила, пак је горко уздахнуо. *Јакш. Ђ.*

прљати, прљам несврш.
шта *чинити прљавим, мрљати, каљати.* — Нудили [му] да наспе чорбу себи у тањир, али он [је] ... казао: »Нека, хвала., могу ја и из чиније«, те није хтио прљати тањира. *Лаз. Л.*
кога *говорити лоше о коме, оговарати, брукати, срамотити.* — Много су те прљали ... Говорили су да си лопов, да си покрао паре и побегао. *ЛМС 1949.* Само кукавица прља женску част. *Бег.* Жене ... мисле да имају право да својим језиком прљају њу. *Мил. В.*

пробијати, пробијам *несврш. према пробити.*

пробити, пробијем сврш.
шта чиме *ударцима направити отвор, рупу, продор у чему, пробушити што.* — Та полако, море ... проби бубањ! *Глиш.* Пробит ћете му зрном главу. *Шен.*
шта *нарушити какво стање појављујући се, дајући знак о своме доласку.* — Кад су дубоку ноћ пробили први наговештаји зоре ... улице ... наједанпут оживеше. *Нуш.*
шта *надвладавши препреке извршити продор кроз што, продрети, прокрчити себи пут, провалити.* — Река је пробила насип. *Р-К Реч.* Непријатељ је пробио наш фронт лево од нас. *Јак.* Један је аутомобил покушао пробити круг око мене. *Козарч.*

пробадати, пробадам *несврш. према пробости.*

пробости, -бодем сврш.
кога / шта чиме *бодући протурити кроза што.* — То је мач што Скадар-пашу њиме прободе. *Кост, Л.* Код нас су ... на сајму проболи ножем једног марвеног трговца. *Јонке.*

пробудити, пробудим сврш.
кога *прекинути чији сан, учинити да се неко прене иза сна.* — Кад је заспао, пробудили га и одвели у собу за спаваће. *Јонке.*
шта *учинити будним, активним.* — И нехоте је Салим ту вечер ... пробудио те своје успомене. *О-А.* Нечим сам пробудио његову [стражареву] сумњу. *Лал.*

пробуђивати, -ујем *несврш. према пробудити.*

пробушивати, -ушујем *несврш. према пробушити.*

пробушити, пробушим сврш.
шта чиме *начинити бушењем отвор, рупу у чему.* — Разиђу се на разне стране тражећи на леду какав отвор који је пробушила њушком каква фока. *Петр. М.*

провалити, провалим сврш.
шта *притиском или тежином изазвати продор, отвор, пробушити.* — Он скаче на онај велики бубањ. Силне је бубњеве тако провалио. *Срем.*
кога / шта *открити рад какве тајне илегалне организације; учинити провалу.* — Мене нико од другова с којима сам радио није провалио. *Дав.*

проваљивати, -аљујем *несврш. према провалити.*

проверавати, -еравам, ијек. **провјеравати** *несврш. према проверити.*

проверити, -им, ијек. **провјерити**, сврш.
шта *испитујући утврдити тачност, истинитост, вредност чега.* — Да зна-

ње своје провјериш ... ваља ти ... испите положити. *Ћоп.*

провести, -едем сврш.
шта *проборавити неко време испунивши га на какав начин*. — „Црвено-бели“ су јуче имали слободан дан, а данас путују за Стари Бечеј у коме ће, традиционално, провести време лигашке паузе. (ЕК)

проводити, проводим *несврш. према провести*.

проветравати, -етравам, ијек. **провјетравати** и **проветривати**, -етрујем, ијек. **провјетривати**, *несврш. према проветрити*.

проветрити, -им, ијек. **провјетрити**, сврш.
шта *струјом ветра, промајом, вентилацијом прочистити ваздух*. — Бакоња [би] уредио и провјетрио стричеву ложницу. *Мат*.
шта *учинити свежим износећи на ваздух, на промају.* — Треба све опрати или добро проветрити. (И)

провоцирати, -оцирам сврш. и несврш.
кога *смишљено, злонамерно изаз(и)вати кога на какав поступак, (из)вршити провокацију.* — Не дајте повода реакцији да нас провоцира. *Јак.*

прогутати, -ам сврш.
шта *гутајући пропустити што (храну, пиће и сл.) кроз грло у желудац.* — У три залогаја прогутала колач. *Пав.*
кога / шта *прекинути постојање кога, чега примивши у себе.* — Вода прогута и шајке и товар. *Вес.* Море га прогута. *Војн.*
кога / шта *лишити живота; уништити.* — Смрт је прогутала три патроле. *Пол. 1958.* [Шуму] је ватра прогутала. *Наз.*
кога *нагло нестати, престати бити видљив изгубивши се у чему.* — Опростио се ... Затим га прогуташе големи џбунови јасмина. *Козарч.* Понор ... прогута велико језеро. *Б 1958.*
шта *потрошити, упропастити, уништити.* — Апарат је прогутао сав новац. *Крањч. Стј.* Други су прогутали сву његову муку. *Пав.*
шта, чега (уз негацију) *ћутећи отрпети какву неправду, непријатност, не одговорити на увреду.* — Григорије ћутећи прогута ту увреду. *Моск.* Није могао прогутати неких подругљивих примједаба. *Шкреб.*

продавати, продајем *несврш. према продати*.

продати, -ам сврш.
шта коме *дати, уступити што другоме за одређену цену, наћи купца чему*. — Стан ће, по утврђеној процедури, продати неком другом лицу које испуњава услове прописане за куповину стана из овог програма. (ЕК)
кога *извршити према коме издају, изневерити кога.* — Знам ко ме је продао. *Јов. Ј.*
шта за шта *дати једно за друго, разменити, заменити.* — Продао је ... слабог пјешака за здравог противничког пјешака. *Шах 2.*

продужавати, -ужавам и **продуживати**, -ужујем *несврш. према продужити.*

продужити, продужим сврш.
шта *начинити дужим; наставити; повећати рок чему.* — Он је не само свој род продужио него је и на служби код богатијег и угледнијег господара. *Божић.* И поздравивши се кратко, одмах је продужио свој пут. *Андр. И.* Свршио је четири разреда гимназије у Шапцу, па је продужио гимназијско школовање у Београду. *Глиг.*

продуховити, -уховим сврш.
кога / шта *испунити, прожети духом.* — Као да га је бол продуховила. *Козарч.* Бранко ... природу није никада остављао празну, ненасељену, увек је ту човек да је продухови. *Михиз.*

продуховљавати, -овљавам и **продуховљивати**, -овљујем *несврш. према продуховити.*

проживети, -вим, ијек. **проживјети**, сврш.
шта *искусити што у животу, преживети, доживети.* — Доста ми је за два вијека оно што сам проживио. *Буд.* А такве можемо наћи само међу онима који су проживјели велику биједу или какав душевни процес. *Мишк.*

проживљавати, -ивљавам *несврш. према проживети.*

прозирати, -рем *несврш. према прозрети*.

прозрети, прозрем и прозрим сврш.
кога / шта *продрети разумом у што, открити, схватити, упознати чије мисли, намере.* — Прозрио ме скроз. *Вуков.* [Желео је] да прозре природу. *Срем.* Одмах је прозрео очеву намјеру. *Пав.*

проигравати, -игравам *несврш. према проиграти*.

проиграти, проиграм сврш.
шта *изгубити новац играјући карте или коју другу хазардну игру, прокоцкати.* — Престадоше са картама када је телефониста ... проиграо читаву своју војничку плату, и то за пола године унапред. *Вин.* Урар је попио и проиграо. *Кал.*
шта *изгубити, лишити се какве користи, предности, претрпети губитак, штету у чему; промашити, упропастити.* — Ал' опет се боји да не би криво учинио и своју срећу проиграо. *Брл.* Мој отац је на исти начин проиграо своју будућност, проиграћу је и ја. *Ћос. Б.*

произвести, -едем сврш.
шта *бити узрок чега, причинити, проузроковати што,* — Ко би у таквим случајевима [кад страно тело доспе у који телесни отвор] јако потезао, чупао или бушио, могао би произвести опасне повреде. *Батут.*
шта *изазвати какво расположење, утисак, какав покрет у друштву.* — Пређи [ћу] на старију повесницу злата и на покрете које је злато у свету произвело. *Панч.* Левин је осјећао да је дојам који је произвео био добар. *Крањч. Стј.*
шта *створити радом какве материјалне или духовне вредности, израдити.* — Све што су они произвели и створили, имају захвалити својој вредноћи. *Нен. Љ.*

производити, -изводим *несврш. према произвести*.

проистећи, -ечем и проистекнем сврш.
из чега *произаћи, произићи.* — Из тога ће ... зглоба проистећи на бијели свијет јуначки момчићи. *Вел.* Постојање подмета и прирока у разним језицима, затим именица, глагола и др. никако не потврђује да су сви језици проистекли из једне заједничке језичне основе. *Ств. 1948.* А што је само законодавна власт проистекла из сукоба друштвених сила, то је друго питање. *Ћос. В.* Тај ће вас догађај поготово изненадити због тога што је проистекао из једне сасвим безначајне згоде. *Шов.*

проистицати, -тичем (ек. и ијек.) и **проистјецати**, -тјечем (ијек.) *несврш. према проистећи.*

пројектовати, -тујем сврш. и несврш.
шта *израдити, израђивати пројек(а)т, нацрт чега*. — Образована је нарочита комисија ... која је имала да пројектује грађански и казнени законик. *Јов. С.*

прокламовати, -мујем и **прокламирати**, -кламирам сврш. и несврш.
шта *прогласити, проглашавати, објавити, објављивати*. — Доситеј је писао у доба кад је у Француској револуција рушила феудализам ... прокламовала слободу. *Прод.*

проклети, -кунем сврш.
кога *изрећи проклетство над ким или чим, кунући кога пожелети му зло, пропаст.* — Пуштај ме! ... Хоћу да кунем! ... Та проклећу и тебе и њега и све! Проклећу вас с оних осам гробова. *Вес.* Но што један ја дочеках данас баш у дјецу

да ме бог прокуне. *Ботић.*
шта *јако, оштро изгрдити, осудити што изражавајући при том своје незадовољство, гнев.* — Била [је] сигурна да ће Софка ... проклети судбу што јој је досудила да такву свекрву има. *Станк.*

проклињати, -њем *несврш. према проклети*.

прокоментарисати, -ишем и **прокоментирати**, -ентирам сврш.
шта *пропратити што коментаром, објашњењем, објаснити.* — Око дванаест сати ... скупљају се људи у кафане ... [да] прокоментаришу поједине вести. *Нуш.*

проконтролисати, -ишем и **проконтролирати**, -олирам сврш.
шта *извршити надзор, преглед, прегледати што.* — Тежине и дебљине чуњева треба проконтролирати. *Кугл.* Капетан проконтролиса најпре још једном топове. *Нуш.*

прокоцкати, -ам сврш.
шта *изгубити коцкајући се, проћердати.* — Што год је ... зарадила, он измамио ... и прокоцкао. *Срем.* Ти мени говориш о твојим генијалним плановима ... ти који си мој мираз појео и прокоцкао. *Андр. И.*

прокрчити, прокрчим сврш.
шта *крчећи очистити од чега што закрчује, гуши раст.* — Прокрчи Раја сав коров по ... дворишту. *Ад.*
шта *ослободити од чега што смета, што чини тешкоће, препреке чему.* — Пораз липањских усташа приправио је свакако и прокрчио тло на коме је грађанска република могла да буде основана и саздана. *КР 1924.*

проливати, проливам *несврш. према пролити*.

пролити, пролијем сврш.
шта *учинити да течност истече из чега, излити из чега, разлити по чему.* — Вино пише три делије ... не платише, што не пише, то пролише. *Вук.* Само у једном селу [у Далмацији] Италијани су пролили 10.000 хектолитара вина. *Дед. В.*

промашивати, -ашујем *несврш. према промашити*.

промашити, -им сврш.
кога / шта *не погодити при пуцању циљ, мету.* — Само да га видим! ... Онда сам га промашио, али сад га не бих промашио. *Вес.* Ако играч ... промаши лопту, може ударац поновити. *Хок.*
шта *учинити какву (по)грешку, омашку, пропуст, преварити се, погрешити.* — А онај мали слијепи божић, што га код нас обичавају звати Амором, не хтједе промашити прилику што му се надала. *Вел.* Ти си то промашила, глупо си женски промашила! *Л-К.*

променити, променим, ијек. **промијенити**, сврш.
шта *учинити другим, друкчијим, претворити у што друго, дати сасвим други облик, вид.* — Није му остало друго него да промијени живот. *Пав.* Треба порушити мостове на Неретви како би непријатељ помислио да смо променили правац нашег надирања. *Дед. В.*
кога / шта *заменити једно с другим, поставити једно место другога, у замену за друго.* — Кад су стигли у то мјестанце, промијенио је наредника. *Крањч. Стј.* Ујутру сам стигао у Ћеновву. Ту сам променио воз. *Јак.*
шта *разменити крупни новац у ситни у одговарајућој вредности.* — Жена његова ... беше изишла да промени новац. *Нед.* Они затварају касно, они ће сигурно [банкноте] промијенити. *Л-К.*

проналазити, -им *несврш. према пронаћи*.

пронаћи, пронађем сврш.
шта *наћи, створити, измислити нешто ново, досад непознато.* — Пронашао [је] узроке дјечје парализе. *Обз. 1932.* Риста је ... пронашао неку машину, али баш од ње остао инвалид. *Сек.*

шта *наћи, открити што као резултат тражења, посматрања, измишљања.* — Настојавао је ... да пронађе речи које би дечак разумео. *Чипл.* А да су вас они видјели или пронашли — зажарим се — што би било онда? *Пав.*

проневеравати, -аравам, ијек. **проневјеравати** *несврш. према проневерити.*

проневерити, -им, ијек. **проневјерити**, сврш.
шта *присвојити, утајити, потрошити у личне сврхе поверени новац.* — Благајник проневјерио неколико стотина па побјегао. *Коз. Ј.* Окружни суд је оптуженог прогласио кривим због кривичног дела пљачке јер је проневерио део опште народне имовине. *Пол. 1957.*

пропагирати, -агирам сврш. и несврш.
шта *ширити, (из)вршити пропаганду.* — Појавила се нова струја која је пропагирала социјалистичке идеје. *ОП 1.*

прописати, пропишем сврш.
шта *издати пропис, наредбу, наредити, одредити.* — Цар је ... прописао јединствен устав. *Пов. 2.*
шта *одредити средство за лечење.* — Тај га је прегледао, на папирићу нешто прописао. *Бен.*

прописивати, -исујем *несврш. према прописати*.

пропустити, пропустим сврш.
кога *склонити се у страну уступајући коме пролаз.* — Пропусте [попови и калуђери] владику, који свечана корака и достојанствено уђе у олтар. *Чипл.*
шта *допустити да нешто прође, не користити се чим.* — Не смем пропустити игру. *Трифк.* Никад он не би пропустио залаз сунчани. *Нам.*
шта *изоставити део текста, говора.* — Мајор Панта преводи Енглезима који пазе да не пропусте ниједну реч. *Јак.*
шта *пустити нешто да прође, да продре, да се пробије кроз што или кроз себе.* — Намена му је да *пропусти светлост* и да се врши вентилација затвореног простора кроз њега. (И)

пропуштати, пропуштам *несврш. према пропустити*.

проредити, проредим, ијек. **прориједити**, сврш.
шта *учинити ретким или ређим одвојивши једно од другога.* — Да, да, мора сутра бити овде, или ћу му проредити ону дугу косу његову. *Шапч.*
шта *распоредити, разместити на већу удаљеност.* — [Сељаци] одоше прориједити репу нека окрупња. *Гор.*
кога / шта *смањити, умањити број, количину.* — Криза ... прориједила је госте »Океана«. *Зог.*

пророђивати, -ђујем *несврш. према прородити.*

пророћи, -ечем и пророкнем сврш.
шта коме *унапред рећи, предсказати што ће бити.* — У народу се још једнако вјерује да има злослутника, па што они прореку да онако мора бити. *Ћор.* Најпре ће путујући певач пророћи Виглафу да је рођен за јуначка дела. (И) Међутим, Питија му о његовој прошлости није рекла ни реч, али му је зато прорекла будућност: убиће свог оца, оженити се сопственом мајком и с њом имати синове који ће погинути због његовог проклетства. (И)

прорицати, проричем *несврш. према пророћи*.

просити, просим несврш.
кога *тражити пристанак за брачну заједницу.* — Ради смо просити твоју Пајку за нашега Игњата. *Вес.* Двојица, тројица су је и просила у њених родитеља, али она није хтјела поћи ни за једнога. *Ивак.*
шта *молити, тражити, скупљати милостињу.* — И он ... види [у мислима] како ... његова дечица иду од куће до куће и просе залогај хлеба. *Вес.*

прославити, -им сврш.
шта *дати свечано обележје чему одржавши поводом тога чашћење, гозбу, светковање.* — Експедиција је ту у најбољем расположењу прославила бо-

жићне празнике. *Петр. М.* Наканио сам да то мало повлачење у самоћу прославим свечаношћу. *Креш.*
шта *пронети коме, чему славу, учинити кога, што славним, познатим.* — Он је ову земљу прославио. *Њег.*
кога / шта *створити коме, чему славу описом и приказивањем у каквом уметничком делу, каквим производом и сл.* — Стекао је дјеву што бујна ријеч је не може описат ни окрутно је прославити перо. *Богд.* Као главни производ који га је прославио ... остаје његова грка ракија. *Јакш. Ђ.*

~ **се**
чиме *постати славан, познат, знаменит.* — Млади Александар [Македонски] ... не имајући у свом маленом царству чим да се прослави, пође у Азију. *Панч.* Има у новој повијести жена које су се прославиле било мачем у руци, било револуционарним замахом. *Наз.*

прослављати (се), -ам (се) *несврш. према прославити (се)*.

проследити, проследим, ијек. **прослиједити**, сврш.
шта коме *отпослати без задржавања даље.* — Ових дана стручњаци ће ставити на папир све што им је неопходно за даљи рад и проследити га Влади Србије. (ЕК)

прослеђивати, -еђујем, ијек. **просљеђивати** *несврш. према проследити.*

простудирати, -удирам сврш.
шта *пажљиво посматрајући, дубоко размишљајући проучити кога, што.* — Иван је намјеравао да мало простудира физиономију Старога. *Десн.* Млади [је] писац ... до танчина простудирао повијесни материјал. *КН 1936.*

протегнути, протегнем сврш.
шта *испружити у неком правцу део тела (ноге, руке, врат и сл.).* — Цврчак је ... протегнуо чанке ножице и запевао. *Пол. 1958.* Залепетао би крилима, протегао врат и запјевао гласно. *Кос.*
шта *вукући, растежући учинити дужим.* — Сједне на поткућницу, протегне дугачку нит, намота је на вретено ... *Бен.*
шта *отегнути, (пр)одужити трајање чега.* — Настојим ли протегнути свијетлу минуту инспирације ... руга ми се с папира ... моја судбина. *Андр. И.*

противити се, противим се несврш.
коме / чему *одупирати се чему.* — Ишли су, уништавајући устаничке ескадроне који су им се противили. *Моск.*
чему *не слагати се с ким, с чим, не пристајати на што.* — Влада се противила повраћању слободне штампе. *Јов. С.*
чему *не слагати се с чим што садржава у себи опречност, противуречност, бити у супротности.* — Разабира се да се овај систем противи постулатима праведности. *(МЈ). 1926.*

противречити, -им, ијек. **противрјечити**, несврш.
коме / чему *говорити против, оспоравати што.* — Воли да га дирнеш у око, него да му противречиш. *Лаз. Л.*
чему *бити у супротности с чим.* — Мислим ... да је то искључено, јер би то противречило најосновнијим чињеницама. *Бел.*

проузроковати, -кујем сврш. и несврш.
шта *бити, поста(ја)ти узрок чега, изаз(и)вати што.* — Померање корита даје повода за размирице и проузрокује непрестана парничења. *Цвиј.* Тада је изјавио да су у рату сви војници једнаки, што је проузроковало опће одобравање. *Јонке.*

проучавати, -учавам *несврш. према проучити.*

проучити, -им сврш.
шта *стећи знање учењем.* — А кад књигу проучило ђаче ... *Наз.*
шта *стећи темељито знање о чему на основу научног испитивања.* — Преисторију Данске проучили су њени научници боље но што је икоја друга земља у овом погледу проучена. *Жуј.*
кога *пажљиво посматрајући кога до-*

бро га упознати. — Мотрио ју је ... све оштрије и наједном као да ју је довољно проучио и створио јасно мишљење о њој. *Крањч. Стј.*
шта *брижљиво разгледати, испитати ради објашњења и употребе.* — Опремио је ... једну експедицију са задатком да нађе и проучи главни пут између Северне Америке и Сибира. *Петр. М.*

проценити, проценим, ијек. **процијенити**, свршс.
шта *одредити, утврдити цену, вредност чему.* — Ако би ко учинио ... штету, изабрани суд или сеоски збор би је проценили. *Ђорђ.* Сваки је од њих прије процијенио своје заслуге у новцу. *Шкреб.*
кога / шта *просудити, створити суд о коме, чему, одредити значење, карактер, улогу и сл. чега.* — Твој покојни отац ... ме процијенио ... *Ћор.*
шта *испитати тачност чега, проверити.* — Додиривао је тврдим прстима ... пањак, потпрашио га, шипком процијенио набој ... па кад је све нашао у реду, њежно је прислони уза зид. *Кал.*

процењивати, -цењујем, ијек. **процјењивати** *несврш. према проценити.*

проширивати, -ирујем *несврш. према проширити*.

проширити, проширим сршс.
шта *раширити у површини, учинити ширим, увећати границе, међе чега.* — Они прошире корак достојанствено. *Кал.*
шта *увећати, раширити круг деловања, утицаја на кога, изазвати, појачати веће занимање код кога.* — Она не само да одржи већ и прошири своје примамљиве женске лепоте. *Петр. В.*

прскати, прскам несврш.
кога / шта чиме *капљама течности поливати, (ш)кропити (кога, што).* — Донесе воде и ракије и поче да прска непознату жену. *Андр. И.* Брицо је прскао лице колоњском водом. *Донч.*

прстеновати, -нујем сршс. и несврш.
кога *испрошеној девојци да(ва)ти прстен у знак веридбе, заручити, верити испрошену девојку.* — Родитељи му именовали и прстеновали цуру, и тако он дошао до жене. *Торд.* Спремаше се Јуре да прије одласка прстенује Јелку. *Ћип.*

пружати, пружам *несврш. према пружити*.

пружити, -им сршс.
шта *протегнути, продужити у неком правцу.* — Он се поче вртети, пруживши најпре врат и крећући раменима. *Лаз. Л.* Пружих руку: напипах рану склиску. *Гор.*
шта коме *уручити, дати.* — [У ходнику] јој пружим писмо њезина брата. *Шапч.* Тко да ми уз бријег пружи руку склону? *Комб.*
шта коме *дати, прибавити коме што му је потребно.* — Може се догодити да жиле продру у слој земље који воћки не може пружити храну. *Тод.* Једни су од других очекивали оно што им други нису могли пружити. *Козарч.* Људима сада треба пружити мало разоноде. *Јак.*

публиковати, -кујем и **публицирати**, -ицирам сршс. и несврш.
шта *изда(ва)ти књижевно дело, штампати.* — Публиковао је више научних радова. *Петр. М.* Нијесам публиковао ништа. *Уј.*
шта *изнети, износити на јавност, објавити, објављивати.* — Декарт није био још ништа публицирао од својих дела. *Петр. В.*

пунити, -им несврш.
шта чиме *чинити нешто пуним, заузимати унутрашњост чега нечим, испуњавати.* — Народ пуни позориште ... и са одушевљењем прати ток драмског развоја. *Милис.* Све заједно добро измешати и пунити масом свињски бураг. (ЕК)
шта *скупљати на једном месту, гомилати богатећи се.* — Послодавци добивају ... пунећи своју ... касу. *Лапч.* [Господа су] пунила џепове подноше-

њем рачуна за ... бараке што и не постоје. *Јонке.*

~ **се**
чиме *постајати пун, испуњавати се.* — [Очи] су се нагло пуниле сузама. *Рист.* Пунило се јуначко срце Остапово гњевом и зловољом. *Крањч. Стј.*

пустити, пустим сврш.
шта *оставити што недирнуто, да слободно расте.* — Од жалости пусти браду да му расте. *Нен. Љ.* Пустио је бркове. *Козарч.*

путовати, путујем несврш.
шта *прелазити возећи се с једног места, краја у други.* — Морнари који путују далеке путеве по мору ... опет најрадије спавају. *Нен. Љ.* Јесте ли ви само зато путовали толики пут да ми донесете сузе жалоснице свога господара? *Шен.*

пуштати, пуштам *несврш. према пустити*.

радовати, -дујем несврш.
кога *стварати пријатност, задовољство (некоме, нечему), чинити веселим, добро расположеним, веселити.* — Појавило [се] нешто друго што је радовало Сергија Ивановића. *Крањч. Стј*.

~ **се**
коме / чему *осећати пријатност, задовољство, бити добро расположен, веселити се.* — Ја ти се радујем — рече јој госпођица. *Ћип*.

разапети, разапнем сврш.
шта *размаћи и учврстити крајеве каквог предмета док се затегне, затегнути, растегнути.* — Послије ручка мати у врту и дворишту разапела уже. *Пав.* На малој тераси ... девојка ... разапела своје доње рубље. *Вучо.*
шта *раширити, раскрилити; разјапити.* — Бијели анђео-чувар разапео је крила од хридине до хридине. *ХР 1928.* А Јово разапео вилице, усталасао кикот, па се за трбух држао. *Рад. Д.*
кога *приковати за нешто (нпр. за крст) ради мучења и усмрћења, распети.* — Шиба Барабана, проклетог Јевреjина због кога су, кажу, разапели Исуса. *Андр. И.*

разапињати, -њем *несврш. према разапети*.

разбацати, -ам сврш.
шта *расути бацајући, побацати на разне стране.* — Разбаца перје по читавој ћелији. *Чол.* А и ђубре би требало разбацати! *Бен.*

разбацивати, -ацујем *несврш. према разбацати*.

~ **се** *несврш. према разбацати се*.
чиме *неумерено трошити, скретати пажњу на себе расипношћу; хвалисати се, разметати се.* — Па ти си, гаде ... сјео међу поштене главе, те се разбацујеш и бучиш ко бубањ. *Шен.* Ни с објективним кривицама не треба [се] разбацивати. *Дав.*

разбеснити, -ним ијек. **разбјеснити**, сврш.
кога *изазвати код некога бес, учинити бесним, разјарити, ражестити.* — Њега разбјесни таква слугина равнодушност. *Шов.* Узео трзати уздама да разјари и разбјесни коње. *Коз. И.*

разбијати, разбијам *несврш. према разбити.*

разбити, разбијем сврш.
шта *учинити да се што распрсне, разломити, сломити.* — Морски таласи је [ледену кору] разбију на омање плоче. *Петр. М.*
шта *повредити, раскрвавити (ударцем или при паду).* — Зар си ти добровољно пристао да ти разбију око. *Јак.* Један се новинар [у затвору] залетио главом у зид и, разумије се, разбио је. *Фелд*
кога / шта *победити, поразити, довести у неред, изазвати расуло, онеспособити, пробити.* — Прва пролетерска је код Рataja разбила Немце до ногу. *Дед. В.* Гости су у почетку оштром игром сасвим разбили млитаву навалу

»Динама« *Bj 1957.*
шта *нарушити, поткопати, учинити неуједначеним, неправилним.* — Разбио је корак цијелог првог вода. *Крл.*
шта *учинити да се што ублажи или ишчезне, потиснути, сузбити, савладати.* — Имао [сам] неодољиву потребу да одмах разбијем ту тренутну мору. *Богдан.*

развалити, развалим сврш.
шта *разорити, срушити, уништити.* — Све је то људска рука направила, све то, значи, моја рука може да развали. *Лал.* Улазио у куће својих сурадника уредских, негдје начео, а негдје и развалио по које гнијездо. *Киш.*
шта *силом пробити, провалити; обити.* — Све бране развали. *Јурк.* Потом развалише, једног лепог часа, пуне магацине. *Стан.*

разваљивати, -аљујем *несврш. према развалити.*

развијати, развијам *несврш. према развити.*

развити, развијем сврш.
шта *ослободити везе, омота и сл., размотати завијено, одмотати, одвити.* — Упаљену цигарету завија Славољуб у шарену *мараму* и када је *развије*, цигарете уопште нема, нити је *марама* прегорела. (И)
шта *раширити, раскрилити; разапети, растегнути.* — Развио је бијеле чадоре. *НПХ.*
шта *претворити у потпун, изричит исказ; проширити.* — Кад бисмо тај стих развили. *Лог. 2.*
кога / шта *учинити јачим, способнијим; довести на виши, потпунији ступањ, унапредити, усавршити.* — Просто се био посветио Младену: да га у ... правцу његове обдарености развије што боље. *Сек.* Дајте ми кријесница тих, да развијем малој фантазију. *Визн.*
шта *истањити тесто оклагијом.* — Развити тесто за пицу и на њега ставити претходно припремљени фил од зеља. (И)

развлачити, развлачим *несврш. према развући.*

развући, -учем сврш.
шта *истезањем повећати димензије нечега, учинити дужим, ширим, растегнути.* — Глуп осмијех развуче му лице. *Л-К.*
шта *претераним, честим истезањем лишити гипкости, учинити нееластичним.* — На дан 1. априла један техничар појавио се на екрану и саопштио гледаоцима да ће програм моћи да виде у боји – ако испред екрана *развуку* најлон *чарапу*. (И)
шта *пружити целом дужином, раширити, распростријети.* — Она је развукла платно на столу. *Торб.*
шта *повлачећи уклонити, размаћи у страну.* — Прије к постељи, развуче завесе и узме ... чедо на руке. *Ат.*
шта *опширно излажући, причајући продужити трајање нечему; протегнути, одужити.* — [Жупник] развуче задушнице као тијесто за колаче. *Неим.*

разгазити, -им сврш.
шта *гажењем утабати, изгњечити (снег, блато и сл.).* — Људи [су] ... разгазили снијег. *Торб.*
шта *ношењем раширити, учинити удобним (чизме, обућу уопште).* — Ви сте хтјели бацити ... чизмице ... идем ... да их разгазим. *Брл.* Обућу [су] ... давали послузи да је разгази да би нога у њој била што комотнија. *Пол. 1959.*

разглашавати, -ашавам и **разглашивати**, -ашујем *несврш. према разгласити.*

разгласити, разгласим сврш.
шта *пронети вест, раширити глас; огласити, објавити.* — Јер, високим намесницима то не само да доноси корист, него и могућност да издајнике држе у сталноме страху, под претњом да ће разгласити њихово издајство. (ЕК)

разгледати, разгледам *несврш. према разгледати.*

разгледати, -ам сврш.

шта *пажљиво погледати са свих страна, прегледати, испитати.* — При свјетлости муње разгледа читаво његово лице. *Крањч. Стј.*

разговарати, -оварам несврш.
са киме о чему *обраћати се речима (један другоме), говорити, причати; расправљати о нечем, саветовати се, договарати се.* — Волео бих да сам са Хавелом могао разговарати о џезу и о Јиржију Заку, који нам је омогућио да у Бухенвалду слушамо музику слободе и носталгије. (ЕК)
кога *разговором забављати, занимати.* — Тако је ... старац ... разговарао своје госте. *Шапч.* Посадила би Јошка малога покрај себе и с њиме заједно Шаруљу разговарала. *Берт.*

раздраживати, -ажујем *несврш. према раздражити*.

раздражити, раздражим сврш.
кога *јако узнемирити, узрујати; разљутити, расрдити.* — Пуцњава је раздражила свијет. *Михољ.* Српска народна војска ... раздражи турске фанатике. *Нов.*

разјаривати, -арујем *несврш. према разјарити*.

разјарити, разјарим сврш.
шта *подстаћи да се разбукти, распалити (ватру).* — Запалио [је] ... шибицу да разјари ватру ... цигаре. *Крл.*
кога *довести у стање јарости, гнева, разбеснети.* — Та ... примедба потпуно разјари старицу. *Андр. И.* Ђука ... разјари и разбјесни коње. *Коз. И.*

разјаснити, разјасним сврш.
шта *учинити јасним, разумљивим, објаснити.* — Хоће човек да им разјасни ситуацију. *Јак.* Сам [им] разјасни своје држање. *Креш.*

разјашњавати, -ашњавам и **разјашњивати**, -ашњујем *несврш. према разјаснити.*

разјединити, -едините сврш.
кога *разбити јединство, изазвати раздор, завадити.* — Наши су народи осујетили намјере непријатеља да их разједини. *Ч-М.*
шта *раставити на саставне делове, изделити*. — Композицију ... је, нужно, и разјединио. *ЛМС 1951.*

разјединьавати, -иньавам и **разјединьивати**, -иньујем *несврш. према разјединити (се).*

размислити, -им сврш.
о чему *провести неко време мислећи о чему, промислити, расудити.* — Затим, добро размислити о чвршћој концепцији самих концерата и нарочито о изгледу истих, јер није свеједно где се одређена дела изводе. (ЕК) Стога би се могло размислити о употреби наше сложенице – текстописац у овом значењу. (ЕК)

размишљати, размишљам *несврш. према размислити*.

размножити, размножим сврш.
кога *учинити да нечега буде више, много, повећати број чега; запатити.* — Голијани ... за кратко вријеме размножише велику стоку. *Вујач.*

размножавати, -ожавам *несврш. према размножити*.

размотавати, -отавам *несврш. према размотати*.

размотати, -ам сврш.
кога / шта *одвити, развити нешто замотано, одмотати.* — Вретено своје Парка кад размота, смућен ћеш чезнути. *Бој.* Размотала [је] дијете и положила га пред сунце. *Бен.*

разматрати, разматрам *несврш. према размотрити.*

размотрити, размотрим сврш.
шта *размислити о нечему, претрести, проучити, анализирати.* — Размотрили смо и проучили акт директора. *Дом.* Прићем ближе да ствар ваљано размотрим. *Вел.*

размрдавати, -рдавам *несврш. према*

размрдати.

размрдати, -ам сврш.
кога / шта *покретима ослободити укочености, утрнулости, разгибати.* — Мало је размрдао тијело, утрнуло од каиша. *Ћоп.*

размрсивати, -рсујем *несврш. према размрсити*.

размрсити, размрсим сврш.
шта *расплести, раздвојити оно што је сплетено, замршено.* — Травне жилице ... сам једва размрсио. *Јакш. Ђ.* Бодљикави зелени метеж ... нису могли размрсити јаки рогови марве. *Шен.*
шта *разјаснити нешто што је неразумљиво, тешко схватљиво.* — Настојао [је] да у себи размрси шта је сан, а шта прича. *Андр. И.*

размутити, размутим сврш.
шта *мућењем, мешањем растворити, помешати с течношћу; направити мешајући нешто с нечим течним*. — Размутите у њој мали комадић обичног квасца. *ОК*. Кћери, размути лимунаду! *О-А*.

размућивати, -ућујем *несврш. према размутити*.

разнети, -есем, ијек. **разнијети**, сврш.
шта *однети на разне стране, на разна места, пренети у разне крајеве, распространити.* — Јеси ли разнио оне ствари што си их донио са собом? *О-А.*
шта *развући на све стране, материјално упропастити односећи или расипајући ствари од вредности.* — Узео сам, што да га пси разнесу. *Бен.* Хтједоше нам разнијети кућу. *Бег.* Ако се за кога одушевим и заљубим, разнијет ће ми све. *Сим.*
кога / шта *експлозијом срушити, дићи у ваздух, раскомадати, рашчеречити*. — Пристао бих да ме сутрадан разнесе граната. *Вес.*

разносити, разносим *несврш. према разнети*.

разонодити, -им *сврш.*
кога *учинити да некоме буде пријатно, угодно, занимљиво, забавно, забавити, расположити*. — Њу ништа није могло разонодити. *Мил. В*. То би је разонодило и отргло из апатије. *Јанк.*

разоноћавати, -оћавам и **разоноћивати**, -оћујем *несврш. према разонодити.*

разарати, разарам *несврш. према разорити.*

разорити, разорим сврш.
шта *уништити рушећи, разрушити, развалити.* — Намисле да до темеља разоре оба манастира. *Вуј.*
шта *уопште уништити, упропастити.* — Разори јој онај сретни, свети мир слатке љубави. *О-А.*

разоружавати, -ужавам *несврш. према разоружати*.

разоружати, -ам сврш.
кога *одузети некоме оружје, лишити оружја.* — Једна чета ... разоружала је жандармерију. *Чол.*
кога *учинити да неко измени, ублажи став, смекшати.* — Игњата то сасвим разоружа. И радост и стид обузеше га. *Вес.* Могла [их је] разоружати и најмањим смијешком. *Грг.*
кога *побити у мишљењу, доказивању супротстављајући одређене чињенице, онемогућити некога у некој акцији.* — Да би ове своје противнике разоружао, науми јој за живота написати све. *В 1885.*

разочаравати, -аравам *несврш. према разочарати*.

разочарати, -очарам сврш.
кога *изазвати незадовољство због неиспуњених нада, очекивања; не оправдати нечије наде, очекивања*. — Када те живот болно разочара ... *Дуч*. Разочарали бисмо свет ... *Ћос. Д*.

разрадити, разрадим сврш.
шта *подробно, у појединостима обрадити.* — Једнога дана ћу да ту тему разрадим опширније. *Цар М.*
шта *разгибати, размрдати.* — Маше

главом налево и надесно да разради вратне жиле. *Вас.* Залет [му] ... разради омртвљале ноге, разради укочене зглобове. *Лал.*

разрађивати, -ађујем *несврш. према разрадити*.

разредити, разредим, ијек. **разриједити**, сврш.
шта *учинити ретким (ређим), проредити.* — Прострти столњаке по трави на сунцу, по њима разредити тарану и сушити је колико је потребно. (ЕК)
шта *смањити концентрацију, јачину чега, учинити слабијим, разводнити.* — Хоћеш ли да разредим и твој чај? *Дав*.

разређивати, -еђујем (ек. и ијек.); ијек. и **разрјеђивати** *несврш. према разредити.*

разрешавати, -ешавам, ијек. **разрјешавати** и **разрешивати**, -ешујем, ијек. **разрјешивати** *несврш. према разрешити*.

разрешити, разрешим, ијек. **разријешити**, сврш.
кога чега, кога од чега *искључити, сменити, уклонити с чега.* — Разреше [га] од дужности и ставе у притвор. *Јов. С.* То, опет аутоматски, подразумева да ће Скупштина ФС Србије, заказана за 28. јул, разрешити досадашњег председника Мирољуба Рајића председничке функције на основу његовог неопозивог захтева. (ЕК)
шта *дати одговор на што, одгонетнути; расплести, рашчистити, решити.* — Одговор онај разрешио ми је целу загонетку. *Шапч.* Ствар тако ... заплете да је више нико жив не може разријешити. *Ћоп.*

разрогачити, -огачим сврш.
шта *широм отворити, избечити, избуљити (очи, у чуђењу, дивљењу, страху).* — Разрогачим очи, па се и нехотице привијем стрицу. *Маж. Ф.* Разрогачи очи, па зубима шкрипи. *Вел.*

разрушавати, -ушавам *несврш. према разрушити*.

разрушити, -им сврш.
шта *рушећи уништити, разорити, развалити.* — [Они] ће и тако град разрушити. *Леск. Ј.* Одред је ... разрушио ужичку пругу. *Дед. В.*

разуверавати, -еравам ијек. **разувјеравати** *несврш. према разуверити.*

разуверити, -им, ијек. **разувјерити**, сврш.
кога *уверити кога о погрешности онога у што је веровао.* — Ништа [га] на свету не би могло разуверити. *Дом.* Настојат ћу да разувјерим цесара. *Нех.*

разумевати (се), -умевам (се), ијек. **разумијевати (се)** *несврш. према разумети (се).*

разумети, -ем ијек. **разумјети** сврш. и несврш.
шта *бити вешт у нечему, знати.* — Видиш човека који разуме свој занат. *Вес.* Тај капрал разумије посао. *Јонке.*
кога *схватати нечије побуде, мотиве, преокупације, уочавати њихову оправданост.* — Има мужа који је не разуме. *Срем.* Нико ме не разуме, нема човека с ким да изменим мисли. *Дом.*

~ се
са киме сврш. и несврш. *схватити, схватати један другог; ускладити или имати усклађене односе с неким.* — Доста је било да једно друго погледа па да се разумеју. *Јакш. Ђ.* Никако да се већ разумије са сеоским момчићима. *Ћип.*

ранити, -им сврш.
кога *нанети, начинити коме рану.* — Ако му друга ране, не сме га оставити. *Вес.*

рањавати, рањавам *несврш. према ранити*.

раселити, раселим сврш.
кога *учинити да неко напусти своје место пребивања, преселити, исели-*

ти у разна места. — Можда ће Гргур писати, да види да и нас није раселио поводањ. *Шапч.* Пуне су новине огласа јавних дражба ... Потраје ли то још коју годину, раселит ће народ! *Мишк.*

расељавати, -ељавами и **расељивати**, -ељујем *несврш. према раселити.*

расећи, -ечем ијек. **расјећи**, сврш.
шта чиме *оштрим предметом (ножем, сабљом) начинити дубоку посекотину на чему или раздвојити што; секући разделити на комаде (два или више).* — Расијече хљеб на два једнака дијела. *Лал.* Оштрим ножем треба расећи кожу око стражњих ногу, а пресећи кожу и на унутрашњој страни бута, све од ногу до репа, са обе стране. (И)

расецати, расецам јек. **расијецати**, расијецам *несврш. према расећи.*

раскинути, -нем сврш.
шта *растргнути на два или више делова, раздвојити, раскомадати.* — Раскинуо сам ... куверту и почео да читам. *Мил. В.* Сунце [је] раскинуло облаке. *Леск. Ј.*
са чиме *одрећи се чега, напустити што.* — Дарвинова теорија раскинула је са старим. *Лог. 2.*

раскидати, раскидам *несврш. према раскинути.*

расклимавати, -имавам *несврш. према расклимати.*

расклиматати и **расклимати**, -ам сврш.
шта *учинити да се нешто не држи чврсто, раздрмати, расклатити.* — Већ су и вјетрови расклимали шатор мој. *Фран.*

расклапати, расклапам *несврш. према расклопити.*

расклопити, расклопим сврш.
шта *раставити што на саставне делове (обично какав механизам).* — Гори од нестрпљења да што прије расклопи парабелум. *Лал.*
шта *раширити, отворити, растворити нешто што је склопљено, затворено.* — Мата расклопи уста мртвом Јанку. *Глиш.* Расклопи им ову књигу и почни читати. *Л-К.*
шта *раширити, развући нешто што је склопљено.* — Морало [се] лећи. Расклопио сам тродјелну постељу. *Чол.*

раскомадавати, -адавам *несврш. према раскомадати.*

раскомадати, -ам сврш.
кога / шта *искидати, расећи, разбити, изломити на комаде.* — Фоку ... одмах раскомада и поједе. *Петр. М.*
шта *извршити поделу, изделити одвајајући поједине делове из целине (о територији земље, државе).* — Фашистички завојевач ... најприје раскомада Чехословачку. *Р 1946.*

раскопавати, -опавам *несврш. према раскопати.*

раскопати, -ам и раскопам сврш.
шта *копањем учинити, раширити отвор, рупу у чему, поткопавањем развалити, разметнути, отворити.* — На том мјесту била [је] ... ћуприја што ју је кроз дуге године раскопала вода. *Шимун.*

раскопчавати, -опчавам *несврш. према раскопчати.*

раскопчати, -ам сврш.
шта *раздвојити раставити оно што је закопчано, откопчавши растворити (одећу), распучити.* — Морао бих кесу спустити на тле, раскопчати панталоне, гаће повући високо и онда притегнути каиш. (ЕК)

раскравити, раскравим сврш.
кога / шта *учинити да се што смрзнуто окрави, отопи, одмрзнути, растопити, загрејати.* — Пријатно нас раскрави топла ... пећ. *Вукић.*
кога *одобровољити, расположити.* — Добре вијести и топла вечера раскравише и омекшаше људе из шуме. *Лал.*

раскрављивати, -ављујем *несврш.*

према раскравити.

раскрвавити, -рвавим и **раскрварити**, -рварим сврш.
кога / **шта** *учинити да потече крв, ударцима ранити кога до крви.* — Тукли га по глави, ошамутили, раскрвавили. *Ћос. Д.*

раскринкавати, -инкавам *несврш. према раскринкати*.

раскринкати, -ам сврш.
кога / **шта** *лишити кога кринке, маске; приказати кога или што у правом светлу, разоткрити, демаскирати.* — Управника ... су ... робијаши пред инспектором раскринкали као лажова. *Чол.* Треба ... раскринкати лаж о светости ратова. *Фелд.*

раскрстити, раскрстим сврш.
са киме / **чиме** *раскинути, прекинути сваку везу (с ким, с чим), ослободити се кога, чега.* — Тврдо сам се одлучио да раскрстим с њоме. *Лаз. Л.* Он је одавна раскрстио са свиме. *Сим.*

раскрштавати, -крштавам и **раскрштати**, раскрштам, **раскршћавати**, -кршћавам и **раскршћати**, раскршћам *несврш. према раскрстити.*

раскрчивати, -рчујем *несврш. према раскрчити*.

раскрчити, раскрчим сврш.
шта *крчењем (шуме, шикаре и сл.) рашчистити земљиште*. — Раскрчи и попали сву гору Романију. *Маж. М.*
шта *довести у ред, рашчистити; распремити.* — Раскрчио [је] шупу у дворишту. *Вучо.*

распаривати, -арујем *несврш. према распарити*.

распарити, распарим сврш.
шта *учинити да не буду заједно предмети који чине пар, ређе гарнитуру (погрешно спајајући, замењујући изгубљено, уништено и сл.).* — Ево [сам] гарнитуру распарио. *Киш.*

распарчавати, -арчавам *несврш. према распарчати*.

распарчати, -ам сврш.
шта *разбити целину, јединство нечега, изделити на много делова, раскомадати, раздробити.* — Говори о намери Аустрије да потпуно Србију распарча. *Јов. Ј.*

распетљавати, -етљавам *несврш. према распетљати*.

распетљати, -ам сврш.
шта *раздвојити оно што се запетљало, заплело, размрсити, расплести; ослободити, извући из чега сплетеног, замршеног (конопца, узице, траве и сл.), развезати*. — Прећа се натакла на неку грдну пањину; једва је распетља. *Глиш.*
шта *објаснити, одгонетнути, решити (нешто нејасно).* — Ако се поставља питање одговорности бившег полицијског врха, што је логично, обавеза новог руководства МУП-а јесте да аферу распетља и „предузме мере“ према одговорнима. (ЕК)

распиривати, -ирујем *несврш. према распирити*.

распирити, распирим сврш.
шта *пирећи, дувајући распалити ватру.* — Малу жишку у огањ распири. *Бој.* Распирише огарице. *Торд.*
шта *подстичући, хушкајући учинити да се нешто рашири, распалити, разбуктати (страсти).* — Хоџе [су] ... распирили вјерску занесеност. *Том.* Није му било тешко да народно незадовољство распири у прави устанак. *Јов. С.*

расписати, распишем сврш.
шта *писменим путем објавити позивајући на учешће.* — Значи, треба расписати изборе за уставотворну скупштину која мора да донесе нови устав. (ЕК)

расписивати, -исујем *несврш. према расписати*.

распитати се, распитам се сврш.
за кога / **шта, о коме** / **чему** *питајући*

сазнати, обавестити се. — Штета је што он неће застати крај ње и распитати се о ценама у приватном смештају. (ЕК) За кретање у пограничном појасу потребна је погранична дозвола, како су нас обавестили граничари, а за њено издавање треба се распитати у својој станици полиције. (ЕК) Позвао је клинику и распитао се о вазектомији. (ЕК) Сутрадан, кад се раби Хешел распитао за исход суђења, рекли су му да је тужилац добио парницу. (ЕК)

распитивати се, -итујем се *несврш. према распитати се.*

расплакати, -ачем сврш.
кога *натерати на плач, ражалостити до суза.* — Расплаче деда Маша све у кући. *Сек.*

расплакивати, -акујем *несврш. према расплакати*.

располагати, -олажем несврш.
чиме *имати под својом влашћу, поседовати, држати; имати при руци.* — Држава ... је располагала знатним средствима одбране. *ОП 1.* Према информацијама којима располажемо у Љубљани се налазе Немци. *Дед. В.*
чиме *служити се нечим по својој вољи, слободно руковати нечим.* — Ово мало ствари ... је још све што имам и чиме могу располагати. *Уск.*

расположити, -оловим сврш.
шта *поделити на два једнака дела, расећи, преломити на две половине, преполовити.* — Имам руха четири сандука, све бих с тобом ја расположила. *НПХ.* Немарно пребра из решета један кромпир, расположи га и узе да једе. *Ћоп.*

расположљивати, -овљујем *несврш. према расположити*.

расположити, -оложим сврш.
кога *донети, створити некоме добро расположење, развеселити, разведрити.* — Његова жива прича ... расположи све. *Вес.*

распоредити, -оредим сврш.
кога / шта *извршити распоред нечега, разместити.* — Требало би да се људи ... другачије распореде, да их неко постави на право место. *Андр. И.*
шта *утврдити редослед (рада, занимања), одредити ток нечему.* — Сам се бавио одгојем своје кћери ... и распоредио сав његов живот у раду. *Крањч. Стј.*
шта *изделити нешто да се подмири више потреба, спровести равномерну потрошњу нечега.* — Пензију ... су умеле да распореде. *Уск.*

распоређивати, -еђујем *несврш. према распоредити*.

расправити, -им сврш.
шта са киме *објаснити, претрести, размотрити; решити (спор).* — Сматрамо да ту околност требате „*расправити*“ *са* вашим добављачем, фирмом од које сте купили фискалну касу. (И) И једна и друга је страна остављала да та питања расправи у згоднији време. *Нов.*

расправљати, -ам *несврш. према расправити*.
са киме о чему *водити расправу, дискусију о нечему, анализирати, размотрити нешто.* — … уз то, о психозама је често расправљао са Фројдом у време њиховог пријатељевања, око 1910. године. (ЕК)

~ **се**
са киме *свађати се, препирати се.* — Где да се расправља с њиме ... на улици ... пред толиким светом? *Каш.*

распршавати, -ршавам *несврш. према распршити*.

распршити, распршим сврш.
шта *учинити да се нешто распе у ситне делиће, расејати, расути; учинити да се нешто разиђе, растерати, растурити, разагнати*. — Сунце [је] распршило ... маглу. *Шимун*.

распустити, распустим сврш.

кога / шта *одобрити разлаз (ђацима из школе, војницима из строја и сл.), привремено обуставити наставу (због сезонског одмора, епидемије и сл.).* — Распустио сам своју школу. *Бен.* Прошло је ... подне кад су распустили строј. *Јак.*
кога / шта *донети одлуку о обустави рада неког тела (удружења, скупштине и сл.) или активности неке организације; укинути, растурити.* — Остао је при ... свом решењу да ... распусти ово друштво. Срем.
шта *расплести, опустити (косу).* — Седи, распустила косе. *Лаз. Л.*

распуштати, распуштам *несврш. према распустити*.

расрдити, расрдим сврш.
кога *изазвати срџбу у некоме, разљутити, наљутити.* — Који с' оно у пољу јунаци те су добре коње расрдили? *НП Вук.* Веће сабра, расрди дората. *Радич.*

расрђивати, -рђујем *несврш. према расрдити*.

растегнути, **растећи**, растегнем сврш.
шта *истезањем или притиском учинити дужим, ширим; истањити, развити.* — Њој је ишло за руком растегнути обгу — за дивно чудо. *Шапч.*
шта *одужити, протегнути.* — Турци су с овим договарањем гледали само да растегну време док се боље спреме. *Вук.*

растезати, растежем *несврш. према растегнути*.

растерати, -ам, ијек. **растјерати**, сврш.
кога *нагнати у бекство какав скуп, потерати на разне стране, разјурити.* — Полиција [је] ... растјерала гомилу. Јонке. Митраљесци су растерали посаду. *Дед. В.*
шта *учинити да се нешто разиђе, уклони, разбити, растурити.* — Сунце растјера задње тмине. *Војн.* Нит сунце може да растера магле, нит магла може да засени сунце. *Андр. И.*
шта *ослободити се нечега, одагнати од себе, одстранити, уклонити.* — Сјахао сам с коња не бих ли растерао тај несрећан сан. *Јак.* Растјерао [је] ... свој чемер и тугу. *Креш.*

растеривати, -еруjем ијек. **растјеривати** *несврш. према растерати.*

растеретити, -им сврш.
кога / шта *ослободити терета, скинути терет (некоме, нечему).* — Брод [ћемо] ... растеретити да би лакше прошао кроз Ђердап. *Пол. 1958.*
кога *учинити да неком буде лакше, ослободити чега тешког.* — Пошла сам за тебе јер сам хтјела растеретити мајку. *Козарч.*

растерећивати, -ећујем *несврш. према растеретити*.

растргавати, -тргавам *несврш. према растргати*.

растргати, -ам сврш.
кога / шта *искидати на комаде, растргнути.* — Растргај то писмо. *Леск. Ј.* Ишао [је] да га сахрани, да га вуци не би растргали. *Пер.*

растргнути, -нем сврш.
кога / шта *вукући у разним правцима искидати на комаде; искомадати зубима (о зверима и др.).* — Зури у њега та аждаја са хиљаду очију и хоће да га растргне. (ЕК)
шта *силом раскинути; раздвојити, раставити.* — Зашто не растргнеш те ланце? Зашто не бјежиш. *Цар Е.* На Златију коло растргнуо, све окреће коло наоколо. *НП Вук.*

растресати, растресам *несврш. према растрести*.

растрести, -есем сврш.
шта *довести у стање трошности, пољуљати, расклимати; учинити сипким, уситнити, измрвити.* — Једна немачка бомба сасвим је растресла ову малу кућицу. *Дед. В.*
шта *растурити, расути, истрести на разне стране.* — Осети сад да би му

било мило да растресе дукате. *Црњ.*

растуживати, -ужујем *несврш. према растужити*.

растужити, растужим сврш.
кога *учинити кога тужним, ожалостити.* — Обузе је ... горко кајање. Растужило је ово тихо јесење време. *Срем.* Тад удари ... и моје растужи срце. *М-И.* Вест ме је много растужила. *Дед. В.*

растурати, растурам *несврш. према растурити*.

растурити, -им сврш.
шта *раставити на делове, расклопити, размонтирати.* — Велики Манипулатори су растурили стари систем и од истих тих делова саставили нови. (ЕК)
шта *изазвати распад (какве заједнице или чега сл.), раскомадати, распарчати.* — Хоће да се деле, јер је женски бес запалио кућу и хоће да је растури. *Скерл.*
шта *упропастити; уништити, разорити.* — Ђока ... назида кућу са партијом, а овај мој растури кућу. *Нуш.* Штаб је донео одлуку да се растуре та петоколонашка гнезда. *Чол.*
шта *раскинути, поништити, покварити.* — Није ваљда ... растурио просидбу. *Рад. Д.*
кога / шта *натерати на разлаз, растерати (скуп); забранити рад (друштва, организације), распустити*. — Мађарским властима то би добро дошло да Омладину растуре. *Јов. С.* Морају ... кршћанска друштва растурити. *Наз.*
кога / шта *учинити да се нешто разиђе, да нестане, распршити; натерати у бекство, разагнати, растерати.* — Одмах растури маглу Кронион. *М-И.* Колико их ласно ударише ... по планини свате растурише. *НП Вук.*

расформирати, -ормирам сврш.
шта *укинути, распустити (неку установу или организацију)*. — Вратити се на Лим ... значило је расформирати батаљон. *Лал.*

расхладити, расхладим сврш.
кога / шта *учинити хладним, хладнијим, охладити; сузбити осећај врелине, прекомерне топлоте, освежити*. — Воду вади да бело лице расхлади. *Чипл.* Хладни челик ... нека ... расхлади жар моје страствене крви. *Јонке.*

расхлађивати, -ађујем *несврш. према расхладити*.

расцепати, расцепам, ијек. **расцијепати**, сврш.
шта *цепајући раздвојити, искидати, разбити на више делова.* — Видим једну букову кладицу, па реко' ајде ... да је расципам. *Ивак.* Јесења даждења [ће] сад расцепати облаке. *Јевт.*

расцепити, расцепим; ијек. **расцијепити**, сврш.
шта *цепањем раздвојити, расећи.* — Понекад [би чавли] расцијепили дрва. *Торб.*

расцепљивати, -епљујем, ијек. **расцјепљивати** *несврш. према расцепити.*

ратификовати, -кујем и **ратификовати**, -ицирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити ратификацију.* — Порта није ратификовала овај уговор. *Гавр.*

ратосиљати се, -осиљам се сврш. и несврш.
кога / чега *ослободити се, ослобађати се кога или чега нежељеног, отарасити се, аратосиљати се*. — Бајрон тек што их се ратосиља у Енглеској. *Матош.* Вашег пријатеља свак се ратосиља. *Дим.*

рачунати, -ам несврш.
на кога / шта *ослањати се, уздати се, бити уверен у добивање нечега, очекивати нешто.* — Можете рачунати на моју дискрецију. *Нех.* Браћа већ одавна рачунају на његов дио имања. *Ћоп.* На тастову помоћ није могао рачунати. *Ћос. Б.*
са киме / чиме *имати у виду, узимати у обзир (некога, нешто), водити рачуна (о некоме, о нечему)*. — Миша је морао

рачунати с том могућношћу. *Цес. Д.* Сада мора рачунати и са тим новинарчићем. *Ћос. Б.*

раширивати, -ирујем *несврш. према раширити.*

раширити, раширим сврш.
шта *истегнути у ширину, учинити ширим, пространијим; повећати обим нечега, развући.* — Рашире за игре простор. *М-И.* Треба да се баце на тај сектор и потпуно рашире наш продор. *Дед. В.*
шта *опружити целом површином, распрострети, развити; отворити.* — Нисам раширио новине, већ сам стао пажљиво посматрати путнике у мом реду, те потиљке и профиле оних испред. (ЕК)
шта *размаћи руке лево и десно изражавајући недоумицу, изненађење или радост; размахнути, раскрилити крила.* — И најпаметнији занеми пред тако очајним стањем, слегне раменима, рашири руке. *Дом.* Одједном рашири смеђа своја крила на лет и прхне у висине. *Креш.*
шта *учинити да нешто узме маха, да добије широку распрострањеност.* — Раширила је страх који [је] ... учинио људе самоврижнима. *Кал.* Ваљало је отворити што више школа и раширити што више писменост. *Јов. С.*

раштимати, -ам и **раштимовати**, -мујем сврш. нем.
шта *олабавити окице на инструменту, опуштањем, лабављењем жица учинити непогодним за складно, хармонично свирање.* — Тремоло ради јако добро и скоро је немогуће раштимовати гитару. (И)

рашчистити, -им сврш.
шта *уклонити оно што је непотребно, што смета, раскрчити, очистити.* — Потребно [је] да рашчисти земљиште. *Скерл.* Пошла [је] да рашчисти друм. *Чол.*
шта *разјаснити, расправити.* — Тако не могосмо ствар рашчистити. *Вел.*
са киме / чиме *ослободити се, отарасити се (некога, нечега), раскрстити, раскинути.* — Рашчистићемо ми с тобом. *Б 1957.*

рашчишћавати, -ишћавам и **рашчишћивати**, -ишћујем *несврш. према рашчистити.*

реализовати, -зујем и **реализирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *привести, приводити у дело, остварити(ва)ти, постићи, постизати.* — У жељи да реализирају рекордне приносе ... додали [су још] 500 кг Томасове дрозге. *Вј. 1960.* Цртачки реализују ... омражене буржоаске карикатуре. *Матош.*

реваншира̀ти се, -аншира̀м се сврш. и несврш.
коме *узвратити победу прећашњем победнику, осветити се, освећивати се, одмаздити (за пораз у борби, рату, за какво рђаво дело и сл.).* — Верујем да ћемо се на свом терену реванширати Ираклису. (ЕК)
коме *узвратити, одужити се (за учињену услугу, уздарје, доброчинство и сл.).* — Ви свакако морате у Загреб да вам се макар мало реванширам. *Божић.*

ревидирати, -идирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити ревизију, поново (пре)гледати, преиспит(ив)ати.* — По истеку свакога полугодишта ревидирао је уштеђену ... своту. *Шов.*
шта *преиначи(ва)ти, изменити, мењати прећашњи став.* — Морали [су] да ревидирају или допуне своје старе поставке и да крену са нових позиција. *Пол. 1958.*

револтирати, -олтирам сврш. и несврш.
кога *озлоједити, озлојеђивати, узбудити, узбуђивати, разјари(ва)ти.* — Његов [Сократов] надмоћни тон револтирао је судије. *СКГ 1937.*

регистровати, -рујем и **регистрирати**, -истрирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити регистрацију, упис(ив)*

ати, увести, уводити у регистар. — То је потребно како би ... могли учланити своје чланове ... и регистрирати свој огранак за натјецање. *Кугл.* Шаховски савез ... регистровао је око двеста разних отварања. *Шах 1.*
шта *(за)бележити; опазити, опажати, приметити, примећивати.* — Штампа региструје инциденте између немачких грађана и америчких војника. *Б 1957.*

регулисати, -ишем и **регулирати**, -улирам сврш. и несврш. лат.
шта *подвргнути, подвргавати неком правилу, систему, реду; уредити, уређивати, ускладити, усклађивати; управљати; извр(ва)ти, ликвидирати.* — Обичаји ... код примитивних људских заједница ... обухватају и регулишу целокупни живот и сав рад. *Ђорђ.*

редати, редам несврш.
шта *ређати*. — Тражи чамове балване ... реда их он сам и причвршћава попреко. *Марк. М.* Стала [је] редати своје приговоре. *Нех.*

редуковати, -кујем сврш. и несврш.
шта *редуцирати.* — Угљеник односно бакар одузели су сумпорној киселини кисеоник (редуковали су је). *НХ.*

ређати, ређам несврш.
шта *слагати, (по)стављати у ред (једно до другог, једно иза другог, једно изнад другог), редати*. — Чекај, ређам судове — рече му она клопарајући по долапу. *Вес*.
шта *набрајати, наводити, низати.* — Стаде му ређати своје горке и болне истине. *Бен.*

реаговати, -гујем и **реагирати**, -агирам сврш. и несврш.
на кога / шта *показ(ив)ати реакцију, одговорити, одговарати, одаз(и)вати се на утиске примљене споља.* — Прима најјаче и најслабије утиске и ... на њих реагира. *Панд.* Зенице нису више реаговале, срце [је] једва куцало. *Јов. Ј.*
на шта *пружити, пружати отпор, супротставити се, супротстављати се (нечему).* — Њемачка је на тај споразум реагирала врло оштро. *ОП 2.* На такве је поремећаје народ увек реагирао. *Ђорђ.*

режирати, режирам сврш. и несврш.
шта *извести, изводити режију, обавити, обављати посао режисера; извести, изводити било шта*. — »Тартифа« је режирао стари мајстор сцене. *Чипл.* Као да је сама природа режирала читав доживљај. *Бат*.

резати, режем несврш.
шта чиме *сећи на комаде оштрим оруђем, пресецати.* — Наишао шумар на човека који је џепним ножићем *резао дрво*. (И)

резервисати, -ишем и **резервирати**, -ервирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити резервацију, наручи(ва)ти да се спреми и сачува слободно*. — Резервирао је један стол у бару. *Бег.*
шта за кога, шта коме *задржа(ва)ти (за себе или за другога).* — Треба следити „леп и важан“ пример Енглеске и то право резервисати само за извршну власт, објашњавао је Протић, 1902. године. (ЕК) [Поновиће] шта је чуо, резервишући и себи сва задовољства од гињења за фирера. *Дав.*

рекламирати, -амирам сврш. и несврш.
кога / шта *јавно (по)хвалити, препоручи(ва)ти своју робу, услуге и сл., привући, привлачити купце, муштерије; истаћи, истицати вредност кога или чега, популарисати; јавно истицати, излагати публицитету*. — Ту своју куну рекламирају чак на краљевским гробовима. *Крл*.
шта *(из)вршити рекламацију, ставити, стављати приговор, уложити, улагати жалбу на што*. — Помоћни судија рекламира повреду вратаревог простора. *Пол. 1959.*

реконструисати, -ишем и **реконстру-**

ирати, -уирам и сврш. и несврш.
шта *поново, изнова (са)градити, (са)зидати, изменити, измењивати конструкцију, обновити, обнављати; преправити, преправљати.* — Удружили су се са неким „љубитељима“ животиња и боре се против Одлуке града да реконструише кафилерију претварајући је у модерно прихватилиште за напуштене псе. (ЕК)
шта *спровести, спроводити делимичну измену нечега, делимично променити нечему састав и устројство; реорганизовати.* — Пашићу [би] успијевало да брзо реконструише коалициону владу. *Риб.*
кога / шта *утврдити, утврђивати, представити, представљати какво је нешто било (на основу остатака, сведочанстава, сећања и сл.).* — На темељу неколико нађених фосилних остатака реконструирамо ... изумрлу животињу. *Лог. 2.* Играч слепих партија [у шаху] ... у стању [је] да реконструише положај понављајући потез за потезом. *Шах 1.*
шта *створити, стварати целовиту представу о нечему на основу појединих података.* — Из тих непотпуних и увијених извештаја наша позадина је реконструисала живот у поробљеној земљи. *Јак.*

релативизирати, -изирам и **релативисати**, -ишем сврш. и несврш.
шта *схватити, схватати, третирати што као релативно; (у)чинити релативним.* — Критерији ... нису ... ствар укуса … њих релативизира ситуација у којој се примењују. *Пол. 1959.*

реметити, -им несврш.
шта, чега (уз негацију) *уносити неред, несклад у нешто, ометати, нарушавати, кварити.* — Пришао је ... полицајац и опоменуо га да не ремети ред и мир. *Андр. И.* То ником не ремети сна. *Бен.*

реновирати, -овирам сврш. и несврш.
шта *обновити, обнављати; реконструисати спроводећи одређене поправке, прилагођавајући савременим потребама.* — Реновирао је тврђаву Родолфо Висконти. *Крл.*

реорганизовати, -зујем и **реорганизирати**, -изирам сврш. и несврш.
кога / шта *подврћи, подвргавати реорганизацији, преуредити, преуређивати, преустројити, преустројавати.* — Ердељски војвода ... је реорганизирао војску. *Пов. 2.* Позвао сам вас ... да вам поверим ... привреду, да је реорганизујете. *Андр. И.*

репрезентовати, -тујем и **репрезентирати**, -ентирам несврш.
кога *бити представник (званични, овлашћени, изабрани), заступати.* — Он репрезентира свих педесет момака првог вода. *Крл.*
шта *бити типичан или узоран представник кога или чега, представљати пример, оличење, представљати узорак нечега.* — Писац [је] ... један од оних који ... репрезентују нашу нову, модерну лирику. *Панд.* Моја ташна стоји испред бисага, натисканих до гуше, да репрезентује товаре. *Ђон.*
шта *обављати нешто репрезентативно, узорно, доприносити угледу нечега.* — Тај човјек ... репрезентира част начелника. *Кос.*

репродуковати, -кујем сврш. и несврш.
шта *поново оствари(ва)ти, произвести, производити; поново оживити, оживљавати, применити, примењивати.* — Машта је ... стекла и више градива ... и већу способност да ... прецизније репродукује само градиво. *Поп. Б.*

рећи, речем и рекнем сврш.
шта коме *говором изложити, саопштити, изговорити, изјавити, казати; уопште речима саопштити, усмено или писмено.* — [Отац] једанпут што рекне, па ако не урадиш — бежи куд знаш! *Лаз. Л.* Овако, помогла си ми, а можеш ли ми рећи бар сада истину?

реформисати, -ишем и **реформирати**, -ормирам и сврш. и несврш.
шта *спровести, спроводити реформу нечега, преиначи(ва)ти, преуредити, преуређивати.* — Настојао је ... систематски реформирати финанције. *ОП 1.*

рехабилитовати, -тујем и **рехабилитирати**, -литирам сврш. и несврш.
кога / шта *(из)вршити рехабилитацију некога, поново призна(ва)ти неком раније оспорени положај, права, част, углед.* — Писац ... је опростио кривицу грешнику, рехабилитовао повређену правду. *Глиг.*
кога *поново оспособити, оспособљавати за нормалан живот и активност.* — Ваљало је оно 40 хиљада радника рехабилитовати и вратити у привреду. *Пол. 1957.*

рецитовати, -тујем и **рецитирати**, -итирам несврш.
шта *читати или говорити уметнички текст пред слушаоцима, изводити рецитацију, декламовати.* — Заклопивши очи стане заносно рецитирати познате Јесењинове стихове. *Марј. М.* Једном сам те слушао кад си рецитовао један говор. *Панд.*

решетати, -ам несврш.
шта *просијавати, чистити кроз решето.* — Баруница ... решетала је жито. *Франг.*
кога *постављајући многобројна питања из разних области подробно и свестрано испитивати; излагати тешкоћама и искушењима.* — Живот још није почео да их озбиљно решета и раздваја. *Андр. И.*

решити, решим, ијек. **ријешити**, сврш.
шта *донети решење о неком судском или административном предмету, одлучити.* — Одбор за учлањивање у Равногорски покрет је дужан у року од 15 дана решити молбу и обавестити подносиоца захтева о његовом статусу. (И)
шта *одредити исход нечега, пресудити, окончати.* — Ову ће битку јуриш решити. *Јакш. Ђ.*
шта *рачунским радњама доћи до тачног резултата, наћи правилно решење.* — Нијесам знао ријешити омражене ми једнаџбе. *Коз. И.*
шта *дати правилан одговор, одгонетнути.* — Сместа је решио проблем. (ЕК)
шта *рашчистити, расправити.* — То важно питање [постанак говора] тек ће далека будућност решити. *Нен. Љ.*

~ **се**
кога / чега *ослободити се, отарасити се.* — Гвардијан би хтио да их се [Турака] ријеши. *Андр. И.* Није знао како да нас се ријеши. *Козарч.*

решавати (се), решавам (се), ијек. **рјешавати (се)** *несврш. према решити (се).*

рибати, рибам несврш.
шта *чистити, прати трљајући (обично четком).* — Под седу косу рибаш лоповске нужнике. *Чол.*
кога *засути оштрим прекорима.* — Да ће нас рибати кад се појавимо без старца — у то не сумњај. *Дав.*

робовати, робујем несврш.
коме / чему *радити за другога; сав се предавати некој страсти, нечијој власти и сл.* — Јадни Јевта! Робовао је целог века другоме. *Вес.* Он не служи идеалу. Робује новцу. *Матош.*

рађати, рађам *несврш. према родити.*

родити, родим сврш. (ређе несврш.)
кога *донети на свет (дете), породити се (о жени).* — Милица ... роди мушкарчића. *Вес.* Некад роди га мати. *М-И.*
шта *дати, донети, произвести (род, плодове), понети, успети (о усевима, воћкама и сл.).* — Род родила рана крушка. *Срем.*

ругати се, ругам се несврш.
са киме, коме *подсмевати се, подругивати се.* — Не зна кад се фратри с њим ругају а кад озбиљно говоре. *Андр. И.* Пјесма крвникова ори. Далеко. Нашим

мукама се руга. *Гор.*

ружити, ружим несврш.
кога *чинити ружним, кварити, нагрђивати леп изглед.* — Нису га ружиле велике ноге и руке. *Шен.*
кога / шта *срамотити, брукати.* — Нек нам не ружи села, зар да нам ... јучерашњи најменик буде кнез! *Коч.*

руковати, рукујем несврш.
чиме *управљати, руководити, располагати нечим.* — Одбор ... ће руковати прикупљањем прилога за пострадале од поплаве. *Дом.*
чиме *вршити улогу манипуланта, знати употребљавати, служити се датим оруђем, оружјем или уопште разним предметима.* — Пре одласка у одред није знала ни пушком да рукује. *Ћос. Д.* Та двојица више вриједе од свих госпођа које ... руковаху пером. *Матош.*

~ **се** (и сврш.)
са киме *пруживши један другоме руку, стегнути их, стезати их у знак поздрава.* — Дужност вам је да се сваки пут рукујете са што више особа. *Бен.*

руководити, -оводим несврш.
киме / чиме *бити на челу, водити, предводити (некога, нешто); управљати (неким, нечим).* — Виши официри били су ... неспособни да руководе великом армијом. *ОП 2.*

~ **се**
чиме *управљати се према чему, држати се чега.* — Суд ... не смије да се руководи обзирима који доводе у питање његову самосталност. *Арх. 1953.*

ручати, ручам сврш. и несврш.
шта, чега *узети, узимати, (по)јести ручак, обедовати.* — Ко вина вечера, воде руча. *Н. посл. Вук.* Досада је ишло све у реду и није баш с врагом ручао. *Божић.*

рушити, -им несврш.
шта *чинити да нешто саграђено падне, да се распе, разарати.* — Та власт руши објекте грађанима Земуна, „а највише прети да ће рушити куће и киоске и онда, на основу претњи, изнуђује, уцењујући, одређене новчане износе за своје челнике, за општинске функционере“, изнео је он. (ЕК)
шта *чинити да нешто пропадне, разарати, уништавати; подривати, упропашћавати.* — У Француској [је] револуција рушила феудализам. *Прод.* Хтео бих ... да вам забраним да своје здравље тако рушите. *Цар М.* Данас му та маленкост руши егзистенцију. *Мј. 1936.*
шта *нарушавати, реметити, кварити.* — Шта ми руши сан? *Јакш. Ђ.* Рушиш у кући стари ред. *Новак.* Већина одмаралишта својим пословањем нама руши углед. *Вј. 1970.*
кога *чинити да неко изгуби положај који је имао у некој хијерархији, да падне у политичком или друштвеном смислу.* — Да рушимо, брате, Александра ... то је главна ствар. *Дом.* Друге [је] рушио да би себе уздигао. *Прод.*

сабирати, сабирам и **сабирати**, -рем *несврш. према сабрати*.

сабрати, саберем сврш.
кога *скупити на једном месту многе позивајући их на састанак, сазвати.* — Да ли ово светковање није на коме си сабра Црногорце? *Њег.* Зеус громовни друге у скупштину богове сабра. *М-И.*
шта *сабрати, покупити са земље плодове.* — Замолио сам је ... да сабере летину. *Чол.*
шта *скупити на једно место ствари, предмете.* — Док још Јакоб није ни сабрао своја пера, отвори врата младић. *Нех.* Беше дао сабрати моје ствари, стрпао све у кола. *Цар М.*
шта *прибрати, прикупити духовне и физичке силе, мисли, снагу и сл.* — Сједио је доста дуго, не могући никако да сабере мисли. *Шимун.* Лела сабра снагу, погледа официра ... [и] уклони се. *Сек.*

саблазнити, саблазним сврш.
кога *навести на грех, завести, морално*

покварити, изазвати саблазан. — Узда се да ће га нага саблазнити и придобити. *Каш.*

саблажњавати (се), -ажњавам (се) и **саблажњивати (се)**, -ажњујем (се) *несврш. према саблазнити (се).*

саботирати, -отирам несврш.
шта *вршити саботажу.* — Демонстративно [је] саботирала рад конференције и изазивала сукобе. *Обз. 1932.* Већина виших и средњих официра били су ... капитуланти који су саботирали борбу. *Комун. 1951.*

саветовати, -тујем, ијек. **савјетовати**, сврш. и несврш.
кога чиме, шта коме *да(ва)ти савет.* — Решила се да се тога савета држи и да њиме своју децу саветује. *Вес.* То је ванредна одбрана и ја бих му апсолутно саветовао такву одбрану. (ЕК)

~ **се**
са киме *заједнички размотрити, претресати нешто, расправљати о нечему, договарати се, већати; тражити савет од кога.* — Походе се узајамно чешће и разговарају се и саветују шта ће и како ће урадити, да све то испадне боље. *Срем.* Франкопан ... се неколико дана савјетује с вијећницима. *Нех.*

савијати, савијам *несврш. према савити.*

савити, савијем сврш.
шта *учинити кривим, искривити, згрбити.* — Очајање мало те ми не сави ... леђа. *Матош.*
шта *сагнути, приклонити.* — Уча је савио главу и гледао преда се. *Ћос. Д.*
шта *скврчити, згрчити.* — Колена не смеш савити, јер би одмах ударио у гредице. *Ад.*
шта *смотати, завити, увити.* — Косу савила попут круне врх тјемена. *Том.* Савијем и запалим цигару ... и изиђем напоље. *Вес.*
шта *превити, преклопити, сложити.* — Савијем [писмо] и запечатим. *Лаз. Л.*

савладавати, -адавам *несврш. према савладати.*

савладати, савладам сврш.
кога / шта *надјачати, победити у борби.* — Данајске руке савладаше од њих множину. *М-И.*
кога *одузети снагу коме, ослабити кога.* — Болест ... га је савладала и онеспособила за сваки рад. *Дом.* Тешке су га ране савладале, да не може бијелом двору доћи. *НПХ.*

сагледавати, -едавам *несврш. према сагледати.*

сагледати, -ам сврш.
кога / шта *прозрети, проникнути у суштину чега, упознати што, потпуно схватити, разумети.* — Није довољно својим ... умом сагледати истину: треба је неискварену провести кроз масу заблуда. *Прод.* Сагледао је он те младиће до краја. *Дав.*

сагнути, сагнем сврш.
шта *савити надоле, погнути, нагнути, приклонити.* — Он саго главу, па храни пилеж. *Вес.* Уморно цвијеће сагнуло је главе. *Визн.*

сагињати, -њем *несврш. према сагнути.*

саградити, саградим сврш.
шта *подићи градећи, сазидати (какву зграду и сл.).* — Требало би саградити једну помоћну зграду за сирење, на капији ставити нове окове, поправити насипе, ископати бару, засадити веома много јабука у сва три дворишта. (ЕК)

садити, садим несврш.
шта *стављати у земљу семе, саднице и сл.* — Одсад ћу само цвеће садити. *Вес.*

садржавати, -државам *несврш. према садржати.*

садржати, -жим сврш. и несврш.
шта *имати, обухватати у себи.* — Покрајински говори наши садрже неисцрпно благо снажних и сликовитих речи. *Скерл.* То вриједно дјело садржи

обавјештења о кинеској метафизици. *Креш.*

сажалити, -им сврш.
кога *осетити жалост према некоме, пожалити некога.* — Иво сажали младића, а ... догађај га ... потресе. *Ћоп.*

~ **се**
над киме, на кога *осетити сажаљење, самилост према некоме.* — *Сажалити се над* неким – очекује вас велика срећа. (И) Најмање што се може очекивати је да ће се зависник на крају сажалити на родитељску муку и послушати њихов савет. (ЕК)

сажаљевати (се), -жаљевам (се) *несврш. према сажалити (се).*

сажвакати, сажвачем и сажвађем и **сажватати**, сажвађем сврш.
шта *зубима уситнити и размекшати (храну).* — Времена се има да је [тврду печенку] сажваче. *Чол.* Узмите комадић круха и добро га сажвачите. *ОК.*

сажећи, -ежем сврш.
шта *уништити ватром, сагорети, спалити.* — [Рат] ће све уништити и сажећи огњем. *Мар.* Непријатељ [ће] ... сажећи све што су ту [грађани] подигли и сабрали. *Петр. В.*

саживети се, -вим се, ијек. **саживјети се**, сврш.
са киме / чиме *навикнути се на заједнички живот с ким, постати саставни део некога или нечега, одомаћити се, спријатељити се.* — Хтео је [субаша] пошто-пото да се саживи с Црнобарцима. *Вес.* Мали, нечисти, ружни ... градић ... био је добар, драг пријатељ мога дјетињства ... присно се саживјевши с њим. *Козарч.*

саживљавати се, -ивљавам се *несврш. према саживети се.*

сазвати, -зовем сврш.
кога / шта *позивањем скупити, сабрати већи број људи, позвати на скуп, заказати, одредити (састанак, седницу).* — Сазвали смо све партијце ове болнице. *Дед. В.* Социјалисти су сазвали ... састанак. *Јонке.*

сазивати, сазивам *несврш. према сазвати.*

сазнавати, сазнајем *несврш. према сазнати.*

сазнати, -ам и -знадем сврш.
шта, за шта *добити, стећи обавештење, дознати.* — О њему сам много распитивао, али ни од кога нисам могао ништа да сазнам. *Јак.* Да ли си сазнала резултат теста на трудноћу? (ЕК) Они који не знају твој нови број са именика временом убрзо ће сазнати за твој нови број. (И)
шта *доћи до сазнања, уверити се.* — Хоћемо ли икад *сазнати истину*? (И)

сакривати, сакривам *несврш. према сакрити.*

сакрити, сакријем сврш.
шта *не допустити да се нешто види, примети, покаже (о осећању, душевном стању).* — Поцрвенио сам и покушао сакрити забуну. *Козарч.* Мук сакрио патњу. *Стан.*
кога / шта *ставити на место непознато другима, склонити од погледа других, учинити невидљивим.* — Сакри ме! Не издај ме! *Бег.* Другови нису смели говорити где су у кући сакрили брашно. *Макс.*
шта од кога *сачувати у тајности, затајити.* — Закуни се да нећеш ништа сакрити од мене, да ћеш ми све рећи, – ако има нечега. (ЕК)

сакупити, -им сврш.
кога / шта *скупити, прикупити.* — Па је силну сакупио војску. *НП Вук.* Сакупи снагу и баци поглед на ... трофеје. *Андр. И.*

сакупљати, сакупљам *несврш. према сакупити.*

санкционисати, -ишем и **санкционирати**, -онирам сврш. и несврш.
шта *дати, давати санкцију, одобрити, одобравати, потврдити, потврђива-*

ти. — Фрањо Јосип ће санкционирати дуализам. *Нех.* Они дадоше свој глас, санкционираше све то несвесно. *Марк. Св.* И Устав и други закони ... ступају у живот када их краљ санкционише. *Ч-М.*

сањати, сањам несврш.
шта *спавајући имати снове, видети у сну.* — Мало затим оба за'ркаше. Панта је сањао лепе снове. *Вес.*
о коме / чему *стварати представу о нечему што се жели; замишљати.* — Сви ти признају да си домовини размакао границе, о којима су само најзанесенији оптимисти могли сањати. *Цар Е.* Ти си, као и ја ... сањао о срећи, награди и нези, сањао о добром заслуженом миру. *Рак.* Ти ниси муж о којем је она сањала. *Козарч.*

саопштавати, -општавам *несврш. према саопштити*.

саопштити, саопштим сврш.
шта коме *обавестити (некога) о нечему, објавити, казати, јавити*. — Комисија ... саопшти резултат [испита]. *Макс.* Боро Обадовић ће свој став саопштити новинарима прекосутра, кад, како је јуче речено, добро проучи одлуку Комисије за жалбе. (ЕК)

саосећати, -ам, ијек. **саосјећати**, несврш.
са киме *осећати исто или слично што и неко други, уживљавати се у нечија осећања.* — Мора имати некога уза се, који ће му бити близак, саосећати с њим. *Глиг.*

саплести, -етем сврш.
кога *подметањем ноге или чега сл. извести из равнотеже, оборити (кога).* — Саплете га ... ногом, а рукама га гурну у груди. *Ранк.*

саплетати, -ећем *несврш. према саплести*.

сарађивати, -ађујем несврш.
са киме *радити с неким на истом послу.* — Обећао нам је да ће с нама сарађивати. *Чол.*

саслушавати, -ушавам *несврш. према саслушати*.

саслушати, -ам сврш.
кога / шта *чути, послушати до краја.* — Молим [вас] да ме саслушате, па да онда судите. *Шен.* Генерал кад саслуша рапорт, климну главом. *Ранк.*
кога *испитати, преслушати, чути нечији исказ.* — Како сазнајемо, истражни судија ће у четвртак саслушати четири сведока чије изјаве треба да помогну у расветљавању овог кривичног дела. (ЕК)

саставити, -им сврш.
кога / шта *сјединити, ставити једно уз друго, спојити нешто што је одељено.* — Саставимо [на потесу] марву сви заједно па се играмо. *Вес.* Карић је саставио пете и поздравио. *Кик.*
шта *образовати, формирати.* — Саставити ћемо ... комисију [да испита ствар]. *Јонке.*
шта *начинити што написмено.* — Комисија састави протокол и донесе закључак да је нужно ... отићи на лице места. *Нуш.* Налазио је велико задовољство у том да вјешто састави окружницу ... или извјештај. *Крањч. Стј.*

састављати, -ам *несврш. према саставити*.

сахранити, сахраним сврш.
кога / шта *положити мртваца у земљу или поставити урну с његовим пепелом после спаљивања на одређено место у складу с утврђеним обичајима и обредима за такве прилике*. — Кад ... лекар утврди његову смрт ... сашићемо га у покров и сахранити. *Јов. Ј.* Сахраните тјелеса њихова онако како роду приличи. *Богд*.

сахрањивати, -ањујем *несврш. према сахранити*.

сачекати, -ам сврш.
кога / шта *дочекати, причекати до одређеног времена, рока.* — Не имаћа-

ше стрпљења сачекати крај игуманова разговора. *Ранк.*

сачекивати, -екујем *несврш. према сачекати*.

сачувати, сачувам сврш.
шта *пазећи, мотрећи, старајући се очувати до извесног времена, до краја, обезбедити, осигурати.* — Гдјекоји су [потурчењаци у Босни] и до данас стара презимена своја сачували. *Вук.* Употребљавају најразличитија средства да сачувају свој ауторитет. *Јонке.* Жели да што дуже сачува своме ... чеду детињу срећу. *Панч.*
шта *задржати у памети, у сећању; осигурати трајност.* — [Ми] ћемо до краја живота сачувати успомену на наше друговање. *Хорв.* Дечје песме ... ће му [Змају] име сачувати пре свију других. *Нед.*

свадити се, -им се сврш.
са киме *доћи у сукоб, завадити се, посвађати се.* — Ви се канда свадисте. *Глиш.* Знате ли да смо се свадили. *Шимун.* Волео је *свадити* се с човеком него попити чашу ракије. (И)

свађати се, -ам се *несврш. према свадити се*.

светити, светим несврш.
кога *самовласно кажњавати злочинца у име жртве, осветом прибављати задовољење за нешто.* — Бранимо и светимо своје и видамо љуте ране. *Торд.* Свети нас, секо Козаро, окај нас смртно, крваво! *Кул.*

~ **се**
коме *кажњавати некога из освете.* — Убица грофа Улриха Цељског, истина злог и суровог човека, Владислав Хуњади платио је и сам главом од целата на јавном губилишту у Будиму у својој 24. години, и поред свечане заклетве краља Владислава да се неће светити Хуњадијевим синовима што су му убили ујака, Улриха Цељског. (ЕК)

свирати, свирам несврш.
шта, на чему, у шта *производити тонове на неком музичком инструменту; бити вичан томе или се бавити тиме као занимањем.* — Боље је и го и бос писати песме, и свирати гитару, него свирати, да не кажем чему! (ЕК) Често је музицирао са Ајнштајном који је одлично свирао на виолини. (ЕК) Свирала је врло добро у клавир. *Лаз. Л.*
шта *изводити неки музички комад, мелодију или композицију.* — Извади иза појаса своју дугачку врулу и стаде свирати орловку. *Јакш. Ђ.*

свлачити, свлачим *несврш. према свући.*

свргавати, свргавам *несврш. према сврћи и свргнути*.

свргнути, свргнем сврш.
кога *збацити, оборити, скинути (обично с какве власти, достојанства и сл.).* — Други сматрају да је тек 476, када је Одоакар свргнуо последњег западног цара (Ромула Августина) да би постао варварски краљ Италије (476–493), почела византијска ера. (ЕК)

свући, -учем сврш.
шта *скинути (одећу, обућу и сл.).* — Свуче конавоско широко одијело, а ... навуче талијанско. *Мат.* Свуци обућу, па онда хајде. *Ћип.*

сејати, -јем, ијек. **сијати**, несврш.
шта *руком или каквом машином бацати семе у земљу припремљену за сетву.* — Не сејте ми изнад гроба цвеће ... већ по гробу пелен засадите. *Ант. 2.* Тко коров чупа и сије добро сјеме, тај ће брати у доба жетве. *Бен.* Прољећем сејем лан. *Љуб.*
шта *бацати, сипати, проливати и сл. што у великој количини око себе.* — Митраљези грокћу са свих страна и сеју смрт. *Нуш.*
шта *ширити какве идеје, мисли, расположења и сл. међу људе.* — Неморал и раздор ... обојица су сејали. *Јакш. Ђ.* Убијали су демократске вође и сијали свуда страх. *Пов. 1.*

секирати, -ам несврш.
кога *мучити прекорима, примедбама и сл., једити, срдити.* — Ужасно ме [син] секира и неће да ме слуша. *Срем.*

селити, селим несврш.
кога / шта *преводити из једног стана у други или из једног места у друго у циљу трајнијег настањивања, пресељавати; померати, премештати.* — Јагусју су селили к мужу. *Бен.* Досадио је штедионицама селећи женин новац из једне у другу. *Петр. В.*

сервирати, сервирам сврш. и несврш.
шта *припремити, припремати сто за обед; изнети, износити на сто (јело, пиће), послужи(ва)ти.* — Уто је конобар почео сервирати ручак. *Бег.*
шта *приредити, приређивати, пружити, пружати.* — Чак и ... револверска штампа ... стидљиво се извињава што сервира лажи. *Пол. 1950.*

сервисирати, -исирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити поправку у сервису, установи која обавља услужну делатност.* — Фабрика, »Алфа« — Врање обезбеђује вам да спремно дочекате зиму и сервисирате своје пећи у летњем периоду. *Пол. 1971.*

сетити се, -им се, ијек. **сјетити се**, сврш.
кога / чега *оживити, обновити у својој свести некадашњу представу о коме или чему, присетити се.* — А ипак ћете се једном сјетити мене. *Јонке.* Она се сећала целог догађаја па – бризну у плач. *Вес.*

сећати се, -ам се, ијек. **сјећати се** *несврш. према сетити.*

сећи, сечем, ијек. **сјећи**, несврш.
шта чиме *оштрим оруђем делити на делове, одвајати, прекидати; пресецати, резати.* — Час скаче са звонаре ... час сече и жиле. *Петр. Р.* Кад више сурутка не капље из сира, онда развити цедило, па пажљиво ножем сећи кришке сира у величини квадрата. (ЕК)
шта *ударајући оштрим оруђем исецати, комадати.* — Ђока зимус ... секао лед на Дунавцу и товарио га у леденицу. *Чипл.*
шта *хируршки отварати или одсецати, оперисати.* — Како *сећи руку* у рамену, кад су прсти читави, неповређени? (И)
шта чиме *служећи се оштрим оруђем рушити на земљу оно што расте или стоји усправно.* — Зар је хумано *сећи шуме*? (И) Ватра је већ горела а Војо био у шуми где је *секао стабло* неком индијанском секирицом. (И)
шта *делити на двоје оно што се пружа у простору, пресецати.* — Одмах преко тога почињала се уска улица која је ... сјекла село. *Шег.*

силовати, -лујем несврш.
кога / шта *насиљем приморавати, присиљавати, силити.* — Инквизиторски закони ... су због вјеровања или невјеровања силовали савјест човјекову. *Ант. 1.*
кога *насилно обљубити женску особу.* — Газда код кога је служила хтео да је силује. *Скерл.*

симболизовати, -зујем, **симболизирати**, -изирам и **симболисати**, -ишем сврш. и несврш.
шта *приказ(ив)ати у симболима (неку идеју, предмет, догађај).* — Алегорички [је] приказао како се човјек грешник ... претвара у животињу која симболизира дотичан гријех. *Барац.* То је алегорија ... али размислите да ли би ... алегорија могла претходити вери коју она симболише. *Кнеж. Б.*

симулирати, -улирам несврш.
шта *претварати се, пренемагати се, представљати лажно нешто, правити се нервно или физички болестан,* војн. *забушавати.* — Сами сте видели да симулира болест. *Пос. Д.*

синтетизовати, -зујем и **синтетизирати**, -изирам, сврш. и несврш.
шта *саставити, састављати, спојити, спајати више различитих елемената у једну целину, (из)вршити синтезу.* — М. Павлиновић ... синтетизирајући

вјековне народне тежње изрекао [је] ... програм ... будућих генерација. *Баб.* Хеленство ... било је у стању да стваралачки синтетизује културне подстицаје ... варварског света. *КН 1956.*

сирити, -им несврш.
шта *мешајући сириште у млеко учинити да се млеко згруша, да се издвоји сурутка.* — Ко ће сирити оно [млеко] из карлица? *Ранк.* Да ли сада игдје на свијету нетко сири крављи сир? *Јел.*

сисати, -ам и сишем несврш.
кога *устима извлачити млеко из дојке, вимена; хранити се млеком (из дојке, вимена), дојити (о детету или младунчету животиње).* — Хектор је смртно чељаде и жену је сисао смртну. *М-И.* Не дај да Зорку [овцу] сиса јагњешце. *Чипл.*
кога / шта *пити, испијати увлачећи какву течност мало стиснутим уснама.* — У тој грозници зарила сам јуче твој мали нож у руку па сам сисала своју рођену крв. *Вас.* Обноћ дође вештица ... да га сиса. *Вес.*
шта *увлачити, упијати воду, хранљиве сокове из земље (о корену биљке).* — Здрав и снажан корен дрвета моћно сише храну што земља нуди у обиљу. *Марк. Д.*
шта *држећи што у устима и влажећи пљувачком размекшавати, растварати и гутати.* — Сисао је крупан бомбон. *Бег.* Сиса шећер. *Дед. В.*

ситнити, -им несврш.
шта *чинити ситним, дробити, мрвити.* — Сагнула се к једном пању па ситнила око њега земљу прстима. *Михољ.*

сјединити, сјединим сврш.
кога / шта са киме / чиме *спојити једно с другим, саставити у једну цјелину, ујединити.* — Имаћасмо срећу са покојним пријатељем сјединити срца у истој ... части љубави, родољубља. *Матош.* Нећу им рећи ни један слог једини шта је могло ... да ... сједини душе наше кроз читав век. *Макс.*

~ се
са киме / чиме *спојити се једно с другим, претворити се у једну цјелину, ујединити се.* — Мисао да се Босна и Херцеговина сједине са Србијом почела се ширити и у Србији. *Марк. Св.* А мене се сјећа с мржњом и жали што се сјединио са мном. *Крањч. Стј.*

сједињавати (се), -ињавам (се) и **сједињивати (се)**, -ињујем (се) *несврш. према сјединити (се).*

скидати, скидам *несврш. према скинути.*

скинути, -нем сврш.
шта *уклонити (са себе или кога другог) одећу, обућу, део одеће, обуће.* — Можемо, дакле, ставити или скинути капу, шешир, шубару, шал, кравату (како се обично и говори), али и капут, мантил, панталоне, ципеле, чизме, чарапе, назувке итд. (ЕК)
кога *уклонити с неке дужности, положаја; збацити, развластити.* — Ви ћете слободно бирати свој одбор и кога ви хоћете, нико га не може скинути. *Ћоп.* Цара Ромула Аугустула скинуо је вођа германских чета Одоакар. *Пов. 1.*

скицирати, скицирам сврш. и несврш.
шта *(на)правити скицу чега, прика-з(ив)ати у општим, главним цртама.* — Скицирао је одговор на сва постављена питања у оном званичном акту. *Вас.*

склањати, -ам *несврш. према склонити.*

склонити, склоним сврш.
кога / шта *померити, макнути, одстранити.* — Ко хоће напред, мора другога да склони. *Арх. 1926.*
кога / шта *сместити на сигурно, заклоњено место; ставити на одређено место (ради бољег чувања), спремити.* — Извлаче [се] из борбе, одлазе кућама под изговором да склоне своје у удаљена села. *Чол.* Размени [зоб] за пшеницу. И њу склони у један вајатић. *Вес.*

склапати, склапам *несврш. према склопити*.

склопити, склопим сврш.
шта *затворити неки предмет одн. његов део или отвор.* — Склопите вашег Бајрона и узмите преда се дела Гетеова. *Цар М.*
шта *саставити, заклопити (нешто што има два покретна дела, две супротне стране и сл.).* — Склопи крилашца као лептир. *Донч.* Склопи ужаснута очи. *Рист.*
шта *саставити, спојити.* — За друга два бела стола разместише се две омладинске фракције ... али код десетог [шприцера ће склопити столове. *Петр. В.*
шта *створити, смислити.* — Како ће један човек склопити причу о каквој великој ствари коју је посматрао ... то је најбоље мерило ... о уму тога човека. *Кнеж. Б.* Склопи план за напад. *Лаз. М.*
шта са киме *начинити, закључити (уговор, мир и сл.), уговорити.* — Посланици султанови склопе мир ... с Русима. *Том.* Црногорска влада склопила је уговор с неким италијанским друштвом. *Пол. 1950.*

сковати, скујем сврш.
шта *кујући начинити, исковати.* — Скуј до сутра четири гвоздене споне. *Љуб.* Кмет ... поручио Циганину да скује резу за затвор. *Лаз. Л.*
шта *начинити, направити, створити уопште.* — Надирање освајачких хорди ... све је то извршено тако ... брзо како наши народи не би имали кад сковати борбено јединство. *КН 1946.* Мисли како да скује пјесму. *Бен.*
шта *испланирати, смислити (обично какву обману, лаж и сл.).* — Одавно је он сковао мисли о бекству у свет. *Каш.*

скратити, скратим сврш.
шта *учинити краћим, смањити.* — Дјечаци се провлаче кроз тај отвор [ње се] да скрате пут до школе. *Пав.* Богдан пречацем скрати окуку. *Лал.*
шта *означити скраћеницом.* — Сваки скоро писац у нас мисли да му *је* допуштено скратити реч која се често понавља. *Нед. Љ.*

скраћивати, -аћујем *несврш. према скратити*.

скривати, скривам *несврш. према скрити*.

скривити, скривим сврш.
шта *погрешити, згрешити.* — Ја нисам ништа скривио па се нисам ништа бојао. *Ат.*
шта *бити крив (због нечега), учинити, изазвати нешто рђаво, лоше.* — Многи подигоше сумњу да је он скривио краљичину смрт. *Креш.*

скрнавити, скрнавим несврш.
шта *скврнавити, каљати, срамотити; унижавати.* — Нећу о њих сабље скрнавити. *Вук Рј.* Одлази и немој ми скрнавити више дома мојега својом нискошћу. *Нед.*

скројити, скројим сврш.
шта *изрезати на комаде (тканину, кожу и сл.) према одређеном плану ради шивења; сашити.* — Скројио је тророгу партизанску капу. *Дед. В.*
шта *створити, саставити, начинити с планом, смишљено.* — Свој статут ми [књижевници] морамо скројити према нашим ... приликама. *НК 1946.* Читао је кратку молитву коју је ту на лицу места скројио. *Чипл.*

скувати, -ам сврш.
шта *припремити и зготовити јело на ватри.* — Ала девојци заповеди да ... скува вечеру. *Н. прип. Вук.*

скупити, -им сврш.
кога *сабрати на једно место, сазвати.* — Послије седам година опет је владика скупио главаре. *Мат.*
шта *сабрати на једно место већу или мању количину чега.* — Митра и ја смо скупили рукописе за сатирички лист. *Дед. В.*
шта *сабрати набављајући, стичући мало-помало, постепено.* — Скупио је

стари импозантан иметак. *Крл.*
шта *ставити једно уз друго, ставити нешто уз друго што, склопити.* — Стојим непрописно, заборавио сам ... да скупим пете. *Вин.* Свети Аранђео ... скупио крила, па му се само окрајци виде изнад рамена. *Вукић.*
шта *стиснути, стегнути (уста, обрве, рамена).* — Уста скупила, као да ће да се заплаче. *Срем.* Мати скупи обрве, погледа ме кроз лорњон. *Петр. В.* Скупивши незадовољно рамена упути се ... у кухињу. *Крањч. Стј.*
шта *прибрати, накупити.* — Једва скупи снагу ... па жалосно, тихо ... крају рече. *Змај.*

скупљати, скупљам *несврш. према скупити*.

славити, -им несврш.
кога *хваљењем уздизати коме или чему вредност, стварати славу, прослављати.* — А ја ћу причати о вама ... славићу вас као што вас гусле славе. *Вес.* А ја ћу тебе по земљи бескрајној славити. *М-И.*
шта *одржавати част, весеље приликом какве свечаности или каквог важног догађаја*. — Јучер [су] код сусједа славили крститке. *Дук*. Славиш ли свадбу или гозбу? *М-И*.
кога / шта *прозивати, прослављати крсно име вршећи уобичајене обреде*. — Међу 15 великих хришћанских празника су и два када црква слави Светог Јована Претечу – дан његовог рођења, 7. јула, и дан када је светитељ посечен, 11. септембра. (ЕК)

слагати, слажем сврш.
коме *рећи лаж, неистину.* — Нешто му срце стегну, гдје ће слагати дјетету. *Јурк.*
кога *преварити, обманути.* — Ej ту си нас слагао ... Ти ниси ожењен. *Вас.*

следити, следим, ијек. **слиједити**, несврш.
кога *ићи, кретати се непосредно за ким.* — Ућоше у диваљ шумски простор гдје их није могла слиједити никаква потјера. *Лал.*
кога / шта *бирати животни пут, уређивати свој живот поводећи се за ким, подржавати, држати се (кога, чега).* — Чехословачка национална мањина у Југославији одлучно следи пут ЦККПЈ под руководством друга Тита. *Пол. 1950.* Човјек ће владати свијетом само толико колико слиједи његове законе. *Ант. 1.*
кога / шта *поступати слично или једнако као неко други, поводити се у својим поступцима за неким.* — Он примере срамне краљева нам следи. *Панд.* Млади играчи узимају за узор неког бољег играча и покушавају га слиједити. *Кугл.*

сликати, -ам несврш.
шта *стварати сликарско дело, правити слике у боји или цртежом.* — [Црнчић] слика ... живот чакавских лука. *Матош.* Сликао је иконостас тамошње цркве. *Срем.*
кога / шта *снимати фотографским апаратом, фотографисати.* — Напослетку, ипак је проглашен зрелим. Добио је штап ... сликали га и у пратњи очевој послали у Пешту. *Петр. В.*
кога / шта *сликовито, живописно, описивати, приказивати речима (усмено или писмено).* — Сликајући [Његош] људе 18. вијека, он их је приказао с обзиром на атмосферу свога доба. *Барац.* Писац је ту сликао живот у свом родном месту. *Скерл.*

сличити, -им несврш.
коме / чему *бити сличан, наликовати.* — Сличим сјени која гробљем лута. *Наз.* Поче читати тихо ... те је у оној тишини много сличило зујању челињем. *Ћор.*

слагати (се), слажем (се) *несврш. према сложити (се)*.

сложити, сложим сврш.
шта *положити, ставити на једно место више предмета у одређеном реду, на одређен начин*. — Сложите оружје у купе! *Чол*. Крањци сложише своје пиле

и сјекире па нестадоше. *Кол.*
шта *сместити у што, наместити.* — И сложио чврста у довратнике врата. *М-И.*
шта *дати нарочити облик, савивши, смотавши нешто (тканину, папир и сл.).* — Затворио их је [новине] и сложио пажљиво. *Мил. В.*

~ **се**
са киме / чиме *дати пристанак, сагласност на што; изразити, потврдити своје слагање с ким, с чим, споразумети се, договорити се с ким.* — Штаб одреда се сложио с нама. *Чол.* Коначно ... се сложише око цијене. *Франг.*

сламати, сламам *несврш. према сломити.*

сломити, сломим сврш.
шта *употребом силе (ударањем, притиском) одвојити део или делове чега крутог од целине, скрхати, разбити.* — Катарку сломи олуја. *М-И.* Баци на тле чибук и сломије лулу. *Љуб.* [Ступали су] толико полако да не би под ногама јаје сломили. *Ћон.*
шта *падом или ударом изазвати лом кости (о делу тела).* — Сломиће ми кичму — нећу издржати. *Вучо.*
кога *лишити кога власти, моћи, утицаја; скршити нечији отпор, савладати, уништити.* — [Султан] се закле ... да мора сломити снагу тврдоглавих босанских велможа. *Том.* Они морају сломити партизане ма и помоћу немачких тенкова. *Пер.*
шта *лишити кога снаге, воље, енергије; уништити физички, морално, исцрпсти, скршити, утући.* — Живот није успео да их исквари, али им је сломио сваку енергију. *Прод.* Сломила јој тијело биједа горка и оштра. *Визн.*
кога / шта *улажући напор наговорити некога на попуштање; с муком уверити, убедити.* — Ко ће сломит оне старешине? *Војн.* Она је сломила Баришину непопустљивост. *Десн.*

служити, служим несврш.
кога *(некога) радити, вршити разне послове испуњавајући чију вољу, наредбу, заповест, дворити.* — Тебе служећи скинула се моја младост са мене. *Бег.*
шта *вршити војну обавезу, бити војник.* — Заједно смо одрасли и војску служили. *Ћос. Д.* Све сам ја то учио ... кад сам служио војни рок. *Јонке.*
чему *радити, бринути се на корист, напредак чега, радити у чију корист.* — Он не служи идеалу. Робује новцу. *Матош.* Лист који не служи истини губио је свој основни разлог постојања. *Ћос. Б.*
коме / чему *бити од користи, користити, бити добар за нешто.* — Зима ђаволски служи непријатељу. *Дед. В.* Борба против комунизма ... служила је Хитлеру као маска за лакше покоравање појединих земаља. *НК 1946.*

~ **се**
чиме *користити се чим, употребљавати што.* — Учи сваки дан по двадесет речи и ти ћеш догодине моћи да се служиш француским језиком. *БВ 1909.* Кинези су познавали и магнетску иглу, али се њоме нису служили у поморству. *Пов. 1.* Нећу да претерујем — не волим да се служим хиперболама. *Ћос. Б.*

слупати, слупам сврш.
шта *оштетити ударајући о што; разбити у комаде.* — Путем пушку сву о камен слупа. *Јурк.* Дохватио сам са стола чашу и хтио му је слупати о главу. *Новак.*
шта *на брзину, на брзу руку направити, начинити што, склепати.* — Саонице ... му ... беше слупао од неког чамовог сандука. *Ћос. Б.*

слутити, слутим несврш.
шта *имати слутњу, предосећати да ће се догодити неко зло, несрећа.* — Не слутећи ништа зло, пође ... у харем к својој кћери да јој приопћи скору удају. *Том.* Слутио сам велику несрећу. *Јаки. Ђ.*
шта *инстинктивно осећати, наслућивати.* — Слутио сам ... да га још волиш. *Огр.*

на шта, шта *указивати на нешто (обично неповољно) у (блискоj) будућности, предсказивати, наговештавати што.* — Слути на зло — прорицали су старци, чувши с гробља совино хукање. *Моск.* Облачићи слуте на буру. *Нех.* Чујем птичји цвркут што пролеће слути. *Јакш. Ђ.*

слушати, -ам несврш.
шта, о коме / чему *примати слухом што, пратити слухом нечији говор, излагање.* — На далеком друму слушаш рабаџијска кола. *Јакш. Ђ.* Слушао сам о њему раније. (ЕК)
шта *присуствовати предавањима на високим школама.* — Он је ... слушао на бечком културно-политичком течају националну економију. *Коз. Ј.*
кога *придржавати се чијих савета, наредаба, заповести, покоравати се, потчињавати се коме.* — Наравно је био чудноватe, никога није слушао. *Вес.*

смањивати, -њујем *несврш. према смањити.*

смањити, смањим сврш.
шта *учинити мањим (у обиму, количини, трајању, јачини), умањити.* — На таквој храни могу једино комунисти издржати, који све могу да учине, па и стомак да смање. *Вуј.* Жао [ми је] ... што сам учинио нешто што је смањило вашу љубав према мени. *Креш.*

смејати се, смејем се, ијек. **смијати се**, несврш.
коме / чему *подсмевати се коме, исмејавати кога, шегачити се с ким*, *ругати се коме.* — Хајдуци се смејаху потери. *Вес.*

сменити, сменим, ијек. **смијенити**, сврш.
кога *удаљити, уклонити кога с неке дужности, скинути са каквог положаја заменивши га неким другим*. — Кад дође први рат, власт смени кмета Пауна. *Вес*. Тога Дрмпетића треба сменити. *Кол*.
кога *ослободити од какве дужности која се врши наизменце; преузети од некога посао, дужност, обавезу; почети вршити нешто место кога другог*. — Рече харамбаша: ... Смени стражу па да се леже. *Вес*. Четврта црногорска бригада је данас сменила Прву пролетерску на овом сектору. *Дед. В*. Кад се ја уморим, смениће ме Бранко. *Чипл*.
шта *доћи, појавити се место чега што је нестало, престало постојати*. — Наместо сјаја ... рујни пурпур неба светило му смени. *Ил*.

смењивати, смењујем, ијек. **смјењивати** *несврш. према сменити*.

сместити, -тим ијек. **смјестити**, сврш.
шта *поставити што на какво место, наћи место чему.* — Купи [робу] и ... смјести [у чамац] уз весло. *Наз.* Госпођа ... извуче пламен [из лампе] и смести је на сто између нас. *Петр. В.*
кога *дати, наћи коме просторију за преноћиште или лежај у болници.* — Наш домаћин смјестио нас је у један собичак. *Чол.* Морала сам да сместим прво госпођу, да јој покажем кревет. *Рист.*

смештати, смештам, ијек. **смјештати** *несврш. према сместити.*

сметати, сметам несврш.
коме / чему *правити сметње коме, узнемиравати кога, бити на сметњи, кварити што.* — И у збиркама најбољих песника осредње песме сметају бољима. *Поп. Б.*

смешати, смешам, ијек. **смијешати**, сврш.
шта са чиме *мешајући саставити уједно, спојити нешто разноврсно (гасовито, течно, житко, сипко) или састављено од више делова*. — Могу га позвати да смијеша мање важне напитке. *Грг*. Кромпир и лук очистити, ситно исећи, *смешати* са припремљеним целером и кувати. (И)

~ **се**
са киме / чиме *спојити се, здружити се* (о *нечему разноврсном)*. — Гдје пук

вјерује у уроке и машту, ту се смијеша лијечење с гатањем. *Љуб.* Племство ће се ојачати само ако се здрава крв смијеша с њим. *Нам.*

смиловати се, -лујем се сврш.
на кога, коме *осетити самилост, милосрђе према некоме, сажалити се.* — Ајде, амо, соколови моји, кад се неће смиловати на вас мајка ваша срца каменога! *Огр.* Смилујте се мени окорелом смрадном грешнику. *Ранк.*

смиривати, смирујем *несврш. према смирити*.

смирити, смирим сврш.
кога *учинити да неко буде миран, да се стиша, умирити; довести у стање мира, смирености*. — Мати је хтјела да га смири. *Мул*. Једва Миленко смирио уплашене волове. *Рад. Д*.
кога *довести у покорност, умирити*. — Црни паша смутну Босну смири. *Март*.
кога / шта *учинити да престане сукоб, свађа, успоставити мир међу завађенима; угушити немир, умирити, средити свађу, кавгу*. — Него хај'те ... међу собом да начин видимо и смиримо двије породице. *Њег*. Бескрајну свађу да смирим. *М-И*.
шта *смањити степен интензитета нечега, утишати, ублажити* (о *болу, о каквом осећању)*. — Само њему скрамица сна није могла да смири бол. *Ћос. Д.* Несрећа смири [мржњу] и застре што вјекови не би загладили. *Павл.*

смислити, -им сврш.
шта *размисливши донети какву одлуку, одлучити нешто, учинити, наумити*. — А сад ми смисли злу пријевару. *М-И*.
кога / шта *измислити оно што не постоји, мишљењем створити.* — А прамајка људска бијаше лијепа, као да ју је смислила вила приче. *Крањч. С.* Ти ћеш то боље смислити него што ти ја умијем казати. *Вук.*

смишљати, смишљам *несврш. према смислити*.

смотавати, смотавам *несврш. према смотати*.

смотати, -ам сврш.
шта *мотајући савити, увити у калем, клупко.* — Придржите ми да смотам ово мало конаца, ал' пазите да се не замрси. *Шапч.*
шта *сложити завртњи, прегибајући крајеве према унутрашњој страни; савити у трубу, спаковати, сложити*. — Мајка смота рухо, и седну на коња. *НП Вук*.
шта *направити нешто, дати чему одређени облик савијајући, правећи га округлим.* — А он никада да смота цигарету. *Крањч. С.*
кога / шта *украсти.* — Краву си негде смотао? — Ратни плијен, друже! *Ћоп.* Смота му половину новца. *Матош.*

смрвити, -им сврш.
шта *јаким ударцем или притиском разбити на ситне делове, претворити у мрве, здробити*. — Воденички камен ... смрви зрно кукуруза. *Вес*. Била би најрадије смрвила комадић круха. *Торб*.
шта *сломити, разбити, смрскати (главу, кости и сл.).* — Кости ћу смрвити њему. *М-И.* Нећеш мировати док тој змији Уршули не смрвиш главу. *Шен.*
кога *смлавити, сможднти, утући; морално сломити, уништити.* — Да му покажем да сам боља, мудрија, јача од њега ... то би га сломило, скрхало, смрвило. *Кост. Л.* Исти час она је и мене смрвила, срушила оно светилиште у којем сам ја њезино биће чувао. *Коз. Ј.*

смрзавати, смрзавам *несврш. према смрзнути*.

смрзнути, -нем сврш.
шта *подвргнути, изложити дејству ниске хладноће, учинити да се нешто претвори у лед, да се заледи, да се превуче ледом.* — Другу ноћ разведри се: осу се мраз и смрзну и махом уништи усјеве. *Ћип.* Искрсао је [фашиста] пред нама ... у црној кошуљи која нам је за моменат смрзла крв. *Ћон.*

снабдевати (се), -ам (се) јек. **снабдијевати (се)**, **снабдијевам (се)** *несврш. према снабдети (се)*.

снабдети, -дим, ијек. **снабдјети**, сврш.
кога чиме *опскрбити некога нечим, прибавити, обезбедити некоме нешто потребно, неопходно.* — Посаду ... снабдио сам новчаном залихом. *Крањч. Стј.*

~ **се**
чиме *прибавити, обезбедити себи нешто потребно, опскрбити се.* — Снабдио се новцем [за пут]. *Нех.* Експедиција ... се снабдела великим бројем ескимских паса. *Петр. М.*

сневати, сневам, ијек. **снијевати**, *несврш. према снити.*
шта *сањати.* — Пријатно спавање! Па ако што лепо сневате ... преврните јастук па да и ја то сневам. *Срем.*
о чему *сањарити, маштати.* — Вук Караџић, који је сневао о слободи свих народа наших, сматрао је да ћемо постати и јачи ... *Бел.*

снижавати, снижавам и **снизивати**, снизујем *несврш. према снизити.*

снизити, снизим сврш.
шта *смањити.* — Морао је поново да снизи тек повишену производњу. *Ћос. Б.*

снимати, снимам *несврш. према снимити.*

снимити, снимим сврш.
кога / шта *начинити снимак, фотографисати, сликати.* — Лица укочила су се као да ће нас ... фотографски снимити. *Крл.*
шта *направити филм.* — Сарајевско предузеће ... снимиће колор-филм о Сарајеву. *Б 1957.*
шта *начинити магнетофонски и сл. снимак.* — Тих дана је снимио неколико разговора са партијским секретаром. *Дав.*

соколити, -им несврш.
кога *храбрити, подстицати.* — То је плашило наше противнике, а соколило моју четицу. *Наз.* Годинама оне [гусле] су толико њих заплакале, толико [њих] соколиле. *Лоп.*

солити, -им несврш.
шта *зачињавати (јело) сољу, посипати што сољу.* — Кромпир треба солити тек кад буде куван. (ЕК)

сортирати, сортирам сврш. и несврш.
шта *средити, сређивати, сврста(ва)ти по одређеном принципу.* — [Муниције] различитих фабрика ... треба сортирати, и то сваку серију у засебну групу. *Стр.*

спазити, -им сврш.
кога / шта *погледом уочити, угледати, опазити, приметити.* — Надао сам се да су Гордана и Зорица већ стигле и да ћу их први спазити. (ЕК)

спајати (се), спајам (се) *несврш. према спојити (се)*.

спојити, спојим сврш.
кога / шта са киме / чиме *саставити у једну целину, повезати једно с другим, здружити.* — Вредни грађитељи из Ниша, Крушевца, Паланке и њихови кооперанти ужурбано раде на градњи моста „Варадинска дуга“ који ће спојити Петроварадин са Новим Садом. (ЕК)

~ **се**
са киме / чиме *саставити се, сјединити се; удружити се, ујединити се.* — Наш је идеал био да се спојимо ради заједничког живота. *Вес.* Немци продрли у Грачац и спојили се с опкољеним усташким гарнизоном. *Дед. В.*

спалити, спалим сврш.
шта *уништити ватром, сагорети.* — Непријатељ је на одласку спалио читаво село. *Вј. 1960.*

спаљивати, спаљујем *несврш. према спалити*.

спаривати (се), спарујем (се) *несврш. према спарити (се)*.

спарити, спарим сврш.

кога / шта са киме / чиме *здружити у пар, начинити пар, сјединити.* — Ђуро ... дај ми продај ону твоју кобилу ... рад би је спарити с мојијем паripичићем; парни су, добро би радили. *Ћоп.* Боже, спари ко за кога мари, а распари ко за ког не мари. *Леск. М.*

~ **се**
са киме / чиме *саставити се, сјединити се ради оплодње.*— Деметра *се* преобразила у кобилу и помешала с коњима на испаши, али је Посејдон приметио њену превару и, у обличју пастува, спарио се с њом. (И)

спасавати, спасавам *несврш. према спасти*.

спасити, спасим и **спасти**, спасем сврш.
кога / шта од чега *сачувати од пропасти или од неке опасности.* — И саме старешине ... гледаху да спасу своје главе. *Вес.* Требало је спасти кућу. *Уск.* Поводом мартовског пуча 1941, Божовић је исписао мали хвалоспев младом крању, уверен да ће он, чврстином и одлучношћу, спасти земљу од пропасти. (ЕК)

~ **се**
кога / чега *избавити се из какве невоље, тешке ситуације, ослободити се.* — Навраћа Милоша да тражи енглеску заштиту »да би се спасао одговорности за своју рђаву управу«. *Гавр.* Никад није покушала да смисли како би се спасла. *Вуј.*

специјализовати, -зујем и **специјализирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *усавршити, усавршавати неку струку.* — Син поче ... да специјализује очне болести. *Сек.*

~ **се**
у чему *усавршити се, усавршавати се у чему.* — Једна група ... била се специјализовала у решењу жељезничких објеката. *Чол.*

спознавати, спознајем *несврш. према спознати.*

спознати, -ам сврш.
шта *сазнати, упознати, постати свестан нечега.* — Они ... који су као руководство Комунистичке партије Југославије спознали суштину ствари ... били су слободни од лутања. *Пиј.* Моје је дијете тако младо спознало сву тежину живота. *Фелд.*

споменути, споменем сврш.
кога / шта *говорећи или пишући поменути (кога или што).* — Јаде си ли споменуо [бојне]. *М-И.* Није хтео ни име да му спомене. *Станк.* Разлоге смо споменули на почетку овог параграфа. *Пед.*

спомињати, -њем *несврш. према споменути*.

спопадати, -ам *несврш. према спопасти*.

спопасти, -паднем сврш.
кога *навалити на кога, напасти кога са свих страна.* — Ни мушице ... не сметају [зељову] иако га ројеви спопали. *Рад. Д.* Спопадну човека који није ни у сну снио ... да се жени, а навале на њега са свију страна: да се жени! *Срем.*
кога *обузети, захватити; савладати (обично о каквом осећању, душевном стању).* — Изненада [ју је] спопала црна слутња па нагон да похити и спријечи несрећу. *Шимун.* Изгубио се човек у оној поплави [људи] па га чисто спопала некака туга и сјета. *Ћоп.* Опет је спопаде грчевити плач. *Јанк.*
кога *узети маха, ухватити, напасти.* — Са ужасом сам помислио шта ћу сад да радим ако ме спопадне маларичан напад. *Јак.* Одмах би га спопало зијевање. *Кол.*

спремати, спремам *несврш. према спремити*.

спремити, спремим сврш.
шта *довести нешто у такво стање да се може употребити, приправити; приредити, уредити.* — Спреми писа-

ћу машину. Диктират ћу ти. *Фелд.* Нахраним коње и спремим кола да све буде готово за пут. *Ивак.* Надао се успеху јер је спремио терен. *Срем.*
шта *унапред припремити, израдити, начинити; унапред смислити.* — Једном Бајазит спреми драгоцене дарове Тамерлану. *Нен. Љ.* Ти се пожури и спреми радије своју задаћу. *Торб.* Засједу спреми. *М-И.*
шта *зготовити јело, ручак и сл.* — Ти ћеш ... спремити ручак па ћеш онда на њиву. *Макс.* Ајде, дете, да нам спремиш две, ама врућe ракије. *Срем.*
кога *дати потребно знање, обучити.* — Будно је сањала о своме раду, о томе како ће да спреми ђаке. *Вес.*

спречавати, спречавам *несврш. према спречити*.

спречити, спречим, ијек. **спријечити**, сврш.
кога у чему *онемогућити, омести некога у каквој намери.* — Пред крај првог полувремена домаћи су имали прилику да преузму вођство, али их је Букер, с две „тројке“, спречио у тој намери. (И)
шта *онемогућити да се нешто догоди, оствари.* — Како спречити знојење ногу? (ЕК)

спржити, -им сврш.
шта *оштетити, уништити ватром или чиме топлим, опржити, спалити.* — Од доктора сам чула ... да ти је око куршум спржио. *Сек.* Због близине хица ... барут је спржио кожу и власи. *Гор.*
шта *сасушити, спарушити.* — Сунце је последњих дана озбиљно претило да спржи све на њивама. *Пол. 1958.*

спријатељивати се, -ељујем се *несврш. према спријатељити се*.

спријатељити се, -им се сврш.
са киме *постати пријатељ коме; здружити се с ким.* — И спријатељише се уско да се скоро нису ни дијелили. *О-А.* Много му је стало да се ... спријатељи и ороди с једном ... угледнијом кућом и фирмом. *Срем.*

спровести, -ведем сврш.
кога *учинити да неко приспе до одређеног места (обично показујући му пут, правећи му друштво, пратећи га), отпратити.* — Спроведе Олгу с њеном пратњом у огромну кочију. *Ков. А.* Ђерић ... их спроведе донекле. *Ранк.* Командант ме је одредио да спроведем неку децу за Крф. *Јак.*
шта *извршити, остварити какву замисао, план и сл., реализовати.* — Закључи да треба по сваку цену да спроведе свој план. *Ћос. Д.* Спровели су само скромне реформе у школству. *Пов. 2.*
шта *учинити да нешто допре до места где се жели, провести, положити, поставити.* — [Он] је ту [у канцеларији] спровео телефон. *Дед. В.*

спроводити, спроводим *несврш. према спровести*.

спустити, спустим сврш.
шта *учинити да нешто из вертикалног положаја пређе у хоризонтални.* — Може да дрема ... кад воз наиђе, и дремљива ће спустити рампу. *Чипл.*
кога / шта *учинити да нешто с вишег положаја доспе на нижи, преместити на ниже место.* — Мораде спустити сидро. *Цар Е.*
шта на шта *поставити, метнути на какву површину, обично хоризонталну.* — Уздахну ... и спусти опет главу на јастук. *Сек.* Спусти тело на канабе. *Каш.*
шта *ставити на одређено место, вратити на своје место.* — Стегнуо је раменима, спустио је слушалицу и рекао ... *Дед. В.*

~ се
на шта *захватити, обузети некога, нешто (о тузи, жалости и сл.).* — Сета се спусти на њено ведро чело. *Вес.* Спустила се жалост на његову душу. *Кол.*

спуштавати (се), спуштавам (се) и **спуштати (се)**, спуштам (се) *несврш. према спустити (се).*

срамотити, -им несврш.
кога / шта *наносити срамоту, бешча-*

стити. — Овде ће крв лећи! ... Зар мене тако да срамоте. *Вес.* Срамоти нам државу. *Креш.* Нећу ти род срамотити. *М-И.*
кога *узимати част, невиност.* — Жене ће им срамотити. *Дан.*

срастати, срастам *несврш. према срасти.*

срасти, -тем сврш.
са чиме *спојити се у једну целину растући, развијајући се; неразлучиво, чврсто се спојити, везати уопште.* — Опет чврсто на земљу сам стао ко онај што је с њом жилама срасто. *Мас.*

срдити, -им несврш.
кога *чинити некога срдитим, љутити, доводити некога у стање љутње, раздражљивости, у срџбу.* — Не треба срдити бога! ... Шта не ваља ...! Он мени одузо све па да га не срдим! *Вес.* Видиш, татице, како ме срдиш. *Грг.*

~ **се**
на кога *бити због нечега у раздраженом стању, осећати срџбу, љутити се.* — А ти се иначе не срдиш на мене? — Боже сачувај! *Трифк.*

средити, средим сврш.
шта *довести у ред, уредити.* — Штабови [су] ... говорили да ће кренути у крупније акције чим среде одред. *Чол.* Уто је старица средила постељу. *Ћип.* Завољели су је јер је успјела средити њихов живот. *Вј. 1960.*
шта *сложити по неком реду (по годинама, величини и сл.).* — Стога сам се смјеста прихватио посла ... да већа и мања пјесничка дјела ... средим по годинама. *Шкреб.* Ове песме Назор је ... коначно средио баш у току офанзиве. *Дед. В.*

сређивати, сређујем *несврш. према средити.*

срести, сретнем и сретем сврш.
кога *састати се с оним који иде, долази у сусрет; наићи на некога.* — Сажалио се над једном слабом ... женом коју је срео. *Андр. И.* Ух, да ’е сретем тамо! *Пец.* Ти си, старче, имо право, заседа ме тамо срела. *Митр.*

~ **се**
са чиме *наићи на нешто на свом животном путу, у своме раду.* — [Ту] ће се срести са новим проблемима. *Весл.*
са киме *састати се или проћи један поред другога долазећи са супротних страна; наћи се с ким негде.* — Сретоше се депутације на улазу у Конак. *Јевт.* У врту смо се срели где јарко сунце сја. *Ант. 2.*

сретати (се), сретам (се) и срећем (се) *несврш. према срести (се).*

ркати, срчем несврш.
шта *узимати устима какву течност или нешто житко у гутљајима, обично мањим, уз карактеристичан шум; уопште узимати течну храну или пиће мало-помало (кашиком или у гутљајима).* — Без шећера сркај кафу и не бој се вражје дреке. *Њег.* Грејући се и срчу младу ракију. *Ћос. Д.* Читали смо ... срчући опојност младих хварских вина. *Фран.* Сркали смо дрвеним кашикама пасуљ. *Чол.*
шта *узимати, примати у себе какву течност, упијати, усисавати.* — Земља, као жедна аждаја, стане сркати ... у се оно силно море са читаве равнице. *Брл.*

срочити, срочим сврш.
шта *створити нешто здруживши поједине делове у целину, сложити; саставити, написати.* — Ма како ли га нако срочи и написа да ми је знати! *Ћоп.* Пошто отпјева ово неколико редова које сам срочи, баци гусле. *Вујач.*

срушити, -им сврш.
шта *учинити да нешто падне, оборити, свалити.* — Не преоста ино него подсјећи и срушити бријест. *Коз. Ј.*
кога / шта *пореметити, нарушити нечије планове; уништити, упропастити.* — [Енглези] су у Египту имали специјалне курсеве за издржљивост,

али ове наше планине просто су их прве ноћи срушиле. *Дед. В.* Учени и школовани људи ... устали су да га [Вука] омету, омаловаже, сруше. *Прод.* Из друштва је искључен ... човек коме је то друштво срушило ... брак. *СКГ 1937.*

ставити, -им сврш.
шта *пренети, сместити, положити на неко место, метнути.* — Узети један сандук и поједине комаде меса увити у штампану хартију и све ставити у тај сандук. (ЕК) Држао сам писмо између палца и кажипрста без икакве мисли а затим сам га ставио на сто. (ЕК)
шта на кога / шта *учинити да нешто буде на коме или чему, обући, навући, натакнути.* — Стави на себе празничко одело. *Сек.* Крупни господин стави наочари. *Креш.* Милану стави лисице на руке. *Чипл.*

стављати, -ам *несврш. према ставити*.

старати се, -ам се несврш.
о коме / чему *радити што је потребно да се осигура нормалан живот одн. одржавање или развој кога или чега*. — [Зона] се старала о цвећу и залевала га. *Срем*.

стварати, стварам *несврш. према створити*.

створити, створим сврш.
шта *учинити да неко или нешто постане из ничега (о богу и натприродним бићима).* — Није ни бог света за један дан створио! *Вес.* Чујете ли, анђели ... на двору му [гавану] створите ... језеро. *НП Вук.*
шта *учинити радом да нешто постане чега пре није било, израдити, произвести.* — Био је то вредан и умешан човек ... што очима види, то рукама створи. *Вес.*
шта *произвести књижевно, уметничко, музичко дело.* — Хомер ... створио је стиховима базу за живот цијелога хеленизма. *Матош.*
шта *основати, установити, подићи, образовати, организовати.* — Парижки бонвивани још нису ниједну државу одржали, а камоли нове створили. *Јов. С.* Арсо ... се обавеза да му створи лов ... на дивље вепрове. *Грол.* Треба ... створити логор у шуми. *Чол.*
шта *дати облик, образац, узорак за некога или нешто, извршити утицај, развити смисао у некога за нешто.* — Може се ... рећи да је Хашек створио у свјетској књижевности тип Швејка. *Јонке.*
шта *добити, наћи и донети нешто потребно, набавити, прибавити.* — Слушајте, Швејк ... би л’ ви могли да ми створите однекуд боцу коњака? *Вин.*

стегнути, стегнем сврш.
кога / шта *чврсто затегнути, притегнути крајеве везујући кога, што.* — Стегнули [су] каише, навукли цокље. *Хорв.* Стегли су га [Ђоркана], а коштуњави Ибрахим ... га је тукао воловском жилом. *Андр. И.*
шта *обухвативши, ухвативши нешто притиснути, стиснути.* — Драго ми је — рекао је и стегнуо њезину руку. *Торб.* Грчевито стеже карабин. *Вас.*
кога *притиснути, притеснити, напасти, спопасти (дугови, несрећа, болест).* — Док ме стегне плаћање пореза, нећу знати ни како ми је име. *Дом.* Кад сам био у рату па ме ... стегне јад и несрећа, ја знам шта је: рат је. *Ћос. Б.*
шта *учинити непокретним, укочити, укрутити.* — Умор му стегао вилице. *Куш.* Узетост му стегла мождане конце. *Креш.*

стезати, стежем *несврш. према стегнути*.

стерилизовати, -зујем и **стерилисати**, -ишем сврш. и несврш.
шта *(из)вршити стерилизацију, (у)чинити стерилним.* — Доза зрачења потребна да производ сигурно стерилише не подиже температуру изнад 5–6°C. *Пол. 1958.*

стећи, -ечем и стекнем сврш.
шта *постати власник чега, доћи до нечега радом, настојањем, зарадити,*

привредити. — Гледајте ... да што прије стечете свој крух. *Ђал.* Опет [ћемо] стећи кућу! ... Извешћемо нашу дечицу на пут. *Лаз. Л.*
шта *постићи нешто, успети у нечему, остварити.* — Белгијанци својим радом стекоше брзо велике заслуге за преисторију. *Жуј.* У Сарајеву ... стекао је [лекар] велику праксу. *Андр. И.*
шта *задобити, заслужити.* — У борби армија наша стекла је име славно. *Ћоп.*
шта. *постићи, усвојити.* — Ми смо стекли извјесна знања и углађеност. *Креш.*
кога *наћи, добити (друга, пријатеља).* — Странац кад дође међу Немце, лако се упозна и стече пријатеље. *Нен. Љ.* Стекао сам пријатеља каквоме се нисам никад надао. *Наз.*

стицати, стичем *несврш. према стећи.*

стидети се, -дим се, ијек. **стидјети се**, несврш.
кога / чега *осећати стид, срамити се.* — И не стидети се завичајне културе. (ЕК) Он је стога поручио свим грађанима да изађу на изборе да са власти скину људе којих се Сомбор само може стидети. (ЕК)

стискати, стискам *несврш. према стиснути.*

стиснути, -нем сврш.
шта *ухвативши стегнути (руку при поздраву, као знак захвалности и сл.).* — Сви желе да стисну руку ратнику. *Јак.* Срдачно ... стиште ... руку свога пријатеља. *Креш.* Једва сам се свладао да му не стиснем руку. *Козарч.*
шта *чврсто стегнути држећи у руци.* — Стиште кесу да угуши глас жутих наполеона. *Ћос. Д.*
кога *обухвативши, грлећи притиснути уз тело.* — Свак стисно женску на груди. *Ант. 2.*

стишавати, стишавам *несврш. према стишати.*

стишати, -ам сврш.
шта *учинити тихим или тишим.* — Послушај ти мене ... и то ми учини — стиша дјед глас. *Пав.*
шта *ублажити, утажити, утолити.* — То срце ћу ... мезимици мачки — да глад стиша — дати. *Јур.*
кога / шта *умирити, обуздати, укротити.* — Цео одбор се сложи у томе да ... треба стишати страсти. *Нуш.* Настојали су из све снаге да ... стишају живо узбуђени свијет. *Л-К.*

стопирати, стопирам сврш. и несврш.
кога / шта *зауставити, заустављати, прекинути, прекидати*. — Када се жива спусти испод плус два степена, пране улица стопирамо. *Пол. 1958.*

страћити, -им сврш.
шта *улудо потрошити, спискати.* — Хитали би у махалу са краденим стварима ... да са циганијом све то страће. *Маш.* Кроз неколико година правио је чуда и скандале ... и успео да страћи већи део свога имања. *Мил. В.*
шта *бескорисно, улудо провести (живот, век), прођердати.* — Једно не може да разуме да човек може страћити тако бедно, тако празно свој век. *СКГ 1937.*

страховати, страхујем несврш.
за кога / шта *осећати страх, бити у страху, бојати се, стрепети; бити јако забринут.* — Командир је највише страховао за коње. *Јак.* Не страхуј за ме! *Богд.*

страшити, -им несврш.
кога *уливати, задавати страх, плашити.* — За ступима крцата мрака сјен шути и вјернике страши. *Наз.* Страши народ вихором меница. *Каш.*

стрељати, стрељам, ијек. **стријељати**, сврш. и несврш.
кога сврш. *убити, погубити за казну (обично из ватреног оружја); одузети коме живот, лишити кога живота.* — Ја сам ... видио тугу жена којима смо стријељали мужеве. *Фелд.*

стремити, -им и стремим несврш.
чему, ка чему *управљати мисли, же-*

ље да се некуд стигне, да се нешто постигне, оствари, тежити ка нечему. — У ... фабрикама ... је крчила себи пут снага радничке класе, која је стремила ка демократизацији свих области живота. *Пол. 1957.* У наставку је игра нешто живнула, Партизан је заиграо предузимљивије и већ на старту најавио да ће стремити победи. (ЕК)

стрепети, -пим, ијек. **стрепјети**, и **стрепити**, -им (ек. и ијек.) несврш.
од кога / чега *бојати се, страховати, осећати, страх, узнемиреност због кога, чега.* — Мариновићева влада највише је стрепила од два човека. *Јов. С.* Стрепих да рачун мој се не помете. *Гор.* Стрепи од неизвјесности идуће секунде. *Кол.*

стрпавати, стрпавам *несврш. према стрпати.*

стрпати, -ам сврш.
кога у шта *метнути, ставити у нешто заједно без икаквог реда, све или многе, потрпати.* — Да је жив [Данте] како би он лијепо стрпао у пакао све непријатеље. *Цар Е.* За то време Војканову маму, бабу, тетку и девојчице стрпаше у затворен фијакер. *Ћос. Б.*
кога у шта *на силу негде сместити, угурати у што.* — Тада су га због саблазни стрпали у полицијска кола и одвезли на полицију. *Јонке.*
шта у шта *убацити, турити у нешто на брзину.* — Љуба стрпа остатак окрајка у уста, мршави му необријани образ искочи. *Дав.* Свој лончић млијека прогутао сам на силу, а крух стрпао у џеп. *Пав.* Заклали читаво теле и стрпали у казан. *Дед. В.*

стругати, стружем несврш.
шта *скидати, уклањати неравнине са површине чега (дрвета, метала и сл.); стругом или другим оруђем равнати, глачати, блањати, рендисати.* — Огледав рог, узе га ... стругати и гладити. *Шен.* Ватре ложе ... ражње стружу, заоблице деру. *Март.* Подвијених ногу сједи ... и оборене главе вечито нешто струже ... и турпија. *Ћоп.*
шта *скидати танак слој са површине чега, гулити, чистити.* — [Стрина] вас храни да јој бабите дјецу и стружете крумпир. *В 1885.* Човјек сједи ... струже волујску кожу и приправљa се да је баци у ону бурад за испирање. *Радул.* Балеган ... стругаше рибу. *Мат.*

студирати, студирам несврш.
кога / шта *брижљиво проучавати, пажљиво посматрати некога, нешто, дубоко размишљати о нечему, удубљивати се у проблем.* — Почели студирати планински пејзаж. *Матош.* Толико му је потребно било да гледа ту жену, да је студира. *Јанк. М.*
шта *учити на универзитету или на високим и вишим школама и спремати се за испите.* — У Бечу ... је студирао романске језике. *Бег.* Целе године тетка је није видела, јер је Надежда у Загребу студирала медицину. *Макс.*

сударати (се), -ам (се) *несврш. према ударити (се).*

ударити, -им сврш.
шта са чиме *приближујући што чему другом ударити једно о друго, учинити да два лица или предмета ударе један други, изазвати удар нечега с нечим другим.* — Принесе пету пети, а при том звонко ударио два челична обруча окова. *Лал.*

~ се
са киме / чиме *идући, крећући се у сусрет сукобити се један са другим, ударити један у другога.* — Неколико година путовао [је] железницом, само да би му се догодила каква несрећа ... да се ударе возови. *Глиш.* У тај час враћао [се] сав натоварен ... књигама, удари се у мрачном ходнику с Ђакалонеом. *Франг.*
са киме / чиме *доћи у супротност, у неугодан додир с неким, с нечим.* — Није могуће савременоме човеку не ударити се са нашом ... стварношћу. *Богдан.*

судити, судим несврш. (ретко сврш.)
шта, коме *ценити, оцењивати дела или поступке чије; осуђивати, прекоревати због чега.* — Покољења дјела суде, што је чије дају свјема. На Борисе, Вукашине општа грми анатема. *Њег.* То није наше да му судимо. *Јевт.* Нек свијет ми суди, није л' очевидно да чарима си завео је гадним. *Богд.*
кога, коме *разматрати нечију кривицу у судском поступку и доносити пресуду.* — Дао [је злочинце] отпратити судбеном столу да им суди ради злобне штете. *Том.* Атињани су прегорели освојење Сицилије да би шефа своје експедиције вратили одонуд да га суди атински суд. *Дуч.*
коме *имати власт, владати над киме, бити господар, тражити послушност од кога.* — Нећеш, синко, куд ти ћеш! ... Још ти ја судим. *Дом.* Није ме још вјенчао, па да ми суди. *Шуб.*
шта, коме *пратећи, посматрајући игру пазити да се не крше правила игре и решавати спорове који се за време игре десе.* — Албанези и Менини суде меч Звезда—Спартак. *Б 1975.* Ја сам у овом првенству чак четири пута судио Војводини и одговорно тврдим да сам судио најбоље што знам и умем. (ЕК)

~ **се**
са киме *обраћати се суду, имати посла са судом ради вођења спора с неким.* — А јеси ли се с ким свадио? — Ни с ким — А судио? — Ја и не знам за суд. *Вес.*
са киме *водити парницу, парничити се с ким.* —Дађу [родитељима] што зарадим, јер се они тамо суде са Јаворскима, а парница траје већ педесет година. *Кнеж. Л.*

сузбијати, сузбијам *несврш. према сузбити*.

сузбити, сузбијем сврш.
шта *свести на мању меру, ограничити; савладати.* — Како сузбити црно тржиште и да ли званично регистровати лекове који нам стижу из суседства?
шта *потиснути, стишати, прикрити какво осећање.* — Девојка ... заузда и сузбије свако осећање, и гледајући сува ока ... отпочне свој неми обрачун са гробом. *Андр. И.* Комесар ... лупне кундаком о земљу ... да би сузбио своју благост. *Поп. Ј.*

сужавати, сужавам *несврш. према сузити.*

сузити, сузим сврш.
шта *учинити уским или ужим, стеснити; смањити*. — [Ток Дунава] прате ... стари меандри ... затим терасе, које на три места сузе раван. *Цвиј.*
шта *свести на мању меру, ограничити (област делатности, власти).* — Они који су и даље радили да Карађорђа како год ограниче и да му власт сузе, уздали су се још у Русе. *Нов.* Ђачки нереди били су намесничкој влади повод да сузи аутономију Велике школе. *Јов. С.*

сумирати, сумирам сврш. и несврш.
шта *саб(и)рати, збројити, збрајати, скупити, скупљати све заједно.* — Стари члан Главне контроле је још сумирао правитељствене рачуне. *Уск.*
шта *(на)правити закључак, уопштити, уопштавати.* — Ми смо на том Конгресу имали у првом реду циљ да сумирамо наше резултате. *Пол. 1958.* Дводневну дискусију сумирао је завршним излагањем први секретар. *Вј. 1960.*

сумњати, сумњам несврш.
на кога *помишљати на некога као кривца, претпостављати да би неко могао због свога држања или својих поступака бити крив, сумњичити кога.* — Све се живо упело да пронађе убицу … Неколико њих на које сумњаху и притворише. *Вес.*
у кога / шта *немати поверења, не поуздавати се у некога.* —Па зашто да сумњаш у зрно човјеково? *Селим.*
у шта *имати, осећати сумњу у истинитост нечега.* — И док у другим земљама ти не гине хапсане за негирање Холокауста, у Босни се малтене може *сумњати* у све и свашта. (И)

сунчати, -ам несврш.
кога / шта *стављати на сунце, излагати сунчаним зрацима*. — Бебе је најбоље сунчати голишаве у јутарњим часовима. (ЕК)

суочавати (се), -очавам (се) и **суочивати (се)**, -очујем (се) *несврш. према суочити (се)*.

суочити, суочим сврш.
кога са киме *довести, поставити некога очи у очи, лично, непосредно са неким, одн. нечим другим.* — [Старица] је молила да је не суоче с татицом. *Новак.* Суочи ове људе [парничаре], па пресуди ствар. *Глиш.* Догађаји [су их] ... тако грубо суочили са смрћу. *Лал.*

~ **се**
са киме / чиме *састати се, сусрести се с неким, нечим очи у очи, непосредно.* — Нека изађе [Госпођица] да се суочи с овим бедником. *Нед.* У једном дијелу радних колектива ... суочили су се с озбиљном сметњом. *Bj. 1960.*

супротставити, -им сврш.
шта чему *изнети какво мишљење, схватање и сл. насупрот постојећем, предложити нешто што је противречно, што се искључује с већ датим предлогом, судом, ставом и сл.* — Нико није био расположен и спреман да супротстави други предлог. *Ћос. Д.* Они још нису могли раскинути с црквом, јер њезину учењу нису ни могли ... супротставити нови, напредни ... поглед на свијет. *Баб.*

~ **се**
коме / чему *заузети супротан став према некоме, ставити се насупрот некоме, одупрети се речима или чином, успротивити се.* — Штета само што нисам старији, јачи да му се поштено могу супротставити. *Радул.*

супротстављати (се), -ам (се) *несврш. према супротставити-ти (се)*.

суспендовати, -дујем сврш. и несврш.
шта *одгодити, одгађати законско извршење, важење закона*. — Читали смо краљеву прокламацију којом ... суспендује све грађанске и политичке слободе. *Риб.*
кога *привремено уклонити, уклањати из службе и сл.* — АЕК ме није суспендовао већ сам ја био у штрајку. (ЕК)

сусрести, -етнем и -етем сврш.
кога / шта *наићи на некога или нешто, наћи, срести.* — Сусретнем, уз пут, добре људе, пожалих им се. *Нуш.* Лежећи налакћен, он сусрете Миланов поглед. *Чипл.*

~ **се**
са киме / чиме *састати се с неким уз пут, срести се; наћи се, састати се.* — На путу сусретне се са човјеком. *Шен.* Тек када се сусретнем после дугог времена с друговима, онда видиш колико нас је много пало за ових седам месеци. *Дед. В.* Мислим ... да се нећу више никада у животу сусрести с онаквом тавом надјева за крвавице као код куће. *Јонке.*

сусретати (се), -сређем (се), -сретам (се) *несврш. према сусрести (се)*.

сустигнути и **сустићи**, -игнем сврш.
кога *идући, трчећи и сл. скратити растојање од некога, нечега што се удаљује, доспети на исто место*. — Он отрчи, и то тако брзо — да нема двоношца који би га сустигао. *Вес*.
кога *стићи некога у развоју, у узрасту; изједначити се, поравнати се с неким који је био напред и сл.* — Има их четири [девојке]. Све једна другу сустигле. *Станк*.

сустизати, -ижем *несврш. према сустигнути, сустићи*.

сушити, сушим несврш.
шта *чинити сувим (обично нешто влажно, мокро држећи на ваздуху, сунцу или на загрејаном месту)*. — Кисо чобан кишну струку суши. *Март*. Сушиле ... жене данас кошуље, па унеле у вајат увече. *Вес*.
кога / шта *бришући, уклањајући влагу*

чинити сувим. — Анока расплете косу и стаде га [ђеда] сушити. *Лаз. Л.* Стана стаде сушити сузе сухом и дрхтавом руком. *Шимун.*
шта *ослобађати влаге, сокова (месо и др.) држећи на диму, ваздуху, сунцу ради конзервирања.* — Вуко соли и суши рибу. *Љуб.* Најбоље је ... ако месо сушиш на пиловини и палиш под њим клековину. *Јонке.*

схватати, -ам *несврш. према схватити.*

схватити, -им сврш.
кога / шта *ухватити, усвојити својим умом смисао, садржај чега, разумети.* — Ја узбуњена тада била сам, ал' сад истом њега [сам] схватила. *Огр.* Било је једно снажно колено људи ... Оно је схватило живот као жртву. *Вас.*
шта *оценити по значењу, вредности, просудити.* — Швејк је схватио озбиљност ситуације. *Јонке.*

табати, -ам несврш.
шта *набијати ногама, стопалима, табанима газити, топтати.* — Тешке војничке чизме табале су путеве ... месиле августовско блато. *Моск.* Прасци рокћу ... табају путеве и стазе. *Сим.*

таласати, -ам несврш.
шта *изазивати таласе, валове на чему, гибати.* — Ветар таласа зелену стрмнину као море. *Вес.* Хаљина лепрша и таласа слике пласта испод крошње право уздигнуте. *Р 1946.*

таманити, таманим несврш.
кога *уништавати убијајући, ловећи, трујући и сл., истребљивати.* — Понеки дивљаци лове и тамане опасне зверке. *Жуј.* Мунгос ... тамани змије. *НЕ.*
кога / шта *уопште уништавати, сатирати; искорењивати.* — Ни бриге јој што ... козе тамане младице гаја. *Божић.* Служитељи и пандури просто су таманили народ. *Бар.* На нама није да таманимо зло. *Бег.*
шта *јести и пити у великој количини, сатирати једући и пијући.* — Таманио [је] шунке и пиво и живео весело. *ЛМС 1951.*

тањити, тањим несврш.
шта *чинити тањим, разређивати.* — Кликун ... крв згрушава, мјесто да ју тањи. *Јурк.* Ханума [је] ... поткрадала свога брата, тањила му слојеве по таваници разгрнуте каве у зрну. *Радул.*

тапшати, тапшем несврш.
кога по чему *лупкати руком кога по раменима, леђима, у знак срдачности и мажења.* — Војводе ... тапшаху сваког појединца по рамену довикујући: — Алал ти вера! *Вес.* Тепао је дјед коњу и ... тапшао га по врату. *Гор.*

теглити, -им несврш.
шта *вући кола у запрези* (о *запрежној марви); возити вукући за собом.* — Беше пут бољи ... те су коњи лакше теглили. *Јаки. Ђ.* Њемачки реморкер ... пловио је према Гибралтару ... теглећи за собом велики стари теретни брод.. *ВУС 1971.* Они ми се чине попут волова који тегле силне вреће туђега блага. *Ков. А.*
шта *преносити терет вукући га за собом по земљи или носећи на себи; превозити, преносити нешто на колима или товарној животињи.* — Истина, теглио је тамо вреће соли и цемента, али бар ... није страховао. *Ћоп.*

тежити, -им несврш.
за чиме, коме / чему, ка коме / чему *осећати упорну жељу, чежњу за постизањем, остварењем чега, усмеравати активност, рад и сл. за постизање каквог циља, осећати привлачност према коме или чему.* — Сви људи по природи теже за знањем. *Ант. 1.* Сваки нерв у њој, сваки куцај, сваки трзај тежио је само: к њему! *Бег.* Како је [Жилијен] растао, тако је већма тежио к мору. *Дов.* Постојање стандарда је нужна утопија којој морамо тежити. (ЕК)

терати, -ам, ијек. **тјерати**, несврш.
кога *присиљавати некога да напусти место на коме је, да се удаљи, да побегне, истеривати, одгонити.* — *Децу*

дијабетичаре *терају* из обданишта. (И)
шта *чинити да нечега нестане, одстрањивати, отклањати.* — Оде ... на киселу чорбу ... да тера ... мамурлук. *Срем.*
шта *управљати возилом, превозним средством, возити.* — Никола [је] са сељаком терао скелу. *Ћос. Д.*

терорисати, -ишем, **тероризовати**, -зујем и **тероризирати**, -изирам сврш. и несврш.
кога *(из)вршити терор, насиље над неким, мучити, кињити, злоставити, злостављати, тиранисати.* — Дао [је] сељачким језиком портрет кмета који терорише сељаке. *Глиг.* Наоружани олош тероризира и прогони свакога ... [ко] је имао икакве везе с партизанима. *Чол.*

тестирати, тестирам сврш. и несврш.
кога / шта *(из)вршити испитивање, проверити, проверавати тестом.* — Публика ће тестирати и модне новитете. *ВУС 1972.*

тешити, -им, ијек. **тјешити**, несврш.
кога *благом и разборитом речју пружати утеху, ублажавати тугу, бол ономе ко је тужан, ожалошћен, умиривати.* — Тешио је кад је плакала. *Уск.* Старог Радуловића тјешила је само бура. *Јел.*

~ **се**
чиме *налазити утеху у нечему.* — Нама ће бити жао, ако нас и један од наших сугрђана Јевреја буде напустио и вратио се у своју обећану земљу, али ћемо се тешити надом да ће нам они оставити замашан део својих срдаца и постати најјача веза између слободног Израела и Србије. (ЕК)

тиранисати, -ишем сврш. и несврш.
кога *поступити, поступати према коме као тиранин (самовољно, насилнички), злостављати, кињити.*. — Кад га видимо где тиранише друге, не треба да заборавимо да је и он сам тиранисан својим властитим страстима. *Јов. С.* Тиранисао [је] жену. *Сим.*

тицати се, тичем се *несврш. према такнути се, таћи се.*
кога / чега *односити се на кога, што, интересовати кога, марити за кога, што.* — Зовне још људе којих ће се највише тицати бесједа. *Лаз. Л.* У први мах није га се догађај ништа тицао. *Киш.*

тлачити, -им несврш.
кога *подвргавати насиљу, грубом притиску, угњетавати, кињити.* — Врази сужну домовину тлаче, чуј де, мати, како она плаче! *Радич.*

товити, -им несврш.
кога *обилно хранити стоку да се добро угоји, гојити.* — Ми товимо сва друга створења да утовимо себе. *Богд.*

толерисати, -ишем и **толерирати**, -ерирам несврш.
шта *прихватати, допуштати, мирити се с чим.* —Римска власт није толерирала покрет који је захтијевао једнакост робова и господара. *Ант.*

топити, -им несврш.
шта *преводити у течно стање под утицајем топлоте, талити.* — Стењак [би] провалио восак и топио га обилно. *Чипл.*
шта *разлагати излажући утицају какве течности, отапати, растварати.* — Топит ћу ти шећер за водицу. *НПХ.*

точити, -им несврш.
шта *испуштати из себе какву течност, изливати, проливати.* — Борићи точе благу смолу. *Уј.* Два дана и целу ... ноћ точила јадница крв као да је заклана, па се исцедила до сржи. *Рад. Д.*
шта *пунити водом или каквом течношћу, наливати; захватати, узимати воду.* — Точећи воду једнако је у њ гледала. *Н. прип. Вук.*
шта *продавати, крчмити (пиће).* — Околни бирташи [су га] ... често тужакали да точи пиће без дозволе. *Ћоп.*

трагати, -ам несврш.

за киме / чиме *пажљиво, брижљиво се трудити да се неко или нешто пронађе, истраживати, испитивати.* — Власт поче много живље да трага за Ђурицом [хајдуком]. *Ранк.* Грчевито трага за грађом коју би ... обрадио. *Шкреб.*

тражити, тражим несврш.
кога / шта *трудити се да се пронађе оно што је изгубљено, затурено, скривено*. — Јутрос су га рано дошли тражити. *Креш*.
кога *захтевати да се неко појави, да дође, звати, позивати.* — Кад је Ферман паша прегледао, ал' га царе до Стамбола тражи. *НП Херм.* Тодор ... носи у руци лист хартије [из општине]. Шта је? Траже га одмах регименти. *Ад.*
шта од кога *категорично, упорно молити, захтевати, искати.* — Та и таква издања ми не можемо тражити од приватних издавача. (ЕК)
шта *имати потребу за нечим, изискивати.* — Суха земља ... тражи кишу да је утиша ... да је ситу напоји. *Ћип.*

трансформисати, -ормишем и **трансформирати**, -ормирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити трансформацију, изменити, мењати, преобразити, преображавати.* — [Дучић] је свијет осјећао преко својих осјетила више него што би дојмове интелектом трансформирао. *Барац.*

трајити, -им несврш.
шта *узалудно, улудо трошити, расипати (новац, здравље, снаге, време и др.)*. — Говорили [су] ... да су травари и бонбонџије, да трајe ... паре. *Пол. 1958.* Што даље да на празно тандрче, да трајни речи. *Рад. Д.* Ноћи је трајио у пићу и кафанским весељима. *Глиг.* Златар ... би ... клиснуо у какву крчму где банчи олош и трајe младост јалијаши. *Јевт.* Сватове је трајио Јанош у газдиној кући. *Берт.*

тргати, -ам несврш.
шта *наглим покретом кидати на делове, чупати, растрзати.* — Вјетар трга и просипље суво, свенуло лишће. *Коч.* Дошло му да попут узнемирена пашчета гризе и трга ланац. *Ћоп.*
шта *скидати са стабљике, брати (цвеће, плодове, нарочито грожђе)*. — Пратила ти ... овој цвеће! Сама га је тргала у башчу. *Срем.* [Гледа] у њене прсте како брзо тргају дозрело воће. *Ћип.* Гроздове тргају друге. *М-И.*

тргнути, тргнем сврш.
кога / шта, чиме *нагло, брзим покретом повући, потегнути.* — Точак од кола хтеде да ми прегази стопало, ја тргнем ногу. *Лаз. Л.* Кочијаш [је] тргнуо уздама. *Торб.*

требити, требим, ијек. **тријебити**, несврш.
шта *чистити, одвајати оно што је нечисто, покварено, штетно.* — Старамајка [је на трему] требила ствари од гамади. *Ћос. Б.* Тријебили смо ... пасуљ за сутрашњи ручак. *Чол.*
кога / шта *уклањати, истребљивати; уништавати.* — Тријебимо губу из торине! *Њег.* Проклети је Турчин ... тријебио народ или га у негвама гонио. *Бен.* Сложно [смо] по Далмацији тријебили зле људе. *Буд.*

тренирати, тренирам несврш.
кога / шта *вежбати, увежбавати (кога или себе) у каквој спортској дисциплини; припремати, обучавати за учествовање на каквом такмичењу; дресирати*. — Моша Марјановић је ... постигао врло добре резултате тренирајући тим Динама из Панчева. *Пол. 1950.*

трести, тресем несврш.
чиме, кога / шта *енергичним покретима померати тамо-амо, дрмати, дрмусати.* — Коњи фркћу, тресу главом. *Ћос. Д.* Кењац тресе уши, ни бриге га није. *Вел.* Докопа је за рамена и стаде је дрсати и трести. *Вес.*
кога *изазивати дрхтавицу код некога.* — Радојицу тај час спопаде нека језа и узе га трести грозница. *Нуш.* Тропска маларија тресла га је. *Божић.*
шта *снажно машући нечим или лупка-*

јући, ударајући чиме по нечему ослобађати га прашине, нечистоће и сл., истресати; отресати. — Чисти собу, тресе ћилиме. *Мил. Ж.*
шта *дрмајући чинити да отпадну плодови с дрвећа, отресати.* — С кога дрвета само воће пада, не ваља га трести. *Н. посл. Вук.*

тровати, трујем несврш.
кога / шта *разарати отровом; убијати отровом.* — Узимање алкохола и у малим количинама упорно трује организам, нарочито срце и мозак. (ЕК)
шта *стављати отров у нешто, чинити отровним.* — И јело ... ми трује. *М-И.*
кога / шта *вршити рђав утицај на кога, кварити.* — Капетани, кметови ... некажњено трују здраву душу народну. *Скерл.*

трошити, -им несврш.
шта *издавати новац, чинити издатке.* — Лакомислено своју зараду ... троши. *Лапч.*
шта *употребљавати потрошна добра, куповати.* — [Ту] се држи и продаје само она роба и руво што га троши сеоски свет. *Глиш.*
кога / шта *слабити, исцрпљивати, уништавати (снагу, здравље и сл.); губити (време).* — Видио [је] да ту воде нема — залуд троши и себе и људе. *Сиј.* Два консула ... су трошили своју снагу ... да један другом стављају на пут препреке. *Андр. И.* Ако се надате да ћете ви ту моћи нешто промијенити на ствари ... онда вас унапријед упозоравам да узалуд трошите вријеме. *Козарч.*
шта *употребљавати (храну, пиће).* — Ми сјели за сто трошећи немилице остатке од синоћне вечере. *Пав.* Потајно пију вино ... али га отворено нико у касаби није точио ни трошио. *Андр. И.*

трпети, -пим, ијек. **трпјети**, несврш.
шта *мучити се, подносити тешкоће, невоље, патити, страдати.* — Трпио [је] глад, зиму, издајство, изругивања. *Наз.* Десетине и стотине хиљада људи већ су трпеле муке у фашистичким ... логорима. *Марј. Ј.*
шта *осећати морални, душевни бол, патњу због своје или туђе жалости, муке, несреће, патити.* — Због такове жене већ одавно невоље трпе! *М-И.*
кога (обично одрич.) *подносити кога (ко је непожељан).* — Снаху не трпи јер јој је син узео против њене воље. *ЛМС 1951.* Непријатељ нас није трпио. *Хорв.*
шта *подносити, сносити, издржавати нешто непријатно.* — Треба трпети оно што се не може спречити. *Грол.*
кога / шта *доживљавати, подносити негативне последице изазване утицајем кога или чега.* — Има још једно психичко стање при коме свесне функције трпе промене ... изазване вештачки: хипнотички сан или хипноза. *Псих.*

туговати, тугујем несврш.
за киме / чиме *бити обузет тугом, осећати тугу, жалост; изражавати тугу, жалити.* — Кржљави дечак је туговао за Мајстором: био је усамљенији него икад. (ЕК)

тумачити, тумачим несврш.
шта коме *давати, објашњавати смисао, значење нечега.* — Дуго су још били будни, разговарали се, тумачили снове један другоме. *Дом.*
кога / шта *глумити на позорници дајући улози своје значење.* — Тумачио [сам] улогу Штокмана. Њега увек играју као хероја, а ја ... као особењака. *Поз. 1948.* На премијери тумачила [је] улогу синчића Раке. *Пол. 1972.*
шта *критички износити мишљење о каквом тексту, коментарисати.* — Студентима држи предавања из етике, а на конференцијама и зборовима, бранећи Туцовићеву линију, тумачи политички програм Друге итнернационале. (ЕК)

тумбати, -ам несврш.
шта *окретати, обртати, претурати, ваљати, котрљати.* — Тумба као пивар бечку. *Н. посл. Вук.* Овде сам само ... она лоптица на рачунаљки, коју туђе руке тумбају лево и десно. *Јак.* У

двориштy је неко тумбао сандуке. *Вучо.*

тупити, тупим несврш.
шта *чинити тупим, затупљивати.* — Сабљи ... да тупим рез по туским ребрим', да биједној раји ... с руку расијецам вез. *Ант. 2.*
шта *смањивати интензитет нечега, чинити мање осетљивим, слабити; заглупљивати.* — Алкохол тупи живце. *Панд.* Топли бридеж тврдосна тупи им чула. *Божић.* Кварите свијет, тупите га. *О-А.*

тући, тучем несврш.
кога *(за)давати ударце, ударати некога наносећи му бол.* — Зар нећу ништа учинити за сељака? Зар ћу пустити да га туку и кундаче? *Чипл.*
шта *дробити, комадати, ситнити, разбијати, туцати.* — Тукли смо орахе. *Маж. М.* Господа турска узимају са сокака Србе за различне послуге, тако нпр. да туку каву. *Вук.* Сједјели [су] људи с дугим чекићима и тукли камен за цесту. *Брл.*
кога *задавати, причињавати муку, тешкоћу, мучити, додијавати.* — Камо среће да смо и ми научили [читати], те нас не би тукла наша глупост. *Јурк.* Он је патилац трагичне судбине бесциљности и узалудности народа кога туче фатализам. *Богдан.*

~ **се**
са киме *борити се с ким; задавати ударце један другоме.* — Ту се тукле до двије старе мајке. *НП Вук.* Кркљао је насред двориштa, хватао се за главу, тукао се са суседима који нису хтели да га оставе. (ЕК)

туцати, -ам несврш.
шта *ударањем дробити, претварати у ситне делиће, у прах; разбијати, мрвити, ситнити.* —Понудио би ... и своју баку бурмутом ... који је ћир-Моша сам справљао и туцао. *Срем.* Стојаше код прозора и туцаше неке коштице и чампаше језгре. *Киш.*

убедити, убедим, јек. **убиједити**, убиједим сврш.
кога у шта *изношењем доказа уверити некога да је оно што му се каже истинито или разложно, учинити да неко (по)верује у нешто; придобити некога да схвати оправданост неког поступка.* — Трговце ће, међутим, бити много теже убедити у благодети безготовинског плаћања; посебно приватнике. (ЕК) Није могла ни саму себе да убеди, веровала је ипак у Ленкине речи што су је отровале. *Рист.* Пошто не могу сви [рањеници] на коње, то ће морати неки другови пешице. Треба све снаге упрегнути и убедити људе. *Дед. В.*

убеђивати, -еђујем јек. **убјеђивати**, -јеђујем *несврш. према убедити.*

убирати, -рем несврш.
шта *купити, скупљати (нпр. плодове).* — Сагибаше **се** [дете] те убираше цветиће. *Лаз. Л.*
шта *наплаћивати, утеривати; узимати за себе, присвајати.* — Они су ... убирали разне дажбине од сељака. *Чол.* Убирали су говедари свих околних села пастирину. *Гор.* Радник ... је стварао, али газда је ... убирао добит. *Поп. Ј.*

убијати, убијам *несврш. према убити.*

убити, убијем сврш.
кога *насилно одузети некоме живот, лишити кога живота, усмртити, уморити; заклати, устрелити, уловити (животињу).* — Да не стругнух, уби ме ко зеца! *Огр.* Избави ме ... ил' ме ... убиј. *Вел.* Треба убити брава и набавити аков ракије. *Лаз. Л.*
шта *штетним деловањем уништити, упропастити, утући* (о *мразу, граду и сл.).* — Озима [жита] ... убили рани мразеви. *Глиш.* Дечак је страховао да град не убије виноград. *Ћос. Д.*
кога *измучити, изморити, изнурити, преморити; сатрти (снагу, здравље).* — Људи [су] били измучени ... убила [их] ова тешка непроспавана ноћ у стисци. *Ман.* Баш сам ожеднио. Уби ме ова врућина. *Мар.*
кога *бацити у очајање, довести у те-*

шко (душевно) стање; ојадити, уцвелити; погодити, поразити. — Насред срца пао ми неки терет и чама, па да ме убије. *Ад.* Убит ће ме мисли! *Огр.* Она ћути ... можда је уби осама. *Радул.* Нисам те никад ни љубила. — Те речи су га просто убиле. *Срем.*
шта *скратити време, отклонити досаду.* — Како ће убити сутрашњи бадњи дан до вечере. *Том.* Оду мало до Кике дуванџике, да убију време. *Срем.*

ублажавати, -ажавам и **ублаживати**, -ажујем *несврш. према ублажити.*

ублажити, ублажим сврш.
шта *учинити благим, блажим нешто оштро, силно, суро во, ослабити оштрину, снагу чега.* — Влада је дала мир цензури да ублажи своју строгост. *Јов. С.* Кнез Андреј... је ... хтио ублажити Пјерове ријечи. *Крањч. Стј.* Нема шта да ... ублажи жегу и цичу. *Тод.*
шта *учинити подношљивијим, умирити, стишати; утолити, смирити.* — Ублажи душу разговарајући с њиме. *Ђал.* Као да нам је само то требало да ... ублажимо своју раздраженост. *Ранк.*
шта *смањити (нпр. казну, кривицу).* — Право свакога да се брани, да законским путем учини све што је у његовој моћи да пред судом докаже невиност, или да ублажи казну за учињено кривично дело једно је од основних људских права на фер и слободно суђење. (ЕК)

убадати, убадам *несврш. према убости.*

убости, убодем сврш.
кога чиме *оштрим, шиљатим предметом, жаоком и сл. нанети повреду, ранити.* — Спроводници су мислили да је [слона] неки обад убо. *Андр. И.* Сутрадан му ... поручим да ћу га ... убости ... бургијом, камо га још ниједно перо не убоде. *Матош.*

убрати, уберем сврш.
шта *брањем, трганьем откинути, узабрати, дохватити.* — Уберимо овдје барем ружу коју! *Шант.*
шта *скупити, сабрати плодове, обрати, набрати.* — Убери једну котарицу грожђа. *Вук Pj.* Нек му врати стотину клипова кад убере њиву. *Ранк.*

убрзавати, убрзавам *несврш. према убрзати.*

убрзати, -ам сврш.
шта *повећати брзину чега, учинити да се неко или нешто креће, дешава већом брзином.* — Упућен је у Скопље са задатком да убрза радове. *Дед. В.* Војник убрза корак. *Јонке.*
шта *учинити, допринети да се нешто раније, брже догоди, оствари, сврши.* — Људи ... би хтели да убрзају решење. *Јак.*

уважавати, -ажавам *несврш. према уважити.*
кога *поштовати, ценити.* — Ваљевски Турци [су] мога оца ... уважавали. *Нен. М.* Настојао се зближити с људима које је уважавао. *Шов.*

уважити, уважим сврш.
шта *узети у обзир; примити к знању; прихватити, примити.* — Чланови ... одбора су одлучили да не уваже разлоге команданта. *Јак.*

увежбавати, увежбавам, ијек. **увјежбавати** *несврш. према увежбати.*

увежбати, -ам, ијек. **увјежбати**, сврш.
кога *систематским понављањем научити, обучити (кога чему), учинити (кога) вештим чему.* — Сад су ме добро увежбали, те бих се радо ... послужио вашим лицем. Нед.
шта *сталним вежбањем нешто добро научити, овладати знањем, вештином.* — Ваљало је увежбати неколико рецитација. *Ћоп.* Сваки стријелац ... [треба да] увјежба [лежећи] став. *Стр.*

увеличавати, -ичавам *несврш. према увеличати.*

увеличати, -ам сврш.
шта *учинити великим, већим, увећати, повећати.* — Да ли је могуће *приказ увеличати*, ја нисам нашао? (ЕК)
шта *направити у већим размерама*

(нпр. фотографију, географску карту и сл.). — Његову бих фотографију увеличао. *Дав.*
шта *повећати масу чега.* — Ако успут *увелича богатство* неколико пута, нико неће ни запазити. (ЕК)
шта *учинити лепшим, изразитијим, величанственијим; допринети својим присуством*. — Дошли [су] на манастирску славу ... да увеличају ову свету лепоту. *Чипл.*
шта *претерати у изражавању, исказивању или описивању чега, представити већим и вреднијим него што јесте.* — Ако сам што јаче увеличао, опрости ми, Србин сам па ми је моје најмилије. *Игњ.* Плаћене новине то увеличаше и раструбише на све стране. *Маш.*

уверавати (се), уверавам (се), ијек. **увјеравати (се)**, *несврш. према уверити (се).*

уверити, -им, ијек. **увјерити**, сврш.
кога у шта *доказати коме истинитост, правилност чега, учинити да неко (по)верује у нешто, убедити (кога)*. — На суду обе стране морају презентовати доказе којима ће „изван сваке разумне сумње“ уверити судије у заснованост својих тврдњи, а код питања кривичног дела геноцида посебно, да је злочин био у објективном смислу и да је у субјективном смислу постојала та геноцидна намера. (ЕК)

~ **се**
у шта *добити, наћи потврду, сигуран доказ, сведочанство за што, испитивањем нешто потврдити, осведочити се; увидети*. — Ко је сумњао у глобализацију, могао се ових дана, на несрећном примеру, уверити у њене домете. (ЕК)

увести[1], -едем сврш.
шта у шта *водећи учинити да неко, нешто уђе, приспе у одређен простор, на одређено место.* — Послуга ... уведе кола у среско двориште. *Ранк.*
кога у шта *посветити, упутити (кога у што).* — Он и не мишљаше покушати да уведе сина у те велике науке. *Лаз. Л.* [Он] је Кватерника увео у уроту. *Нех.*
шта *наместити, спровести неке уређаје.* — Неки су копали по четири километра канала да би у своје домове, у засеоку Равни тор, увели телефоне. (ЕК)
шта *завести, установити.* — Презбитеријанска влада ... је увела посредни порез. *ОП 1.*
шта *учинити да се нешто прими, да се почне употребљавати, да постане обичај, пракса.* — [Он је] лепи занат увео и овде одомаћио. *Нен. Љ.*
кога у шта *подстаћи, потакнути кога на активно учешће у чему, увући кога у што.* — Нарочито 9. априла када је прва чета успела да уведе у борбу колону савезничких тенкова и камиона.

уводити[1], уводим *несврш. према увести1*.

увести[2], -езем сврш.
шта *возећи унети, довести (некога или нешто) на одређено место.* — Док увеземо крстине на гумна, ваља нам се и тамо пожурити. *Шапч.*
шта *унети страну робу на домаће тржиште, унети у земљу (новац).* — Наиме, у првих шест месеци ове године из Русије смо увезли робу вредну 188 милиона долара, а истовремено извезли у вредности од 41 милион долара. (ЕК)

увозити, увозим *несврш. према увести2*.

увећавати, -ећавам *несврш. према увећати*.

увећати, -ам сврш.
шта *учинити већим, повећати.* — И ову звезду покреће тама, тек да ми само увећа зло. *Митр.* Углед ... још увећа сретно војевање против њемачких заповједника у Карантанији. *Шиш.*

увидети, -дим, ијек. **увидјети**, сврш.
шта *размишљањем, расуђивањем о чему доћи до извесног закључка, уверења о чему; постати свестан чега, схватити што.* — Своју заблуду није у стању да увиди. *Поз. 1948.*

шта *запазити, уочити значај, смисао чега.* — Не можемо да увидимо величину наших дана и поред наше високе политичке свести. *Дед. В.* У свему томе увидјеше само грозну моћ судбине. *Ков. А.*

увиђати, увиђам *несврш. према увидети*.

увијати, увијам *несврш. према увити*.

увити, увијем сврш.
кога / шта чиме *омотати (што око кога, чега); умотати, повити, обавити (што, кога чиме).* — Марамом увила главу да су се само очи виделе. *Вес.*

увредити, увредим, ијек. **увриједити**, сврш.
кога / шта *нанети коме увреду.* — Увредих до срца старога оца. *Ранк.* Једило га што му овако увриједи понос. *Мул.*
кога / шта *додиром, покретом повредити рањеног, озледити (коме) рану.* — Милисав [рањеник кога друг носи] наједанпут зајаука. — Да те нисам увредио? — упита Марко и застаде. *Вес.* Како сте слаби ... у тој тмини могли [бисте] увриједити главу. *Шен.*

уврнути, уврнем сврш.
шта *увијањем, завртањем дати нарочит, обично спирални облик.* — Ко бркове своје и дух свој уврнем. *Дим.* Уврну брк и све присутне премери погледом. *Бар.*
шта *наглим окретањем задати бол, извити.* — Уместо поздрава Ролекс ми је *уврнуо руку* и рекао: „Сада си наш“. (И)

увртати, уврћем *несврш. према уврнути.*

уврстити, уврстим сврш.
кога / шта у шта *унети, ставити (кога, што) на одређено место међу друге.* — Српска књижевна задруга уврстила [је Јоаникија Памучину] ... у именик писаца. *Поп. П.*
кога / шта у шта *убројати, укључити.* — Строганов је поручивао: да се Србија стара да у своје тражбине уврсти све своје потребе. *Нов.* [Принцеза] покуша ... да [Исаковича] ... уврсти у своју пратњу. *Црњ.*

~ **се**
у шта *поставити се, стати у ред, врсту, укључити се, улазећи наћи место.* — Пошао [Лаза] да се уврсти у поворку. *Ман.* Ти су се стихови ... већ уврстили у живу хисторију. *Уј.*

уврштавати (се), уврштавам (се) и **увршћивати (се)**, увршћујем (се) *несврш. према уврстити.*

увлачити, увлачим *несврш. према увући.*

увући, увучем сврш.
кога / шта *вукући унети, допремити (што), довести у одређен простор, у унутрашњост чега.* — Ваља ми [у дом] и ући и терет цео са собом увући. *Марк. Д.* Отвори вратанца у капији, увуче унутра и младиће и чувара. *Сек.*
шта у шта *угурати, утаћи што у неки отвор, у унутрашњост чега или између чега; завући, заденути, уденути.* — Треба *увући конац* у иглу. (И)
шта *повући унутра, унатраг нешто истурено; скупити, сакрити (мачка канџе, пуж рогове).* — „Земљо, отвори се!“, помисли Веселин и још дубље увуче главу, сам би у себе да пропадне.
кога у шта *умешати, уплести кога у што (обично непријатно).* — У Цариград је стигао нови посланик француски ... са нарочитим задатком да Турску увуче у рат с Русијом. *Нов.* Није хтео да у нове непријатности увуче ... свог присног пријатеља. *ЛМС 1951.* Био [је] узрујан што је у такву неугодност увукао [жену]. *Креш.*

уганути, уганем сврш.
шта *повредити ногу или руку прекомерним напињањем зглоба, истезањем зглобних тетива, искренути зглоб, ишчашити*. — Старац се саплео на оструг, пао и угануо ногу. *Дом*. Веле да си ногу угануо. *Бен*.

угасити, угасим сврш.

шта *учинити да нешто престане да гори или светли, утрнути.* — Леже у кревет, угаси свећу и покри се. *Лаз. Л.*

угледавати (се), -едавам (се) *несврш. према угледати (се).*

угледати, -ам сврш.
кога / шта *опазити, спазити, видети, приметити.* — Наједном угледа цестом издалека једну кочију. *Војн.* Хоће ли скоро дедина кућа? — Још мало па ћемо је угледати. *Макс. Д.*

~ **се**
на кога / шта *поћи за нечијим примером, ускладити своје поступке по угледу на некога, на нешто.* — Чувај Милицу ... кажи јој да се угледа на своју маму. *Дед. В.*

угњетавати, -етавам несврш.
кога *држати у ропству, тлачити.* — Капитал, створен радом радника, *угњетава* радника, упропашћава ситне поседнике и ствара армију незапослених. (И)

уговарати, -оварам *несврш. према уговорити.*

уговорити, -оворим сврш.
шта са киме *споразумно одредити, договорити се, утврдити, углавити.* — Јавише куму и уговорише дан крштења. *Срем.* Одбојкашки савез Југославије је уговорио пријатељске утакмице са чешком репрезентацијом одмах по повратку са планине. (ЕК)

угађати, угађам *несврш. према угодити.*

угодити, угодим сврш.
коме *учинити по вољи, испунити жељу (коме), задовољити (кога).* — Мени ћеш доиста веома угодити хотијеш ли овај Божић провести код твога старога Антуна. *Јурк.* Гледао је да му угоди у свему. *Чипл.*
коме *бити по вољи, допасти се, свидети се.* — Данас јоште-ниједна ти није моја пјесма угодила, аго! *Огр.*

угостити, угостим сврш.
кога *дочекати и услужити госта, почастити госта.* — Не знам уопће да ли има што чим вас могу угостити. *Бег.* Чисто ме срамота што вас ничим не угостих. *Чол.*

угошћавати, -ошћавам и **угошћивати**, -ошћујем *несврш. према угостити.*

ограбити, -им сврш.
шта *нагло, хитро ухватити нешто, дочепати се први нечега, дограбити, заузети.* — Испусти узде и поче да се навија. Ја скочим ... и ограбим узду. *Лаз. Л.*

ограђивати, -ађујем *несврш. према ограђивати.*

ограђивати, -ађујем *несврш. према ограђивати.*

ограђивати, -ађујем *несврш. према ограђивати

угрувати, угрувам сврш.
кога / шта *јаким ударом или притиском повредити, нагњечити; здробити, смрвити.* — Оне [оловне цигле] падају радницима ... на мекане ципеле и врло често им угрувају палац. *Б 1958.* Људи су ме јако изгазили и угрували. *Пав.*

угушивати, -ушујем *несврш. према угушити*.

угушити, угушим сврш.
кога / шта *усмртити отровним гасом; уморити стежући за гушу, задавити.* — Мајку ... брата ... и сестре одвели [су] Немци ... и угушили у душегупкама. *Дед. В.*
шта *обуздати, укротити, умирити (јако осећање, узбуђење).* — Силио се да угуши своју зловољу. *Кум.*
шта *савладати, сломити.* — Брзо [је] дошла једна војна буна ... коју је Вучић ... угушио. *Гавр.* Црква је организирала војничке походе ... и покрет крваво угушила. *Ант. 1.*
шта *забранити, укинути, обуставити.* — Полиција је угушила њихов ... лист »Ослобођење«. *Јов. С.*

удавити, удавим сврш.
кога *уморити стежући за грло, задавити.* — Клео је ... мајку што га није удавила кад га је родила. *Вес.*
кога *усмртити загњуривањем, потапањем у воду, утопити.* — Узе голо ... новорођенче да га ... крсти ... то треба замочити цело у воду! »Бог и душа, удавићу га!« помисли. *Ранк.*
кога *у експресивном изражавању: изморити у највећој мери, довести до крајњег исцрпљења; много намучити, изморити (нпр. досадним причањем).* — Кукао [је] како га удави маларија. *Шуб.*

ударати (се), -ам (се) *несврш. према ударити (се).*

ударити, -им сврш.
кога чиме *задати ударац некоме, лупити, млатнути.* — Удари га песницом по глави. *Чипл.* Тада ћеш га ударити бодежом у срце. (ЕК) Краповић је, најпре, прешао преко тога, али је Шешељ поновио исти питање, а потом је министар одбране дошао до Шешеља и *ударио га преко* лица. (И)

~ **се**
чиме *сам себи задати ударац.* — Удари се руком по кољену. *НП Вук.*

удавати (се), удајем (се) *несврш. према удати (се).*

удати, -ам сврш.
кога за кога *према својој одлуци дати коме за жену (кћер, сестру, рођаку).* — Родитељи је силом удају за богатог ћифту. *Матош.*

~ **се**
за кога *ступити у брак (о девојци, жени, о женској особи уопште).* — Популарна певачица тврди да је сада апсолутно сигурна у себе, као једини свој порок признаје чоколаду и тврди да се никада неће удати за фудбалера. (ЕК)

удварати се, удварам се несврш.
коме *лепим речима и понашањем настојати да се стекне нечија наклоност.* — Стао [је] облетати око Љубице и удварати јој се као какав ... каваљер. *Ранк.*

удвостручавати, -учавам и **удвостручивати**, -учујем *несврш. према удвостручити.*

удвостручити, -им сврш.
шта *учинити двоструким, двапут већим (у количини, бројности, стању, интензитету и сл.).* — Удвостручио [је] своју љубазност. *Кол.* Удвостручили су војску. *Нуш.*

удисати, -ишем несврш.
шта *увлачити у себе (кроз нос или уста) зрак, ваздух.* — Кад ... удишемо, улази спољни ваздух у раширене плућне мехуриће. *Батут.* Свијетлу зору удишем. *Кашт.*

удовољавати, -ољавам *несврш. према*

удовољити.

удовољити, -овољим сврш.
коме чиме *испунити тражење, захтев, жељу.* — Сматрао [је] да је тиме удовољио потписницима рапорта. *Јак.*

удомити, удомим сврш.
кога *дати кћер, сестру, девојку у туђ дом, удати.* — Једну је кћер удомио. *Вес.* Једаред те ја несрећно удомих, други пут ти сама. *Сек.*

удомљавати, -омљавам *несврш. према удомити.*

удруживати (се), -ужујем (се) *несврш. према удружити (се)*.

удружити, удружим сврш.
кога / шта са киме / чиме *спојити, саставити у заједницу, целину, здружити; зближити, спријатељити.* — Трговачки помоћник, са којим ме је случај подуже времена био удружио. *Нед.* Онда их је [земље] све заједно удружио ... с називом Илирске провинције. *Шиш.*

~ **се**
са киме *ступити у заједницу с неким ради истог циља.* — Удружи се с неколицином својих знанаца и рођака. *Пав.* Шта ће све ... учинити фирма ... кад се удруже њих тројица. *Срем.*

ужелети се, -лим се, ијек. **ужељети се**, сврш.
кога / чега *зажелети се.* — Него сам се мајке ужелио. *НПХ.* Како се вечере човјек ужели. *М-И.* Зар си ме се тако брзо ужелео? *Макс.* Треба слушати песме из »Коштане«. Много их се ужелео. *Пол. 1972.*

уживати, уживам несврш.
у чему *осећати задовољство, пријатност, удобност.* — Умеју да уживају у јелу и пићу. *Ранк.*
шта *бити познат по нечем (обично по доброј особини).* — Увек сам уживала добар глас. *Вас.*
шта *имати право, користити се неким правом.* — По тестаменту, док је жива, она све ужива. *Срем.*

уживети се, -вим се, ијек. **уживјети се**, сврш.
у шта *уносећи се, преносећи се у нешто поистоветити своје мисли, осећања и др. са нечим, неким.* — Мајор [се] одмах уживио у моју ситуацију. *Јонке.* Умела је да се уживи у бујну детињску машту. *Богдан.* Публика ... се сва уживјела у живот појединих јунака. *Чол.*

уживљавати се, -ивљавам се и **уживљивати се**, -ивљујем се *несврш. према уживети се.*

ужинавати, -инавам *несврш. према ужинати*.

ужинати, -ам сврш. и несврш.
шта, чега *(по)јести ужину.* — Гдје небога срећа вечерава, ту несрећа ужина и руча. *Март.* Ужинао је [дечак] и изашао да се игра. *Андр. И.* У ресторану су такође млади људи ... већ обилно »ужинали«. *Пол. 1973.* Кад се пробудио, умио се и ужинао хлеб и бутер премазан пеном од слатког. (ЕК)

узбудити, узбудим сврш.
кога / шта *изазвати, пробудити јача осећања (у некоме), узнемирити, узрујати (некога).* — [Дискутовали смо] о свему што може да узбуди духове. *Поп. Ј.* Све то некако узбуди сердара. *Лоп.*
шта *пробудити, изазвати уопште неко осећање, машту и сл.* — Тај човјек [Хенрик VIII] као да је био напросто начињен по мјери да узбуди машту просјечног Енглеза. *ВУС 1972.*

узбуђивати, -ујем *несврш. према узбудити*.

узбунити, узбуним сврш.
кога *изазвати узбуну, узнемиреност, узбуђење (код некога), узнемирити (кога).* — Мравињак ... су ... штапом рашчепркали и узбунили мраве. *Чол.* Овај суд о Змају узбунио је све Змајеве политичке пријатеље. *Јов. С.*
кога *покренути, подстакнути кога на устанак, на буну, ускомешати, побунити.* — Дахијски људи исеку ... гомилу поглавитих људи ... али у исти мах уз-

буне цео народ. *Нов.*

узбуњивати, -буњујем *несврш. према узбунити.*

узбуркавати, -уркавам и **узбуркивати**, -уркујем *несврш. према узбуркати.*

узбуркати, -ам сврш.
кога / шта *јако заталасати; узнемирити, узбудити, ускомешати.* — Тај глас узбурка свијет. *Мул.* [Догађаји] су узбуркали цело становништво. *Бел.*

узвратити, узвратим сврш.
шта коме *вратити (обично истом мером, на исти или сличан начин) за учињену услугу, указану пажњу, помоћ и сл. или за нанесену увреду, одужити се (нечим).* — Осим једне: да се неће наћи ниједан Србин који ће јој узвратити љубав, и превести у целини њено „Црно јагње и сивог сокола“. (ЕК)

узвраћати, -ам *несврш. према узвратити.*

уздати се, -ам се несврш.
у кога / шта *имати поуздања, повереља (у некога, нешто) ослањати се (на кога или што); надати се.* — Не узда се ни у племство ни у грађанску класу. *Прод.* Узда се у своје пријатељство с учитељем. *Кал.*

уздржавати (се), -државам (се) *несврш. према уздржати (се).*

уздржати, -жим сврш.
кога *спречити, омести некога да нешто учини.* — Баћа се распомамио ... По сто пута налети ... на Стевана, али га људи уздрже. Вес.
шта *спречити да се нешто појави, испољи.* — Једва уздржи смијех. Лал.

~ **се**
од чега *савладати се, обуздати се.* — Ваља се, пре свега, уздржати од прорицања, које у овој области, као у већини других, јесте немио и незахвалан посао. (ЕК)
од чега *одрећи се (чега, обично неког порока).* — Може се рећи да се ... сваки човјек може уздржати од пића. Рад. А.
од чега *не определити се, не изјаснити се, не исказати своје мишљење.* — За другу резолуцију је гласало 50 делегација, а 22 су се уздржале. Б 1957. Бајагић се јуче на седници Одбора Савезне скупштине за мандатно-имунитетска питања, на којој није усвојен предлог о одузимању посланичког имунитета Шаиновићу и Зебићу, уздржао од гласања. (ЕК)

узети, узмем сврш.
кога / шта *прихватити, дохватити руком.* — Узео сам перо и пишем. *Нен. Љ.*
шта *примити (као поклон, зајам и сл.).* — Узмите што смо донијеле јер дајемо с добра срца. *Бен.* Сасвим су ретки људи који нису узели нешто на кредит. *Пол. 1960.*
шта коме *лишити (кога или чега), одузети, отети.* — Из ... лађа Феничани узму ми благо. *М-И.* Овај страшни догађај узеће ми најмање пет година живота. *Мат.*
шта *заузети, освојити.* — Ова ноћ чини ми се врло згодна да узмемо везирову тврђаву и њега жива ухватимо. *Том.*
кога / шта *примити на рад, у службу, ангажовати за извршење неког посла, задатка.* — Кнез ... је узео рускога учитеља — учи руски. *Крањч. Стј.* Можете узети кога адвоката да вас брани. *Дом.*
шта *(из)најмити, закупити.* — Ту је опазио неки ... хотел и узео собу. *Кол.*
шта *прогутати, појести или попити нешто.* — Друга најчешћа грешка која се прави јесте да се не следе упутства како тачно треба *узети лек*. (И)
шта *примити, преузети, прихватити што од другога (нпр. обичај, проналазак и сл.).* — Када је ... та ... графичица ... усисала ... тај руски дух; одакле је узела те кретње? *Крањч. Стј.*
шта *заузети известан став, изглед.* — Кад одговара, а он узме војничку позитуру. *Срем.* Знао је поново узети своје карневалско достојанство. *Мар.*
шта *добити, примити (нови, други из-*

глед, нове особине). — Овај мрамор ... доцније узме боју бакра и најзад благи прелив злата. *Дуч.*

узимати, -ам и -мљем *несврш. према узети*.

узнемиравати, -иравам и **узнемиривати**, -ирујем *несврш. према узнемирити.*

узнемирити, -емирим сврш.
кога / шта *направити забуну, изазвати немир, начинити неред.* — Зашто си дошао да нам узнемириш свадбе? *Грол.*
шта *довести у стање узбурканости, заталасати.* — Вали узму маха кад их весло узнемири. *Митр.* Огледујем се само у ћаси чорбе, прије него је узнемирим кашиком. *Лал.*
кога *уплашити.* — Узнемирио сам стоку навлаш, да видим ко сте. *Мат.*

узроковати, -кујем сврш. и несврш.
шта *бити узрок чему, изаз(и)вати што, довести, доводити до чега, (про) узроковати.* — [Гледа] расуло које је узроковао. *Креш.* Тајно зло, што сам га узрокујем, на мучан терет стављам другима. *Богд.*

узрујавати, -ујавам *несврш. према узрујати*.

узрујати, -ам сврш.
кога *узбудити, узнемирити.* — То је узрујало сав Скадар. *Нен. Љ.* Отац не одговори ништа ... и то је дирну и узруја. *Мил. В.*

узурпирати, узурпирам сврш. и несврш.
шта *(из)вршити узурпацију, (при)грабити, отети, отимати, бесправно присвојити, присвајати (власт или чије право).* — Под маском поретка, религије или морала узурпирају власт. *Грол.*

уједати, уједам *несврш. према ујести.*

ујести, уједем сврш.
кога *загристи, убости зубом, рилицом и сл., направити повреду зубима, рилицом и сл. тако да остане траг, рана.* — Пчеле се узнемириле, али га ниједна не уједе. *ВУС 1970.*
кога *увредити, пецнути.* — Казао сам му да се гадим трговине, и то га је најљуће ујело. *Вучо.* Не знајући кога је ујео својом шалом, мисли како ће се још данас измирити с царем. *Цес. А.*

ујединити, -единим сврш.
шта са чиме *удружити у једну државну целину распарчане делове народа.* — Ја не верујем да ће избори ујединити Босну. (ЕК) Петар I Карађорђевић је Кумановском битком ослободио Стару Србију и Рашку, али их је тиме и ујединио са матицом, Краљевином Србијом. (ЕК)

~ се
са киме / чиме *удружити се, сјединити се у једној државној целини; удружити се у сложну целину.* — Ја сам се већ био ујединио са кнезом, били смо убеђени да ће свет једног дана говорити о нашем савезу и да ће племенити духови, следећи нас, пут врлине учинити приступачнијим. (ЕК)

уједињавати (се), -ињавам (се) *несврш. према ујединити (се).*

уједначавати, -ачавам и **уједначивати**, -ачујем *несврш. према уједначити.*

уједначити, -едначим сврш.
шта *учинити нешто уједначеним, равномерним.* — Настојала [је] да ... заспи. Заклопила је очи и уједначила дах. *Андр. И.*
шта *равномерно, подједнако распоредити какав терет при преношењу.* — Уједначити н. п. лађу, тј. натоварити је једнако на обадва краја, да не претеже ни на једну страну. *Вук Рј.*

указати, укажем сврш.
на шта *навести (као пример).* — За један доказ указат ћемо на два ... комада пергамене. *Водн.*
на шта *показати, открити, нагласити.* — Настојао [сам] ... указати на добре и зле појаве. *Мј. 1936.*
шта коме *пружити, посветити, одати.* — Грађани су прозрели те поку-

шаје, а поверењем које ће на изборима указати левим патриотским снагама, допринеће да Нови Сад заједнички извучемо из запећка у који га је гурнула садашња градска власт, – нагласио је Болесников. (ЕК)

~ **се**
на чему *показати се, појавити се.* — На ... лицу болесникову указа се благи смијешак. *Леск. Ј.* На видику се указаше неке куће. *Јак.*
коме *показати свој прави смисао.* — Још му се сјајније указаше ... дани старе славе. *Баз.* И самом дон Петру [се] указала бесмисленост бојазни. *Шег.*

указивати (се), -азујем (се) *несврш. према указати (се).*

укаљати, укаљам сврш.
шта *упрљати, запрљати блатом, нечистоћом.* — [Кокоши] обиђу и школске разреде и укаљају учитељев сто. *Ћор.*
кога *осрамотити, обрукати.* —Увек сам уживала добар глас, и сад ево она несретница [сестра] да ме укаља. *Вас.*

укидати, укидам *несврш. и уч, према укинути.*

укинути, -нем сврш.
шта *учинити да нешто престане постојати, обуставити рад или важност чега (неке установе, уредбе, закона, уговора), затворити, забранити.* — На крају Мађари су укинули српску црквену аутономију у јужној Угарској. *Цвиј.* Тај исти ђенерал припадао је влади која је 1894. укинула устав. *Јов. Ј.*

уклањати, -ам *несврш. према уклонити.*

уклонити, уклоним сврш.
шта *преместити, склонити са места.* — Још раније [су] уклонили све чамце с леве обале Саве. *Дед. В.*
шта *учинити да нечега не буде, одстранити.* — Тако ћете најсретније уклонити ону запрегу која највише смета успјеху. *Богд.*

укључивати (се), -учујем (се) *несврш. према укључити (се).*

укључити, укључим сврш.
шта *везати, укопчати за ток електричне струје, пустити у рад (неки апарат на електричну струју).* — Укључили смо магнетофон. *ВУС 1970.*
кога / шта у шта *придружити, увести у неки заједнички посао, заједницу.* — По овом предлогу, државна телевизија би задржала један канал а друга два ваљало би укључити у процес приватизације. (ЕК) Кад је преносио европску мисао северним Американцима, Питирим А. Сорокин је имао широке погледе о томе кога треба укључити у Савремене социолошке теорије (1928). (ЕК)
шта у шта *унети, обухватити (планом, говором).* — Проширили смо план ... што смо у њега укључили и напад на Лазаревац. *Чол.*

~ **се**
у шта *придружити се, ући у неку заједницу.* — Био је чудан, тешко му је било укључити се у јединицу, подврћи се дисциплини. *Поп. Ј.*

укопавати, -опавам *несврш. према укопати.*

укопати, -ам сврш.
кога *сахранити.* — Катица је умрла ... укопали су је ... до њене матере. *Игњ.* Није био на Михајлу [дубровачком гробљу] откад су му укопали ... покојну жену. *Војн.*

укоравати, -оравам *несврш. према укорити.*

укорити, укорим сврш.
кога *учинити (коме) прекор, прекорити (кога), замерити, приговорити (коме што).*— Мати [изиђе] пред њега да га укори. *Мул.*; *Вук Рј.*

укоричавати, -ичавам и **укоричивати**, -ичујем *несврш. према укоричити.*

укоричити, -им сврш.
шта *повезати, увезати, ставити у корице (књигу и сл.).* — Замолио га [је] да му књигу укоричи. *Јак.*

укосити, укосим сврш.
шта *наместити, управити, ставити укосо, накриво, искривити.* — Главу је малко укосила, као да ослушкује. *Андр. И.* Укоси очи на Николетину. *Ћоп.*

укошавати, -ошавам *несврш. према укосити*.

украсити, украсим сврш.
шта чиме *дати чему леп изглед, учинити лепшим, улепшати, накитити, уресити; послужити као украсни предмет, као украс*. — Балкон су украсили цвијећем. *Bj. 1971*.
шта чиме *учинити пунијим, богатијим по смислу, садржају*. — Отимали су се око њега да им појавом и појањем украси двор. *Чипл*. Ово што ти досад рекох, науке су, да украсе душу. *Вел*.

~ **се**
чиме *улепшати себе*. — Обичај је украсити се вјенцима и носити сноп класа и пшеничних стабљика у руци. (И)

украшавати (се), -ашавам (се) и **украшивати (се)**, -ашујем (се) *несврш. према украсити (се).*

украсти, -адем сврш.
шта *извршити крађу, кришом присвојити туђу ствар.* — У Нишу се, у више кућа, крио последњих десетак дана, а у међувремену је обио једну кућу и из ње украо пиштољ. (ЕК)

укротити, укротим сврш.
кога *умирити, учинити кротким, мирним и послушним (обично дивље животиње), припитомити.* — Пограбите га, па опре л' се — ма стајало га главе — укротите га! *Богд.*

укроћавати, -оћавам и **укроћивати**, -оћујем *несврш. према укротити.*

укрстити, укрстим сврш.
шта *ставити, наместити унакрст.* — Дјечак ... преко груди укрстио ределике. *Чол.* Укрсти ђакон нараменик преко прса. *Крањч. Стј.*

укрштати, укрштам *несврш. према укрстити*.

укрутити, укрутим сврш.
шта *учинити крутим, затегнути, стегнути (мишиће).* — Укрути ту ... мишицу, ведро од себе, ето си се сва исполивала. *Сек.* Милки мисли укрутиле лице; иза сваког смијешка нагло се навлачи тврд израз. *Кал.*

укруњивати, -уњујем *несврш. према укрутити*.

улепшавати, -епшавам ијек. **уљепшавати** *несврш. према улепшати.*

улепшати, -ам, ијек. **уљепшати**, сврш.
шта *учинити лепим или лепшим, дотерати.* — Туризам мора да види све ... чиме би могао уљепшати и обогатити боравак туриста. *ВУС 1973.*

уловити, уловим сврш.
кога *ухватити или убити у лову (дивљач); упецати (рибу).* — Пре неколико година, како су забележили поједини медији, Илија Рафаиловић рибар из Бечића уловио је младунче беле ајкуле, тешко око 200 килограма. (ЕК)

уложити, уложим сврш.
шта *доставити, поднети какав писмени захтев и др.* — Баскија ће *уложити* жалбу против шпанских власти. (И)
шта у шта *употребити новац за набавку нечега; унети у нешто, утрошити на нешто (новац, труд, време и сл.)*. — Данас је ... најсигурније уложити новац у куће. *Козарч*. У те приповетке ... уложио [је] много труда. *Скерл*.

улагати, улажем *несврш. према уложити.*

улетати, улећем, ијек. **улијетати** *несврш. према улетети.*

улетети, -тим, ијек. **улетјети**, сврш.
у шта *ући летећи.* — Он неће чекати да му печена шева улети у уста. *Поп. Ј.*
у шта *неочекивано, изненада ступити, ући; упасти.* — Управо тада ... улетио је у њен живот газда Јован. *Сим.* Чета је улетела у немачку заседу. *Ћос. Д.*

у шта *упустити се у нешто, предузети нешто (обично непромишљено).* — Хоџес је ... мислио да ће Милош ... улетети у неко предузеће против Турске. *Гавр.*

уливати (се), уливам (се) (ек. и ијек.; ијек. и **улијевати (се)**) *несврш. према улити (се).*

улити, улијем сврш.
шта у шта *насути (неку течност у нешто).* — Петар улије за се литру [вина] и сједе даље од брата. *Ћип.* Најпосле, узети ону необичну боцу, улити коњак у бокасту чашу и увалити се у фотељу.

~ **се**
у шта *текући ући, испунити собом.* — Утрнуле пусте [ноге]. Улила се у њих крв ђутурумска. *Сиј.*
у шта *ући у састав неке заједнице губећи своја обележја.* — Тај пук се ... улио у један одред црвене гарде. *Моск.*

умазати, -ажем сврш.
кога / шта чиме *упрљати, замазати, умрљати.* — Она би, ко зна, помислила да ми је кожа оболела и да ће нокте, уз перут на коју је свикла, умазати гнојем и сукрвицом. (ЕК)

~ **се**
чиме *упрљати се, умрљати се.* — Брисао је с лица свога блато, којим се још више умазао. *Глиш.*

умањивати, -ањујем несврш.

умањити, умањим сврш.
шта *начинити малим или мањим, смањити.* — Не мислим умањити значење његове делатности. *Матк.* Одликовање у рату није умањило кнежеву мржњу. *Јов. С.*

умети, -ем, ијек. **умјети**, сврш. и несврш.
око кога, са киме *вешто подесити, подешавати држање угађајући некоме, прилагодити се, прилагођавати се нечијој ћуди; стећи, стицати нечију наклоност, придоби(ја)ти некога.* — Не знаш ти како он уме око жена. *Вес.* Милош је умео са светом. *Јов. С.*

умиривати, -ирујем *несврш. према умирити* (се).

умирити, умирим сврш.
кога / шта *учинити да неко престане бити немиран, да прекине буку, неред, свађу и сл., смирити.* — Идем погледати њих и бескрајну свађу умирит. *М-И.*
кога *ублажити нечију љутњу, срџбу; отклонити узрочнике узнемирености, успокојити.* — Стаде [јој се] умиљавати ... Кад је мало умири, пољуби је у руку. *Вес.* Моја ваљштина мора да ју је напокон умирила. *Леск. Ј.*
шта *ублажити, олакшати (бол).* — Понео је [ракију] рањеницима да умире болове. *Ћос. Д.* Не би ли како гњев умирио страшни. *М-И.*

умивати, умивам *несврш. према умити.*

умити, умијем сврш.
кога / шта *употребљавајући воду учинити чистим, опрати (људско биће одн. део тела).* — Брије се ретко ... не можеш га умити никаквим сапуном. *Глиш.* Киша ће ти умити вруће руке. *Уј.*

умножавати, -ожавам *несврш. према умножити.*

умножити, умножим сврш.
шта *учинити да нечега буде више (на број), бројно увећати.* — Тиме би само он умножио послове нама. *М-И.* Вештим операцијама и везама умножила [је] готовину. *Андр. И.*
шта *уопште повећати, учинити јачим, већим.* — Порта умножи своју пажњу према српским депутатима. *Гавр.*
шта *одштампати, графичком техником произвести у више примерака.* — Одмах смо ову вест [о уништењу 500 усташа и 150 Немаца] умножили и разаслали по читавој општини. *Дед. В.* Одлучио је да умножи и изда овај ... елаборат. *Весл.*

умарати, умарам *несврш. према уморити.*

уморити, уморим сврш.

кога / шта *учинити уморним, довести у стање умора, клонулости, посусталости, заморити.* — Јер је врло уморио б'јела кољена Хектора. *М-И.* Нож исукан у Узуна — следише му храбро срце, уморише десну руку. *Јакш. Ђ.*
кога *убити, усмртити.* — Тог умног, здравог ... човјека ... измучили су ... и уморили на поду београдске полиције. *Зог. Ох,* куга је уморила! *Пав.*

умотавати (се), умотавам (се) *несврш. према умотати (се).*

умотати, -ам сврш.
кога / шта у шта *обавити, завити (са свих страна, вишеструким омотом и сл.), упаковати, увити.* — Иначе га треба очистити од костију, посолити, умотати у танак слој лоја, који се већ на њему налази, па пећи у пећници, као свако печење. (ЕК) Лишће кеља и белог купуса изгњечити стакленом флашом, па привити и умотати топлом тканином. (И) Ролну умотати у чист платнени салвет, умотати концем и кувати у кључалој води око 20 минута. (И)

~ **се**
у шта *заштитити се савијајући, омотавајући нешто око себе (вишеструко, са свих страна и сл.), увити се.* — Упита га јесу ли давно отишли киријаши, па се умота у кожух. *Шов.*

умрежити, -им сврш.
шта *спојити, повезати, сплести у мрежу; фиг. учланити, увући у организовану мрежу.* — Битно је направити базе података и умрежити појединачне системе. (ЕК)

умртвити, умртвим сврш.
кога / шта *учинити да нешто (или неко) замре, привремено обустави животне функције.* — Критична фаза настаје на температури од 15 степени, када ... хлађење умртви дисајне ћелије. *Пол. 1959.*
кога / шта *лишити живахности, ватрености, ослободити страсти, жеља, смирити; довести у стање мртвила, пасивности.* — Проклето тело ... како су толики испосници ... умртвили ово слабо ... ништавило. *Ранк.*
шта *учинити да нешто не долази до изражаја, отупити, парализовати.* — Одузети дјетету игру ... значило би зауставити његов развој, умртвити његову активност. *Вј. 1960.* Изгубио [сам] енергију своју, умртвио савест и постао шарлатан. *Петр. В.*

умртвљавати, умртвљавам и **умртвљивати**, умртвљујем *несврш. према умртвити.*

уназадити, уназадим сврш.
кога / шта *учинити да се погорша стање некога или нечега, вратити у горе стање, положај, животне услове и др.* — Види само њихову неразумљиву мржњу и њихову тежњу да је уназаде ... у сваком послу. *Андр. И.* Нарасте река преконоћ и удари ... с таквом жестином да их је ... још неискусне уназадила за више од два месеца. *Дав.* Поезију ... је само уназадио и нанио јој штету. *Вј. 1971.*

уназађивати, -ађујем *сврш. према уназадити.*

унајмити, унајмим сврш.
кога / шта *узети под најам, узети на искоришћавање, употребу уз одређену накнаду.* — Покушали смо да у Аранђеловцу унајмимо једну вилу. *Чол.* Витез је унајмио прве мазге на које је наишао и ми смо отпутовали из града. (ЕК)
кога *узети за најамника, плаћеног вршиоца или извршиоца нечега.* — Ако не знаш увијек можеш *унајмити* професионалца. (И)

унајмљивати, -ајмљујем *несврш. према унајмити.*

унаказивати, -азујем *несврш. према унаказити.*

унаказити, -аказим сврш.
кога / шта *учинити наказним, нагрдити; осакатити, обогаљити:* унакажен

експлозијом. — Изменити макар шта у њој [у Венецији], значило би нагрдити је и унаказити. *Дуч.* Ради комичног ефекта и реалистичне вјерности унаказио је кристални језик старије српске приповијетке. *Матош.*
кога / шта *изобличити, искривити; учинити да неко или нешто добије ружан, непријатан израз.* — Немац пушком разби литрењак, сељак ... одједном унакази лице, јер га кундак удари у ребра. *Ћос. Д.*

унапредити, -апредим, ијек. **унаприједити**, сврш.
шта *довести у боље, повољније стање.* — Стога га [наше тело] оно [млеко] ... може само одржати и унапредити. *Батут.* Мјерење поља унаприједило је геометрију. *Пов. 1.*
шта *учинити садржајнијим, развити, проширити, продубити.* — Да би се само спречило да 1774. Русија у Турској своје интересе сувише далеко не унапреди. *Нов.*
кога *довести на виши положај, степен у некој хијерархији, произвести у виши чин, промакнути.* — Председник Србије Милан Милутиновић је, на предлог министра унутрашњих послова Душана Михајловића, поводом Дана полиције, унапредио неколико виших официра полиције, саопштила је Информативна служба Министарства унутрашњих послова. (ЕК)

унапређивати, -еђујем *несврш. уч. према унапредити*.

унесрећавати, -ећавам несврш. и **унесрећивати**, -ећујем.

унесрећити, -им сврш.
кога *учинити несрећним.* — Молио [је] да не унесреће двоје младих, родитељи ни да чују. *Нуш.*
кога *повредити, ранити, убити.* — Крај осталих услова [терен мора да] пружа услов пуне сигурности да који залутао метак не би кога унесрећио. *Стр.*

унети, унесем, ијек. **унијети**, сврш.
кога у шта *носећи допремити, сместити, ставити унутра, у унутрашњост нечега.* — Скинули су га [погинулог] с кола и унели у кућу. *Вес.* Прије кише унесоше све сијено у штагаљ. *Вј. 1971.*
шта у шта *укључити у неки текст, спис, књигу и сл., увести, записати; завести, укњижити.* — Молим да се ова чињеница унесе у записник. *Крањч. Стј.*
шта у шта *учинити да се нешто појави у нечему; додати нечему нови елеменат садржаја, нову карактеристику, попунити, обогатити нечим.* — Вероватно [ће] ... телевизија унети нове моменте у могућности радија. *Поз. 1948.*
шта у шта *изазвати, проузроковати (у чему); бити узрок, извор нечега.* — Један весео дан унио [је] збрку у ... досадни живот. *Пав.*

~ **се**
у шта *удубити се, занети се, уживети се у нешто.* — Потпуно се унео у клавијатуру машине, устима је ... фућкао као дете кад учи да пише. *Поп. Ј.* Кад су мљекарице почеле о цијенама на пазару ... она се унесе у рачуне. *Кал.*

уносити (се), уносим (се) *несврш. према унети (се).*

унижавати, -ижавам *несврш. према унизити*.

унизити, унизим сврш.
кога / шта *повредити нечији понос, достојанство, понизити; осрамотити, компромитовати.* — Унизит ће нас пред богом, ђаволи. *Гор.* Никада и никако нећу унизити углед српског учитеља. *Ћос. Б.*

уништавати, -иштавам *несврш. према уништити*.

уништити, -им сврш.
кога / шта *учинити да неко или нешто више не постоји.* — Ти си данас све ми уништио, оде чадор, оде миловање. *Огр.* Вели [да је] уништио партизане. *Чол.*

кога / шта *довести у тешко стање, изложити невољама, губицима, разарању.* — Неолиберални концепт био је и теоријско-практична основа чувеном црногорском моделу приватизације – моделу који ће катастрофално уништити црногорску привреду, оставити раднике без фабрика и хлеба и који ће омогућити једној мањој групи појединаца да у своју корист одлучује о огромном друштвеном и државном богатству. (ЕК)

уновчавати, -овчавам и **уновчивати**, -овчујем *несврш. према уновчити.*

уновчити, -им сврш.
шта *заменити за новац, претворити у новац; продати.* — Њему није било толико важно да уновчи тих својих петшест кила грожђа. *Пол. 1958.*
шта *извући корист из нечега, претворити у материјалне погодности, привилегије, искористити, накнадити.* — Сви журе да уновче жртвовања. *Дав.*

уобличавати, -ичавам и **уобличивати**, -ичујем *несврш. према уобличити).*

уобличити, уобличим сврш.
шта *дати облик нечему, обликовати, оформити.* — Уметник живо осећа потребу да све ... слике које се стварају у његовој машти ... уобличи у конкретну слику. *Т. кљ.* У овом случају кост и боја на зиду ... уобличили [су] одраз свога доба. *Бат.* На то питање ... можда [би] и пронашао неки одговор ... али га не би могао тачно уобличити. *Куш.*

уопштавати, уопштавам *несврш. према уопштити.*

уопштити, уопштим сврш.
шта *учинити општим, дати чему карактер начелног, општег.* — Покушаји да их уопшти такође јој не полазе за руком, они се изврггавају у пређуткивања, а самим тим у лаж. (ЕК)

уочавати, уочавам *несврш. према уочити.*

уочити, уочим сврш.
кога / шта *угледати, спазити.* — Опет се загледа у шашу уочи једну главу. *Вес.* Цико га уочи и одмах искључи из вида. *Кал.*
шта *постати свестан нечега, запазити, приметити; сагледати, схватити.* — Мића Бојаџић је ишао журно, и Ненад одмах уочи озбиљан поглед са којим га ујак срете. *Ћос. Б.* Једним махом уочи ситуацију. *Десн.*

упаковати, -кујем сврш.
шта *сложити у пакете, завежљаје и сл.; увити, спаковати.* — Упаковао сам што ми је најпотребније. *Јак.* Најпотребнији намештај су упаковале. *Андр. И.*

упамтити, -им сврш.
шта *запамтити.* — Хлапић је добро упамтио ту плаву звијезду. *Брл.* Нећу вечерас више да учим ... Ко је још гладан могао што да упамти. *Макс.*

упарити, -им сврш.
шта *учинити да се нешто прожме паром, да одаје испарења, јако угрејати.* — Има много те траве и када је касно јесење сунце упари — замало да не проговори од јаког мириса. *Вуј.*

упецати, -ам сврш.
кога *ухватити, уловити рибу пецајући, уловити на удицу.* — Таман га [чикова] упецаш ... а он исклизи! *Срем.*
кога *ухватити кога у замку, преварити, надмудрити.* — До дванаест морају упецати ... јемце. *Петр. В.* Осјетљива је ... и ја ћу је на томе упецати. *Л-К.*

уписати, упишем сврш.
шта *унети (где) уписујући, записати, написати.* — Приложене стихове уписао сам на врх куполе св. Петра у Риму. *Њег.* Отворио [је] Сидин споменар, да нешто упише. *Киш.*

~ се
у шта, на шта *пријавити се (у неку странку, школу, добровољце и сл.).* — Кад се оно Дишкрећани стадоше у својевољце уписивати, заједно се уписасмо, заједно смо и војевали. *Јакш.*

Ђ. Није ... знао у што би се уписао на свеучилишту. *Нех.* Радивој Милојковић уписао се на Хајделбершки универзитет 17. октобра 1855. године. (ЕК)

уписивати (се), -исујем (се) *несврш. према уписати (се)*.

упијати, упијам *несврш. према упити*.

упити, упијем сврш.
шта *попити, усисати у себе, натопити се.* — Један део кише упије земља. *Р-К Реч.* Повесмо упије ракију. *Вес.*

уплатити, уплатим сврш.
шта *дати уплату, унапред платити нешто.* — Закон експлицитно налаже да сваки послодавац мора имати најмање два радника на чија примања мора обрачунати и уплатити одговарајуће доприносе. (ЕК)

уплаћивати, -аћујем *несврш. према уплатити*.

уплашити, -им сврш.
кога *изазвати страх, устрашити, препасти некога, бацити у страх.* — Те речи ... уплашиле ме не би. *Јаки. Ђ.*

~ **се**
кога / чега *осетити страх од некога или нечега, препасти се, застрашити се.* — Они су се мене уплашили, јере ћу им узет' власт врховну. *Њег.* Остале су се пелопонеске државе уплашиле моћне Спарте. *Пов. 1.*

упознавати (се), -ознајем (се) *несврш. према упознати (се)*.

упознати, -ам сврш.
кога са чиме *учинити коме што познатим, учинити да неко стекне сазнање о нечему.* — Командант ... нас је [у штабу] упознао с планом. *Хорв.*
кога / шта *стећи знање о некоме или нечему.* — Мора да је ... упознала живот у свој његовој прљавштини. *Бар.*
кога са киме *представити једног другоме, подстаћи (их) да рукујући се један другоме кажу своја имена, одн. презимена*. — Икица је Вукадина упознао ... са механџијом. *Срем*. После их је упознао са Драгутином. *Уск*.

~ **се**
са чиме *стећи познавање чега, проучити што.* — Ми бисмо им препоручили ... да се ... упознаду са обичајима који су ... покупљени и пописани. *Ђорђ.*
са киме *учинити познанство с неким, представити се једно другом (нови познаници).* — По свршетку службе другови се [учитељи] упознаше. *Ранк.* [С њима] сам се јутрос упознао. *Креш.*

упозоравати, -оравам *несврш. према упозорити.*

упозорити, -озорим сврш.
кога на шта *скренути пажњу да се нешто спрема, опоменути.* — Лукави жандар ... био је нањушио нешто опасно и упозорио страшљиву управу. *Лал.* Тада ме Марко упозори на наилазак власника. (ЕК)

упоредити, -им сврш.
кога / шта са киме / чиме *испоредити, извршити поређење, потражити сличности и разлике између две представе, појаве.* — С овом песничком карактеристиком вреди упоредити чисто политичку. *Јов. С.* Са тим ... делима ... упоредите оде Лукијана Мушицког. *Скерл.*

~ **се**
са киме / чиме *испоредити себе са киме.* — Хајдер *се упоредио* с Христом. 25. јануар 2006. (И)

упоређивати (се), -еђујем (се) *несврш. према упоредити (се)*.

употпунити, -им сврш.
шта *учинити потпуним, потпунијим, допунити.* — Још је нешто хтио да рече, да поткријепи своју поруку, да је употпуни. *Вуј.* [Жели] им употпунити срећу. *Креш.* Немци нису морали много да се труде ... да би употпунили групу [људи] за смрт. *Ман.*

употпуњавати, -њавам и **употпуњивати**, -њујем *несврш. према употпунити*.

употребити, употребим, ијек. **употријебити**, сврш.
шта *применити нешто, послужити се нечим да се оствари, постигне какав циљ.* — Ако не дају [кола за превоз рањеника], употребити силу и реквирирати. *Дед. В.*

употребљавати, -ебљавам и **употребљивати**, -ебљујем *несврш. према употребити*.

управљати, -ам *несврш.*
киме / чиме, над киме / чиме *владати, руководити.* — Управљамо овим несрећним народом по нашој најбољој увиђавности. *Дук.* Ахмет, средњи брат, над свим [је] управљао. *Нам.*
киме / чиме *бринути се о пословима, руководити.* — [Имањем, стоком] управљао је домаћин. *Вес.*
кога / шта, киме / чиме *давати правац, водити.* — Он је љуто замашито момче, он не знаде народ управљати. *НП Вук.* [Вилењаци] ветровима управљају. *Чипл.* [Лађицу] управља свилено једро. *Креш.* Војници [брдског пука] ... сада први пут управљају [мазгама]. *Јак.*

~ **се**
по чему, према чему, чиме *владати се, држати се неког правца, равнати се према чему, понашати се.* — Ова гомила ... има једну тачку око које се креће и по којој се управља. *Андр. И.* Кад је угледала сина бледа лица, знала је ... на чему је па се према томе и управљала. *Јакш. Ђ.* Морамо променити ставове и окренути се сами себи и коначно управљати се логиком. (И)
по чему, према чему *сналазити се, оријентисати се.* — По ђерму се управљају пастири. *Чипл.* То је слично лотосовом цвету који се управља према сунцу, мада лотос нема ум да га усмерава, или као боквица која расте уз тутњаву грома, мада ова биљка нема уши да је чује. (И)

упражњавати, -ажњавам несврш.
шта *радити, вршити, обављати неки посао, нарочито занат, као стално занимање; практиковати.* — Кочијашење је упражњавао више као неки спорт него као средство за зараду. *Срем.* Нушић мора да упражњава тежак занат весела човека. *Скерл.* Костић, који је ревносно упражњавао гимнастику, увео је у своје спортске навике и Матавуља. *Глиг.* Он је ... малоне све министарске ресоре упражњавао. *Риб.*
шта *имати обичај чинити.* — Моментални отпуст, који послодавци у нас упражњавају, убитачан је за дотичног радника. *Лапч.*

упрљати, упрљам сврш.
шта *запрљати, учинити прљавим, испрљати.* — Нећу ништа да ми [Анока] ради у кући, да не упрља господске руке. *Лаз. Л.*
кога *осрамотити, обешчастити, оскврнавити.* — Треба предати суду официра и упрљати цијелу пуковнију. *Крањч. Стј.*

упропастити, -опастим сврш.
шта *довести до пропасти, уништити.* — Ударе кише и град па упропасте љетину. *Ћоп.*

упропашћавати, -ашћавам и **упропашћивати**, -ашћујем *несврш. према упропастити*.

упростити, упростим сврш.
шта *направити простијим, поједноставити.* — Радници су се трудили да што више упросте посао, да ... надокнаде оскудицу у механизацији. *Пол. 1950.*

упрошћавати, -ошћавам и **упрошћивати**, -ошћујем *несврш. према упростити.*

упутити, упутим сврш.
кога на кога *препоручити.* — Бисте ли ме упутили на којега од ваших пријатеља. *Креш.*
кога у шта *обавестити (о чему), упознати (кога с чиме).* — Мајсторовић вас је већ упутио у ствар? *Ћос. Б.* Пропада и план ... у који сам те упутио. *Фелд.*
кога *посаветовати, поучити, научи-*

ти, уредити. — Он ће јој бацити букет. Ваља га упутити: он је још срамежљив. *Глиш.* Зашто ми је краљ дао указ него да упутим овај народ! *Нуш.*

~ **се**
у шта *научити, обавестити се, упознати се.* — Очарана [је] гледајући га како се добро упутио у свој посао. *Радул.* Чим је дошао у варош, настојао је да се упути у наше прилике. *Ивак.*

упућивати (се), упућујем (се) *несврш. према упутити (се)*.

урадити, урадим сврш.
шта *направити, израдити.* — Између свега тога ваљало је правилно урадити баланс, да ништа не превагне, да хармонија буде потпуна. (ЕК)

уразумити, уразумим сврш.
кога *учинити разумним, објаснити, учинити да схвати, отворити очи.* — Немој тако, Гино кћери! ... трудила се старица да је уразуми. *Рад. Д.* Пушком вас треба. То је једино што би такве могло уразумити. *Андр. И.* Морао сам те најприје уразумити. *Пав.*

урамити, урамим сврш.
шта *ставити у рам, оквир (слику и сл.).* — Над креветом ... сина ... написао је кир-Герас, урамио и обесио ове речи: ... »Време добро употреби«. *Срем.*

урамљивати, урамљујем *несврш. према урамити.*

уредити, уредим сврш.
шта *довести у ред, у уредно стање, удесити да нечему одговара, средити, наместити (собу, стан и сл.).* — Те две собе ... за такве вечери нарочито застру и уреде. *Андр. И.*

уређивати, -ђујем *несврш. према уредити*.

уреći, уречем и урекнем сврш.
шта *заказати договором, уговорити, договорити с ким.* — С том женом сам урекао састанак. *Андр. И.*
кога *бацити урок (на некога), уроком навући злу коб, проузроковати несрећу и сл. (некоме).* — Неки су обогаљили или се разбољели јер их је она урекла. *Бен.* Ђорђева завист урекла му је жену и призвала смрт његовој кући. *Ћос. Д.*

уротити се, уротим се сврш.
против кога / чега *направити уроту, заверити се.* — Сви чиновници ... [су се] уротили против тамбурашког и пјевачког збора. *Чол.*

уручити, уручим сврш.
шта коме *дати, предати у руке, доставити, испоручити, изручити, предати.* — Миле му уручи своту новца. *Шант.* НИН је своју традиционалну књижевну награду ... уручио ... писцу. *НИН 1971.*

уручавати, -учавам и **уручивати**, -учујем *несврш. према уручити.*

усавршавати, -ршавам и **усавршивати**, -ршујем *несврш. према усавршити.*

усавршити, -аврши̏м сврш.
шта *учинити да нешто постане боље, унапредити, побољшати, довести на виши, савршенији ниво.* — Госа могао би сад усавршити пасме оваца и говеди. *Марк. Св.* Потребно је систематски усавршити функције органа за крвоток. *Ват.*

усагласити, -агласим сврш.
шта са чиме *довести једно с другим у сагласност, ускладити, уједначити.* — Сачињена је листа питања с којима ваља усагласити ставове. *ВУС 1973.* Такође је неопходно усагласити цену струје са другим енергентима. (ЕК)

~ **се**
са чиме *доћи у међусобну сагласност, подударност.* — Требало је да ... рат овде почне ... да би се ... историја усагласила са географијом овога тла. *НИН 1960.*

усаглашавати (се), -ашавам (се) *несврш према усагласити (се)*.

усвајати, усвајам *несврш. према усво-*

јити.

усвојити, усвојим сврш.
шта *прихватити, примити, одобрити.* — Савезно извршно веће усвојило је нацрт закона. *Пол. 1957.* Пленум је једногласно усвојио одлуку о верификацији чланова Партије. *Bj. 1957.*
шта *схватити, научити.* — Деца су добро усвојила оно што им је казивано. *Ранк.* Натјецатељи ... су већ усвојили технику игре. *Одб.*
кога *узети туђе дете под своје, посвојити.* Причало се ... како је госпа Нола усвојила Тотицу Паулу. *Сек.* Био је науман да усвоји једно дете из женске лозе Обреновића. *Јов. С.*

усирити, -им сврш.
шта *стављањем у млеко киселог сока из сиришта или сиревине учинити да се млеко претвори у сир*. — Ко у селу умије љепше усирити сир? *Лоп*.

усисавати, -исавам *несврш. према усисати*.

усисати, усишем и усисам сврш.
шта *сисањем, упијањем, увлачењем (ваздуха, течности и сл.) унети, увући у себе; апсорбовати.* — Усишући пуним плућима оштри ваздух, пењу се [морнари]. *Дов.*

уситнити, -им сврш.
шта *променити, разменити у ситно (новац, новчаницу); свести, изделити, исцепкати на мале, ситне делове, јединице, целине:* уситњен посед. — Тај добивени новац још истога дана уситнили. *Скерл.*
шта *радити, чинити нешто изводећи мање, краће, брже и сл. покрете него што је уобичајено.* — Само је уситнила кораке. *Ивак.*

уситњавати, -итњавам *несврш. према уситнити.*

ускладити, -им сврш.
шта са чиме *довести у склад, сагласност (с нечим), сложити.* — Црногорац ... је како-тако ускладио свој глас са гуслама. *Андр. И.*

~ се
са киме / чиме *међусобно се довести у склад, сложити се.* — Све снаге имале су да се ускладе за напредак листа. *Ћос. Б.* Претходит ће томе дуго и напорно израђивање и изгласавање нових закона да би се радни сектори ускладили са заједницом. *ВУС 1971.*

усклађивати (се), -ађујем (се) *несврш. према ускладити (се)*.

ускратити, ускратим сврш.
шта коме *престати давати, одбити давање, не дати.* — Позивају (се) сељаци који су ускратили [агама] трећину. *Андр. И.* Банка му ускратила кредит. *Бар.*
шта коме *одузети, узети, лишити чега.* — Нико теби неће оно што је твоје ускратити. *Михољ.* Зашто би човек то ускратио себи? *Р-К Реч.*
шта коме *не дозволити, забранити, ограничити.* — Нема ничега ... што је кардинала присилило да јучер себи ускрати сваку забаву. *Нех.* Лекар ми је ускратио вино. *Р-К Реч.*

ускраћивати, -аћујем *несврш. према ускратити*.

услишити, услишим сврш.
шта *саслушати (молитву, молбу); саслушати и удовољити, испунити (нечију молбу).* — Услиши ову молитву, о Боже! *Ант. 2.* Господ и свети мученици ... услишили су наше молитве. *Ћос. Д.*

условити, условим сврш.
шта *створити услове, могућности за нешто, омогућити, проузроковати, изазвати.* — Економско повезивање са залеђем ... условило је процват Трста. *ОП 1.*
кога / шта чиме *поставити, одредити услове, ограничити условом; уговорити, утврдити.* — Своју намеру је условио захтевом да на помоћном терену трајно изгради објекте. (ЕК)

условљавати, -овљавам *несврш. према*

условити.

услуживати, -ужујем *несврш. према услужити.*

услужити, услужим сврш.
кога чиме *понудити, послужити (јелом, пићем), угостити.* — Нико из куће није отишао а да га не услуже ... пићем. *Вес.* Преговарали [су] са ресторатером да нас услуже неким топлим јелом. *Јак.*
кога *послужити (муштерију, купца).* — Разгледајте прво робу, — рече продавац — па онда дођите да вас услужим. *Пол. 1958.*

усмеравати, -еравам, ијек. **усмјеравати** *несврш. према усмерити.*

усмерити, -им, ијек. **усмјерити**, сврш.
шта према коме / чему, шта ка коме / чему, шта на кога / шта *упутити, одредити, определити у извесном правцу, к неком циљу и сл.* — Усмјери кораке према тргу. *Креш.* Мр Милосављевић истиче да би и финансијску помоћ која стигне из иностранства требало превасходно усмерити ка становништву и привреди, али и новац из буџета прерасподелити на другачији начин, како би се више издвојило за грађане и предузећа, а мање за државни апарат. (ЕК) Хуманитарну помоћ усмерити на лекове који се не производе у нашој земљи или на сировине за домаћу производњу. (ЕК)

усмртити, -им сврш.
кога *лишити живота, убити.* — Могао је он њу на незгодно место ударити, па усмртити! *Вес.* Питате ме ... бих ли њега можда усмртила да није умро наравном смрћу? *Кос.*

усмрћивати, -рћујем *несврш. према усмртити*.

успавати, успавам сврш.
кога *учинити да неко заспи, уљуљкати у сан*. — Дај ми дете да успавам. *Вес*.
шта *умирити, смањити, утишати (бол и сл.).* — Болове успавај моје! *М-И.* [Сан] није успео да успава буру њене душе. *Јанк.*
шта *учинити неактивним, ослабити, умртвити.* — Слатким ријечима и ласком ... је успавала опрез. *Донч.*

успављивати, -ављујем *несврш. према успавати*.

успоравати, -оравам *несврш. према успорити*.

успорити, успорим сврш.
кога / шта *учинити споријим, смањити брзину.* — Временске прилике ... су успориле радове. *Bj. 1960.* Наше трупе успеле су да успоре непријатељски напад. *Пол. 1944.*

успоставити, -им сврш.
шта *вратити у раније, пређашње стање, ранији поредак; обновити.* — Те старе државе ваља успоставити онакве какве су некад постојале. *Јов. С.*
шта *остварити, створити, направити.* — [Она је] успоставила баш такву везу. *Грг.* Умио [је] ... да брзо успостави контакт са људима. *Чол.*

успостављати, -ам *несврш. према успоставити*.

усправити, -им сврш.
кога / шта *поставити, довести у усправан положај.* — Каткад би нетко усправио погурена ... леђа. *Бен.*
кога *пробудити понос, достојанство (у некоме).* — Силно је усправи и подиже помисао: да је она чорбаџијска кћи и прва лепотица. *Срем.*

усправљати, -ам *несврш. према усправити*.

успротивити се, -отивим се сврш.
коме / чему *показати противљење, неслагање, учинити противно чијој вољи.* — Томе се није могао успротивити и ми кренусмо према шалтеру за информације. (ЕК) Уз то, додаје се и да је веома опасно успротивити се Јевгенију Наздратенку. (ЕК)

успротивљавати се, -ивљавам се *несврш. према успротивити се*.

усредсредити, усредсредим јек. **усредсриједити** сврш.
шта на кога / шта *сабрати, обратити (сву пажњу, све мисли, сву активност) на једну ствар, у једном правцу, концентрисати, усредоточити.* — Одбор ће усредсредити своју пажњу и на то да књиге обавезно стижу у руке чланства, укључујући и спремност да сви стручњаци везани за рад Одбора уредно примају Наш језик и Језик данас. (ЕК)

~ **се**
на кога / шта *управити (своје мисли, своју пажњу) на једну ствар, у једном правцу, концентрисати се, усредоточити се.* — Ми ћемо се усредсредити на разговор, а на цене разговора утичу време позива и трајање, одредиште позива и план претплате. (ЕК)

усредсређивати (се), -ђујем (се) (ек. и ијек.) *несврш. према усредсредити (се).*

усрећавати, -ећавам и **усрећивати**, -ећујем *несврш. према усрећити.*

усрећити, -им сврш.
кога *учинити срећним, донети срећу, дати срећу.* — Све што сам радила ... било је да усрећим и утешим своју мајку. *Уск.* Људи ... мисле да их је злато кадро усрећити. *Креш.*

усталити, усталим сврш.
шта *учинити да нешто постане стално, увести у сталну навику, уобичајити.* — Трговци ће имати ... посла док не устале основне односе у пословању. *Пол. 1959.* Неколико бољих љетина дало је наслутити да ћемо ... усталити високе жетвене приносе. *ВУС 1973.*

усталивати, -аљујем *несврш. према усталити.*

установити, -ановим сврш.
шта *основати, створити, увести.* — Владика Раде хтио [је] да за највеће јунаштво ... установи орден за храброст. *Вујач.*
шта *утврдити, одредити, доказати; открити.* — Галилеј [је] ... установио законе многих природних појава. *ПИФ.*

установљавати, -овљавам и **установљивати**, -овљујем *несврш. према установити.*

уступати, уступам *несврш. према уступити.*

уступити, уступим сврш.
шта коме *пренети неко своје право на другога, дати на располагање, коришћење, предати, оставити некоме.* — Нама их је [рукописе] уступио само за порабу. *Јурк.* Њемци су обећавали четницима да ће им уступити источну Босну. *Чол.*
шта коме *дати коме да уради, изврши неки посао, поверити.* — Све је ... чинио ... да се њему уступи зидање нове школе. *Дом.*

усукати, усучем сврш.
шта *сјединити две или више нити, влакана, власи и сл. увијајући их једно око другог, упрести.* — Он усука бркове ... и поче причати. *Вес.* Тражио је памук и восак да усуче свијећу. *Ћоп.*

усукивати, усукујем *несврш. према усукати.*

усути, успем сврш.
шта у шта *налити, насути (течност).* — Одмах усу кафу у филџане. *Срем.*
шта у шта *изручити нешто сипко, растресито, сасути.* — Извади једно десетак пуних ћеса злата ... злато успи у зобнице, да га пошаљем цару. *Кост. Л.*

усипати, -ам *несврш. према усути.*

утабанати и **утабати**, -ам сврш.
шта *изравнати, набити, угазити таба(на)јући (земљу, тло).* — Испред земунице утабанали смо једну узану стазу. *Јак.* Нетко је ... под прозором, гдје спава млинарова цура, утабанао чак читаво гумно. *Донч.* Прелазили су мост ... као да је то неки од безбројних путева који су они и њихова стока утабали својим ногама. *Андр. И.*

утајивати, -ајујем (-ајивам) *несврш.*

према утајити.

утајити, -им сврш.
шта *кришом, бесправно присвојити поверену туђу имовину, проневерити.* — Могла би се кладити ... да је он утајио даровницу. *Шов.* Они су мени утајили неколико година мучног, робијашког рада. *Сим.*
шта *прикрити, сакрити, прећутати, затајити.* — Обични људи који живе од плаће не могу утајити порез. *Вј. 1972.*

утаначавати, -ачавам и **утаначивати**, -ачујем несврш.

утаначити, -аначим сврш.
шта *договорно утврдити у појединостима, тачно одредити споразумом, уговором, договорити се, уговорити.* — Дође вечер одређена за прошњу, када утаначише и дан вјенчања. *Шимун.*
шта *удесити, ускладити.* — Таман попак у запећку утаначио своју песмицу, а он се трже. *Вес.*

утврдити, утврдим сврш.
шта *учинити да нешто чврсто стоји, да се не помера, учврстити; обезбедити, осигурати.* — Виде Јерка где стоји пред кућом па креше пруће да утврди ограду. *Шапч.* Онда утврди заклон. *М-И.* Да би утврдила свој положај на престолу, она је морала што пре постати мајка. *Јов. С.*
шта *тачно одредити, фиксирати.* — Стални комитет кинеске Народне скупштине размотриће ове седмице пројекте тих закона и утврдити рокове за одржавање пленарне седнице парламента, највероватније у марту, пренела је агенција Синхуа. (ЕК)
шта *подићи ради одбране од непријатеља, утврђењима осигурати, обезбедити од непријатеља, оспособити за одбрану.* — Адакале ... су Нијемци ... правилно сазидали и утврдили. *Вук.* Он ... подиже брвна и утврди ровове. *Куш.*
шта *донети одлуку о нечему, одредити, установити.* — Границе између држава треба утврдити на основу тачно проучених етнографских прилика. *Цвиј.* Сваки атлетичар мора ... утврдити за себе специјални план тренинга. *Атл.*
шта *стећи сигурност у познавању нечега, добро научити.* — Мислим да ћу га сутра поново одгледати и утврдити градиво. (ЕК)

утврђивати, -рђујем *несврш. према утврдити.*

утемељавати, -ељавам и **утемељивати**, -ељујем *несврш. према утемељити.*

утемељити, утемељим сврш.
шта *поставити темеље (нечему), основати.* — Мјесто [су] утемељили досељеници из Елафузе у Хелади. *Наз.*

утеравати, -еравам, ијек. **утјеравати**, и **утеривати**, -ерујем, ијек. **утјеривати** *несврш. према утерати.*

утерати, -ам, ијек. **утјерати**, сврш.
кога у шта *нагнати, приморати некога да уђе у какав ограничен простор, у просторију.* — Гавро утера агента у спаваћу собу. *Ћос. Д.*
шта *наплатити (дуг, порез и сл.).* — Сећате ли се како нам је свима позајмљивао новац? ... како је умео утерати своје? *Сек.* Шаље наоколо егзекутора да утјера дугове. *Франг.*

утешити, -им, ијек. **утјешити**, сврш.
кога *пружити (коме) утеху, ублажити (нечију) тугу, жалост.* — Најбоље га утјеши Дундак, с којим је ... осушио оку мученице. *Мат.* Дјеца се доиста расплакала па их морадоше утјешити слаткишима. *Креш.*

утицати, утичем (ек. и ијек.) несврш.
на кога / шта *вршити утицај, деловати на некога, на нешто, усмеравати нечији рад, нечије понашање, поступке, опредељење, упливисати.* — Опазио [је] да то ... утиче на Ђурицу повољно. *Ранк.* Покушао [је] ... да лијепим и човјечним поступком утиче на робијаше. *Чол.* Повратак кући ... свакако [ће] на њу повољно утицати. *Десн.*

утишавати, утишавам *несврш. према*

утишати.

утишати, -ам сврш.
шта *умирити, смирити, стишати, ублажити.* — Дођу у Пожаревац и утишају буну. *Вук.* Настојао [је] сабрати се и утишати ударање срца. *Шимун.*
шта *задовољити, подмирити (какав прохтев), утолити, утажити.* — Мало [су се] најели и утишали прву глад. *Бен.*

утовити, утовим сврш.
кога *добро ухранити (стоку), угојити*. — Ти си ... утовио крда њихова. *Гор*.

утолити, утолим сврш.
шта *отклонити неугодно осећање због какве неподмирене потребе, задовољити жељу, прохтев за нечим*. — Утоли ситне љубави ми жар. *Хар.*
шта *ублажити, умирити, смирити, стишати (нешто непријатно)*. — Једна другој јад утолит куша. *Марк. Ф.* Зацели и утоли ране што љуто пеку! *Мас.*

утољавати, -ољавам и **утољивати**, -ољујем *несврш. према утолити.*

утоплити, утоплим сврш.
кога / шта *обезбедити од хладноће, од назеба, топло оденути; загрејати*. — Сваки гледа како ће своју рану завити и утоплити. *Јаки. Ђ.* Стаде друскати ногама да их утопли на оној студени. *О-А.*

утопљавати, утопљавам *несврш. према утоплити*

ухапсити, -им сврш.
кога *ставити у затвор, хапс, затворити.* — Влада ће ухапсити и све оне који помажу акцију одбеглих у шуму. *Јак.* Човјека ... су ухапсили због злочина. *Л-К.*

ухватити, -им сврш.
кога / шта *узети, дохватити брзим покретом (обично рукама).* — Он би ухватио те измучене ... руке, па би их из захвалности изљубио. *Леск. Ј.* Хтеде да је ухвати под руку, али она се отрже. *Рист.*
кога / шта *домоћи се нечега, уловити; шчепати.* — Марко ухвати миша. *Р-К Реч.* Смијемо се тихо кад неко од нас ухвати [буву]. *Чол.*
кога *силом задржати некога недопуштајући да побегне; затворити, ухапсити.* — Данас смо палили новине и камионе. Неке су ухватили. *Поп. Ј.*
шта *домоћи се (некога или нечега), достићи, стићи; захватити.* — На веслима напреже се [Марко] да ухвати другу увалицу. *Ћип.* Потрчао [сам] на станицу да ухватим воз. *Јак.* [Син] угушује пожар да не ухвати и жито. *Нед.*
кога *обузети, освојити* (*о каквом душевном стању, осећању).* — Касније га ухвати сан. *Мил. В.* Ухватило га пиће. *Лаз. Л.*

уходити, уходим несврш.
кога / шта *праћењем тајно скупљати податке о некоме или нечему, шпијунирати.* — За француске владе уходио [је] све што се њој у прилог у граду говорило. *Новак.* Четници су уходили једну жену која је носила герилцима храну. *Дед. В.*

уценити, уценим, ијек. **уцијенити**, сврш.
кога *притиском, претњом, застрашивањем изнудити новац.* — [Она вуцибатина] је уценио ову жену, претећи јој да ће је компромитовати. *Мил. В.*

уцењивати, -ењујем, ијек. **уцјењивати** *несврш. према уценити.*

учврстити, учврстим сврш.
шта *учинити чврстим, постојаним, осигурати, утврдити.* — Тодор ... хоће да ... учврсти погодбу. *Лал.* [То] је опет учврстило брак. *Ђорђ.* Логоровања ... имају циљ да учврсте и подигну квалитету најбољих стријелаца. *Стр.*

учвршћивати, учвршћујем *несврш. према учврстити*.

учествовати, -вујем сврш. и несврш.
у чему, на чему *узети, узимати учешћа, удела у некој заједничкој акцији, суделовати.* — Жели да и ми [у излету] учествујемо. *Цар Е.* Учествовао [је] у

свим већим биткама свог одреда. *Дед. В.* Председник бугарске владе Сергеј Станишев ће *учествовати* на ванредном самиту шефова влада и држава Европске уније који ће се одржати 1. септембра у Бриселу. (И)

учинити, учиним сврш.
коме *помоћи, изаћи у сусрет.* — Волео [је] сваком учинити. *Нед.*

учити, -им несврш.
шта *настојати да се нешто упамти, разуме, стицати какво знање, вештину.* — Учио сам Хегелову филозофију. *Нен. Љ.* Види се да је нешто учио. *Павл.* Ја ... учим музику и француски језик. *Макс.*
шта *похађати какву школу, бити на каквом занату.* —Друг ... је с њиме заједно учио папуџилук. *Јакш. Ђ.* фиг. *васпитавати се у извесном правцу.* — И јапански војник учи хероизам ... патриотским стиховима. *Матош.*
кога шта, кога чему *предавати некоме какво знање, вештину, поучавати.* — Ана, хоћеш да те учим српски? *Лаз. Л.* Другим речима, и народ, а лидере поготово, треба учити демократији. (ЕК)

учланити, -им сврш.
кога у шта *примити за члана.* — Да је мало озбиљнији могао бих га учланити у Партију. *Ћос. Д.*

~ **се**
у шта *уписати се као члан, постати члан.* — Бивши директор ВБА Момир Стојановић учланио се у СПС у Нишу. (И)

учлањивати (се), -ањујем (се) *несврш. према учланити (се).*

ушинути, ушинем сврш.
шта *уганути, ишчашити, извити.* — Све пиљи у прозоре, мишљах — врат ће ушинути! *Глиш.* Био је ... ушинуо леђа вукући ... воду. *Лаз. Л.*

ушушкавати, -ушкавам *несврш. према ушушкати.*

ушушкати, -ам сврш.
кога / шта *добро умотати, покрити.* — Ја је добро покрио и ушушкао са стране. *Радул.*

фаворизовати, -зујем и **фаворизирати**, -изирам сврш. и несврш.
кога / шта *да(ва)ти предност (некоме, нечему) из наклоности, бити наклоњен, благонаклон према некоме, нечему дајући му предност.* — Опозиција се отуђује од свог народа, тежи да истисне домороце, а да фаворизује дошљаке. *Глиг.*

фантазирати, -азирам несврш.
о чему *маштати, сањарити, заносити се.* — Он је раније одавао паметна човека. А сада само фантазира о астрономији. *Јак.*

фарбати, -ам несврш.
шта *постизати обојеност неке материје потапањем у раствор фарбе, боје или премазивањем фарбом, бојадисати, бојити.* — Почео си фарбати и косу. *Шен.*

филовати, -лујем несврш.
шта *пунити, надевати (колаче, јело).* — Тетка Пела, куварица, са Катом је прекјуче ... мешала и филовала торте. *Чипл.*

филтрирати, филтрирам сврш. и несврш.
шта *(про)цедити, (про)чистити, (про)пустити, пропуштати кроз филтар.* — Према великом прозору, који је филтрирао слабо свјетло последњег сумрака, одражавала се његова глава. *Бег.*

финансирати, -ансирам сврш. и несврш.
кога / шта *да(ва)ти новац за неки потхват, новчано помоћи, помагати кога или што, снабдети, снабдевати новчаним средствима.* — Он је сносио њене трошкове и финансирао њене потхвате. *Десн.*

формализовати, -зујем и **формализирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *да(ва)ти нечему само форму, а не*

садржај, сводити само на форму занемарујући суштину. — ГЕДЕЛОВА ТЕОРЕМА показује да се за такво доказивање морају користити нови принципи које није могуће формализовати у систему који се проучава. (И)

формирати, формирам сврш. и несврш.
шта *да(ва)ти форму, одређен облик (нечему); изградити, изграђивати; образовати; створити, стварати; саставити, састављати.* — ЈУЛ ће, у насталој ситуацији, формирати самосталан посланички клуб. (ЕК)

формулисати, -ишем и **формулирати**, -улирам сврш. и несврш.
шта *да(ва)ти чему одређен облик, стилизацију усмено или писмено; изразити, изражавати у облику формуле.* — Наука заправо и настаје ондје гдје почиње да формулише баш оно апстрактно. *Ћил.* До данас се формулисало много аргумената против сталних закона и државе. *Матош.*

фотографисати, -ишем и **фотографирати**, -афирам сврш. и несврш.
шта *снимити, снимати фотографским и сл. апаратом.* — Они се ту возикају и фотографирају наше природне лепоте. *Мар.* Данас су му двапут фотографисали плућа. *Црњ.*

фотокопирати, -опирам сврш. и несврш.
шта *(на)правити фотокопију (нечега).* — Домогао [се] тајних материјала из ... министарства обране ... фотокопирао их је и — објавио. *ВУС 1973.*

хармонизовати, -зујем и **хармонизирати**, -изирам сврш. и несврш.
шта *да(ва)ти музичку пратњу једној мелодији; музички обрадити, обрађивати по правилима хармоније.* — У шестом разреду ... хармонизује за мушки хор песму »Луло моја«. *Коњов.*
шта *довести, доводити у склад, успоставити, успостављати хармонију, ускладити, усклађивати.* — Те прилике [физичкохемијске] не могу имати моћ да групишу, хармонизују појаве у реду и низању у коме се појављују у живих бића. *Ђаја.*

хвалити, хвалим несврш.
кога *истицати нечије врлине, вредност, лепоту и сл., узносити некога.* — Мајка јој није ништа сметала, хвалила је наредника. *Уск.*

~ се
чиме коме *хвалити самог себе, хвалисати се.* — Чим ми се хвалите? *Буд.* Само су се једна другој хвалиле ... док не пуче тиква. *Срем.*

хватати, -ам несврш.
кога / шта *узимати, дочекивати рукама или чим другим, задржавајући некога или нешто.* — Вјетар хвата јата волова у чврсти свој загрљај. *Цес. Д.* Сада ме већ довољно знају и продају сами, хватају бољу цену. *Ћос. Б.*
шта *примати ухом, слушати.* — Хватам истанчаним слухом тихе, мачје кораке Терезине. *Козарч.* Криво суде о Вуку сви који држе да је само онако насумце хватао ријечи народне. *Јаг.*
шта *мамљењем (кога или шта) привлачити у нешто.* — А како ти хваташ рој? *Вес.*
кога / шта за шта *стезати, стискати (нешто).* — Прсти [јој] дршћу, док је нешто за срце хвата. *Наз.* Да скаче у очи и тобџију за грло хвата, то ... никад није чинио. *Чипл.*
шта *заузимати (неко место), смештати се, склањати се (негде).* — Хватајте и ви бусију! *Глиш.* Борци ... су се расипали иза барака и хватали заклоне. *Ћоп.*
шта *успостављати, стварати.* — Путовао [је] у иностранство ... хватао везе. *Ств. 1952.*

~ се
за шта *хватати једно друго, дохватити се узајамно (обично у тучи, борби).* — Свађу ове две комшике потпалио [је] јутрошњи глас о Вилимону, те су се почеле грдити и за кике хватати. *БК 1906.*
за шта *дохватити се руком за нешто;*

прихватити се, придржавати се. — Сада је, ево, стигао, хвата се за хладно гвожђе камиона, само му замотуљак смета, испушта га, хартија се размота и два чварка се скотрљају у ниску траву. (ЕК) Ко се топи хвата се за пјену; над главом се надодају руке! (И)

хипнотисати, -ишем и **хипнотизирати**, -изирам сврш. и несврш.
кога *изаз(и)вати хипнозу (код некога), (из)вршити хипнозу (над неким), подвргнути, подвргавати хипнози.* — Имао је моћ да их [кредиторе] хипнотише, и то врло вешто. *Срем.*

хладити, хладим несврш.
кога / шта *чинити што хладним, одузимати чему топлоту; расхлађивати, освежавати.* — Хладио [је] водом груди и чело. *Андр. И.* Влага нас хлади. *Уј.*
шта *умиривати, стишавати.* — У нас је разум да хлади наше бијесне страсти. *Богд.*

храбрити, храбрим несврш.
кога чиме *подстицати на храброст, умиривати страх код кога, бодрити, соколити.* — Пред сеоски затвор искрадали би се ноћу пјевачи ... храбрећи пјесмом узнике. *Гор.* Ти само бери, а ја ћу да носим. Могу ја, храбрила ме је мило. *Станк.*

~ **се**
чиме *добијати храброст, ослобађати се страха; јуначити се.* — Загледао [се] у ону гомилу што се видно храбрила последњом ... вешћу. *Вас.*

хранити, храним несврш.
кога *стављати храну у уста (детету, болеснику), нудити храном, помагати при храњењу; дојити.* — Морају га хранити као мало дијете. *Јонке.* Та ти на својим грудима си хранила мене. *М-И.*
кога *снабдевати храном, држати на исхрани; прехрањивати, исхрањивати.* — Погоди мајсторе ... прими [се] и да их храни. *Вес.*
кога *издржавати уопште; отхрањивати, подизати.* — Храним жену, себе и четворо деце. *Ћос. Б.* Мајка храни девет Атлагића на преслици, на десници руци. *НПХ.*
кога *бити извор хране, прехрамбених артикала (нпр. о њиви или пољопривредном рејону); бити извор прихода.* — [Пише] обилно, грозничаво као свако који перо храни. *Скерл.*

~ **се**
чиме *користити се (нечим) за исхрану.* — Сматрао је да је нечасно путовати на рачун тог човека, хранити се његовим сопственим намирницама. (ЕК)

хтети, хоћу, хоћеш, ијек. **хтјети** несврш.
шта *захтевати, тражити.* — Можда сам у комисији за израду правилника о награђивању па хоће кратку консултацију? (ЕК) Хоћемо праведно осигурање у случају старости, болести и друге немоћи. *Хорв.*

царинити, -им несврш.
шта *одмеравати, одређивати и наплаћивати царину.* — Са највећим поштовањем говорило [се] о неколицини чиновника који су умели да царине златне предмете. *Уск.*

цедити, цедим, ијек. **циједити**, несврш.
шта *пропуштати течност кроз нешто шупљикаво или уско ради прочишћавања.* — Чим чварци почну да румене, усути у маст 1/2 литра млека и онда је цедити у судове. (ЕК)
шта *притискивањем истискати течност из нечега:* ~ маслине, ~ лимун. — Скиде свој капут, циједи десни рукав надојен помијама. *Чол.* Његова сестра, зелена од једа, циједила је увеле груди у уста дојенчету. *Франг.*
шта *испијати полако, у малим гутљајима; сркати.* — Цедио [је] шљивовицу с братијом у кафани. *Ранк.* Кроз пале брке цедио [је] чорбу. *Рад. Д.*
кога фиг. *мучити, исцрпљивати, гулити кога.* — [Дахије и јаничари] су цедили и притискивали народ. *Гавр.*

цензурисати, -ишем и **цензурирати**,

-урирам сврш. и несврш.
кога *(из)вршити цензуру, службено прегледати рукописе припремљене за штампу, филмове, позоришне комаде и др. пре приказивања.* — Па ти би и мене цензурисао? Зар нисмо ратовали заједно? *Дав.*

ценити, ценим, ијек. **цијенити**, несврш.
кога / шта *признавати вредност некоме или нечему, поштовати, уважавати кога.* — Народ који не цени своје велике људе, не заслужује ни да их има! *Срем.* Сви ми високо цијенимо ваше патриотске осјећаје. *Наз.*

цепати, цепам, ијек. **цијепати**, несврш.
шта *ударајући чим оштрим растављати на делове по дужини.* — Задувани као да су кладе цепали. *Јаки. Ђ.*
шта *кидати, тргати у комаде; растављати, комадати.* — Цепам све са себе, гледам своје голо тело. *Вас.* Два пута је цепао Деспотовићеву листу. *Ћос. Б.* Задружно имање не смије се цијепати на дијеле. *Павл.* Муње заблистале змијолико и стадоше цијепати небо. *Гор.*
шта *разједињавати.* — Грујић ... није хтео ... да цепа странку. *Јов. С.* [Петоколонашки елементи] хоће да цепају антихитлеровску коалицију. *Дед. В.*

циљати, циљам несврш.
кога / шта, у кога / шта *гађати, нишанити.* — Осети да га онај циља пушком. *Ранк.* Сад ћу ја да циљам у белегу у коју досад нико није циљао. *Марет.* Тргао сам ножину иза појаса и јурнуо циљајући му пупак. *Ћос. Б.* Мајстор ... циља у Леду са лабудом. *Андр. И.*

цимати, -ам несврш.
кога / шта, чиме *јако дрмати, дрмусати, трзати, трести.* — Појури прозорима ... и почне да их цима. *Станк.* Цима том оградом на граници и поткопава је дању и ноћу. *Андр. И.* Влажна и мека детиња уста цимају дојку и журно пију млеко. *Ћос. Д.*

цимнути, -нем сврш.
шта чиме *јако дрмнути, тргнути, затрести.* — *Ђ.* Погдешто би ... вијор силно цимнуо прозором. *Лаз. Л.* Он напреже сву снагу, цимну влачеге. *Уск.*

цинкарити, цинкарим несврш.
кога *достављати, потказивати.* — Ми смо послати да вас цинкаримо. Пазите шта ћете рећи. *Пол. 1970.*

цитирати, цитирам сврш. и несврш.
кога / шта *од речи до речи усмено или писмено навести, наводити чије речи или делове текста.* — Цитирао им је мудре реченице. *Кол.*

црвенити, -им несврш.
шта *чинити што црвеним, премазивати, бојити црвеном бојом.* — Воли црвену боју, црвенила је уста. *Козарч.* Стид јој образе црвени. *Бој.* Пожар је јасно осветљавао разбојиште и црвенио небо, црвенио реку испод моста. *Пер.* Сад су хрпе ... лишћа лежале уз цесту и црвениле млаке воде. *Торб.*

црнити, црним несврш.
шта *чинити што црним, тамним, бојити у црно.* — Црнио је своје сиједе бркове. *Мат.* Што први [облак] свјетлошћу злати, то други сјенама црни. *Наз.*

цртати, -ам несврш.
шта чиме *правити цртеж.* — Све је то, дакле, на први поглед слично, као свако службовање, свака прекоманда, али тај Пожаревац и седмомесечни боравак мог оца у касарни, из аспекта састављача *Енциклопедије* јединствен је; *никад* више, никад, неће у другој половини 1935. боравити неки М. Ђ., геометар, у пожаревачкој касарни и цртати планове крај фуруне, размишљајући о томе како је приликом једног ноћног марша, пре два-три месеца, угледао море. (И)

частити, -им несврш. (ређе сврш.)
кога *износити, изнети пред кога јело и пиће, приређивати, приредити коме част, гозбу, (у)гостити.* — Частио је Трогиране цијели дан и до касно у ноћ. *Шен.*

~ **се** (несврш.)
чиме *лепо и обилно јести, гостити се.* — И они се стадоше частити јелом. *Ков. А.* А ти мени не кажеш да се ви тамо частите. *Ранк.*
чиме *вређати један другога, обасипати се погрдама.* — Почели вријеђати један другога и частити се којекаквим псовкама. *Ћор.* У једном скупу кваче се двије жене ... часте се гадним изразима. *Коз. И.*

чачкати, -ам несврш.
шта *чепркајући по чему вадити, извлачити што.* — Наслонила [се] ... на врата и чачка нос. *Лаз. Л.* Лена је чачкала уво једном плетаћом иглом. *Дом.* Види како ... чачка зубе. *Матош.*

чезнути, -нем несврш.
за киме / чиме *јако, много желети (некога, нешто), тежити за неким, нечим, жудети.* — Испричао јој је да читав дан ужива у помисли како ће провести удобно вече уз флашу вина и неку књигу за којом чезне. (ЕК)
за киме / чиме *туговати, патити, желећи силно нешто, тежећи за нечим, венути.* — То је прича о отуђености и љубави, у којој Она тражи нови и слободнији живот, а Он чезне за њом и пати због недостатка љубави. (ЕК)

чекати, -ам несврш.
кога, на кога *проводити време, остајати на неком месту док не дође онај који се очекује, ишчекивати, очекивати.* — Чекао сам те као озебао сунце, па сад што ми ти кажеш тако ће и бити. *Ранк.* Ради тога завјерило се њих двоје да ће једно на друго чекати. *Том.*
шта *очекивати појаву, наступање нечега односно извршење, испуњење онога што се прижељкује, жели.* — Чекам нечију топлу људску ријеч. *Хорв.*
кога *налазити се пред неким (о ономе што ће се десити у будућности), предстојати.* — Сад мора ићи, чека је посао. *Игњ.*

челичити, -им несврш.
шта *давати гвожђу, железу већу тврдоћу, еластичност и трајност грејањем до високе температуре, а затим наглим хлађењем, калити.* — Завирио у ковачницу како ковач челичи косе и глади оштрице на срповима. *Бен.*
кога *чинити јаким, отпорним, издржљивим, јачати, снажити, крепити.* —Та мржња и страх само га освјежују, челиче. *Сим.*

черупати, -ам несврш.
кога *чупајући чистити (перад) од перја, перушати.* — Стрпа два певца заклана у воду врелу, почека неколико тренутака и стаде да их черупа: то га подсети на неку равницу широку као длан и на гипке девојке. (ЕК)

честитати, честитам сврш. и несврш.
шта коме *поздравити, поздрављати кога поводом каквог радосног или значајног догађаја и (за)желети му срећу.* — Они ће му честитати Бадње вече и Божић, а он ће благословити и бадњаке и носиоце. (ЕК)
шта коме, коме на чему *изразити, изражавати (некоме) дивљење за успех, успешан подухват.* — У саопштењу се наводи да ће принц Александар честитати Коштуници и лидерима ДОС-а на изборној победи. (ЕК) Дирљиво је зато писмо једног од највећих живих мексичких књижевника Карлоса Фуентеса, објављено у мадридском „Ел паису“ у коме топло и срдачно честита награду Елени Пониатовски. (ЕК)

четкати, -ам несврш.
кога / шта *чистити четком.* — Четкала је паркет. *Петр. В.* Крпале га, пеглале, четкале. *Бег.*

чешати, чешем несврш.
шта *гребсти, трљати кожу да се смањи, олакша осећај свраба, сврбежа.* — У папучама седи за једним малим столићем, чеше табане и пази шта ко ... поручује. *Срем.*

чешљати, чешљам несврш.
кога / шта *чешљем уређивати, дотеривати (косу, браду, бркове и сл.).* —

Чешља косу из потиљка на чело. *Лаз. Л.*
шта *развласавати на влакна, нити (вуну, лан и сл.), редити.* — Митра ... је чешљала госпођама вуну. *Бан.*

чистити, -им несврш.
шта *одстрањујући, уклањајући прљавштину, ђубре, отпатке, прашину и сл. чинити чистим.* — После сваког припремања оброка треба чистити штедњак. (ЕК)
шта *глачајући, мажући чинити светлим, сјајним.* — Хајдуци су ... чистили оружје. *Вес.*
кога / шта *спремајући, уређујући што уклањати оно што је непотребно, што смета.* — Чупали су великог ћурка, чистили прасице, брда кокошака. *Чипл.*
шта *рашчишћавати, раскрчивати.* — Јединице II корпуса чистиле су ... долину Лима. *Ч-М.*

~ **се**
од чега *одбацивати од себе (што), ослобађати се (чега).* — Гледао је још и жене, једног клошара који је седео под дрветом, чистио се од бува и инвентарисао своју карактеристичну гардеробу. (И)

читати, -ам несврш.
шта *распознавати слова у писаном или штампаном тексту (изговарајући или не изговарајући), прелазећи очима оно што је написано или наштампано разумевати садржину прочитанога.* — Нашли су га у писарни где је отварао и читао пошту. *Том.*

чувати, чувам несврш.
шта *пазити, бринути се да што не буде уништено, оштећено, повређено, нарушено.* — Само образ чувај, чедо моје! *Вес.*
кога / шта *старати се да се коме или чему нешто непријатно не догоди, да не буде какве незгоде, надгледати.* — Недељу дана Лука је чувао болесника. *Макс.*
шта *старати се да нешто не буде угрожено, нападнуто.* — Целе зиме су касаблије чували грађу. *Андр. И.* Милан и он [Карађорђе] да ... на међу изађу и чувају да не би ... Турци пошли у помоћ Карановцу. *Нен. М.*
кога *држати под стражом, контролом, мотрити на некога.* — Пазитељи су их наизредице чували. *Гор.*
кога *бити непрестано уз противничког играча.* — У почетку меча било је тешкоћа са тамнопутим Ејсијем Ерлом, мада га је до 25. минута солидно чувао Саша Савић, који је потом морао да изађе из игре због прелома прста. (ЕК)
кога *старати се о стоци док је на паши, изводити на пашу, напасати.* — Њихова браћа и синови чувају овце. *Вук.* Узми капу, пак иди чувај свиње. *Нен. М.*
кога / шта од кога / чега *бранити, штитити, служити као заштита.* — Пуштај ме ... па ћу ти казати траву која ће те чувати од куршума. *Вес.*
шта *старати се да се што не расипа, штедети.* — Чувај бијеле новце за црне дане. *Маж. Ф.*
кога / шта за шта *остављати на страну за одређену потребу.* — Чува те врховна команда за семе. *Јак.*
шта *одржавати дуго, не отуђивати, не упропашћивати.* — Љубоморно је чувао комплетна дела Радјарда Киплинга, Луиса Керола, Лорда Тенисона ... (ЕК)
шта *остајати при чему, држати се чега; поштовати, не кршити.* — Италија чува неутралност. *Јонке.* Ко чува закон, син је разуман. *Рј. А.*

~ **се**
кога / чега, од кога / чега *склањати се, уклањати се, штитити се од кога, чега; опрезно се односити према коме, чему, избегавати кога, што.* — Чувај се паса! — довикну чобанин. *Јак.* Особито се [хајдуци] чувају женскиња. *Вук.* Ваља се чувати од воћа, од шљива, кисели јабука, бостана, краставаца, зелени кукуруза, крушака и вообшче сваког воћа, које причињава лаксир, под којим се разуме и грожђе, ако га млого ко је-

де. (ЕК) Због непроцењиве важности шума стално се истиче да то богатство треба не само чувати од уништења, него и унапређивати. (ЕК)

чудити, -им несврш.
кога *изазивати чуђење код некога, зачуђавати, изненађивати.* — Чуди Перу што му инжењер говори »ви«. *Шуб.* Баба Томанија је увек чудила Јоку. *Рист.* Неће га чудити невиност бића. *Уј.*

~ се
коме / чему *бити снажно дирнут нечим неочекиваним, непредвиђеним, показивати изненађеност, изненађивати се.* — Зато се не треба чудити невољној примени закона о заштити интелектуалне својине у земљама у развоју. (ЕК)

чупати, -ам несврш.
кога за шта *вући, повлачити, извлачити што испрекиданим, наглим покретима.* — Ја њега чупам за косу и бркове. *Пав.*
шта *вукући силом откидати (што причвршћено за подлогу или делове чега).* — Вукадин само ћути и чупа сунђер. *Срем.*

~ се
са киме *чупати једно другом косу.* — Војкан је псовао, звецкао новцем који је крао од оца, пушио, чупао се са девојчицама и задизао им сукњице; по џеповима је увек имао федере од покварених сатова. (ЕК)

чути, чујем сврш. и несврш.
кога / шта *опазити, опажати слухом, примити, примати звукове чулом слуха.* — Чујући ово очајно јецање, меко женско срце не могаше одолети. *Ранк.*
кога / шта *(по)слушати до краја, (са)слушати.* — Повикаше неки: »Чујмоте игумана!« *Шапч.* Хтела је ... да чује што више задатака, и читање се настављало. *Макс.*
шта *саслушати и испунити, испуњавати (чију жељу, молбу и сл.), не оглуша(ва)ти се, услишити.* — Чуј, боже, молбу моје душе! *Ант. 2.* Услиши молитву моју, чуј ријечи уста мојих. *Дан.*
кога / шта, о коме / чему, за кога / шта *дозна(ва)ти, сазна(ва)ти, упозна(ва)ти преко других, из казивања других.* — Неће Турци на ме ... давно су ме чули и познали. *НП Вук.* Гдје да се народ развесели ... гдје да чује новости ако не на сајму! *Бен.* Пошто чују о којој већој победи ... држе здравице храброј ... војсци. *Вас.* Рецимо да је за гета могао чути – умешао се чак и књижар Коен – али како је могао чути за та стрељања? (ЕК)

шалити се, -им се несврш.
са киме *правити шалу на нечији рачун, чинити некога предметом шале, забаве, подсмевати се мало некоме.* — У време Африке Великих Империја човек се није смео шалити с властима чак ни тако што ће им учинити услугу. (ЕК) Мој муж се шалио са Елвиром, говорећи јој о сиромаштву дома у ком је изволела да се настани будућа грофица Ровељас. (ЕК)

шамарати, -ам несврш.
кога *ударати шамаре.* — Управник ... врло често их [новајлије] шамара. *Чол.*

шверцовати, -цујем несврш.
шта *бавити се шверцом, илегално преносити робу или новац преко границе, крijумчарити; уопште илегално обављати трговину, промет и др. делатност.* — Није [ми] било досадно шверцовати духан. *Крл.*

шетати, шетам и шећем несврш.
кога *изводити кога у шетњу.* — Шета по Малом Калимегдану своју ташту. *Дуч.* Дјевојка [је] малог краља јутром по мору шетала. *Брл.*

шећерити, -им несврш.
шта *заслађивати, сладити шећером.* — Умивај га млеком, шећери му јела. *Змај.*

ширити, ширим несврш.
шта *чинити ширим, пространијим, истезати у ширину, раширивати, развлачити.* — Ширио је усне на смијех. *Јел.*

шта *опружати целом површином, распростирати, развијати*. — Добио [сам] ћебе ... Ширим га, загледам. *Вуј*.
шта *покретати, размицати лево и десно, изражавајући недоумицу или радост, широко раскриљивати.* — О драго море, теби ширим руке! *Шант.* Сура ’тица орле шири крила, Марку чини ’лада. *НП Вук.* Поноћ шири стравна крила своја. *Гал.*
шта *размицати границе, повећавати обим нечега, увећавати*. — Сељачка страст за земљом ... неодољиво га [је] терала да шири и брани манастирско добро. *Андр. И.*
шта *проносити, распростирати (гласове, приче), разглашавати*. — Немој да шириш паничарске вести. *Поп. Ј.*
шта *чинити да нешто настане у већим размерама, да узме маха*. — Ханџар сијева по зраку ширећи смрт и погибељ. *Том.* Турска војска палила је села и летине и ширила око себе пустош. *Јов. С.*
шта *испуштати из себе мирис или задах испуњавајући њиме простор.* — Људи се распадају ширећи страшан задах. *Јак.* Хоризонт степе ширио је заносне мирисе. *Крањч. Стј.*

шити, шијем несврш.
шта *састављати иглом и концем искројене делове тканине, коже и сл. израђујући одећу, обућу и др.* — Скроји му кошуљу ... поче шити. *Вес.* Био је поносан кад је мајстор изабрао баш њега да му шије одијело. *Вј. 1971.*

шишати, шишам несврш
кога / шта *скидати или скраћивати косу или браду сасецајући је маказама и сл., стрићи.* — Ако говоримо о просеку, косу треба шишати на 3 до 4 месеца. (И)
кога *пљачкати, гулити.* — Противници твоји, народе … плаше те … да те ка нијему марву шишају и за узицу воде. *Павч.*

шкодити, им несврш.
коме / чему *наносити штету (некоме, нечему), неповољно утицати на некога, на нешто, штетити, сметати.* — Све нагле промене шкоде организму. *Макс.* Људи [су] прије њега радили тамо доље па им није ништа шкодило. *Грг.*

школовати, -лујем несврш.
кога *омогућавати некоме да похађа школу, слати у школу*. — Њена је прва брига била да га школује. *Вес*.

шокирати, шокирам сврш.
кога *изазвати шок, пренеразити, запањити; ужаснути.* — Моја [је] уредничка филозофија да људе у првом реду забављам, да их понекад шокирам. *ВУС 1973.*

шпијунирати, -унирам несврш.
кога *бавити се шпијунажом, потказивати, уходити.* — Окомио [се] на млинара ... непрестано га ... шпијунира. *Кол.*

штампати, -ам сврш. и несврш.
шта *пренети, преносити помоћу притиска нарочите машине отисак сложеног слога (слова) и цртежа на папир или другу материју*. — Остатак вести може се, избором жељене опције, листати по хронолошком редоследу или по важности, а могуће је прегледати само њихове наслове и штампати их. (ЕК)

штедети, -дим, ијек. **штедјети**, несврш.
шта, на чему (углавном уз негацију) *бити умерен у трошењу (новца, материјала итд.)*. — Пуше се утуљене петролејке штедећи петролеум. *Гор*. Не може се штедети на медицинској опреми и на опреми за безбедност такмичара. (И)
шта *употребљавати, користити што умерено, не више него што је неопходно; трошити што је мање могућно*. — Умије штедјети снагу и на вријеме се одмарати. *Мат*. Штедјети треба вријеме. *Кал*.
кога / шта *бити обазрив, пажљив према коме или чему, штитити, заштићавати.* — Наше су ... болнице у непре-

станом покрету ... јер и њих непријатељ не штеди. *Наз.* Волео је своју децу да штеди од терета. *Макс.*

штимати, -ам и **штимовати**, -мујем несврш.
шта *усклађивати, удешавати (клавир, жице на музичком инструменту и сл.).* — Шегрче ... скинуло инструменат [гитару] и ... почело да га штима. *Кул.*

штипати, штипам и штипљем несврш.
кога *стискати нешто прстима или штипаљком.* — Долази ноћу кући, лупа посуђе ... и штипље жену. *Кос.* Штипали [су] их усијаним клијештима. *Вук.*
за шта *изазивати оштар надражај коже или слузнице (о диму, мразу и сл.)* — Нека измаглица, измешана са димом ... гушила [је] и штипала [је] за очи. *Јак.* Зима стегла, а мраз штипа за нос и уши. *Куш.* Тај ваш дуван ... штипље за очи. *Мат.*

штитити, -им несврш.
кога / шта *бранити, заштићивати, чувати.* — Наша засједа ... штити прелаз колоне. *Чол.* Савезни завод за цијене досљедно је штитио интересе потрошача. *Bj. 1973.*

~ **се**
од кога / чега *бранити се, заштићивати се.* — Заиста не могу да излазим с панциром и штитим се од свега и свакоме прилазим са подозрењем. (И) Власници Београдске аутобуске станице штите се од купаца. (И)

шутати, -ам несврш.
шта *шутирати.* — Дјечаци [су] шутали крпењачу. *Сим.*

шутирати, шутирам сврш. и несврш.
шта *ударцем одбаци(ва)ти, упутити, упућивати лопту у одређеном правцу; (од)ћушкати, (од)гурати што ногом*. — Веома слабо шутира десном ногом. *Пол. 1950*. Један рињокоси дечак је шутирао кутију шибица. *ЛМС 1960*.

шчепати, -ам сврш.
кога за шта *брзим покретом изненада чврсто ухватити, снажно стегнути, зграбити.* — Овај му пође у сусрет такијем начином као да ће га шчепати за гушу. *Мат.* Шчепа ме он за раме и стаде трести као крушку. *Пав.*
шта *хитро узети, зграбити, докопати, дочепати.* — Усплахирена шчепам плетиво и као муња побегнем кући. *Шапч.*

VIII. ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Извори

РМС – *Речник српскохрватскога књижевног језика*, I–VI, Нови Сад: Матица српска (I–III и Загреб: Матица хрватска), 1967–1976.

РСАНУ – *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, Институт за српск(охрватск)и језик, Српска академија наука и уметности (први том изашао је 1959, а до сада је изашло двадесет томова).

РСЈ – *Речник српског језика*, Ур. М. Николић. Нови Сад: Матица српска, 2007.

ЕК – Корпус савременог српског језика: http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/korpus

Интернет

Консултована и цитирана литература

Анић 1988: Vladimir Anić, *O rekcijama glagola ići,* Jezik 36/1–2, listopad-prosinac, Zagreb, 1–3.

Антонић 2003: Ивана Антонић, *Синтакса и семантика датива*, Јужнословенски филолог LX, Београд, 67–97.

Апресјан 2007: Д. Юрий Апресян, *Семантические основы глагольного управления*, Зборник Матице српске за славистику 71–72, Нови Сад, 49–62.

Апресјан 1995: Д. Юрий Апресян, *Интегральное описание языка и системная лексикография*, изабраныи труды, том II, Москва: Школа – „Языки русской культуры“.

Арсенијевић 1992: Нада Арсенијевић, *Прилог семантичко-синтаксичкој анализи основних глагола аудитивне перцепције*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XXXV/2, Нови Сад, 185–190.

Арсенијевић 1994: Нада Арсенијевић, , *О глаголско-именским конструкцијама са глаголом* ***падати / пасти***, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XXXVII, Нови Сад, 51–55.

Арсенијевић 2000: Нада Арсенијевић, , *О валентности глагола личити*, Зборник матице српске за филологију и лингвистику, XLIII, Нови Сад, 35–41.

Арсенијевић 2003а: Нада Арсенијевић, *Акузатив с предлогом у савременом српском језику I*, Зборник Матице српске за филологију и лингивистику XLVI, Нови Сад, 107–263.

Арсенијевић 2003б: Нада Арсенијевић, , *Акузатив с предлогом у савременом*

српском језику II, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XLVI/2, Нови Сад, 53–216.

Панагиотис 2014: Панагиотис Асимопулос, *Рекција глагола у грчком и српском језику: грчко-српски речник глаголске рекције*, докторска дисертација одбрањена на Филозофском факултету у Новом Саду.

Барић и др. 1979: E. Barić, i dr., *Priručna gramatika hrvatskoga književnoga jezika*, Zagreb: Školska knjiga.

Батистић 1972: Tatjana Batistić, *Lokativ u savremenom srpskohrvatskom književnom jeziku*, Beograd: Institut za srpskohrvatski jezik.

Батистић 1978: *Tatjana Batistić, O nekim aspektima analize kauzativnih glagola*, Јужнословенски филолог XXXIV, Београд, 58–87.

Бачвански 1973: Marija Bačvanski, *Objekat u nemačkom i njegovi ekvivalenti u srpskohrvatskom jeziku*, Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu XVI/2, 477–489.

Бачвански 1979: Marija Bačvanski, *Monovalentni glagoli u nemačkom jeziku u poređenju sa srpskohrvatskom situacijom*, Godišnjak Saveza društva za primenjenu lingvistiku 3, Beograd, 227–231.

Бачвански 1980: Marija Bačvanski, *Predloški objekat u nemačkom i njegovi ekvivalenti u srpskohrvatskom*, Gramatička teorija. Kontrastivne studije i nastava stranih jezika, sveska 2, Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, 83–90.

Бачвански 1982: Marija Bačvanski, *Dvovalentni glagoli u nemačkom jeziku u poređenju sa srpskohrvatskom jezičkom situacijom*, Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet.

Белић 1953–1954: Александар Белић, *О значају синтагма за развитак језичких појава*, Јужнословенски филолог XX, Београд, 1–27.

Белошапкова 1977: В. А. Белошапкова, *Савременый русский язык*, Москва.

Берић 1986: Vesna Berić, *Situativne i direktivne dopune u nemačkom i srpskohrvatskom jeziku*, III Simpozijum Konstrativna jezička istraživanja, Novi Sad, 269–281.

Бондароко 1991: А. В. Бондароко, и др., *Теория функциональной грамматики*, Санкт-Петербург.

Брабец 1959: Ivan Brabec, *Nešto o upotrebi prijedloga s i izricanju sredstva*, Jezik VIII, Zagreb, 50–56.

Бурзан и др. 1992: Мирјана Бурзан, Владислава Петровић, Јожеф Вајда, *Srpsko-mađarski rečnik glagolske rekcije – Szerb-magyar igei vonzatok szótára*, Завод за издавање уџбеника, Институт за јужнословенске језике Филозофског факултета, Нови Сад.

Војновић 2002: Јелена Војновић, *Синтаксичке допуне и одредбе у језику Јована Стерије Поповића*, Прилози проучавању језика, 33, Нови Сад, 41–57.

Вујовић 2010: Душанка Вујовић, Семантичка и деривациона анализа глагола у српском језику, докторска теза, одбрањена на Филозофском факултету у Новом Саду.

Вујовић 2012: Душана Вујовић, *Деривација и рекција глагола ићи*, зборник Валентност речи и израза, Нови Сад: Филозофски факултет, 277–287.

Вујовић 2019: Dušanka Vujović, *Glagoli ljudskog kretanja u savremenom srpskom jeziku*, Novi Sad: Filozofski fakultet.

Вујовић 1953–1954: Лука Вујовић, *Историјски пресјек губљења глаголске рекције у црногорском говорима*, Јужнословенски филолог XX, Београд, 87–126.

Вуковић 1954: Јован Вуковић, *О падежним конструкцијама с предлозима* ***над, изнад****, и сл.*, Питања књижевности и језика, књ. I, Сарајево, 5–49.

Вуковић 1954: Јован Вуковић, *Прилог за проучавање употребе падежа с предлозима*, Зборник матице српске за књижевност и језик, књ. 2, Нови Сад, 132–149.

Вуковић 1949: Jovo Vuković, *O primjerima pogrešnog slaganja objekta s ponekim glagolima,* Pitanja savremenog književnog jezika I, sv. 1, Sarajevo*,* 70–75.

Гортан-Премк 1962; Даринка Гортан-Премк**,** *Падеж објекта у негативним реченицама у савременом српскохрватском књижевном језику*, Наш језик н. с. XII, св. 3–6, 130–148.

Гортан-Премк 1963–1964: Даринка Гортан-Премк, *Падежне и предлошко падежне узрочне конструкције код Вука*, Јужнословенски филолог XXVI, Београд, 437–457.

Гортан-Премк 1971: Даринка Гортан-Премк, *Акузативне синтагме без предлога у српскохрватском језику*, Институт за српскохрватски језик, Београд.

Гортан-Премк 1973: Даринка Гортан-Премк, *О еволутивним тенденцијама акузативних синтагми без предлога у српскохрватском језику*, Јужнословенски филолог XXX, св. 1–2, Београд, 281–295.

Гортан-Премк 1975: Даринка Гортан-Премк, *О употреби двају глагола: 1. користити (се); 2. захвалити (се)*, Наш језик XXI, св. 4–5, Београд, 270–274.

Гортан-Премк 1977: Даринка Гортан-Премк, *О неким питањима двојаке глаголске рекције*, Јужнословенски филолог XXXШ, Београд, 237–246.

Гортан-Премк 1981: Даринка Гортан-Премк, *О неким проблемима синтаксичке норме у речнику САНУ*, Научни састанак слависта у Вукове дане 10/1, Београд, 91–95.

Грицкат 1950: Ирена Грицкат, *О допунама уз глаголе саветовати, помагати, служити*, Наш језик, н. с. књ. I, Београд, 332–333.

Демидова 1969: А. К. Демидова, Управление найболее уппотребительниих глаголов в современном русском языке, Издательство „Высшая школа“, Москва.

Ђукановић 1991: Јован Ђукановић, *Примена модела валентности у српскохрватској лексикографији*, Научни састанак слависта у Вукове дане 20/2, 191–199.

Ђурђић 1987: Милена Ђурђић, *Синтаксичко-семантичка анализа комплексно транзитивних глагола у српскохрватском језику*, Прилози проучавању језика 23, Нови Сад, 111–122.

Енгел 1980: Ulrih Engel, *Sposobnost vezivanja jezičkih elemenata i poređenje jezika – semantički proširen pojam valentnosti i njegova primenjivost u kontrastivnoj lingvistici*, Zb. radova Instituta za strane jezike i književnost, sv. 2, Novi Sad, 35–65.

Енгел и Микић 1982: Ulrih Engel, Pavao Mikić, *Valentnost glagola u rečnicima*, Zbornik radova Instituta za strane jezike i književnost, sveska 4, Novi Sad, 287–291.

Жилетић 1979: Zoran Žiletić, *Gramatika zavisnosti Ulriha Engela*, Gramatička teorija, kontrastivne studije i nastava stranih jezika, sv. 1, Novi Sad, 67–107.

Ивић 1955–1956: Милка Ивић, *Из проблематике падежних временских конструкција*, Јужнословенски факултет XXI, 165–214.

Ивић 1957: Милка Ивић, *Једно поглавље из граматике нашег модерног језика – систем месних падежа*, Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду, књ. II, 145–158.

Ивић 1957–1958: Милка Ивић, *Систем предлошких конструкција у српскохрватском језику*, Јужнословенски филолог, књ. XXII, 141–161.

Ивић 1972: Милка Ивић, *О објекатској допуни глагола комуникативних и интелектуалних радњи*, Зборник за језик и књижевност, књ. 1, Титоград, 27–32.

Ивић 1995: Milka Ivić, *Iskazivanje direktnog objekta u (standardnom) srpskohrvatskom*, Lingvistički ogledi, Beograd, Biblioteka XX vek, 113–136.

Ивић 2001: Милка Ивић, *Неки увиди у конструкције типа* ***чекати некога/на некога*** *и* ***заборавити нешто/на нешто***, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XLIV/1-2, Нови Сад, 7–11

Ивић 2005: Милка Ивић, *Значења српскохрватског инструментала и њихов развој*, фототипско издање, Српска академија наука и уметности – Београдска књига – Институт за српски језик САНУ, Београд.

Иричанин 1997: Гордана Иричанин, *Валентност и речник – контрастивно поређење (немачки-српски) према деpенденцијалном граматичком моделу манхајмске школе на примерима глагола са препозиционалном допуном*, Научни састанак слависта у Вукове дане 26/2, 441–448.

Јелић 2012: Маријан Јелић, *Рекција глагола у нашим описним речницима*, Српски језик, XVII, 161—170.

Кашић 1968: Јован Кашић**,** *Допуне индиректног објекта уз глаголе слушања и говорења*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XI, 105–108.

Кашић 1973: Јован Кашић, *Један случај утицаја синтаксичко-семантичких фактора на избор форме објекта*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику 16/2, Нови Сад, 133–138.

Киршова 1997: Мариана Киршова), *Нека запажања поводом структуре рекцијског речника*, Научни састанак слависта у Вукове дане 26/2, 433–439.

Кликовац 1997: Душка Кликовац, *О узрочном значењу конструкције* ***у + локатив***, Наш језик, XXXII/1–2, Београд, 26–37.

Ковачевић 1987: Милош Ковачевић, *Префиксација и њен утицај на форму и семантику синтагме*, Научни састанак слависта у Вукове дане 16/1, Београд, 119–129.

Лалевић 1957: Миодраг С. Лалевић, *О ȋојавама везаним за ȋлаȋолску рекцију*, Наш Језик н. с. VIII, св. 7–10, 251–258.

Микеш и Јунгер 1979: Melanija Mikeš, i Ferenc Junger, *Rekcijski odnosi u glagolskoj sintagmi*, Kontrastivna gramatika srpskohrvatskog i mađarskog jezika, br. 5.

Милинковић 1988: Љубо Милинковић, *Датив у савременом руском и српскохрватском језику*, Београд.

Милорадовић 2014: Софија Милорадовић, *Обредна пракса – речима о храни*, Нови Сад: Матица српска, 25–47.

Михајловић 1998: Јелена Михајловић, *Рекција у двојезичним речницима руског и српског језика*, Славистика II, Београд, 162–168.

Михајловић 1999: Јелена Михајловић, *О синонимским могућностима именске рекције у српском и руском језику*, Славистика III, Београд, 181–185.

Мразовић 1975: Pavica Mrazović, *Teorija gramatike zavisnosti*, Strani jezici god. IV, br. 1–2, Zagreb, 5–22.

Мразовић 1979: Pavica Mrazović, *Razvoj teorije gramatike zavisnosti*, Gramatička teorija, kontrastivne studije i nastave stranih jezika, sv. 2, Novi Sad, 7–67.

Мразовић и Вукадиновић 1990: Pavica Mrazović i Zora Vukadinović, *Gramatika srpskohrvatskog jezika za strance*, Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića; Novi Sad: Dobra vest.

Мразовић 1991: Павица Мразовић, *Примена депенденцијалног модела при опису српскохрватског језика*, Научни састанак слависта у Вукове дане, 20/2, Београд, 181–190.

Мршевић 1972–1973: Драгана Мршевић, *Предлози над, под, и* ***изнад, испод*** *и* ***испред*** *с одговарајућим падежним облицима у функцији одређивања просторних односа*, Наш језик н. с. XIX св. 4–5, Београд, 204–227.

Мухин 1979: А. М. Мухин, *О моделях управления в русском и английском языках*, Вопросы русского языкознания, выпуск 2, Москва, 110–119.

Остојић 1969: Бранислав Остојић**,** *О ȋојавама везаним за ȋлаȋолску рекцију*, Књижевност и језик XVI, 1, 48–53.

Павловић 1962: Миливој Павловић (1962), *Рекције и функције*, Наш језик н. с. XII, св. 3–6, 90–93.

Пети 1982: Mirko Peti, *O problematici izrade rekcijskog rječnika*, Лексикографија и лексикологија, Београд – Нови Сад, 191–194.

Петровић 1986: Владислава Петровић, *Принципи за израду Речника глаголских допуна у српскохрватском језику*, Књижевност и језик XXXIII/3–4, 10–17.

Петровић 1987: Владислава Петровић, *Рекцијски речник као школски приручник*, Гласник одјељења умјетности ЦАНУ, 7, Титоград, 165–175.

Петровић 1990: Владислава Петровић, *Глаголска фраза као лексикографски и граматички проблем*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XXXIII, 357-362.

Петровић 1992: Владислава Петровић, *Прилог класификацији допунских*

конструкција у српскохрватском језику, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XXXV/2, 115–132.

Петровић 2000а: Владислава Петровић, *Алтернативност предлошког и беспредлошког објекта у српском језику*, Научни састанак слависта у Вукове дане, Београд – Нови Сад, 29/1, 113–121.

Петровић 2000б: Владислава Петровић, *О предлошком објекту у српском језику*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XLIII, Нови Сад, 437–445.

Петровић 2002: Владислава Петровић, *Допунска синтагма с предлогом* ***на*** *у речнику*, Дескриптивна лексикографија стандардног језика и њене теоријске основе, Нови Сад – Београд, 219–225.

Петровић и Дудић 1989: Владислава Петровић и Коста Дудић, *Речник глагола, са граматичким и лексичким допунама*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, Нов Сад: Завод за издавање уџбеника, Сарајево: Свјетлост.

Петронијевић 1981: Božinka Petronijević, *Analiza valentnosti glagola mišljenja u nemačkom i srpskohrvatskom*, Živi jezici XXIII, 1–4, Beograd, 30–46.

Пипер и др. 2005: Предраг Пипер, Владислава Ружић, Ивана Антонић, и др., *Синтакса савременога српског језика (проста реченица)*, Институт за српски језик САНУ – Београдска књига – Матица српска, Београд.

Поповић и Станојчић 2008: Љубомир Поповић и Живојин Станојчић, *Граматика српскога језика за гимназије и средње школе*, Београд; Завод за уџбенике.

Прокопович и др. 1981: Н. Н. Прокопович, Л. А. Дерибас, Е. Н. Прокопович, *Именое и глагольно управление в современном русском языке*, Москва: Издательство „русский язык“.

Радивојевић 1966: Pavle Radivojević, *O rekciji imenice „prednost“*, Jezik XIV, br. l, Zagreb, 29–30.

Симеон 1969: Rikard Simeon, *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva* II, Zagreb: Matica hrvatska.

Ристић 2001: Стана Ристић, *Информације о граматичкој и лексичкој спојивости у дескриптивном речнику*, Наш језик XIV/1–2, Београд, 131–140.

Ружић 2006а: Владислава Ружић, *Допунске реченице у савременом српском језику (I)*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XLIX/1, Нови Сад, 123–217.

Ружић 2006б: Владислава Ружић, *Допунске реченице у савременом српском језику (II)*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XLIX/2, Нови Сад, 103–266.

Русская грамматика (1980)*,* том II, Синтаксис (ред. Шведова), Москва.

Симић 1999: Радоје Симић, *Основи синтаксе српскога језика*, – Никшић, Београд: Јасен.

Станковић 1974: Богољуб Станковић, *О рекцијским разликама руских и српскохрватских глагола*, Живи језици, књ. XVI, Београд.

Станковић 1981: Богољуб Станковић, *Глаголска рекција у руском језику у конфронтацији са српскохрватским*, Studia philologica l–2, Приштина, 107–117.

Стевановић 1952: Михаило Стевановић, *Облици допуне уз глагол **лагати**,* Наш језик, н. с. III св. 5–6, 154–159.

Стевановић 1961: Михаило Стевановић, *Падежне синтагме с предлогом **за***, Наш језик н. с. XI, св. 7–10, Београд, 207–225.

Стевановић 1962: Михаило Стевановић, *Рекција глагола и облици њихове допуне*, Наш језик н. с. XII, св. 1–2, 1–11.

Стевановић 1965: Михаило Стевановић, *Значење и функције генитивне синтагме с предлогом **од***, Наш језик н. с. XIV, св. 4–5, 239–262.

Стевановић 1966: Михаило Стевановић, *Генитивне синтагме с предлогом **код** и неке њихове опозиције*, Наш језик н. с. XV, св. 3–4, Београд, 158–179.

Стевановић 1984: Михаило Стевановић, *Од потреба до могућности нормирања речника савременог књижевног језика*, Лексикографија и лексикологија, Нови Сад – Београд.

Стевановић 1991: Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик II*, Београд: Научна књига.

Стевовић 1951–1952: Игрутин Стевовић, *Разумети се **у шта** или **у чему**,* Наш језик III, св. 3–4, 98–103.

Стипчевић 2010: Балша Стипчевић, *Глаголи с рекцијском допуном у беспредлошком инструменталу и њихови реченични модели*, Научни састанак слависта у Вукове дане, 39/3, 175–254.

Стипчевић 2014: Балша Стипчевић, *Дативне рекцијске конструкције с непрелазним глаголима у савременом српском језику*, докторска дисертација одбрањена на Филолошком факултету у Београду.

Стојановић 2003: Јелица Стојановић, *Падежне конструкције за изражавање просторних односа уз глаголе кретања у српском језику*, Српски језик 8/1–2, година VIII, Београд, 457–475.

Танасић 1997: Срето Танасић, *Конструкција **под** + **акузатив** с временским значењем*, Наш језик XXXII/1–2, Београд, 38–43.

Ћорац 1974: Милорад Ћорац, *Стилистика српскохрватског језика*, Београд, Научна књига.

Упутства за израду РСАНУ, интерни документ Института за српски језик САНУ

Фекете 1967а: Егон Фекете, Облици допуна уз глаголе: *свирати, гудети, дувати, ударати* и сл., Наш језик н. с. XVI, св. 1–2, 63–77.

Фекете 1967б: Егон Фекете, *Одразити се на „стандард" или на „стандарду"*, Наш језик, Београд, књ. XVI, св. 3, 205–210.

Фелешко 1995: Казимјеж Фелешко, *Значења и синтакса српскохрватског генитива*, Београд: Вукова задужбина и Нови Сад: Матица српска – Орфелин.

Штрбац 2005: Гордана Штрбац, *Афективни глаголи: синтаксичко-семантичка анализа и речник валенције*, магистарски рад одбрањен ма Филозофском факултету у Новом Саду.

Штрбац 2011: Гордана Штрбац, *Допуне комуникативних глагола именица*, Нови Сад: Филозофски факултет у Новом Саду.

CIP - Каталогизација у публикацији

Библиотеке Матице српске, Нови Сад

811.163.41'367.625

ЈЕЛИЋ, Маријан, 1971-

Глаголска рекција у савременом српском језику [Електронски извор] : монографија са речником / Маријан Јелић. - Сомбор : Педагошки факултет у Сомбору, 2020. - 1 електронски оптички (CD-ROM) ; 12 cm

Насл. с насловног екрана. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија.

ISBN 978-86-6095-087-3

а) Српски језик - Глаголи - Рекција

COBISS.SR-ID 13935881